DIRECȚIA GENERALĂ A ARHIVELOR STATULUI
DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

ÎNDRUMĂTOR ÎN ARHIVELE STATULUI JUDEȚUL ARGEȘ

ÎNDRUMĂTOARE ARHIVISTICE

17

BUCUREȘTI – 1984

DIRECȚIA GENERALĂ A ARHIVELOR STATULUI
DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA
FILIALA ARHIVELOR STATULUI JUDEȚUL ARGEȘ

ÎNDRUMĂTOR
ÎN ARHIVELE STATULUI
JUDEȚUL ARGEȘ

ÎNDRUMĂTOARE ARHIVISTICE
17

BUCUREȘTI — 1984

Lucrarea a fost discutată şi avizată în şedinţa Comisiei ştiinţifice pentru probleme arhivistice din 4 ianuarie 1983

Autori; TEODOR MAVRODIN,
MIRCEA GÎLCĂ,
VIOLETA SIMA
DAN PINTILIE,
LUCIAN PRIBEAGU,

Apare prin grija *Serviciului publicaţii şi valorificare*

Redactor: MIOARA TUDORICĂ

INTRODUCERE

Argeşul, nume de rezonanţă milenară a cărui origine coboară pînă în vremea strămoşilor geto-daci, este astăzi un judeţ angajat cu toate forţele şi resursele sale, alături de celelalte judeţe ale patriei în impetuoasa operă de edificare a societăţii socialiste. Străjuit de înălţimile munţilor Făgăraş şi desfăşurat în lungul rîului care i-a dat numele, pămîntul bogat şi roditor al Argeşului reprezintă un ţinut de o rară frumuseţe. El se înscrie pe harta României socialiste ca o unitate armonios alcătuită, înzestrată cu toate darurile de preţ pentru o dezvoltare complexă, de la întinsele păduri seculare pînă la renumitele podgorii şi livezi, de la mănoasele ogoare la bogăţiile miniere şi petroliere ale subsolului.

Izvoarele istorice dovedesc că judeţul Argeş a constituit o vatră strămoşească a poporului român, locul de întemeiere al Ţării Româneşti. Urmele de istorie ale plaiurilor argeşene sînt evidenţiate de binecunoscutele şi valoroasele monumente istorice de artă feudală, de vechile ctitorii de la Curtea de Argeş şi Cîmpulung, alături de măreţele edificii contemporane, de spiritul revoluţionar al ţăranilor în 1907 şi avîntul mişcării muncitoreşti.

Relieful judeţului Argeş cuprinde şi monumente ale naturii unice în ţară : rezervaţia naturală Piatra Craiului care adăposteşte garofiţa Pietrei Craiului, floarea de colţ, angelica, ghinţura galbenă, sîngele voinicului, papucul doamnei, bulbucii de munte, iedera albă, tisa, zimbrul, drobuşorul iar dintre animale capra neagră, rîsul de munte, dropia etc.

Apoi amintim rezervaţiile geologice şi paleontologice (calcarul şi granitul de Albeşti şi punctul fosilifer de la Suslăneşti), peşterile din zona Rucăr-Dîmbovicioara, Cheile Dîmboviţei şi Dîmbovicioarei. În partea de sud a judeţului se află rezervaţia de narcise de la Negraşi.

Teritorul judeţului este brăzdat de o reţea bogată de rîuri şi văi care au favorizat dezvoltarea aşezărilor omeneşti încă din cele mai vechi timpuri.

Judeţul a adăpostit în depresiunile şi văile largi şi mănoase o populaţie numeroasă a cărei organizare a evoluat treptat.

Cele mai vechi urme de cultură materială care s-au descoperit pe teritoriul județului Argeș datează din paleoliticul inferior. Vestigii ale „culturii de prund" au fost descoperite pe văile rîurilor Argeș, Neajlov, Dîmbovnic, Mozacu, Cotmeana (județul Argeș) și Dîrjov (județul Olt).

Dintre așezările din neolitic și epoca bronzului amintim pe cele de la Teiu, Țițești, Retevoești, Lerești, Glavacioc, Țuțulești, Tigveni, Schitu Golești, Stoenești.

Epoca geto-dacică este și mai bine reprezentată pe teritoriul județului nostru în localitățile : Curtea de Argeș, Tigveni, Cepari, Țițești, Teiu și mai ales Cetățeni, așezare locuită fără întrerupere din jurul anului 300 î.e.n.

În timpul stăpînirii romane o parte a județului a fost cuprinsă în cadrul provinciei romane Dacia. De la Dunăre spre nord trecea linia fortificată — limes transalutanus — ridicată de împăratul Septimiu Sever (193—211), de-a lungul căreia erau construite 13 castre, șapte dintre ele fiind pe teritoriul actual al județului (Urlueni, Fîlfani-Izbășești, Săpata de Jos, Albota, Purcăreni, Jidava, Rucăr).

Descoperirile ce s-au făcut la aceste castre dovedesc atît romanizarea populației băștinașe, cît și continuitatea acesteia după retragerea aureliană din anul 271. Acestora se alătură cele de la Vrănești din secolele III—IV e.n., de la Pitești secolele IV—V e.n., Bîrlogul secolele IX—X e.n.

În feudalism viața intensă politică și economico-socială este atestată de numeroase documente istorice emise pe aceste meleaguri. Informațiile pe care ni le transmite Diploma Ioaniților (1247) sînt de cea mai mare importanță pentru istoria locală și națională. Astfel aflăm despre existența unor formațiuni politice, printre care și voievodatul lui Seneslau în componența căruia intrau și actualul județ Argeș. La Curtea de Argeș și-au avut reședința Seneslau, Tihomir și fiul său Basarab I care la începutul secolului al XIV-lea a unit toate formațiunile politice dintre Carpați și Dunăre întemeind statul feudal Țara Românească, cu capitala la Curtea de Argeș. În urma luptei de la Posada de la 1330, cînd oastea română învinge pe cea ungurească, condusă de Carol Robert de Anjou, capitala țării este mutată într-o altă localitate argeșeană, Cîmpulung Mușcel. În același an apare documentar topicul Argeș.

Ca semn al consolidării politice a țării Nicolae Alexandru înființează în 1359 la Curtea de Argeș mitropolia Țării Românești.

Un rol însemnat în apărarea țării l-au avut cetățile Poenari, Oratia și cetatea Dîmboviței (Cetățeni), toate trei pe teritoriul actualului județ Argeș.

Nenumărate evenimente de ordin politic-militar, economic-social și cultural care s-au desfășurat în Țara Românească au implicat și teritoriul județului Argeș.

Munca și viața pașnică, precum și lupta pentru libertate și dreptate socială, pentru apărarea gliei străbune, despre Argeșul la timpul trecut, prezent și viitor ni s-au transmis cu ajutorul vechilor hrisoave.

Organizarea și perfecționarea vieții de stat au dus la organizarea și perfecționarea sistemului instituțional, care în procesul activității a creat numeroase documente.

Preocupările pentru păstrarea documentelor create în activitatea economică, social-politică și culturală sînt vechi pe teritoriul țării noastre. Ele au stat în atenția cancelariilor domnești și mănăstirești, a mitropoliei și mănăstirilor, obștilor sătești și orășenești și a categoriilor sociale interesate. În amplul proces de dezvoltare și modernizare a vieții social-economice a țării s-au organizat și Arhivele ca instituție de stat specializată în păstrarea documentelor. Arhivele Statului din București primeau anual de la ocîrmuirile de județe documentele create de acestea. După Unirea Principatelor Arhivele se conduc după un regulament de funcționare pe baza căruia documentele se păstrau la instituții.

Prin Decizia nr. 278 din 5 iulie 1951 a Ministerului de Interne s-au înființat servicii regionale ale Arhivelor Statului în fiecare regiune, cu sediul în orașele de reședință iar prin Decizia 313 din 16 iulie 1951 a aceluiași minister s-a organizat cîte un depozit al Arhivelor Statului in fiecare oraș fostă capitală de județ.

Filiala Argeș a Arhivelor Statului și-a început activitatea la 15 ianuarie 1952, ca serviciu regional, avînd în subordine depozitele de la Cîmpulung Mușcel, Slatina și mai apoi Rm. Vîlcea care de la 1 iunie 1953 s-au numit filiale.

După organizarea administrativă a țării din 1968 filialele Olt și Vîlcea devin filiale județene iar cea din Cîmpulung Mușcel se desființează ca urmare a faptului că fostul județ Mușcel se desființează intrînd în componența județului Argeș.

La început instituția a funcționat în diferite localuri din Pitești și din comuna Valea Mare-Podgoria, iar începînd cu ianuarie 1960 a funcționat în noul local din Pitești, str. Exercițiu nr. 208.

H.C.M. din 16 iunie 1951 stabilea printre altele că Arhivele Statului „...adună, selecționează și clasează materialul arhivistic de pe teritoriul R.P.R. conservînd pe acela care prezintă importanță istorică și națională de stat".

Începînd cu anul 1952 lucrătorii filialei au dus o intensă muncă de strîngere a fondurilor arhivistice care se aflau în teritoriu. Numărul fondurilor a crescut an de an, astfel că astăzi filiala noastră deține peste 1500 fonduri și cca 5000 ml.

Pentru ca documentele pe care le crează instituțiile si întreprinderile să fie păstrate în condiții optime legiuitorul a hotărît că Arhivele Statului „...îndrumă și controlează organizarea și conservarea materialului arhivistic". Activitatea de îndrumare și control a fost și este una din preocupările de bază ale lucrătorilor din sistemul Arhivelor Statului.

Decretul 472/1971, republicat în 1974, este rezultatul grijii statului nostru față de documentele care fac parte din Fondul Arhivistic Național, parte componentă a Patrimoniului Cultural Național.

Dacă pînă nu demult ponderea în activitatea arhivistică o aveau strîngerea, păstrarea și prelucrarea documentelor astăzi, alături de aceste

activități de bază, o importanță tot mai mare a căpătat acțiunea de valorificare a documentelor.

Această activitate s-a concretizat în organizarea de simpozioane și prezentarea de conferințe cu prilejul aniversării unor evenimente din istoria patriei. S-au publicat studii și articole în reviste de specialitate și în presa locală prin care s-au pus în lumină vechile înscrisuri ale neamului. De asemenea, tot pe baza materialului arhivistic existent la filială s-au întocmit lucrări de licență sau pentru obținerea gradelor didactice, teze de doctorat, întocmirea de monografii etc.

La sediul filialei s-au organizat lecții practice și expuneri pentru elevi legate de programa școlară. Alături de acestea filiala a organizat expoziții, unele în colaborare cu biblioteca județeană, cu muzeele și alte instituții de cultură. Multe expoziții au fost axate pe teme importante din istoria patriei, prin intermediul cărora a luat cunoștință nemijlocit de valorosul tezaur documentar păstrat la Arhivele Statului Argeș.

Pe baza informațiilor din fondurile arhivistice s-au publicat o serie de lucrări cum sînt : Monografia orașului Cîmpulung, Momente din istoria luptei revoluționare a maselor populare pe teritoriul județului Argeș și ale orașelor Cîmpulung și Curtea de Argeș la realizarea cărora au contribuit și arhiviștii.

Prima lucrare de mai mare întindere elaborată de filiala noastră este „Argeșenii și muscelenii" participanți la războiul de independență a României 1877—1878" publicată în anul 1980, însumînd cele mai semnificative documente relative la acest eveniment.

De asemenea, colectivul filialei folosește documentele pentru sprijinirea oamenilor muncii în obținerea unor drepturi de vechime în muncă, de proprietate, de studii, de stare civilă etc.

În ampla acțiune de sprijinire a cercetării științifice și de lărgire a bazei de documentare a istoriografiei românești elaborarea publicațiilor științifice arhivistice a căpătat o pondere însemnată. Din seria instrumentelor de informare științifică îndrumătoarele oferă o largă posibilitate de informare asupra fondurilor arhivistice păstrate de fiecare unitate și prezintă într-o formă succintă și sistematizată tematica documentelor. De altfel, se preconizează să se editeze îndrumătoare pentru toate filialele Arhivelor Statului.

Lucrarea de față, rod al muncii de cercetare desfășurate de colectivul Filialei județene a Arhivelor Statului pune la îndemîna cercetătorilor și tuturor celor interesați, a publicului larg iubitor de istorie bogăția de informații aflate în fondurile și colecțiile de documente păstrate în depozitele filialei.

Editarea Îndrumătorului în Arhivele Statului județul Argeș completează seria lucrărilor similare apărute pînă în prezent pentru județele Brăila, Cluj, Mehedinți, Bacău, Arad, Iași etc.

În scopul evidențierii informațiilor documentare, a înțelegerii evenimentelor și proceselor istorice s-au grupat fondurile după natura și atribuțiile instituțiilor creatoare : administrative, economice, judecătorești, școlare și culturale. Colecția de documente grupează documente foi volante, majoritatea achiziționate în ultima perioadă de timp. Fondurile și colecțiile arhivistice cu un volum mai mare de documente au fost prezentate fiecare în parte. Fondurile similare, cum sînt cele bancare, școlare au fost grupate într-o singură prezentare însoțită în anexă de lista acestora, indicîndu-se anii din care provin documentele.

Grupa fondurilor administrative oferă o largă posibilitate de documentare, conținînd cele mai diverse genuri de documente și cu o problematică variată referitoare la întreaga activitate social-economică și politică din această zonă pe o perioadă de aproape 150 de ani.

Informațiile cuprinse în celelalte grupări de fonduri completează datele de istorie locală.

Caracterul predominant agrar al economiei județului și specificul său minier s-au reflectat direct sau indirect în activitatea instituțiilor și întreprinderilor argeșene din toate ramurile de activitate.

Prezentarea fiecărui fond cuprinde date privind istoricul instituției sau întreprinderii, date despre integritatea fondului, anii extremi, numărul unităților arhivistice, numărul sub care este înscris în evidențele noastre, precum și precizarea dacă documentele sînt scrise într-o altă limbă decît limba română. Toate prezentările sînt însoțite de aparat științific și bibliografie (cînd este cazul).

Unele fonduri sînt mai amplu prezentate, altele mai pe scurt, în funcție de importanța fondului, raza de activitate a instituției, de bogăția informațiilor ce le cuprinde, de cantitatea documentelor ce se păstrează. Astfel, prefecturile județelor Argeș și Mușcel, Inspectoratul general administrativ al regiunii a IX-a Pitești, primăriile orașelor Pitești și Cîmpulung, unele societăți petroliere etc. au fost prezentate mai pe larg.

Pentru fondurile provenite de la instituții de același profil de la care s-au păstrat puține documente s-au făcut prezentări globale, însoțite de lista acestora : cooperative forestiere, percepții fiscale, sectoare și posturi de jandarmi din județele Argeș și Mușcel.

De mare importanță sînt documentele care se referă la marile evenimente din istoria poporului român : Unirea din 1859, războiul pentru independență, desăvîrșirea formării statului național unitar român, revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă de la 23 August 1944.

Foarte multe documente ilustrează dezvoltarea economică a celor două județe : cultivarea pămîntului cu diferite plante și pomi, suprafețele cultivate și producțiile obținute la hectar, creșterea animalelor, dezvoltarea comerțului, lărgirea pieței interne de desfacere a produselor. De asemenea, dezvoltarea activității meșteșugărești, înmulțirea fabricilor și diversificarea produselor au dus la creșterea numărului muncitorilor.

Informațiile de ordin cultural, organizarea și desfășurarea procesului de învățămînt, date de demografie, de asistență socială, lucrări edilitar-gospodărești și alte aspecte se desprind din conținutul documentelor.

Conceput ca un instrument științific de informare asupra documentelor din arhivele argeșene pentru cercetarea științifică și cea practică, Îndrumătorul este însoțit de un aparat științific care-i înlesnește utilizarea.

Prin modul de grupare a fondurilor, prin felul în care este scris și prin respectarea normelor științifice de alcătuire a acestui gen de publicație Îndrumătorul în Arhivele Statului județul Argeș îl recomandăm ca o lucrare care va servi cercetării științifice locale și celei naționale și va constitui un instrument de lucru pe masa oricărui cercetător.

TEODOR MAVRODIN
Directorul Arhivelor Statului județul Argeș

RÉSUMÉ

L'un des aspects significatifs de l'activité éditoriale des Archives de l'Etat consiste en élaborer des publications archivistiques, des instruments d'information scientifique, très appréciés par les chercheurs. Parmi ceux-ci, les guides nous offrent une ample image des fonds archivistiques préservés par chaque institution et nous présentent sous une forme succinte et systématique la thématique des documents. D'ailleurs, on a l'intention de publier des guides pour toutes les filiales des Archives de l'Etat.

Cet ouvrage, le fruit du travail d'étude déployé par le collectif de la Filiale des Archives de l'Etat du département d'Argeș, met à la portée des chercheurs et de tous ceux qui sont intéressés du public qui aime l'histoire, la richesse d'informations détenues par les fonds et les collections de documents préservés dans les dépôts de la filiale.

L'édition du guide dans les Archives de l'Etat du département d'Argeș vient compléter la série de volumes similaires publiés jusqu'à présent pour les départements de Brăila, de Cluj, de Mehedinți, de Bacău, d'Arad, de Iassy etc.

Pour qu'on métent en évidence les informations documentaires et pour qu'on comprennent les procès et les événements historiques, on a procédé au groupement des fonds conformément à la nature et aux attributions des institutions créatrices : administratifs, économiques, scolaires et culturels. La collection de documents comprend des documents feuilles volante, la plupart dernièrement acquis. Les fonds et les collections archivistiques qui contiennent un plus grand volume de documents ont été présentés chacun de son côté. Les fonds similaires, tels que les fonds bancaires, scolaires, sont inclus dans la même présentation accompagnée dans l'annexe d'une liste des fonds, en indiquant les années des documents.

Le groupe des fonds administratifs, offre une ample documentation, parce qu'ils comprennent les plus différents types de documents avec une problématique variée relative à l'entière activité socio-économique et politique de cette région, pendant plus de 150 années.

Les informations contenues dans les autres catégories de fonds complètent les données de l'histoire locale.

Le caractère prédominant agraire de l'économie du département et son spécifique se sont reflétés directement ou indirectement dans l'activité des institutions et des entreprises d'Argeș de tous les domaines de l'activité et bien sûr dans les documents crées par celles-ci.

Conçu comme un instrument scientifique d'information sur les documents des archives d'Argeș pour la recherche scientifique et pratique. Le Guide est accompagné d'un appareil scientifique qui nous aide à l'utiliser. Le Guide des Archives de l'Etat du département d'Argeș se recommande par le groupage des documents, par son écriture et par le fait qu'il respecte les normes scientifiques pour l'élaboration d'une tele sorte de publication, comme un ouvrage qui sera utile à la recherche scientifique locale et nationale et deviendra un instrument sur la table de travail de chacun chercheur.

I. FONDURI ADMINISTRATIVE

INSPECTORATUL GENERAL ADMINISTRATIV AL REGIUNII A IX-A PITEȘTI

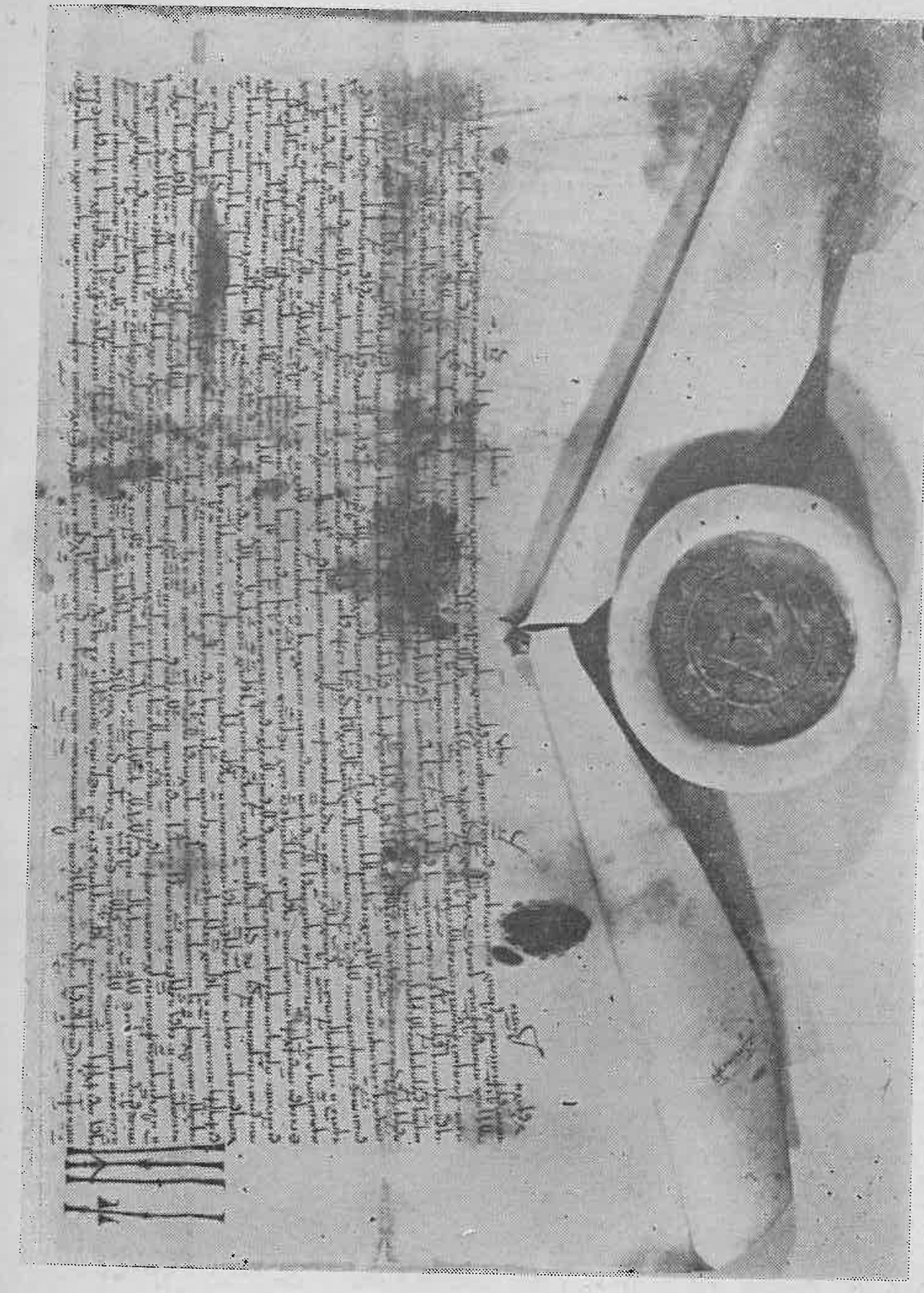
Inspectoratul General Administrativ a fost înființat prin Decretul pentru organizarea Ministerului de Interne din 7 ianuarie 1936 [1]. El era compus din inspectori generali administrativi, aflați în subordinea ministerului, pentru inspecții, anchete, informații și însărcinări speciale. Îndeplinindu-și atribuțiile de la centru, activitatea s-a dovedit lipsită de eficacitate. De aceea, prin Legea din 8 ianuarie 1942, Inspectoratul General Administrativ a fost transformat din organ central în organ de execuție în teritoriu, iar prin decizia din 22 ianuarie 1942, a aceluiași minister, au fost înființate 11 circumscripții administrative ca organe de îndrumare și control ale administrației locale conduse de un inspector general administrativ.

Circumscripția a IX-a Administrativă Pitești își avea reședința în orașul Pitești și era constituită din județele Argeș, Mușcel, Olt și Teleorman [2]. Ulterior, au survenit unele modificări : județul Vîlcea a fost trecut pentru o perioadă de la Circumscripția Sibiu la cea din Pitești, județul Mușcel a făcut parte pentru o scurtă perioadă din Circumscripția Brașov, iar județul Dîmbovița a fost trecut de la Circumscripția Brașov la cea din Pitești.

Inspectoratul General Administrativ al Regiunii a IX-a Pitești a început să funcționeze la 21 noiembrie 1941 [3]. El avea în atribuții îndrumarea și controlul tuturor organelor administrației locale, începînd cu primăriile comunale și terminînd cu prefecturile județene, avea dreptul de a acorda concedii și a aplica pedepse disciplinare notarilor, pretorilor și subpretorilor, se îngrijea de instruirea profesională a acestora, verifica în prealabil bugetele unităților administrative și controla executarea lor.

Inspectoratul General Administrativ al Regiunii a IX-a Pitești avea următoarea schemă de organizare : inspector general administrativ, pretor secretar (din 1943 avea trei pretori), dactilograf și șofer.

[1] Hamangiu, C., *Codul general al României,* vol. XXIV, partea I-a, București, 1936, p. 256.
[2] Ibidem, vol. XXX, partea I-a, București, 1942, p. 23, 186—187.
[3] Arh. St. Argeș, fond Inspectoratul General Administrativ al Regiunii a X-a Pitești, dosar 2/1941, f. 1.

1495 (7003) ianuarie 17. Hrisovul lui Ștefan cel Mare, domnul Moldovei prin care întărește lui Nica și rudelor sale satul Polițeni pe Tutova și sedistea lui Toma, precum și împărțeala pe care și-au făcut-o.

Filiala Arhivelor Statului Argeș deține fondul creat de această instituție pe toată perioada cît a funcționat (1941—1949). Documentele au fost depuse de către Sfatul Popular al Regiunii Pitești la data de 15 octombrie 1954, neordonate și neinventariate.

Documentele pun la dispoziția cercetătorilor o importantă sursă de informații referitoare la administrația locală, situația economică, socială și politică din județele care compuneau circumscripția respectivă, într-o perioadă istorică deosebit de importantă.

Fondul cuprinde : ordine, circulare, rapoarte de activitate ale pretorilor, situații statistice, corespondență cu Ministerul de Interne etc. Din cercetarea acestor categorii de documente se desprind interesante informații privind activitatea industrială și cea a meseriașilor din județele circumscripției. În perioada 1941—1944, ele se referă la „activizarea producției" în unitățile industriale, la înființarea și funcționarea atelierelor meșteșugărești comunale și la condițiile grele de lucru ale muncitorilor și în special ale ucenicilor.

În structura economică a acestor județe predominau industriile alimentară, textilă și a materialelor de construcție.

Se menționează funcționarea fabricii de marmeladă din comuna Topoloveni, județul Mușcel, a fabricii de ulei din comuna Dobrotineț, județul Olt, a fabricii de industrializarea bumbacului din Roșiorii de Vede, județul Teleorman care lucra pentru armată, existența unor topitorii de in și cînepă la Zimnicea și Balaci, același județ, precum și activitatea fabricii de cherestea și var din orașul Cîmpulung Mușcel [4].

Numeroase documente consemnează înființarea și funcționarea atelierelor meșteșugărești (de tricotaje, tîmplărie, tăbăcărie, tinichigerie, fierărie, rotărie etc) în comunele acestor județe [5], numărul meseriașilor pe categorii de profesii existent în orașele Turnu Măgurele, Slatina, Rîmnicu Vîlcea și Pitești. Din statisticile înaintate rezultă că cei mai mulți erau croitori, frizeri, cojocari, tăbăcari și tîmplari [6].

Multe documente oglindesc situația și dezvoltarea agriculturii. Situațiile statistice întocmite pe comune, plase și județe cuprind numărul animalelor [7], al uneltelor și mașinilor agricole [8], suprafețele agricole pe categorii de terenuri, lucrări agricole, producția agricolă, suprafețele însămînțate [9], prețul muncilor agricole [10] etc.

---

[4] Ibidem, dosarele : 2/1941, f. 164, 169, 387, 395 ; 3/1942, f. 44, 166 ; 23/1942, f. 30.

[5] Ibidem, dosarele : 17/1942, 133—136 ; 19/1942, f. 132—134 ; 23/1942, f. 59—62 ; 24/1942, f. 5, 15, 17—20.

[6] Ibidem, dosar 8/1943—1944, f. 3, 5, 6, 8.

[7] Ibidem, dosarele 2/1941, f. 231, 316 ; 6/1941, f. 33 ; 6/1942, f. 21 ; 9/1942, f. 165 ; 18/1942, f. 79, 83, 102 ; 39/1942, f. 49.

[8] Ibidem, dosarele 2/1942, f. 205 ; 9/1942, f. 91, 165 ; 11/1942, f. 217 ; 13/1942, f. 244, 246, 270 ; 11/1944, f. 264—267 ;

[9] Ibidem, dosarele : 2/1942, f. 107 ; 6/1941, f. 29—30 ; 8/1942, f. 110, 115, 124, 128, 134, 143, 151 ; 9/1942, f. 123, 165, 264—265 ; 11/1942, f. 6—10, 39—42, 167 ; 13/1942, f. 60—61, 235, 365, 530 ; 11/1944, f. 410—435 ; 22/1944, f. 42, 56, 67 ; 32/1944, f. 17.

[10] Ibidem, dosar 2/1941, f. 82.

O serie de documente se referă la calamitățile naturale (secetă, grindină, inundații, alunecări de teren) [11], care au distrus locuințe și suprafețe agricole foarte mari și au afectat țărănimea din aceste județe.

De asemenea sînt numeroase documentele care oglindesc situația sanitară existentă în comunele județelor din circumscripție [12].

Alte documente consemnează numărul mare de refugiați pe care aceste județe i-au primit și pe care i-au ajutat cu alimente, locuințe și bani [13]. În județul Olt, de exemplu, în anul 1944 existau 7 535 refugiați [14], dintre care 3 800 erau numai în orașul Slatina [15], iar în județul Argeș tot în 1944 erau 22 546 refugiați [16], majoritatea din județele Iași și Botoșani.

Situațiile lunare alcătuite menționează rechizițiile făcute în această perioadă [17], precum și prestațiile cu carele și brațele [18].

O altă categorie de documente se referă la subscrierea la „Împrumutul reîntregirii", din care reiese contribuția substanțială a locuitorilor din județele amintite cu sume importante de bani, încît se depășeau plafoanele fixate pe județe [19]. Astfel, în anul 1941, județul Olt avea fixată o cotă de 45 000 000 lei și s-au subscris 57 000 000 lei [20] ; județul Argeș, în 1942, avea fixat plafonul la 80 000 000 lei și a fost depășit la încasări cu 43 000 000 lei și la subscrieri cu 58 000 000 lei [21]. Tot în 1942 județul Teleorman a subscris 90 000 000 lei [22], iar județul Olt 69 481 500 lei [23].

Avînd în vedere situația materială deosebit de grea a populației au fost acordate ajutoare populației sărace, familiilor celor concentrați, răniților din spitale, invalizilor și văduvelor de război. Acestea au fost acordate de către stat, de comitetele județene și locale de patronaj și au constat în bani, alimente, obiecte de îmbrăcăminte și încălțăminte. Informațiile referitoare la acordarea acestor ajutoare în cadrul „Darului ostașului", „Ajutorul de iarnă" etc. sînt deosebit de numeroase [24].

---

[11] Ibidem, dosarele : 2/1941, f. 457, 500, 502 ; 6/1941, f. 24 ; 1/1942, f. 100 9/1942, f. 216 ; 11/1942, f. 124, 160, 176, 324 ; 12/1942, f. 63 ; 13/1942, f. 123, 16/1942, f .453.

[12] Ibidem, dosarele 2/1941, f. 25, 32, 42, 148, 217, 301, 390, 430 ; 4/1941, f. 105, 106 ; 6/1941, f. 32 ; 1/1942, f. 74, 115, 244 ; 2/1942, f. 85, 114, 156, 195, 210, 217 ; 3/1942, f. 54, 150, 186, 188, 236 ; 4/1942, f. 254 ; 6/1942, f. 5, 64 ; 7/1942, f. 4, 92, 116, 155, 228, 245 ; 8/1942, f. 129, 164 ; 9/1942, f. 35, 125, 135, 153, 232 ; 10/1942, f. 108 ; 11/1942, f. 390, 270, 295 ; 13/1942, f. 37, 201, 234, 392, 445 ; 22/1944, f. 7, 39—40, 52—53, 66.

[13] Ibidem, dosarele 6/1941, f. 23—24 ; 14/1942, f. 4 ; 15/1942, f. 147 ; 22/1944, f. 21, 42—66 ; 32/1944, f. 46.

[14] Ibidem, dosar 22/1944, f. 42

[15] Ibidem, dosar 32/1944, f. 81

[16] Ibidem, dosar 22/1944, f. 199

[17] Ibidem, dosarele 16/1944, f. 26—27 ; 22/1944, f. 42

[18] Ibidem, dosarele 4/1943, f. 7—8 ; 9/1942, f. 180 ; 13/1942, f. 71

[19] Ibidem, dosarele 2/1941, f. 248, 282 ; 2/1942, f. 211 ; 6/1942, f. 12

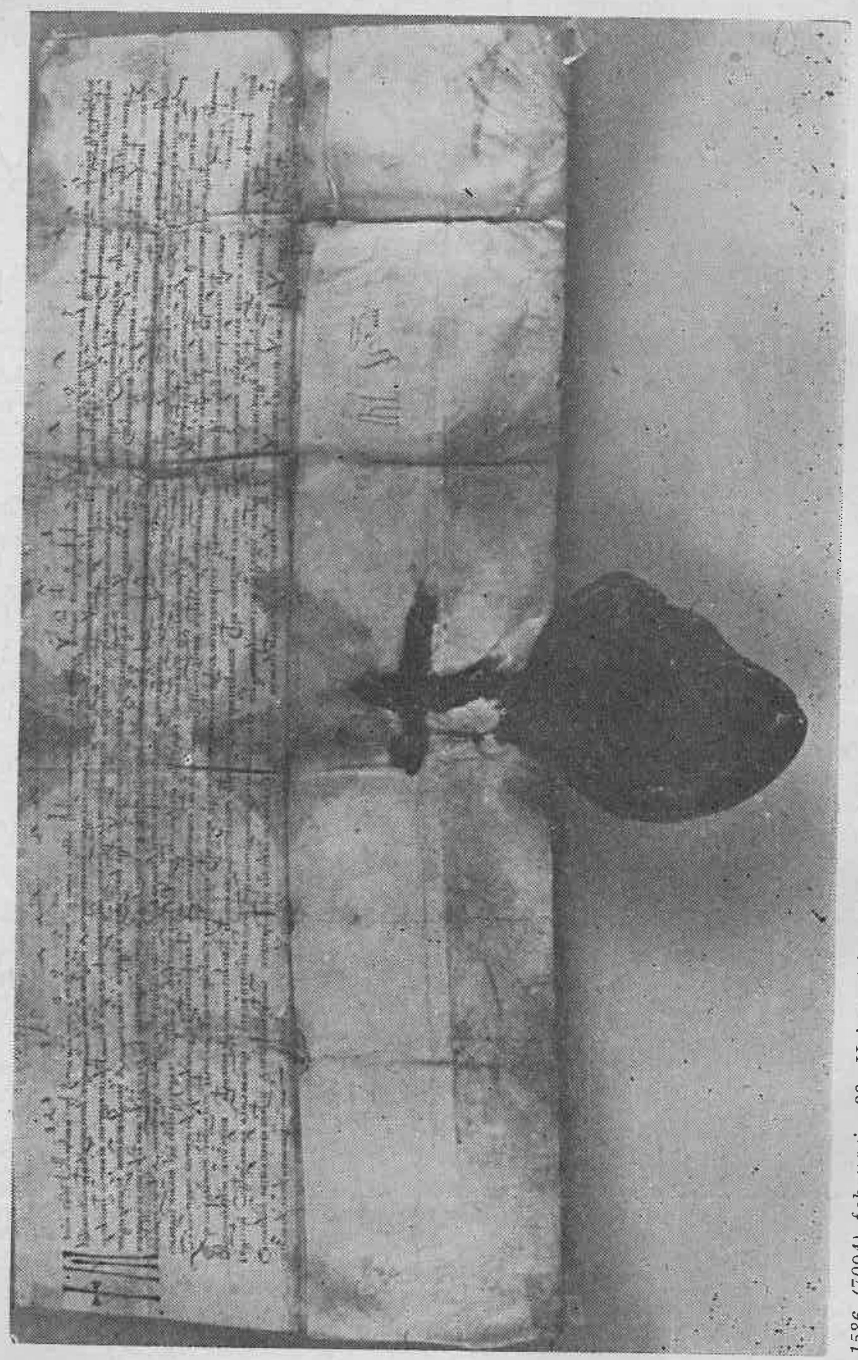
[20] Ibidem, dosar 4/1941, f. 107.

[21] Ibidem, dosar 11/1942, f. 429

[22] Ibidem, dosar 9/1942, f. 62

[23] Ibidem, dosar 19/1942, f. 137

[24] Ibidem, dosarele : 2/1941, f. 49, 200 ; 1/1942, f. 98, 141, 175, 177.

1586 (7094) februarie 28. Hrisovul lui Petru Șchiopul, domnul Moldovei prin care întărește lui Vintilă și soției sale părți din satul Polițeni pe Tutova.

O altă problemă pe care o întîlnim în documentele fondului este aceea a aprovizionării populației cu alimente (porumb, făină, zahăr, ulei), lemne și obiecte de primă necesitate. Din informațiile existente reiese că județul Teleorman era acela care aproviziona celelalte județe cu cantități foarte mari de grîu și porumb. Astfel, dintr-o dare de seamă a Prefecturii acestui județ, reiese că din recolta anului 1940 s-au expediat 603 vagoane grîu pentru armată, 598 vagoane capitalei și 325 vagoane județelor deficitare; 598 vagoane porumb armatei, 114 vagoane capitalei, 2 930 vagoane județelor deficitare și 1 597 vagoane pentru export [25].

Documentele consemnează situația materială deosebit de grea a populației și îndeosebi a invalizilor și văduvelor de război [26]. De asemenea, corespondența Inspectoratului General cu Ministerul Afacerilor Interne și cu prefecturile consemnează starea de spirit a populației [27], raportată la situația economică a țării în această perioadă.

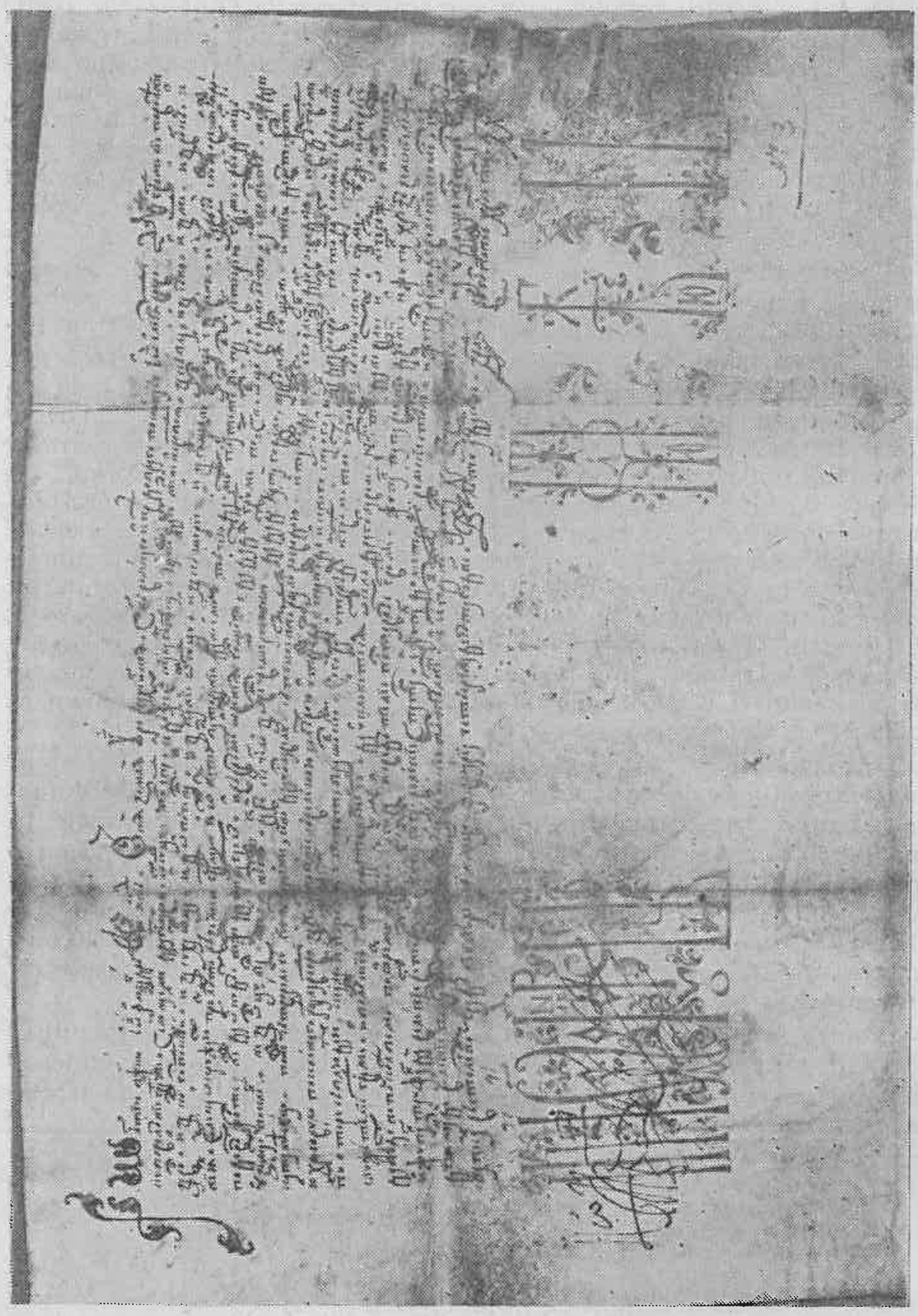
Înfăptuirea actului istoric de la 23 August 1944, moment hotărîtor în dezvoltarea țării care a inaugurat epoca unor profunde transformări revoluționare și democratice în societatea românească, a fost primit cu satisfacție de către populație. Astfel, într-un raport al Primăriei orașului Turnu Măgurele din 28 august 1944, se arată că: „...starea de spirit a locuitorilor este desăvîrșită, privind cu calm și cu încredere evenimentele" [28]. Iar în decembrie 1944 Prefectura județului Vîlcea comunica: „După constituirea noului guvern, starea de spirit a populației a devenit iarăși liniștită. Populația este alături de noul guvern și de noua orientare politică a statului, fiind încrezătoare că actul istoric de la 23 august 1944 nu poate fi decît în folosul țării și pentru o soartă mai bună a populației" [29].

În același timp, alături de armată, locuitorii din unele județe și-au adus contribuția la dezarmarea soldaților germani. În acest sens Prefectura județului Argeș arăta în septembrie 1944, că: „Trupele germane, în urma proclamării armistițiului de către guvernul român, trecînd prin comune, s-au dedat la acte de violență și de devastare. În ziua de 27 august în centrul comunei Șerboieni unde au poposit, neavînd combustibil suficient pentru mașini, ele au tras cu mitralierele, lovind case și localul primăriei. Ele au fost dezarmate, au fost făcuți prizonieri și transportați la Pitești" [30].

Pentru perioada care a urmat (1945—1949) există numeroase situații statistice referitoare la aplicarea reformei agrare. Ele consemnează suprafețele expropriate, conacele, uneltele agricole, animalele de tracțiune, proprietarii expropriați și țăranii împroprietăriți [31].

---

[25] Ibidem, dosar 6/1941, f. 31.
[26] Ibidem, dosar 23/1944, f. 102.
[27] Ibidem, dosar 2/1941, f. 42, 289.
[28] Ibidem, dosar 15/1944, f. 279
[29] Ibidem, dosar 24/1944, f. 44
[30] Ibidem, dosar 22/1944, f. 210
[31] Ibidem, dosarele: 6/1945, f. 234, 235, 242; 23/1946, f. 14lv.

1628 (7036) februarie 14. Hrisov prin care Alexandru Ilias, domnul Țării Românești, scutește de dări satul Drăgoslavele din județele Muscel și Pădureț.

O altă serie de documente se referă la desfășurarea alegerilor din 19 noiembrie 1946. În acest sens Prefectura județului Argeș arăta că ele „...au decurs în relativă liniște, deși opoziția a pus în practică metode de tulburare a liniștii publice, ca tăierea firelor telefonice, împresurarea localului de vot etc." De asemenea, într-o dare de seamă a Primăriei orașului Tîrgoviște se menționează că : „Ultima fază a campaniei electorale și alegerile din 19 noiembrie 1946 s-au desfășurat în cea mai perfectă ordine, fără agresiune, datorită bunei organizări a celor ce au avut misiunea de a supraveghea și îndruma publicul la secțiile de votare. Populația, în special femeile, s-a prezentat în număr considerabil la vot. Rezultatul alegerilor este pentru toată lumea oglinda dorinței poporului, care s-a manifestat așa cum a simțit". Iar în raportul informativ al Prefecturii județului Dîmbovița, se spunea : „După alegerile parlamentare, situația politică s-a clarificat pe deplin. Succesul realizat de Blocul Partidelor Democrate a produs o vie mulțumire în rîndurile cetățenilor dornici de pace și libertate" [32].

Numeroase sînt și documentele care se referă la ecoul pe care l-a avut în rîndul populației vestea abdicării monarhiei și a proclamării Republicii Populare Române. Astfel, într-un raport al Inspectoratului General către Ministerul de Interne, se arăta că acestea „...au fost primite cu multă satisfacție...". De asemenea, Prefectura județului Argeș, raporta : „Cu ocazia marilor evenimente de la 30 decembrie 1947 ...în mitingurile organizate atît în mediul urban cît și mai ales în mediul rural, populația a participat în număr mare", iar Prefectura județului Teleorman consemna : „În ce privește abdicarea regelui și declararea României ca Republică Populară cetățenii prin numeroase telegrame trimise la Prefectura acestui județ și prin manifestații spontane își arată sentimentele de simpatie față de Republica Română instaurată prin actul istoric de la 30 decembrie 1947, precum și față de conducătorii Republicii" [33].

Un alt eveniment oglindit în documentele existente în fond este naționalizarea principalelor mijloace de producție de la 11 Iunie 1948. În toate județele circumscripției, operația de preluare a întreprinderilor a decurs în perfectă ordine conform instrucțiunilor, starea de spirit a fost favorabilă naționalizării, iar populația are deplină încredere în noua reformă. De asemenea, se menționează și întreprinderile naționalizate din fiecare județ. [34]

Dintr-o altă serie de documente se desprind informații privind organizarea învățămîntului și culturii.

Fondul mai cuprinde bugete de venituri și cheltuieli ale prefecturilor și primăriilor orășenești, acte privind verificarea execuției bugetare, împrumuturi contractate pentru executarea unor lucrări edilitare,

[32] Ibidem, dosar 23/1946, f. 9, 50, 98, 99, 115.
[33] Ibidem, dosarele : 22/1947, f. 136 ; 40/1948, f. 31, 96.
[34] Ibidem, dosarele : 22/1947, f. 147, 148 ; 17/1948, f. 24, 26, 31, 71 ; 18/1948, f. 6—8, 14, 16, 22, 85.

Conacul Goleștilor

hărți ale județelor și orașelor componente ale circumscripției, state de plată a salariilor etc.

În ansamblu, documentele din fondul Inspectoratului General Administrativ al Regiunii a IX-a Pitești constituie o sursă valoroasă de informare istorică pentru o perioadă deosebit de importantă a istoriei patriei.

Anii extremi : 1941—1949 ; 446 u.a. ; inv. 20

PREFECTURILE JUDEȚELOR ARGEȘ ȘI MUȘCEL

Înainte de 1832 Țara Românească era împărțită în 18 județe, între care Argeș și Mușcel, care erau conduse de ispravnici cu atribuții administrative și judecătorești.

După anul 1831 județele au fost conduse de ocîrmuitori, numiți pe trei ani, aflați în subordinea directă a Ministerului din Lăuntru. Forma de organizare pe ocîrmuiri a durat pînă la 1 aprilie 1864 cînd au fost înlocuite cu prefecturile.

Potrivit legii din 1864 județele au trecut sub conducerea prefecților ajutați de cîte un subprefect și un consiliu județean. Prefectul era numit

prin decret domnesc și reprezenta puterea executivă în județ. Totodată se stabilea competența și funcția fiecărui organ, precum și raporturile acestora cu prefectul și subprefectul în conducerea județului. Organele care reprezentau interesele locale ale județelor erau consiliul județean și delegația județeană. În atribuțiile consiliului județean intra rezolvarea tuturor problemelor de interes local din județ. Acesta vota bugetul, aproba împrumuturile, fixa zilele de tîrg din județ, stabilea salariile funcționarilor județului. Delegația județeană își avea sediul la prefectură și putea fi convocată de prefect ori de cîte ori era nevoie. Printre atribuțiile acesteia figurau : votarea bugetelor și conturilor comunale, validarea alegerilor de consilieri comunali.

Legea din 4 octombrie 1892 pentru organizarea autorităților administrative exterioare, dependente de Ministerul de Interne și fixarea circumscripțiilor administrative împărțea din nou teritoriul țării în județe, județele în plase, plasele în comune. Se fixau, de asemenea numărul, limitele, denumirea și reședința fiecărei plase, se stabilea și organizarea serviciilor, personalul și atribuțiile acestora.

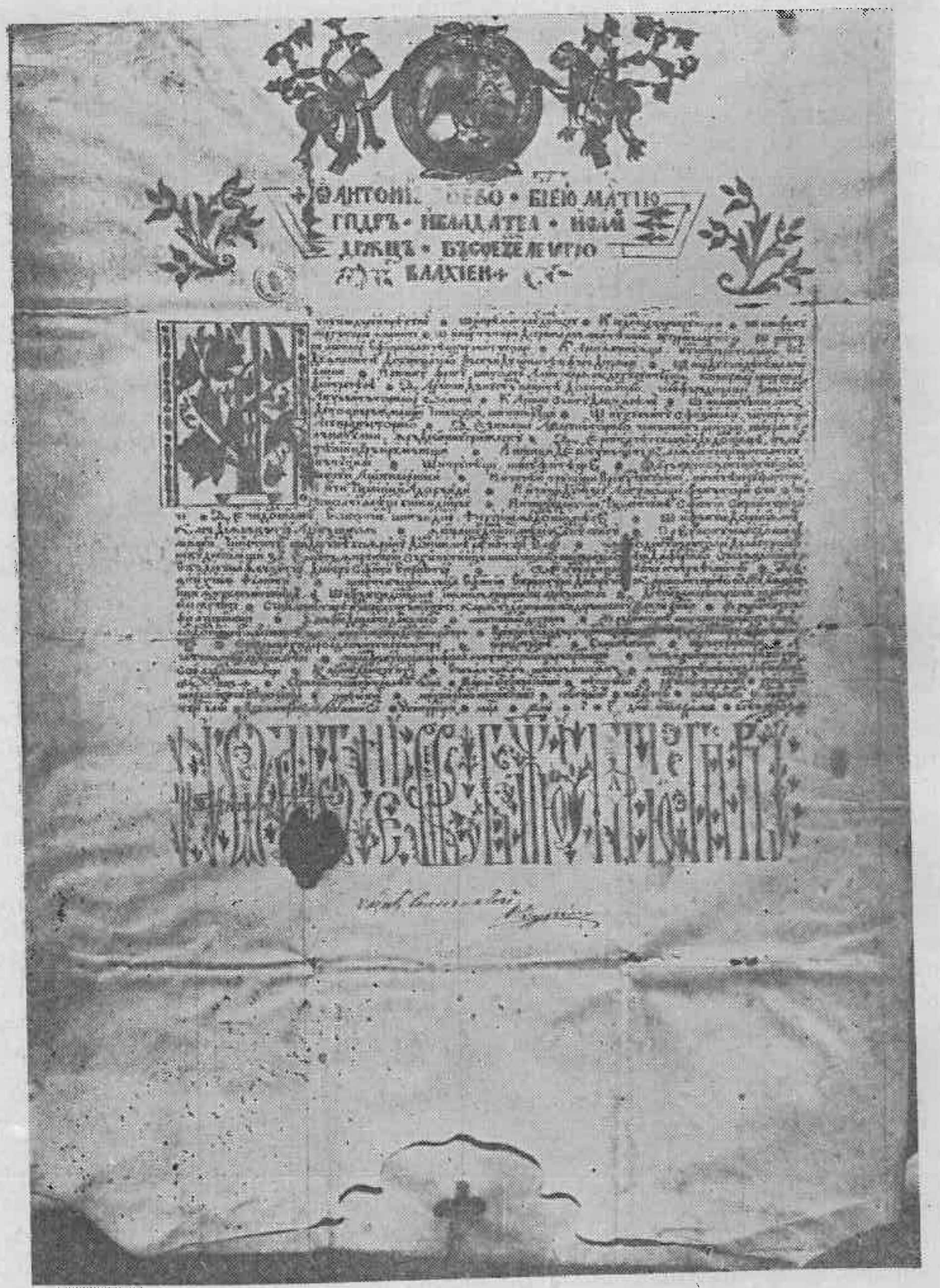
Prefectul era numit prin decret regal, subordonat direct Ministerului de Interne și reprezenta puterea executivă în toată circumscripția de sub administrația sa. Urmărea aplicarea legilor de administrație publică și menținerea ordinei și siguranței publice.

Legea din 14 iunie 1925 pentru unificarea administrativă stabilea că județul este persoană juridică avînd inițiativa și administrarea intereselor locale.

Județul își rezolva problemele locale prin consiliul județean care se compunea din trei cincimi membri aleși și pînă la două cincimi membri de drept. Numărul consilierilor județeni aleși se stabilea în funcție de numărul populației din județ în care nu intra populația orașelor reședință de județ. La 400 000 locuitori numărul consilierilor aleși era de 36, la 200 000 de 30, iar sub acest număr era de 24.

Consilieri de drept erau : primarul orașului, revizorul școlar, reprezentanții cei mai mari în grad ai ministerelor Sănătății publice și ocrotirilor sociale, Agriculturii și Domeniilor și de Lucrări Publice ; administratorul financiar, consilierul agricol, protoiereul cultului, cîte un reprezentant al camerelor de agricultură, de comerț, industrie și muncă, șeful serviciului contencios al statului din județul respectiv și președintele Federației de producție.

După depunerea jurămîntului, consiliul județean, prezidat de cel mai în vîrstă dintre membrii săi, își alegea prin vot secret biroul pentru o perioadă de patru ani. Biroul se compunea dintr-un președinte, doi vice-președinți, doi secretari și doi chestori. După constituirea biroului județean, consiliul, ținînd seama de cunoștințele și specialitatea membrilor care îl compuneau, formau : comisia administrativă, comisia financiară și de control, comisia de lucrări publice, comisia economică, a cultelor și învățămîntului și comisia sanitară de asistență socială. Fiecare comisie se compunea din cel puțin cinci membri și cel mult opt.

1699 (7177) mai 10. Hrisov prin care Antonie Vodă înființează o școală la Cîmpulung și dă jumătate din vama de la Rucăr și Dragoslavele.

Aceste comisii aveau atribuția de a studia toate problemele care intrau în competența consiliului județean și a le prezenta în scris acestuia printr-un raport care urma să fie pus în discuție în ședința plenară.

Potrivit art. 117, cap. III din Legea administrativă din anul 1925, consiliul județean avea inițiativa și decidea în toate problemele de interes județean. Prin delegația județeană supraveghea, controla și îndruma administrația serviciilor județene precum și pe cea a comunelor din județ, exceptînd municipiile, fiind obligată să se pronunțe asupra problemelor ridicate de diferite legi și să execute dispozițiile ordonate de autoritatea centrală.

Problemele de interes județean care intrau în competența consiliului județean, potrivit art. 118, erau :

a) Învățămîntul primar, profesional și secundar ;

b) Sănătatea publică și ocrotirea socială și anume : clădirea, întreținerea și supravegherea din punct de vedere administrativ a spitalelor, dispensarelor, infirmeriilor județene, precum și numirea personalului administrativ și a celui necesar acestor instituții, cu excepția medicilor ;

c) Construirea și întreținerea căilor de comunicație, lucrări publice, precum și numirea personalului administrativ și tehnic respectiv, afară de inginerii de orice categorie ;

d) Agricultura și creșterea vitelor și anume : administrarea islazurilor comunale, școli elementare agricole, organizarea serviciului agricol județean în scopul încurajării agriculturii, pomiculturii, sericiculturii, viticulturii, precum și numirea personalului administrativ și a celui inferior de specialitatea respectivă ;

e) Măsuri pentru sprijinirea comerțului, industriei, meseriilor, învățămîntului și pentru protecția monumentelor istorice.

Pentru rezolvarea tuturor acestor probleme consiliul județean se întrunea în capitala județului în sesiune ordinară la 1 octombrie și 1 martie, iar în sesiuni extraordinare ori de cîte ori interesele județului o reclamau.

Delegația permanentă județeană era formată din raportorii celor cinci comisii de specialitate. Ea se putea pronunța asupra oricăreia dintre problemele din competența consiliului județean, în afară de : votarea bugetului, aprobarea socotelilor, a împrumuturilor și a actelor de dispoziție (înstrăinări, tranzacții), concesionări de servicii și lucrări, asociații, modificări teritoriale la comune și județ. Atribuțiile delegației județene erau : supravegherea, controlarea și îndrumarea administrației serviciilor județene și a comunelor din județ, se pronunța asupra încheierii consiliilor comunale, ori de cîte ori legea impunea aceasta ; își dădea avizul cerut de către autoritățile competente ; hotăra asupra tuturor contestațiilor sau apelurilor ce-i erau date în competență prin legi și lua măsuri pentru apărarea intereselor județului în justiție.

Delegația județeană era și organul consultativ al prefectului.

Potrivit art. 149 cap. VI din Legea administrativă din anul 1925 serviciile administrației județene erau următoarele : serviciul administrativ, serviciul financiar și de contabilitate, serviciul statistic ; serviciul tehnic al drumurilor și construcțiilor ; serviciul sanitar și al ocro-

tirilor sociale, serviciul veterinar și zootehnic; serviciul învățămîntului; serviciul cultului; serviciul economic și serviciul contencios.

Prefectul județului potrivit acestei legi era numit prin decret regal, la propunerea Ministerului de Interne, el fiind reprezentantul guvernului și șef al administrației județene. Ca delegat al autorității centrale reprezenta în întreg județul guvernul și puterea executivă și era în legătură cu fiecare minister pentru chestiunile dependente de departamentul respectiv.

Prefectul controla și supraveghea toate serviciile județene și comunale, lua măsuri pentru executarea hotărîrilor consiliului județean și ale delegației permanente.

În calitate de șef al poliției în județ prefectul lua măsuri pentru prevenirea delictelor și menținerea ordinei și siguranței publice. El avea dreptul să pună în mișcare forța publică în cazuri de provocări de dezordine, manifestări etc. și informa Ministerul de Război.

În fiecare județ funcționa un consiliu de prefectură compus din: prefect (ca președinte), primarul reședinței de județ, prim procurorul sau procurorul tribunalului, medicul primar al județului, inginerul, arhitectul și veterinarul șefi ai județului, revizorul școlar, consilierul agricol, silvicultorul cel mai înalt în grad din județ și comandantul companiei de jandarmi.

Membrii delegației permanente județene făceau parte de drept din consiliul de prefectură.

Atribuțiile consiliului de prefectură erau de a armoniza activitatea diferitelor servicii administrative din județ și de a înlătura eventualele dificultăți în aplicarea legilor și dispozițiilor.

Fiecare prefectură de județ avea un subprefect care era numit prin Decret regal la propunerea prefectului. Subprefectul îl ajuta pe prefect în îndeplinirea atribuțiilor sale și îl înlocuia în lipsă.

În anul 1929, prin noua lege pentru organizarea administrației, se stabileau, pe lîngă limitele teritoriale ale unităților administrative, noi organe de conducere ale acestora, precum și atribuțiile lor. Consiliul județean devenea organ deliberativ, iar delegația județeană împreună cu prefectul, organ executiv.

Prin Legea din 14 august 1938, în urma înființării ținuturilor, deveneau persoane juridice numai comuna și ținutul. Județul era desființat ca persoană juridică el devenind circumscripție administrativă în cadrul ținutului. Județele Argeș și Mușcel făceau parte din Ținutul Bucegi cu reședința la București. Potrivit noii organizări prefectul prezenta anual rezidentului regal un raport referitor la situația economică, financiară, culturală și administrativă a județului. În cadrul prefecturii a rămas numai cancelaria prefectului alcătuită dintr-un șef de serviciu și un număr de funcționari, serviciul tehnic și un birou al mobilizării și organizării națiunii și teritoriului (M.O.N.T.).

Prin Decretul 3219 din 21 septembrie 1940, rezidențele regale ale ținuturilor au fost desființate revenindu-se la situația anterioară.

Potrivit dispozițiilor generale din regulamentul pentru organizarea prefecturilor județelor acestea aveau următoarele servicii: cabinetul prefectului, serviciul administrativ, serviciul financiar, serviciul tehnic al drumurilor și construcțiilor, registratura și arhiva generală. Serviciul administrativ se compunea din: biroul administrației județene și comunale și biroul contenciosului, iar serviciul financiar se compunea din: biroul contabilității județene și comunale, biroul de ordonanțare economic și de licitație și biroul verificării conturilor de gestiune comunală.

Cu modificări neesențiale această organizare a rămas în vigoare pînă la 23 august 1944. După această dată, schema organizatorică a prefecturii a evoluat treptat, în raport cu transformările politice, economice și sociale petrecute în noua etapă istorică. Astfel, în anul 1945 au apărut în cadrul schemei de organizare a prefecturilor oficiul județean pentru administrarea și supravegherea bunurilor inamice, biroul de aplicarea reformei agrare, economatul județean de aprovizionare, iar în anul 1946 biroul pentru ajutorarea regiunilor secetoase.

Transformările revoluționare care au avut loc în țara noastră după 23 august 1944 au impus organizarea administrației pe principii noi. Astfel, prin Legea nr. 17 din 11 ianuarie 1949 au luat ființă la 1 aprilie 1949 comitetele provizorii care au exercitat atribuțiile ce trebuiau să revină sfaturilor populare înființate în baza decretului 259 din 28 decembrie 1950.

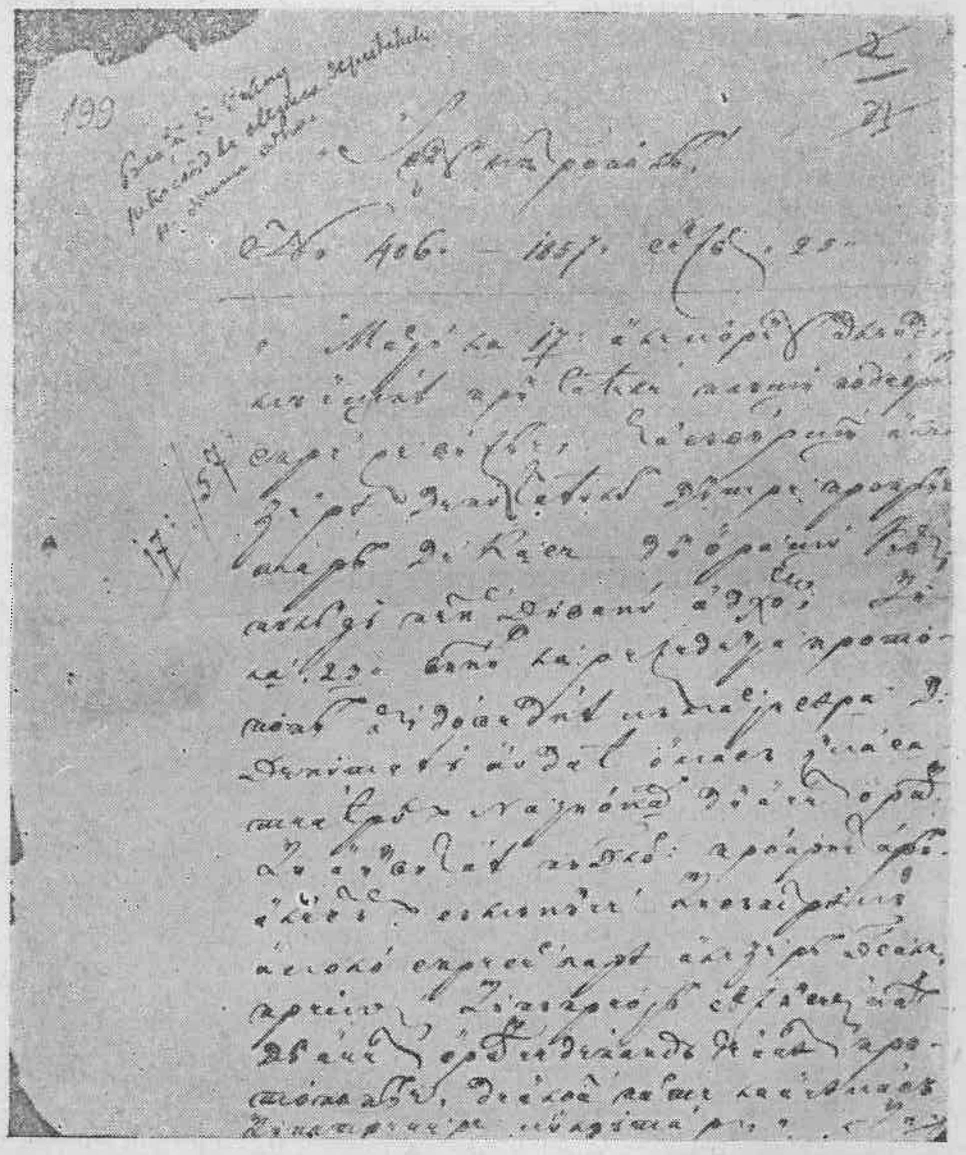
PREFECTURA JUDEȚULUI ARGEȘ

Prima atestare documentară a județului Argeș datează din anul 1587 cînd, Mihnea voievod, printr-un hrisov, întărea lui Ivan din Harefu, stăpînirea unor locuri și arăta că „Pentru aceia, din vremea în care veți vedea această carte a domniei mele, voi, banilor și toți dregătorii care veți fi acolo în județul Argeș [1], voi să vă feriți de popa Ivan și de acest om anume Lazăr, ca să fie ei în pace și nimeni să nu îndrăznească să-i tulbure înaintea acestei cărți a domniei mele...“

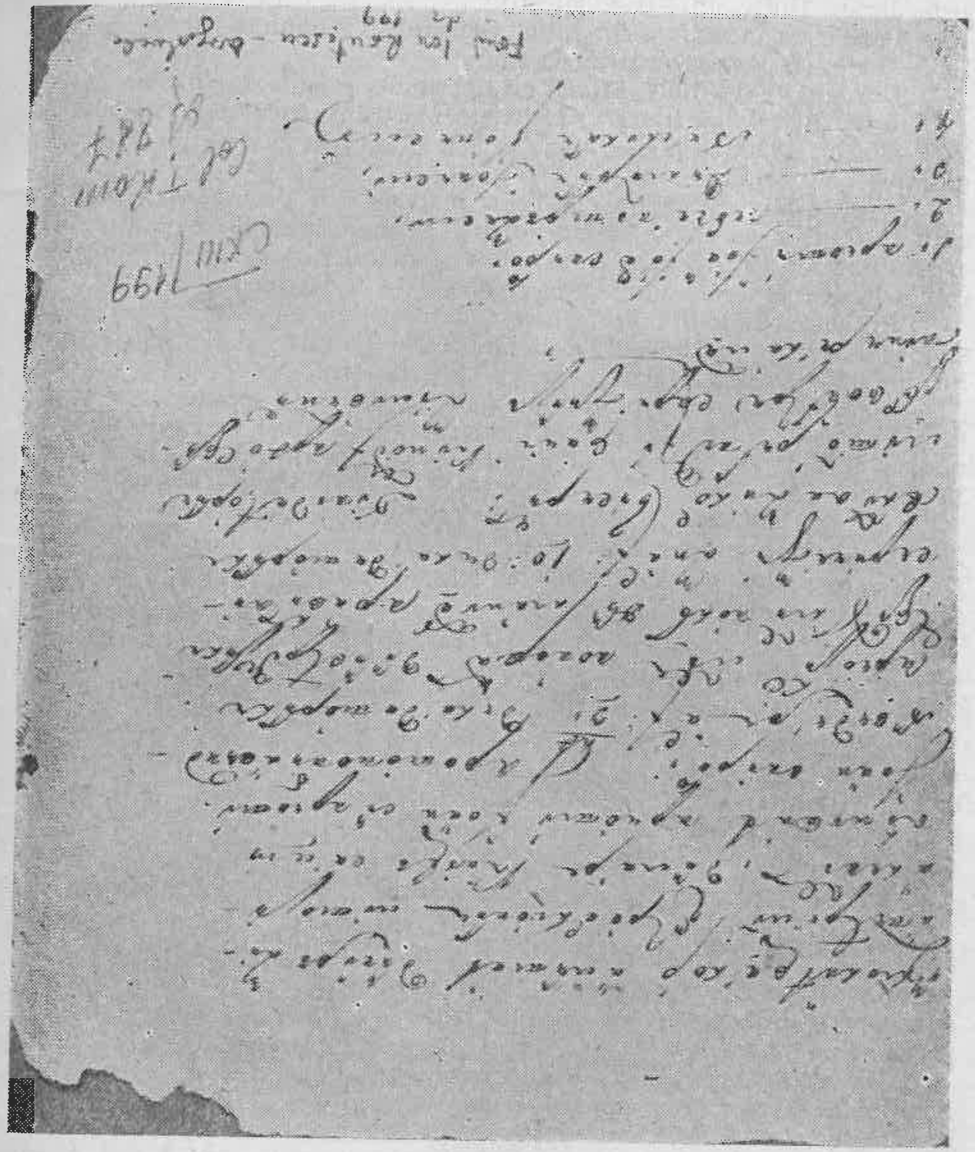
După legea pentru organizarea administrativă din 4 octombrie 1893, județul Argeș era compus din 10 plase, iar prin legea administrativă din 1 aprilie 1910, numărul acestora se ridică la 14; plasa Argeș cu reședința la Curtea de Argeș, plasa Bascov cu reședința la Bascov, plasa Cotmeana la Lunca Corbului, plasa Dănicei la Dănicei, plasa Dîmbovnic la Teiu, plasa Moșoaia la Moșoaia, plasa Oltul de Sus, la Jiblea, plasa Oltul de Jos la Budești, plasa Teleormanul de Sus la Costești, plasa Teleormanul de Jos la Recea, plasa Topologul de Sus la Șuici, plasa Topologul de Jos la Bălcești, plasa Uda la Uda de Sus și plasa Vîlsan cu reședința la Stroești [2]. În anul 1925, prin noua lege administrativă, teritoriul județului era împărțit numai în 10 plase: Argeș, Bascov, Cotmeana, Dîmbovnic, Dănicei, Oltul de Jos, Oltul de Sus, Teleorman, Topolog și Uda. Nu-

[1] *Documente privind istoria României, sec. XVI, B — Țara Românească*, vol. V (1581—1590), Edit. Acad. R.P.R., București, 1952, p. 317.

[2] Hamangiu C., *Codul general al României* — Supl. III, 1910, p. 214—217.

1831 noiembrie 29. Înființarea Școlii naționale din Cîmpulung Mușcel „spre a se spori folosul tinerilor pentru învățătură".

1857 septembrie 25. Scrisoare adresată mitropolitului în legătură cu petrecerea organizată în casa Teatrului Național din Cîmpulung Mușcel cu ocazia alegerii deputatului pentru Adunarea Ad-hoc.

mărul acestora s-a redus însă în anul 1932, cînd se menționează numai cinci : Argeș, Olt, Uda, Teleorman și Dîmbovnic [3], iar în anul 1942, numărul acestora va crește iar cu încă două (Costești, Curtea de Argeș, Dedulești, Jiblea, Rociu, Pitești și Titesti) [4].

Partea de început a fondului, Ocîrmuirea județului Argeș, pe anii 1831—1840, se păstrează în întregime.

Din anii 1841—1864, Filiala nu deține documente, iar din anul 1864 și pînă în 1915 se păstrează o cantitate foarte mică. Numai începînd cu 1916 pînă în 1950, se poate spune că acest fond se găsește în depozitele noastre.

Explicațiile cu privire la lipsa materialului documentar pînă în anul 1915, ni le-au dat unele documente din care rezultă că în anul 1916 arhiva Prefecturii județului a fost dusă pe malul rîului Argeș din ordinul comandaturii generale de etapă germană și i s-a dat foc [5].

Preluarea fondului Prefectura județului Argeș, pe anii 1864—1950, s-a făcut între anii 1953—1956 de la Sfatul Popular al Regiunii Argeș. Fondul a fost inventariat în cadrul filialei noastre.

Pentru ordonarea fondului s-a aplicat schema de sistematizare structural-cronologică, iar u.a. au fost numerotate în cadrul fiecărui an. Menționăm că bugetele primăriilor comunale au fost inventariate și așezate la sfîrșitul fondului.

Fondul arhivistic Prefectura județului Argeș furnizează date importante pentru cunoașterea evoluției vieții economice, social-politice și culturale pe plan local. Semnalăm doar cîteva dintre cele mai importante documente aflate în acest fond.

Pentru perioada mai veche, s-au păstrat diferite statistici în legătură cu mișcarea populației, suprafețele de pămînt și producția obținută, numărul de vite, al stabilimentelor industriale și al meșteșugurilor etc.

O valoare deosebită o are statistica orașului Pitești [6], întocmită de Poliția orașului la 27 iunie 1832. Ea cuprinde categoriile sociale și principalele ramuri economice-agricultura și creșterea vitelor, stabilimente industriale etc. Orașul avea patru plase (vopsele) galbenă, albastră, roșie și neagră care erau formate din 14 mahalale.

Numărul locuitorilor era de aproximativ 4 000, iar numărul caselor de 773. Populația era împărțită în trei mari clase, cea mai numeroasă fiind clasa de mijloc.

În ceea ce privește supușii străini, au fost înregistrați 18, dintre care, se specifică în nota care însoțește tabelul, „15 erau austriecești, unul prusienesc și doi ruși".

Situația economică a orașului reiese din faptul că la această dată funcționau două mori de apă și șase „fabrici", despre acestea din urmă menționîndu-se că cinci erau de piei și o tăbăcărie.

[3] Arh. St. Argeș, fond Prefectura județului Argeș, dosar 6/1932, f. 79—80.
[4] Ibidem, dosar 42/1942.
[5] Ibidem, dosarele 22/1917 și 33/1918, f. 59.
[6] Ibidem, dosar 95/1832, f. 10 și 11.

De asemenea, se constată existența unui număr mare de animale [7].

În anul următor, 1833, a fost întocmită și statistica orașului Curtea de Argeș [8] care consemna că la această dată orașul avea două mahalale : verde și albastră, 1 439 locuitori, în total 334 familii și cinci supuși străini.

De asemenea, existau două mori pe apă, o povarnă și un număr însemnat de vite.

Caracterul agricol al județului Argeș este reliefat prin menținerea numărului mare de vite existent în județ, suprafețele însămînțate, situația inventarului agricol, producția obținută etc [9].

De asemenea, în ceea ce privește situația agricolă, rezultă că au fost arate și însămînțate în primăvara anului 1836, în plasa Gălești 4 840 pogoane porumb, 1 413 pogoane grîu, 771 pogoane mei, 252 pogoane orz, 177 pogoane ovăz ; în plasa Topolog 7 013 pogoane grîu, 182 pogoane orz, 49 pogoane ovăz ; 37 pogoane mei ; în plasa Arefu 1 683 pogoane porumb, 97 pogoane grîu, 15 pogoane orz ; în plasa Pitești 7 380 pogoane porumb, 1 555 pogoane grîu, 171 pogoane orz, 18 pogoane mei, 210 pogoane ovăz ; iar în plaiul Loviștei 889 pogoane porumb, 72 pogoane grîu și 12 pogoane orz.

La sfîrșitul anului se înregistra în plasa Pitești o producție de 747 336 ocale grîu, 171 114 ocale porumb, 4 785 ocale mei, 20 367 ocale ovăz ; în plasa Topolog 146 512 ocale grîu, 247 510 ocale porumb 5 900 ocale ovăz, 600 ocale mei ; în plaiul Loviștei 13 936 ocale grîu, 375 901 ocale porumb, 40 ocale mei ; 1 160 ocale ovăz ; în plaiul Arefu 156 946 ocale porumb, 9 586 ocale grîu ; în plasa Argeș 317 797 ocale grîu, 2 203 180 ocale porumb, 3 700 ocale mei, 7 980 ocale orz, iar în plasa Gălesești 217 946 ocale grîu, 537 138 ocale porumb, 41 133 ocale mei și 15 729 ocale orz [10].

Produsele, ale căror prețuri se fixau anual [11], se desfăceau și prin numeroasele bîlciuri și tîrguri [12] care se țineau în tot cursul anului.

Tot în această perioadă, semnalăm existența a numeroase catagrafii de țigani boierești și mănăstirești. Astfel, aflăm că în anul 1832, erau în județ 390 familii de țigani [13].

În ceea ce privește relațiile dintre clăcași și proprietari trebuie să menționăm numeroasele jalbe ale acestora prin care dezvăluiau abuzurile la care erau supuși, precum și faptul că nu se puteau strămuta de pe o moșie pe alta sau că nu puteau să-și plătească datoriile [14].

Începutul organizării învățămîntului este atestat în anul 1833 an în care profesorul Școlii normale din Pitești, Nicolae Simonide, făcea

[7] Ibidem, dosar 8/1831, f. 2.
[8] Ibidem, dosar 104/1833, f. 10.
[9] Ibidem, dosar 79/1834, f. 3—6.
[10] Ibidem, dosar 64/1834, f. 49—283.
[11] Ibidem, dosar 10/1834, f. 3—6.
[12] Ibidem, dosar 105/1833, f. 1—56.
[13] Ibidem, dosar 121/1832, f. 48—55.
[14] Ibidem, dosarele : 148/1832, f. 1—90 ; 56/1836—1837, f. 1.

cunoscut Ocîrmuirii că deschiderea școlii va avea loc pe data de 5 februarie 1833 [15].

Documentele din această perioadă relevă dezvoltarea căilor de comunicație. Astfel, multe se referă la faptul că prin Pitești și Curtea de Argeș, se făcea legătura cu alte orașe ca : Turnu-Roșu, Rîmnicu-Vîlcea, Tîrgoviște, Rușii de Vede și Zimnicea [16].

Totodată, amintim și legăturile pe aceste drumuri cu Transilvania, realizate îndeosebi de păstorii care treceau pe teritoriul județului cu turmele de oi la păscut.

Numeroase sînt documentele care se referă la strîngerea dărilor de la aceștia [17].

O altă problemă pe care ne-o relevă documentele din această perioadă este starea sanitară a locuitorilor din satele județului. Numărul mare de documente care tratează această problemă arată atît bolile cele mai frecvente, cît și spitalele existente, personalul medical foarte redus și medicamentele foarte puține care se administrau bolnavilor [18]. Alte documente se referă la faptul că în fiecare an se înregistrau incendii de mică sau mai mare amploare [19], care provocau pagube însemnate în special gospodăriilor țărănești. Pe lîngă acestea, mai erau calamitățile naturale, inundațiile și cutremurele.

Astfel, inundațiile din anul 1864 au afectat o bună parte din teritoriul județului. Cu această ocazie, pentru a veni în ajutorul sinistraților, sultanul a ordonat să se pună la dispoziția agenției noastre din Constantinopol suma de 150 000 lei [20].

O serie de documente arată pagubele produse de cutremure [21]. Astfel în anul 1838, subocîrmuirea plasei Argeș arăta că în noaptea de 11 ianuarie, la orele 3 și jumătate a fost un puternic cutremur „care fiind zece minute într-o asemenea furie încît nici de bătrîni pînă acum n-au mai fost cunoscut, nu puțină stricăciune au adus zidurilor acestui oraș precum și sfintelor biserici și mănăstirii Argeșului" [22].

Aplicarea reformei agrare din 1864 este bine ilustrată. Listele de clăcași care aveau dreptul la împroprietărire, tabelele nominale și procesele-verbale oglindesc modul de înfăptuire a acesteia. [23]

Evenimentele din perioada 1916—1944 sunt sugestiv reflectate în documentele fondului.

Numeroase sînt documentele referitoare la primul război mondial. În anul 1916 a fost mobilizat din satele județului un număr foarte mare

[15] Ibidem, dosar 157/1832, f. 19.
[16] Ibidem, dosar 85/1834, f. 2—3.
[17] Ibidem, dosarele : 36/1835 ; 140/1835 ; 66/1836, 86/1836, 80/1837.
[18] Ibidem, dosarele : 8/1832, f. 1—829 ; 3/1834, f. 1—121.
[19] Ibidem, dosarele : 46/1832, 60/1833.
[20] Ibidem, dosar 1/1864, f. 2—13.
[21] Ibidem, dosar 56/1833, f. 1.
[22] Ibidem, dosar 33/1838, f. 5.
[23] Ibidem, registre nr. 1—7/1865 și 1—4/1876.

de locuitori [24] și au fost rechiziționate pentru armată animale, cereale și diferite obiecte [25].

În timpul ocupației germane semnalăm rechizițiile forțate, impunerea locuitorilor la cote mari de alimente și produse agricole, aplicarea a numeroase amenzi din cauza imposibilității de a le putea da, trimiteri forțate la muncile agricole pe moșii [26].

Menționăm de asemenea pagubele și jafurile făcute de trupele germane locuitorilor și instituțiilor publice [27], numeroasele plîngeri pentru despăgubiri [28] și cereri pentru ajutoare [29] adresate Prefecturii de către familiile celor mobilizați, ale invalizilor, văduvelor, orfanilor de război și refugiaților.

La acestea se adaugă informațiile referitoare la situația precară a învățămîntului [30], distrugeri de localuri școlare, mobilizarea învățătorilor, lipsa de mobilier, precum și cele care relevă starea sanitară [31] proastă a locuitorilor din cauza epidemiilor.

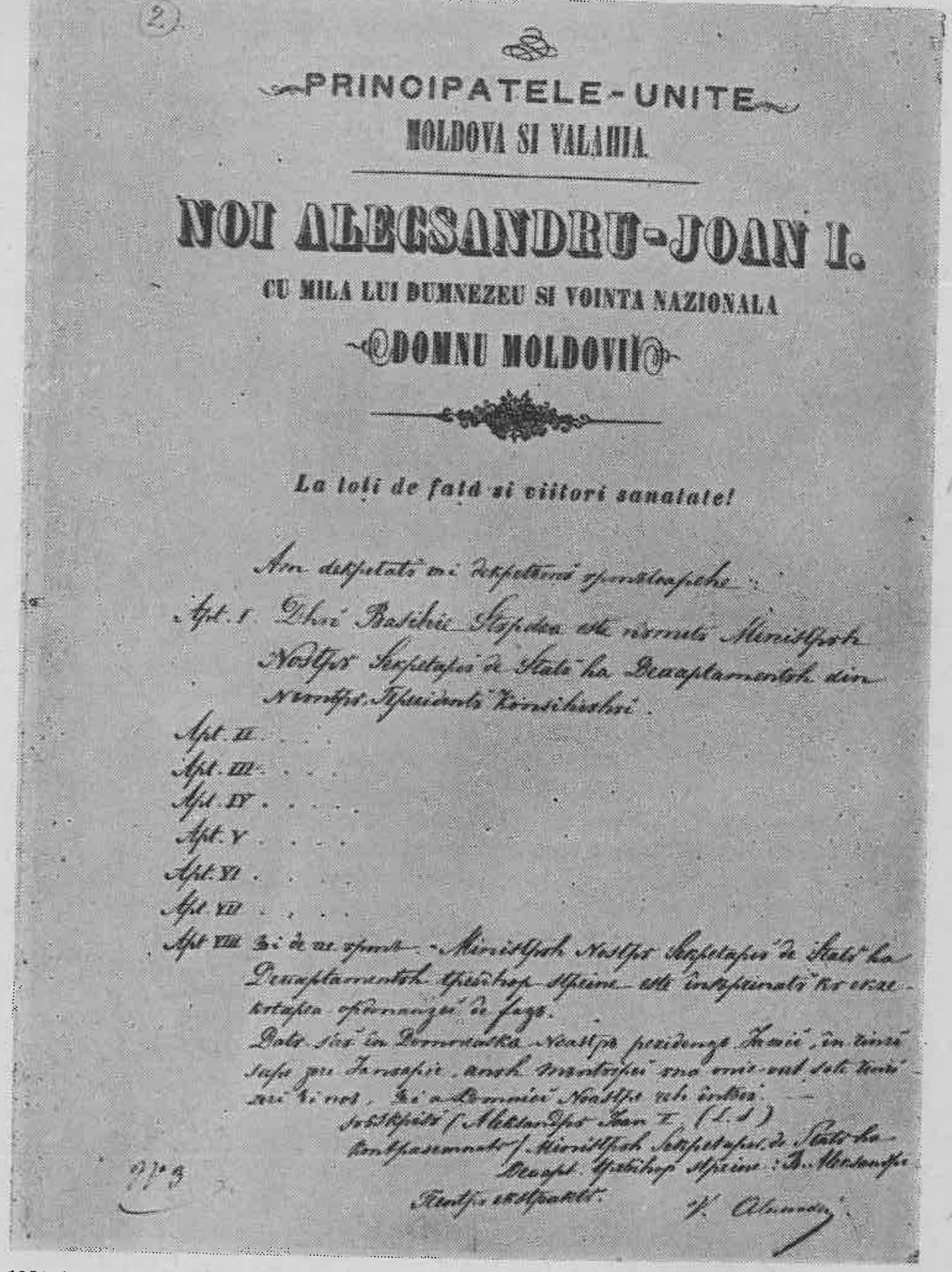
Din tabelele întocmite pentru acordarea de ajutoare reiese numărul mare de morți, răniți și dispăruți în război, precum și al celor rămași fără ajutor [32].

Un loc aparte în acest fond îl ocupă documentele care se referă la mișcarea muncitorească. Astfel, în anul 1920, cu toate măsurile luate pentru cenzurarea tipăriturilor în vederea prevenirii răspîndirii unor broșuri cu caracter socialist și comunist [33], dezvoltarea conștiinței revoluționare a muncitorilor duce la ridicarea la luptă a acestora pentru revendicări economice și politice. Semnificativă în acest sens este telegrama adresată Prefecturii, de către șeful Depoului C.F.R. Pitești, prin care se aducea la cunoștință că în ziua de 18 octombrie 1920 ora 6 a fost declarată greva mecanicilor de locomotive, muncitorilor de pompă, parte din curățitorii și încărcătorii de la Depoul C.F.R. Pitești [34].

De asemenea, o serie de documente se referă la activitatea desfășurată de comuniști printre care și Constantin și Elena Ivănuș [35].

Fondul cuprinde și unele statistici industriale din care reiese că în orașul Pitești existau în anul 1931, două ateliere mecanice-fierărie cu cîte cinci și doi lucrători, trei tîmplării cu cîte trei, doi și patru lucrători, un atelier de dogărie cu cinci lucrători și o fabrică de țesătorie cu 200 lu-

[24] Ibidem, dosarele 1—76/1916 și 202/1919
[25] Ibidem, dosarele 81/1916, 84/1916.
[26] Ibidem, dosarele 42/1917, 19/1918, 34, 52, 54, 55/1917.
[27] Ibidem, dosarele 7/1917, 34, 50, 53/1918 ; 268, 269/1919.
[28] Ibidem, dosarele 7/1917 ; 42/1917 ; 19/1918.
[29] Ibidem, dosarele 101, 109, 111/1916 ; 29, 30, 31/1917 ; 11, 43, 44/1918, 1—95, 209/1919.
[30] Ibidem, dosarele : 14/1917, 79/1918, 245, 274/1919.
[31] Ibidem, dosarele 38, 39, 40/1918.
[32] Ibidem, dosar 202/1919.
[33] Ibidem, dosar 11/1920.
[34] Ibidem, dosar 13/1920, f. 264.
[35] Ibidem, dosarele : 216/1919, f. 15 ; 11/1920, f. 61 ; 13/1920, f. 25 ; 35/1922, f. 59—60, 61—62 ; 34/1923, f. 20.

PRINCIPATELE-UNITE
MOLDOVA SI VALAHIA
NOI ALEGSANDRU-JOAN I.
CU MILA LUI DUMNEZEU SI VOINTA NAZIONALA
DOMNU MOLDOVII
La toți de fațâ și viitori sanatate!

1859 ianuarie 15. Decretul lui Alexandru Ioan Cuza de numire a lui Vasile Sturdza ca ministru secretar de stat, semnat de Vasile Alecsandri.

crători [36]. În județ, se mai înregistrau unele unități industriale mici și ateliere meșteșugărești : o fabrică de spirt, tăbăcării, dogării, mori, tîmplării, fierării, cismării, brutării etc.

Dintre acestea, Fabrica de țesătorie, va avea în următorii ani o deosebită importanță, prin concentrarea unui număr mai mare de lucrători care se vor ridica de nenumărate ori la luptă pentru revendicări economice. Una dintre acestea a avut loc în perioada crizei economice, cînd datorită faptului că nu se plătiseră salariile pe trei-patru luni în urmă, cît și a condițiilor în care erau nevoiți să muncească cîte 10—12 ore pe zi, un grup de 260 lucrători au refuzat să intre la lucru [37]. Întrucît cererile acestora au fost rezolvate în parte, conflictele de muncă au continuat și în anii următori [38].

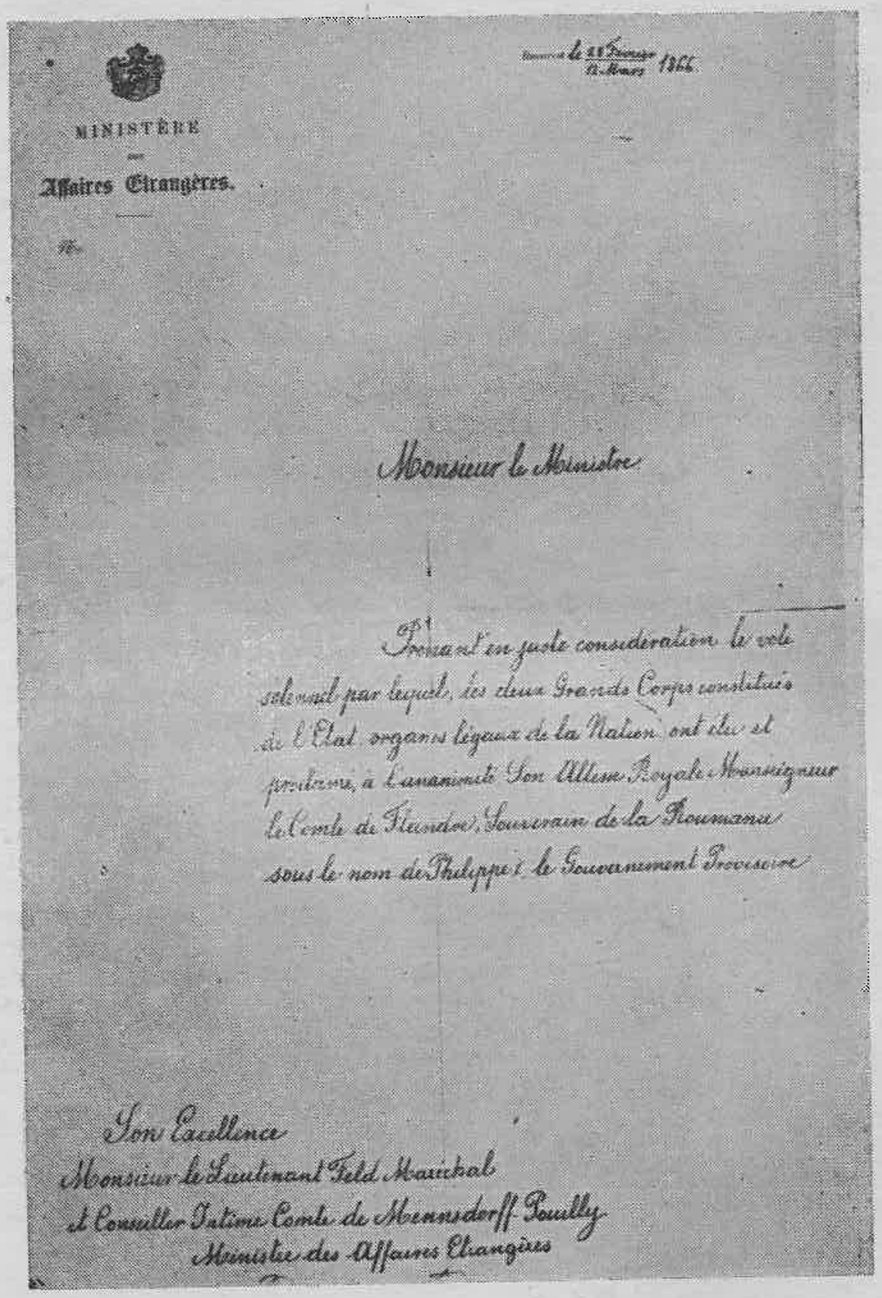
Perioada celui de al doilea război mondial este reflectată în documente prin situațiile statistice referitoare la numărul celor concentrați [39], rechiziții [40], cereri pentru ajutorarea familiilor celor mobilizați, invalizilor, văduvelor și orfanilor de război [41], tabele ale celor dispăruți sau morți pe front [42], precum și monumentele ridicate în memoria acestora [43].

O importanță deosebită prezintă documentele din perioada 1944—1950, care oglindesc sub toate aspectele situația județului în condițiile luptei desfășurate de masele populare, a forțelor democratice sub conducerea Partidului Comunist Român pentru înfăptuirea revoluției populare. Numeroase documente, emise după instaurarea primului guvern democrat din istoria țării la 6 martie 1945, se referă la înlocuirea vechiului aparat de stat și instalarea unor primari care făceau parte din elementele democratice. Chiar în ziua de 6 martie, în comuna Furduești are loc o ședință pentru numirea noului primar, acesta fiind desemnat în persoana unui membru al Frontului Plugarilor [44], iar în zilele care au urmat, au fost aleși primari în orașul Curtea de Argeș, comunele Cicănești, Recea, Izvoru, Deagurile, Martalogi, Băiculești, Buzoiești, Bîrsești etc [45]. Noii primari erau membri ai P.C.R., Frontului Plugarilor și ai Partidului Social-Democrat.

Principala înfăptuire a guvernului revoluționar-democrat, imediat după instaurarea sa, a fost legiferarea reformei agrare, la 23 martie 1945, reformă care a avut un caracter profund democratic. Documentele relevă activitatea desfășurată de Comitetul de inițiativă al Frontului Plugarilor din județul Argeș pentru aplicarea reformei agrare [46], precum și lupta susținută împotriva reacțiunii care căuta să saboteze aplicarea acesteia [47].

---

[36] Ibidem, dosar 18/1921, f. 7.
[37] Ibidem, dosar 41/1933, f. 117.
[38] Ibidem, dosar 17/1935, f. 67—68.
[39] Ibidem, dosar 120/1940.
[40] Ibidem, dosar 156/1940.
[41] Ibidem, dosarele : 123/1940, 206, 230, 300/1941 ; 152/1942.
[42] Ibidem, dosar 383/1941.
[43] Ibidem, dosar 85/1943.
[44] Ibidem, dosar 8/1945, f. 18.
[45] Ibidem, dosarele : 12, 15/1945.
[46] Ibidem, dosar : 40/1944, f. 68.
[47] Ibidem, registrul 435/1944, f. 39—40 ; dosar 19/1945, f. 72.

MINISTÈRE des Affaires Étrangères.

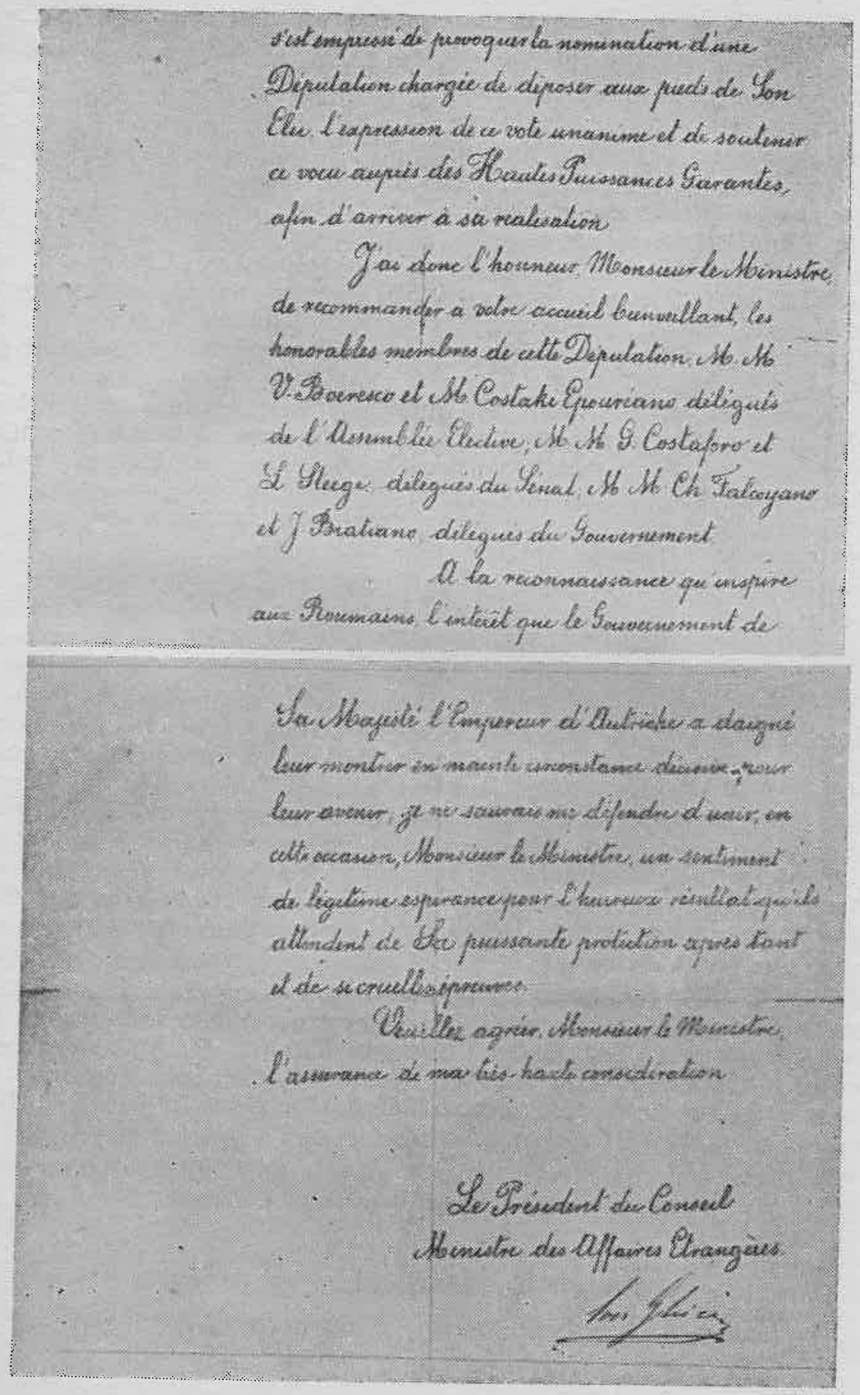
le 28 Février / 12 Mars 1866.

Monsieur le Ministre

Prenant en juste considération le vote solennel par lequel, les deux Grands Corps constitués de l'Etat organes légaux de la Nation ont élu et proclamé, à l'unanimité Son Altesse Royale Monseigneur le Comte de Flandre, Souverain de la Roumanie sous le nom de Philippe I, le Gouvernement Provisoire

Son Excellence
Monsieur le Lieutenant Feld Maréchal
et Conseiller Intime Comte de Mensdorff Pouilly
Ministre des Affaires Etrangères

1866 *februarie 28/martie 12, Bucureşti.* Scrisoarea lui Ion Ghica adresată Ministerului de Externe al Austriei în legătură cu aducerea unui prinţ străin pe tronul României după detronarea lui Alexandru Ioan Cuza.

s'est empressé de provoquer la nomination d'une Députation chargée de déposer aux pieds de Son Elle l'expression de ce vote unanime et de soutenir ce voeu auprès des Hautes Puissances Garantes, afin d'arriver à sa réalisation

J'ai donc l'honneur, Monsieur le Ministre, de recommander à votre accueil bienveillant, les honorables membres de cette Députation M. M. V. Boeresco et M. Costaki Epouriano délégués de l'Assemblée Elective, M. M. G. Costaforo et L. Steege délégués du Sénat, M. M. Ch. Falcoyano et J. Bratiano délégués du Gouvernement

A la reconnaissance qu'inspire aux Roumains l'intérêt que le Gouvernement de Sa Majesté l'Empereur d'Autriche a daigné leur montrer en maintes circonstances décisives pour leur avenir, je ne saurais me défendre d'unir, en cette occasion, Monsieur le Ministre, un sentiment de légitime espérance pour l'heureux résultat qu'ils attendent de Sa puissante protection après tant et de si cruelles épreuves.

Veuillez agréer, Monsieur le Ministre, l'assurance de ma très-haute considération

Le Président du Conseil
Ministre des Affaires Etrangères
Ion Ghica

Documentele acestei perioade reflectă lupta forțelor democratice pentru alegerile din luna noiembrie 1946. Ca urmare a unei intense munci politice desfășurate de acestea, prefectul județului comunica la 20 noiembrie 1946 că din totalul de 127 761 alegători, Blocul Partidelor Democrate a întrunit majoritatea cu 99 493 voturi [48]. Foarte multe documente oglindesc atmosfera de entuziasm și încredere în care s-au desfășurat alegerile la cele mai multe secții de votare [49].

Pe lîngă acestea, amintim și situațiile statistice cuprinzînd probleme de demografie [50], sanitare [51], de învățămînt [52], culturale [53] etc.

De asemenea, fondul mai cuprinde pentru fiecare an documente referitoare la numiri, destituiri, transferări, acordări de concedii, învoiri, pedepse pentru personalul preturilor și primăriilor comunelor din județ.

În ceea ce privește situația financiară, aceasta este oglindită de bugetele primăriilor comunale, conturile de gestiune și bugetele comitetelor școlare, statele de salarii ale personalului care aparținea de prefectură și altele.

Anii extremi : 1831—1950 ; u.a. 11 687 ; inv. 1—5.

PREFECTURA JUDEȚULUI MUȘCEL

Județul Mușcel este atestat documentar, pentru prima dată, la 30 aprilie 1536 într-un document emis de Radu Paisie prin care acesta întărește lui Neagoe și Cîndea ocină în Stănești, în urma unor judecăți.

La județul Mușcel a fost înglobat și fostul județ Pădureți, menționat la 19 iulie 1498. Localitățile amintite în document (Rîncăciov și Cîrstieni) sînt menționate ulterior ca făcînd parte din județul Mușcel.

Conform legii comunale din 1 aprilie 1864 județul Mușcel era împărțit în două plaiuri (Dîmbovița și Nucșoara) și trei plase (Argeșel, Podgoria și Rîuri). În anul 1892 la cele cinci unități administrative s-a mai adăugat una (Rîul Doamnei).

În anul 1904, conform legii administrative, se aduc noi modificări organizării administrative a județului fiind organizat în zece plase : Nămăești, Văleni, Davidești, Godeni, Stîlpeni, Stănești, Golești, Dîrmănești, Leordeni și Podgoria. În anul 1908, erau tot atîtea plase, dar cu următoarele denumiri : Argeșel, Bratia, Dîmbovița, Giuvala, Leordeni, Nucșoara, Podgoria, Rîul Doamnei, Rîuri și Tîrgu.

Prin legea administrativă din 1 aprilie 1910 numărul plaselor se reduce la opt, acestea fiind : Argeșel, Giuvala, Leordeni, Nucșoara, Păpușa, Podgoria, Rîul Doamnei și Rîuri, iar în anul 1925 numărul acestora era de șase : Argeșel, Dîmbovița, Golești, Podgoria, Rîuri și Rîul Doamnei, pentru ca în anul 1932 să se reducă la trei : Radu Negru, Podgoria și Rîul Doamnei. Prin legea administrativă din 10 iunie 1942 județul a fost organizat în patru plase : Ștefănești, Cîmpulung, Domnești și Stîlpeni.

În anul 1949 au fost înființate comitetele provizorii ale plaselor. Județul Mușcel în acest an era împărțit în șase plase : Ștefănești, Topoloveni, Boteni, Stîlpeni. Domnești și Cîmpulung.

Datorită rolului deosebit de important al instituției în cadrul județului documentele create în activitatea sa contribuie la cunoașterea istoriei acestui județ.

Documentele create de fosta prefectură în perioada 1831—1950 au fost preluate de către Arhivele Statului Argeș în trei etape.

În prima etapă au fost preluate de la Direcția Generală a Arhivelor Statului documentele din perioada 1831—1843, în a doua etapă cele din perioada 1864—1942 de la Sfatul popular al raionului Mușcel și în cea de a treia, cele din perioada 1944—1950 de la Consiliul popular al orașului Cîmpulung.

Datorită condițiilor improprii în care au fost păstrate, a deselor mutări, a pagubelor din cele două războaie mondiale și uneori a neglijenței funcționarilor prefecturii multe documente au fost distruse sau degradate. Așa se explică faptul că din anii 1833, 1834, 1836—1837, 1839—1841, 1845—1863 și 1878 nu există documente, iar pe anii 1832, 1838, 1842—1843, 1864, 1874—1877, 1879, 1880—1882, numărul u.a. este foarte mic.

După preluare documentele au fost ordonate structural-cronologic în cadrul fiecărui an în ordinea crescîndă a numerelor date de creator. Unitățile arhivistice care nu au avut numere date de creator au fost ordonate după cele ce au avut numere, iar registrele după acestea.

Documentele lipsite de valoare au fost eliminate pe bază de procese-verbale de selecționare. Rezumatele u.a. au fost redate cît mai detaliat pentru a înlesni munca cercetătorilor.

Unitățile arhivistice sînt formate din : ordine, instrucțiuni, legi, dări de seamă, situații statistice, cereri și reclamații, tabele nominale de personal, bugete, planuri, devize estimative etc.

Documentele din perioada de început a activității se referă la : numărul de animale existent în județ, morile și varnițele, numărul pogoanelor însămînțate cu cereale și producția obținută ; tabele nominale cu proprietarii de moșii și cu obligațiile în bani și în muncă ale clăcașilor de pe moșiile respective [54]. Există, de asemenea, o catagrafie a pădurilor din județ [55]. Tot pentru această perioadă sînt informații referitoare la rezolvarea plîngerilor locuitorilor din județ adresate generalului P. A. Kiseleff pentru neplata animalelor, furajului și pîinii furnizate oști-

[48] Ibidem, dosar 57/1946, f. 429.
[49] Ibidem, dosar 58/1946, f. 44, 66, 68, 69, 79, 86, 165, 175, 178.
[50] Ibidem, dosar 80/1944 ; 25, 35/1948.
[51] Ibidem, dosarele : 80/1944, 219/1947, 13/1948.
[52] Ibidem, dosarele : 13/1948 ; 62/1949 ; 78/1949 ; 134/1949.
[53] Ibidem, dosarele : 380/1944 ; 13, 132/1948.

[54] Arh. St. Argeș, fond Prefectura județului Mușcel, dosarele : 16/1831—1832 ; 37/1831—1832.
[55] Ibidem, dosar 22/1832.

lor rusești [65]. Alte documente se referă la condițiile sanitare și la starea sănătății populației [57].

Documentele create în perioada 1864—1950 conțin numeroase informații care pot contribui la cunoașterea mai temeinică a evoluției situației economice, social-politice, culturale, sanitare etc.

În privința agriculturii, pomiculturii și creșterii vitelor situațiile statistice, rapoartele și alte categorii de documente ne transmit informații în legătură cu suprafețele de teren folosite ,culturile de cereale, numărul și felul pomilor fructiferi, precum și producțiile obținute [58].

Creșterea vitelor fiind una din preocupările de bază ale locuitorilor din județul Mușcel, datorită condițiilor naturale excelente, este bine oglindită în documentele create de prefectură [59]. Astfel, datele statistice ne precizează că în anul 1892 existau în județul Mușcel 47 671 bovine, 3 084 cabaline, 123 604 ovine și 18 326 porcine. Pentru întreținerea acestora locuitorii au recoltat cantitatea de 53 760 care cu fîn [60].

Un număr de documente conțin date de istorie socială.

Pentru perioada după 1830 avem informații despre relațiile dintre proprietari și clăcași, despre accentuarea exploatării acestora.

Împroprietărirea foștilor clăcași la 1864 și nemulțumirile acestora provocate de unele nereguli sînt oglindite de numeroase documente [61].

De exemplu, clăcașii din comuna Topoloveni s-au judecat cu proprietarul Ion Urlățeanu, proprietar de moșie în Topoloveni, pentru neregulile săvîrșite cu ocazia împroprietăririi [62]. Erau cazuri cînd avocatul public făcea contestație împotriva greșitei clasificări a clăcașilor în detrimentul acestora, cum a fost cel din plasa Podgoria. În acest caz, pentru rezolvarea corectă a situației, clăcașii au fost obligați să depună biletele cu socoteala zilelor de clacă pe anul 1864 [63].

Contestațiile foștilor proprietari pe moșiile cărora au fost împroprietăriți clăcașii sînt destul de numeroase și din felul cum au fost rezolvate se poate constata că în numeroase cazuri aceștia aveau cîștig de cauză [64].

Alte documente dovedesc că unii din clăcașii împroprietăriți renunțau la pămînt neavînd posibilitatea să-l răscumpere. De exemplu, în anul 1866 mai mulți locuitori din județ trimit prefecturii cereri de

---

[56] Ibidem. dosar 6/1832.

[57] Ibidem. dosar 47/1831—1832.

[58] Ibidem, dosarele : 62/1869 ; 23/1870 ; 56/1883 ; 46/1884 ; 42/1885 ; 15/1886 ; 53/1887 ; 39/1888 ; 34/1890 ; 57/1893 ; 56/1894 ; 51/1896 ; 60/1897 ; 71/1897 ; 57/1898 ; 21/1899 ; 45/1899 ; 60/1902 ; 56/1903 ; 69/1904 ; 70—71/1909 ; 42/1911 ; 10/1919 ; 32/1919 ; 145/1933 ; 170/1935 ; 172/1940.

[59] Ibidem, dosarele : 62/1869, 56/1883, 46/1884, 39/1888, 57/1893 ; 51/1896 ; 71/1897 ; 57/1898, 45/1899, 69/1904, 42/1911, 10/1919, 145/1933, 172/1940.

[60] Ibidem, dosar 57/1893, f. 213.

[61] Ibidem, dosarele : 2, 4, 5, 14, 27, 29, 30, 31, 38, 45, 47—49, 56—57, 60—64, 71, 78, 86, 94, 97, 104, 106—111, 129—133, 152 și 154/1865 ; 6, 21, 53, 59 și 61/1866.

[62] Ibidem, dosar 42/1865—1868.

[63] Ibidem, dosar 45/1865—1870.

[64] Ibidem, dosarele : 32, 37, 43, 46, 58—59, 68—69, 72, 74, 77, 80—82, 84—85, 92—93, 95—96, 98—103/1865.

renunțare la pămîntul cu care au fost împroprietăriți neavînd cu ce-l răscumpăra [65].

Împroprietărirea însurățeilor este de asemenea oglindită în documentele prefecturii. Și despre reforma agrară legiferată în anul 1917 arhivele dețin o serie de documente [66].

Există tabele cu locuitorii împroprietăriți și moșiile expropriate [67]. În total, în județul Mușcel au fost expropriați 27 proprietari, fiind împroprietăriți 1 696 locuitori [68].

În ceea ce privește industria documentele fondului informează despre activitatea unităților industriale existente în județ pe întreaga perioadă, puterea instalată, producția acestora, precum și numărul muncitorilor folosiți [69]. În anul 1892 în județul Mușcel existau : una fabrică de hîrtie, una de postavuri, una de săpun, una de lăzi și una de salamuri (toate în orașul Cîmpulung Mușcel). În comuna Racovița exista o fabrică de spirt, în comunele Voroveni și Leordeni cîte o moară cu aburi, iar în Călinești două. Documentele ne demonstrează că localitățile străbătute de rîurile din județ aveau mori pe apă unde locuitorii își măcinau cerealele.

Se precizează că exista în comuna Poenari o carieră de cărbuni [70]. Printre articolele industriale realizate în același an în județ sînt menționate : 4 241 503 cărămizi arse în 168 cuptoare ; 7 386 000 kg, var ars în 212 cuptoare și nouă fabrici ; 138 280 dușumele, scînduri și lăturoae de brad, 1 467 850 șiță și șindrilă, 7 985 buți, 39 790 donițe, 17 720 m.c. piatră brută și 11 720 m.c. piatră cioplită, extrase din șapte cariere [71].

Dezvoltarea industrială a județului Mușcel a avut de suferit din cauza convenției cu Austria din anul 1875. În anul 1886 se arăta în ședința Comitetului județean că „Județul Mușcel odinioară industrial alimenta cu produsele sale de manufactură casnică (țesături din lînă, in și cînepă) toate județele de peste Olt, Turnu Măgurele, Alexandria, București, Ploiești, Pitești. Asemenea se aproviziona de aici cu alte articole de cizmărie, curelărie, pielărie, opincărie, olărie, dogărie și altele pe care obiecte de industrie locală vîndute se vărsa în județ cîte 70—80 mii galbeni anual (...). Convenția cu Austro-Ungaria ⟨din 1875⟩ i-a dat o lovitură de grație atît industriei din județul nostru, cît și celei din întreaga țară“ [72].

Alte documente ne informează despre meseriile practicate în județ [78].

---

[65] Ibidem, dosar 8/1866.

[66] Ibidem, dosarele : 84/1920, 22/1921.

[67] Ibidem ,dosarele : 3, 7, 20, 21, 22/1945.

[68] Ibidem, dosar 21/1945, f. 1648.

[69] Ibidem, dosarele : 23/1870, 56/1883, 57/1893, 56/1894, 51/1896, 60/1897, 57/1898, 21/1899, 37/1900, 56/1903, 36/1909, 107/1910, 36/1920, 153/1939.

[70] Ibidem, dosar 57/1893, f. 213.

[71] Ibidem, f. 214.

[72] Ibidem, dosar 31/1886—1887, f. 2.

Foarte multe documente conțin informații care se referă la comerțul intern organizat în scopul valorificării produselor mușcelene și aducerea produselor necesare locuitorilor din Mușcel [74].

Numeroase documente oglindesc lipsa terenurilor pentru pășunat și a fînețelor atît de necesare creșterii animalelor, fapt ce a constituit după reforma agrară din 1864 una dintre cele mai grele probleme de rezolvat, fiind o sursă continuă de nemulțumiri [75].

În fostul județ Mușcel, în anul 1907, documentele semnalează răscoala țăranilor în comuna Călinești [76].

Alte mișcări țărănești, care au avut loc în satele din nordul Mușcelului (Rucăr, Dragoslavele, Stoenești) în anul 1911 întregesc tabloul mișcărilor țărănești din județul Mușcel [77].

Documentele relevă, de asemenea aspecte ale mișcării muncitorești. Sînt, astfel, informații despre greva lucrătorilor de la Depoul CFR din Cîmpulung Mușcel [78] din anul 1920, nemulțumirile și acțiunile muncitorilor din bazinul carbonifer Schitu-Golești, precum și nemulțumirile împotriva regimului antonescian, a războiului și a neajunsurilor [79].

Pentru cele două războaie mondiale cercetătorii pot găsi numeroase și prețioase informații. De exemplu pentru primul război mondial documentele vorbesc despre mobilizări [80], rechiziții [81], organizarea spitalelor militare temporare în orașul Cîmpulung în perioada cît au avut loc luptele în nordul Mușcelului [82], desfășurarea operațiunilor militare pe front [83], pagubele materiale și umane, lagăre și internați în lagăre precum și tratamentul aplicat prizonierilor români, abuzuri săvîrșite de trupele de ocupație și bunurile ridicate de acestea, taxele impuse de trupele de ocupație, ajutorarea familiilor celor mobilizați, invalizii și orfanii de război, despăgubiri de război, monumente ridicate în memoria ostașilor căzuți în război [84].

Pentru cel de al doilea război mondial documentele create de Prefectura județului Mușcel conțin numeroase informații referitoare la mobilizare, rechiziții, organizarea apărării antiaeriene [85], subscrieri pentru

---

[73] Ibidem, dosarele 90, 99/1906 ; 161/1941, 147/1942, 19/1948.
[74] Ibidem, dosarele : 23/1884, 40/1884, 27/1885, 18/1887, 31/1910, 117/1931, 116/1933, 148/1938.
[75] Ibidem, dosarele 14/1872—1873, 32/1883.
[76] Ibidem, dosar 64/1907.
[77] Ibidem, dosar 82/1911.
[78] Ibidem, dosar 102/1920.
[79] Ibidem, dosarele : 86, 91, 92/1941, 80, 127 și 128/1942.
[80] Ibidem, dosarele : 37, 41, 48, 78/1915, 40, 44 și 45/1916.
[81] Ibidem, dosarele : 41, 44, 48, 78/1915, 40, 44, 45, 48/1916, 81—82/1916, 69/1919 și 59/1921.
[82] Ibidem, dosar 41/1916.
[83] Ibidem. dosar 31/1918.
[84] Ibidem, dosarele : 51/1915, 4, 16—26, 39 și 51/1917, 14, 30, 41, 42, 47, 54, 65, 75/1918, 2, 35, 41, 43, 65, 74/1919, 17, 63, 76, 78, 80/1920, 18, 25, 54, 79/1921, 118, 140, 147/1922, 83, 86/1923.
[85] Ibidem, dosarele : 191, 195/1940, 136, 151/1941, 135, 272/1942, 112/1943.

înzestrarea armatei [86], concentrări [87], ajutoare acordate refugiaților polonezi [88]. Numeroase plîngeri adresate conducerii statului și diferitelor organe administrative și militare reflectă nemulțumirea majorității populației față de scumpirea vertiginoasă a traiului, față de concentrări și rechiziții, precum și față de mărirea impozitelor, toate fiind o consecință directă a războiului. Documentele de sinteză fac cunoscută opoziția fățișă a poporului față de război [89].

Sînt de asemenea documente din care ne putem face o imagine clară asupra felului cum au fost primite trupele sovietice și contribuția județului Mușcel cu produse pentru întreținerea acestora [90].

Fondul creat de prefectură conține numeroase documente care se referă la starea sanitară a populației și la organizarea rețelei sanitare în vederea asigurării îngrijirii celor bolnavi [91].

În ceea ce privește învățămîntul multe documente ne oferă informații care permit cunoașterea organizării și evoluției acestuia, atît în mediul rural, cît și în cel urban. Datele se referă la organizarea învățămîntului, funcționarea școlior, condițiile în care-și desfășoară activitatea cadrele didactice, construirea localurilor pentru școli, baza materială a acestora etc. [92].

O importanță deosebită prezintă documentele create în perioada 1944—1950, care permit cunoașterea situației județului Mușcel în condițiile luptei duse de forțele democrate, de masele populare, sub conducerea Partidului Comunist Român pentru înfăptuirea revoluției populare.

Sînt numeroase documente din care se constată că județul Mușcel a contribuit cu produse pentru întreținerea armatelor sovietice [93], modul de aplicare a convenției de armistițiu [94], înfăptuirea reformei agrare din anul 1945 [95], desfășurarea alegerilor din 1946 [96], naționalizarea principalelor mijloace de producție în anul 1948 [97].

Alte documente reflectă procesul de democratizare a aparatului de stat [98], proclamarea Republicii Populare Române și atitudinea populației față de acest eveniment important în istoria poporului român [99].

---

[86] Ibidem, dosarele 84/1940, 88, 96/1941, 78/1942.
[87] Ibidem, dosarele 194/1940, 267/1942.
[88] Ibidem, dosarele 165/1949, 86/1940, 97/1941, 82/1942, 7/1944, 11/1945.
[89] Ibidem, dosarele 81, 122, 141, 147, 150—153/1940, 91—93/1941, 80, 121/1942.
[90] Ibidem, dosarele 2, 15, 107, 109, 134/1944.
[91] Ibidem, dosarele : 104/1868, 51/1870, 8/1871, 56/1883, 14/1884, 21, 22 și 42/1885, 15, 27/1886, 24, 53/1887, 9/1888, 45/1889, 34, 38/1890, 10/1892, 51/1894, 27/1895, 37/1896, 71/1897, 21/1899, 37/1900, 60/1902, 36/1909, 42/1911.
[92] Ibidem, dosarele : 62/1869, 34/1870, 21/1883, 20, 46/1884, 1, 23/1885, 16, 19—20, 53/1887, 39/1888, 34/1890, 57/1893, 4, 7—15, 63/1897, 57/1898, 21/1899, 37/1900, 26, 60/1902, 30/1903, 69, 110/1904, 42/1911, 42—51/1913 și 57—79/1913, 4/1918, 46—87/1925.
[93] Ibidem, dosarele 128—129/1945.
[94] Ibidem. dosarele 13, 14, 20, 123, 138, 142, 166/1945.
[95] Ibidem, dosarele 3, 7, 21, 22, 230—233, 238/1945, 22/1946, 22/1947.
[96] Ibidem, dosarele 3, 4, 5/1946.
[97] Ibidem, dosarele 40, 41/1948, 2, 25, 62, 80/1949.
[98] Ibidem, dosarele 12, 15—19/1945, 1, 2, 9/1946.
[99] Ibidem, dosarele 17/1947, 42/1948.

Mai sînt informații referitoare la reconstrucția și refacerea economiei județului după război, combaterea speculei, aprovizionarea populației.

Anii extremi : 1831—1950 ; u.a. 11, 799 ; inv. 6—11

BIBLIOGRAFIE

„Monitorul Oficial" nr. 169, noiembrie 1892 ; nr. 26 din 1 mai 1904 ; nr. 22 din 29 aprilie 1908 ; nr. 79 din 10 iulie 1911 ; nr. 2 din 2 aprilie 1913 ; nr. 128 din 14 iunie 1925 ; nr. 274 din 9 decembrie 1929 ; nr. 17 din 22 ianuarie 1930 ; nr. 23 din 29 ianuarie 1931 ; nr. 161 din 15 iulie 1931 ; nr. 139 din 21 iunie 1935 ; nr. 187 din 14 august 1938 ; nr. 221 din 22 septembrie 1940 ; nr. 12 din 15 ianuarie 1949 ; nr. 122 din 28 decembrie 1950.

PRIMĂRIA ORAȘULUI CÎMPULUNG MUȘCEL

Cîmpulung Mușcel este confirmat documentar ca cel mai vechi oraș medieval românesc format între Carpați și Dunăre.

Atestarea pentru anul 1300 se află pe lespedea tombală a comitelui Laurențius de Longo Campo [1] păstrată și astăzi în ansamblul feudal Bărăția din oraș, monument din secolul al XIII-lea.

Dacă luăm în considerație și descoperirea făcută în anul 1970 la Dier-es-sir, lîngă Beirut, capitala Libanului, a versiunii arabe a cronicii Țării Românești, cel mai vechi manuscris cunoscut al acesteia datat în anul 1658, care atribuie unui Negru Voevod zidirea unei mărețe biserici, în anul 1292, în orașul Cîmpulung, existent potrivit cronicii în acea vreme, atunci prima atestare documentară ar fi anul 1292 [2].

În timpul cît Cîmpulungul a fost capitala Țării Românești, domnitorul Nicolae Alexandru Basarab a încheiat primul tratat de pace cu regele Ungariei, Ludovic I, la 1354.

Tot aici, domnitorul Vladislav I Vlaicu dă la 1368 primul privilegiu comercial brașovenilor. Acesta este primul tratat comercial încheiat de Țara Românească, reînnoit de Mircea cel Bătrîn în 1413, tot la Cîmpulung [3].

Datorită privilegiului comercial din anul 1368, Cîmpulungul devine principala vamă a Țării Românești pînă în anul 1421 și tot cu această ocazie tîrgul orașului, care mai tîrziu va deveni vestitul tîrg de Sf. Ilie, devine tîrg internațional [4].

---

1 Hurdubețiu, I., Mîrțu Flaminiu, Nicolaescu N., Pîrnuță Gh., Stănculescu I., *Cîmpulung Mușcel ieri și azi*, Cîmpulung, 1974, p. 10.

2 Cîndea Virgil, *Letopisețul Țării Românești* (1292—1664) în versiunea arabă a lui Macarie Zaim, în „Studii", nr. 4/1970, p. 673—692.

3 Hurdubețiu, I., Mîrțu Flaminiu, Nicolaescu, N., Pîrnuță, Gh., Stănculescu I., *op. cit.*, p. 26.

4 *Ibidem*, p. 36—41.

Caracterul de important centru comercial și meșteșugăresc s-a împletit tot timpul cu cel agricol.

Această obște, cu întăriri domnești repetate, a opus o dîrză rezistență de-a lungul secolelor împotriva uzurpărilor, care a luat forme diferite de la proteste și împotriviri individuale și colective pînă la procese în fața Divanului cu călugării mănăstirii Cîmpulung și Bărăția [5].

Din cele mai vechi timpuri în Cîmpulung s-a desfășurat o intensă activitate culturală. Faptul că în Bărăție se păstrează piatra de mormînt a comitelui Laurențiu, iar la mănăstirea Negru Vodă cea a domnitorului Nicolae Alexandru Voievod, coroborat cu faptul că, pe vremea cît a fost capitală, aici a funcționat o cancelarie domnească, ne dovedește că în Cîmpulung știința de carte și scrisul s-au dezvoltat de timpuriu. În 1521 din orașul Cîmpulung a emanat prima scrisoare scrisă în limba română, cunoscută pînă astăzi, întocmită de către Neacșu Lupu adresată judelui Brașovului.

Tot în Cîmpulung, pe lîngă mănăstirea Negru Vodă a funcționat pe timpul domniei lui Matei Basarab o tipografie [6].

Tipărind cărți bisericești dar și laice, această tipografie și-a adus o însemnată contribuție la răspîndirea culturii și a scrisului în limba română [7].

Prima școală în limba română din Țara Românească a fost întemeiată de Antonie Vodă din Popești în anul 1669 în Cîmpulung [8]

Din cele mai vechi timpuri orașul Cîmpulung a avut privilegii de autoadministrare [9].

Ca principiu fundamental de organizare administrativă, orașul a păstrat esența organizatorică a străvechii obști sătești de la care a pornit. Datorită acestei influențe „județul" [10], conducătorul orașului și cei 12 pîrgari, organele supreme locale nu erau decît transpunerea bătrînilor obștiilor rurale de odinioară pe planul orășenesc al perioadei feudale. Județii erau aleși din rîndul negustorilor și meseriașilor.

În esență, privilegiul medieval de autoadministrare al orașului Cîmpulung consta din : dreptul de judecată, de reprezentare în relațiile cu conducerea centrală și cu alte orașe, de a fixa birul și dările și de a le încasa, întărirea oricărei mutații de proprietate funciară de pe teritoriul orașului indiferent de titlu (vînzare, cumpărare, donație, succesiune etc.) și părțile în cauză (orășeni, feudali și chiar domnia).

Dreptul de a avea proprietăți îl aveau în exclusivitate numai orășenii, cu excluderea celor din afară, chiar și domnia pînă spre sfîrșitul

---

5 *Ibidem*, p. 56.

6 *Ibidem*, p. 99—107, vezi și Simonescu Dan, Bogdan Damian *„Începuturile culturale ale domniei lui Matei Basarab*, București, 1939, p. 7 ; Simonescu Dan *Viața literară și culturală a Mănăstirii Cîmpulung în trecut*, Cîmpulung, 1926, p. 27.

7 *Ibidem*.

8 Hurdubețiu, I., Mîrțu Flaminiu, Nicolaescu N., Pîrnuță Gh., Stănculescu I., *op. cit.*, p. 95—99, vezi și Pîrnuță Gh. ș.a. *Învățămîntul în Mușcel în sec. XVII—XIX*, București, 1968 ; Pîrnuță Gh., *Contribuții la istoria școlii cîmpulungene*, București, 1960.

secolului al XVIII-lea. Acest privilegiu de autoadministrare împreună cu cele privind unele scutiri de dări au fost întărite de diferiți domnitori, ca de exemplu în anii 1615, 1636, 1646, 1674, 1790. Cu ocazia întăririlor se făcea apel la alte întăriri mai vechi, unele de pe vremea lui Radu Negru Voievod [11].

Orașul Cîmpulung a beneficiat de privilegiu de autoadministrare pînă la Regulamentul Organic, cînd administrația țării se unifică.

Începînd de la această dată orașul era condus de un sfat format din cinci membri aleși de starostii tuturor corporațiilor. Președintele sfatului orășenesc era magistratul care era numit de adunarea obștească. Primul magistrat al orașului Cîmpulung a fost Gheorghe Anghel (1832) [12]. Tot după noua lege orașul era împărțit în „culori" sau „vopsele".

În anul 1832 orașul Cîmpulung era compus din vopseaua roșie (care cuprindea centrul orașului), vopseaua neagră (partea de sud), vopseaua albastră (partea de nord) și vopseaua galbenă (mahalalele Mărcuși și Bughea) [13].

În catagrafia din anul 1838 orașul Cîmpulung figura ca fiind compus din nouă mahalale.

Fiecare mahala avea deputatul ei, care-i reprezenta interesele la sfatul orășenesc.

Magistratul orașului se îngrijea de administrarea veniturilor provenite din zeciuiala patentelor, din capitație și accize, amenzi etc. De asemenea, se îngrijea de aprovizionarea orașului cu produse de strictă necesitate, stimularea comerțului, întreținerea drumurilor, a școlilor de stat, organizarea tîrgurilor, avea grijă de întreaga avere mobilă și imobilă a orașului.

Conform Legii pentru comunele urbane și rurale din 31 martie 1864 [14] fiecare comună era datoare să aibă o casă a comunei numită primărie. Treptat noțiunea se îmbogățește și prin primărie nu se mai înțelege numai imobilul, ci însăși instituția de conducere administrativă. Tot legea comunală din 1864 preciza componența și atribuțiile primăriei, comuna fiind condusă de consiliul comunal și de primar.

Consiliul comunal era format din cinci sau mai mulți membri în funcție de numărul locuitorilor comunei. Nu puteau să fie aleși consilieri cei care nu știau să scrie și să citească. Consiliul comunal era ales din patru în patru ani, jumătate din membri fiind reînnoiți din doi în doi ani. Consiliul comunal se întrunea la convocarea primarului sau la cererea a cel puțin 1/3 din numărul membrilor săi, dar obligatoriu odată pe lună și extraordinar ori de cîte ori era nevoie. Toate hotărîrile consiliului comunal erau scrise într-un registru.

În cazul în care considera că hotărîrile consiliului comunal contraveneau intereselor statului, domnitorul putea să-l dizolve și să-i anu-

[9] *Ibidem*, p. 69—76.
[10] *Ibidem*.
[11] *Ibidem*.
[12] Arh. St. Argeș, fond Primăria orașului Cîmpulung, dosar 2/1831—1832.
[13] *Ibidem*.
[14] Hamangiu C., *Codul General al României*, vol. II, București, p. 952—956.

leze deliberările. Prin lege, crea o serie de note deosebit de valoroase, în virtutea numeroaselor sale atribuții : păstrarea și administrarea averii comunale, stabilea condițiile de arendare sau de închiriere a proprietăților și bunurilor comunale (atunci cînd arendarea era făcută pe un termen mai mic de trei ani), administrarea pășunilor, întocmirea bugetului comunal, stabilirea cumpărărilor sau înstrăinărilor averii comunale, hotăra asupra folosirii banilor comunei, stabilirea contribuțiilor comunale; sistematizarea și înfrumusețarea comunei, primirea donațiilor către consiliul comunal, organizarea bîlciurilor, rezolvarea problemelor bisericești (fixa numărul și delimita parohiile, aproba bugetul acestora cu consultarea protoiereului), se ocupa cu procesele și învoielile comunei, primea darurile sau donațiile făcute așezămintelor de binefacere administrate de către comună. Tot consiliul comunal numea funcționarii de orice grad și, prin vot secret, stabilea salariul primarului, numea arhitecții, directorii așezămintelor de folosință publică, medicii, cadrele didactice ale școlilor. Ca principal organ de conducere, consiliul comunal întocmea regulamente administrative și de poliție comunală. În unele atribuții consiliul era îngrădit de aprobările unor foruri superioare (prefect, Consiliul de Stat, Ministerul de Interne sau domn). Legiuitorul a avut grijă a împiedica consiliile comunale să desfășoare și activitate politică. Prin lege li se interzicea să publice proclamații sau proteste la actele politice ale forurilor superioare.

Primarul comunelor urbane era numit de domnitorul țării dintre cei trei consilieri care obțineau cel mai mare număr de voturi din partea alegătorilor. El era delegatul administrației centrale și avea ca principale sarcini : publicarea și punerea în practică a legilor și regulamentelor generale, poliția comunală a piețelor și tîrgurilor, aprovizionarea orașului cu cele necesare, redactarea bugetului, darea de seamă asupra cheltuielilor, întocmirea listelor electorale, înăbușirea oricărui act de răzvrătire, veghea la păstrarea arhivelor, titlurilor, documentelor comunei și a registrelor de stare civilă.

Printr-o serie de legi ulterioare s-au adus modificări în organizarea administrativă [15]. Așa, de exemplu, Legea din 7 mai 1887 atribuia în plus primăriei sarcini economice : să se îngrijească de îmbunătățirea raselor animalelor și prevenirea îmbolnăvirii acestora, amenajarea de pepiniere pentru cultura duzilor și a altor arbori de mare utilitate.

Se introduceau o serie de prevederi care accentuau centralizarea conducerii administrative. Acestea priveau aprobarea regulamentelor întocmite de consiliile comunale și a deliberărilor lor de către rege. Corpurile legiuitoare urmau să aprobe veniturile, împrumuturile, tranzacțiile etc.

La 31 iulie 1894 a fost promulgată Legea pentru organizarea comunelor urbane care, cu mici modificări, a fost aplicată timp de 31 ani.

[15] Legea a suferit de-a lungul anilor numeroase modificări. Cele mai importante au fost cele din : 9 aprilie 1874, 5 noiembrie 1882, 7 mai 1887, 1 noiembrie 1892, 31 iulie 1894, 14 iunie 1925, 3 august 1929, 27 martie 1936, 14 august 1938.

Conform acestei legi, consiliul comunal se întrunea în patru sesiuni ordinare pe an. Pentru prima dată s-au stabilit prin lege sursele de venituri ale comunei și modul de folosire a acestora. Veniturile proveneau din : taxa pășunatului, produsul proprietății comunale și al terenurilor din cimitir, veniturile aduse de serviciile comunale, amenzi, veniturile realizate din bunurile înstrăinate, daruri primite, dobînzi din împrumuturi, venituri întîmplătoare. Din fondurile adunate se plăteau : chiria primăriei (dacă nu avea local propriu), mobilierul instituției, cheltuielile pentru recensămîntul populației, salariile funcționarilor și ale comisarilor de poliție, gardiștilor și pompierilor, chiria localurilor acestora, chiria și reparația localurilor judecătoriilor de ocoale, cheltuielile efectuate cu instrucțiunea publică, salariile preoților, întreținerea spitalelor, repararea edificiilor comunale, întreținerea cimitirelor, iluminarea, pavarea, alinierea și întreținerea străzilor, aducerea apei potabile, impozite către stat.

Prin legea generală de unificare administrativă din 14 iulie 1925 s-a inclus între atribuțiile primăriilor obligativitatea măsurilor pentru apărarea monumentelor și a obiectelor de artă, înființarea muzeelor regionale, protejarea mediului înconjurător, educația cetățenească și dezvoltarea instrucției fizice.

Funcția economică, menționată timid în Legea din anul 1887, capătă contururi mai accentuate prin Legea din anul 1925. În colaborare cu camerele de agricultură, comerț, industrie și muncă, primăriile aveau datoria să ia toate măsurile considerate necesare pentru controlul prețurilor, înlăturarea speculei, încurajarea agriculturii, comerțului, industriei și meseriilor.

Primăriilor li se dădea dreptul de a întocmi regulamente referitoare la edilitate și alte servicii comunale, să coopereze cu statul și cu județul la lucrări de interes obștesc, să dea autorizații de construcții, să ordone prestațiile în natură, să elibereze certificatele de notorietate publică sau de paupertate.

Legea din anul 1925 împărțea comunele în : urbane, suburbane și rurale.

Potrivit acestei legi schema de organizare a primăriei orașului Cîmpulung era următoarea :

1. Serviciul administrației generale cu :
   — Biroul administrativ,
   — Biroul oficiului stării civile,
   — Biroul contabilității,
   — Biroul casieriei, percepției și al constatărilor ;
2. Serviciul tehnic,
3. Serviciul sanitar,
4. Serviciul veterinar.

Legea administrativă din 14 august 1938 fixa serviciile obligatorii care să funcționeze în orice primărie urbană. Conform acestei legi, serviciile obligatorii erau :

1. Serviciul administrativ,
2. Serviciul contabilitate și casierie,
3. Serviciul de stare civilă,
4. Serviciul tehnic și de edilitate,
5. Serviciul de salubritate,
6. Serviciul sanitar,
7. Serviciul de pompieri și,
8. Biroul M.O.N.T.

În funcție de necesitățile locale primăriile puteau să creeze și alte servicii.

Cu mici modificări, legea din 1938 a rămas în vigoare pînă la înființarea comitetelor provizorii ale primăriilor orășenești.

De la Primăria orașului Cîmpulung s-au păstrat documente din perioada 1831—1950. Din perioada Magistratului (1831—1864) s-au păstrat în întregime documentele pe anii 1831—1834, în număr de 49 u.a. depuse la Arhivele Statului București în anul 1835. De aici au fost preluate de către Arhivele Statului Cîmpulung Mușcel.

Pentru anii 1835—1864 nu deținem decît trei u.a. din anii 1841, 1844 și 1856.

Din perioada 1864—1916, cînd a purtat denumirea de Primăria comunei urbane Cîmpulung, nu avem decît 312 u.a. dintre care 13 u.a. din perioada 1864—1894.

Multe u.a. din această perioadă au fost distruse în primul război mondial [16].

Lipsurile mari de documente din perioada 1835—1894 restrîng posibilitatea de documentare asupra unor evenimente importante cum sînt : Revoluția de la 1848, Unirea Principatelor, Războiul pentru cucerirea independenței din 1877—1878 etc.

Pentru perioada 1917—1950 u.a. păstrate sînt mult mai numeroase.

Datorită atribuțiilor care îi reveneau pe baza legislației administrative, fondul primăriei orașului Cîmpulung oferă o bogată informație asupra evoluției orașului.

Documentele păstrate de la Magistratul orașului Cîmpulung ne oferă date privind situația economică, politică, socială, culturală, sanitară, demografică și administrativă.

Statistica orașului Cîmpulung, întocmită în anul 1832, cuprinde numărul morilor și al animalelor din oraș, date referitoare la situația socială și demografică a populației orașului, numărul bisericilor și al caselor precum și organizarea orașului pe vopsele [17].

O serie de date din arhiva magistratului se referă la embaticarii orașului, la arendarea munților orașului [18], a averilor mănăstirești și a veniturilor accizelor.

Bugetul pe anul 1833—1834 consemnează veniturile orașului provenite din arendarea accizelor, de la patentari și mazili, din plata ca-

[16] Arh. St. Argeș, fond Primăria orașului Cîmpulung, dosar 29/1918, f. 113.
[17] Ibidem, dosar 4/1832.
[18] Ibidem, dosar 13/1831—1832.

pitației, embaticul prăvăliilor și al fierăstraelor, vitele închise la obor. Cheltuielile se limitau la plata personalului, chiria și încălzitul localului, hrana arestaților și cheltuieli întîmplătoare [19]. Excedentul bugetului era destul de substanțial.

Documentele consemnează că în orașul Cîmpulung Mușcel a fost înființată în anul 1832 o școală națională pentru care s-a construit în același an local propriu [20].

Situația sanitară a populației orașului a fost analizată de medicul orașului în rapoartele întocmite și caracterizată ca fiind bună [21].

Cele mai multe din documentele create de Magistratul orașului Cîmpulung se referă la probleme administrative. Una din primele măsuri inițiate în această perioadă a fost unificarea sistemului de măsuri și greutăți și crearea unui organ care să se ocupe cu verificarea acestora.

O preocupare importantă a Magistratului orașului era aprovizionarea orașului cu pîine și carne, precum și fixarea prețurilor maximale cu care să fie vîndute aceste produse.

Iluminatul public al orașului a fost în atenția factorilor de răspundere. În Cîmpulung în anul 1831 au fost confecționate și instalate pentru iluminatul străzilor 25 felinare [22].

Pentru intervenții în caz de incendiu, tot în anul 1831 se duceau tratative în vederea achiziționării de la Brașov a unei tulumbe pentru formația de pompieri a orașului [23].

Deși s-au înființat judecătorii în fiecare județ, o parte din cauzele judecate (abaterile și neînțelegerile provocate de meseriași și negustori) rămîneau spre judecare tot în sarcina Magistratului. Temnițele au fost trecute în administrația Magistratului orașului. Legat de aceasta există informații referitoare la amenajarea închisorii și hrana deținuților [24].

Din documentele întocmite pentru ajutorarea sinistraților aflăm despre incendii și alte calamități care au avut loc cum au fost marele incendiu produs în orașul Slatina în anul 1834 [25], seceta care a bîntuit în anul 1833 care a determinat ca Marea Vornicie a Țării Românești să ia măsuri de interzicere a exportului de cereale. Este interesant că pentru încurajarea importului de cereale ordinul stipula scutirea de plata vămii, iar pentru depistarea contravenienților la exportul fraudulos al cerealelor, ordinul prevedea împărțirea pe din două a cantității respective de cereale între denunțător și stat [26].

Puținele documente care s-au păstrat din perioada 1864—1917, dar mai ales cele din perioada 1918—1950 oferă informații importante pentru istoria Cîmpulungului.

[19] Ibidem, dosar 5/1833.
[20] Ibidem, dosar 10/1831—1832.
[21] Ibidem, dosar 11/1831—1832.
[22] Ibidem, dosar 12/1831—1832.
[23] Ibidem, dosar 5/1832.
[24] Ibidem, dosar 9/1831—1832.
[25] Ibidem.
[26] Ibidem, dosar 14/1833.

Documentele ne oferă informații asupra situației economice : despre fabrica de hîrtie pînă la desființarea ei, morile existente pe Rîu-Tîrgului, vărăriile, cărămidăriile și alte unități economice din oraș, cu producția și numărul muncitorilor din aceste unități [27], capitalul și forța motrice de care dispuneau unitățile respective [28].

În ceea ce privește dezvoltarea industrială a orașului Cîmpulung în perioada interbelică constatăm că ea a fost strîns legată de exploatarea și prelucrarea materiilor prime existente [29].

Astfel, în anul 1918 în Cîmpulung funcționau : fabrica de hîrtie la care lucrau 233 muncitori ; fabrica de cherestea, fabrica de postav și fabrica de putini. La acestea se adaugă un număr de 11 mori, 40 pive, două dîrste și două ferăstraie care foloseau energia hidraulică a Rîului-Tîrgului [30].

În anul 1923, deci într-o perioadă relativ scurtă după terminarea războiului, existau șapte fabrici și anume : Fabrica de hîrtie, Societatea „Rîu-Tîrgului", Tăbăcăria „Mușcelului", fabricile „Vălimăreanu", Fabrica de cherestea și perii „Leon Elgebeger". În același an fabrica de hîrtie produce 2 068 124 kg hîrtie de calități diferite și folosea un număr de 305 lucrători ; fabrica de cherestea „Stinghea" folosea între 40—70 muncitori și producea 2 500—4 000 m.c. cherestea ; fabricile Vălimăreanu produceau 600—700 vagoane var alb, cinci-șase vagoane ipsos, 70—80 vagoane piatră măcinată [31].

Documentele create de primărie ne arată meseriile care se practicau în Cîmpulung din care multe strîns legate de rezolvarea diferitelor nevoi ale populației, de materia primă existentă și de tradiția locală [32].

Astfel, în anul 1918 în orașul Cîmpulung se practicau 37 meserii, iar în anul 1930 existau în Cîmpulung 155 ateliere în care se practicau 31 meserii [33].

Cîmpulungul și-a menținut și caracterul de oraș agrar. Documentele conțin informații despre suprafețele agricole, islazurile orașului, conflicte între moșneni și primărie pentru exploatarea prundului din Rîu-Tîrgului.

Numeroase documente ne oferă informații despre comerțul ce se făcea în oraș. În piața orașului au fost construite hala și gherete în care se desfăceau mărfuri pentru populație. De asemenea, activitatea comercială a orașului este atestată de existența în oraș a foarte multe băcănii, cîrciumi și hoteluri. O atenție deosebită merită studierea documentelor care se referă la bîlciul anual care se ținea la Cîmpulung timp

[27] Ibidem, dosar 10/1907—1908.
[28] Ibidem.
[29] Mircea Gîlcă, *Contribuții la cunoașterea situației economice și a meseriilor din orașul Cîmpulung Mușcel între cele două războaie mondiale*, în „Studii și comunicări", editat de Muzeul Cîmpulung Mușcel, 1982, p. 201—205.
[30] *Ibidem.*
[31] *Ibidem.*
[32] *Ibidem.*
[33] *Ibidem.*

de o lună de zile, numit bîlciul „Sf. Ilie“ la care participau cu mărfuri negustori din numeroase orașe ale țării.

Legat de activitatea comercială s-a dezvoltat și sistemul bancar. Dacă în primul război mondial în oraș erau trei bănci care totalizau 1 700 000 lei, în anul 1929 numărul acestora ajunge la 14 avînd un capital de 100 000 000 lei. Dintre acestea cea mai puternică era banca „Albina“ cu un capital de 21 000 000 lei.

Alte documente se referă la iluminatul public cu electricitate al orașului începînd cu anul 1913 [34], alimentarea cu apă și canalizarea orașului făcute între cele două războaie mondiale, ridicarea planului orașului și adoptarea planului de sistematizare [35].

Multe documente consemnează desele inundații provocate de revărsările Rîului-Tîrgului și măsurile luate de primărie pentru regularizarea acestuia.

Alte documente se referă la alegerile de deputați pentru comună, județ, cameră și senat, pentru Camera de Comerț și Industrie. Multe informații se referă la situația populației în primul și cel de al doilea război mondial. Din primul război mondial ni s-au păstrat documente referitoare la pagubele cauzate de trupele de ocupație, comportarea acestora față de populația orașului, scumpetea traiului și rechizițiile aplicate de trupele de ocupație. Din cel de al doilea război mondial, documentele oglindesc situația precară a familiilor celor concentrați, a muncitorilor și intelectualilor.

Un însemnat număr de documente informează despre situația învățămîntului. Astfel, este atestată continuarea activității Școlii Normale mutate de la București la sfîrșitul secolului trecut, transformarea gimnaziului „Dinicu Golescu“ în liceu, înființarea Liceului de fete în anul 1922 ,a Școlii Normale de fete, școli comerciale și industriale atît pentru băieți, cît și pentru fete, alături de care își continuau activitatea școlile primare.

Documentele atestă preocuparea și greutățile pe care le întîmpinau primăria și conducerile școlilor respective pentru construirea localurilor, dotarea cu mobilier și materiale didactice necesare, întreținerea și repararea lor [36].

În ceea ce privește dezvoltarea culturii, fondul oferă posibilitatea documentării asupra activității Căminului cultural „Dinicu Golescu“, a fostului cinematograf „Jinga“, azi „Mușcelul“, tipografia „Vlădescu“, bibliotecile și muzeul.

Numeroase documente se referă la probleme sanitare ale orașului ca : măsurile pentru prevenirea și combaterea epidemiilor, asigurarea igienei și sănătății publice, funcționarea spitalului județean și situația personalului medico-sanitar etc.

---

[34] Arh. St. Argeș, fond Primăria orașului Cîmpulung Mușcel, dosare 3/1913, 14/1919.

[35] Ibidem, dosarele : 4/1911, 46/1937, 56/1938.

[36] Ibidem, dosarele : 13/1900, 4/1913, 6/1917, 1/1922, 1/1923, 1/1925, 31/1926, 25/1928, 11/1929, 1/1930, 2/1931, 1/1932, 1/1935.

În anul 1925, orașul a fost declarat stațiune balneară [37].

Sînt numeroase documente care reflectă mișcarea demografică a orașului [38].

Pe linia preocupărilor edilitare există documente și planuri ale diferitelor clădiri din oraș ca : Liceul „Dinicu Golescu“, Administrația financiară, Prefectura, Primăria, Tribunalul, grădinile și parcurile orașului, construcții de locuințe, precum și referitoare la deschideri și alinieri de străzi, lungimea și denumirea lor etc. [39].

Documentele create de Primăria orașului Cîmpulung și păstrate în depozitele Arhivelor Statului Argeș au o mare importanță pentru istoria orașului Cîmpulung Mușcel.

Anii extremi : 1831—1950 ; u.a. = 2 917 ; inv. 13, 14.

BIBLIOGRAFIE:

Hamangiu C., *Codul general al României,* vol. II, București, p. 152—956,

Istoria României, vol. II, edit. Acad. R.P.R., București, 1960.

Răuțescu I., *Cîmpulung Mușcel, monografie istorică,* Cîmpulung Mușcel, 1943.

Hurdubețiu I., Stănculescu I., *Cîmpulung ieri și azi,* Cîmpulung Mușcel, 1974.

Simonescu Dan și Bogdan Damian, *Începuturile culturale ale domniei lui Matei Basarab,* București 1939.

Simonescu Dan, *Viața literară și culturală a mănăstirii Cîmpulung în trecut,* Cîmpulung, 1926.

Cîndea Virgil, *Letopisețul Țării Românești (1292—1664) în versiunea arabă,* în „Studii“, nr. 4, 1970, p. 673—692.

Pîrnuță Gh., ș.a. *Învățămîntul în Mușcel în sec. XVIII—XIX,* București, 1968.

Pîrnuță Gh., *Contribuții la istoria școlii cîmpulungene,* București, 1960.

Gîlcă Mircea, Ștefan Trîmbaciu, *Orașul Cîmpulung-Mușcel oglindit în statistica din anul 1832,* în „Studii și comunicări“, editat de Muzeul Cîmpulung Mușcel 1981, p. 67—76.

Mavrodin Teodor, *Aspecte economice, sociale și demografice ale Cîmpulungului oglindite în catagrafia din 1838,* în „Studii și comunicări“, editat de Muzeul Cîmpulung Mușcel, 1982, p. 119—146.

Gîlcă Mircea, *Contribuții la cunoașterea situației economice și a meseriilor din orașul Cîmpulung Mușcel între cele două războaie mondiale,* în „Studii și comunicări“, editat de Muzeul Cîmpulung Mușcel, 1982, p. 201—205.

---

[37] Ibidem, dosar 15/1925.

[38] Ibidem, dosarele : 9/1896, 8/1916, 2/1917, 22/1920, 17/1921.

[39] Ibidem, dosarele 2/1906, 2, 7/1907, 6/1909, 4—6/1924, 7/1930, 12/1931, 7/1932.

Novac Vasile, *Cîteva mărturii documentare referitoare la Cîmpulungul din prima jumătate a veacului trecut*, în „Studii și comunicări", Muzeul Cîmpulung Mușcel, 1982, p. 111—117.

PRIMĂRIA ORAȘULUI PITEȘTI

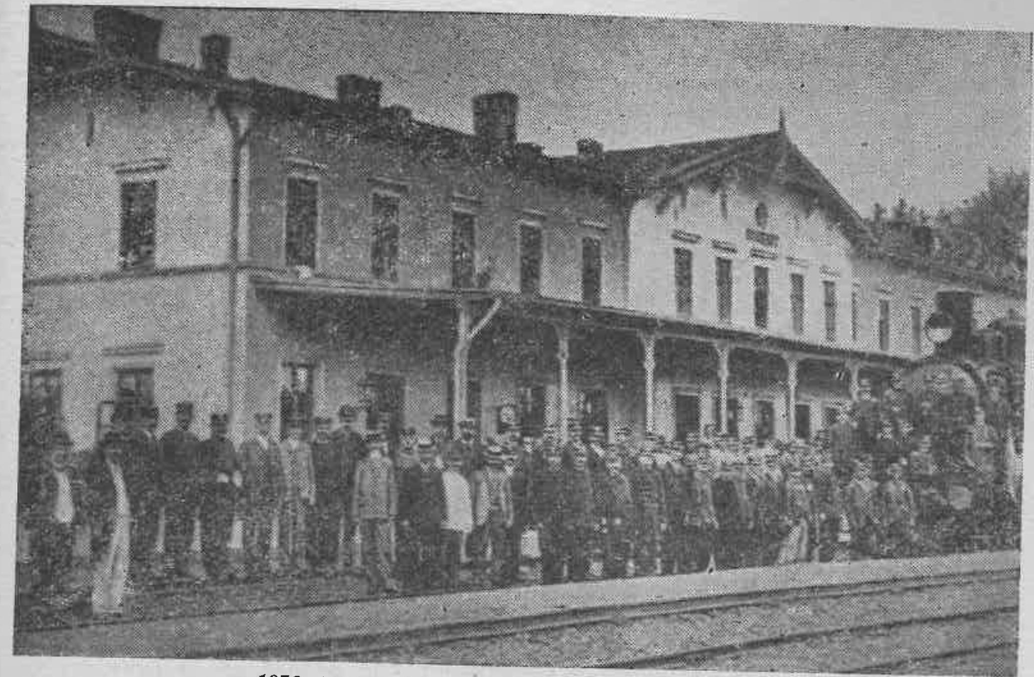
Unul dintre cele mai vechi orașe ale Țării Românești, Piteștiul este pentru prima dată atestat documentar în hrisovul dat de Mircea cel Bătrîn, la 20 mai 1388, prin care dăruia printre altele, călugărilor de la mănăstirea Călimănești și „...o moară în hotarul Piteștilor" [1]. În scurt timp, datorită poziției sale geografice, orașul s-a dezvoltat devenind astfel una din cele mai prospere așezări.

După anul 1830 ca și celelalte orașe din Țara Românească, Piteștiul a fost condus de un Magistrat, a cărui conducere era formată dintr-un „prezident" și trei membri aleși anual de către deputații orașului. Pentru bunul mers al treburilor se mai numea un secretar, un „cinovnic" și unul sau doi scriitori. Dreptul de a alege îl aveau toți locuitorii orașului care depășeau vîrsta de 25 ani și aveau o avere imobilă de peste 2 000 lei.

În atribuțiile sale, Magistratul trebuia să asigure, să păstreze și să administreze veniturile orașului provenite din zeciuiala patentarilor, a capitației și accizelor (taxe pe băutură și pe vite la intrarea în oraș, măsurarea vaselor de băutură, cîntarul tîrgului, marcarea măsurilor de capacitate), din embaticuri, amenzi, taxa drumurilor, impozite de proprietăți funciare, exportul de produse agricole etc. Totodată, se îngrijea de aprovizionarea orașului cu produse de strictă necesitate, stimularea comerțului, întreținerea drumurilor, a școlilor de stat și instituțiilor de sănătate, a secției de pompieri, lua măsuri pentru luminatul public, înfrumusețarea orașului, organiza tîrgurile și administra moșia și proprietățile orașului. De asemenea, controla listele de alegători pentru Camera de comerț și Camera de Agricultură și avea obligații de notariat ca: eliberări de adeverințe, autentificări de zapise și înscrisuri, legalizări de acte de vînzare, încheiere, împrumut etc.

Printre reformele adoptate de domnitorul Alexandru Ioan Cuza, a fost și aceea de îmbunătățire a structurii administrației de stat. Astfel, la 31 martie 1864 a fost promulgată legea pentru organizarea comunelor urbane și rurale, iar denumirea de magistrat a fost înlocuită cu cea de primărie a orașului. Noua instituție era condusă de un primar, ajutat de un consiliu comunal, al cărui număr de membri varia în raport de numărul locuitorilor orașului. Alegerea membrilor consiliului se făcea după criteriul cenzitar, iar cei care aveau drept de vot plăteau impozite de cel puțin 80 lei anual [2].

[1] *Documente privind Istoria României*, B. Țara Românească, veac. XIII—XIV și XV (1247—1500), Edit. Acad. R.P.R., București, 1953, p. 41—42.
[2] Legea pentru comunele urbane și rurale a Principatelor Unite Române, București, 1864, p. 9.

1872. Inaugurarea gării C.F.R. din Pitești.

Consiliul era convocat cel puțin o dată pe lună sau ori de cîte ori era nevoie să discute probleme importante privind treburile orașului. El redacta regulamentul de ordine interioară și ordonanțele de poliție comunală, ale căror copii trebuiau înaintate prefectului la cel puțin 48 de ore de la emitere [3].

Primarul era delegatul administrației centrale și supraveghea publicarea și aplicarea legilor, aprovizionarea orașului, conducerea poliției comunale, redactarea bugetului, încheierea contractelor etc. [4]. În art. 13 se menționa că el trebuia să aibă grijă de „păstrarea arhivelor, titlurilor documentelor comunei și registrele stării civile" și răspundea „ca acestea să nu se piarză sau să se înstrăineze din depozit" [5]. Legea administrativă din anul 1925 lărgea atribuțiile primarilor.

Schema de organizare a Primăriei orașului Pitești în anul 1926 era următoarea:

— Serviciul Administrativ-central,
— Serviciul Contabilitate,
— Serviciul Casierie,
— Serviciul Tehnic,
— Serviciul Salubritate,

[3] *Ibidem*, p. 29.
[4] *Ibidem*, p. 33—34.
[5] *Ibidem*, p. 37.

— Serviciul Teatru și Băi,
— Serviciul Sanitar,
— Serviciul Veterinar,
— Serviciul Uzina de apă [6].

Cu mici modificări, primăria a funcționat sub această formă de organizare pînă în anul 1949, cînd a luat ființă comitetul provizoriu și apoi sfatul popular al orașului.

Fondul Primăria orașului Pitești a intrat în depozitele Filialei Arhivelor Statului Argeș, astfel : Magistratul orașului Pitești, perioada 1831—1840, a fost preluat de la DGAS în anul 1955, iar pentru perioada 1856—1864, de la Sfatul popular al orașului Pitești în anul 1953. Pentru perioada 1865—1950, s-au făcut încă două preluări de la Sfatul popular al orașului, în anul 1956.

Importanța deosebită a documentelor din acest fond a făcut ca ordonarea, inventarierea și selecționarea să fie efectuate cu prioritate.

Documentele fondului oferă date importante privind dezvoltarea vieții economice, sociale, politice și culturale a orașului. Dintre documentele existente în fond menționăm : procesele verbale ale ședințelor consiliului comunal, corespondența cu alte instituții și persoane particulare, planuri și devize de lucrări, situații statistice, publicații și ordonanțe, bugete, acte financiare etc.

Dintre acestea cele mai importante provin din perioada de început a funcționării instituției și reflectă modul de organizare a orașului pe văpsele sau plase și mahalale, alegerile de deputați pentru Divanul adhoc și pentru Camera legislativă în anul 1857 [7], existența a numeroase categorii de meseriași, situația birnicilor, a patentarilor și a proprietarilor de moșii precum și „strămutările sătenilor spre oraș“, fenomen caracteristic în perioada dezvoltării meșteșugurilor [8].

O serie de documente se referă la desfășurarea activității comerciale, transportul mărfurilor, controlul acestora la bariere unde se percepeau taxe [9]. Se menționează încă din primii ani de funcționare a instituției, barierele Sf. Ilie, Niculcești, Sf. Ion, Trivalea, Tîrgul din Deal, Sf. Troiță, Poștă [10]. Dezvoltarea comerțului și creșterea numărului negustorilor au atras înmulțimea numărului hanurilor, dintre care cel mai cunoscut era cel al Episcopiei, situat în piața centrală a orașului precum și amenajarea de noi piețe, în cartierele orașului [11], înmulțirea numărului prăvăliilor, al magaziilor pentru mărfuri și al zahanalelor.

În oraș se țineau două tîrguri anuale : unul primăvara și unul toamna în Tîrgul din Deal și un tîrg săptămînal pe locul numit Tîrgul din Vale [12].

---

6 Arh. St. Argeș, fond Primăria orașului Ptiești, dosar 48/1926.
7 Ibidem, dosar 10/1857.
8 Ibidem, dosar 19/1958.
9 Ibidem, dosar 1/1858.
10 Ibidem, dosarele : 23/1858, 23/1859, 13/1856, 20/1905.
11 Ibidem, dosarele : 26/1869, 27/1874, 49/1885.
12 Ibidem, dosarele : 27/1833, 28/1834, 5/1866, 13/1905.

Magistratul ajuta și încuraja exercitarea meseriilor prin acordarea de credite bănești [13].

Documentele mai menționează numele celor care făceau comerț cu alte orașe din țară și îndeosebi cu Bucureștiul [14]. De asemenea, ele oglindesc faptul că dezvoltarea comerțului a determinat ca Magistratul să ia măsuri împotriva speculei și să stabilească prin liste și ordonanțe lunare prețurile mărfurilor care se vindeau în piețe [15].

În ceea ce privește dezvoltarea industriei documentele atestă existența fabricilor de tăbăcărie, cărămidă, oțet, a numeroase mori, fabrici textile, ateliere de lumînări etc. [16]. De asemenea, populația orașului se ocupa și cu creșterea animalelor [17], apicultura [18], deosebit de rentabilă în acel timp, creșterea viermilor de mătase [19]. Legat de aceste îndeletniciri documentele menționează organizarea unei expoziții industrial-agrare în oraș în anul 1863 [20].

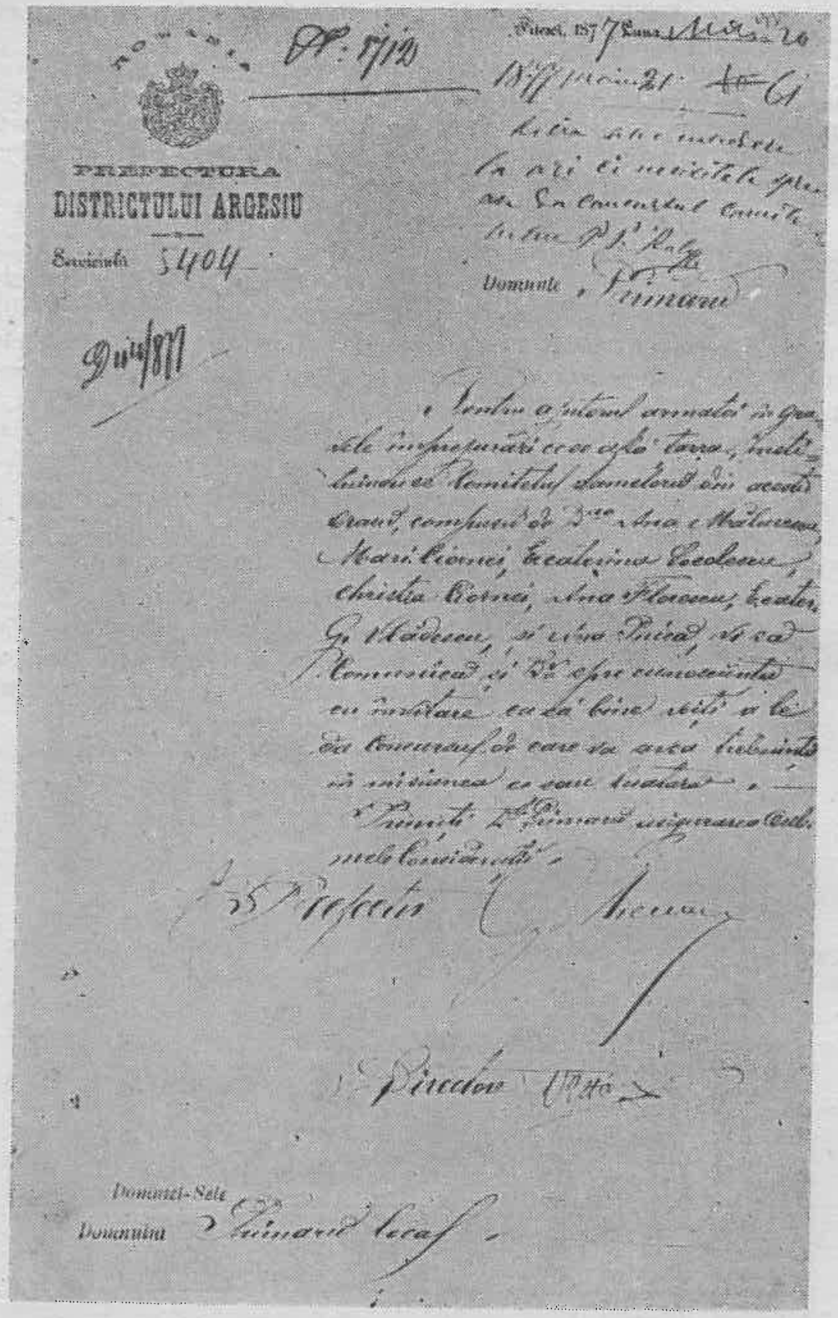
O categorie deosebit de numeroasă de documente se referă la lucrările de sistematizare și înfrumusețare a orașului [21], în special prin amenajarea unei grădini publice și a parcului „Trivale“ [22], construcția și întreținerea podului peste rîul Argeș [23], consolidarea malului rîului și repararea stricăciunilor provocate de inundații [24], amenajarea de podețe [25], canalizare [26], luminatul public [27], asigurarea apei potabile [28] etc.

De asemenea se remarcă documentele care se referă la măsurile luate pentru construcția liniei ferate Pitești-București și a gării orașului [29], a celei de la Pitești la Curtea de Argeș [30], precum și cele pentru înființarea aerodromului Bradu-Geamăna [31].

În ceea ce privește viața cultural-artistică un număr însemnat de documente evidențiază preocupările și sprijinul acordat de autoritățile orașului manifestărilor culturale, turneelor artistice organizate [32], constru-

---

13 Ibidem, dosar 22/1859.
14 Ibidem, dosarele : 4/1832, 3/1833.
15 Ibidem, dosarele : 3/1835, 25/1835, 1/1837, 14/1837, 1/1838, 1/1839, 5/1858, 3,4/1863, 5/1899, 8/1914, 20/1925, 15/1933, 19/1941.
16 Ibidem, dosarele : 22/1857, 8/1886, 27/1880.
17 Ibidem, dosar 17/1892.
18 Ibidem, dosar 61/1832.
19 Ibidem, dosarele : 20/1865, 5/1866, 14/1909.
20 Ibidem, dosar 9/1863.
21 Ibidem, dosarele : 24/1833, 60/1833, 53/1834, 29/1835, 14/1839, 25/1858, 17/1860, 3/1869, 19/1871, 15/1881, 8/1944.
22 Ibidem, dosarele : 34/1858, 19/1871, 9/1904, 64/1906, 8/1912.
23 Ibidem, dosarele : 4/1835, 3/1836, 14/1838, 2/1840.
24 Ibidem, dosarele : 11/1837, 29/1858, 41/1860, 18/1836.
25 Ibidem ,dosar 30/1833.
26 Ibidem, dosar 14/1858.
27 Ibidem, dosarele : 15/1839, 7/1856, 8/1858, 24/1909, 40/1911, 35/1914.
28 Ibidem, dosarele : 11/1856, 36/1859—1876, 5/1878, 21/1885, 56, 57/1906.
29 Ibidem, dosarele : 8/1869, 20/1874.
30 Ibidem, dosar 31/1900.
31 Ibidem, dosar 25/1941.
32 Ibidem, dosarele : 16/1886, 9/1895, 50/1929, 7/1930, 18/1946.

PREFECTURA DISTRICTULUI ARGESIU

Serviciulu 5404

Domnule

Domnia-Sea

Domnului

1877 *mai 20, Pitești.* Constituirea în orașul Pitești a „Comitetului damelor“ în scopul de a strînge bani pentru armata română.

irii localului unui teatru [33] și a unei biblioteci [34]. Este consemnată organizarea și dezvoltarea învățămîntului particular pe lîngă institute, pensioane, biserici, precum și a celui de stat în cadrul „Școlii naționale“ ale cărei baze au fost puse în anul 1832 [35].

Starea de sănătate a populației și organizarea rețelei sanitare este reliefată prin măsurile de prevenire și combatere a unor epidemii, îndeosebi a celei de holeră, de asigurare a igienei și sănătății publice, construcția și întreținerea spitalului, asigurarea cu medicamente și instrumentele necesare instituțiilor sanitare, precum și eforturile pentru asigurarea personalului medical corespunzător [36].

Tot în această categorie menționăm și documentele referitoare la funcționarea unei „spițerii“ și desfacerea medicamentelor, rolul de poliție sanitară pe care l-a avut personalul medical în ceea ce privește inspecția stabilimentelor publice și controlul produselor animale care se desfăceau. [37]

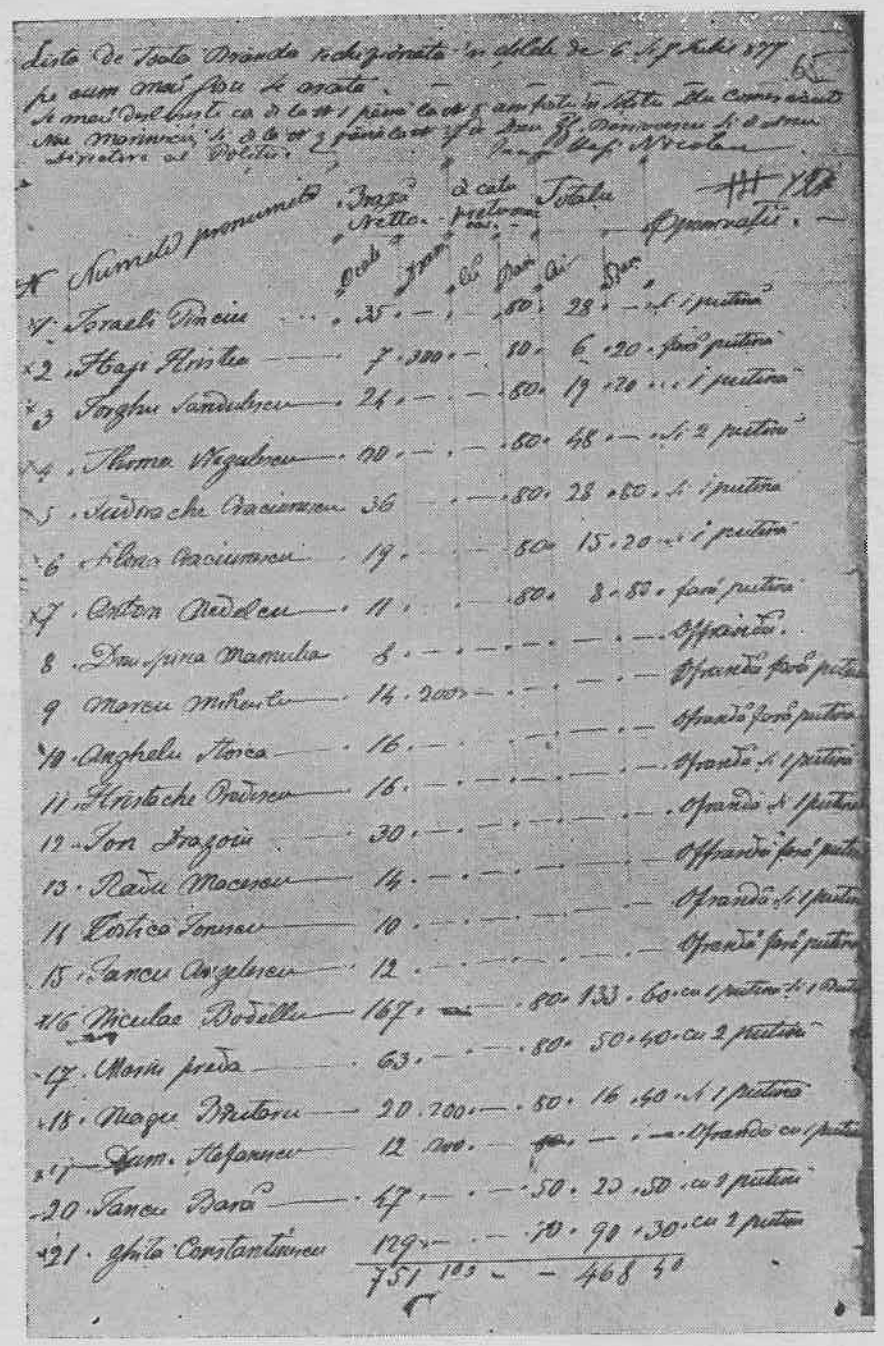
Obligațiile primăriei pentru bunul mers al orașului includeau și măsurile pentru prevenirea și stingerea incendiilor, dotarea „Comandei de foc“ cu instrumente și animale de tracțiune, amenajarea rezervoarelor de apă, organizarea unei echipe de coșari care trebuia să curețe periodic coșurile caselor din oraș [38]. Există informații și despre organizarea strajei de noapte a orașului a cărei remunerație era asigurată de către populația orașului și care, în 1864, se desființează odată cu înființarea gărzii naționale care-i preia atribuțiile [39].

Aspecte ale vieții sociale sînt reliefate de documentele privitoare la moșia și proprietățile orașului și modul de administrare a acestora, conflictele ivite ca urmare a încălcării hotarelor moșiei orașului de către sătenii clăcași din Smeura, Izvorani, Hințești, Papucești și Albota [40] etc. Alte documente se referă la administrarea proprietăților bisericești de către epitropie, repararea bisericilor, înființarea bisericii armene și a celei reformate etc [41].

Fondul mai conține informații asupra modului de păstrare și de depunere a arhivei la Arhivele Statului din București [42], precum și la măsurile ce trebuiau luate împotriva înstrăinării și distrugerii arhivelor vechi [43], ajutorarea sinistraților din București și alte județe [44] în urma inundațiilor, cartiruirea trupelor rusești și austriece [45].

---

[33] Ibidem, dosarele : 28/1869, 30/1909—1929, 40/1937, 39/1945.
[34] Ibidem, dosar 13/1870—1886.
[35] Ibidem, dosarele : 59/1833, 84/1833, 54/1834, 13/1835, 7/1839, 32/1840—1882
[36] Ibidem, dosarele : 40/1833, 10/1837, 13/1857, 26/1860—1864, 14/1866, 15/1867, 22/1873, 11/1876—1877, 16/1880, 30/1891, 4/1916, 8/1920, 33/1950.
[37] Ibidem, dosarele : 9/1840, 21/1865.
[38] Ibidem, dosarele : 23/1832, 73/1833, 31/1834, 26/1837, 8/1838, 34/1837, 6/1840, 15/1856, 6, 7/1858, 22/1860.
[39] Ibidem, dosarele : 26/1837, 32/1838, 6/1839, 7/1856, 8/1858.
[40] Ibidem, dosarele : 1/1843, 1/1844, 21/1858, 26/1858.
[41] Ibidem, dosarele : 16/1857, 3/1858, 30/1858, 33/1858, 32/1860, 20/1877, 33/1891.
[42] Ibidem, dosar 11/1838.
[43] Ibidem, dosar 1/1943.
[44] Ibidem, dosarele : 23/1863, 18/1864, 41/1915, 26/1930, 30/1941, 19/1944.
[45] Ibidem, dosarele : 85/1833, 1/1834, 1, 2, 3/1856. 35/1877.

1877 iulie 7, Pitești. Listă de ofrande în alimente strînse de la piteșteni.

Documentele mai menționează și modul de recrutare a tinerilor, întreținerea garnizoanei și a cazarmei dorobanților, ajutorarea armatei prin subscripții de către Primărie și cetățeni [46].

Deosebit de importante sînt documentele care se referă la cele două războaie mondiale și la ocupația germană. Astfel, găsim informații referitoare la pagubele cauzate de trupele germane și de bombardamente [47], măsurile luate pentru primirea instituțiilor și persoanelor evacuate din Moldova, precum și a celor din Polonia [48], ajutorarea populației, invalizilor, văduvelor și orfanilor de război, măsurile luate pentru împroprietărirea demobilizaților [49], ridicarea în parcul Trivale a unui monument în cinstea eroilor din Regimentul 6 artilerie din Pitești [50], amenajarea de cimitire militare etc. [51].

Perioada imediat următoare actului istoric de la 1944 este oglindită de numeroase documente referitoare la importantele evenimente care au consfințit victoria forțelor democratice conduse de Partidul Comunist Român în opera de edificare a socialismului în patria noastră. Dintre acestea menționăm naționalizarea principalelor mijloace de producție din 11 iunie 1948, informații referitoare la situația întreprinderilor naționalizate, schimbarea denumirii acestora, măsuri pentru conservarea arhivelor lor etc [52].

În ansamblul său fondul constituie o oglindă a dezvoltării economice, sociale, politice și culturale a orașului Pitești, oferind largi posibilități de informare și documentare cercetării științifice.

Anii extremi: 1831—1950; u.a. — 5 832; inv. 15, 16, 17, 18, 19.

BIBLIOGRAFIE:

Tamaș Cornel, *Magistratul orașului Pitești*, în Revista Arhivelor nr. 1, 1969, p. 167.

Florea Constantin, Gîlcă Mircea, Trîmbaciu Ștefan, *Argeșenii și mușcelenii — participanți la războiul de independență a României 1877—1878*, Pitești, 1980.

PRIMĂRIA ORAȘULUI CURTEA DE ARGEȘ

Orașul Curtea de Argeș se numără printre așezările a căror existență este atestată de milenii prin urmele materiale descoperite în săpăturile arheologice efectuate pe teritoriul orașului, precum și în impre-

[46] Ibidem, dosarele: 22/1857. 11/1859.
[47] Ibidem, dosarele: 3/1919, 9/1941, 13/1944, 22/1944.
[48] *Ibidem*, dosarele: 10/1944, 13/1944, 16/1945.
[49] *Ibidem*, dosarele: 3/1919, 1/1920, 20/1920, 14/1929, 86—89/1941.
[50] *Ibidem*, dosar 43/1915.

[48] Ibidem, dosarele: 10/1944, 13/1944, 16/1945.
[49] Ibidem, dosarele: 3/1919, 1/1920, 20/1920, 14/1929, 86—89/1941.
[50] Ibidem, dosar 43/1915.

[51] Ibidem, dosarele: 21/1916, 38/1946, 22, 29/1947, 53/1948.

jurimi (la Valea Danului, Poienari, Vîlsănești, Zigoneni, Băiculești, Tutana), dovedind existența vieții umane încă din paleolitic și neolitic [1].

În anul 1247 Argeșul a fost reședință de scaun a voievodului Seneslau, iar în secolul al XIV-lea a fost prima capitală a Țării Românești, teritoriu cuprins între Carpați, Dunăre și Marea Neagră.

Aici, în 1359, Nicolae Alexandru, fiul lui Basarab I, a înființat prima mitropolie a țării, iar de la Vladislav I ne-a rămas cel mai vechi document scris la Argeș (datum în Argyas) la 25 noiembrie 1369 [2]. Tot la Argeș, Mircea cel Bătrîn emitea la 10 iunie 1415 un hrisov în care se intitula „mare voievod și domn... stăpînind și domnind peste Țara Ungrovlahiei și al părților de peste munți, încă și spre părțile tătărăști și Amlașului și Făgărașului herțeg și domn al Banatului Severinului și de amîndouă părțile pe toată Podunavia, încă și pînă la Marea cea Mare și stăpînitor al cetății Dîrstorului“ [3].

Din anul 1418 pînă în 1431 capitala Țării Românești a fost succesiv la Argeș și la Tîrgoviște, Argeșul rămînînd adesea numai o reședință temporară și ocazională a domniei. În primul deceniu al secolului al XVI-lea, această nouă destinație dată orașului a determinat însăși schimbarea numelui așezării în Curtea de Argeș, adică curtea de la Argeș [4]. Sub protecția domniei, orașul a cunoscut o importantă înflorire economică. Drept urmare s-au dezvoltat meșteșugurile și comerțul, schimburile cu satele din jur și cu orașele din restul țării și chiar de peste hotare [5]. Totuși, progresele realizate au fost destul de slabe, existînd doar trei mori de apă, o zahana, o povarnă și cîteva fierăstraie.

Prin legea pentru organizarea comunelor rurale și urbane promulgată la 31 martie 1864, a luat ființă Primăria orașului Curtea de Argeș [6].

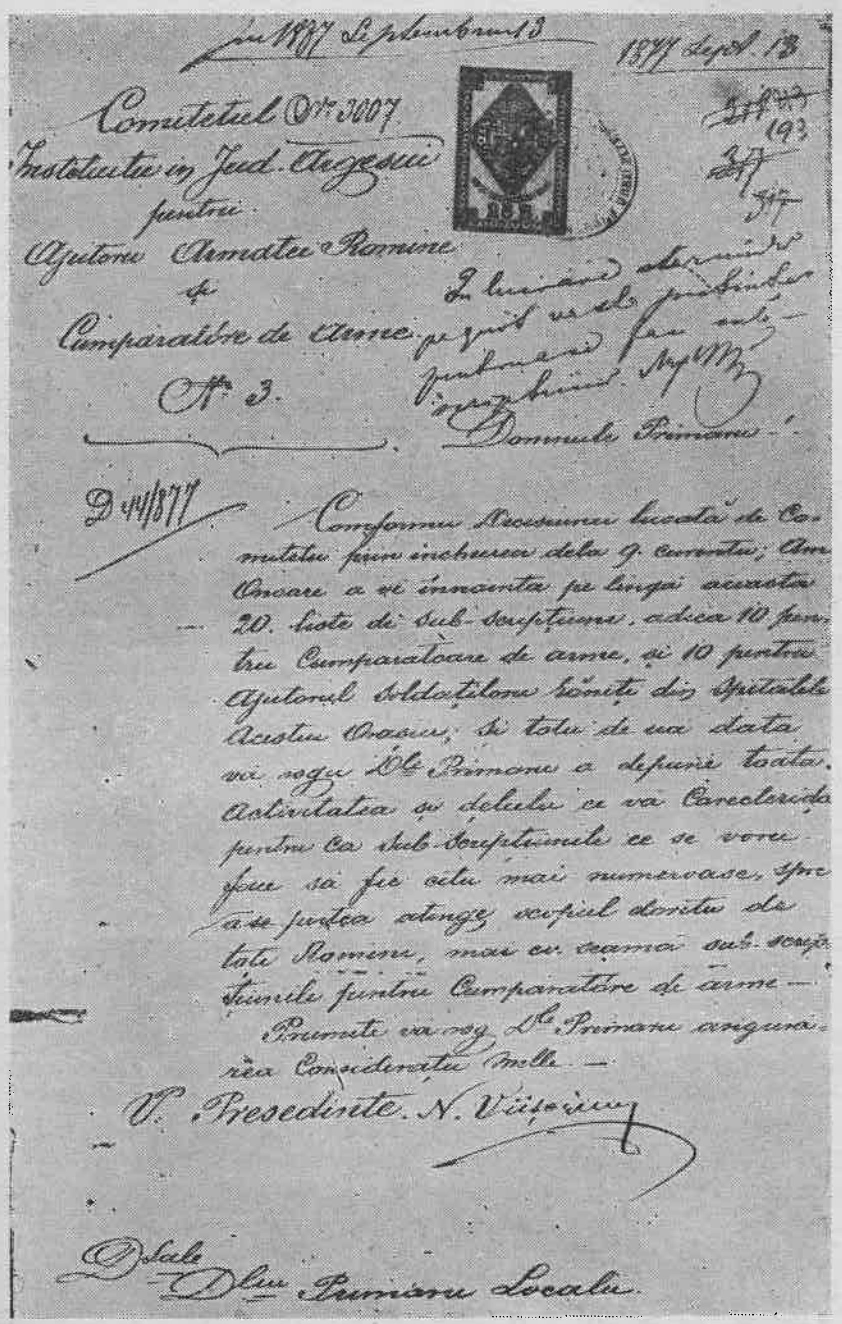
Noua instituție era condusă de un primar, ajutat de un consiliu comunal. Primarul era ales de către consilierii comunali prin vot secret. Membrii consiliului comunal erau aleși după criteriul cenzitar iar locuitorii cu drept de vot plăteau impozite de cel puțin 80 lei anual.

Consiliul comunal era convocat de două ori pe lună sau de cîte ori era nevoie să se discute probleme importante privind treburile orașului, primarul fiind delegatul administrației centrale. El supraveghea publicarea și aplicarea legilor, aprovizionarea orașului, conducerea poliției comunale, redactarea bugetului orașului, încheierea contractelor etc [7].

În articolul 13 al legii se menționa că primarul trebuia să se îngrijească de „păstrarea arhivelor, titlurilor documentelor comunei și registrele stării civile“ „pentru ca „acestea să nu se piardă sau să se înstrăineze din depozit“ [8].

---

[1] Mateescu, N, *Descoperiri și cercetări arheologice în Argeș*, în „Studii și comunicări“, Istorie, Muzeul Pitești, 1968, p. 7.
[2] *Documenta Romaniae Historica, B. Țara Românească*, I (1247—1500).
[3] *Ibidem*, p. 8—82.
[4] *Ibidem*, vol. III (1500—1525), București, 1972, p. 142—144.
[5] Moisescu, N. și Șerban C, *Curtea de Argeș în documente*, Edit. Sport-Turism, București, 1980, p. 16.
[6] Legea pentru comunele urbane și rurale a Principatelor Unite Române, București, 1864, p. 9.
[7] Ibidem ,p. 29—34.

1877 Septembrie 13 — 1877 sept. 13

Comitetul Nr. 3007 Instituitu în Jud. Argeșu pentru Ajutoru Armatei Române și Cumpărătoare de Arme Nr. 3.

D 44/1877

Domnule Primare!

Conformu Deciziunei luată de Comitetu prin încheierea dela 9. curentu; Am Onoare a vi înainta pe lîngă aceasta 20. liste de sub-scripțiune, adică 10 pentru Cumpărătoare de arme, și 10 pentru Ajutorul soldaților răniți din spitalele acestui Orașu; și totu de-o dată vă rogu Dle Primare a depune toată activitatea și delicatețea ce vă caracteriza pentru ca sub-scripțiunile ce se voru face să fie câtu mai numeroase, spre a se putea atinge scopul doritu de toți Românii, mai cu seamă sub-scripțiunile pentru Cumpărătoare de arme —

Primiți vă rog Dle Primare asigurarea Consideratiei mele —

V. Presedinte. N. Văișeanu

D-sale D-lui Primare Locale.

1877 septembrie 13, Pitești. Comitetul județean Argeș, instituit pentru ajutorul armatei române și cumpărarea de arme trimite primarului orașului lista de subscripție.

În administrarea orașului primarul era ajutat și de o delegație permanentă comunală.

Legea administrativă, printre alte reglementări, lărgea atribuțiile primarilor și mărea numărul serviciilor distincte, printre care cel administrativ, financiar, tehnic, sanitar-veterinar. Această formă de organizare se menține pînă în anul 1950 cînd prin noua organizare administrativă a luat ființă Sfatul Popular al orașului. Articolul 34 stabilea că atribuția primarului și a membrilor delegației permanente era fixată de consiliul comunal în fiecare an, după mijloacele de care dispunea [9]. Veniturile orașului provenite din taxe, amenzi, impozite, erau administrate de primărie, care efectua construcții, cumpăra imobile necesare bunei desfășurări a activității, se îngrijea de aprovizionarea orașului cu cele necesare, întreținea islazurile [10].

Fondul Primăria Curtea de Argeș a fost preluat de Arhivele Statului județul Argeș de la Sfatul popular al orașului, pe perioada 1882—1950, avînd 995 unități arhivistice. Printre u.a. create de Primăria Curtea de Argeș există un registru opis al dosarelor create în perioada 1832—1952 în care sînt menționate dosare care se referă printre altele și la: tîrguri, construcții edilitare, drumuri, aprovizionarea orașului cu cereale, învățămînt, taxe, acordări de ajutoare, catagrafii etc.

Documentele din perioada 1832—1882 nu se mai păstrează, iar cele din anii 1951—1952 se află în păstrarea Consiliului popular al orașului.

Documentele fondului oferă posibiltatea cunoașterii dezvoltării economico-sociale a orașului, a evoluției demografice și a vieții culturale etc.

Rezultă, astfel, că dezvoltarea edilitară a orașului s-a făcut în cadrul unui plan de sistematizare transpus în viață prin contribuție obștească și de stat.

În afară de clădirile existente, au fost construite sediile Primăriei în anul 1880, al Poliției în 1870, al Judecătoriei în 1914 și al Spitalului mixt în 1897 prin donația lui Daniel și Constanța Sterescu [11].

În anul 1882 spitalul din Curtea de Argeș, datînd din anul 1868, întrebuința o casă cu șase camere, două săli și două pivnițe. Începînd cu anul 1898 spitalul utiliza și o cameră de autopsie [12].

Pentru desfășurarea procesului de învățămînt au fost construite școala primară de băieți în 1908, școala primară de fete în 1914, școala primară mixtă în 1924 și școala primară din mahalaua Flămînzești în 1914 [13].

Orașul a fost înzestrat cu un abator în anul 1897 și cu o hală modernă de 4 396 m. p. pentru produse alimentare în 1929, a cărei piațetă era acoperită cu dale de mozaic. Pentru perceperea taxelor la intrările

8 Ibidem, p. 37.
9 Arh. St. Argeș, fond Primăria Curtea de Argeș, dosar 3/1927, p. 10.
10 Ibidem, p. 1—19.
11 Ibidem, reg. 989/1937, f. 12.
12 Ibidem, dosar 1/1882—1903, f. 10—11.
13 Ibidem, dosar 1/1927, f. 9—23.

în oraș au fost construite clădiri ce serveau drept „localuri de barieră" compuse din camere de locuit și sală de așteptare [14].

Documentele menționează existența în centrul orașului a pieții (de 1000 m.p.) ce ținea loc și de grădină publică și unde se organizau manifestările publice. Aici era amplasată o statuie a lui C. Dobrescu-Argeș executată din bronz și așezată pe un soclu de piatră, dezvelită în anul 1933 [15].

Orașul avea de asemenea nouă fîntîni, 15 poduri, două diguri și 43 de străzi [16].

Modernizarea edilitară a orașului a constat de asemenea și în transformarea străzilor acoperite cu pămînt, în drumuri carosabile acoperite cu piatră de rîu sau cu piatră cubică, cu borduri din piatră sau mozaic. Strada principală a fost mărginită cu tei și luminată cu petrol. În anul 1895 erau 90 de lămpi, în 1903 ajungîndu-se la 173 [17]. Din 1927 iluminatul public cu petrol a fost înlocuit cu cel electric prin construirea unei uzine electrice.

Documentele remarcă faptul că în anul 1934 orașul a fost declarat oficial localitate balneoclimaterică, atrăgînd tot mai mulți turiști din țară și străinătate [18].

Cercetarea documentelor relevă și unele progrese realizate în dezvoltarea industriei. În anul 1938 funcționau două fabrici de cherestea, una de confecții, una de ape gazoase și una de marmeladă, însumînd aproape 1000 de muncitori, adică un sfert din totalul populației.

În anul 1946 existau în oraș, în afară de uzina electrică, fabrica de cherestea și parchet „Moroieni", Casa Autonomă a Pădurilor Statului și Atelierele de confecții militare precum și trei mori ale lui M. St. Goangă, Florescu și Jugănaru [19]. În comerț s-a înregistrat un progres relativ, la Camera de Comerț și Industrie din Pitești fiind înregistrate în perioada interbelică aproape 100 de firme. În anul 1946 erau în oraș 41 de comercianți cu ateliere proprii de croitorie, încălțăminte, tăbăcărie, librării și cîrciumi [20].

Documentele menționează, de asemenea, organizarea în anii celui de al doilea război mondial a unor ateliere pentru repararea efectelor și încălțămintei necesare populației nevoiașe din oraș [21].

Cu toate că din documente reiese că primăria a eliberat multe autorizații pentru construirea de întreprinderi, acest sector nu s-a dezvoltat prea mult din cauza lipsei de capitaluri pentru investiții și a dezinteresului conducerii județene și a guvernelor care s-au perindat la conducerea țării.

Din punct de vedere demografic populația a cunoscut o dezvoltare lentă.

14 Ibidem, dosar 1/1882—1903, f. 5.
15 Ibidem, reg. 989/1937, f. 7 v.
16 Ibidem, f. 12.
17 Monitorul județului Argeș, 6/1895, 53/1904.
18 Arh. St. Argeș, fond Primăria Curtea de Argeș, dosar 12/1940 f. 44.
19 Ibidem, dosar 9/1946, f. 12.
20 Ibidem.
21 Ibidem, dosar 19/1944.

În 1890 numărul locuitorilor era de 3 027, în anul 1903 s-a ajuns la 4 213, în 1930 la 6 831 pentru ca în anul 1946 populaţia să ajungă la 9 200 locuitori, plus 688 de flotanţi [22].

Ocupaţia principală a locuitorilor era agricultura, în acest sector desfăşurîndu-şi activitatea 40% din totalul locuitorilor. Primăria deţinea 642 ha teren arabil pe care se cultivau îndeosebi porumb, legume şi pomi fructiferi [23] şi 1 374 ha islaz.

Documentele menţionează existenţa a 938 de gospodării agricole din care 572 fără teren arabil, iar 330 cu terenuri arabile pînă la un hectar [24].

Restul populaţiei era ocupată în industrie (14%) şi în comerţ (10%). În regiunea oraşului Curtea de Argeş 80% din muncitori erau forestieri şi muncitori în fabricile pentru industrializarea lemnului [25]. În 1915 s-a creat sindicatul muncitorilor forestieri, iar în 1919 cel al feroviarilor. O vie activitate în acest sens a desfăşurat militantul socialist C. Ivănuş şi soţia sa.

Procesele verbale de constatare încheiate în urma controalelor efectuate, demonstrează o stare de sănătate relativ bună în oraş. Pacienţii erau trataţi atît la dispensarul oraşului care avea întocmite fişe de observaţie pentru toţi bolnavii, cît şi la spitalul orăşenesc unde erau îngrijiţi anual cîteva sute de pacienţi. Totuşi rata morţii infantile [26] era de 10%, mai ales din cauza lipsei de alimente.

Din corespondenţa serviciului sanitar reiese că în oraş au fost semnalate unele epidemii, cum a fost cea de scarlatină din 1932, cînd şcolile au fost închise pe perioada 9—19 martie 1932, s-au desinfectat clădirile şi s-au interzis manifestările culturale [27].

Pentru a preîntîmpina astfel de epidemii, primăria a organizat un serviciu de salubritate, care avea datoria să păstreze curăţenia în oraş [28].

Date importante ne sînt transmise în legătură cu procesul de învăţămînt care se desfăşura în şcolile primare şi gimnaziale din oraş. Frecvenţa elevilor la şcoală era de 95% pentru cursul elementar şi 40—50% pentru cursul primar. Primăria a luat măsuri de ajutorare a copiilor săraci sau ai familiilor celor concentraţi în timpul războiului. Astfel, în anul 1933, cu concursul directorilor de şcoli, s-a efectuat o colectă publică de 24 084 lei cu care au fost cumpărate articole de îmbrăcăminte pentru copiii săraci [29].

În anul 1943 în oraş au fost organizate cinci cantine şcolare, susţinute cu bani şi alimente de primărie şi prin intermediul colectelor, în care luau masa zilnic 206 elevi [30].

---

[22] Ibidem, dosar 9/1946.
[23] Ibidem, reg. 984/1940—1948, f. 11 v.
[24] Ibidem, dosar 6/1946.
[25] Ibidem, dosar 6/1947, 12/1932.
[26] Ibidem, reg. 984/1940—1948, f. 75 v.
[27] Ibidem, dosar 16/1932, f. 11.
[28] Ibidem, reg. 984/1940—1948, f. 13.
[29] Ibidem, dosar 8/1933 f. 10.
[30] Ibidem, reg. 984/1940—1948, f. 33.

În timpul celui de al doilea război mondial, documentele menţionează ajutoarele acordate familiilor celor concentraţi, aprovizionarea oraşului cu cereale şi articole deficitare, aprovizionarea armatei de pe front cu îmbrăcăminte şi alimente, ajutorarea refugiaţilor [31].

Instaurarea primului guvern revoluţionar-democrat din România a determinat prefaceri importante şi în oraşul Curtea de Argeş. Au fost aplicate prevederile reformei agrare prin exproprierea moşiilor unor proprietari şi au fost împroprietăriţi 200 participanţi la lupta împotriva fascismului şi 150 ţărani fără pămînt [32].

În 27 iulie 1946 organul de conducere colectivă al oraşului format din reprezentanţi ai Partidului Comunist, Partidului Socialist Democrat, Partidului Naţional Liberal, Partidului Naţional Ţărănesc, Partidului Popular şi Frontului Plugarilor au ales ca primar al oraşului pe Ion Bratu, reprezentantul Partidului Comunist din oraş [33].

La 11 iunie 1948, au fost naţionalizate principalele obiective economice din oraş.

Date importante ne relevă documentele despre activitatea cultural-sportivă şi realizările de după 30 decembrie 1947 în domeniul edilitar.

Dintre categoriile de documente ce alcătuiesc fondul Primăria Curtea de Argeş menţionăm : dări de seamă, procese verbale de inspecţii, hotărîri, decizii, procese-verbale de expropriere şi de ajutorare a familiilor nevoiaşe, arendări de păşuni şi terenuri de vînătoare, liste cu licitaţii, de subscripţii, electorale, citaţii, angajamente, ordonanţe, somaţii, procese-verbale de recepţie, devize de lucrări, schiţe, planuri, corespondenţă financiară, state de plată, bugete şi conturi de gestiune, registre cu debitori etc.

Anii extremi : 1882—1950 ; u.a. — 995 ; inv. 12

BIBLIOGRAFIE

Documenta Romaniae Historica, B. Ţara Românească, I (1247—1500), Bucureşti, 1966, p. 12—13.

Ibidem, vol. III (1500—1525), Bucureşti, 1972, p. 142—144.

Moisescu N, Şerban C, *Curtea de Argeş în documente,* Edit. Sport-Turism, Bucureşti, 1980.

Mateescu N. *Descoperiri şi cercetări arheologice în Argeş,* în „Studii şi comunicări", Istorie, Muzeul Piteşti, 1968.

PREŢURILE PLASELOR DIN JUDEŢELE ARGEŞ ŞI MUŞCEL

Plasele ca subunităţi administrativ-teritoriale apar în timpul ocupării Olteniei de către austriaci (1718—1739), care împart fiecare judeţ în patru plase conduse de ispravnici.

---

[31] Ibidem, dosarele 17/1940, 21/1941.
[32] Ibidem, dosar 6/1946, f. 93.
[33] Ibidem, dosar 7/1946, f. 19—24.

Reformele lui Constantin Mavrocordat au extins acest sistem la nivelul întregii Ţări Româneşti, cu deosebirea că numărul plaselor diferă de la judeţ. la judeţ, iar în regiunile de deal şi de munte sînt organizate plaiurile [1].

Plasele erau conduse de zapcii, iar plaiurile de vătafi [2]. Atribuţiile lor erau asemănătoare ; strîngerea dărilor, menţinerea ordinei, întreţinerea drumurilor, funcţionarea poştei în bune condiţii etc. În acelaşi timp, aveau şi atribuţii judecătoreşti şi de notariat.

Vătafii de plai aveau şi obligaţia asigurării pazei frontierei, precum şi controlul vămii.

După 1831 plasele şi plaiurile vor fi conduse de un subocîrmuitor subordonat Ocîrmuirii judeţului.

Cu timpul, organizarea plaselor şi a plaiurilor a suferit modificări succesive, schimbîndu-se totodată şi denumirea instituţiei. Astfel, pînă la revoluţia de la 1848 ea a purtat denumirea de subocîrmuire, apoi între anii 1849—1856 subcîrmuire, între anii 1857—1860 subadministraţie, iar din 1861 subprefectură. Legea din 1 mai 1904 a schimbat denumirea instituţiei în aceea de inspectorat comunal şi tot atunci s-a dat titulatura de plasă şi plaiurilor. În 1908, acestei legi i s-au adus modificări, schimbîndu-se denumirea instituţiei în aceea de administraţie de plasă. În sfîrşit, prin legea pentru unificarea administrativă din 10 iunie 1925, instituţia a luat denumirea de pretură, denumire sub care va funcţiona pînă în anul 1949, cînd au luat fiinţă comitetele provizorii de plasă.

În decursul existenţei instituţiei, numărul şi întinderea plaselor şi plaiurilor din judeţele Argeş şi Muşcel, au suferit numeroase modificări.

Astfel, după legea de organizare administrativă din 4 octombrie 1892, judeţul Argeş era compus din zece plase, iar prin legea administrativă din 1 aprilie 1910, numărul acestora se ridica la 14 : Argeş (cu reşedinţa la Curtea de Argeş), Bascov, Cotmeana (reşedinţa la Lunca Corbului), Dănicei, Dîmbovnic (reşedinţa la Teiu), Moşoaia, Oltul de Sus (reşedinţa la Jiblea), Oltul de Jos (reşedinţa la Budeşti), Teleormanul de Sus (reşedinţa la Costeşti), Teleormanul de Jos (reşedinţa la Recea), Topologul de Sus (reşedinţa la Şuici), Topologul de Jos (reşedinţa la Bălceşti), Uda şi Vîlsan (reşedinţa la Stroeşti) [3]. În anul 1925, prin noua lege administrativă, teritoriul judeţului era împărţit numai în zece plase : Argeş, Bascov, Cotmeana, Dîmbovnic, Dănicei, Oltul de Jos, Oltul de Sus, Teleorman, Topolog şi Uda. Numărul acestora se reduce în 1932 la cinci : Argeş, Olt, Uda, Teleorman şi Dîmbovnic [4], iar în anul 1942, numărul acestora va creşte cu încă două : plasele Costeşti, Curtea de Argeş, Deduleşti, Jiblea, Rociu, Piteşti şi Titeşti [5]. Şi în sfîrşit, în anul

[1] Giurescu, C, Constantin, *Istoria Românilor*, vol. III, partea a II-a, Bucureşti, 1946, p. 490.
[2] *Ibidem*, p. 491.
[3] Hamagiu C, *Codul General al României*, Supl. III. 1910, p. 214—217.
[4] Arh. St. Argeş, fond Prefectura judeţului Argeş, dosar 6/1932 ,p. 7, 79—80.
[5] Ibidem, dosar 42/1942.

1949, judeţul Argeş era împărţit iarăşi în zece plase : Costeşti, Curtea de Argeş, Piteşti, Lunca Corbului, Merişani, Cuca, Lovişte, Jiblea, Rociu şi Stoiceni [6].

În ceea ce priveşte judeţul Muşcel, conform Legii comunale din 1 aprilie 1864, era împărţit în trei plaiuri (Argeşel, Dîmboviţa şi Nucşoara) şi două plase (Podgoria şi Rîuri).

În anul 1892, la cele cinci unităţi administrative se mai adaugă una (Rîu-Doamnei). De asemenea, conform legii administrative, în anul 1904, se aduc noi modificări, judeţul fiind împărţit acum în zece plase : Nămăeşti, Văleni, Davideşti, Godeni, Stîlpeni, Stăneşti, Goleşti, Dîrmăneşti, Leordeni şi Podgoria. În anul 1908 erau tot atîtea plase, dar cu următoarele denumiri : Argeşel, Bratia, Dîmboviţa, Giuvala, Leordeni, Nucşoara, Podgoria, Rîu-Doamnei, Rîuri şi Tîrgu. Însă prin legea administrativă din 1 aprilie 1910, numărul lor se reduce la opt : Argeşel, Giuvala, Leordeni, Nucşoara, Păpuşa, Podgoria, Rîu-Doamnei şi Rîuri. Cu timpul, numărul acestora scade din nou, ajungînd, astfel, ca prin legea administrativă din 10 iunie 1942 judeţul să fie împărţit numai în patru plase : Ştefăneşti, Cîmpulung, Domneşti şi Stîlpeni. Şi, în sfîrşit, în anul 1949, la acestea s-au mai adăugat două : Boteni şi Topoloveni [7].

Pretura era organ administrativ pentru un grup mare de comune, iar pretorul, organ al puterii executive numit prin decret, era subordonat prefectului judeţului. Avea un secretar plătit de stat, iar ceilalţi funcţionari, de judeţ.

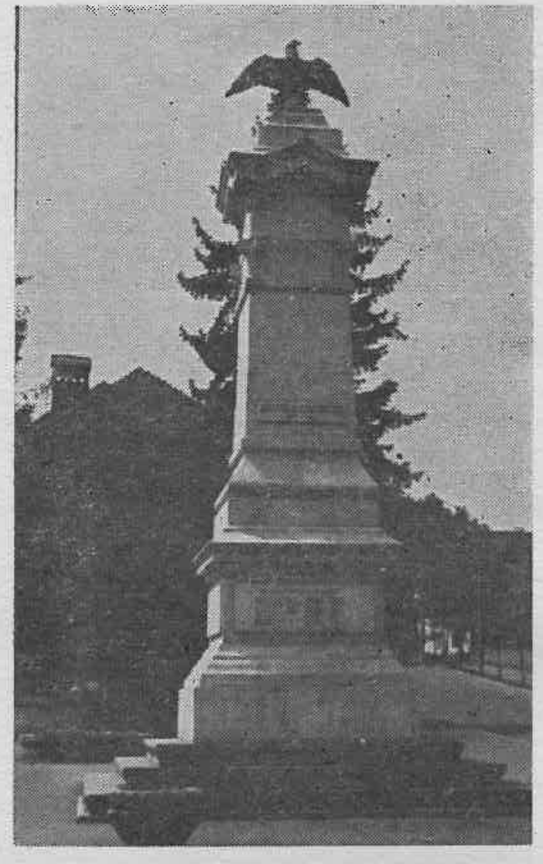
Pretorul era reprezentantul puterii centrale în plasă. El executa hotărîrile consiliului şi delegaţiei judeţene, fiind în subordinele directe ale prefectului. Totodată, era şi şeful poliţiei şi în această calitate lua măsuri pentru menţinerea ordinei şi siguranţei publice, dînd în această privinţă ordinele necesare organelor de poliţie şi jandarmerie, fiind în acelaşi timp şi ofiţer al poliţiei judiciare.

Ca autoritate de control, pretorul îndruma, supraveghea şi controla administraţia comunelor din plasa sa, revizuia casele comunale, ţinea actele de contabilitate şi de existenţă a fondurilor şi actele justificative şi, lunar, raporta Prefecturii constatările făcute şi măsurile ce trebuiau luate pentru bunul mers al administraţiei comunale.

De asemenea, era însărcinat cu aplicarea legilor şi regulamentelor, cu supravegherea activităţii şcolilor, bisericilor şi spitalelor, cu aplicarea măsurilor de igienă şi salubritate pentru asigurarea sănătăţii locuitorilor. Tot în atribuţiile sale intrau şi întreţinerea căilor de comunicaţie, a reţelei telefonice, supravegherea industriei, agriculturii, comerţului, problemele edilitare, aprobarea bugetelor comunale, organizarea alegerilor comunale etc.

Fondurile arhivistice create de plase, păstrate la Filiala Arhivelor Statului Argeş, au fost preluate între anii 1954—1980, de la D.G.A.S. (fondurile subocîrmuirilor) şi de la sfaturile populare raionale.

[6] Ibidem, dosar 78/1949.
[7] Ibidem, fond Prefectura judeţului Muşcel, dosar 18/1949.

1906. Monument ridicat la Pitești în comemorarea eroilor căzuți în războiul pentru independență.

Materialul documentar este format din ordine și circulare primite de la prefectură, instrucțiuni, referate, situații statistice, rapoarte, procese-verbale de inspecții, dări de seamă, corespondență etc. Documentele oferă cercetătorului posibilitatea cunoașterii dezvoltării economice, sociale, politice și culturale a plaselor.

Cele mai numeroase informații sînt de natură economică. Dat fiind faptul că preponderența în economia celor două județe o aveau agricultura și creșterea vitelor deosebit de numeroase sînt informațiile cu privire la dezvoltarea acestora.

În acest sens menționăm statisticile privind suprafețele însămînțate, recoltele obținute, livezile, grădinile și viile, islazurile și pășunile comunale, resursele agricole și cantitățile de cereale existente în comune, magaziile de rezervă etc.

De exemplu, într-o statistică din anul 1949, se arăta că suprafața plasei Pitești de 26 260 ha cuprindea : 8 800 ha teren arabil, 487 ha fînețe, 2 741 ha islazuri, 2 770 ha livezi și pomi, 58 ha vii, 9 550 ha păduri și 1 854 ha terenuri [8].

În ceea ce privește pomicultura, o statistică a pomilor pe specii și varietăți, tot din anul 1949, din plasa Domnești, menționa un număr de 635 761 pomi, comuna cu cei mai mulți, în număr de 75 647, era Nucșoara [9].

Despre creșterea vitelor se găsesc informații în statisticile care se întocmeau pe plase și comune, precum și în tabelele de rechiziții. Existența islazurilor și a pășunilor întinse în ambele județe, determina un număr mare de animale.

Un număr însemnat de documente menționează păstorii din Transilvania care pășteau oile pe raza plaselor din cele două județe [10].

Documentele ne mai oferă o serie de date privind prețurile moșiilor date în arendă, ale produselor agricole, catagrafiile moșiilor boierești etc.

Tot aici amintim și numeroasele documente referitoare la cele două reforme agrare, din anii 1921 și 1945, care menționează suprafețele expropriate, numărul celor îndreptățiți la împroprietărire, suprafețele cu care au fost împroprietăriți etc.

Astfel, o statistică din anul 1930, consemna că în plasa Costești, care avea 30 de comune, s-au expropriat 12 581,92 ha. Printre moșiile expropriate erau : cea a lui C. I. Bălăceanu din comuna Stolnici cu suprafața de 2 540,86 ha, moșia Recea-Negrași, proprietatea lui M. Cantacuzino cu suprafața de 1 352,89 ha, moșia Goleasca proprietatea Elenei Perticari și a lui Alex. Catargiu cu suprafața de 721,66 ha, proprietatea lui Gh. Ivănuș din comuna Pădureți cu suprafața de 743,57 ha și a lui Agate Vasiliu din comuna Stîrcii de Sus cu suprafața de 192,75 ha. [11]

La ultimele două, în anul 1907 au avut loc unele din cele mai mari ridicări la luptă ale țăranilor din județul Argeș [12].

De asemenea, în iunie 1945, într-un raport înaintat Ministerului Agriculturii, se menționa că în plasa Rociu se expropriase o suprafață de 2 515 ha de la 23 proprietari, cu care au fost împroprietăriți 2 308 îndreptățiți (luptători pe front, invalizi, văduve și cei lipsiți de pămînt). Printre moșiile expropriate se afla și moșia Slobozia, proprietatea lui Constantin R. Sturza în suprafață de 227 ha. [13] Totodată, se mai expropriaseră 13 tractoare, 11 batoze de treierat, cinci locomobile, opt secerători, patru triori, cinci vînturătoare, 13 semănători, cinci cositoare [14].

---

[8] Arh. St. Argeș, fond Pretura Pitești, dosar 12/1949.
[9] Ibidem, fond Pretura plasei Domnești, dosar 66/1949.
[10] Ibidem, dosarele : 8/1831, 191/1833, 300/1834 ; Pretura plasei Gălesești dosarele : 173/1834, 229/1836, 298/1839 ; Subocîrmuirea plaiului Arefu, dosarele : 6/1832—1836, 15/1837, 5/1838 ; Pretura plasei Curtea de Argeș, dosarele : 48/1836, 95/1833, 396/1840.
[11] Ibidem, fond Pretura plasei Costești, dosar 31/1930.
[12] Ibidem, fond Curtea cu Jurați Argeș, dosar 4/1907 și 5/1907.
[13] Ibidem, fond Pretura plasei Rociu, dosar 2/1945.
[14] Ibidem.

Pentru reforma din 1921, documentele consemnează nemulţumirile provocate în rîndurile ţărănimii de mdoul cum a fost aplicată sau tărăgănarea aplicării ei.

În privinţa industriei în cele două judeţe s-au dezvoltat mai ales acele ramuri care prelucrau produsele agricole. De aceea, deosebit de numeroase sînt informaţiile referitoare la mori şi poverne, cazane de fabricat ţuica, precum şi statisticile privind fabricile de conserve, de marmeladă etc. [15]. De asemenea, foarte multe sînt documentele care se referă la situaţia ocnelor de sare.

O altă categorie de documente se referă la dezvoltarea comerţului intern şi extern, organizarea de bîlciuri, tîrguri şi oboare de vite şi cereale, săptămînale şi anuale, arendarea acsizului băuturilor spirtoase etc. În acest sens se arată, de exemplu, că în anul 1936, în plasa Costeşti funcţionau tîrguri de vite şi de mărfuri în comunele : Cornăţel, Găujani, Stolnici, Pădureţi, Colţu, Izvoru de Sus, Izvoru de Jos, Humele, Recea. La Stolnici, funcţiona un tîrg săptămînal pentru vite şi pentru cereale [16]. Pentru comerţul extern, menţionăm informaţiile privind schelele, exportul de produse agricole, vite, seu, lumînări, cerviş etc.

Printre alte atribuţii, pretura trebuia să se ocupe şi de starea căilor de comunicaţie şi întreţinerea acestora. În acest sens, documentele menţionează măsurile luate pentru pietruirea drumurilor şi şoselelor efectuată mai ales prin prestaţia locuitorilor, organizarea poştei şi a staţiilor de poştă, funcţionarea şi întreţinerea în stare bună a reţelei telefonice şi telegrafice, construirea şi repararea podurilor şi podeţelor. Tot pretura era aceea care supraveghea înfrumuseţarea comunelor şi satelor, elaborînd regulamente de aliniere a acestora, de construirea localurilor de şcoli, primării etc. În afară de construcţia sau repararea localurilor de şcoală, în ceea ce priveşte învăţămîntul şi cultura, menţionăm numeroase documente referitoare la măsurile luate pentru buna organizare a activităţii lor, aprovizionarea cu lemne de foc, mobilier, societăţile culturale existente într-o serie de comune, manifestaţiile culturale organizate de căminele culturale cu diferite ocazii, existenţa unor monumente istorice sau de arhitectură în cele două judeţe. [17]

Deosebit de interesante sînt documentele referitoare la populaţia din satele şi comunele plaselor. Ele menţionează numărul locuitorilor pe categorii de vîrstă şi sexe, numărul total al locuitorilor pe fiecare comună sau sat.

[15] Ibidem, fond Pretura plasei Costeşti, dosar 7/1928 ; Subocîrmuirea plaiului Arefu, dosar 9/1833—1836 ; Pretura plasei Merişani, dosarele 15/1946, 19/1948, Pretura plasei Boteni (Argeşel), dosar 104/1950) ; Pretura plasei Topoloveni, dosar 22/1945.

[16] Ibidem, fond Pretura plasei Costeşti, dosar 8/1936.

[17] Ibidem, fond Pretura plasei Piteşti, dosarele 35/1832, 55/1832, 120/1833, 127/1833, 498/1837 ; Pretura plasei Costeşti, dosarele : 10/1924, 29/1932, 17/1937, 24/1941, 41/1942, 37/1949, 19/1950 ; Pretura plasei Boteni (Argeşel), dosarele 43/1949, 47/1949 ; Pretura plasei Rociu, dosar 1/1939 ; Pretura plasei Uda, dosarele 5/1925, 2/1929.

1884. Aspect de la „Tîrgul din Vale" — Piteşti.

Astfel, plasa Boteni, formată din 14 comune, avea în anul 1947, un număr de 23 529 locuitori (Boteni 3 076 locuitori, Bîrzeşti 742, Cetăţeni 2 086, Davideşti 966, Jugur 1 637, Hîrtieşti 1 203, Lăicăi 1 675, Lucieni 530, Malu cu Flori 1 059, Micloşani 1 752, Pucheni 2 840, Văleni Dîmboviţa 3 447, Voroveni 793, Vultureşti 1 723) [18].

De asemenea, în anul 1942, plasa Piteşti, formată din 20 comune şi 147 sate avea o populaţie de 52 282 locuitori [19]. În afară de aceste date, unele documente mai menţionează şi situaţia materială a locuitorilor.

Documentele aflate în fondurile subocîrmuirilor se referă la plata capitaţiei şi a altor dări, ca oeritul şi cornăritul, starea materială şi categoriile sociale existente. Astfel, găsim catagrafii ale plugarilor, patentarilor, boierilor mazili etc. [20]. Tot în fondurile subocîrmuirilor, mai găsim informaţii privind bisericile, personalul de cult, cutiile satelor, măsurile luate pentru aprovizionarea armatelor străine, străinii aşezaţi pe teritoriul plaselor etc.

[18] Ibidem, fond Pretura plasei Boteni, dosar 16/1947.

[19] Ibidem, fond Pretura plasei Piteşti, dosar 29/1942.

[20] Ibidem, fond Pretura plasei Piteşti dosarele : 1/1831, 154/1833, 205/1834, 351/1834, 470/1837 ; Pretura plasei Găleşeşti, dosarele 22/1831, 24/1832, 37/1832 ; Subocîrmuirea plaiului Aref, dosarele 9/1831, 11/1835 ; Pretura plasei Curtea de Argeş, dosarele 20/1832, 47/1832, 94/1833.

O altă categorie de documente se referă la starea materială a populației, măsurile luate pentru asigurarea ei și a igienei publice. În acest sens, sînt semnificative statisticile cu epidemiile, bolile sociale, activitatea medicilor la sate etc.

Pe de altă parte, documentele aflate în fondurile preturilor, cuprind o serie de informații referitoare la situația populației în timpul celor două războaie mondiale. Deosebit de numeroase sînt documentele privind rechizițiile de animale, cereale, mijloace de transport, precum și plîngerile împotriva acestora, a lipsei de alimente și a creșterii prețurilor lor [21].

În același timp, se găsesc informații referitoare la situația refugiaților, ajutoarele acordate acestora, invalizilor, orfanilor și văduvelor de război, familiilor celor concentrați, celor care au suferit pagube din cauza bombardamentelor etc.

În plasa Pitești, de exemplu, se menționează că în anul 1944, s-au acordat ajutoare la 1 501 familii ale celor concentrați, în valoare de 1 914 908 lei [22].

În ceea ce privește documentele create de preturi, în primii ani ai revoluției populare, acestea se referă la eforturile depuse de masele populare pentru înfăptuirea transformărilor democratice: înlocuirea primarilor, înfăptuirea reformei agrare și naționalizarea principalelor mijloace de producție.

Sînt menționate măsurile luate de guvernul democrat pentru lichidarea stării de înapoiere prin elaborarea planurilor de învățămînt, organizarea cursurilor de alfabetizare etc.

Totodată fondurile preturilor mai oferă o serie de informații în legătură cu organizarea și administrarea comunelor, alegerile comunale, județene și parlamentare, mobilizările și recrutările, impozite și taxe comunale, executarea prevederilor armistițiului cu Uniunea Sovietică, paza comunală, calamități naturale etc.

La Filiala Arhivelor Statului Argeș, se păstrează următoarele fonduri și fragmente de fonduri ale subocîrmuirilor și preturilor:

1	Pretura plasei Merișani	1946—1950	75 u.a.	— inv. 30
2	Pretura plasei Pitești (Bascov)	1831—1951	1407 u.a.	— inv. 31—32
3	Pretura plasei Costești (Teleorman)	1910—1950	1127 u.a.	— inv. 26 și 1539
4	Pretura plasei Rîuri	1926	1 u.a.	— inv. 1795
5	Pretura plaiului Nucșoara	1851—1899	14 u.a.	— inv. 1794
6	Pretura plaiului Dîmbovița	1870—1926	2 u.a.	— inv. 1793
7	Pretura plasei Boteni (Argeșel)	1925—1950	121 u.a.	— inv. 1798
8	Pretura plasei Cîmpulung	1949—1950	20 u.a.	— inv. 25
9	Pretura plasei Ștefănești	1846—1950	6 u.a.	— inv. 34
10	Pretura plasei Topolog (Șuici)	1831—1930	315 u.a.	— inv. 35, 36
11	Pretura plasei Topoloveni	1944—1945	35 u.a.	— inv. 39
12	Pretura plasei Uda	1919—1933	68 u.a.	— inv. 40
13	Pretura plasei Gălesești (Rociu)	1831—1950	351 u.a.	— inv. 37, 1540
14	Subocîrmuirea plaiului Arefu	1831—1838	179 u.a.	— inv. 21
15	Pretura plasei Domnești	1921—1950	570 u.a.	— inv. 28
16	Pretura plasei Cotmeana	1915—1950	293 u.a.	— inv. 29, 1542
17	Pretura plasei Curtea de Argeș	1831—1950	1238 u.a.	— inv. 22, 23, 1627

[21] Ibidem, fond Pretura plasei Pitești, dosarele 23/1939, 28/1940, 34/1941, 54/1942; Pretura plasei Costești, dosarele 10/1928, 17/1930; Pretura plasei Topolog, dosarele 13/1926, 7/1928, Pretura plasei Cotmeana, dosar 13/1925.

[22] Ibidem, fond Pretura plasei Pitești, dosar 23/1944.

PRIMĂRII COMUNALE

Prin legea administrativă adoptată la 31 martie 1864 [1] au fost înființate comunele, unități administrative cu personalitate juridică, compuse din mai multe sate sau cătune, iar centrul administrativ era situat, de obicei, în satul cel mai dezvoltat. Fiecare comună trebuia să aibă cel puțin 100 de familii sau 500 de locuitori și o primărie care era subordonată subprefecturii din plasă sau plai.

În 1887 existau în județul Argeș cinci plase cu două comune urbane și 147 comune rurale, iar în județul Mușcel trei plase cu o comună urbană și 82 comune rurale [2].

Odată cu înființarea comunelor în 1864 ca unități administrative locale au apărut și consiliile comunale, organe alese pe doi ani de adunarea alegătorilor comunei. Consiliul comunal era compus din cinci consilieri în comunele care aveau pînă la 1500 de locuitori, numărul lor putînd ajunge pînă la 17 în comunele cu un număr mai mare de locuitori.

La conducerea comunei era numit un primar care era însărcinat cu administrarea comunei, el fiind în același timp și reprezentant al autorităților centrale, subordonat guvernului.

Primăriile comunale aveau sarcina de a alcătui și administra bugetul de venituri și cheltuieli, de a impune taxe noi în folosul comunei, de a percepe taxe și impozite stabilite prin lege, de întreținerea drumurilor, de protejarea pădurilor, de a îmbunătăți rasele de animale, de a lua măsurile necesare în cazul apariției vreunei epidemii, de a avea pepiniere, de a se ocupa de serviciul telefonic, de a-și îndeplini obligațiile ce decurgeau din legi și regulamente [3].

De-a lungul anilor au intervenit modificări importante în ce privește statutul de funcționare al primăriilor comunale și competența lor teritorială.

Potrivit legii administrative din 1908 [4] nu se puteau constitui comune cu mai puțin de 200 contribuabili, iar satul nu putea avea sub 100 de locuitori. Nici o comună și nici un sat nu se puteau constitui de-

[1] „Monitorul Oficial", nr. 75, din 1 aprilie 1864, p. 341—346.

[2] *Indicator al comunelor urbane și rurale din regatul României*, București, 1887, p. 3—22, 183—191.

[3] „Monitorul Oficial", nr. 22, din 29 aprilie 1908, p. 919-921.

[4] Ibidem, nr. 22 din 29 aprilie 1908, p. 939—950.

cît prin lege și în urma avizului Consiliului județean. Existau în 1908 în județul Argeș 125 comune cu 507 sate și 61 cătune, iar în județul Mușcel 55 comune cu 195 sate și 23 cătune.

În urma legii administrative din 1925 [5] în județul Argeș existau zece plase, cu două comune urbane, 175 comune rurale și 507 sate, iar în județul Mușcel șase plase, cu o comună urbană, 81 comune rurale și 212 sate.

Primăriile comunale și-au desfășurat activitatea din 1864 pînă în 1949 cînd sînt înlocuite de comitetele executive provizorii, care în 1950 se transformă în sfaturi populare comunale.

În anul 1950 s-a înființat Regiunea Pitești, în componența căreia au intrat și fostele județe Argeș și Mușcel [6].

Odată cu îmbunătățirea organizării administrativ-teritoriale a țării, din anul 1968, județul Argeș reapare pe harta țării. Cu acest prilej comunele fostului județ Mușcel, cu excepția comunelor Malu cu Flori, Miclоșani, Pucheni, Văleni-Dîmbovița, care au trecut la județul Dîmbovița, au fost încorporate la județul Argeș.

Totodată, partea de vest a județului Argeș a intrat în componența actualului județ Vîlcea : Jiblea, Cîineni, Boișoara, Perișani, Berislăvești, Sălătrucel, Dăiești, Runcu, Goranu, Golești, Milcoiu, N. Bălcescu, Dănicei, Stoilești.

Documentele localităților care acum aparțin de județele vecine se află la Arhivele Statului din județele respective.

Filiala Arhivelor Statului Argeș păstrează arhiva creată de 260 primării comunale de pe raza fostelor județe Argeș și Mușcel, din perioada 1864—1968. Aceste fonduri și fragmente de fonduri au fost preluate de la consiliile populare comunale în mai multe etape, între anii 1954—1982, iar altele au fost depistate în fondurile Prefectura județului Argeș și Prefectura județului Mușcel cu ocazia prelucrării acestora.

Majoritatea fondurilor preluate de la primăriile comunale conțin documente din perioada 1918—1968, celelalte fiind distruse datorită vitregiei timpului, dar și a neglijenței celor ce le aveau în păstrare.

Arhiva primăriilor comunale a fost constituită în dosare pe probleme.

Unitățile arhivistice care se păstrează în depozitele filialei conțin, în cea mai mare parte, ordine și circulare primite de la forurile administrative superioare (preturi, prefecturi, ministere), decizii și procese-verbale ale consiliilor comunale, bugete de venituri și cheltuieli ale primăriilor, corespondență cu camerele agricole, administrațiile financiare, instanțele judecătorești și comisariatele militare, statistici, tabele nominale cu cei împroprietăriți, cu văduvele și orfanii de război, cu numărul mașinilor, uneltelor agricole și animalelor, state de plată etc.

Multe documente conțin situații statistice din care reies suprafețele agricole cultivate, producția la hectar, numărul vitelor, uneltelor și mașinilor agricole.

---

[5] Ibidem, nr. 220 din 7 octombrie 1925, p. 10938—10943.

[6] „Buletinul Oficial", al R.P.R., nr. 97 din 26 octombrie 1950, p. 1065—1066.

Nu există documente referitoare la aplicarea legii agrare din 1864 în județele Argeș și Mușcel, însă un mare număr de documente se referă la modul de desfășurare a activității comisiilor de expropriere și împroprietărire în urma reformei agrare din 1921 [7].

Fondurile primăriilor comunale oferă cercetătorilor date importante despre dezvoltarea industriei locale și a comerțului, situația morilor existente, tabele nominale cu meseriașii și comercianții [8].

Locuitorii județelor Argeș și Mușcel, la fel ca populația din întreaga țară, au participat activ la marile evenimente istorice din istoria poporului român : războiul pentru independență, campania din 1916—1918 și cel de al doilea război mondial.

Din perioada celor două războaie mondiale se păstrează corespondență și tabele cu cei mobilizați pentru front, cu văduvele și orfanii de război, rechizițiile foarte numeroase ce se făceau pentru front, liste cu eroii căzuți la datorie pentru apărarea pămîntului străbun, date cu privire la distrugerile provocate de război etc. [9]

Există multe documente care se referă la evenimentele de seamă care au urmat actului istoric de la 23 August 1944 ca : alegerile din noiembrie 1946 [10], naționalizarea principalelor mijloace de producție [11] și lichidarea proprietății moșierești.

Starea sanitară a comunelor este oglindită în statisticile sanitare, în procesele verbale de control ale organelor sanitare, în măsurile de combatere a principalelor epidemii [12].

În majoritatea fondurilor comunale se găsesc documente referitoare la construcția localurilor de primării, școli, dispensare, cămine culturale, la modul de desfășurare a procesului de învățămînt, numărul elevilor care frecventau școlile și situația școlară a acestora etc. [13]

Putem afirma că fondurile create de primăriile comunale se remarcă prin bogăția de informații pe care le oferă cercetătorilor din toate domeniile de activitate.

---

[7] Arh. St. Argeș, fond Primăria comunei Beleți, dosar 1/1922 ; fond Primăria comunei Boțești, dosar 1/1921 ; fond Primăria comunei Țuțulești, dosar 2/1922.

[8] Ibidem, fondurile primăriilor comunale Bădești, dosar 5/1945 ; Deagurile, dosar 2/1945 ; Slobozia, dosar 7/1945, Urluești dosar 2/1945.

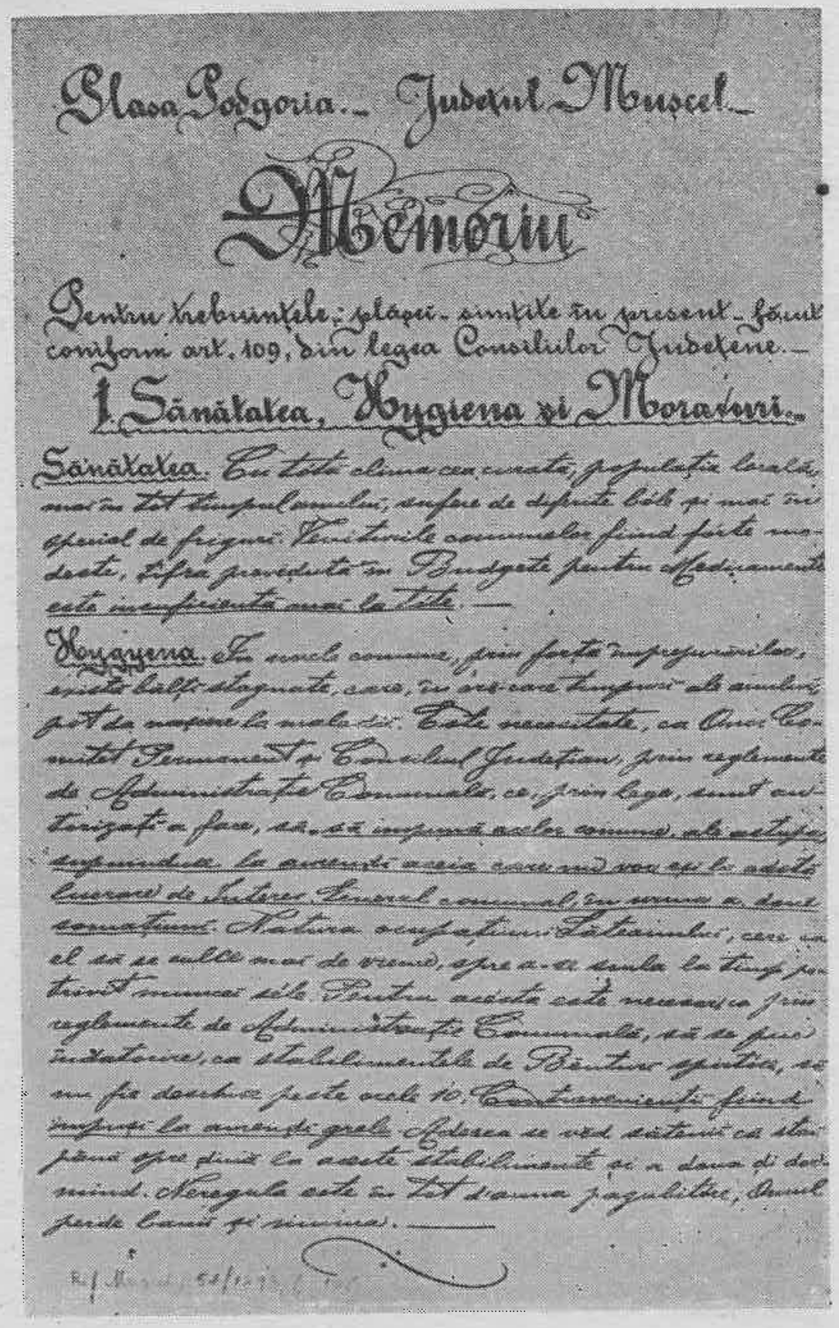
[9] Ibidem, fondurile primăriilor comunelor : Martalogi, dosar 1/1916 ; Corbeni dosar 1/1918 ; Bîrla, dosar 15/1943, Călinești, dosar 2/1942 ;

[10] Ibidem, fondurile primăriilor comunale : Beleți, dosar 2/1946, Bîrla, dosar 3/1946.

[11] Ibidem, fondurile primăriilor comunale : Pietroșani, dosar 4/1948, Recea, dosar 2/1948, Tutana dosar 13/1948.

[12] Ibidem, fondurile primăriilor comunale : Beleți-Negrești, dosar 1/1938, Ionești, dosar 4/1927.

[13] Ibidem, fondurile primăriilor comunale : Borlești, dosar 1/1938, Topoloveni, dosar 1/1937, Tutana, dosar 10/1948.

Plasa Podgoria. – Judeţul Muşcel. –

Memoriu

Pentru trebuinţele plăşei aflate în present făcut conform art. 109, din legea Consiliilor Judeţene. –

I. Sănătatea, Hygiena şi Moravuri. –

[illegible]

1893 septembrie 30, Ştefăneşti. Raport al preturii plasei Podgoria, judeţul Muşcel referitor la starea sănătăţii populaţiei.

Fonduri ale primăriilor comunale :

1	Albeşti de Argeş	1917–1968	552	u.a.	inv. nr.	41, 1726
2	Albeşti de Muşcel	1930–1950	176	„	„	42, 1552
3	Albota	1943–1968	160	„	„	43, 1697
4	Aninoasa	1917–1948	20	„	„	44
5	Arefu	1885–1968	624	„	„	45, 1634, 1690
6	Bascov	1930–1948	13	„	„	46
7	Bascovele	1940–1947	6	„	„	47
8	Băbana	1942–1946	6	„	„	48
9	Bădeni	1941–1968	109	„	„	49, 1752
10	Bădeşti	1930–1950	115	„	„	50
11	Băiculeşti	1918–1949	75	„	„	51
12	Băjeşti	1933–1948	15	„	„	52
13	Bălileşti	1941–1948	16	„	„	53
14	Bărbăteşti	1929–1947	6	„	„	54
15	Băseni	1932–1947	16	„	„	55
16	Beleţi-Negreşti	1873–1968	413	„	„	56, 1763
17	Berevoeşti-Pămînteni	1897–1968	641	„	„	57, 1724
18	Berevoeşti-Ungureni	1906–1952	121	„	„	58, 1725
19	Bilceşti	1941–1946	13	„	„	59
20	Bîrla	1913–1946	213	„	„	60
21	Bîrlogu	1926–1950	41	„	„	61, 1568
22	Bîrseşti	1865–1950	52	„	„	62, 1571
23	Bîrzeşti	1941–1948	19	„	„	63
24	Borleşti	1918–1947	30	„	„	64
25	Bogaţi	1908–1942	25	„	„	65
26	Boteni	1930–1968	280	„	„	66, 1770
27	Boţeşti	1866–1968	768	„	„	67, 1681
28	Bradurile	1943–1946	2	„	„	68
29	Bradu de Jos	1945–1968	102	„	„	69, 1691
30	Bradu de Sus	1946–1947	2	„	„	70
31	Bratia	1928–1929	2	„	„	71
32	Brădetu	1923–1968	144	„	„	72, 1718
33	Brăteşti	1936–1939	7	„	„	73
34	Brătieni	1921–1947	202	„	„	74
35	Broşteni	1918–1950	196	„	„	75
36	Bucov	1919–1948	9	„	„	1747
37	Bucşeneşti	1931	13	„	„	76
38	Budeasa	1930–1968	294	„	„	77, 1719
39	Budişteni	1926–1948	259	„	„	78
40	Bughea de Jos	1926–1968	881	„	„	79, 1555, 1758
41	Bughea de Sus	1928–1950	182	„	„	80, 1557
42	Buneşti	1917–1950	44	„	„	81, 1632, 1710
43	Buzoeşti	1901–1968	555	„	„	82, 1803
44	Capu Piscului	1946–1948	9	„	„	83
45	Căldăraru	1950–1968	121	„	„	84, 1714
46	Călineşti	1904–1948	116	„	„	85
47	Căpăţineni	1926–1930	6	„	„	86
48	Cărpeniş	1932–1950	138	„	„	87
49	Căteasca	1927–1968	409	„	„	88, 1652, 1702
50	Cepari	1912–1950	429	„	„	89
51	Cerbu	1917–1946	30	„	„	90
52	Cerbureni	1881–1938	336	„	„	91
53	Cerşani	1938–1949	15	„	„	92, 1559
54	Cetăţeni	1941–1947	18	„	„	93
55	Cicăneşti	1935–1950	92	„	„	94
56	Cieşti	1930	4	„	„	95
57	Cioceşti	1933–1968	236	„	„	96, 1692

Nr.	Localitate	Perioada	Nr.			Referințe
58	Ciobani	1929—1950	16	„	„	97, 1721
59	Ciofrîngeni	1912—1968	422	„	„	98, 1695
60	Ciomăgești	1932—1968	215	„	„	99, 1738
61	Cireșu	1930—1950	9	„	„	100, 1651
62	Cuilnița	1866—1952	112	„	„	101
63	Ciumești	1941—1947	15	„	„	102
64	Ciupa	1933—1958	133	„	„	103, 1704
65	Ciupa Lagăr	1926—1945	19	„	„	104
66	Ciupa Mavrodolu	1938—1939	2	„	„	105
67	Cîndești	1941—1948	9	„	„	419
68	Cocu	1943—1948	7	„	„	106
69	Cochinești	1927—1938	24	„	„	107
70	Colibași	1910—1948	128	„	„	108
71	Colțu	1937—1948	12	„	„	109
72	Conțești	1926—1950	57	„	„	110
73	Corbeni	1916—1949	49	„	„	111
74	Corbi	1880—1968	1 250	„	„	112, 1767
75	Corbșori	1919—1962	149	„	„	113, 1769
76	Cornățel	1928—1968	688	„	„	114, 1 805
77	Costești	1866—1948	21	„	„	115
78	Costești-Vîlsan	1895—1950	145	„	„	116, 1 677
79	Coșești	1941—1949	12	„	„	117
80	Cotești	1941—1948	15	„	„	118
81	Cotmeana	1942—1944	3	„	„	119
82	Cuca	1943—1948	6	„	„	120
83	Davidești	1941—1948	23	„	„	121
84	Deagurile	1908—1968	352	„	„	122, 1 733
85	Dedulești	1920—1968	160	„	„	123, 1 707
86	Dîmbovicioara	1941—1947	15	„	„	124
87	Dîrmănești	1892—1968	1 496	„	„	125, 1 771
88	Dobrești	1941—1968	638	„	„	1 683
89	Domnești	1931—1948	91	„	„	126
90	Dobrogostea	1917—1968	117	„	„	127, 1 736
91	Dragoslavele	1906—1968	590	„	„	128, 1 696
92	Drăganu	1906—1950	103	„	„	129, 1 643
93	Drăghici	1929—1968	358	„	„	130, 1 761
94	Fîlfani	1908—1956	224	„	„	131, 1 563
95	Furduești	1941—1948	11	„	„	132
96	Galeșu	1926—1947	44	„	„	133
97	Găujani	1866—1950	126	„	„	134
98	Găvana	1917—1950	134	„	„	135
99	Geamăna	1928—1948	11	„	„	136
100	Glavacioc	1866—1940	199	„	„	137, 1 701
101	Gliganu	1910—1947	268	„	„	138
102	Gliganu de Jos	1927—1946	21	„	„	139
103	Gliganu de Sus	1929—1940	125	„	„	140
104	Glîmbocata	1937—1942	3	„	„	141
105	Glîmbocel	1936—1948	111	„	„	142
106	Godeni	1941—1947	20	„	„	143
107	Golești	1919—1948	203	„	„	144
108	Gorganu	1902—1949	234	„	„	145
109	Grajduri	1931	1	„	„	146
110	Gruiu	1925—1950	15	„	„	147, 1 653
111	Hințești	1942—1948	6	„	„	148
112	Hîrsești	1911—1968	542	„	„	149, 1 722
113	Hîrtiești	1941—1948	14	„	„	150
114	Humele	1904—1967	197	„	„	151, 1 728
115	Ionești	1909—1968	877	„	„	152, 1 804
116	Izvoru	1930—1951	100	„	„	153
117	Izvoru de Jos	1866—1949	33	„	„	154
118	Izvoru de Sus	1867—1951	162	„	„	155
119	Jugur	1941—1948	17	„	„	156
120	Jupînești	1941—1948	17	„	„	157
121	Lăicăi	1941—1948	23	„	„	158
122	Lăunele	1930—1944	7	„	„	159
123	Lăunele de Sus	1944—1947	4	„	„	160
124	Leicești	1941—1948	13	„	„	161
125	Leordeni	1927—1949	135	„	„	162
126	Lerești	1941—1947	16	„	„	163
127	Leșile	1927—1949	141	„	„	164
128	Livezeni	1945—1949	18	„	„	165, 1 550
129	Lucieni	1946—1948	4	„	„	166
130	Lunca Corbului	1938—1948	13	„	„	167
131	Malu (Argeș)	1943—1947	4	„	„	168
132	Malu (Mușcel)	1930—1948	61	„	„	419, 1 556
133	Mareș	1916—1968	209	„	„	169, 1 698
134	Martalogi	1916—1950	17	„	„	170, 1 561, 1 723
135	Mavrodolu	1946—1948	5	„	„	171, 1 706
136	Măgura	1925	3	„	„	172
137	Mălureni	1930—1968	146	„	„	173, 1 712
138	Mărăcineni	1910—1968	1 284	„	„	174, 1 741
139	Mărcuș	1927—1930	6	„	„	175
140	Mățău	1941—1968	269	„	„	176, 1 709
141	Merișani	1920—1959	192	„	„	177, 1 737
142	Micești	1920—1968	83	„	„	178, 1 717
143	Mihăești	1934—1968	244	„	„	180, 1 739
144	Mioveni	1918—1949	38	„	„	181
145	Miroși	1909—1968	384	„	„	182, 1 764
146	Mîndra	1930—1937	53	„	„	183
147	Mînicești	1936—1938	8	„	„	184
148	Mîrghia	1916—1950	82	„	„	185
149	Mîrghia de Jos	1929—1942	26	„	„	186, 1 566
150	Mîrghia de Sus	1922—1939	23	„	„	187
151	Morăști	1925—1942	58	„	„	188
152	Moșoaia	1908—1968	835	„	„	189, 1 548, 1 754
153	Moșteni-Greci	1866—1950	110	„	„	190, 1 682
154	Mozacu	1930—1938	34	„	„	191
155	Mozăceni	1930—1949	20	„	„	192
156	Mozăceni Vale	1951—1968	63	„	„	1 693
157	Mușătești	1904—1968	798	„	„	193, 1 679
158	Nămăești	1932—1948	10	„	„	194
159	Negrași	1873—1947	219	„	„	195
160	Nucșoara	1896—1947	157	„	„	196
161	Oarja	1941—1948	10	„	„	197
162	Oești	1930—1948	68	„	„	198
163	Pădureți	1913—1950	250	„	„	199, 1 565
164	Păduroiu	1943—1948	6	„	„	200
165	Piatra-Gibești	1926—1933	8	„	„	201
166	Pietroșani	1890—1968	437	„	„	202, 1 857
167	Piscani-Negreni	1867—1966	410	„	„	203, 1 772
168	Pîrvu-Roșu	1931—1937	9	„	„	204
169	Podu-Broșteni	1936—1947	4	„	„	205
170	Poenari de Argeș	1911—1947	157	„	„	206
171	Poenari de Mușcel	1884—1968	587	„	„	207, 1 554, 1 855
172	Poenița	1941—1943	5	„	„	208
173	Poiana Lacului	1942—1950	8	„	„	209
174	Popești-Palanga	1952—1968	47	„	„	1 746
175	Priboeni	1879—1968	370	„	„	210, 1 744

176	Prundu	1943 – 1948	8	„	„	211
177	Purcăreni	1926 – 1948	31	„	„	212
178	Racovița	1866 – 1950	194	„	„	213
179	Rădești	1894 – 1948	21	„	„	214
180	Rătești	1922 – 1968	69	„	„	215, 1 705
181	Recea	1923 – 1968	360	„	„	216, 1 732
182	Retevoești	1941 – 1948	443	„	„	217, 1 858
183	Richițelele	1930 – 1947	11	„	„	218
184	Rîca	1928 – 1968	82	„	„	1 749
185	Rîncăciov	1910 – 1950	361	„	„	219
186	Rociu	1929 – 1947	8	„	„	220
187	Rucăr	1909 – 1968	1 179	„	„	221, 1 644, 1 674 1 731
188	Rudeni	1946 – 1947	1	„	„	222
189	Sălătrucu	1923 – 1949	222	„	„	223
190	Sămara	1943 – 1946	2	„	„	225
191	Săpata	1927 – 1946	8	„	„	226, 1 562
192	Săpata de Jos	1912 – 1946	26	„	„	227
193	Săpata de Sus	1942 – 1947	7	„	„	228
194	Săpunari	1941 – 1944	5	„	„	229
195	Schitu-Golești	1939 – 1950	113	„	„	230, 1 549
196	Siliștea	1948 – 1968	150	„	„	1 650, 1 703
197	Silișteni	1921 – 1949	23	„	„	231, 1 564
198	Slănic	1921 – 1947	12	„	„	232
199	Slătioarele	1934 – 1948	8	„	„	233
200	Slobozia	1912 – 1945	255	„	„	234
201	Slobozia de Jos	1935 – 1939	43	„	„	235
202	Slobozia de Sus	1934 – 1938	23	„	„	236
203	Slobozia Trăznitu	1912 – 1968	177	„	„	237, 1 748
204	Smeura	1946 – 1968	670	„	„	238, 1 755
205	Stănești	1882 – 1968	1 217	„	„	239, 1 768
206	Stîlpeni	1941 – 1949	24	„	„	240, 1 551
207	Stoenești	1922 – 1968	197	„	„	241, 1 553, 1 751
208	Stolnici	1866 – 1946	479	„	„	242, 1 560
209	Stroești	1900 – 1968	538	„	„	243, 1 678
210	Strîmbeni	1956 – 1968	78	„	„	1 715
211	Surdulești	1925 – 1950	125	„	„	244
212	Suseni	1918 – 1968	252	„	„	245, 1 567, 1 765
213	Suslănești	1941 – 1950	58	„	„	246, 1 597
214	Șerbănești	1922 – 1946	6	„	„	247
215	Șerboeni	1930 – 1950	97	„	„	248, 1 802
216	Șetefan cel Mare	1926 – 1968	552	„	„	249, 1 700
217	Ștefănești	1927 – 1950	46	„	„	250, 1 558
218	Șuici	1939 – 1947	14	„	„	251, 1 630
219	Teiu din Deal	1943 – 1948	6	„	„	252
220	Teiu din Vale	1943 – 1968	116	„	„	253, 1 856
221	Telești	1926	1	„	„	254
222	Tigveni	1939 – 1968	410	„	„	255, 1 629, 1 753
223	Toplița	1930 – 1937	4	„	„	256, 1 711
224	Topoloveni	1937 – 1968	359	„	„	257, 1 689
225	Tutana	1904 – 1953	322	„	„	258
226	Țigănești	1897 – 1950	42	„	„	259
227	Țițești	1910 – 1950	401	„	„	260
228	Țuțulești	1898 – 1967	208	„	„	261, 1 766
229	Valea Babii	1921 – 1939	119	„	„	262
230	Valea Danului	1883 – 1968	675	„	„	263, 1 569, 1 633, 1 730
231	Valea lui Enache	1926 – 1938	43	„	„	264
232	Valea Iașului	1897 – 1968	659	„	„	265, 1 570, 1 716

233	Valea Mare Podgoria	1866 – 1947	168	„	„	266
342	Valea Mare Pravăț	1941 – 1948	21	„	„	267
235	Valea Mărului	1920 – 1968	713	„	„	268, 1 720
236	Valea Mănăstirii	1931 – 1938	255	„	„	269
237	Valea Nandrii	1930 – 1967	191	„	„	270, 1 773
238	Valea Popii	1941 – 1950	20	„	„	271, 1 762
239	Valea Stînii	1931 – 1953	120	„	„	272
240	Valea Ursului	1943 – 1946	30	„	„	273
241	Văcarea	1946 – 1947	4	„	„	274
242	Văleni-Podgoria	1868 – 1948	234	„	„	275
243	Vernești	1908 – 1947	118	„	„	276
244	Vieroși	1928 – 1939	17	„	„	277
245	Vîlcele	1908 – 1968	569	„	„	278, 1 735
246	Vîlsănești	1934 – 1950	67	„	„	279, 1 676
247	Vlădești	1941 – 1947	12	„	„	280
248	Voinești	1941 – 1948	16	„	„	378
249	Voroveni	1946 – 1947	4	„	„	281
250	Vrănești	1887 – 1950	319	„	„	282
251	Vulpești	1926 – 1950	130	„	„	283, 1 801
252	Vulturești	1942 – 1948	15	„	„	284
253	Uda	1930 – 1931	6	„	„	285
254	Uda de Jos	1938 – 1948	11	„	„	286
255	Uda de Sus	1938 – 1948	12	„	„	287
256	Ungheni	1882 – 1968	239	„	„	288, 1 727
257	Urluești	1913 – 1950	533	„	„	289
258	Urlueni	1950 – 1968	77	„	„	1 694
259	Zărnești	1870 – 1968	205	„	„	290, 1 631, 1 713

CONDICI ȘI REGISTRE DE STARE CIVILĂ

Regulamentul Organic a introdus în Țara Românească și Moldova pentru prima dată obligația de a înregistra nașterile, căsătoriile și decesele în registre speciale numite mitrice [1].

Actele erau întocmite în două exemplare de către preoți, unul era păstrat la parohie, iar altul era înaintat Ocîrmuirii.

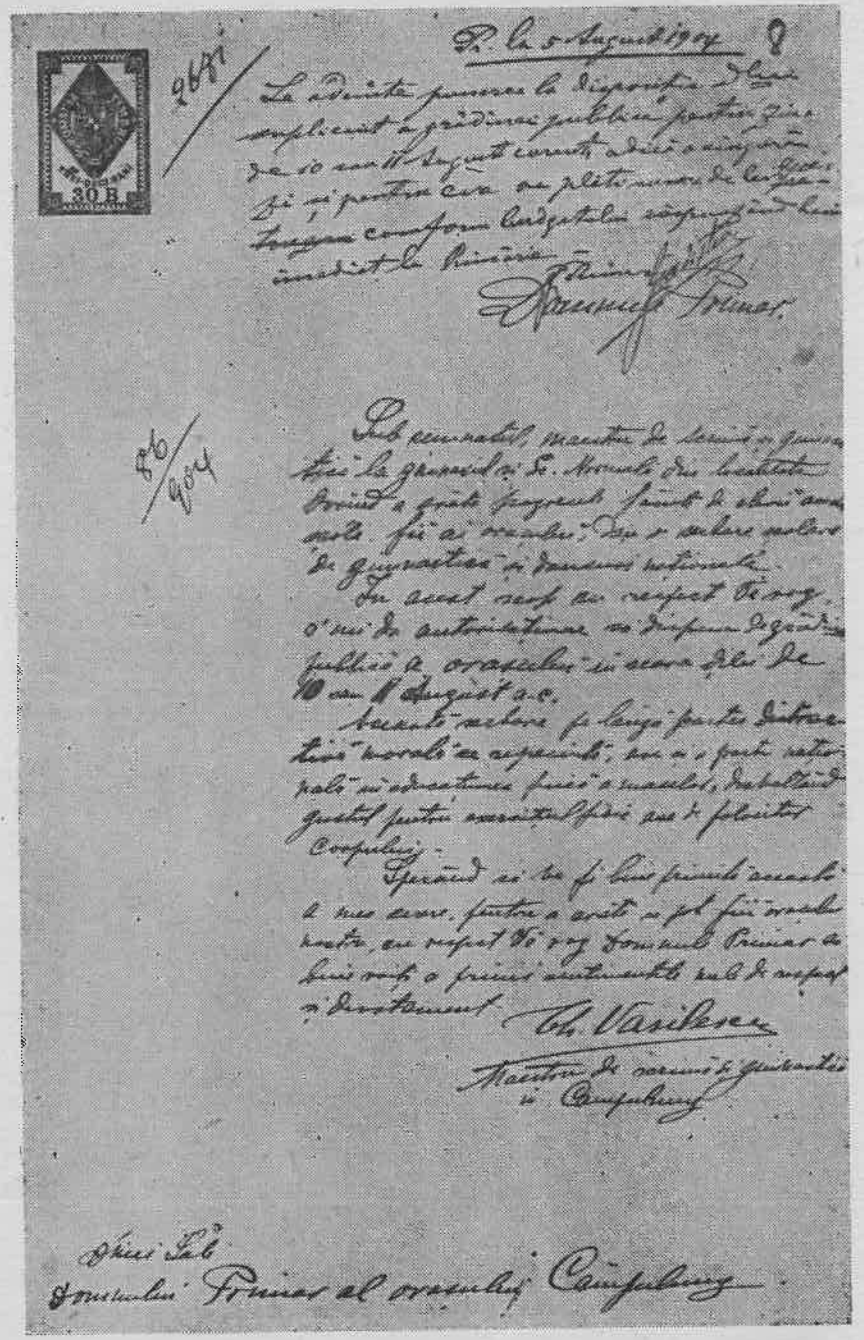
Toate cazurile de nașteri, căsătorii și morți pentru toți locuitorii domiciliați sau numai trecători prin comunele urbane și rurale ale României trebuia să se scrie în registrul stării civile [2].

Prin adoptarea Codului Civil din 4/16 decembrie 1864 și aplicarea sa începînd cu data de 1 decembrie 1865 s-a realizat reforma creării actelor de stare civilă care de acum încolo vor fi alcătuite de autoritățile comunale [3]. Un exemplar al actelor de stare civilă rămînea la primărie, iar altul era înaintat tribunalului județean. În comunele a căror populație era de 15—20 mii locuitori se folosea un singur registru împărțit în trei părți, iar în comunele cu peste 20 mii locuitori se foloseau trei registre, unul pentru nașteri, altul pentru căsătorii și altul pentru decese.

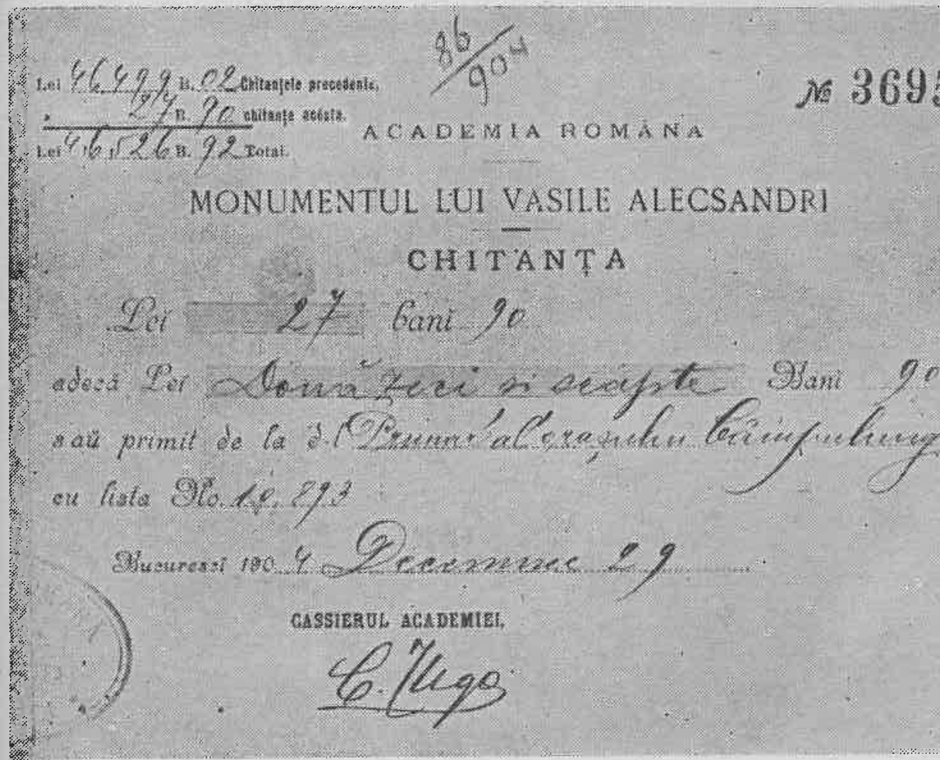
Instrucțiuni pentru întocmirea actelor de stare civilă și despre sarcinile ce reveneau personalului sînt cuprinse într-o serie de legi (1866,

---

[1] *Regulamentul Organic*, București, 1832, p. 99.
[2] Hamangiu C, Codul *general al României*, vol. II. p. 119.
[3] „Monitorul Oficial", nr. 271/14 XII 1864, p. 1287.

1904 august 4, Cîmpulung. Cererea maestrului de scrimă și gimnastică al gimnaziului către primărie pentru a-i permite să dea spectacole cu elevii în grădina publică.

№ 3695

ACADEMIA ROMÂNA

MONUMENTUL LUI VASILE ALECSANDRI

CHITANȚA

CASSIERUL ACADEMIEI.

1904 decembrie 20, Cîmpulung. Contribuția în bani a Primăriei Cîmpulung la ridicarea monumentului poetului Vasile Alecsandri.

1869, 1871, 1875, 1887) și în cea din 1928 cu modificările ei ulterioare (1930, 1931, 1935, 1936).

Colecția de stare civilă păstrată la Arhivele Statului județul Argeș conține 18 174 u.a. din perioada 1832—1896. Ea a fost preluată de la primăriile comunale în mai multe etape, iar cea mai mare parte de la Tribunalul județului Argeș și Tribunalul județului Mușcel în 1952.

Deci această colecție cuprinde starea civilă a localităților fostelor județe Argeș și Mușcel, componente ale actualului județ Argeș.

Actele de stare civilă au o importanță documentară deosebită datorită datelor pe care le conțin, ele contribuind la lămurirea unor probleme de istorie economică și socială. Oferă totodată un bogat material de studiu pentru cercetarea istoriei locale, pentru întocmirea de monografii și stau la baza cercetării de genealogii și filiațiuni între persoane. Din rubricile registrelor de stare civilă se pot desprinde și meseriile care se practicau în diferite localități.

Au o importanță practică deosebită, deoarece pe baza lor se pot elibera certificate și extrase care atestă drepturile oamenilor muncii.

A. MITRICE

Nr. Crt.	Denumirea parohiei	Anii extremi	u.a.
1	2	3	4
1	Adunați	1839–1857	8
2	Albești Brătești	1832–1864	21
3	Albești-Pămînteni	1832–1965	29
4	Albești-Ungureni	1832–1865	20
5	Albești de Mușcel	1832–1864	40
6	Albota de Jos	1832–1865	37
7	Albota de Sus	1832–1865	35
8	Albota-Cerbu	1855	1
9	Aninoasa-Valea Siliștei	1833–1865	36
10	Aninoasa	1832–1865	45
11	Arefu de Jos	1837–1865	24
12	Arefu de Sus	1833–1865	21
13	Bascov	1832–1865	29
14	Bascov-Schiau (Negovani)	1834–1864	17
15	Bascov-Fleștii Mitropoliei	1846–1865	20
16	Bascovul Tutanei	1837–1865	23
17	Bascovul Cotmenii Sireteşti	1837–1865	21
18	Bascovul Cotmenii Schitu	1834–1865	23
19	Bascovelu	1837–1864	18
20	Bascovul-Cotmenaa	1847–1865	18
21	Băbana cea Veche	1838–1865	23
22	Băbana Prislopu	1839–1865	19
23	Băbana Stoenești	1834–1864	32
24	Bădeni-Pămînteni	1832–1864	39
25	Bădeni-Ungureni	1834–1965	36
26	Bădești	1832–1865	37
27	Băiculești-Zigoneni	1832–1864	21
28	Băiculești-Mănicești	1832–1865	23
29	Băiculești	1832–1865	25
30	Băjești	1832–1865	39
31	Bălilești	1832–1864	37
32	Bălilești „Adormirea Precistei"	1832–1864	49
33	Bărbăteștii Cotmenii	1834–1865	68
34	Băseni	1832–1865	63
35	Băseni-Stîrci	1833–1865	26
36	Beleți-Zgripcești	1832–1864	35
37	Beleți-Negrești	1832–1865	36
38	Beleți	1832–1865	39
39	Berevoești-Pămînteni	1832–1865	25
40	Berevoești Pămînteni (de Jos, de Sus, și cătunul Malu)	1832–1865	55

1	2	3	4
41	Berevoești-Ungureni	1832–1864	42
42	Bîrla de Jos	1832–1865	51
43	Bîrla Podișorul	1832–1865	38
44	Bîrla-Bădești	1832–1862	24
45	Bîrla de Sus	1832–1865	54
46	Bîrlogu	1836–1865	22
47	Bîrzești	1832–1864	39
48	Bîrzești-Vlădești	1832–1836	8
49	Bogați	1859–1865	7
50	Borlești	1834–1865	24
51	Borlești-Vărzaru	1834–1865	22
52	Boteni-Pămînteni	1832–1865	45
53	Boteni-Ungureni	1832–1864	40
54	Boțești	1832–1865	51
55	Bradu de Jos	1832–1865	40
56	Bradu Geamăna	1834–1864	15
57	Bradu Geamăna „Înălțarea Domnului"	1846–1864	16
58	Bradu de Sus	1832–1865	41
59	Brădetu	1832–1865	6
60	Brătieni Galeș	1832–1865	34
61	Brătieni	1832–1865	39
62	Broșteni	1832–1964	24
63	Broștenii de Jos	1846–1865	16
64	Broșteni-Lăceni	1841–1864	10
65	Broșteni-Pietroasa	1843–1863	14
66	Broșteni-Pîrvu Roșu	1832–1865	32
67	Broșteni-Podu Broșteni	1833–1865	6
68	Bucov	1832–1865	50
69	Budeasa	1834–1865	19
70	Budișteni de Jos	1832–1865	21
71	Budiștenii de Sus	1832–1949	21
72	Bumbueștii de Sus	1832–1865	29
73	Bumbueștii de Jos	1832–1865	30
74	Bunești	1832–1865	7
75	Bunești-Valea Luminilor	1832–1865	28
76	Burdești	1832–1838	18
77	Buzoeștii din Vale	1850–1865	13
78	Buzoeștii din Deal	1846–1865	14
79	Ciofrîngeni-Alimănești-Lacurile	1833–1865	21
80	Ciofrîngeni-Alimăneștii de Jos	1834–1862	7
81	Ciofrîngeni -Alimănești-Duculești	1833–1865	20
82	Ciofrîngeni-Alimănești-Gibești	1833–1865	22
83	Ciofrîngeni-Alimănești-Piatra	1833–1864	21
84	Ciofrîngeni-Alimănești-Schitu Matei	1832–1865	22

1	2	3	4
85	Ciofrîngeni-Pămînteni	1834–1865	19
86	Ciofrîngeni-Ungureni	1834–1865	19
87	Căpăţîneni-Pămînteni	1832–1864	41
88	Căpăţîneni-Ungureni	1836–1865	24
89	Capu-Piscului	1832–1865	61
90	Călineşti	1832–1861	11
91	Călineşti-Turculeşti	1832–1865	9
92	Căteasca-Popeşti	1839–1865	21
93	Căteasca Popeşti „Cuvioasa Paraschiva"	1846–1865	19
94	Căteasca	1855–1865	11
95	Cepari-Bîrseşti	1833–1865	20
96	Cepari-Bîrseşti-Vlădeştii de Jos	1833–1865	23
97	Cepari-Pămînteni	1833–1865	53
98	Cepari-Surpaţi	1833–1861	16
99	Cepari-Ungureni	1834–1865	38
100	Cepari-Urlueşti	1834–1865	19
101	Cerbu	1832–1861	29
102	Cerşanii de Jos	1832–1865	31
103	Cerşanii de Mijloc	1834–1865	38
104	Cerşanii de Sus	1832–1865	40
105	Cetăţeni-Deal	1832–1865	8
106	Cetăţeni-Vale	1832–1865	24
107	Cioceşti	1832–1865	42
108	Cioceşti-Mîndra	1832–1865	82
109	Ciomăgeştii de Sus	1832–1865	7
110	Ciomăgeştii de Jos	1846–1864	13
111	Ciomăgeştii de Jos-Strănuleasa	1847–1865	9
112	Ciomăgeşti-Beculeşti	1846–1864	11
113	Cireşu-Cacaleţi	1832–1864	30
114	Cireşu-Cacaleţi-Suhani	1832–1865	40
115	Cacaleţii de Sus-Zărneşti	1834–1865	20
116	Cacaleţii de Jos (Gruiu Nou)	1832–1865	6
117	Cacaleţii de Sus (Gruiu Vechi)	1834–1865	21
118	Cacaleţii de Sus-Siliştea	1833–1865	10
119	Ciulniţa Mică-Leordeni	1832–1865	6
120	Ciulniţa Mare-Leordeni	1832–1835	8
121	Ciumeşti	1832–1865	37
122	Cîmpulung (Mahalaua Mărcuş)	1832–1865	58
123	Cîmpulung (Mahalaua Tîrgului)	1832–1864	49
124	Cîmpulung (biserica „Sf. Treime")	1832–1864	58
125	Cîmpulung (Mahalaua Schei)	1832–1865	36
126	Cîmpulung (Mahalaua Tîrgului, biserica „Sf. Nicolae")	1832–1864	42
127	Cîmpulung (Mahalaua Bradu)	1832–1861	58
128	Cîmpulung (Mănăstirea)	1832–1865	49
129	Cîmpulung (Mahalaua Fundeni-Popa Ene)	1832–1865	51
130	Cîmpulung (Magalaua Mărcuş-Apa Sărată)	1833–1864	49
131	Cîmpulung (Mahalaua Şubeşti Popa Ene)	1832–1864	42
132	Cîmpulung (biserica Mucenica Marina)	1832–1865	43
133	Cîmpulung (Mahalaua Bughea)	1832–1864	53
134	Cîmpulung (Mahalaua Tîrgului şi Popa Savu)	1832–1865	52
135	Cîmpulung (Biserica Sf. Nicolae de Sus)	1832–1865	56
136	Cîmpulung (Mahalaua Flămînda)	1832–1865	49
137	Cîmpulung (Mahalaua Malu-Curelari)	1832–1864	35
138	Cîmpulung (Mahalaua Malu de Jos)	1832–1864	26
139	Cîmpulung (Mahalaua Valea)	1832–1863	55
140	Cîmpulung (Mahalaua Malu de Sus)	1832–1865	33
141	Cîmpulung (Mahalaua „Sf. Vineri")	1832–1865	39
142	Cîmpulung (Mahalaua Vişoi)	1832–1865	46
143	Cîmpulung (Bărăţie)	1832–1865	16
144	Cocu	1834–1865	32
145	Cocu-Popeşti	1832–1864	14
146	Colibaşi	1832–1864	54
147	Conţe.ti	1832–1865	40
148	Corbeni	1832–1864	34
149	Corbeni-Bucşeneşti	1832–1865	33
150	Corbeni Berindeşti	1832–1864	35
151	Corbi	1832–1864	46
152	Corbi-biserica „Sf. Dimitrie"	1832–1865	58
153	Corbi „ „Sf. Apostoli	1834–1865	50
154	Corbi „ „Treime"	1832–1864	60
155	Crobşori	1832–1865	2
156	Cornăţel	1832–1865	52
157	Costeşti-biserica Adormirea Maicii Domnului"	1832–1865	57
158	Costeşti „ „Sf. Nicolae"	1834–1865	21
159	Coşeşti	1832–1865	8
160	Coteşti	1832–1865	31
161	Crucişoara	1846–1865	19
162	Crucişoara (biserica cea nouă)	1846–1865	20
163	Cuca-Bunceşti	1834–1865	40
164	Cuca-Udreşti	1834–1865	33
165	Cuca Măcăi	1832–1865	49
166	Curtea de Argeş	1832–1865	14
167	Curtea de Argeş Mahalaua Noapteş	1835–1865	20
168	Davideşti	1832–1865	38
169	Dîrmăneşti	1832–1865	56
170	Dîrmăneşti-Valea Nandrii	1832–1865	54
171	Dîrmăneşti-Negreni	1832–1865	54
172	Deagu de Sus	1832–1865	52
173	Deagu de Jos	1832–1865	36
174	Deagu de Mijloc	1832–1860	3

1	2	3	4
175	Dealul Bradului	1834–1865	20
176	Deduleşti-Săpunari	1833–1865	57
177	Deduleşti-Morăreşti	1832–1865	20
178	Deduleştii din Vale	1833–1865	21
179	Deduleşti Piscu Calului	1842–1865	21
180	Dobreştii de Sus	1832–1865	62
181	Dobreştii de Jos	1832–1865	62
182	Dobreştii Fureşti	1832–1865	59
183	Dobrogostea	1832–1865	2
184	Domneşti	1832–1865	9
185	Dragoslavele din Deal	1832–1865	36
186	Dragoslavele de Jos	1832–1865	35
187	Drăganu-Bascovelu	1832–1865	9
188	Drăghici	1832–1865	12
189	Drăghici-Văcarea	1832–1865	56
190	Drăguţeşti-Schitu Cotmeana	1846–1865	20
191	Drăguţeşti-Săpunari	1833–1865	58
192	Fata	1847–1864	15
193	Fata biserica „Adormirea Maicii Domnului"	1848–1864	13
194	Fîlfani-Căcărezenii de Jos	1832–1865	40
195	Fîlfani-Căcărezenii de Sus	1832–1865	41
196	Fîlfani-Căcărezeni	1858–1865	8
197	Fîlfani-Cochineştii de Sus	1833–1865	37
198	Fîlfani-Cochineştii de Jos	1832–1865	42
199	Flămînzeşti	1834–1864	22
200	Găleşeşti	1834–1865	19
201	Găleşeşti „Sf. Nicolae"	1835–1865	17
202	Furdueşti	1835–1865	16
203	Găujani	1832–1865	51
204	Găujani biserica „Sf. Nicolae"	1837–1863	22
205	Găvana	1832–1865	9
206	Găvana Valea Rea	1832–1865	11
207	Găvana Meculeşti	1834–1861	5
208	Gliganu	1835–1865	13
209	Glîmbocata	1832–1836	7
210	Glîmbocel	1832–1865	41
211	Godeni	1832–1865	34
212	Goleştii-Badii	1832–1865	3
213	Goleşti	1832–1865	27
214	Gorganu	1834–1865	26
215	Gorganu biserica „Sf. Gheorghe"	1832–1865	36
216	Gorganu biserica „Sf. Gheorghe şi Sf. Dumitru"	1832–1865	34
217	Groşi-Alimpeşti	1846–1865	17
218	Groşi	1847–1865	16
219	Groşi Lupoaia	1841–1865	21

1	2	3	4
220	Gura Boului	1832–1864	27
221	Gura Boului Silistea	1832–1862	19
222	Gura Boului Vaţa Mică	1832–1864	24
223	Hinţeştii de Sus	1832–1865	35
224	Hinţeştii de Jos	1832–1865	35
225	Hinţeşti-Smeura	1837–1865	6
226	Hîrseştii de Sus	1832–1865	43
227	Hîrseşti-Vlăşcuţa	1832–1865	2
228	Hîrseştii de Jos	1832–1865	49
229	Hîrtieşti	1832–1865	42
230	Hîrtieşti-Livezeni	1832–1864	59
231	Hîrtieşti-biserica „Adormirea Precistei"	1832–1863	24
232	Humele	1832–1864	34
233	Humele biserica „Sf. Nicolae"	1832–1865	16
234	Ioneştii de Jos	1832–1865	49
235	Ioneştii de Sus	1832–1865	36
236	Izvoru de Sus	1833–1865	5
237	Izvoru de Jos	1833–1865	36
238	Izvoru	1834–1864	28
239	Jugur	1832–1865	37
240	Jupîneşti	1834–1864	24
241	Jupîneştii de Jos	1832–1865	38
242	Lăicăi Runceasa	1832–1865	36
243	Lăunele de Sus Bărbălani	1847–1865	17
244	Lăunele de Sus	1846–1865	19
245	Leiceşti-Păcioiu	1832–1865	33
246	Leiceşti-Lăpuşani	1832–1865	33
247	Leiceşti	1832–1865	36
248	Leordenii de Jos	1832–1865	6
249	Leordenii de Sus	1832–1865	3
250	Lereşti-Valea Foii	1832–1865	40
251	Lereştii de Sus	1832–1865	39
252	Livezeni	1832–1865	58
253	Lunca Corbului	1832–1863	45
254	Lunca Corbului-Cieşti	1833–1863	35
255	Malu	1832–1865	38
256	Mareş	1832–1865	9
257	Mareş-Grădiştea	1843–1865	20
258	Martalogi	1833–1865	47
259	Măcăi-Sineşti	1832–1865	55
260	Mălureni	1832–1864	6
261	Mălureni-Bădiceni	1832–1865	3
262	Mălureni-Bohari	1832–1864	2
263	Mălureni-Topliţa	1834–1853	2
264	Mărăcineni	1832–1865	37

1	2	3	4
265	Mățău	1832 – 1865	38
266	Mățău-Suslănești	1832 – 1865	38
267	Merișani	1833 – 1865	2
268	Micești	1832 – 1865	37
269	Mihăești	1832 – 1865	34
270	Mihăești – biserica „Sf. Ioan"	1832 – 1864	34
271	Mihăești Cîlcești-Vlădeni	1835 – 1865	27
272	Mioveni	1832 – 1865	41
273	Miroșii de Jos	1832 – 1845	29
274	Miroșii de Sus	1832 – 1865	50
275	Mîrghia de Sus	1832 – 1865	52
276	Mîrghia de Jos	1850 – 1864	14
277	Moșoaia de Sus	1832 – 1865	33
278	Moșoaia de Mijloc	1832 – 1865	38
279	Moșoaia de Jos	1832 – 1865	36
280	Mozăcenii de Jos	1841 – 1865	23
281	Mozăceni	1847 – 1864	18
282	Mozăceni-Bădești	1853 – 1865	4
283	Mozăcenii de Sus	1832 – 1865	56
284	Mușătești Gura Robaia	1834 – 1865	4
285	Mușătești-Vîlsănești	1834 – 1865	7
286	Nămăești-Schit	1833 – 1865	20
287	Nămăeștii din Vale și Valea Româneștilor	1832 – 1865	13
288	Negrași Piscu	1847 – 1865	4
289	Negrași Piscu – biserica „Adormirea Maicii Domnului"	1838 – 1865	5
290	Negrași Piscu de Jos	1852 – 1865	6
291	Nucșoara	1832 – 1865	19
292	Oarja-Stănislăvești	1839 – 1865	20
293	Oarja	1839 – 1865	19
294	Oarja-Ceaurești	1832 – 1865	30
295	Oești-Pămînteni	1832 – 1865	54
296	Oești-Cicăneștii de Sus	1832 – 1865	49
297	Oești Cicăneștii de Jos	1832 – 1865	45
298	Oești-Ungureni	1832 – 1865	57
299	Pădureții de Sus	1832 – 1858	42
300	Pădureți Ciești	1833 – 1865	32
301	Pădureți Cătanele	1832 – 1865	35
302	Pădureții de Jos	1832 – 1864	18
303	Păduroiu	1834 – 1865	13
304	Păduroiu de Sus	1834 – 1865	11
305	Pietroșani	1832 – 1865	2
306	Pitești – mahalaua Slatinei	1832 – 1865	33
307	Pitești – mahalaua Tîrgului vopseaua roșie	1832 – 1865	21
308	Pitești – mahalaua „Sf. Vineri"	1832 – 1865	29
309	Pitești – mahalaua Beștelei	1832 – 1865	32

1	2	3	4
310	Pitești – mahalaua Precista Nouă	1832 – 1865	32
311	Pitești – mahalaua Precistei din Coastă	1832 – 1865	23
312	Pitești – mahalaua Greci – vopseaua galbenă	1832 – 1865	33
313	Pitești – mahalaua Buliga	1832 – 1865	33
314	Pitești – mahalaua „Sf. Ion"	1832 – 1865	31
315	Pitești – mahalaua Tîrgului biserica „Sf. Nicolae"	1832 – 1865	32
316	Pitești – Sinagoga izaeliților	1860 – 1865	5
317	Pitești – biserica Armenească	1862 – 1865	4
318	Pitești biserica Romano-Catolică	1861 – 1865	5
319	Piscani	1832 – 1864	50
320	Podu Broșteni	1832 – 1865	34
321	Poenari-Căpățineni-Ungureni	1832 – 1864	29
322	Poenari-Boncești	1832 – 1865	34
323	Poenarii din Deal	1832 – 1865	33
324	Poenari-Alimăneștii de Jos	1832 – 1865	29
325	Poenari-Alimănești-Ceaurești	1834 – 1865	20
326	Poenari-Silistea	1832 – 1865	20
327	Poenari-Ionicești	1833 – 1865	12
328	Poenarii din Mușcel	1832 – 1865	50
329	Poenari-Groșani	1852 – 1865	7
330	Poenărei	1832 – 1865	41
331	Poenița Golești	1832 – 1864	33
332	Poenița Golești biserica „Adormirea Maicii Domnului"	1832 – 1865	40
333	Poiana Lacului	1834 – 1865	6
334	Poiana Lacului biserica „Cuvioasa Paraschiva"	1834 – 1865	19
335	Popești	1832 – 1865	39
336	Popești-Palanga	1832 – 1864	40
337	Priboienii de Jos	1832 – 1855	62
338	Priboienii de Sus	1832 – 1865	62
339	Prundu	1834 – 1865	10
340	Purcăreni-Adunați	1832 – 1865	40
341	Purcăreni	1832 – 1865	37
342	Racovița de Jos	1832 – 1865	47
343	Racovița de Sus	1832 – 1865	42
344	Rădești	1832 – 1865	41
345	Rătești-Furduești	1834 – 1865	26
346	Recea de Sus	1832 – 1865	53
347	Recea de Mijloc	1832 – 1865	51
348	Recea de Jos	1832 – 1865	57
349	Retevoești	1832 – 1865	20
350	Retevoești-Gănești	1835 – 1865	24
351	Răchițele-Bogdani	1841 – 1865	20
352	Răchițelele de Sus-Ciripani	1839 – 1865	23
353	Răchițelele de Jos	1839 – 1864	22
354	Răchițelele de Jos-Plășești	1841 – 1865	18

1	2	3	4
355	Rîca Veche	1832–1861	45
356	Rîca Nouă	1832–1865	56
357	Rîjlețu Govora	1835–1865	21
358	Rîjlețu Vieroși	1835–1864	27
359	Rîncăciov	1832–1865	7
360	Rociu	1834–1854	7
361	Rucărul de Sus	1833–1865	37
362	Rucărul de Mijloc	1832–1865	39
363	Rucărul de Jos	1832–1865	38
364	Sălătrucu de Jos	1833–1865	2
365	Sălătrucu de Sus	1844–1864	19
366	Sămara din Deal	1843–1865	17
367	Sămara de Jos	1833–1865	32
368	Sămara de Sus	1834–1865	27
369	Săpata de Sus	1832–1865	18
370	Săpata de Sus biserica „Cuvioasa Paraschiva"	1834–1865	23
371	Săpata de Jos	1832–1864	3
372	Schei-Mănicești	1846–1865	19
373	Schei-Gruiul Înalt	1838–1865	17
374	Scheiu	1846–1865	18
375	Schitu Golești	1832–1865	60
376	Slănic	1832–1865	4
377	Slătioarele	1832–1865	59
378	Slobozia-Cizmaru	1838–1865	20
379	Slobozia Trăznitu	1839–1865	30
380	Slobozia	1835–1862	13
381	Slobozia biserica „Sf. Nicolae"	1832–1854	22
382	Stănești	1832–1865	28
383	Stîlpeni	1832–1865	65
384	Stoenești-Cotenești	1832–1864	36
385	Stoenești	1832–1854	4
386	Stolnici	1833–1865	2
387	Stolnici-Vlășcuța	1832–1865	32
388	Strimbeni	1832–1865	5
389	Strîmbeni-Suseni	1838–1865	23
390	Strîmbeni-Căldaruru	1849–1865	14
391	Stroești	1832–1865	1
392	Surdulești	1847–1865	16
393	Suseni	1842–1865	22
394	Șerbăneștii de Jos	1835–1864	11
395	Șerbăneștii de Sus	1835–1865	12
396	Șerbănești	1842–1865	12
397	Șerboieni	1832–1864	46
398	Șerboieni biserica „Sf. Teodor"	1845–1864	18
399	Ștefănești	1832–1865	42

1	2	3	4
400	Ștefănești-Dealul Tîrgului	1832–1865	25
401	Ștefănești-Cerșanele	1835–1864	15
402	Ștefănești-Valea Mare	1832–1864	32
403	Șuici-Cărpeniș	1834–1865	20
404	Șuici-Rudeni	1834–1864	24
405	Șuici-Schitu Văleni	1834–1865	21
406	Teiu-Ciorani	1846–1865	19
407	Teiu de Jos	1838–1865	20
408	Teiu de Sus	1846–1865	18
409	Teleștii de Jos	1832–1865	34
410	Teleștii de Sus	1832–1865	35
411	Tigvenii Brătianului	1835–1865	21
412	Tigveni-Băilești	1834–1864	18
413	Tigvenii-Bălteanului	1834–1865	21
414	Tigveni-Blaj	1834–1865	20
415	Topoloveni	1832–1865	2
416	Topoloveni-Vițichești	1832–1865	38
417	Tutana-Valea Porcului	1833–1865	21
418	Tutana	1834–1865	22
419	Tutana Valea lui Enache	1834–1865	23
420	Țigănești	1832–1865	29
421	Țițești	1832–1865	59
422	Țuțuleștii Noi	1839–1865	20
423	Țuțuleștii Vechi	1846–1865	21
424	Uda de Jos	1846–1865	19
425	Uda de Jos-Șetrari	1839–1865	20
426	Uda de Jos-Goranu	1839–1865	20
427	Uda de Jos-Braniște	1835–1865	22
428	Uda de Sus-Miercani	1832–1865	41
429	Uda de Sus	1832–1865	48
430	Uda de Sus-Băjești	1835–1865	21
431	Urși	1847–1865	14
432	Ungheni	1832–1865	11
433	Ungheni Colțu	1832–1864	43
434	Urlueni-Izbășești	1832–1864	43
435	Urlueni-Olcești	1832–1865	55
436	Urlueni-Lereni	1832–1865	50
437	Urlueni-Tomești	1832–1865	60
438	Urluești biserica „Sf. Nicolae"	1833–1865	33
439	Urluești-Surpați	1834–1865	23
440	Urluești	1846–1865	14
441	Valea Danului	1832–1865	6
442	Valea Iașului	1832–1865	19
443	Valea Mare Enculești	1832–1865	37
444	Valea Mare-Schitu	1832–1865	32

1	2	3	4
445	Valea Mare Podgoria	1832–1865	25
446	Valea Mare Pravăț	1832–1865	36
447	Valea Mare Pravăț-Românești	1832–1863	51
448	Valea Mare Pravăț biserica „Sf. Nicolae"	1832–1865	2
449	Valea Mare Pravăț biserica „Duminica Tuturor Sfinților"	1833–1864	13
450	Valea Mărului	1834–1865	24
451	Valea Popii	1832–1865	62
452	Vața de Jos-Chirițești	1833–1865	49
453	Vața de Jos-Vețișoara	1833–1865	37
425	Vața de Jos-Bondoci	1832–1865	22
455	Vața de Sus-Jugănari	1832–1865	18
456	Vața de Jos-Izvoru	1832–1864	16
457	Vața Mică	1832–1864	1
458	Văleni Podgoria	1832–1765	5
459	Vernești	1832–1865	2
460	Mănăstirea Vieroși	1832–1865	50
461	Vîlcelele-Crîmpotani	1832–1865	2
462	Vîlcele din Vale	1832–1865	2
463	Vîlsănești	1832–1865	6
464	Vlădești	1832–1865	7
465	Voinești-Valea Foii	1845–1859	11
466	Voinești-Răceni	1832–1865	40
467	Vrănești	1832–1865	4
468	Vrănești-Lacu Negru	1832–1865	36
469	Voroveni	1832–1865	37
470	Vulpești	1832–1865	54
471	Vulturești de Sus	1832–1865	62
472	Vulturești-Bălilești	1832–1865	60
473	Vulturești de Jos	1832–1865	62
474	Zărnești	1832–1865	2

B. REGISTRE STARE CIVILĂ

Nr. Crt.	Denumirea primăriei	Anii extremi	u.a.
1	2	3	4
1	Albești-Brătești	1865–1893	22
2	Albești de Mușcel	1866–1895	26
3	Albota-Cerbu	1866–1895	36
4	Aninoasa	1866–1895	20

1	2	3	4
5	Arefu de Sus	1866–1890	20
6	Bascov-Fleștii Mitropoliei	1866–1895	12
7	Bascovul Cotmeana	1866–1880	12
8	Băbana cea Veche	1867–1892	18
9	Bădeni-Pămînteni	1866–1893	24
10	Bădeni-Ungureni	1866–1894	18
11	Bădești	1867–1896	47
12	Băiculești	1866–1895	22
13	Băjești	1866–1894	19
14	Bălilești	1866–1894	21
15	Bărbăteștii Cotmenii	1867–1894	38
16	Băseni	1866–1894	28
17	Beleți	1866–1888	4
18	Berevoeștii de Sus și de Jos	1866–1896	20
19	Berevoești-Ungureni	1866–1896	21
20	Birla de Sus	1881–1895	15
21	Bîrlogu	1866–1880	8
22	Bîrzești	1866–1894	32
23	Bogați	1867–1894	25
24	Borlești-Vărzaru	1866–1873	8
25	Boteni-Pămînteni	1867–1895	16
26	Boțești	1866–1885	21
27	Bradu de Jos	1866–1894	13
28	Bradu de Sus	1866–1894	18
29	Brădetu	1866–1885	8
30	Brătieni	1866–1885	27
31	Broșteni	1866–1894	15
32	Bucov	1866–1891	23
33	Budeasa	1866–1895	25
34	Budiștenii de Jos	1866–1892	46
35	Bumbueștii de Jos	1867–1895	22
36	Bunești	1866–1894	25
37	Buzoeștii din Vale	1867–1895	47
38	Ciofrîngeni-Alimănești-Lacurile	1866–1890	29
39	Capu Piscului	1866–1895	26
40	Călinești	1866–1895	47
41	Căteasca	1866–1892	17
42	Cepari-Bîrsești-Vlădeștii de Jos	1866–1891	42
43	Cerbu	1873–1895	29
44	Cerșanii de Sus	1866–1880	17
45	Cetățeni-Deal	1866–1895	42
46	Cetățeni-Vale	1866–1892	31
47	Ciocești	1880–1895	12
48	Ciomăgeștii de Sus	1866–1885	9
49	Ciomăgeștii de Jos	1867–1881	9

1	2	3	4
50	Cacaleții de Sus-Zărnești	1866–1886	14
51	Cacaleții de Jos (Gruiu Nou)	1866–1890	6
52	Ciulnița Mică-Leordeni	1866–1893	29
53	Ciumești	1866–1890	25
54	Cîmpulung	1866–1890	76
55	Cocu	1866–1894	33
56	Colibași	1866–1885	21
57	Conțești	1866–1894	33
58	Corbeni	1866–1894	26
59	Corbi	1866–1895	31
60	Corbșori	1866–1893	19
61	Cornățel	1866–1895	43
62	Costești	1866–1894	27
63	Cosești	1866–1890	13
64	Cotești	1866–1890	19
65	Crucișoara	1866–1894	25
66	Cuca Măcăi	1867–1894	26
67	Curtea de Argeș	1866–1885	24
68	Davidești	1866–1894	20
69	Dîrmănești-Negreni	1866–1894	28
70	Deagu de Sus	1866–1892	21
71	Dealul Bradului	1867–1890	22
72	Dedulești-Piscu Calului	1866–1892	22
73	Dobreștii de Sus	1866–1894	27
74	Dobrogostea	1866–1895	5
75	Domnești	1866–1893	25
76	Dragoslavele de Jos	1866–1890	16
77	Drăganu Bascovelul	1866–1890	4
78	Drăghici	1866–1891	19
79	Drăghici-Văcarea	1867–1890	8
80	Fata	1867–1890	12
81	Fîlfani-Căcărezenii de Sus	1866–1883	4
82	Fîlfani-Cochineștii de Sus	1868–1874	6
83	Flămînzești	1867–1881	3
84	Găleșești	1866–1892	25
85	Furduești	1875–1876	5
86	Găujani	1866–1893	20
87	Găvana	1868–1891	5
88	Glavacioc	1866–1891	14
89	Gliganu	1867–1891	20
90	Glîmbocata	1870–1893	24
91	Glîmbocel	1866–1889	31
92	Godeni	1866–1890	18
93	Goleștii Badii	1866–1894	18
94	Golești-Poenița	1866–1875	10

1	2	3	4
95	Golești	1866–1890	22
96	Gorganu	1866–1895	49
97	Groși-Lupoaia	1866–1895	49
98	Gura Boului-Vața Mică	1866–1881	13
99	Hințești-Smeura	1866–1894	31
100	Hîrseștii de Jos	1866–1888	3
101	Hîrtiești	1866–1894	31
102	Humele Ciupegu	1866–1896	14
103	Ioneștii de Sus	1866–1895	20
104	Izvoru de Sus	1866–1896	15
105	Izvoru de Jos	1866–1880	16
106	Jugur	1866–1892	41
107	Jupîneștii de Jos	1866–1889	5
108	Lăicăi Runceasa	1866–1895	21
109	Lăunele de Sus	1867–1894	25
110	Leicești	1866–1895	27
111	Leordenii de Jos	1866–1893	16
112	Lereștii de Sus	1866–1892	27
113	Livezeni	1866–1894	21
114	Lunca Corbului	1866–1895	16
115	Malu	1880–1895	10
116	Mareș	1866–1895	25
117	Martalogi	1866–1893	10
118	Măcăi-Sinești	1867–1894	26
119	Mălureni-Bădiceni	1866–1894	36
120	Mărăcineni	1866–1890	3
121	Mățău	1866–1898	30
122	Merișani	1866–1890	3
123	Micești	1866–1894	21
124	Mihăești	1866–1890	28
125	Mioveni	1867–1888	20
126	Miroșii de Sus	1866–1895	26
127	Mîrghia de Jos	1878–1895	13
128	Moșoaia de Jos	1866–1894	42
129	Mozăceni	1866–1894	32
130	Mușătești-Vîlsănești	1866–1895	52
131	Nămăeștii din Vale și Valea Româneștilor	1866–1895	14
132	Negrași-Piscu	1866–1887	6
133	Nucșoara	1866–1881	8
134	Oarja-Ceaurești	1866–1895	54
135	Oești-Ungureni	1868–1895	40
136	Pădureții de Jos	1868–1894	11
137	Păduroiu	1866–1894	7
138	Pietroșani	1866–1896	41
139	Pitești – mahalaua Tîrgului	1866–1890	23

1	2	3	4
140	Piscani	1866 – 1894	30
141	Podu-Broșteni	1866 – 1894	23
142	Poenari-Ionicești	1866 – 1894	5
143	Poenarii de Mușcel	1866 – 1892	46
144	Poenărei	1866 – 1895	1
145	Poenița-Schitu Ulita	1866 – 1887	5
146	Poiana Lacului	1867 – 1894	18
147	Popești-Palanga	1870 – 1891	21
148	Priboienii de Sus	1866 – 1891	28
149	Prundu	1868 – 1885	20
150	Purcăreni	1866 – 1885	23
151	Racovița de Jos	1866 – 1880	14
152	Racovița de Sus	1866 – 1889	15
153	Rădești	1866 – 1894	30
154	Rătești-Furduești	1866 – 1888	21
155	Recea de Jos	1866 – 1895	18
156	Retevoești	1866 – 1896	26
157	Răchițelele de Sus-Ciripani	1866 – 1894	30
158	Răchițelele de Jos-Plășești	1866 – 1894	39
159	Rîca Veche	1866 – 1891	22
160	Rîjlețu Govora	1866 – 1891	16
161	Rîjlețu-Vieroși	1866 – 1891	17
162	Rociu	1866 – 1885	19
163	Rucărul de Jos	1866 – 1894	39
164	Sălătrucu de Sus	1868 – 1894	17
165	Sălătrucel	1869 – 1885	16
166	Sămara de Sus	1866 – 1892	7
167	Săpata de Sus	1866 – 1891	19
168	Săpata de Jos	1871 – 1890	22
169	Scheiu	1867 – 1885	19
170	Schitu-Golești	1866 – 1894	32
171	Slănic	1866 – 1895	14
172	Slătioarele	1866 – 1885	20
173	Slobozia-Cizmaru	1866 – 1885	24
174	Slobozia-Trăznitu	1868 – 1890	22
175	Stănești	1866 – 1893	12
176	Stîlpeni	1866 – 1894	36
177	Stoenești	1875 1885	3
178	Stolnici	1866 – 1889	12
179	Strîmbeni	1866 – 1895	21
180	Stroești	1866 – 1895	17
181	Surdulești	1866 – 1895	23
182	Suseni	1866 – 1885	26
183	Șerbănești	1866 – 1890	2
184	Șerboeni	1866 – 1895	18

1	2	3	4
185	Ștefănești-Valea Marea	1866 – 1892	13
186	Suici Schitu Golești	1869 – 1893	27
187	Teiu Ciorani	1866 – 1884	22
188	Teleștii de Sus	1868 – 1894	26
189	Tigvenii Brătianului	1866 – 1894	40
190	Topoloveni	1866 – 1894	13
191	Tutana Valea Porcului	1867 – 1894	21
192	Țigănești	1866 – 1894	19
193	Țitești	1866 – 1893	23
194	Țuțuleștii Vechi	1866 – 1885	13
195	Uda de Jos-Braniște	1866 – 1890	17
196	Uda de Sus	1867 – 1890	28
197	Ungheni	1866 – 1895	24
198	Urlueni Tomești	1866 – 1895	23
199	Urluești	1866 – 1885	30
200	Valea Danului	1866 – 1885	9
201	Valea Iașului	1866 – 1889	9
202	Valea Mare Podgoria	1866 – 1890	7
203	Valea Mare Pravăț	1869 – 1895	14
204	Valea Mărului	1867 – 1895	22
205	Valea Popii	1866 – 1890	27
206	Vața de Sus-Popești	1865 – 1890	36
207	Văleni Podgoria	1866 – 1895	5
208	Vernești	1866 – 1885	1
209	Vieroși	1866 – 1885	19
210	Vîlcele-Crîmpotani	1866 – 1885	9
211	Vîlsănești	1881 – 1895	35
212	Vlădești	1866 – 1894	17
213	Voinești-Răceni	1866 – 1894	20
214	Vrănești	1866 – 1895	6
215	Voroveni	1866 – 1894	26
216	Vulpești	1868 – 1895	29
217	Vulturești de Jos	1866 – 1895	29
218	Zărnești	1866 – 1885	6

FONDURI ALE INSTITUȚIILOR DE ORDINE PUBLICĂ

INSPECTORATUL DE JANDARMI PITEȘTI

Inspectoratul de jandarmi Pitești a luat ființă la 1 noiembrie 1944, prin ordinul Inspectoratului general al jandarmeriei București nr. 1675/1944, urmînd să aibă în subordine legiunile de jandarmi Argeș, Mușcel, Olt, Teleorman și Dîmbovița [1].

Instituția funcționează pînă în anul 1948, cînd jandarmeria se desființează.

Fondul a fost preluat de la Miliția Regională Pitești în anul 1956.

Documentele fondului prezintă importanță pentru cercetarea istorică pentru faptul că se referă la evenimente deosebite din istoria patriei și cuprind o zonă geografică largă : județele Argeș, Mușcel, Olt, Dîmbovița, Teleorman.

Dintre acestea rapoartele și situațiile întocmite de unitățile în subordine prilejuite de aplicarea art. 12 din Convenția de armistițiu se referă la starea de spirit bună a populației, care spera în înfrîngerea dușmanului, încheierea rapidă a războiului și odată cu aceasta înlăturarea multiplelor greutăți și lipsuri generate de război. Alte documente se referă la activitatea Partidului Comunist Român, a Frontului Plugarilor și a sindicatelor în mediul rural, la ordinele de urmărire a celor care activau împotriva statului român, la militarii căzuți și înmormîntați pe teritoriul inspectoratului în urma bombardamentelor din 1943—1944.

După încheierea războiului documentele cuprind informații cu privire la încadrarea subofițerilor și trupei care luptaseră în diviziile Tudor Vladimirescu și Horea, Cloșca și Crișan, la acțiunile de prindere a bandelor de legionari din munți și a teroriștilor care provocau acte de sabotaj prin distrugerea liniilor telefonice, atacarea trenurilor de marfă etc.

Informații valoroase ni se transmit cu privire la desfășurarea lucrărilor pentru aplicarea reformei agrare din 1945, la alegerile din anul 1946, întruniri publice care au avut loc. Pentru întrunirea din 10 iunie 1946, prefectul județului Argeș și reprezentantul Blocului Național Democrat îi cer șefului inspectoratului să fie „...prezent luni 10 iunie a.c. ora 8,30 pe peronul stației CFR Pitești pentru primirea

[1] Arh. St. Argeș, fond Inspectoratul jandarmi Pitești, registrul 16/1944, f. 1.

D-lui prim ministru ⟨Petru Groza⟩ și a membrilor guvernului, care vor lua parte la întrunirea politică ce va avea loc în acea zi în orașul nostru" [2].

Din informările pe care le întocmeau unitățile în subordine rezultă situația economică a județelor [3], colectarea și transportul cerealelor, însămînțările cerealelor, la activitatea serviciilor județene de control economic, aprovizionarea populației cu mărfurile de primă necesitate, situația căilor de comunicație din județe etc.

De asemenea există date despre înființarea și funcționarea Centrului de instrucție Turnu Măgurele, a Școlii de agenți de poliție Găești, despre activitatea educativă desfășurată în rîndul jandarmilor, propuneri pentru decorarea unor jandarmi care s-au distins în acțiunea pentru menținerea ordinei publice.

Alte materiale se referă la inspecțiile făcute legiunilor, sectoarelor și posturilor de jandarmi de către superiori, înființarea și desființarea unor posturi sau mutarea sediului unor unități jandarmerești, combaterea tifosului exantematic și a altor boli care contaminaseră unele localități etc.

Varietatea documentelor, bogăția informațiilor ce le conțin fac din acest fond un izvor important pentru cercetarea științifică.

Anii extremi : 1944—1948, u.a. 230, inv. nr. 525.

LEGIUNILE DE JANDARMI RURALI ARGEȘ ȘI MUȘCEL

În vederea asigurării ordinei și siguranței publice, precum și a aplicării legilor țării în mediul rural, la 1 septembrie 1893 a fost promulgată legea jandarmeriei rurale [1].

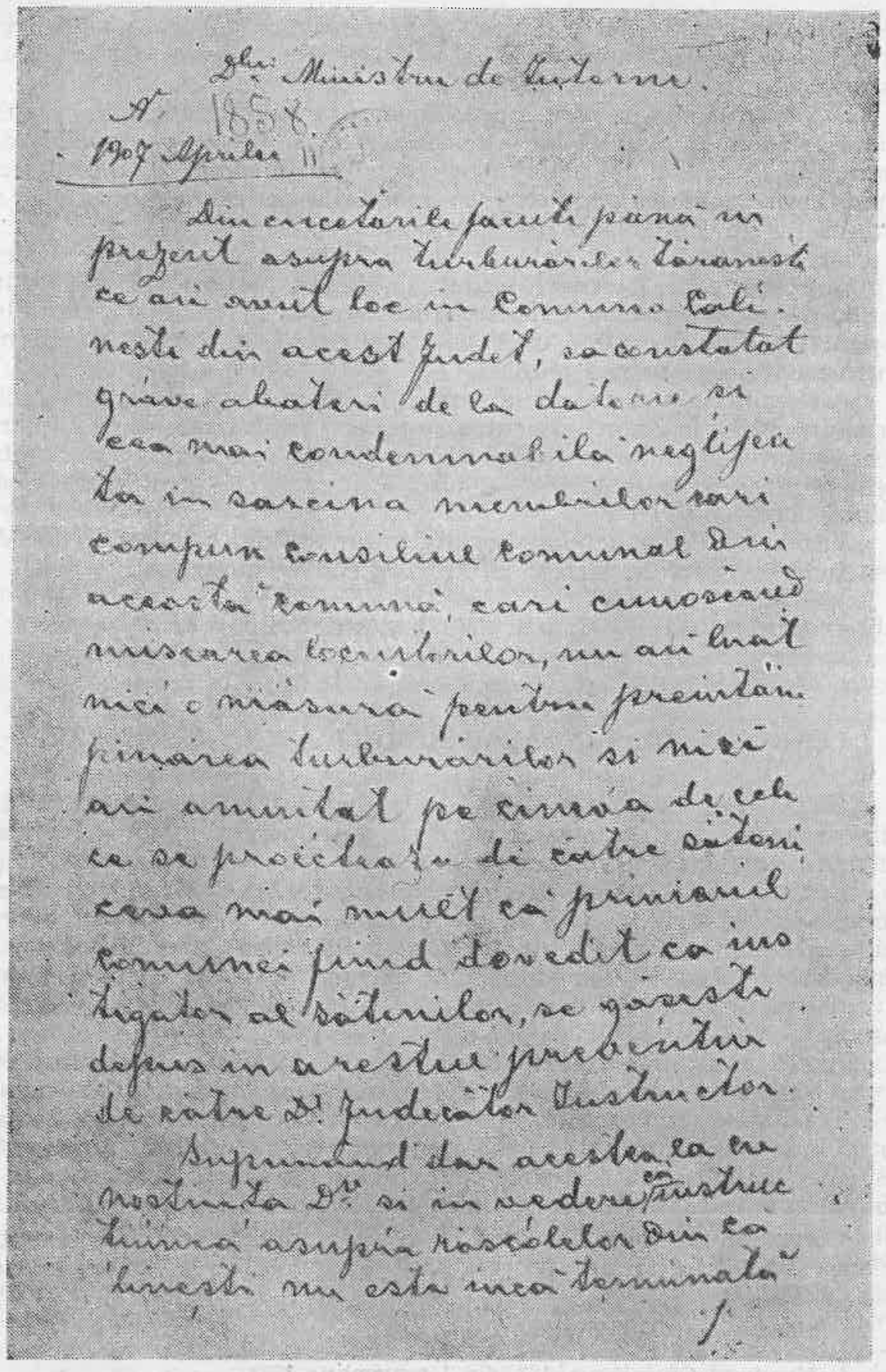
Din punct de vedere al ordinei și siguranței publice jandarmeria depindea de Ministerul de Interne iar din punct de vedere al exercitării atribuțiilor, ca agenți și ofițeri ai poliției judiciare, depindeau de Ministerul de Justiție, iar în ceea ce privea disciplina, comandamentul și instrucția militară a trupei se afla sub ordinele Ministerului de Război.

Art. 8 al legii preciza că teritoriul rural al României se împărțea în privința serviciului jandarmeriei, în companii, plutoane și secțiuni.

Totalitatea jandarmilor dintr-un județ formau o companie, jandarmii mai multor secțiuni formau un pluton, iar secțiile reprezentau posturile de jandarmi destinate reședințelor de județ, de plasă sau de comună și aveau denumirea de stațiuni.

Compania era comandată de un căpitan ajutat de un locotenent și își avea sediul în orașul de reședință al județului, plutonul era co-

[2] Ibidem, dosar 37/1946—1947, f. 160.
[3] Ibidem, f. 519.
[1] „Monitorul Oficial", nr. 123, din 1 septembrie 1893.

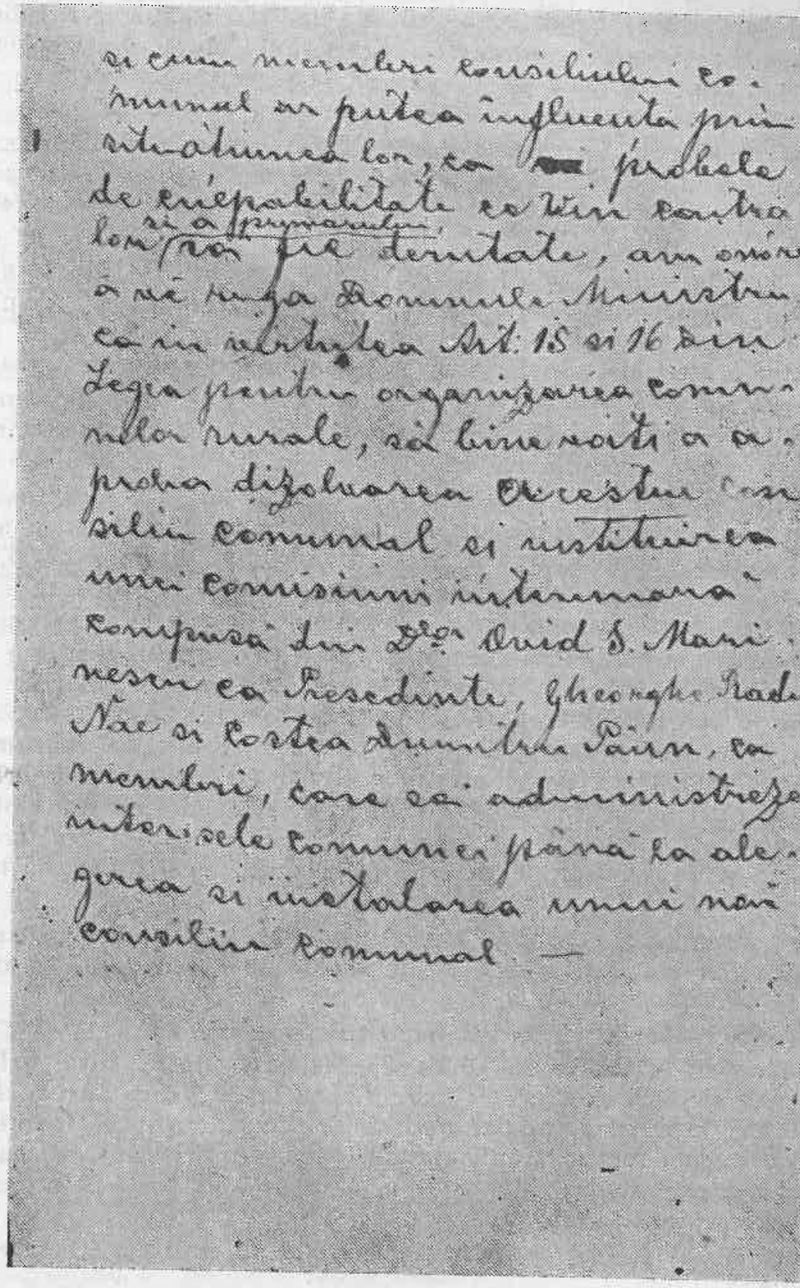
D-lui Ministru de Interne.

№ 1858.

1907 Aprilie 11

Din cercetările făcute până în prezent asupra turburărilor țărănești ce au avut loc în Comuna Căli-nești din acest județ, s-a constatat grave abateri de la datorii și cea mai condamnabilă neglijență în sarcina membrilor cari compun Consiliul Comunal din această comună, cari cunoscând mișcarea locuitorilor, nu au luat nici o măsură pentru preîntâmpinarea turburărilor și nici au anunțat pe cineva de cele ce se proiectau de către săteni, ceea mai mult că primarul comunei fiind dovedit ca instigator al sătenilor, se găsește depus în arestul preventiv de către D-l Judecător Instructor.

Supunând dar acestea la cunoștința D-v. și în vedere instrucțiunea asupra răscoalelor din Călinești nu este încă terminată

și cum membrii consiliului comunal ar putea influența prin situațiunea lor, ca probele de culpabilitate ce vin contra lor și a primarului să fie denaturate, am onoare a vă ruga Domnule Ministru ca în virtutea Art. 15 și 16 din Legea pentru organizarea comunelor rurale, să binevoiți a aproba dizolvarea acestui consiliu comunal și instituirea unei comisiuni interimare compusă din D-nii Ovid S. Marinescu ca Președinte, Gheorghe Radu Nae și Costea Dumitru Păun, ca membri, care să administreze interesele comunei până la alegerea și instalarea unui nou consiliu comunal —

1907 aprilie 11. Cîmpulung. Adresa Prefecturii județului Mușcel către Ministerul de Interne prin care anunță că primarul din comuna Călinești a fost arestat ca instigator la răscoală.

mandat de un sergent major cu sediul într-una din comunele reședință ale uneia din plasele ce compuneau circumscripția plutonului respectiv, iar stațiunea era comandată de un sergent, brigadier sau caporal cu reședința în comuna unde se afla stațiunea pe care o comanda.

Jandarmeria din întreaga țară se afla sub comanda unui inspector general, cu gradul de general de brigadă, cu sediul în București, ajutat de patru ofițeri superiori, inspectori de circumscripții cu reședințele în București, Iași, Craiova, Galați.

În privința ordinei și siguranței publice prefecții de județe erau autoritățile imediat superioare ale unităților de jandarmerie. Comandanții de plutoane, precum și șefii stațiunilor de plasă se aflau sub ordinele subprefecților plaselor, iar șefii stațiunilor comunale erau în subordinea directă a primarilor comunelor.

Atribuțiile jandarmeriei rurale constau în exercitarea serviciului ordinar și a celui extraordinar.

Cel ordinar se efectua zilnic sau periodic, dar fără cereri din partea ofițerului de poliție judiciară sau a altor autorități și cuprindea atribuții de poliție administrativă și preventivă, poliția drumurilor și țarinelor, poliția judiciară, transferarea arestaților civili, poliția militară și transferarea arestaților militari.

Serviciul extraordinar se exercita numai pe baza unor ordine sau cereri adresate jandarmeriei și consta în a da ajutor funcționarilor vamali pentru perceperea drepturilor de import-export, pentru împiedicarea contrabandei și introducerii pe teritoriul român a mărfurilor prohibite, administratorilor și agenților silvici pentru stîrpirea braconajului pe rîuri și lacuri, casierilor primitori ai fondurilor statului și altor funcționari, portăreilor și executorilor de mandate judecătorești, comisarilor și subcomisarilor de gări și porturi, rechizițiilor în timp de război.

De asemenea, tot pe bază de cereri, asigurau excorta pentru siguranța banilor statului, apărarea convoaielor care transportau praf de pușcă etc.

Cu privire la scopul creării jandarmeriei rurale se arăta că „Jandarmeria a fost creată în scopul de a avea pe teritoriul rural o forță armată care să facă poliție sub toate felurile ei. Cînd s-a creat acest corp militar, legiuitorul, în decursul vremurilor, a avut în vedere de a menține în sate reprezentanții armatei pentru care țăranul nostru are un cult ; așa este starea sufletească a acestui țăran, încît el nu poate avea încredere decît în armată.

Dacă nu ar fi fost așa, desigur că s-ar fi înființat în sate poliție civilă“ [2].

---

[2] Arh. St. Argeș, fond Legiunea de Jandarmi Mușcel, dosar 1/1938—1941, f. 5.

Legea jandarmeriei rurale a suferit mai multe modificări, unele de esență, în anii : 1896 [3], 1899 [4], 1901 [5], 1908 [6], 1913 [7], 1924 [8], 1929 [9].

Datorită răscoalei țăranilor din 1907, în anul 1908 se aduc unele modificări și precizări la legea jandarmeriei cu scopul de a preîntîmpina astfel de evenimente, iar la nevoie de a le reprima.

Astfel art. 1 capătă următoarea formulare : „O supraveghere activă și neîntreruptă și o acțiune preventivă și represivă constituie principalele ei îndatoriri“.

Pentru intervenții oportune în locurile unde s-ar fi produs dezordini, legea „înființează o companie mobilă de jandarmi-sergenți, cu un efectiv de 200 de oameni, care vor înlocui pe jandarmii-sergenți concentrați pentru instrucțiune la Școala jandarmeriei rurale“ (art. 15).

De asemenea, administratorul de plasă și subprefectul pot, cînd ordinea și siguranța statului o cer, să întrunească la un loc pe toți jandarmii din cuprinsul plasei. La fel prefecții pot aduna o parte sau toată compania într-un loc din județ. Iar Ministerul de Interne, în cazuri extraordinare, poate ordona concentrarea companiilor din mai multe județe, în vederea intervenției într-un județ unde apar probleme (art. 17).

Unele precizări și modificări se fac și din punct de vedere organizatoric. Art. 10 arată : „jandarmii sînt împărțiți în companii, secții și posturi. Compania cuprinde jandarmii dintr-un județ, secția pe cei dintr-o plasă, iar postul pe cei dintr-o comună“. Se mai precizează că în fiecare comună fiintează un post de jandarmi pedeștri, compus din cel puțin un jandarm-sergent și un jandarm caporal (brigadier).

Regulamentul de aplicare al legii din 1893 preciza că locotenentul, ajutorul comandantului de companie, era și contabilul companiei și responsabil cu arhiva. La pluton și stațiune responsabil era plutonierul și respectiv sergentul.

În urma modificărilor din 1929 companiile de jandarmi își schimbă denumirea în legiuni de jandarmi.

Prin decretul din 23 ianuarie 1948 jandarmeria se desființează.

LEGIUNEA DE JANDARMI ARGEȘ

Suprafața județului Argeș și lipsa unor probleme deosebite din punct de vedere al ordinei și siguranței au determinat înființarea unei legiuni mijlocii.

În 1893 Legiunea de jandarmi Argeș se compunea din : 11 stațiuni (zece plase, plus reședința de județ). În total 51, plus cei doi ofițeri (căpitanul și locotenentul).

---

[3] Monitorul Oficial, nr. 283 din 27 martie 1896.
[4] Ibidem, nr. 71 din 29 iunie 1899.
[5] Ibidem, nr. 292 din 30 martie 1901.
[6] Ibidem, nr. 285 din 25 martie 1908.
[7] Ibidem, nr. 46 din 1 mai 1913.
[8] Ibidem, nr. 229 din 18 octombrie 1924.
[9] Ibidem, nr. 109 din 23 mai 1929.

În decursul anilor efectivele jandarmilor au fost mai mari sau mai mici, în funcţie de numărul de secţii şi de posturi de jandarmi.

Ca subordonare legiunea a depins pe rînd de inspectoratele regionale de jandarmi Craiova, Bucureşti, Piteşti.

Fondul de arhivă al legiunii a fost preluat de la Miliţia regiunii Piteşti în anul 1956. Pentru perioada 1893—1922 nu s-au păstrat documente iar pentru perioada 1923—1938 deţinem numai registre. O parte din documente s-a pierdut din cauza vicisitudinilor vremii, iar alta din cauza neglijenţei celor ce le aveau în păstrare [10].

Informaţiile cuprinse în documente sînt de ordin economic, social-politic şi administrativ.

Dintre categoriile de documente menţionăm ordine, instrucţiuni, rapoarte, note informative, dări de seamă cu privire la organizarea jandarmeriei, la efectivele şi armamentul acesteia, la subzistenţă, imobilele folosite şi averea legiunii.

Numeroase sînt buletinele de evenimente zilnice, procese-verbale de constatare, tabele referitoare la distrugeri de hotare pe diferite proprietăţi, la delicte silvice şi incendii, la infracţiuni de la legea vînatului şi pescuitului etc.

Importante sînt datele ce se desprind din informările periodice ale legiunii privind situaţia agriculturii : lucrările agricole şi stadiul lor de executare, greutăţile întîmpinate de locuitorii satelor.

Alte documente ca : instrucţiuni, ordine, rapoarte şi situaţii se referă la organizarea zonelor de internare a supuşilor străini şi a persoanelor suspecte în caz de război, la efectivele de rezervişti, la concentrări şi mobilizări, precum şi la evacuarea populaţiei.

De mare importanţă sînt notele informative, rapoartele şi dările de seamă ale agenţilor care reflectă starea de spirit a tuturor categoriilor sociale în perioada războiului : ţărani, lucrători din fabrici şi ateliere, funcţionari, militari, elevi.

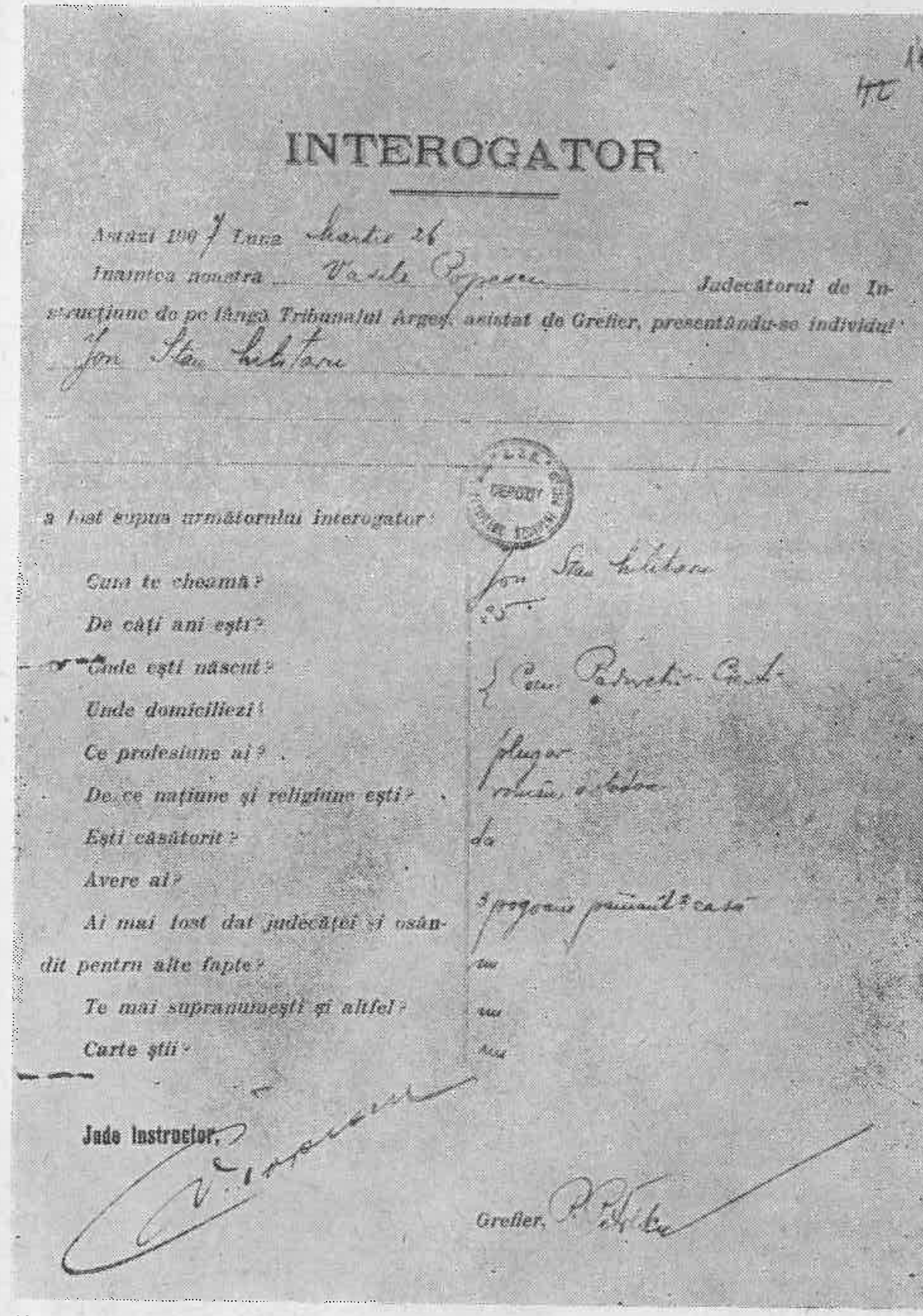
Starea de nemulţumire şi agitaţie a populaţiei rurale era determinată de lipsa de alimente, îmbrăcăminte şi încălţăminte, de scumpete şi speculă, de impozitele mari pe care trebuia să le plătească, de abuzurile unor funcţionari de stat şi de epizootiile care bîntuiau satele [11].

De asemenea documentele consemnează nemulţumiri ale lucrătorilor de la C.A.P.S. Curtea de Argeş şi Cumpăna, a celor de la linia ferată Curtea de Argeş-Cumpăna şi de la Atelierele C.A.P.S. Curtea de Argeş pentru salariile mici pe care le primeau în raport cu scumpetea vieţii.

Aceleaşi nemulţumiri manifestau şi muncitorii de la Depoul C.F.R. Piteşti, de la Tăbăcăria „I. C. Petrescu“ Piteşti şi de la fabrica Textila Găvana [12].

---

[10] Arh. St. Argeş, fond Legiunea de jandarmi Argeş, dosar 22/1946, f. 124.
[11] Ibidem, dosar 3/1942, f. 134, 138, 144, 148, 159, 169, 175, 184, 186, 196.
[12] Ibidem, dosar 3/1940—1943, f. 263.

INTEROGATOR

Astăzi 190 7 Luna Martie 26

Înaintea noastră ... Judecătorul de Instrucţiune de pe lângă Tribunalul Argeş, asistat de Grefier, presentându-se individul

a fost supus următorului interogator:

Cum te chiamă?

De câţi ani eşti?

Unde eşti născut?

Unde domiciliezi?

Ce profesiune ai?

De ce naţiune şi religiune eşti?

Eşti căsătorit?

Avere ai?

Ai mai fost dat judecăţei şi osândit pentru alte fapte?

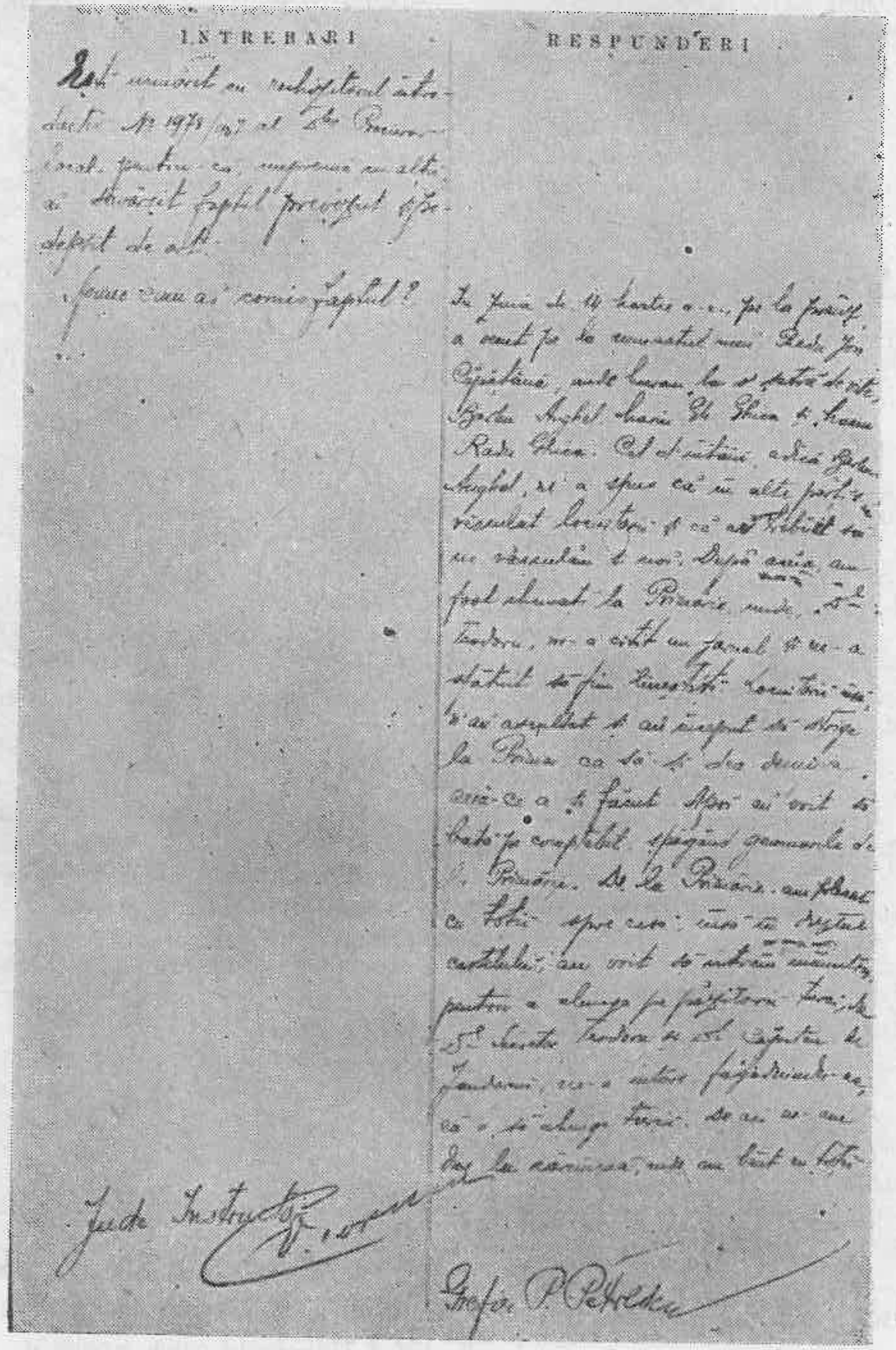
Te mai supranumeşti şi altfel?

Carte ştii?

Jude Instructor,

Grefier,

1907, Piteşti. Interogatoriul luat unui participant la răscoală în comuna Pădureţi-Cieşti, judeţul Argeş (fragment).

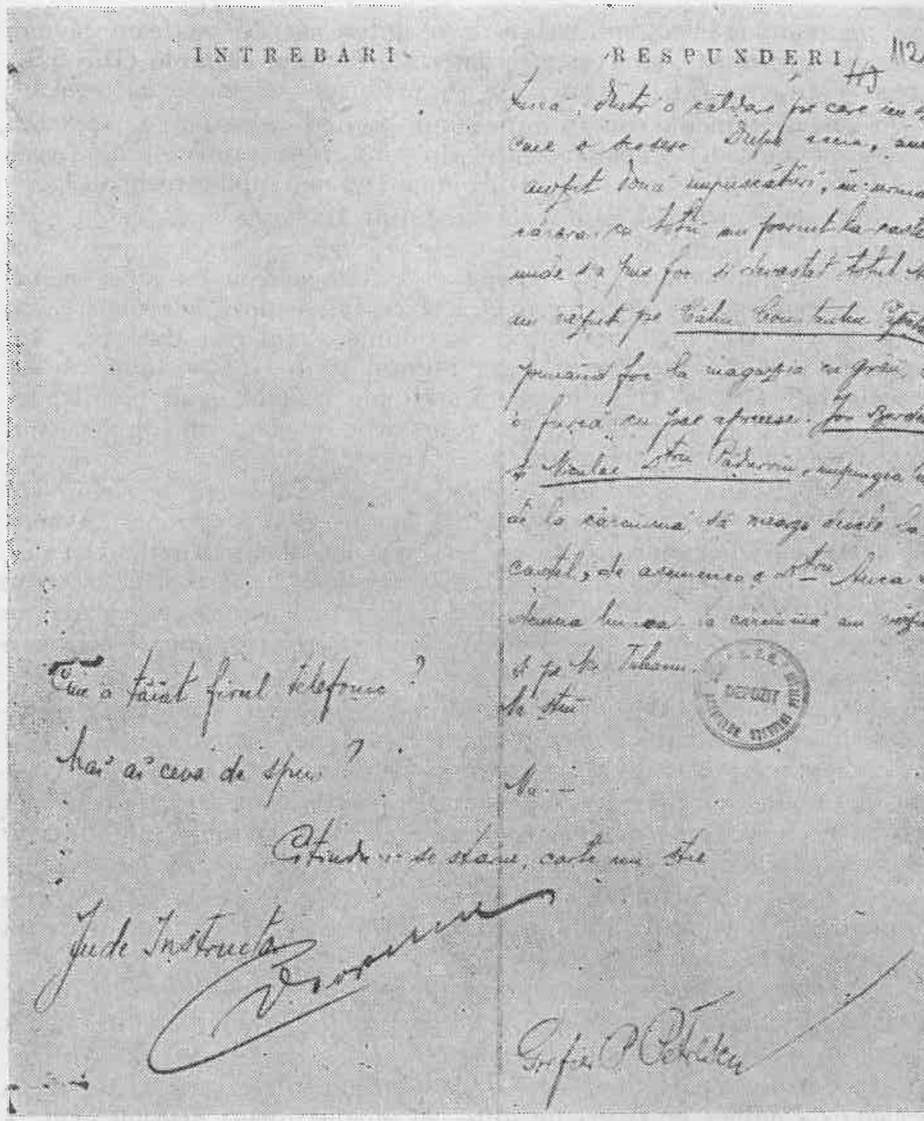

ÎNTREBĂRI | RĂSPUNDERI

Cum ai comis faptul?

Jude. Instructor

Grefier P. Petrilcu

ÎNTREBĂRI | RĂSPUNDERI

Cine a tăiat firul telefonic?

Mai ai ceva de spus?

Nu.—

Jude. Instructor

Grefier P. Petrilcu

O notă informativă din 1941, după ce prezintă agitația populației, menționează că în rîndul acesteia circulă părerea că „...nemții sigur au să piardă războiul“ [13].

Nemulțumită era nu numai populația civilă, ci și ostașii. Aceștia se plîngeau că familiile lor trăiau în lipsuri, că lor li se aplică un tratament neomenos și diferențiat din partea superiorilor în comparație

[13] Ibidem, f. 28.

cu al germanilor. Unii militari care se întorceau de pe front lăudau „...regimul comunist... și aceasta se datorește faptului că acolo ⟨U.R.S.S.⟩ și boierii munceau ca și săracul și că produsul se împărțea egal“ [14].

Unele documente conțin informații privind rezistența populației față de regimul de ocupație. Astfel, în anul 1941 prefectul de Argeș atenționează că un număr de 41 comune nu se supun rechizițiilor [15].

Într-un raport al Postului de Jandarmi Jiblea se arată că în zona respectivă au circulat bancnote pe care era scris : „Afară nemții ! Jos războiul ! Frontul tineretului patriotic“ [16]. Ostașii români și-au manifestat opoziția față de război prin dezertări. Într-o notă informativă din 20 noiembrie 1942 înaintată Inspectoratului de jandarmi București, comandantul legiunii raporta că „...în ultimul timp s-a constatat că dezertările între ostașii din diferite unități ale armatei s-au îndesit, legiunea ...avînd dese transferări de la posturile de jandarmi de dezertori care se predau de legiune garnizoanei respective“ [17].

Multe documente se referă la activitatea desfășurată de comuniștii argeșeni. Astfel, în darea de seamă din august 1941 se spune : „Comunistul Nicolae Alexandru, fost cu serviciul la fabrica Textila-Găvana, în prezent lucrează la Atelierul mecanic Năstăsescu, care și acesta este un comunist înfocat cu care discută chestiuni în legătură cu organizația comunistă... Aceștia doi sînt în legătură cu tipograful Novacovici, care nutrește aceleași idei...“ [18].

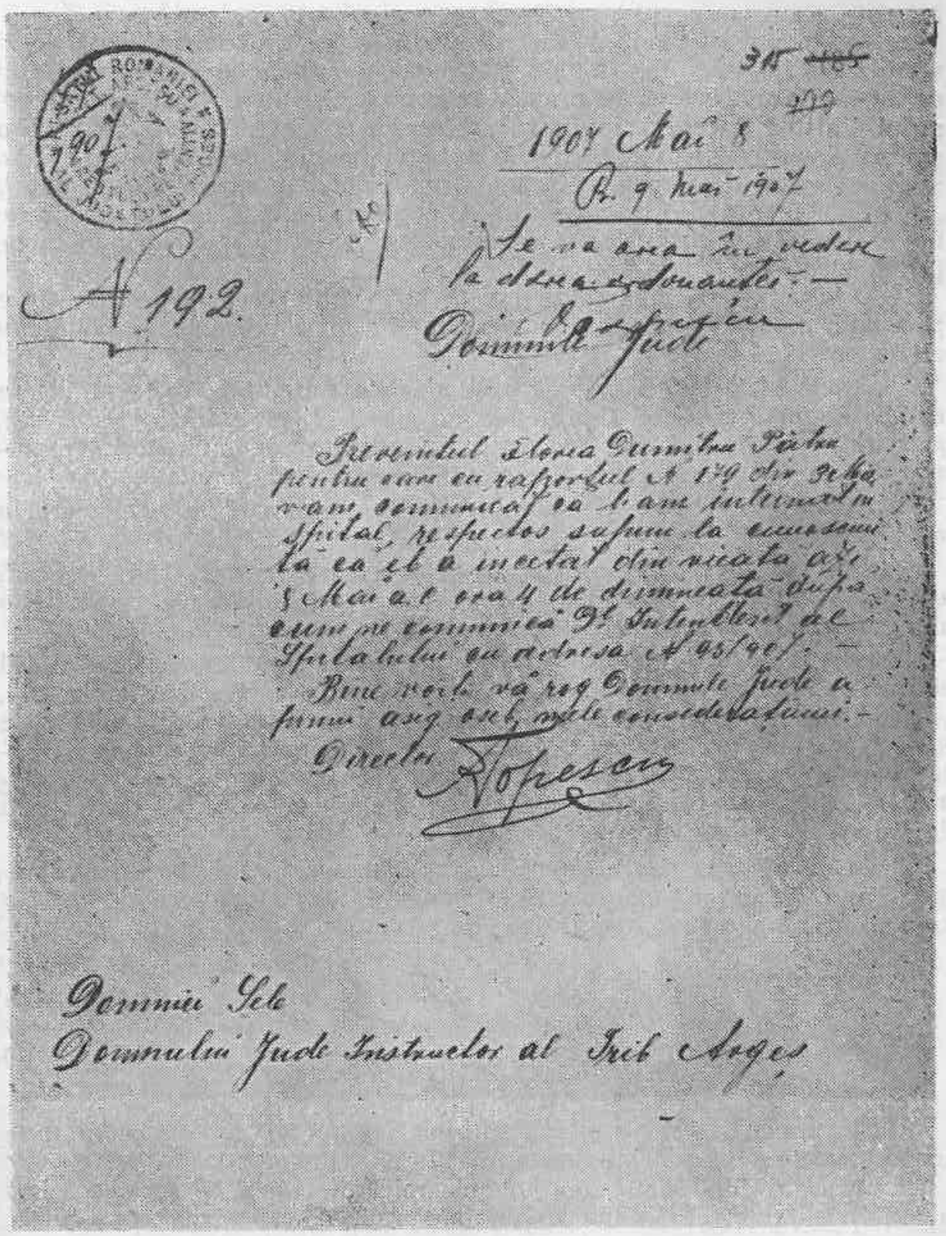
Într-o altă dare de seamă din februarie 1942 se afirmă că „Printre lucrătorii din Șantierul C.F.R. Prundu, șeful de echipă Orac Iosif și lucrătorul Petcu Petre... s-au pronunțat că actualul război va fi cîștigat de Anglia și Rusia. În continuare se arată că aceștia „nutresc idei comuniste și cred că în acest șantier, unde sînt lucrători din diferite părți ale județului, se află un nucleu comunist“ [19].

Ca urmare a activității comuniste Legiunea de jandarmi Argeș la 8 septembrie 1941, „...trimite pe Petre Năstăsescu la Tg. Jiu pentru a fi internat în lagărul de internare“ [20].

Alte documente ne dau informații privind rechizițiile, cartiruirile de trupe, prinderea și înaintarea prizonierilor și a evadaților din lagăre, privind invalizii și accidentații de război.

La fel de bogate în informații sînt documentele care se referă la perioada de adînci prefaceri de după 23 August 1944. Acestea evidențiază satisfacția cu care a primit populația vestea întoarcerii armelor de

[14] Ibidem, f. 292.
[15] Ibidem, dosar 6/1941—1946, f. 285.
[16] Ibidem, dosar 3/1942, f. 77.
[17] Ibidem, f. 224.
[18] Ibidem, dosar 3/1940—1943, f. 263.
[19] Ibidem, f. 340.
[20] Ibidem, dosar 8/1940—1941, f. 181—183.
[21] Ibidem, dosar 2/1944, f. 499.

1907 Mai 8
R. 9 mai 1907
No 192
Domnule Jude
Domnului Jude Instructor al Trib. Argeș

1907 mai 8, Pitești. Arestul preventiv din Pitești anunță Tribunalul Argeș că răsculatul Florea Dumitru Pătru din Ciomăgești a decedat în spital.

către România împotriva Germaniei și contribuția umană și materială la susținerea războiului, pusă în slujba luptei pentru înfrîngerea Germaniei

Într-o notă telefonică a comandantului legiunii către posturile și secțiile de jandarmi se spune: „...fiți conștienți de greutățile ceasului de față, pășiți cu toții la muncă fără preget pentru a asigura guvernului liniștea necesară în scopul refacerii patriei. Trebuie să luptăm pentru a arunca din țară resturile armatei inamice care a încercat prin mișelie să dărîme ceea ce un neam întreg a clădit în cursul veacurilor"[21].

Colaborarea dintre jandarmi și populația civilă a dat rezultate bune, operația de prindere și dezarmare a nemților desfășurîndu-se pe întreg teritoriul județului.

O serie de documente se referă la relațiile care au existat între populația civilă și armata română, dintre armata sovietică și populația civilă.

Altele se referă la starea economică a județului Argeș, dîndu-se amănunte privitoare la suprafețele de teren, felul plantelor cultivate, activitatea întreprinderilor economice și numărul de muncitori, greutățile de aprovizionare cărora trebuia să le facă față populația.

Nu puține și pline de semnificații sînt documentele referitoare la activitatea partidelor politice.

Într-un buletin informativ din septembrie-octombrie 1944 se arată că „Foștii partizani politici se bucură că a scăpat țara de regimul de dictatură și că fiecare se poate manifesta în libertate"[22].

Buletinele informative și dările de seamă săptămînale dau relații despre activitatea Partidului Comunist, a Blocului Partidelor Democrate, a partidelor istorice în legătură cu pregătirea alegerilor din noiembrie 1946. De exemplu, în darea de seamă din 29 august 1946 se face următoarea apreciere: „Programul platformă al partidelor democratice cîștigă în rîndurile populației mai multă încredere pe zi ce trece, prin faptul că se văd înfăptuirile realizate de guvern"[23].

De asemenea, există referiri la aplicarea reformei agrare și sprijinul ce l-a acordat jandarmeria organelor locale ale puterii de stat, la organizarea Legiunii și modificările de structură.

Anii extremi: 1923—1948, u.a. 407, inv. nr. 526.

LEGIUNEA DE JANDARMI MUȘCEL

Din punct de vedere al subordonării legiunea a depins, pe rînd, de inspectoratele regionale de jandarmi Ploiești, București și Pitești.

Mușcelul fiind unul din județele mici ale țării, ca suprafață, nu a necesitat un efectiv numeros de jandarmi. Avînd numai șase plase,

[22] Ibidem, dosar 50/1944, f. 19.
[23] Ibidem, dosar 18/1946, f. 16.

s-au înființat șapte stațiuni (inclusiv la reședința județului) cu un efectiv de 35 jandarmi[24].

Pe parcurs însă efectivele au suferit modificări[25].

La 1 aprilie 1948 efectivul legiunii era format din doi ofițeri, 128 subofițeri, 130 jandarmi în termen și doi cai[26].

În ceea ce privește atribuțiile legiunii ele erau aceleași ca ale celorlalte legiuni.

Fondul arhivistic al legiunii a fost preluat în anul 1956 de la Miliția regiunii Pitești și reinventariat de către arhiviștii filialei.

De la înființare și pînă în 1919 documentele nu s-au păstrat, iar pe perioada 1920—1937 s-au păstrat numai registre.

Ca și în cazul Legiunii de jandarmi Argeș documentele s-au pierdut din cauza vitregiei vremurilor, dar și din cauza neglijenței celor ce aveau arhiva în păstrare.

Categoriile de documente pe care le conține fondul sînt: dări de seamă, procese-verbale de anchetă, de aplicare a amenzilor, rapoarte privind activitatea legiunii, planuri și schițe ale zonelor de activitate ale unor posturi de jandarmi, note informative și buletine de evenimente, situații statistice referitoare la întreprinderi și muncitorii acestora, membrii unor organizații politice, diferite acte justificative de cheltuieli, efective, ordine și instrucțiuni cu privire la organizarea și activitatea legiunii.

Informațiile ce se desprind din documente au caracter economic, social-politic și administrativ.

Multe dintre ele se referă la organizarea legiunii, efectivele și întreținerea lor, procesul de instruire, situația personalului.

Altele ne dau informații despre situația economică a județului, stabilimente publice și particulare cu muncitorii respectivi, suprafețe agricole existente și semănături, lucrările agricole efectuate.

Aspecte ale vieții sociale reflectate în documente se referă la nemulțumirile populației județului datorate lipsei de alimente și îmbrăcăminte, a speculei și a salariilor mici. Astfel erau minerii de la minele de cărbuni Godeni, Drăgana, Bătaia, Șantierul carbonifer Valea Borii-Poenari din bazinul carbonifer Schitu-Golești. „Starea de spirit este îngrijorătoare. Se poate întîmpla să înceteze lucrul"[27]. La fel muncitorii de la Centrul de exploatare Stîlpeni sînt nemulțumiți și agitați din cauza diferitelor rețineri ce li se fac din salarii[28].

Nemulțumirile populației au îmbrăcat și caracter politic.

Ciuntirea granițelor țării în 1940 a indignat opinia publică românească, dar speranța de reîntregire a țării era vie.

[24] „Monitorul Oficial", nr. 123 din 1 septembrie 1893.
[25] Arh. St. Argeș, fond Legiunea de jandarmi Mușcel, dosar 1/1932, f. 1—21.
[26] Ibidem, dosar 2/1947—1948, f. 23.
[27] Ibidem, dosar 23/1940, f. 89, 304, 324, 325—327.
[28] Ibidem, f. 201.

Cu ocazia felicitărilor de anul nou 1944, transmise de Legiunea de jandarmi Brașov Legiunii de jandarmi Mușcel, se spune: „Noul an să ne realizeze unitatea națională, spre binele și progresul Patriei și Neamului“ [29].

În același timp populația Mușcelului și-a arătat opoziția față de Germania hitleristă care ducea față de România o politică contrară intereselor ei. Astfel, a început să nu se mai supună la rechiziții și să organizeze sabotaje împotriva Germaniei și a autorităților locale.

Multe documente se referă la mobilizări, situația orfanilor și văduvelor de război, aprovizionarea armatei sovietice, capturarea diferitelor materiale de război germane; liste cu cei decorați cu medalia „Victoria asupra Germaniei“.

Perioada de adînci prefaceri de după 23 August 1944 este bogat ilustrată. Astfel, este consemnată activitatea Frontului Plugarilor și a Partidului Comunist Român.

Interesante amănunte se desprind din jurnalul Batalionului I jandarmi operativ, întocmit de comandantul și ajutorul său, pe perioada februarie—august 1945. Printre altele arată că primirea care i s-a făcut în 5 august 1945 „...de către populația din Cluj a fost de un entuziasm de nedescris. Pe jos era un covor de flori purtate de populația care aștepta intrarea Batalionului în oraș. Jandarmii erau purtați pe sus și îmbrățișați“. Pe data de 23 august 1945 el sosește la Cîmpulung Mușcel, unde „De dimineață... a luat parte la defilarea ce a avut loc cu ocazia împlinirii unui an de la săvîrșirea actului de la 23 August... La apariția Batalionului populația a izbucnit într-un iureș de aplauze și strigăte de urale“ [30].

De o deosebită importanță sînt informațiile referitoare la alegerile din noiembrie 1946. Documentele arată felul cum P.N.Ț. a pregătit alegerile în județul Mușcel și modul cum s-au desfășurat. Semnificativ pentru întregul județ Mușcel este desfășurarea alegerilor din Plasa Domnești, unde lupta electorală între B.P.D. și P.N.Ț. a fost foarte aprigă și unde, datorită dezordinelor „provocate de organizația P.N.Ț.-Maniu“, au avut loc ciocniri între jandarmi și țărăniști soldate cu morți și răniți [31].

Alte documente se referă la aplicarea reformei agrare din 1945, proclamarea Republicii la 30 decembrie 1947 și naționalizarea principalelor mijloace de producție din iunie 1948.

O parte însemnată a documentelor cuprind informații cu privire la situația economică și starea sanitară a județului după al doilea război mondial. Sînt menționate efectele speculei și prețurile care atinseseră cote alarmante; animalele erau sacrificate din lipsă de furaje datorită secetei care se prelungise cîțiva ani. Producția de cărbune scăzuse la

[29] Ibidem, dosar 31/1943—1944, f. 231.
[30] Ibidem, dosar 52/1945—1946, f. 749—761.
[31] Ibidem, dosar 1/1946, f. 137—145.

mai puțin de jumătate datorită faptului că „...lucrătorii nu se mai prezintă la lucru, cerînd ridicarea salariilor. Este de prevăzut că în curînd vom înregistra o nouă grevă la minele Concordia (Valea Borii-Poenari), precum și la Bătaia (Berevoești)“ [32].

Multe documente consemnează strădania locuitorilor de a depăși greutățile inerente pentru momentul respectiv, în vederea punerii bazelor orînduirii socialiste.

Anii extremi: 1920—1948, u.a. 439, inv. 527.

SECTOARE DE JANDARMI DIN LEGIUNILE DE JANDARMI ALE JUDEȚELOR ARGEȘ ȘI MUSCEL *

Nr. Crt.	Denumirea	Anii extremi	U.a.	Nr. inv.
1	Boteni	1944—1949	16	365
2	Cepari	1938—1944	4	1 669
3	Cîmpulung (Rucăr, Valea Mare-Pravăț)	1937—1948	36	366
4	Costești	1944—1949	8	367
5	Cuca (Măcăi)	1944—1945	4	83
6	Curtea de Argeș (Cerbureni Valea Iașului)	1941—1948	16	368
7	Domnești	1939—1948	37	369
8	Lunca Corbului (Stolnici)	1941—1949	30	370
9	Merișani	1946—1948	13	371
10	Pitești (Merișani, Găvana)	1943—1948	11	372
11	Rociu	1941—1949	44	374
12	Stîlpeni	1940—1949	31	75
13	Ștefănești	1940—1948	23	376
14	Topoloveni	1939—1948	30	377
15	Valea Ursului	1942—1944	3	99

Sectoarele de jandarmi s-au înființat în anul 1893 sub denumirea de stațiuni, apoi s-au numit secții (prin modificarea legii în anul 1908), iar începînd cu anul 1944 s-au numit sectoare.

Denumirile acestor formațiuni au fost date de localitățile unde și-au avut sediile. Unele dintre ele, în decursul anilor, și-au mutat reședința, purtînd astfel două-trei denumiri.

Atribuțiile sectoarelor de jandarmi sînt asemănătoare cu cele ale legiunilor de jandarmi.

[32] Ibidem, dosar 22/1946—1947, f. 5.
* În paranteze sînt trecute denumirile pe care le-au purtat sectoarele, în funcție de localitatea unde își aveau reședința.

Documentele acestor fonduri cuprind informații cu privire la starea de spirit a populației, rechizițiile efectuate, ajutorarea familiilor nevoiașe, situația refugiaților aflați în zona sectoarelor și repatrierea lor, prinderea unor ostași inamici, aprovizionarea armatei sovietice de către populație cu alimente și echipament.

Alte informații se referă la activitatea partidelor istorice și a Blocului Partidelor Democrate, la desfășurarea alegerilor din noiembrie 1946, reprimarea actelor de sabotaj și jaf, sprijinul acordat de jandarmi autorităților locale pentru combaterea tifosului exantematic, sprijinirea campaniilor agricole.

Interesante sînt și documentele care se referă la activitatea întreprinderilor industriale și comerciale, la reforma agrară din 1945, la categoriile sociale și ocupațiile locuitorilor.

De asemenea, există informații legate de programul de instrucție militară, profesională și politică a jandarmilor, paza drumurilor și a căilor ferate, înscrierea tinerilor în miliție, state de plata diferitelor drepturi bănești etc.

SECTORUL DE JANDARMI C.F.R. PITEȘTI

Pentru siguranța traficului pe căile ferate a trenurilor de marfă și de persoane, s-au înființat unități jandarmerești (posturi, sectoare, legiuni, inspectorate) pe lingă căile ferate.

Sectorul de jandarmi C.F.R. Pitești a fost înființat la 1 decembrie 1946 și avea în subordine posturile de jandarmi C.F.R. din județele Argeș, Mușcel și Teleorman. Acestea funcționau în cadrul stațiilor C.F.R. de la care au luat și numele și anume: Pitești, Curtea de Argeș, Costești, Golești, Colibași, Cîmpulung, Roșiori de Vede, Turnu-Măgurele și Zimnicea. Postul de jandarmi C.F.R. Colibași se înființează la Șantierul C.F.R. Colibași și a funcționat pînă la sfîrșitul lunii ianuarie 1949 cînd s-a desființat [1].

În același timp existau și posturi de jandarmi C.F.R. pază pentru apărarea „lucrărilor de artă" (poduri C.F.R. peste ape) și anume: Merișani, Bănănăi, Ciumești, Gropeni, Vedea [2]. Din acest motiv uneori titulatura sectorului este „sector de jandarmi poliție și pază C.F.R.".

Posturile de jandarmi C.F.R. fuseseră înființate înainte de anul 1946, dată la care a luat ființă sectorul. De exemplu Postul de jandarmi C.F.R. Pitești a fost înființat în 1938, cel din Golești în 1932 [3].

Forul superior al sectorului era Legiunea de jandarmi C.F.R. Craiova și Inspectoratul de jandarmi C.F.R. București.

---

[1] Arh. St. Argeș, fond Sectorul de jandarmi CFR Pitești, dosar 12/1948—1949, f. 78 și 79.
[2] Ibidem, dosar 1/1947, f. 95 și 103.
[3] Ibidem, dosar 9/1948, f. 1 și 34.

Ordinul Inspectoratului de jandarmi C.F.R. București nr. 13616 din 18 iunie 1946 preciza relațiile care trebuiau să existe între Regionala C.F.R. și Legiunea de jandarmi C.F.R., inclusiv eșaloanele în subordine [4]. În ceea ce privește paza și poliția pentru buna conservare a patrimoniului C.F.R. și pentru desfășurarea normală a serviciului C.F.R., legiunea și eșaloanele în subordine se aflau în subordinea directorului regionalei și erau obligate să execute cererile de serviciu solicitate de acesta. În privința ordinei și siguranței teritoriului și a statului relațiile erau de colaborare, iar în ceea ce privește comandamentul, organizarea și disciplina, inspecțiile, administrația, instrucția, educația și executarea poliției depindeau exclusiv de subinspectoratul sau inspectoratul de jandarmi C.F.R.

Arhiva Sectorului de jandarmi C.F.R. Pitești a fost preluată în 1956 de la Miliția regiunii Pitești.

Informațiile pe care le oferă fondul se referă la modul cum trebuia să se facă poliția și paza liniilor ferate, a trenurilor de persoane și de mărfuri.

Din documente aflăm unele aspecte ale greutăților cu care se confruntau lucrătorii C.F.R., datorate lipsei de produse de primă necesitate și a salariilor mici.

Într-o notă informativă din 30 aprilie 1947 se spune că „Spiritele locuitorilor din orașul Roșiorii de Vede sînt foarte agitate pe tema alimentării, în special a celor săraci care nu mai au ce mînca... peste 2 000 de oameni ar intenționa să pornească în masă și să violeze magaziile cu cereale din stația Roșiorii de Vede". Iar nota informativă din 11 martie 1947 arată că „zilnic circulă cu trenuri de persoane și de marfă locuitorii din județele Buzău, Rm. Sărat, Prahova, Dîmbovița, Ialomița, Brăila, Galați, Tecuci, Mușcel după cereale, mai toți fără bilete de călătorie" [5].

Tot din cauza greutăților datorate războiului cu care se confrunta țara la care se adăugau cele provocate de seceta prelungită din anii 1946—1947 „...o parte din ostașii Regimentului 5 voluntari Cîmpulung..., în cursul lunii decembrie 1946 a fugit un număr de 150 oameni; care dintre ei s-au mai întors, iar alții nu, nici pînă în prezent ⟨22 aprilie 1947⟩. Ostașii au fugit din cauza mizeriei și a foametei, mai ales care au fost din județul Mușcel, cea mai mare parte" [6].

Mai multe rapoarte, note informative, situații, tabele și corespondență se referă la organizarea sectorului și a posturilor, situația personalului posturilor de pază, circulația frauduloasă pe trenuri, delictele ce se produceau pe trenuri și în stații C.F.R., instrucțiuni privind paza „lucrărilor de artă", abuzurile unor jandarmi, transferări și încadrări de jandarmi etc.

Din aceleași documente aflăm că la 16 mai 1947 s-a înființat sectorul de jandarmi C.F.R. flotant în stația C.F.R. Pitești care avea mi-

---

[4] Ibidem, dosar 1/1947, f. 361.
[5] Ibidem, dosar 4/1947—1948, f. 9.
[6] Ibidem, dosar 1/1947, f. 117.

siunea de a însoţi toate trenurile de persoane în circulaţie şi coletăriile rapide pe distanţa Piteşti—Orşova şi retur [7].

Anii extremi : 1946—1948, u.a. 18, inv. nr. 373.

POSTURI DE JANDARMI DIN JUDEŢELE ARGEŞ ŞI MUŞCEL

Posturile de jandarmi erau conduse de un jandarm şef de post, ajutat de jandarmii necesari desfăşurării bunei activităţi.

Posturile de jandarmi aveau obligaţia de a cerceta şi ancheta, de a urmări, iar atunci cînd era cazul de a aresta pe cei ce încălcau legile, de a veghea la aplicarea legilor, încasarea impozitelor, executarea hotărîrilor judecătoreşti, de a aduce la îndeplinire ordinele de rechiziţii şi concentrare, de a menţine şi restabili ordinea în caz de tulburări, de a preveni infracţiunile etc.

Au fost înfiinţate şi posturi de jandarmi cu atribuţii speciale ca : postul fix de jandarmi de vînătoare Miceşti [1], care se ocupa de paza terenului de vînătoare proprietatea lui Istrate Micescu ; postul fix de jandarmi de vînătoare din Nucşoara ; postul fix de jandarmi Florica [2] care se ocupa de paza proprietăţii şi a familiei Brătianu ; postul fix de jandarmi Topoloveni pentru controlul circulaţiei pe şoseaua Bucureşti—Topoloveni [3]. Posturile fixe de vînătoare şi de paza proprietăţilor se înfiinţau la cerere şi pe cheltuiala celor care solicitau aceasta.

POSTURI DE JANDARMI

Nr. Crt.	Denumirea	Anii extremi	U.a.	Nr. inv.
1	Albota	1941–1948	11	400
2	Aninoasa (Slănic)	1939–1949	27	402
3	Bascov	1944–1949	9	403
4	Bascovele	1945–1949	3	404
5	Băiculeşti	1940–1949	10	405
6	Berevoeşti	1933–1949	24	406
7	Boteni	1940–1949	18	408
8	Bradurile	1943–1948	3	409
9	Brătieni (Brădet)	1944–1948	3	411
10	Broşteni	1949	3	412
11	Budeasa (Valea Mărului)	1944–1949	7	413
12	Budişteni	1938–1948	16	414
13	Bughea de Jos	1941–1948	18	415

[7] Ibidem, f. 216.

[1] Arh. St. Argeş, fond Legiunea de jandarmi Muşcel, dosar 58/1940—1941, f. 14.

[2] Ibidem, dosar 16/1944—1945, f. 45.

[3] Ibidem, dosar 26/1948, f. 8.

1	2		3	4
14	Bughea de Sus	1942–1948	11	416
15	Căteasca	1944–1948	6	417
16	Cepari	1942–1948	11	418
17	Cerbureni (Valea Iaşului)	1940–1948	10	420
18	Cetăţeni (Lăicăi)	1941–1948	16	421
19	Ciofrîngeni	1943–1948	6	422
20	Ciupa	1940–1945	3	424
21	Colibaşi	1943–1948	12	425
22	Corbi	1939–1948	20	426
23	Corbeni	1942–1948	10	427
24	Coşeşti	1939–1948	34	428
25	Cuca (Măcăi)	1941–1942	2	432
26	Curtea de Argeş	1947	1	1 665
27	Deduleşti	1944–1945	1	434
28	Dobreşti	1941–1948	24	436
29	Domneşti	1939–1948	31	435
30	Dragoslavele	1939–1949	14	437
31	Drăganu	1940–1949	23	438
32	Fîlfani (Pădureţi-Silişteni)	1943–1949	6	439
33	Postul de jandarmi special Florica (comuna Ştefăneşti)	1945–1946	1	440
34	Găvana	1945–1948	3	441
35	Godeni	1937–1949	28	442
36	Goleşti	1941–1948	18	443
37	Gorganu	1919–1947	8	444
38	Hîrseşti	1930–1949	25	446
39	Hîrtieşti	1935–1948	16	447
40	Leordeni	1942–1948	24	452
41	Lereşti	1940–1948	17	453
42	Lunca Corbului	1943–1948	6	455
43	Mărăcineni	1939–1948	17	457
44	Merişani	1937–1948	11	460
45	Miceşti	1941–1949	16	461
46	Mihăeşti	1937–1949	25	462
47	Moşoaia (Hinţeşti-Smeura)	1940–1948	10	463
48	Mozăceni	1940–1949	15	464
49	Muşăteşti	1944–1945	1	465
50	Postul de jandarmi special de vînătoare Nucşoara	1938–1940	3	467
51	Oarja	1939–1949	8	468
52	Oeşti	1940–1948	11	469
53	Păduroiu	1940–1947	8	470
54	Pietroşani	1926–1948	25	472
55	Piscani	1941–1948	22	473
56	CFR Piteşti	1945–1948	13	475

1	2	3	4	5
57	Poenari de Mușcel	1940–1949	20	476
58	Priboeini	1938–1948	20	479
59	Prundu	1941–1948	5	480
60	Racovița	1941–1948	24	481
61	Rădești	1942–1948	14	482
62	Rătești	1940–1949	14	483
63	Recea	1939–1944	3	484
64	Richițelele	1940–1948	13	485
65	Rociu	1941–1948	9	486
66	Rucăr	1933–1948	50	487
67	Sămara	1941–1948	8	489
68	Schitu Golești	1938–1948	25	491
69	Slobozia	1925–1948	7	499
70	Stîlpeni (Livezeni)	1926–1949	12	493
71	Stoenești	1938–1949	24	494
72	Stolnici (Vlășcuța)	1940–1947	10	496
73	Stroești (Mălureni)	1941–1948	20	497
74	Ștefănești	1932–1949	7	501
75	Șuici (Sălătrucu)	1918	1	502
76	Teiu din Vale	1940–1949	8	503
77	Tigveni	1936–1943	2	504
78	Topoloveni	1940–1948	15	505
79	Țițești	1918–1948	42	507
80	Țuțulești	1946–1949	11	508
81	Uda	1944–1945	1	509
82	Valea Mare Podgoria	1940–1948	24	513
83	Valea Mare-Pravăț (Nămăești)	1940–1949	24	515
84	Văleni-Podgoria	1947–1948	10	514
85	Vlădești	1940–1949	25	519
86	Vrănești	1944–1949	9	520
87	Vulpești	1941–1943	2	521
88	Vulturești	1941–1948	11	522
89	Zărnești	1943–1948	6	523

Documentele create de posturile de jandarmi au fost preluate în anul 1956, cu procesul verbal nr. 819, de la Miliția Regiunii Pitești. În prezent Filiala Arhivelor Statului Argeș deține fragmente de fonduri de la 89 posturi de jandarmi din perioada 1918—1949.

În funcție de sarcinile ce le-au avut de îndeplinit, posturile de jandarmi au creat următoarele categorii de acte mai importante: procese-verbale de anchetă, percheziții, declarații, rapoarte privind activitatea desfășurată, schițe, planuri, situații statistice privind personalul unor întreprinderi, planuri de activitate, buletine de evenimente, tabele cu membrii organizațiilor politice ce-și desfășurau activitatea pe raza postului etc.

Multe documente oferă date importante despre starea de spirit a populației din mediul rural în timpul celui de al doilea război mondial și participarea maselor populare la marile evenimente care au urmat actului istoric de la 23 august 1944 [4].

Există multe tabele întocmite pe sate cu eroii căzuți pe cîmpul de luptă pentru apărarea pămîntului străbun, cu pagubele produse de bombardamente în satele și comunele județelor Argeș și Mușcel [5].

Populația rurală din județele Argeș și Mușcel a avut mult de suferit din cauza rechizițiilor [6] tot mai numeroase care se făceau pentru front. În corespondența posturilor de jandarmi cu organele ierarhice superioare se amintește despre cazurile de împotrivire la rechiziții și la predarea cotelor.

Notele informative menționează activitatea reprezentanților fostelor partide istorice [7], în preajma alegerilor din noiembrie 1946 și modul cum au decurs aceste alegeri cu caracter democratic din țara noastră [8].

Sînt și documente care se referă la bunurile care au intrat în patrimoniul statului și întreprinderile care au fost naționalizate în urma actului de la 11 iunie 1948 [9].

BATALIONUL I JANDARMI OPERATIV

Această formațiune militară a aparținut de Inspectoratul de jandarmi Constanța, pe raza căruia a luat ființă.

În timpul celui de al doilea război mondial a activat în răsărit, de unde, la începutul anului 1944, s-a retras în Dobrogea. Astfel, în luna aprilie se afla în comuna Baia, județul Constanța, în mai la Babadag, județul Tulcea.

După 23 August 1944 Batalionul a fost mobilizat la Cîmpulung Mușcel, fiind pus în subordinea Legiunii de jandarmi Mușcel.

Trupa, subofițerii și ofițerii Batalionului au luptat pentru eliberarea teritoriului patriei și apoi mai departe în vest pînă la sfîrșitul războiului.

[4] Ibidem, fond Postul de jandarmi Aninoasa, dosar 4/1945—1946; fond Postul de jandarmi Berevoești, dosar 2/1940; fond Postul de jandarmi Leordeni, dosar 3/1947—1948.

[5] Ibidem, fond Postul de jandarmi Cepari, dosar 1/1944; fond Postul de jandarmi Leordeni, dosar 4/1945—1946.

[6] Ibidem, fond Postul de jandarmi Berevoești, dosar 2/1941—1942; fond Postul de jandarmi Cerbureni, dosar 1/1941—1942; fond Postul de jandarmi Rucăr, dosar 1/1941—1942.

[7] Ibidem, fond Postul de jandarmi Aninoasa, dosar 1/1945; fond Postul de jandarmi Leordeni, dosar 1/1945.

[8] Ibidem, fond Postul de jandarmi Leordeni, dosar 2/1946; fond Postul de jandarmi Richițelele, dosar 2/1945—1948; fond Postul de jandarmi Stolnici, dosar 2/1946—1947; fond Postul de jandarmi Cerbureni, dosar 2/1940—1946.

[9] Ibidem, fond Postul de jandarmi Dragoslavele, dosar 1/1948—1949; fond Postul de jandarmi Stoenești, dosar 1/1948; fond Postul de jandarmi Șuici, dosar 1/1948; fond Postul de jandarmi Vlădești, dosar 1/1948.

Batalionul aparținea de Divizia a IX-a infanterie din cadrul Armatei a IV-a.

Începînd cu data de 25 august 1945, Batalionul, care sosise la Cîmpulung pe 24 august 1945, prin ordinul de zi administrativ nr. 375 din 25 VIII 1945 al comandantului Batalionului, se desconcentrează și se „varsă pe aceeași dată Legiunii de jandarmi Mușcel"[1].

Fondul cuprinde ordine generale, de zi pe armată, de marș, de bătaie, instrucțiuni, rapoarte, situații, tabele, procese-verbale, calificative, bilete de voie în permisii, declarații, borderouri, acte de cheltuieli, state de plată și corespondență.

Informațiile pe care le conțin aceste categorii de documente se referă la înzestrarea Batalionului cu căruțe, sacale, furgoane, cai, harnașamente, bucătării de campanie pe roate, materiale pentru infirmerie.

Alte documente se referă la mișcarea efectivului de ostași și de cai între diferite unități militare.

În timpul retragerii din răsărit în Dobrogea și de aici spre interiorul țării Batalionul a suferit multe pierderi în oameni, cai și diferite materiale[2].

Documentele cuprind instrucțiuni privind tactica pe care trebuiau să o adopte jandarmii Batalionului în situația cînd dușmanul ar întrebuința substanțe otrăvitoare, cum trebuia să procedeze cînd aterizau avioane inamice în zona lor de acțiune. De asemenea sînt consemnate diferite misiuni pe care le-a îndeplinit Batalionul în Ungaria și Cehoslovacia pentru a ajuta trupele operative.

Contribuția armatei române, a României în general, la înfrîngerea Germaniei este consemnată în unele documente. Este de remarcat însă atitudinea comandanților, a ostașilor români față de populația civilă din țările pe unde frontul a trecut în vest. Românii au arătat o atitudine prietenească, binevoitoare, umană față de populația civilă.

Într-un ordin al comandantului corpului de armată, C. Dăscălescu, către comandantul Batalionului, din 26 mai 1945 se arată : „Pentru a continua strîngerea relațiilor de prietenie cu poporul amic cehoslovac... care a fost deja consfințită prin sîngele atîtor ostași eroi români, ...vă rugăm a lua măsuri ca unitățile să ajute populația civilă cehoslovacă la munca cîmpului, contribuind cu cai, căruțe și oameni. Ajutorul dat de unități, servicii etc. nu implică nici cea mai mică obligațiune din partea comunei sau locuitorilor respectivi, hrana oamenilor fiind asigurată de unitățile din care fac parte"[3].

Alte documente cuprind aspecte ale organizării administrative, precum și itinerariul de înapoiere în țară al Batalionului.

Odată cu desființarea Batalionului „scriptele și arhiva" au fost predate Legiunii de jandarmi Mușcel.

Anii extremi : 1944—1946, u.a. 40, inv. nr. 530.

---

[1] Arh. St. Argeș, fond Batalionul I jandarmi operativ, dosar 15/1945, f. 585.
[2] Ibidem, dosar 6/1944—1945.
[3] Ibidem, dosar 24, 25/1945.

POLIȚIILE ORAȘELOR PITEȘTI, CÎMPULUNG ȘI CURTEA DE ARGEȘ

În anul 1831 au fost înființate polițiile orașelor Pitești, Cîmpulung și Curtea de Argeș.

Între atribuțiile care le reveneau în primii ani de existență menționăm : întocmirea catagrafiei populației, a caselor și animalelor, a bisericilor, cercetarea situației sanitare a populației, încartiruirea ostașilor, organizarea pazei și ordinei publice.

În anul 1835 Departamentul Trebilor din Lăuntru a emis un ordin referitor la organizarea poliției în care se prevedea înființarea comisariatelor.

În timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza poliția a fost împărțită în : generală, municipală și judiciară.

Prin legea din anul 1902 poliția a fost din nou reorganizată. Cea din orașe se compunea numai din agenții poliției administrative care trebuia să ia măsuri pentru împiedicarea încălcării legilor, ordonanțelor și regulamentelor comunale, să dreseze procese-verbale și să trimită pe cei vinovați înaintea instanțelor judiciare. Paza la intrarea și periferiile orașelor se afla tot în sarcina poliției administrative.

La 1 aprilie 1903 a fost publicată Legea asupra organizării poliției generale a statului prin care se stabileau agenții permanenți de poliție și subordonarea serviciilor de poliție în orașe.

În același an, la 20 iunie, s-a elaborat un regulament asupra serviciului agenților auxiliari ai poliției generale a statului. Conform prevederilor acestuia pentru organizarea serviciului polițienesc în orașe începînd cu data de 14 septembrie 1904 poliția avea următoarele atribuții : să vegheze la menținerea ordinei publice și a siguranței interne a statului ; să apere libertatea, proprietatea și siguranța persoanelor ; să prevină infracțiunile de la legi și regulamente respectînd legile de garantare a libertății individuale ; să constate orice infracțiuni și să trimită pe cei în cauză în judecată ; să execute măsurile de poliție prevăzute prin legi și regulamente speciale.

Personalul poliției era alcătuit din ofițeri de poliție (inspectori, comisari, subcomisari și prefecți) și agenți de poliție (sergenți de orașe, agenți speciali de siguranță, jandarmi pedeștri și călări).

Poliția orașelor era organizată pe servicii și anume : serviciul poliției administrative, serviciul siguranței și serviciul registraturii și al arhivelor.

În exercitarea serviciului siguranței pe lîngă ofițerii de poliție atașați la serviciu mai era un număr de agenți speciali de siguranță. Ca servicii extraordinare funcționau comisariatele de poliție pe circumscripții.

Prin Legea pentru organizarea poliției generale a statului din anul 1929 se precizau atribuțiile poliției generale ca poliție administrativă, judiciară și de siguranță sau informativă. Conform acestei legi polițiile din orașele capitale de județ erau conduse de un șef de poliție, ajutat de un secretar. La fiecare din ele funcționa cîte un detașament de gardieni publici. Comisariatele polițienești de circumscripție erau conduse de un comisar, asistat de personalul necesar și formau serviciile exterioare ale chesturilor.

Prin legea din 1938, poliția urbană a trecut în subordinea legiunii de jandarmi.

POLIȚIA ORAȘULUI PITEȘTI

Documentele acestui fond s-au păstrat numai parțial, ele fiind distruse din cauza vicisitudinilor vremii, dar și ca urmare a neglijenței celor ce le aveau în păstrare.

Între anii 1840—1929, inclusiv, ele lipsesc aproape complet ; numai pentru anii 1880, 1890, 1895 și 1919 s-au păstrat cîte una sau două unități arhivistice.

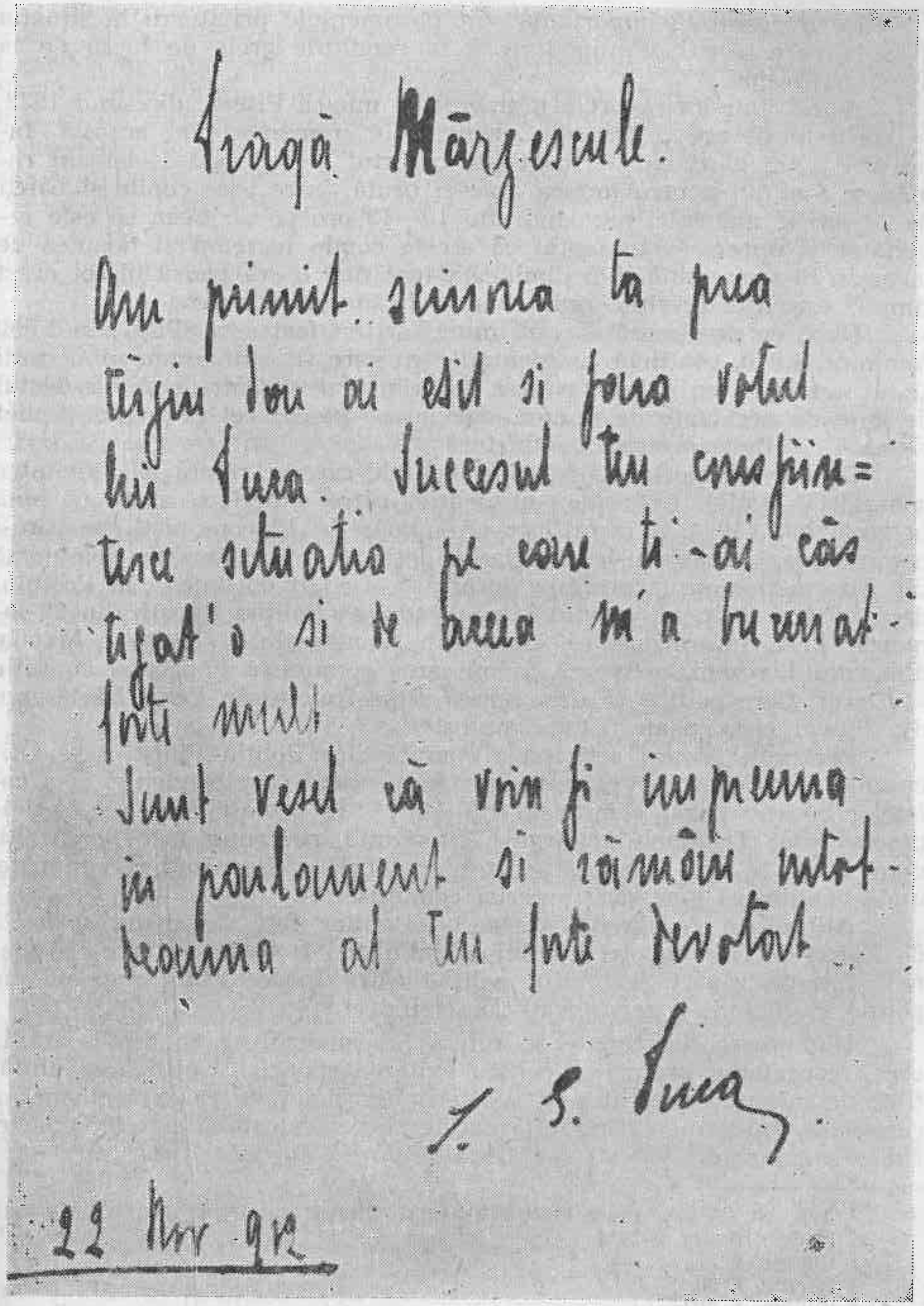
Fondul conține informații cu caracter economic, social, politic, cultural și mai ales administrativ.

În ceea ce privește situația economică, ni se transmit date despre numărul de animale existente în oraș, combaterea epizootiilor, aprovizionarea orașului cu alimente, îmbrăcăminte și încălțăminte și prețurile de cumpărare ale acestora.

Interesante sînt informațiile legate de situația moșiilor orașului, prețul de arendare al acestora, precum și numele unor proprietari piteșteni.

De asemenea, se poate urmări modul de constituire a bugetului primăriei orașului prin arendarea veniturilor acsizelor, a taxelor de trecere peste podul de peste Argeș, taxele de la vitele de pripas, arendarea moșiilor orașului, taxa patentei negustorilor și meseriașilor etc.

Alte informații se referă la scutirea de plata havaietului a celor ce vindeau sare în bîlciuri, la statistica țiganilor boierești și mănăstirești, fuga acestora de pe moșii, pedepsirea celor ce-i ascundeau, evidența slugilor și a copiilor săraci din oraș, abuzurile ce se făceau în administrarea veniturilor „cutiei" satelor și a mahalalelor, numărul clăcașilor de pe moșiile orașului, măsurile ce se luau împotriva celor ce nu-și achitau impozitele (executări silite, sechestre, popriri) etc.

Iubite Mîrzescule.
Am primit știrea ta prea
tîrziu [illegible] ai eșit și [illegible] votul
lui Duca. Succesul tău consfin-
țește situația pe care ți-ai cîș-
tigat-o și te [illegible] m-a bucurat
foarte mult.
Sunt vesel că vom fi împreună
în parlament și rămîn întot-
deauna al tău foarte devotat.
I. G. Duca
22 Nov 912

1912 noiembrie 22. Scrisoarea lui I. Gh. Duca adresată lui Gheorghe Mîrzescu în legătură cu alegerea ca membru în parlament.

De o deosebită importanță sînt documentele privitoare la situația grea în care se aflau muncitorii și la condițiile grele de lucru de la Textila Găvana.

Astfel, într-un raport al Camerei de muncă Pitești, din anul 1933, se vorbește despre „...tragedia elementului românesc în această fabrică"[1]. „Am găsit aici — continuă raportul — în special element românesc feminin pentru munca grea și brută, între care copile și băieți de 14 ani și mai mici muncind cîte 10—12 ore pe zi. Ceea ce este revoltător și dureros este faptul că aceste copile lucrează și noaptea de la orele 18 seara pînă la 5 dimineața fără nici o oră pauză în tot acest timp. În această privință erau și afișe la etajul fabricii".

După ce precizează că unii muncitori au fost concediați, din 1 500 rămînînd 1 000, continuă cu greutățile cu care se confruntau muncitorii „...nu numai că nu exista un post de prim ajutor pentru cazurile destul de dese de accidente de muncă, dar nu se găsesc cel puțin un pachet de vată și cîteva picături de tinctură...".

De mare importanță sînt documentele care se referă la activitatea comunistă. Astfel, un raport al poliției către superiori, arată că pînă la acea dată, 1934, a identificat un număr de 12 comuniști, pe care-i nominalizează, arătîndu-le funcția ce dețineau în organizația comunistă din Pitești, precum și profesia fiecăruia[2]. Un alt document, al Postului de Jandarmi Stîlpeni, județul Mușcel, adresat Poliției Pitești, din 22 ianuarie 1934, informează că locuitorul „Constantin I. Năstase Manda, din satul Livezeni, activează în mișcarea comunistă împreună cu soția sa Dora". Cere poliției să urmărească și pe fratele său Petre Năstăsescu din Pitești, care „poate fi tot comunist"[3].

Pentru a urmări activitatea comuniștilor Poliția Pitești cere Oficiului P.T.T. Pitești să permită percheziționarea corespondenței și a coletelor ce vor primi comuniștii din oraș[4]. În același timp cere prim-procurorului Tribunalului Argeș autorizație pentru a face percheziții domiciliare la unii comuniști „...toți membri ai organizației comuniste, unde bănuim că s-ar găsi material comunist"[5].

Atitudinea dezaprobatoare a piteștenilor față de crima săvîrșită de Garda de fier împotriva primului ministru I. G. Duca, este consemnată într-un raport al șefului poliției către Inspectoratul regional de poliție, calificîndu-i pe vinovați „descreierați"[6].

Numeroase documente se referă la comerțul ce se desfășoară la oraș, respectarea prețurilor pentru evitarea speculei, verificarea unităților de măsură, împiedicarea scoaterii din județ de către negustori a cerealelor. Interesante sînt informațiile ce privesc stabilimentele comercial-alimentare din Pitești și Curtea de Argeș din anul 1947[7].

---

[1] Arh. St. Argeș, fond Poliția orașului Pitești, dosar 42/1933, f. 516—517.
[2] Ibidem, dosar 63/1934, f. 7.
[3] Ibidem, f. 52.
[4] Ibidem, f. 99.
[5] Ibidem, f. 102.
[6] Ibidem, f. 309.
[7] Ibidem, dosar 1002/1947, f. 13.

În perioada dintre cele două războaie mondiale au luat ființă multe asociații și societăți, mai cu seamă cu caracter cultural, de ajutorare și de binefacere, dar și politic. Societatea „Mărășești" a demobilizaților din Pitești și județul Argeș comunica poliției în anul 1933 mai 20, că va organiza „o mare adunare națională de protestare contra tendințelor revizioniste, concomitent cu adunări similare, atît în țară, cît și în țările aliate cu Cehoslovacia, Iugoslavia și Polonia..."[8].

În anul 1933 se înființează în Pitești, „Cohorta de cercetași" cu numele de Trivalea, cu sediul la Liceul „I. C. Brătianu", care la scurt timp va lua numele de cohorta „Nicolae Bălcescu"[9].

Tot în perioada amintită au luat ființă: Asociația pensionarilor și pensionarelor casei muncii C.F.R., filiala Pitești, Societatea meseriașilor patroni din Pitești „Cultura", Societatea sportivă „Sporting-club", filială a Federalei Române de Fotbal, Asociația sportivă culturală C.F.R. „Radu Negru", Ateneul popular „Ionescu-Gion", creat cu scopul de a face „Educație civică, națională, economică, culturală și fizică a cetățenilor din județul Argeș", Azilul de bătrîni etc.

Alte documente ne transmit informații referitoare la: măsurile ce se luau împotriva celor „fără nici un căpătîi", anchetarea diferitelor delicte ce se produceau pe raza orașului, lucrări de sistematizare a orașului, statistici ale populației orașului pe naționalități și confesiuni, asistență publică, numărul școlilor și felul lor, numărul elevilor, examenele de sfîrșit de an, prevenirea și stingerea incendiilor etc.

Anii extremi: 1832—1956, u.a. 1769, inv. nr. 539.

POLIȚIA ORAȘULUI CÎMPULUNG MUȘCEL

Arhiva creată de Poliția orașului Cîmpulung Mușcel a fost preluată în anul 1954 de la Miliția regională Pitești împreună cu celelalte fonduri polițienești.

Documentele create în perioada 1831—1907 au fost arse în anul 1942[10].

În dosarele și registrele create de fosta Poliție a orașului Cîmpulung Mușcel se găsesc note informative, situații statistice, rapoarte, telegrame, ordine circulare etc. care se referă la o largă arie tematică.

Astfel, menționăm informațiile referitoare la existența, activitatea și controlul cetățenilor aparținînd altor state[11], între care multe se referă la polonezii refugiați în orașul Cîmpulung Mușcel[12]. În anul 1940

---

[8] Ibidem, dosar 42/1933, f. 402.
[9] Ibidem, f. 371.
[10] *Îndrumător în Arhivele Centrale, vol. I*, București, 1976, p. 158.
[11] Arh. St. Argeș, fond Poliția orașului Cîmpulung Mușcel, dosarele: 21/1928, 43/1933, 69/1934, 257/1950, 258/1940.
[12] Ibidem, dosarele: 263/1940, 538/1944, 546, 547, 548/1944.
[13] Ibidem, dosar 263/1940.

în Cîmpulung Mușcel poliția avea în evidență 283 refugiați [13], iar în anul 1943, un număr de 179 [14].

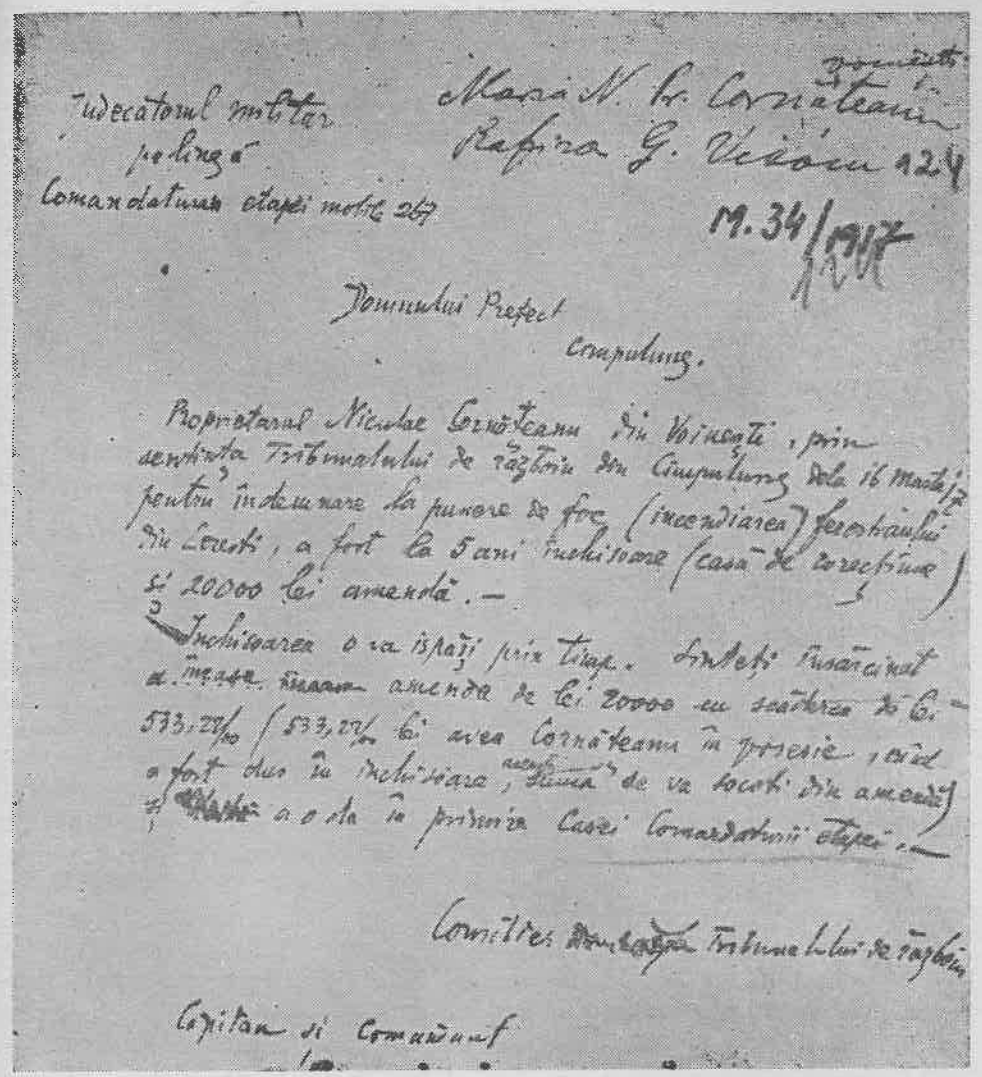
Alte documente conțin informații referitoare la urmărirea infractorilor [15], aplicarea contravențiilor [16], măsurile pentru păstrarea ordinei și liniștei publice [17], delicte [18].

Numeroase documente se referă la: nerespectarea repaosului duminical de către patronii din comerț [19]. În general comercianții nu respectau prețurile impuse de lege la vînzarea produselor, cît și prevederile legii repaosului duminical. La 2 iunie 1933 Direcția Muncii din cadrul Ministerului Muncii, Sănătății, și Ocrotirilor Sociale făcea cunoscut Poliției orașului Cîmpulung Mușcel că Societatea Funcționarilor Comerciali, secția Cîmpulung, a reclamat că „în orașul Cîmpulung Mușcel comercianții nu respectă dispozițiunile legii repaosului duminical..." [20].

Lucrătorii și funcționarii comerciali reclamau repetat că patronii nu vor sub nici un chip să respecte repaosul duminical. În anul 1939, într-un memoriu ei arătau că „...magazinele comerciale din acest oraș se deschid din zorii zilei și se închid noaptea tîrziu în care timp sîntem obligați a ne afla în serviciu, nerespectîndu-se dreptul de odihnă legal de peste zi și nici concediul de odihnă" [21]. Ei precizau că nu puteau face uz de legile ce-i ocrotesc „...pe motiv de concediere, micșorarea salariilor care și așa sînt sub minimum etc." [22]. Sînt, de asemenea, informații referitoare la interzicerea popularizării publicațiilor de propagandă revoluționară comunistă [23]. Astfel, la 8 februarie 1934 Direcția Generală a Poliției făcea cunoscut Poliției orașului Cîmpulung că „Comitetul Central al P.C.R., a confecționat în scop de propagandă revoluționară și stringerii de fonduri necesare mișcării, însemnate stocuri de afișe culoare roșie, care au fost trimise regionalelor comuniste din țară spre a fi distribuite muncitorilor din întreprinderile industriale și atelierele C.F.R. Prin aceste afișe se îndemnau muncitorimea și țărănimea să nu plătească impozite și să lupte pentru întronarea guvernului muncitoresc țărănesc" [24]. Poliția a primit dispoziții să ia măsuri pentru împiedicarea răspîndirii acestor afișe.

În ianuarie 1935 Poliția orașului Cîmpulung primește de la Direcția Generală a Poliției o listă cu 12 publicații interzise și i se pune

[14] Ibidem, dosar 538/1944.
[15] Ibidem, dosarele: 73, 81/1934, 593/1945.
[16] Ibidem, dosarele: 89/1935, 185, 213/1939.
[17] Ibidem, dosarele: 81/1934, 108/1935, 143/1936, 173/1937, 207/1938.
[18] Ibidem, dosarele: 132—134/1936, 159—160/1937, 194—197/1938, 339/1940, 511—515/1944.
[19] Ibidem, dosarele: 42/1933, 35/1934, 57/1934, 91, 92, 96/1935, 56/1936, 128/1936, 157/1937, 215/1939.
[20] Ibidem, dosar 42/1933, f. 236.
[21] Ibidem, dosar 215/1939, f. 365.
[22] Ibidem.
[23] Ibidem.
[24] Ibidem, dosar 54/1934, f. 24.

Domnului Prefect
Cîmpulung.

1917 aprilie, Cîmpulung. Tribunalul de război de pe lîngă Comandatura etapei mobile 267 condamnă la cinci ani închisoare și 20.000 lei amendă pe cetățeanul Nicolae Cornățeanu din Voinești-Mușcel pentru instigare la răscoală.

în vedere să ia măsurile ce se impun pentru a nu fi răspîndite pe teritoriul orașului Cîmpulung [25].

[25] Ibidem, dosar 90/1935, f. 64.

Alte documente se referă la efectuarea rechizițiilor pentru armată, concentrări, recrutarea tinerilor, mobilizarea și organizarea națională a teritoriului, măsuri de apărare pasivă etc. [26].

Situațiile statistice concentrează date referitoare la populația orașului, numărul unităților industriale, incendii etc. [27].

Se mai găsesc informații care se referă la supravegherea circulației, poliția sanitară, percheziții domiciliare, supravegherea respectării prețurilor, executările silite, accidente, evidența mijloacelor de transport auto, urmăriri judiciare.

Anii extremi : 1908—1949, u.a., 1119, inv. nr. 537.

POLIȚIA ORAȘULUI CURTEA DE ARGEȘ

Documentele conțin informații cu caracter economic, precum : recensămintele animalelor, islazul comunal, existența în oraș a trei uzine electrice de 50—60 kp, tabele nominale cu atelierele de croitorie, cojocărie, fierărie, manufacturi, coloniale, magazine, fabrica de cherestea, inclusiv numărul de muncitori [28]. Altele se referă la produsele alimentare și cantitățile ce se produceau din sursele interne ale orașului (lapte, carne, ouă, grîu, porumb, orez etc).

Mai menționăm documentele care se referă la rechizițiile de animale, harnașamente, vehicule de tracțiune animală, biciclete, la cei decorați cu medalia „Bărbăție și credință" cu spade în timpul primului război mondial, repartizarea unor materiale rechiziționate Regimentului I obuziere de munte și spitalelor din interior, statistica locuințelor și adăposturilor necesare pentru cartiruire, repartizarea rechizițiilor pe unități militare, mobilizări la lucru pentru înlăturarea stricăciunilor provocate de bombardamentele aeriene din luna mai 1944. De asemenea ajutorul acordat de poliție agenților fiscali pentru urmărirea contribuabililor, aplicarea de sechestre, executări forțate, verificarea autorizațiilor de construcție, îngrijirea străzilor, circulația vehiculelor, informații despre școli, cinematografe, săli de gimnastică etc.

Anii extremi : 1920—1948, u.a. 976, inv. nr. 536.

BIBLIOGRAFIE

Hamangiu, C, *Codul General al României ;* vol. II, p. 3208—3209, 4712, 4749—4752 ; vol. III, p. 2602—2603.

[26] Ibidem, dosarele : 106—107/1935, 130/1936, 165/1937, 192/1938, 219/1939, 251, 265, 270 și 271/1940, 282, 297 și 323/1941, 340, 345, 367/1942, 434—437, 464/1943.
[27] Ibidem, dosarele : 41/1933, 109/1935, 218/1939, 249/1940, 296/1941.
[28] Ibidem, fond Poliția orașului Curtea de Argeș, dosar 155/1934, f. 163.

II. FONDURI ECONOMICE

A. INDUSTRIE

SOCIETATEA „CONCORDIA" — DEPARTAMENTUL MINIER SCHITU-GOLEȘTI

În anul 1941, Societatea anonimă română pentru industria petrolului „Concordia" concesionează și minele de cărbune din județul Mușcel și crează totodată Departamentul Minier, cu sediul în Schitu Golești [1]. În anul următor, acest departament avea în exploatare patru mine de lignit : Pescăreasa, Jidava, Poienari și Combustibilul.

Personalul departamentului era compus din doi ingineri, un conductor tehnic, 15 maiștri minieri, 12 funcționari administrativi, 310 lucrători calificați și 758 lucrători necalificați.

Producția de lignit a fost în acest an de 160 000 tone, din care o pătrime a fost repartizată la CFR și diverși clienți, iar restul la Departamentul Electrica pentru producerea energiei electrice.

De asemenea, întrucît totalitatea acțiunilor Societății „Combustibilul" aparținea Societății „Concordia" se dizolvă pe data de 31 decembrie 1941 și este absorbită de către aceasta din urmă [2].

Numeroase sînt documentele din care reies condițiile grele de viață și de muncă ale lucrătorilor din minele aparținînd societății. În cursul acestui an s-au semnalat nemulțumiri datorită rațiilor zilnice de alimente care erau foarte mici în comparație cu munca grea și istovitoare a lucrătorilor din mine [3].

Anii 1943—1944 se remarcă prin creșterea nemulțumirilor lucrătorilor mineri și trecerea acestora la acțiuni revoluționare. În acest sens, semnificativ este raportul șefului responsabil al Departamentului Minier către Comandamentul Militar al departamentului prin care cerea trimiterea în judecată Curții Marțiale pentru crimă și sabotaj pe lucrătorul Oancea Gr. Ion ca instigator, deoarece îndemna pe ceilalți lucrători să nu intre la lucru în ziua de 1 Mai. Și menționa că „Toți acești

[1] Arh. St. Argeș ,fond Societatea „Concordia" — Schitu-Golești, dosar 1/1941.
[2] Ibidem, dosar 20/1943.
[3] Ibidem, dosar 7/1942.

lucrători, în urma instigațiilor făcute de lucrătorul Oancea Gr. Ion, împreună cu el, n-au vrut să intre la lucru astăzi 1 Mai..." [4]

De asemenea, într-un buletin de informații din martie 1943, se arată că : „Lucrătorii cer cu insistență majorarea salariilor pentru a face față indicelui de scumpete al vieții și față de prețurile care se plătesc de alte întreprinderi și de particulari. Majoritatea lucrătorilor, care nu au la vetrele lor o gospodărie bine închegată, ne raportează că aproape nu le ajung salariile ce le primesc, decît pentru strictul necesar — hrană. Or un cap de familie nu are numai obligația de a procura strictul necesar hrană, ci mai are obligația de a se îmbrăca și încălța atît pe ei cît și familiile lor, de a întreține copii la școli, de a-și închega o mică gospodărie pentru bătrînețe, de a plăti impozitele către stat, comună și județ, de a avea o mică rezervă pentru boli, nașteri sau decese etc" [5].

Cereau totodată și majorarea cotelor de porumb.

În ceea ce privește condițiile grele de muncă, într-un alt raport se menționa că starea de oboseală a acestora se explica prin faptul că nu toți pot rezista muncii grele din mină, a aerului viciat și a umezelii. Se arăta în continuare că în afara celor opt ore de lucru, mai pierdeau 2—4 ore în plus pe drum și cu repausul pe care trebuiau să-l facă înainte de a intra în mină. În felul acesta se explicau și numeroasele absențe de la lucru. „Este natural ca lucrătorii, care muncesc din greu, în aer viciat și în umezeală, de cele mai multe ori cu îmbrăcămintea lor sumară de mineri, cu alimentația pe care o au, să se îmbolnăvească și să nu lucreze zi de zi. Dacă am face un examen medical al acestor lucrători, cred că numai 50% din ei ar îndeplini condițiile de a fi apți pentru aceste munci grele și în condiții neigienice. De aceea avem mulți reumatici, debili, cu afecțiuni interne și externe..." [6].

În fond mai există contracte de arendare și vînzare de terenuri, acte de cesiune, rapoarte tehnice privind închiderea unor mine, precum și rapoarte de activitate referitoare la producție, date tehnice asupra programului de exploatare, bilanțuri și conturi de profit și pierderi, declarații de accidente de muncă, recensămîntul întreprinderii și state de plată a salariilor.

Fondul Societatea „Concordia" — Departamentul Minier — Schitu-Golești — a fost preluat de la Întreprinderea Minieră Cîmpulung Mușcel în anul 1974.

Anii extremi : 1941—1948 ; 140 u.a. ; inv. nr. 1441.

SOCIETĂȚI ȘI COOPERATIVE MINIERE

Fondurile societăților și coperativelor miniere au fost preluate de la Întreprinderea Minieră Cîmpulung în anul 1974. Ele cuprind : actele

[4] Ibidem, dosar 23/1943, f. 376.
[5] Ibidem, dosar 25/1943, f. 54.
[6] Ibidem, dosar 25/1943, f. 266.

de constituire ale acestora, statute, dări de seamă și rapoarte ale adunărilor generale ale acționarilor, situații statistice, rapoarte comparative referitoare la producție, dări de seamă asupra activității șantierelor, bilanțuri, acte de concesiune și vînzare, contracte pentru furnizare de cărbuni, state de plată a salariilor etc.

Fondurile oferă informații importante privind producția de cărbune, concesiuni acordate, capitalul investit, condiții de muncă ale minerilor etc.

SOCIETATEA ANONIMĂ „LIGNITUL"

„S.A.R. Lignitul" a luat ființă în anul 1908 [1], cu un capital de 100 000 lei și cu sediul în București. Scopul societății era de a exploata și explora zăcăminte de cărbuni. An de an, capitalul societății crește, ajungînd în anul 1910 la 2 000 000 lei. Tot în acest an, societatea a achiziționat concesiunile Jidava la prețul de 1 121 000 lei și Jugur care aparținea lui Grigore Cantacuzino. Întreaga concesiune a societății avea 1 235 ha.

În ceea ce privește cărbunele care se exploata, grosimea stratului era între 2,80 pînă la 3,20 m., de o calitate superioară celui de la alte mine de lignit din țară.

Transportul se făcea cu o linie Decauville în lungime de 3 000 m și 235 vagonete de lemn și cu un funicular instalat în 1910, sistem „Bleichert" în lungime de 4 km, acționat de o locomotivă de 28 H.P. cu o capacitate de 80 tone în 8 ore.

În anul 1925, capitalul social ajunge la 18 000 000 lei, repartizat în 36 000 acțiuni la purtător a cîte 500 lei valoare nominală fiecare. Societatea număra 434 acționari și avea concesionate în județul Mușcel 2 000 ha astfel : a) concesiunea Jidava — minele Pescăreasa și Jidava (șantierul Pescăreasa 1908—1909) ; b) concesiunea Poienari-Valea Borii — galeriile Poienari și mina Valea Borii — 1904—1906 ; c) concesiunea Jugur 1911 ; d) concesiunea Jugur-Boteni 1913. Valoarea totală a concesiunilor se ridica la 2 635 657 lei.

În Banat deținea concesiuni în întindere de 5 800 ha în valoare de 4 370 000 lei.

În preajma crizei economice, capitalul social al societății se ridica la 95 000 000 lei. Concesiunile însumau o suprafață de 2 750 ha și funcționau numai minele Jidava și Bătaia, exploatarea celorlalte fiind suspendată din lipsă de debușeu [2]. Producția de cărbune era de 70 496 tone în 1929 față de 79 583 tone în 1928. Acest fapt se datora reducerii vînzării și prețurilor care au atins 20% din prețul anului 1928. Din această cauză, bilanțul societății se încheia cu un deficit de 5 026 157,65 lei [3].

[1] „Monitorul Oficial", nr. 238 di n24 ianuarie 1909, p. 9639—9641.
[2] Arh. St. Argeș, fond „SAR Lignitul", dosar 1/1908.
[3] Ibidem, dosar 1/1920—1937.

În anii crizei economice, societatea a avut de suferit din cauza reducerii cotei de cărbune la calea ferată și a fost nevoit să scadă producția, sistînd lucrul la un șantier și restrîngîndu-l la celălalt. Acest fapt a dus la concedierea a foarte mulți funcționari, meseriași și lucrători minieri, în cea mai mare parte aduși din Banat, care locuiau în coloniile Societății. Singura instituție de stat care a consumat lignit a fost calea ferată. Producția a fost în anul 1930 — de 36 016 tone [4].

Odată cu ieșirea din criză, situația societății se redresează. Astfel, în 1935 producția de cărbune crește, ajungînd la 58 848 tone, iar beneficiul net realizat se ridica la suma de 3 370 730 lei [5].

Documentele aparținînd acestui fond se mai referă la accidentele de muncă produse în mine datorită lipsei de securitate a muncii și neglijenței organelor de conducere ale societății. Astfel, numai în perioada aprilie 1918—februarie 1930 au avut loc 350 accidente de muncă [6].

În anul 1938 S.A.R. Lignitul fuzionează cu Societatea „Concordia"—Departamentul Minier.

„SOCIETATEA ANONIMĂ COMBUSTIBILUL"

Societate anonimă minieră, înființată în anul 1925, cu sediul în Schitu-Golești, județul Mușcel și un capital social de 3 000 000 lei [7] în scopul exploatării zăcămintelor de cărbune.

În anul 1937, producția de cărbune a fost de 5 561 tone, față de 5 274 tone în 1936, iar beneficiul realizat se ridica la 327 565 lei [8].

Din documentele acestui fond reiese că în anul 1941 minele societății, situate în comuna Godeni, pe o suprafață concesionată de 125 ha, au dat o producție de lignit de 5 250 tone.

În ceea ce privește personalul, acesta număra 64 lucrători.

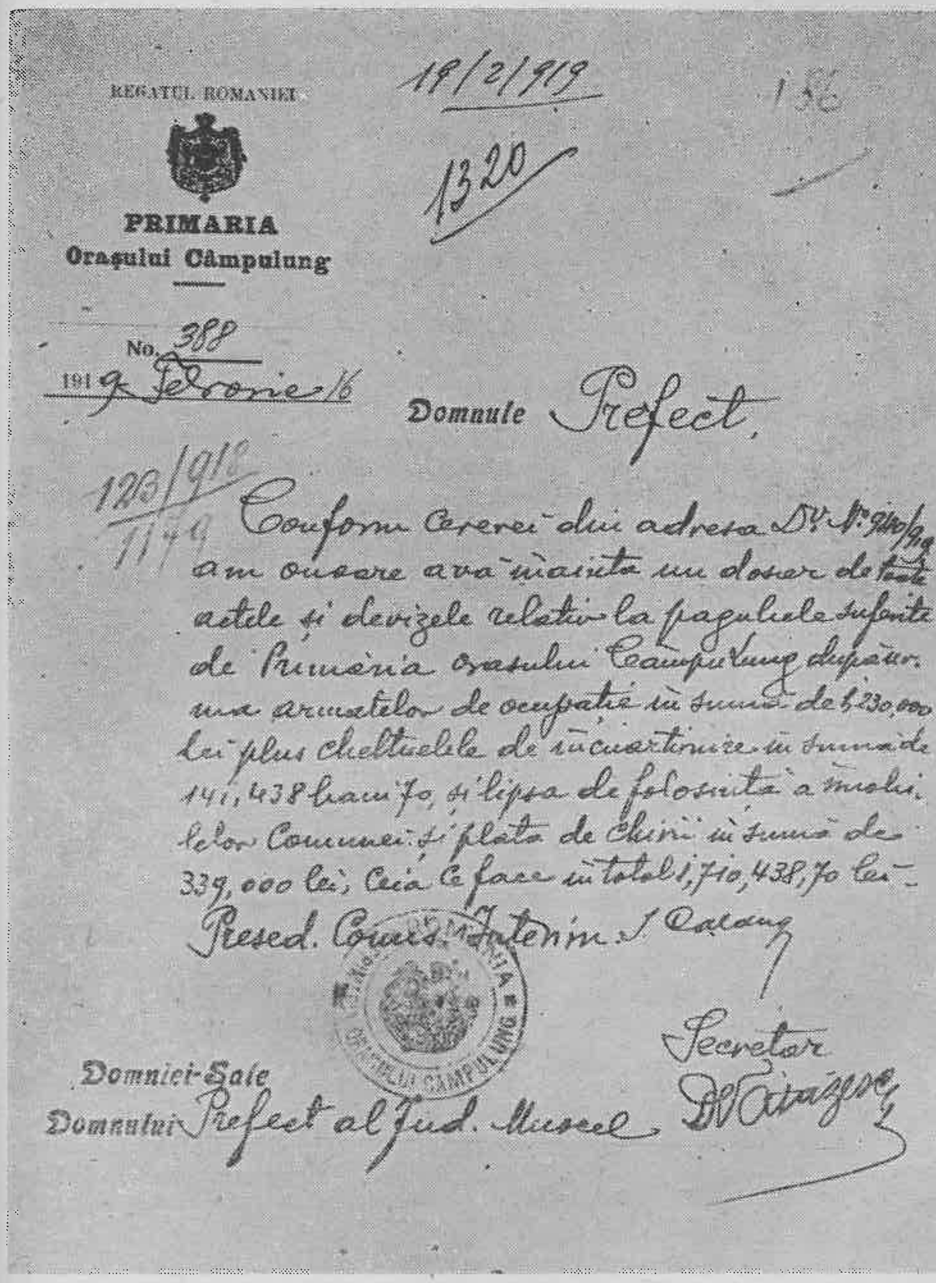
Tot în acest an, se înregistrau patru accidente de muncă, trei subteran și unul la suprafață. Societatea își mutase sediul la Cîmpulung Mușcel [9].

La 12 decembrie 1942, „SAR Combustibilul" este incorporată prin fuziune la Societatea „Concordia", unde urmau a fi depuse listele de plată împreună cu cotizațiile [10].

„SOCIETATEA ANONIMĂ SCHITU GOLEȘTI"

Înființată, probabil, în anul 1930, cu sediul în gara Schitu-Golești, se ocupa cu exploatarea minelor de lignit din comuna Poienari, județul Mușcel. În anul 1931 producea o cantitate de 1 364 tone cărbuni în me-

[4] Ibidem, dosar 1/1908.
[5] Ibidem, dosar 1/1920—1937.
[6] Ibidem, registru nr. 4/1918—1930.
[7] Idem, fond „S.A.R. Combustibilul", dosar 7/1940—1942.
[8] Idem, dosar 1/1937.
[9] Idem, dosar 7/1940—1942.
[10] Idem, dosar 11/1942.

REGATUL ROMANIEI

PRIMARIA Orașului Câmpulung

No. 388

1919 Februarie 16

Domnule Prefect,

Conform cererei din adresa D.V. Nr. 940/919 am onoare a vă înainta un dosar de toate actele și devizele relative la pagubele suferite de Primăria orașului Câmpulung după urma armatelor de ocupație în suma de 1,230,000 lei plus cheltuielile de încartiruire în suma de 141,438 bani 70, și lipsa de folosința a morilor Comunei și plata de chirii în suma de 339,000 lei, ce-ia ce face în total 1,710,438,70 lei.

Presed. Comis. Interim.

Secretar

Domniei-Sale Domnului Prefect al Jud. Mușcel

1919 februarie 16, Cîmpulung. Raport al Primăriei Cîmpulung către Prefectura județului Mușcel din care rezultă valoarea pagubelor provocate orașului de armatele germane.

die 65 tone zilnic, iar capitalul social în anul 1932 se ridica la 20 000 000 lei [11].

Documentele, puține de altfel, mai consemnează o producție de 17 201 tone în 1935, iar în 1936 — 14 926 tone, această scădere se explică prin diminuarea vînzărilor [12].

Se desființează, probabil, în anul 1939, deoarece pînă la acest an există facturi cu lignitul expediat.

COOPERATIVA MINIERĂ „BĂTAIA"

Se înființează în anul 1921 cu denumirea de „Bătaia", cu sediul în comuna Godeni, județul Mușcel, avînd un capital subscris de 200 000 lei, vărsat 60 000 lei și 53 membri. Scopul : producția și comercializarea cărbunelui.

În anul 1940 fuzionează cu Societatea „Drăgana", iar în 1941 cu cooperativele „Progresul" și „Cărbunele" sub denumirea de „Cooperativa minieră și forestieră „Bătaia". Societatea fiind cooperativă, nu era pe acțiuni.

În anul 1940, aceasta deținea terenuri în suprafață de 701 ha și patru mine : mina „Progresul — comuna Godeni, „Viitorul" — comuna Berevoești, „Drăgana" — comuna Berevoiești și „Aninoasa — comuna Aninoasa, toate în județul Mușcel. În exploatare erau numai două mine. Se extrăgeau de la mina „Viitorul" — 100 tone cărbune zilnic, iar de la mina „Drăgana" — 40 tone zilnic. Transportul cărbunelui se făcea manual de la exploatare la suprafață, apoi cu căruțele și cu funicularul. În ceea ce privește capitalul social, acesta era de 7 376 181 lei, iar societari 1 188.

Producția de cărbune înregistrează fluctuații destul de mari. Astfel : dacă în 1936 producția era de 43 650 tone, iar în 1937 46 841 tone, în 1942 înregistra numai 21 077 tone, iar în 1944 — 17 255 tone [13].

Deosebit de importante sînt documentele care se referă la condițiile de muncă și de viață ale personalului de la minele aparținînd cooperativei.

În acest sens, numeroase sînt cererile adresate de lucrători pentru a li se majora salariile deoarece nu mai puteau face față greutăților vieții [14].

Nemulțumirile s-au concretizat în neprezentarea la lucru, astfel încît anul 1943 societatea cerea darea în judecată a acestora.

În ceea ce privește starea de spirit a lucrătorilor, notele informative lunare consemnau de fiecare dată oboseala din cauza muncii încordate [15].

---

[11] Ibidem, S.A.R. Schitu-Golești, dosar 3/1930—1939.
[12] Ibidem, dosar 8/1936.
[13] Ibidem, fond Cooperativa minieră „Bătaia", dosar 12/1940.
[14] Ibidem, dosar 16/1941, dosar 22/1942.
[15] Ibidem, dosar 25/1942.

În anul 1944 reprezentantul Inspectoratului Muncii Mușcel, la înștiințarea prefectului județului, s-a prezentat în comunele Godeni și Berevoești pentru aplanarea conflictului de muncă declarat de lucrătorii de la minele aflate în aceste comune. Acestuia i-a fost prezentat un memoriu semnat de 207 lucrători, în care, după ce aceștia arătau că salariile sînt mici și neplătite la timp, lipsa cantinei, a îmbrăcămintei, încălțămintei, locuințelor, cereau înlocuirea Consiliului de administrație și alegerea altuia, în care lucrătorii minieri care sînt și societari să reprezinte 3/4 din numărul membrilor. De asemenea, cereau ca „toate persoanele care ocupînd funcțiuni administrative în administrarea societății prin abuz de încredere și-au însușit în interes personal trecător sau permanent anumite bunuri ale societății, sau prin rea administrație a adus societatea pe marginea prăpastiei, să fie trase la răspundere în fața instanțelor judecătorești". În caz că aceste cereri nu erau rezolvate favorabil, arătau că sînt nevoiți să înceteze lucrul.

În urma tratativelor de conciliere, cererile au fost rezolvate satisfăcător [16].

Documentele acestui fond mai menționează ofertele, contractul și planurile pentru amplasarea și construirea unei fabrici de brichetat cărbuni [17], acte de concesiune pentru exploatare etc.

În anul 1949 societatea își schimbă denumirea în aceea de „CARBONIFERA" — Întreprindere de stat pentru exploatarea de lignit Godeni-Berevoești [18].

COOPERATIVA MINIERĂ „CĂRBUNELE" GODENI

Se înființează la 29 octombrie 1921 ca societate cooperativă minieră pe acțiuni în comuna Schitu-Golești, județul Mușcel, cu 60 membri și un capital subscris de 200 000 lei, repartizat în 400 acțiuni a 500 lei fiecare. În anul 1928, număra 511 membri și 2 857 000 lei capital subscris, iar în 1931 acesta se ridică la 3 000 000 lei.

Scopul acestei coperative era extragerea cărbunelui din minele concesionate și negocierea lui pe piață. Exploata mina „Progresul" din comuna Godeni, proprietatea locuitorilor din această comună, constituiți și ei în cooperativă și care concesionaseră exploatarea încă din 1920 Federalei „Negru Vodă" din Cîmpulung. În 1921 cînd s-a constituit cooperativa „Cărbunele", aceasta a obținut cedarea contractului de la Federală și pe baza acestuia continua exploatarea.

---

[16] Ibidem, dosar 41/1944—1945.
[17] Ibidem, dosar 9/1939, 17/1941, 19/1941, 23/1942, 26/1942, 28/1942, 32/1942, 33/1943.
[18] Ibidem, dosar 78/1949.

În anii 1927, 1928, 1929 și 1930 a mai exploatat și mina Aninoasa în suprafață de 229 ha, cumpărată în 1931 cu 1 658 000 lei. În ceea ce privește producția, în anul 1931 pînă în luna august se extrăsese 12 313 580 kg cărbune [19].

În anul 1938 coperativa își schimbă denumirea în aceea de „Societate cooperativă pentru exploatări miniere și forestiere", cu sediul în orașul Cîmpulung, avînd un capital social de 2 598 514 lei și 669 societari [20].

Situația acesteia devine deosebit de grea în anul 1940. Într-o ședință a adunării generale din decembrie 1940, președintele arăta că, vechile administrații în loc să mențină societatea în stare relativ bună în care ajunsese într-o vreme, au mers din rău în mai rău, lipsiți de cea mai elementară conștiință, față de societatea de unde primeau fel de fel de retribuții sub fel de fel de forme, aducînd societatea în situația de a fi datoare 12 000 000 lei, pe cînd activul ei se evaluează la mult mai puțin".

Se cerea în unanimitate fuzionarea cu societățile coperative „Progresul", „Bătaia" și „Funicularul" din comuna Godeni și coperativele „Viitorul" și „Drăgana" din comuna Berevoești.

Fuzionarea a avut loc la 23 februarie 1941 [21].

„S.A.R. Lignitul"	anii extremi	1908—1950,	105 u.a.,	inv. 1440 ;
„S.A.R. Combustibilul"	„ „	1933—1942,	18 „	„ 1447 ;
„S.A.R. Schitu Golești"	„ „	1930—1939,	10 „	„ 1444 ;
„Cooperativa minieră „Bătaia" Godeni	„ „	1923—1954,	127 „	„ 1450 ;
„Cooperativa minieră „Cărbunele Godeni	„ „	1921—1942,	42 „	„ 1445 ;
„Societatea Anomimă Română-forestieră „Carpați"-Godeni	„ „	1929—1948,	54 „	„ 1446 ;
Mina „I. I. Beligrădeanu" Poienari de Mușcel	„ „	1910—1932,	12 „	„ 1449 ;
Societatea cooperativă pentru transport „Funicularul" Godeni	„ „	1934—1946,	5 „	„ 1442 ;
Mina „Bărăția"	„ „	1923—1931,	13 „	„ 1443 ;
Fabrica de lignit deshidratat Schitu Golești	„ „	1935—1948,	1 „	„ 1448 ;
Societatea minieră „Drăgana" Berevoiești	„ „	1932—1949,	12 „	„ 1451.

[19] Ibidem, fond Cooperativa minieră „Cărbunele", dosar 6/1929—1930.
[20] Ibidem, dosar 7/1929—1930.
[21] Ibidem, dosar 21/1940.

CREDITUL MINIER

(Societate anonimă română pentru dezvoltarea industriei miniere)

Societatea „Creditul Minier a luat ființă la 18 iunie 1919, fiind prima societate petroliferă națională constituită după primul război mondial.

La început, scopul societății a fost acela de a favoriza dezvoltarea industriei miniere prin studii și explorări pentru găsirea de zăcăminte, prin acordarea de credite unor întreprinderi miniere, prin exploatarea fie direct, fie în participație cu alții a unor terenuri deja explorate.

Sediul societății era în București, avînd un capital inițial de 1 750 000 lei [1]. Societatea era sub controlul finanței liberale prin intermediul Băncii Românești, din consiliul de administrație făcînd parte I. Gh. Duca, M. Djuvara, N. P. Ștefănescu, V. Alimănișteanu, iar mai tîrziu Armand Călinescu cooptat în consiliu la 16 mai 1934.

Avînd în vedere că societății I.R.D.P., prin jurnalul Consiliului de Miniștri din 30 august 1920, i s-a permis să instaleze sonde de foraj pe terenurile statului, societatea „Creditul Minier" nu a întîrziat să pretindă „drepturi egale".

Guvernul Averescu va fi nevoit să satisfacă și pretențiile acestei societăți, astfel că prin contractul nr. 18963 din 18 iunie 1921, societatea va obține dreptul de a executa foraje de exploatare pe perimetrele statului de la Moreni, Runcu și Ochiuri.

Societatea „Creditul Minier" va înființa două direcții și anume : Direcția tehnică a minelor cu sediul la Cluj și Direcția tehnică a petrolului cu sediul la Ploiești.

Direcția tehnică a minelor controla activitatea minelor aparținînd societății și anume : mina de cărbuni de la Tihău (județul Sălaj), care în anul 1925 va da o producție de 6 822 tone ; mina de la Ilba (județul Maramureș), de unde se extrăgeau zilnic 30 tone de pirite cuprifere concentrate ; minele de la Altîn-Tepe și Ceamurlia de Sus (județul Tulcea) de unde se extrăgea pirită de cupru ; Cochirleni și Rasova de unde se extrăgea piatră de calcar în valoare de 40 milioane lei anual [2].

Dorind să-și extindă aria de exploatare a minereurilor, în special cele de cărbuni, în anul 1921 se constituie Societatea pentru exploatarea zăcămintelor de cărbuni de la Verendin din Banat [3]. Societatea folosea la mina de la Ilba un aparat de flotație, invenție a societății brevetat în România, cu ajutorul căruia se obțineau concentrate de pirită cuprifere cu un conținut de 5% cupru și 40% sulf, mărindu-se randamentul extragerii metalelor de la 30% la peste 90% [4].

Direcția tehnică a petrolului cu sediul la Ploiești controla activitatea de extracție a țițeiului din principalele schele de extracție aparți-

[1] Arh. St. Argeș, fond Societatea „Crediul Minier", dosar 1/1919, f. 141—148.
[2] Ibidem, dosar 1/1922—1947, f. 1—15.
[3] Ibidem, dosar 3/1922—1932, f. 5.
[4] Ibidem, dosar 1/1922—1947, f. 15.

nînd societății situate la Moreni, Ochiuri, Ghirdoveni-Piscuri, Poenăreasca, Gura Ocniței, Viforîta, Chițorani, Bucșani și Boldești-Hîrsa [5]. Terenurile petrolifere de la Boldești-Hîrsa de unde se extrăgea cel mai curat și mai liber de sare țiței — 42 vagoane zilnic — aparțineau lui Constantin Stere care concesionase societății 400 de hectare la prețul de 50 000 lei pogonul [6]. Societatea deținea în total 54 de sonde.

Interesată în valorificarea țițeiului extras nu numai sub formă brută ci și prelucrat, în anul 1921, societatea își va construi prima sa rafinărie, „Aurora" situată la Băicoi și care va prelucra o parte din țițeiul extras.

Creșterea cantităților de țiței extras de la 56 613 tone în anii 1919—1920 la 222 243 tone în anul 1924 și 594 458 tone în 1927, o va situa pe locul trei în anii 1925—1928, iar apoi în fruntea societăților petroliere din România [7]. Acest ritm de extragere va determina societatea să-și mărească numărul de rafinării, ajungînd să dețină rafinăriile „Frăția", „Orșova" și „Tileagd", iar în urma acordului încheiat cu Societatea generală de Mine și Petrol va închiria, începînd cu 15 aprilie 1936, rafinăria „Doicești".

Cantitățile de țiței prelucrate în rafinării vor crește de la 20 234 tone în anul 1921 la 177 021 tone în 1924 [8].

Interesată în obținerea de piețe străine pentru desfacerea produselor sale, societatea va înființa filiale ale sale în Austria, Franța, Olanda, Cehoslovacia, Germania, Italia și Egipt, iar pentru depozitarea produselor care urmau să fie exportate, cumpără la Constanța un teren de 70 000 m^2 cu prețul de 120 lei m^2. În ceea ce privește exportul va ajunge de la 469 tone de benzină grea exportate în 1921 la 27 780 tone benzină, petrol și motorină în anul 1924.

Beneficiile obținute vor fi și ele de 2 493 600 lei în 1920 și de 173 606 964 lei în 1924 [9].

Criza economică din 1929—1933 va afecta și societatea „Creditul Minier". Din cauza insuficienței măsurilor luate pentru descongestionarea schelelor și rafinăriilor precum și din cauza scăderii prețurilor țițeiului, societatea și-a restrîns producția, prelucrarea la rafinării se va reduce, iar din cauza stagnării producției întreprinderilor industriale consumatoare de uleiuri va avea mari stocuri la rafinăriile „Orșova" și „Tileagd" [10]. Criza de consum și concurența la uleiuri minerale care provoca o desfacere foarte grea, va determina societatea ca la 15 iunie 1930 să încheie un cartel pentru vînzarea uleiurilor.

Efectele crizei vor avea repercursiuni nu numai asupra extracției, prelucrării și comercializării țițeiului, ci și asupra personalului ce deservea societatea și în primul rînd rafinăriile. Începînd cu anul 1929 o parte a personalului este concediat. Astfel, dacă în anul 1929 rafinăria „Aurora"

[5] Ibidem, dosar 8/1935—1936, f. 5.
[6] Ibidem, dosar 20/1930, f. 121.
[7] Ibidem, dosar 1/1922—1947, f. 15.
[8] Ibidem, dosar 2/1925, f. 7.
[9] Ibidem, f. 9.
[10] Ibidem, dosar 7/1928—1938, f. 230—296.

plătea salarii în valoare de 15 746 335 lei, în 1932 mai plătea doar 7 690 529 lei, iar rafinăria „Orșova" 8 372 489 lei în 1929 și 2 583 002 lei în 1932 [11].

Într-un raport din 20 februarie 1930 pe care conducerea rafinăriei „Frăția" din Ploiești îl înainta conducerii societății, se făcea cunoscut că din cauza concedierilor masive, rafinăria risca să rămînă fără personal și nu va mai putea face față lucrărilor [12]. În ziua de 18 august 1930 maiștrii, laboranții, calfele, strungarii și fochiștii concediați de la rafinăria „Frăția" se adresează directorului general al societății, solicitînd respectarea contractelor de muncă (preaviz de 14 zile și plata salariilor pe două luni) [13].

Încercînd să evite aceste concedieri care afectau puternic producția societății, Comitetul de direcție a hotărît reducerea salariilor cu 5—20% și neacordarea de prime.

La 1 ianuarie 1933 se semnalau conflicte de muncă la rafinăria „Aurora", societatea fiind nevoită să accepte o serie de revendicări ale muncitorilor cum ar fi : amenajarea unei infirmerii cu un medic permanent, amenajări de băi și dușuri, transportarea bolnavilor și accidentaților la spital cu mașinile rafinăriei, plata să se facă în timpul lucrului pe echipe, majorarea salariilor cu 5% etc. [14]

Din cauza surplusului de producție, societatea a fost nevoită să facă noi investiții pentru sporirea capacității de înmagazinare, construind alte rezervoare și a încheiat acorduri cu alte societăți pentru stocarea țițeiului în rezervoarele lor disponibile. Singura societate care nu a acceptat țițeiul de la „Creditul Minier" a fost „Concordia", deoarece acest țiței avea un punct de congelare la +17° C.

În anul 1935 societatea, refăcută după efectele crizei, va obține o producție de 457 245 tone, din care 358 265 tone au fost exportate în alte țări, obținîndu-se 450 743 727 lei.

În anul 1937 cu concursul filialei sale din Paris „Creditul Minier Franco-Romain", s-a organizat în cadrul expoziției de la Paris standul societății în Pavilionul Internațional, obținînd „Grand Prix", distincție care nu a mai fost acordată nici unei alte societăți petroliere participante la expoziție [15]. Pentru diversificarea produselor sale, societatea va construi la Brazi o fabrică de asfalt rutier și de sulfat de cupru, iar prin metode proprii va fabrica alcool din stuf, iar din alcoolul brut, glicol necesar armatei. Tot la Brazi, cu ajutorul unui credit cehoslovac, „Creditul Minier" va construi în 1936 o rafinărie în valoare de 500 milioane lei [16].

Începînd cu anul 1936, datorită avantajelor oferite, se observă o creștere a exportului de țiței, păcură, motorină și benzină grea și ușoară către Germania.

[11] Ibidem, f. 230.
[12] Ibidem, dosar 6/1926—1930, f. 77.
[13] Ibidem, f. 12—15.
[14] Ibidem, dosar 4/1933, f. 10.
[15] Ibidem, dosar 10/1938.
[16] Ibidem, dosar 8/1935—1936.

În anul 1941 exportul a fost de 56,68% pentru Germania, 21,99% pentru Italia, 11,67% pentru Elveţia, 0,79% pentru Franţa, 0,39% pentru Bulgaria, 0,16% pentru Iugoslavia şi 8,41% pentru Misiunea militară germană din România [17].

Războiul va determina însă o scădere a producţiei societăţii din cauza lipsei de utilaj şi echipament nou (societatea acţionase cu echipament canadian), a lipsei mijloacelor de transport, uzurii vehicolelor (societatea primise camioane germane dar nu grele, de mare capacitate), lipsei de cauciucuri şi a pieselor de schimb.

În anul 1943 se va obţine o producţie de 26 427 vagoane ţiţei, iar în 1944 de 21 583 vagoane, din care s-au exportat în Germania 210 515 tone în 1943 şi 184 652 tone în 1944 [18]. În 1944 se aprobă fuzionarea cu societăţile „Petrolul Românesc" şi „Petrol Govora". Bombardarea, la 1 august 1943, a rafinăriei de la Brazi, va afecta societatea, distrugerile ridicîndu-se la 178 752 032 lei [19].

În urma convenţiei încheiate de România cu Germania, „Creditul Minier" avea dreptul la despăgubiri pentru distrugerile suferite din cauza bombardamentelor aeriene. Suma se ridica la 1 518 000 000 lei, din care 506 milioane datoraţi de Germania, iar 1 012 000 000 lei datoraţi de România [20]. În contul sumei datorate de Germania, societatea a comandat în Germania o instalaţie de primă distilare cu o capacitate de 860 tone pe zi, montarea ei făcîndu-se în octombrie 1944. La sfîrşitul anului 1944 numărul lucrătorilor societăţii era de 2 101, dintre care 1 559 muncitori şi 542 ingineri şi funcţionari.

În anul 1946 societatea a obţinut 276 156 tone de ţiţei, 40 023 m^3 gaz, 5 177 230 kg gazolină, s-au prelucrat 255 965 tone ţiţei şi s-au exportat 141 203 tone [21]. De asemenea, s-au obţinut 8 173 tone de pirită de cupru de la Altîn-Tepe şi 582 tone cărbune de la mina Tihău [22].

La 1 ianuarie 1948 societatea „Creditul Minier" prin fuziune îşi încetează activitatea.

Cercetarea vastului material documentar creat de către „Creditul Minier" şi compus din corespondenţă, dări de seamă, procese-verbale ale consiliului de administraţie, tabele cu numărul de sonde, perimetrele de exploatare, terenurile concesionate, situaţii cu cantităţile exportate, rapoarte de activitate, prospecţiuni geologice, schiţe, planuri, memorii, buletine de expediţie, dosare personale, state de plată etc. oferă şi alte date care înlesnesc cunoaşterea activităţii societăţii.

Facem precizarea că unele documente sînt scrise în limbile franceză, germană, italiană, engleză, rusă.

Anii extremi: 1919—1948; 831 u.a.; inv. nr. 1600.

---

[17] Ibidem, dosar 11/1942.
[18] Ibidem, dosar 11/1945.
[19] Ibidem, dosar 9/1944.
[20] Ibidem, dosar 11/1945.
[21] Ibidem, dosar 23/1948.
[22] Ibidem.

BIBLIOGRAFIE

Buzatu Gh., *România şi trusturile petroliere internaţionale pînă la 1929*, Edit. Junimea, Iaşi, 1981.

INDUSTRIA ROMÂNĂ DE PETROL (I.R.D.P.)

(Societate Anonimă pentru Industria, Comerţul şi Creditul Petrolier)

Societatea I.R.D.P. s-a fondat la 29 aprilie 1920 avînd un capital de 120 milioane lei, cu sediul în Bucureşti, fiind cea de-a doua societate naţională cu capital românesc, împreună cu societatea „Creditul Minier", înfiinţate după primul război mondial [1].

În urma unei înţelegeri între Take Ionescu şi reprezentanţii I.R.D.P., s-a renunţat la destinaţia iniţială a societăţii şi anume preluarea monopolului de stat asupra distribuţiei interne a derivatelor petroliere.

Printr-o adresă din 11 august 1920, I.R.D.P. a solicitat Ministerului Industriei şi Comerţului drept „recompensă" pentru renunţarea sa, să i se permită să instaleze sonde de foraj pe terenurile statului de la Ochiuri, Moreni şi Misleanca. Obţinînd aprobarea, la 2 septembrie 1920, s-a semnat între Ministerul Industriei şi Comerţului şi I.R.D.P. contractul de foraj nr. 31 190 vizînd perimetrele amintite [2].

De la o sondă industrială, în anul 1921, în perimetrele concesionate societatea va ajunge să deţină trei sonde în 1922, 15 în 1924 şi 20 în 1925 [3]. Aceste sonde forau în regiunile Ochiuri, Runcu, Pâscov şi Cricov, perimetrul de la Ochiuri fiind cel mai productiv [4].

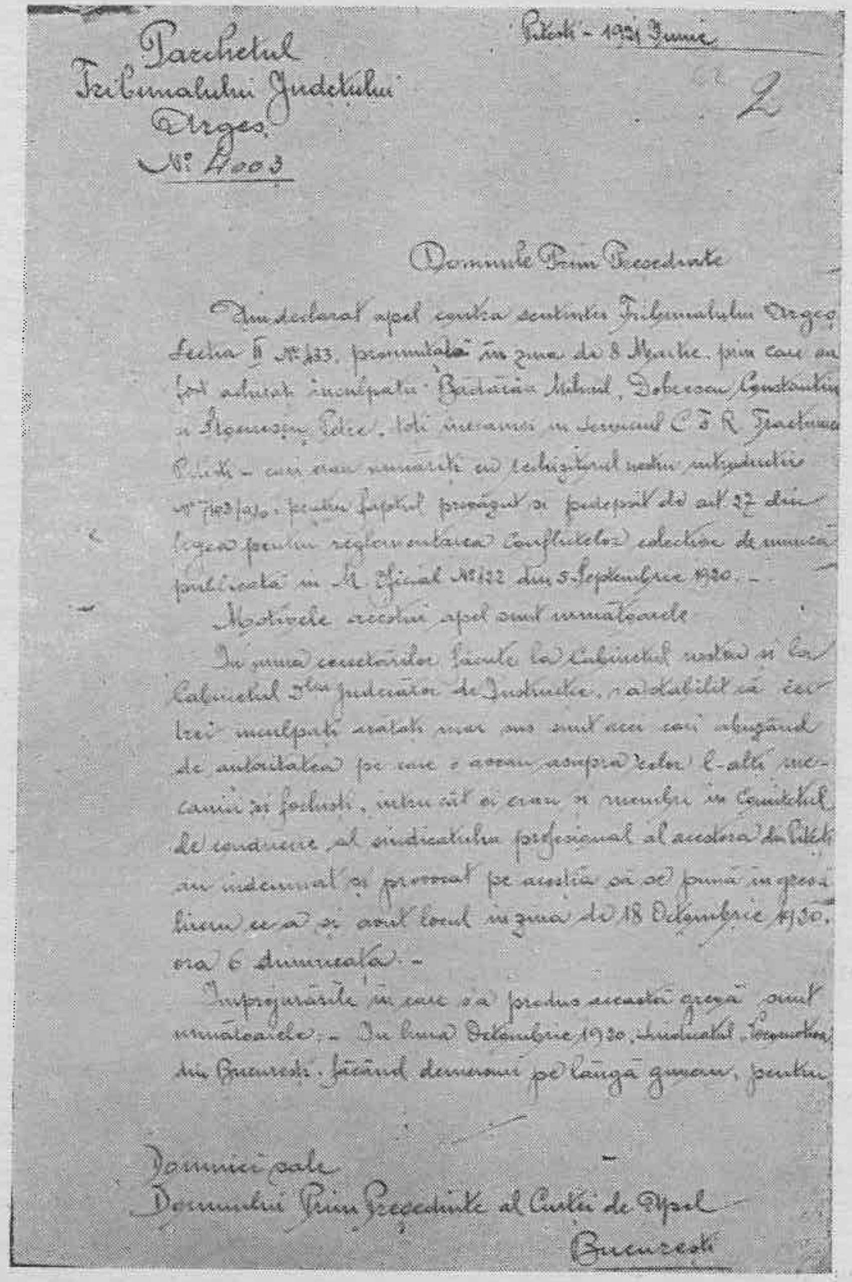
Numărul metrilor pătraţi va creşte de la 273 în 1921 la 1 242 în 1927 [5]. Cu toate că dispunea de suprafeţe mari de teren obţinute de la stat, societatea nu va avea o producţie prea mare de-a lungul anilor. Astfel, în 1924 producţia era de 17 766 vagoane ţiţei [6].

Beneficiul net al anului 1925 a fost în total de 94 132 569 lei după scăderea impozitului, redevenţei către stat şi amortizările.

După criza economică, societatea I.R.D.P. a acordat o mare atenţie achiziţionării de noi terenuri, în anul 1935 deţinînd 994 ha. Tot în acest an a obţinut o producţie de 129 115 878 kg, beneficiul societăţii ridicîndu-se la suma de 80 milioane lei.

---

[1] Arh. St. Argeş, fond I.R.D.P., dosar 1/1920.
[2] Buzatu Gh., *România şi Trusturile petroliere internaţionale pînă la 1929*, Edit, Junimea, Iaşi, 1981, p. 109.
[3] Arh. St. Argeş, fond I.R.D.P., dosar 3/1925.
[4] Ibidem, dosar 2/1926.
[5] Ibidem, fond Creditul Minier, dosar 37/1930—1939.
[6] Ibidem, fond I.R.D.P., dosar 2/1924.

Parchetul Tribunalului Judeţului Argeş
No 4003

Piteşti – 1921 Iunie

Domnule Prim Preşedinte

[illegible]

Domniei sale
Domnului Prim Preşedinte al Curţii de Apel
Bucureşti

1921 iunie, Piteşti. Parchetul Tribunalului Argeş face apel la Curtea de Apel Bucureşti contra sentinţei Tribunalului Argeş privind greva ceferiştilor din 18 octombrie 1920.

Pentru transportul produselor sale societatea utiliza 305 vagoane proprii, în afară de cele închiriate de la C.F.R.

Exploatarea intensă a perimetrelor deţinute va determina o epuizare treptată a ţiţeiului. Astfel, din cele 41 sonde în producţie la sfîrşitul anului 1942, un număr de 17 sonde a avut o producţie zilnică sub 10 tone, iar 20 sonde sub 5 tone fiecare [7].

În anul 1940 societatea obţine concesiuni în Gura-Ocniţei şi Călugăreni şi trei perimetre ale statului în Teiş-Viforîta din judeţul Dîmboviţa [8].

Materialele documentare create de societate în perioada 1941—1945 se referă la producţia de ţiţei obţinută din perimetrele concesionate, exportul către Germania, beneficiile obţinute, numărul de sonde etc.

La începutul anului 1946 se aflau în producţie 62 sonde, din care patru în erupţie, 44 în pompaj, trei în pistonaj şi 11 în lăcărit [9].

La 1 ianuarie 1948 societatea I.R.D.P. avea 548 de salariaţi, dintre care 404 muncitori, patru ucenici, 43 ingineri şi tehnicieni, 33 funcţionari şi 64 personal de centrală [10]. Cei mai mulţi lucrători, 376, se aflau la schelele Moreni şi Mislea din judeţul Prahova.

La 23 noiembrie 1944 muncitorii de la schelele Ochiuri, Gura-Ocniţei, Răzvad, Moreni, Pietriş şi Valea Costei au cerut o serie de revendicări, în total 35 de puncte. Muncitorii cereau desfiinţarea Consiliului de administraţie, exploatarea bunurilor mobile şi imobile ale societăţii, datoriile să fie plătite de vechile consilii de administraţie, condamnarea celor care au comis fraude, veniturile să fie împărţite proporţional cu munca depusă, ziua de lucru de 8 ore, reprimirea celor concediaţi, îngrijire medicală etc.

În faţa acestor cereri, direcţiunea a convenit ca salariile să fie majorate astfel : cele pînă la 60 lei ora cu 130%, între 61—80 lei ora cu 110%, iar de la 101 lei ora în sus cu 60%. Majorarea era condiţionată de majorarea preţurilor la ţiţei. Direcţiunea mai acorda un ajutor de iarnă muncitorilor necăsătoriţi şi căsătoriţi cu sau fără copii [11].

Societatea I.R.D.P. se desfiinţează în anul 1948 prin fuzionare.

Majoritatea documentelor create de societate sînt rapoarte şi referate de producţie, dări de seamă anuale, rapoarte ale Consiliului de administraţie, tabele cu perimetrele concesionate, cu sondele în producţie, metrii foraţi, dosare personale, acte de casă, planuri financiare, balanţe de verificare, state de plată etc.

Cercetarea lor oferă şi alte date importante cu privire la activitatea societăţii.

Anii extremi : 1920—1948 ; 502 u.a. ; inv. nr. 1 576.

[7] Ibidem, dosar 5/1940.
[8] Ibidem.
[9] Ibidem, dosar 28/1947.
[10] Ibidem, dosar 36/1949.
[11] Ibidem, fond Societatea Petrol Block, dosar 4/1944, f. 7.

BIBLIOGRAFIE

Buzatu Gh., *România și trusturile petroliere internaționale pînă la 1929*, Edit. Junimea, Iași, 1981.

SOCIETATEA PETROLIERĂ „CONCORDIA"

Societatea petrolieră „Concordia" a luat ființă în anul 1907, cu sediul la București, prin fuzionarea societăților petroliere „Buștenari", cu sediul în București, „Telega" Oil Co.Ltd", cu sediul la Londra, societatea „Italo-Română", cu sediul în București și Societatea „Allgemeine Petroleum Industrie Aktien-Gesellschaft", cu sediul la Berlin.

Dintre acestea, aportul cel mai mare la capitalul social l-a adus Societatea „Buștenari" care a depus 14 230 000 lei și primea 28 460 acțiuni. Era urmată de Societatea „Telega Oil Co.Ltd" cu 8 500 000 lei pentru care primea 17 000 acțiuni.

Totalul capitalului social la înființare se ridica la 25 000 000 lei.

Scopul era „extragerea petrolului brut, a ozocheritei și a altor produse similare care s-ar găsi în terenurile petrolifere aparținînd societății, în cele luate cu arendă și atît în cele dobîndite, cît și în cele ce s-ar mai dobîndi pe orice cale legală" [1].

Încă din primii ani producția obținută a fost mare. Astfel, în anul 1909 ea se ridica la 96 283 tone, iar beneficiul realizat la 2 746 776,05 lei.

După primul război mondial, în anul 1919, operațiile societății așa cum se arată în raportul Consiliului de Administrație pe acest an „au fost influențate de mișcarea muncitorimei, în special de greva generală din industria petrolieră din iulie. În urma acestei greve care a ținut mai bine de șase săptămîni, societatea a făcut lucrătorilor concesiuni considerabile. Afară de sporirile însemnate ale salariilor lucrătorilor, s-a recunoscut ziua de lucru de 8 ore, fapt care a atras introducerea sistemului de lucru în trei schimburi pe zi a cîte 8 ore, în loc de două schimburi pe zi a cîte 12 ore. În consecință și numărul lucrătorilor a trebuit să fie sporit cu aproape o treime" [2]. Totuși, beneficiul realizat a fost de 1 739 940,78 lei.

Anul 1922 este anul în care se face fuzionarea cu Societățile „Sirius" și „Creditul Petrolifer". Capitalul social era în acest an de 150 000 000 lei, producția înregistra 148 485 tone [3], iar în anul următor capitalul se ridica la 245 000 000 lei, funcționau 75 sonde, s-au forat 15 289 m, producția a fost de 166 544 tone, iar beneficiul de 297 525 756,94 lei [4].

[1] Arh. St. Argeș, fond „Societatea Concordia", dosar 1/1907 și „Monitorul Oficial" nr. 247 din 22 februarie 1908, p. 9252—9266.
[2] Ibidem, dosar 7/1920, f. 2.
[3] Ibidem, dosar 15/1922, f. 19, dosar 3/1924—1947, f. 226.
[4] Ibidem, dosar 3/1924—1947, f. 226.

După acest an, producția începe să scadă. Acest lucru se datora așa cum precizau rapoartele Consiliului de Administrație, faptului că declinul normal al sondelor vechi nu a fost compensat cu ajungerea la petrol a sondelor noi, iar pe de altă parte, trei sonde de explorare ale Societății „Internaționale Rumenische" al căror debit inițial cu caracter eruptiv pronunțat permitea scontarea unei puternice sporiri a producției, au încetat de a produce [5]. Astfel, în anul 1927, aceasta se ridica la numai 74 015 tone, iar beneficiul realizat la 69 841 074,36 lei, spre deosebire de anul 1926 cînd a fost de 135 617 782,62 lei. Acest fapt s-a datorat totodată și scăderii prețurilor produselor petroliere pe piața mondială.

În acești ani, șantierele din Arbănași (județul Buzău) și Buștenari (județul Prahova) au continuat să dea rezultate satisfăcătoare, mai puțin cele de la Moreni, Băicoi și Runcu (județul Prahova) [6].

Situația aceasta nu a fost de lungă durată însă. Astfel, în anul 1928, producția crește iar la 221 919 tone. Societatea avea în acest an un capital de 500 000 000 lei. În același timp s-a cedat șantierul Arbănași pe motiv că era prea îndepărtat de centrul de rafinărie și de rețeaua de conducte, iar șantierele Moreni, Buștenari și Runcu au dat rezultate foarte bune. S-a mărit totodată și parcul de vagoane-cisternă la 668. De asemenea, pentru a se facilita exportul produselor s-au extins instalațiile de înmagazinare, în special la cele din portul Constanța [7].

În anii următori, producția continuă să crească vertiginos. La acest fapt a contribuit și deschiderea în anul 1929 a unui nou șantier la Liliești (județul Prahova), iar în afară de rafinăria „Vega" s-a mai comandat o nouă rafinărie cu o capacitate de 80 vagoane pe zi. La această dată, rafinăria „Vega" distila 553 680 tone țiței și pentru fabricarea uleiurilor 21 670 tone pe an [8].

Criza economică din anii 1929—1933 a lovit greu și industria petrolieră. Cu toate acestea însă producția a fost în 1931 de 859 727 tone, deoarece prețurile de vînzare ale principalelor produse rafinate au scăzut, iar Societatea a fost nevoită să mărească producția, pentru a reduce prețul de cost. Beneficiul nu s-a ridicat însă decît la 51 355 972 lei [9].

În anul 1932, producția ajunge la 1 028 545 tone, iar în 1934 la 1 163 346 tone. În acești ani s-au terminat lucrările de explorare întreprinse în regiunea Gura Ocniței (județul Dîmbovița), s-au forat 33 255 m și s-au achiziționat importante terenuri de explorare pentru a se mări rezervele și a se înlocui terenurile care nu mai erau rentabile.

[5] Ibidem, f. 221.
[6] Ibidem, f. 205—206.
[7] Ibidem, f. 198.
[8] Ibidem, f. 192.
[9] Ibidem, f. 177.

Cea mai mare parte a producției s-a exportat prin filialele societății „Petrofina", iar pentru vînzarea în țară s-a încheiat un acord cu societatea „Distribuția" la începutul anului 1934 [10].

În această situație, cu o producție de 1 229 838 tone în anul 1935, Societatea „Concordia" avea un procent de 14,67% din producția totală a țării (8 384 000 tone), iar în 1936, 13,71%). Tot în acest an, fuzionează cu societatea anonimă „Electrica" [11].

În anul următor, odată cu scăderea simțitoare a producției de țiței a țării (7 147 037 tone), producția societății scade la 912 330 tone, ceea ce reprezintă 12,77% din producția totală. Tot acum s-a pus în exploatare noul șantier de la Liliești-Țintea (județul Prahova) cu rezultate bune, s-au forat 41 914 m, s-a creat un nou Departament numit „Departamentul Minier" care se ocupa de punerea în valoare a zăcămintelor metaliere, s-au achiziționat totodată numeroase terenuri miniere și s-a luat o importantă participare într-o nouă societate „Concordia Auriferă" [12].

De asemenea, în anul 1938 Societatea a absorbit societățile miniere „Lignitul" și „Schitu Golești", mărindu-și capitalul la 1 015 000 000 lei. În acest an, minele de cărbuni ale celor două societăți absorbite au avut o producție de 118 714 tone, iar lucrările de prospecțiuni ale ținutului minier concedat „Concordiei Aurifere" au fost fixate la o suprafață de 31 000 ha [13].

După declararea războiului, în septembrie 1939, prețul produselor la export a crescut, societatea și-a menținut locul al doilea pe țară în ceea ce privește producția și a continuat să-și dezvolte și să-și consolideze patrimoniul de terenuri. În același timp a achiziționat, în urma rezultatelor expertizelor făcute, concesiunile miniere în suprafață de 62 ha ale Societății Anonime Baia de Arieș, județul Turda, alte concesiuni în suprafață de 135 ha și s-au cerut statului perimetrele de exploatare în suprafață de 3 200 ha. S-au făcut de asemenea prospecțiuni geologice detaliate pentru a se determina zonele unde s-ar găsi zăcăminte de aur [14].

Anul 1940 a fost un an foarte agitat, datorită evenimentelor politice internaționale, ca urmare a intensificării și extinderii războiului în Europa.

Cel mai mare cumpărător al produselor societății a devenit Germania. Acestea au trebuit să fie dirijate atît pe Dunăre, cît și pe căile terestre. Exportul în acest an a fost de 403 321 tone. Pentru transportul țițeiului de la locul de producție la rafinărie, la această dată, societatea dispunea de o rețea de conducte în lungime de 600 km.

În ceea ce privea „Departamentul uzinelor metalurgice" (Ploiești) cu un număr de 3 000 lucrători, eforturile au fost dirijate pentru fabri-

[10] Ibidem, f. 156, 163, 170.
[11] Ibidem, f. 142, 149.
[12] Ibidem, f. 135, 136.
[13] Ibidem, f. 129.
[14] Ibidem, f. 119, 120.

carea uneltelor necesare industriei petroliere, al căror import din America devenise imposibil, precum și fabricării munițiilor și tunurilor necesare armatei. De asemenea, s-a trecut la specializarea pentru fabricarea mașinilor rutiere.

În același timp, s-au pus bazele exportului în Elveția încheindu-se livrarea a 12 500 tone cărbune.

Activitatea „Concordiei Aurifere" a fost concentrată în șantierul Baia de Arieș. Pentru punerea în valoare a minereului aurifer s-a terminat studierea și proiectarea unei uzine de flotație. Deși mașinile au fost comandate, din cauza evenimentelor, nu au putut fi aduse.

De asemenea, prin cedarea părții de nord a Transilvaniei, societatea a pierdut exploatările miniere din regiunea Baia Mare. Tot în aceste împrejurări, s-au pierdut și concesiunile miniere din ținutul Munților Gurghiului, la care societatea avea o participație importantă. Însă în prima jumătate a anului, societatea a reușit să achiziționeze Societatea „Toplița—Măgura—Concordia" — societate care deținea terenuri aurifere în ținutul Munților Apuseni și anume 623 ha concesiuni pentru exploatarea aurului și perimetre de exploatare în jurul concesiunilor în suprafață de aproximativ 800 ha în regiunea Băița (județul Hunedoara) [15].

În cursul anului 1941, Societatea a dus tratative cu Societatea „Foraky-Românească", cu care fuzionează la 1 ianuarie 1942. Fuziunea a mărit capitalul la 1 470 000 000 lei și patrimoniul în terenuri, materiale și instalații. Totodată, noua lege a petrolului a creat condiții favorabile atît pentru găsirea unor noi rezerve petroliere, cît și pentru exploatarea cît mai rațională a petrolului. Scurgerea produselor petroliere spre țările aliate și în special spre Germania, a devenit foarte activă, mai ales prin punerea în funcțiune a noilor conducte spre Giurgiu [16].

Pentru perioada 1940—1944 nu se poate da însă situația exactă a producției. Se cunosc numai fluctuațiile intervenite datorită evenimentelor din timpul războiului.

Trebuie menționate aici pagubele enorme cauzate de bombardamente și în special de cel din 1 august 1943, cînd au fost distruse instalațiile din departamentele Petrol, Uzine Metalurgice și Electrice. În acest sens, o situație întocmită la această dată arăta că la Departamentul Petrol-Vega — acestea se ridicau la suma de 449 358 376 lei, Departamentul Electrica 11 495 300 lei, Atelierele-Metalurgice 34 387 000 lei ; în total 495 240 676 lei [17].

Cu toate acestea însă, producția și forajul au depășit realizările anului precedent, fapt care arată un început de normalizare a activității. Același lucru se poate spune și despre activitatea de prelucrare a țițeiului, deși instalația de cracare și parcul de rezervoare fuseseră grav

[15] Ibidem, f. 112.
[16] Ibidem, f. 92.
[17] Ibidem, dosar 335/1943, f. 1.

avariate de bombardamente. În acest an s-au livrat la export 409 462 tone, iar pe piața internă 145 871 tone.

Rezultate importante s-au obținut și pe șantierul Baia de Arieș a cărui producție a fost de 7 547 tone minereu și din care după prelucrare au rămas 642 tone concentrate cu un conținut de cca 35,9 kg. aur fin. De asemenea, societatea afiliată „Toplița-Măgura Concordia" a exploatat 3 676 tone minereu din care s-au extras cca 10,3 kg. aur fin [18].

Din registrul acționarilor înființat la 5 martie 1945, reiese că în acest an existau 997 acționari, se menționa domiciliul, naționalitatea, numărul de acțiuni, valoarea. În total 2 299 124 acțiuni [19].

La 31 decembrie 1948, Societatea „Concordia" fuzionează cu Societatea „Sovrompetrol", iar la 15 ianuarie 1949 erau predate acesteia titlurile fără valoare aflate în tezaurul societății precum și arhiva [20].

În afară de informațiile menționate, fondul mai cuprinde : situații ale sondelor pe perimetre, tabele cu sondele oprite sau suspendate, studii asupra influenței distanței dintre sonde în rentabilitatea exploatării și asupra încălzirii cu gaze în șantierele petroliere, rapoarte privind organizarea exploatării concesiunilor, privind activitatea schelelor, exploatarea aurului, memorii geologice, hărți ale regiunilor petrolifere, referate privind situația și stadiul lucrărilor de prospecțiuni și explorări etc.

Documentele aparținînd fondului Societatea „Concordia", constituie o bogată sursă de informații referitoare la exploatarea petrolului și cărbunelui, care contribuie la cunoașterea și valorificarea acestor bogății importante ale țării.

Fondul a fost preluat de la Arhivele Centrale Petrol comuna Săpata, în anii 1974 și 1978.

Anii extremi : 1907—1949 ; 4 736 u.a. ; inv. nr. 1216, 1217, 1218 și 1219.
Limbi străine : franceză, germană, rusă.

BIBLIOGRAFIE

Buzatu Gh., *România și trusturile petroliere internaționale pînă la 1929*, Edit. Junimea, Iași, 1981.

„PETROL BLOCK"
(Societate anonimă română)

Societatea „Petrol Block" a fost constituită la 11 februarie 1918 prin unirea societăților „Băneasa", „Noris", „Standard", „Lumina", „Saturn" și „Parșani", avînd un capital de 30 milioane lei împărțiți în 60 000 de acțiuni [1].

---

[18] Ibidem, dosar 3/1924—1947, f. 44.
[19] Ibidem, dosar 50/1940, f. 47—66.
[20] Ibidem, dosar 51/1948, f. 4.
[1] Arh. St. Argeș, fond Societatea „Petrol Block", dosar 1/1918.

Societatea nu a avut producție proprie de sondă, fiind o societate de rafinaj.

Deținînd, din anul 1927, patru rafinării („Standard", „Saturn", „Băneasa" și „Lumina") societatea a trebuit să se mărginească la prelucrarea de țiței pentru alte societăți ca : „I.R.D.P.", „Unirea", „Astra", „Creditul Minier", „Jupiter" etc., sau atunci cînd era posibil să cumpere țiței de la producători și să-l prelucreze pe cont propriu [2].

Ca urmare a unei intense activități de rafinare, în anul 1925 societatea reușește să rafineze 200 834 tone țiței, din care a exportat 101 632 tone, obținînd un beneficiu net de 51 122 376 lei [3].

Începînd cu anul 1927 societatea deținea în județele Prahova și Dîmbovița 402 parcele în suprafață de 472 hectare, iar prin legea minelor din același an a primit un perimetru de exploatare de 10 hectare la Mislea. Pe aceste perimetre erau în lucru 10 sonde.

Rafinăria „Standard" din Ploiești Sud era însă singura sursă de venituri mari. Era o rafinărie modernă, cu o capacitate de lucru de 2 000 tone pe zi (1 400 tone țiței și 600 tone reziduuri). În anul 1937 în cadrul rafinăriei a fost dată în folosință o instalație de cracare „DUBBS" cu o capacitate de 600 tone pe zi. Instalația, construită după planurile societății americane „Universal Oil Products", putea craca nu numai păcură, ci și alte fracțiuni.

Personalul ce deservea rafinăria „Standard" se ridica la 500 lucrători și 100 funcționari [4].

Criza economică din 1929—1933 a adus mari prejudicii industriei de petrol. Prețurile au scăzut în anul 1933 la 1 000 lei tona pentru benzină și petrol și la 240 lei pentru păcură. De asemenea impozitele și taxele erau foarte mari.

Astfel, din cele 11 miliarde lei pe care societățile de petrol le-au realizat din vînzări în 1933, șase miliarde au revenit statului sub formă de impozite și taxe.

Pînă în anul 1939 societatea „Petrol Block" exporta produse în Germania, Anglia, Austria, Algeria, Maroc, Spania, Franța, Grecia, Italia, Turcia, Olanda etc.

În anul 1940 din cele 342 734 tone s-au exportat 80,38% în Germania, 19,62% în Italia, iar 15 tone în Elveția [5].

Prețul de cost al produselor obținute de societate era mult sporit din mai multe cauze :

1. neutilizarea completă a capacităților de prelucrare ;
2. instalațiile erau demodate și uzate, îndeosebi cele de distilare ;
3. necesitatea menținerii unui numeros personal tehnic și administrativ.

Datorită faptului că rafinăriile nu funcționau la capacitatea proiectată, după 1939 rentabilitatea societății a scăzut, capitalul reducîndu-se de la 600 milioane lei la 120 000 000 lei.

---

[2] Ibidem, dosar 1/1947.
[3] Ibidem, dosar 4/1918—1934.
[4] Ibidem, dosar 2/1944.
[5] Ibidem, dosar 3/1919—1944.

Principalul creditor al societății a fost după 1939 societatea germană B.K.M. — Brünn-Königs-Felder-Maschinenfabrik"[6].

Cu toate că rafinăria „Standard" fusese proiectată să prelucreze minim 330 000 tone țiței și 150 000 tone păcură pe an, nu s-a realizat această producție, rafinăria fiind închisă temporar din lipsă de țiței, în octombrie 1941. Începînd cu anul 1940 societatea are mari pierderi în 1940 — 132 531 811 lei ; în 1942 — 20 804 648 lei.

Începînd cu august 1943 rafinăria „Standard" începe să funcționeze cu toată capacitatea, prelucrînd țițeiul altor societăți ce aveau rafinăriile avariate. Fiind bombardată de aviația engleză și americană în intervalul aprilie—august 1944, societatea are din nou pierderi cifrate în 1945 la 95 767 124 lei[7], din cauza lipsei de fonduri pentru repararea instalațiilor avariate și a petrolului pentru prelucrare. Celelalte trei rafinării au fost vîndute în 1943.

În baza legii din 2 septembrie 1944, capitalul societății „Petrol Block", aflîndu-se în proporție de 60,77% în mîna unor persoane supuse statului german, societatea a fost pusă sub administrația statului român. În vederea administrării ei, statul a numit la societate „administratori de control", precum și pe membrii Consiliului de administrație.

Prin legea nr. 573 din 19 iulie 1945 cele 60,77% din acțiuni au fost trecute unei societăți din U.R.S.S. (Obiedinenie Ucrneft) în contul despăgubirilor de război, societatea „Petrol Block" fiind scoasă de sub administrația statului[8].

La 31 martie 1945 societatea avea un total de 601 salariați, din care 594 români, trei germani, trei maghiari și un italian[9].

Din cauza pierderilor economice societatea a desființat multe servicii, a comprimat altele, iar personalul a fost fie concediat, fie trecut în alte întreprinderi[10].

Muncitorii rămași nu au mai primit salariile timp de trei luni. Personalul rafinăriei „Standard" a adresat direcțiunii un memoriu prin care solicitau : îndepărtarea elementelor legionare și fasciste, majorarea salariilor, plata orelor suplimentare, ajutor pentru copii, plata concediilor, respectarea demnității lucrătorilor, interzicerea lovirilor și a insultelor, interzicerea concedierilor și a angajărilor fără avizul comitetului muncitoresc de fabrică, reprimirea muncitorilor eliberați după 23 August 1944 din lagăre și închisori[11]. Societatea s-a văzut nevoită să accepte revendicările muncitorilor.

În același timp însă cadre din conducerea societății au adresat o plîngere, la 9 decembrie 1944, direcțiunii, împotriva amestecului comitetului de fabrică în mersul producției, împotriva conferințelor și ședințelor de lucru ținute în ateliere cu muncitorii, fără a fi anunțată conducerea[12].

[6] Ibidem, dosar 73/1946.
[7] Ibidem, dosar 1/1947, f. 1—4.
[8] Ibidem, dosar 57/1946.
[9] Ibidem, dosar 79/1945.
[10] Ibidem, dosar 27/1942—1947.
[11] Ibidem, dosar 2/1944, f. 14—15.
[12] Ibidem, dosar 4/1944, f. 35.

Starea de spirit era agitată și din cauza situației financiare grele a societății. Societatea putea ieși din criză numai dacă procura fonduri pentru repararea rafinăriei și cantități de țiței pentru prelucrare.

În ședința din 10 ianuarie 1948, consiliul de administrație a luat în discuție propunerea de fuzionare cu societatea „Sovrompetrol", această fuziune fiind acceptată.

Fondul arhivistic creat de societatea „Petrol Block" este alcătuit din dări de seamă ale consiliilor de administrație, memorii, concesiuni și cesiuni, convenții de prelucrare, tabele și situații cu produsele exportate, situații lunare privind activitatea rafinăriilor, planuri, schițe, dosare personale, state de plată etc.

Anii extremi : 1918—1948, 1 174 u.a., inv. nr. 1 220.
Limbi străine : germană, engleză, franceză, rusă.

BIBLIOGRAFIE

Buzatu Gh., *România și trusturile petroliere internaționale pînă la 1929*, Edit. Junimea, Iași, 1981.

SOCIETATEA „SARDEP"

(Societate anonimă română pentru dezvoltarea exportului petrolului)

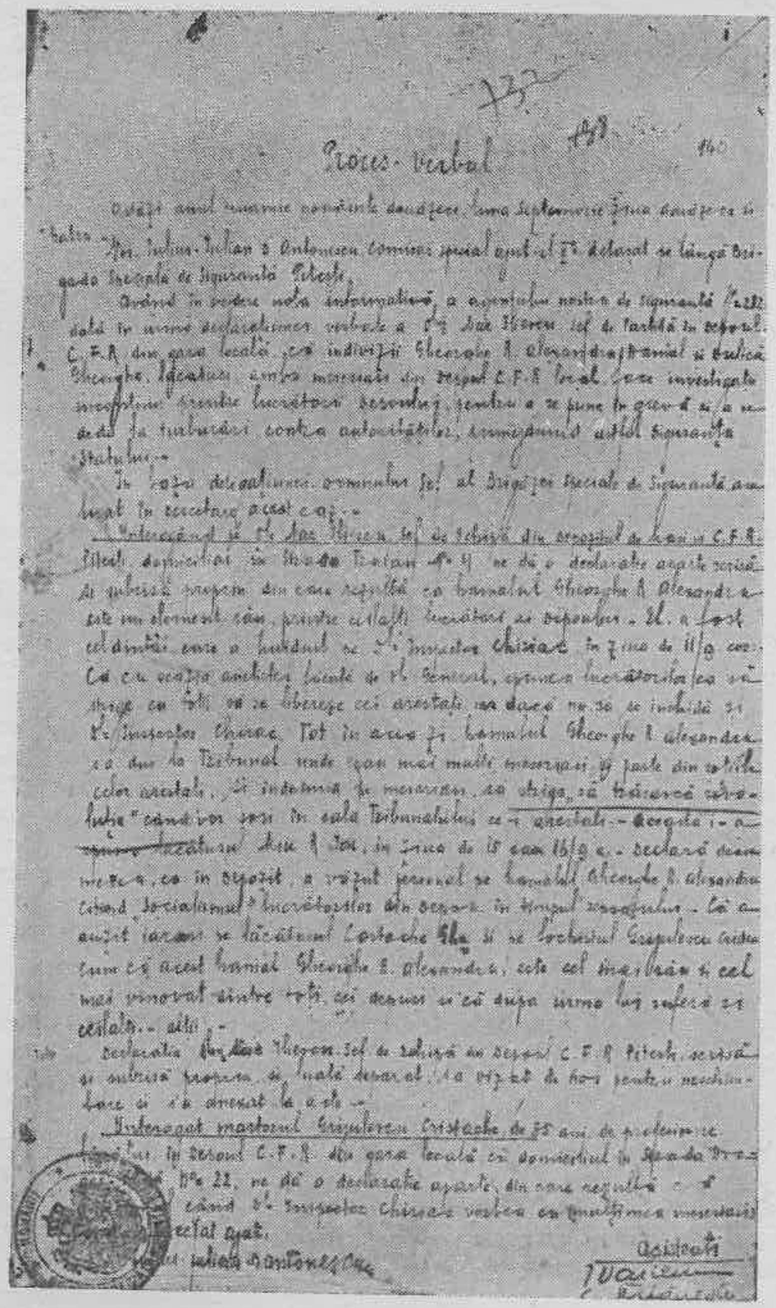
Societatea S.A.R.D.E.P. a luat ființă în data de 4 iunie 1938 sub numele de „Transant S.A.", societate de antreprize și transporturi, avînd ca obiectiv luarea în antrepriză a unor lucrări publice și particulare, efectuarea de transporturi de materiale etc., cu un capital de două milioane lei, împărțit în 4 000 de acțiuni, a 500 lei fiecare[1].

În decembrie 1939, toate acțiunile societății au fost cumpărate de către Mihai Arțăreanu.

La 11 ianuarie 1940, urmărind extinderea domeniului de activitate al societății și îndrumarea lui către industrie, în directă legătură cu producția de petrol, denumirea societății se schimbă în „S.A.R.D.E.P.", societate anonimă română pentru dezvoltarea exportului petrolului. Obiectivul societății era dezvoltarea exportului de petrol prin „producție, prelucrare, cumpărare, depozitare, precum și orice alte operațiuni în legătură cu acest scop[2].

Totodată, capitalul social a sporit la 20 de milioane lei prin înscrierea altor acționari în martie 1940. Aceștia au fost societățile „Deutsche Gasolin, Berlin" — 6 660 000 lei ; Hugostinnes G.m.b.H. Ruhr" — 6 660 000 lei, „Apollo Mineraloelraffinerie, Bratislava" — 3 330 000 lei și „Nitramonia S.A., București" — 1 350 000 lei[3].

[1] Arh. St. Argeș, fond Societatea S.A.R.D.E.P., dosar 35/1940—1941, f. 82—84.
[2] Ibidem, f. 85—86.
[3] Ibidem, f. 46.

Proces-verbal

1920 septembrie 24, Pitești. Proces-verbal încheiat de Brigada specială de siguranță Pitești referitor la propaganda unor ceferiști pentru declanșarea grevei.

La 9 februarie 1940 societatea a încheiat un contract cu Administrația Porturilor și Căilor de comunicație pe apă (P.C.A.) pentru construirea stației de export de produse petroliere din Giurgiu și a primit comenzi pentru construirea de rezervoare de la societățile „Concordia", „E. Wolff", „Vulcan" și „Malaxa" [4].

La 9 mai 1940, acțiunile societății au fost cumpărate prin Bursă de către Dr. C„ Buhlea — 2 000 și Andrei Cruceanu — 2 000 [5]. La 6 noiembrie 1941 Adunarea Generală Extraordinară a decis majorarea capitalului social de la 20 la 60 milioane lei, împărțit în 120 000 [6] acțiuni.

Societatea nu deținea schele de extracție proprii, deci nu avea nici producție proprie. Interesată în exportul de petrol, achiziționa țiței în primul rînd de la mici proprietari, precum și de la unele societăți, pe care îl exporta, fie brut, fie prelucrat în diverse rafinării ca „Vega", „Standard", „Dacia", „Orion" etc. Societatea exporta țiței parafinos, semiparafinos și neparafinos, benzină, motorină și dezbenzinat, beneficiile fiind obținute din exporturile făcute mai ales în Germania, Protectoratul Boemiei și Moraviei și Slovacia, precum și în Bulgaria, Italia, Elveția și Suedia în urma unor convenții speciale. Cantitățile de produse petroliere exportate vor crește de la 24 502 tone în 1940 la 441 907 tone în anul 1942 [7].

Conform convenției încheiate cu Administrația Comercială a Porturilor și căilor de Comunicație pe Apă (P.C.A.), s-au construit două stații de export a produselor petroliere la Ramadan și Cioroiu aflate în incinta portului Giurgiu.

La Ramadan a construit conducte, cale ferată, uzină electrică, rezervoare și pompe pe o suprafață de 9 703 m.p. pentru care societatea plătea o chirie de 36 de lei lunar pentru fiecare metru pătrat.

La Cioroiu au fost instalate 10 rezervoare de tranzit pentru produsele petroliere exportate, potrivit convenției încheiate cu P.C.A., ele rămînînd în proprietatea S.A.R.D.E.P. timp de 25 de ani începînd cu anul 1940, după care treceau în proprietatea P.C.A. [8].

Toate societățile petroliere din România erau obligate să treacă produsele lor, care soseau de la Ploiești prin conductele 5 și 6, prin rezervoarele Societății S.A.R.D.E.P., care le depozita temporar, iar apoi le manipula, încărcînd tancurile petroliere care acostau la danele din stația Cioroiu.

Societatea S.A.R.D.E.P. lua 50% din contravaloarea manipulărilor [9].

Deoarece unii din micii producători și redevențiari din Ploiești nu puteau face deplasarea în București pentru a vinde societății S.A.R.D.E.P. produsele lor, se înființează la Ploiești o reprezentantă S.A.R.D.E.P.

[4] Ibidem, f. 47.
[5] Ibidem, dosar 120/1943—1944, f. 16.
[6] Ibidem, f. 17.
[7] Ibidem, dosar 8/1945, f. 1.
[8] Ibidem, dosar 1/1940—1941, f. 79—80.

Pe baza instrucţiunilor primite de la centrala din Bucureşti, reprezentanţa din Ploieşti putea face următoarele operaţiuni : cumpăra de la micii producători şi redevenţiari orice cantităţi de ţiţei şi produse petroliere, prelua şi recepţiona orice fel de mărfuri, expedia şi vămuia mărfurile [10].

Veniturile societăţii au sporit considerabil şi prin efectuarea unor lucrări de reparaţii şi construcţii punînd la dispoziţia societăţilor solicitante, echipe de muncitori care efectuau lucrările, cumpărarea de tancuri-petroliere şi vagoane cisternă pentru transportul ţiţeiului, dobîndirea de terenuri pentru construcţii, participări cu bani la diferite întreprinderi şi exploatări petrolifere, cumpărări de acţiuni ale unor societăţi etc. [11].

Astfel, participă cu 50% din capital la constituirea societăţilor „Doiceşti" S.A. pentru uleiuri minerale şi rafinării de ţiţei, „S.T.A.D." S.A. de transporturi pe apă şi depozitări, cumpără 49% din acţiunile Societăţii „S.A.R. Petrol", imobile în valoare de un milion lei, 74 vagoane-cisternă şi construieşte un imobil în Bucureşti pe str. N. Iorga nr. 29 a cărui valoare la terminarea construcţiei era de peste 100 milioane lei [12].

Beneficiile obţinute de societate vor spori treptat de la 2 824 410 lei în anul 1940, la 14 363 939 lei în anul 1943 [13].

Numărul salariaţilor societăţii, funcţionari şi muncitori de la Bucureşti, Giurgiu şi Ploieşti a fost în perioada 1940—1943 de 117, după care vor scădea la 76 în anii 1944 şi 1945, 46 în 1946, 33 în 1947 iar în decembrie 1947 — 6 [14].

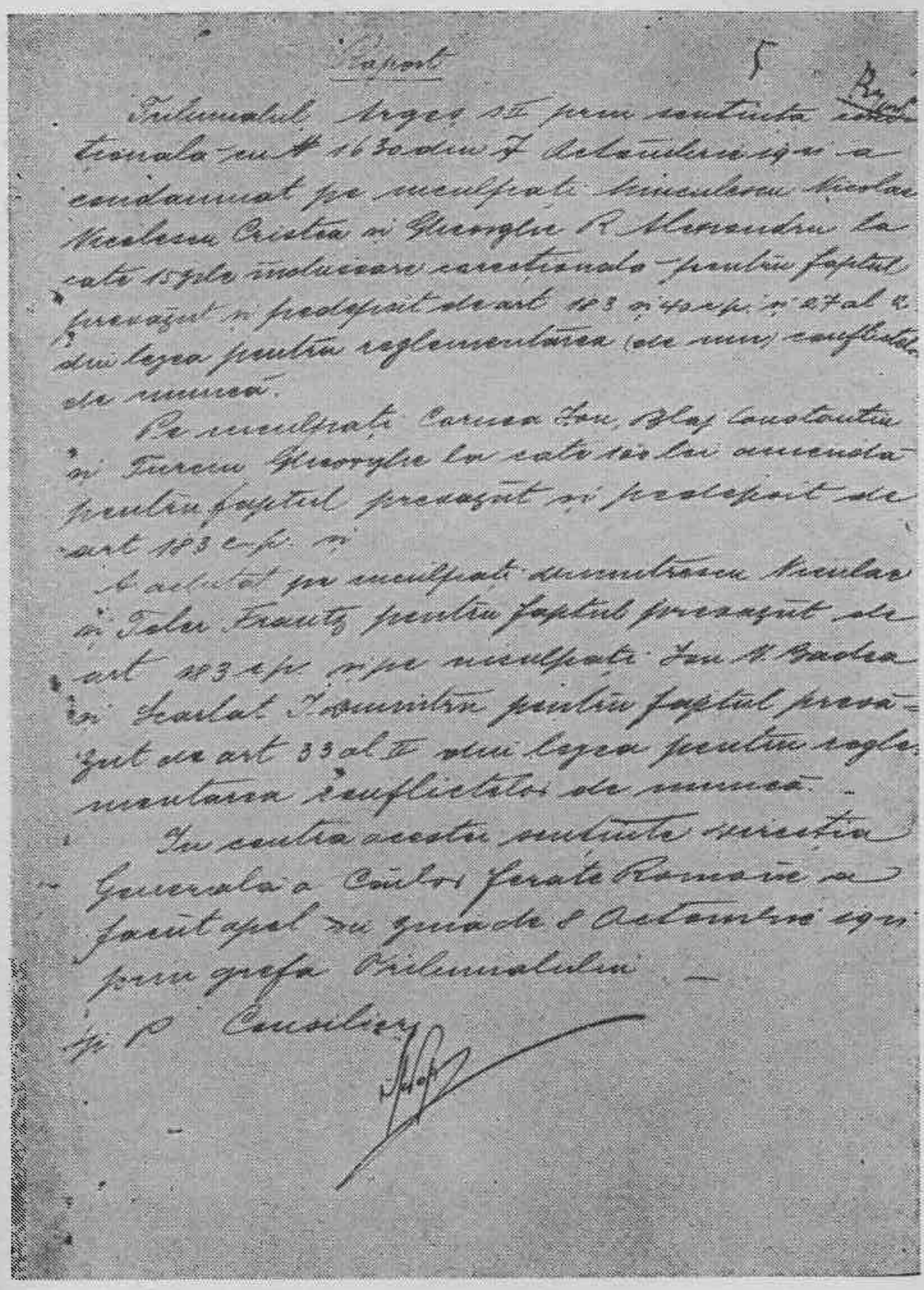
Această scădere s-a datorat restrîngerii activităţii comerciale după anul 1944, cînd mulţi funcţionari şi muncitori au fost transferaţi la alte societăţi, detaşaţi sau demisionaţi.

Numărul lunar mediu al salariaţilor societăţii a fost de 23, salariul mediu lunar al unui funcţionar fiind de 174 552 lei în 1940 şi 2 991 lei în 1947.

Societatea S.A.R.D.E.P. a avut şi o secţie de reprezentanţe şi import. Astfel, a încheiat contracte cu societăţile „Brenntag A.G." din Berlin, de la care importa în ţară acizi naftenici, „Dynamit Nobel A.G." pentru pămînt decolorant, „I.G. Farbenindustrie A.G." pentru paraflow, „Hugostinnes" pentru cărbuni şi cocs, „Deutsche Gasolin A.G." pentru ceară montană, „Kristalglaswerk GmbH" şi „Glaswerke A.G." pentru sticlă şi cristaluri [15].

La începutul anului 1944, în urma unui acord încheiat cu societăţile bulgare „Mineraloel-Sofia" şi „Vnosna Petrolna Tzentrale", Societatea S.A.R.D.E.P., construieşte pe sub Dunăre între Giurgiu şi Rusciuk două conducte de 1 200 metri fiecare, una pentru transportul pro-

[9] Ibidem, dosar 8/1945, f. 2.
[10] Ibidem, dosar 7/1941, f. 24.
[11] Ibidem, dosar 47/1941, f. 31.
[12] Ibidem, dosar 112/1943—1947, f. 1.
[13] Ibidem, dosar 4/1944—1947, f. 147.
[14] Ibidem, f. 148.
[15] Ibidem, dosar 120/1943—1944, f. 28.

1921 decembrie 24, Bucureşti. Raportul Direcţiei Generale CFR privitor la condamnarea unor ceferişti piteşteni participanţi la greva din octombrie 1920.

duselor albe, respectiv benzină și dezbenzinat și alta pentru produse negre, țiței, motorină și petrol. Cele două conducte aparțineau 1/3 societății române și 2/3 societăților bulgare, veniturile conductelor conform convenției împărțindu-se în trei părți egale [16]. Astfel, pentru perioada 1944 — 31 martie 1947 societății S.A.R.D.E.P. i-au revenit 2 608 710 leva [17].

Anul 1944 înseamnă pentru Societatea S.A.R.D.E.P. o scădere a exportului său de produse petroliere la 92 438 tone comparativ cu anul 1943 cînd exportase 275 795 tone. Beneficiile societății au scăzut și ele la 6 548 127 lei în 1944, comparativ cu anul 1943 cînd obținuse un beneficiu cifrat la 14 368 939 lei.

Această scădere s-a datorat efectelor războiului, sporirii dificultăților pentru obținerea autorizațiilor de export din cauza Serviciului de control introdus în Ministerul Economiei Naționale, precum și a bombardamentelor aeriene de la Ploiești și Giurgiu. La Giurgiu bombardamentele au distrus șapte din cele 10 rezervoare de la Cioroiu și au avariat grav una din cele două conducte ce lega Giurgiu de Rusciuk, pierzîndu-se 2 436 357 tone produse petroliere. În aprilie 1944, Societatea S.A.R.D.E.P. este nevoită, din cauza bombardamentelor, să-și evacueze birourile din Ploiești în comuna Mislea, județul Prahova, iar serviciile comercial, contabilitate, registratură și arhiva în comuna Ciupa din județul Argeș [18].

Pînă la 23 august 1944 capitalul social al societății, care se ridica la 60 milioane lei, era deținut în proporție de 72,15% de germani și 27,85% de români și slovaci [19].

După 23 august structura capitalului societății a fost schimbată, societatea fiind pusă sub controlul Comisariatului Bunurilor Inamice, exercitat printr-un administrator de control.

În octombrie 1944 sediul societății din București a fost rechiziționat în folosul Misiunii Britanice de control, societatea mutîndu-și sediul din str. N. Iorga în Piața Amzei. Totodată secția de import a fost închisă.

Anul 1945 reprezintă primul an din activitatea societății care se încheie cu pierdere. Acest lucru se datorează schimbării obiectivului principal al societății și reducerii masive a activității. Exporturile efectuate pînă la 1 aprilie 1945 au fost doar de 12 525 tone benzină, motorină și păcură (țiței nu mai exporta) pentru ca apoi să înceteze tot restul anului.

De la 1 aprilie 1945 din cauza taxelor majorate la cumpărările de țiței, activitatea societății devine nerentabilă.

Principalele resurse de venituri care sînt în același timp și noile ramuri de activitate constau din închirieri de vagoane-cisterne și a

[16] Ibidem, dosar 21/1946—1947, f. 28—29.
[17] Ibidem.
[18] Ibidem, dosar 9/1944, f. 39.
[19] Ibidem, dosar 4/1944—1947, f. 150.

celor trei rezervoare rămase la Cioroiu precum și din prestații de servicii în contul altor societăți [20].

În anul 1945 societatea S.A.R.D.E.P. a pierdut 45 794 096 lei. În octombrie 1945 ca urmare a legii nr. 573/1945, acțiunile foste proprietate germană au fost transferate pe numele societății „Obiedinenie Ucrneft", care devine, astfel, principalul acționar al societății [21].

În anul 1946 structura capitalului se prezenta astfel: 72,15% sovietic, 16,75% românesc și 11,10% slovac [22].

Rafinăria de uleiuri minerale „Apollo" din Bratislava, care deținea 11,10% din capitalul societății S.A.R.D.E.P., după naționalizarea sa de către guvernul Cehoslovaciei, la 1 ianuarie 1946, își va vinde cele 13 320 de acțiuni prin Bursa de Efecte din București firmei sovietice Ucrneft. În decembrie 1947 ele vor fi transferate apoi societății „Sovrompetrol" [23].

Din august 1946 S.A.R.D.E.P. se ocupa și de vînzarea pe piața internă a produselor petroliere primite în comision.

În anul 1947, în general, toate operațiunile au fost extrem de reduse, mai ales după 1 aprilie 1947 cînd toate operațiunile și personalul sucursalei de la Ploiești au fost preluate de Societatea „Sovrompetrol" în vederea fuzionării societăților [24].

În acest an au fost comercializate doar 1 235 tone produse petroliere. Operațiunile de vînzare a produselor petroliere în comision (S.A.R.D.E.P. încheiase convenții de vînzare a unor produse în calitate de comisionar cu societățile Prahova, Creditul Minier, Colombia, Concordia, Petrol Block și Xenia) ar fi dat bune rezultate, chiar și după majorarea prețurilor de la 9 aprilie 1947, dacă societățile cu care S.A.R.D.E.P. încheiase convenții ar fi predat lunar cantitățile de țiței comandate și și-ar fi plătit la timp chiria pentru depozitele și rezervoarele închiriate. Dar cum acestea nu își îndeplineau obligațiile la timp activitatea societății a fost redusă la exportul unor cantități mici în Polonia și Austria [25].

La 20 septembrie 1947, după plecarea Misiunii Britanice, imobilul societății S.A.R.D.E.P. a fost preluat de Societatea „Sovrompetrol". În ianuarie 1948 toate acțiunile societății S.A.R.D.E.P. deținute în totalitate de societatea sovietică „Obiedinenie Ucrneft" au fost transferate societății „Sovrompetrol". Astfel, activitatea societății S.A.R.D.E.P. încetează.

Fondul creat de societate este alcătuit din dări de seamă și procese-verbale ale consiliilor de administrație, contracte și convenții de cumpărare țiței, schițe și planuri ale construcțiilor efectuate de societate, tabele și situații cu cantitățile de țiței și alte produse exportate și importate, facturi export, autorizații, fotocopii ale contractelor și con-

[20] Ibidem, dosar 112/1943—1947, f. 4.
[21] Ibidem.
[22] Ibidem, dosar 11/1944—1946, f. 7.
[23] Ibidem, dosar 9/1941—1947, f. 1—2.
[24] Ibidem, dosar 21/1946—1947, f. 23—24.
[25] Ibidem.

venţiilor de export, acte constitutive ale unor societăţi, lucrări de mobilizare, tabele cu funcţionarii şi muncitorii societăţii, state de plată, bilanţuri, dosare personale, acte de casă etc.

Anii extremi : 1938—1947 ; 574 u.a. ; inv. nr. 1581.
Limbi străine : germană, franceză, rusă.

BIBLIOGRAFIE

Buzatu Gh., *România şi trusturile petroliere internaţionale pînă la 1929*, Edit. Junimea, Iaşi, 1981.

REDEVENŢA

(Societate anonimă pentru exploatarea şi comerţul produselor petrolului)

Societatea „Redevenţa" s-a constituit la 21 iunie 1918 în Bucureşti, în scop de cumpărare şi vînzare de petrol, comercializarea produselor obţinute din petrol, instalarea sau dobîndirea de rafinării, cumpărarea şi vînzarea de terenuri petrolifere. Capitalul social la constituire a fost de două milioane lei repartizat în 2 000 acţiuni [1].

Societatea şi-a început activitatea la 3 iulie 1918, limitîndu-se la dobîndirea de redevenţe petroliere, studiate atît asupra raportului tehnic cît şi asupra rentabilităţii lor.

În afară de primele achiziţii care au stat la baza întemeierii societăţii, au fost investite în cumpărări de redevenţe sume de bani mai mari de două ori decît capitalul iniţial [2].

Producţia societăţii rezultată din redevenţe a fost însă mai mică, fiind influenţată de faptul că activitatea şantierelor petroliere a fost redusă din cauza dezorganizării create de starea de război, a condiţiilor dificile ale reluării lucrului, grevelor de la schelele şi şantierele petroliere, care au contribuit la scăderea producţiei şi diminuarea redevenţelor.

Societatea şi-a asigurat pe lîngă redevenţe şi cîteva parcele de terenuri petroliere în bune poziţii, dar prin decretul din 21 septembrie 1919 care prohiba concesiunile de terenuri petrolifere, societatea a fost împiedicată să facă noi achiziţii. De aceea, pentru dobîndirea de terenuri s-au efectuat asocieri cu particulari, precum şi contractări.

S-a cumpărat ţiţei de la societăţile „Colombia", „Steaua Română", „Speranţa", „Creditul petrolifer", cu preţuri mai mari, care apoi a fost revîndut unor particulari sau societăţi cum ar fi „Alpha" şi „Venus". Produsele comercializate erau : benzină, ulei, minereu, ulei extra, petrol.

Contractele depindeau însă de producţia societăţilor cu care acestea se încheiau. Atunci cînd acestea aveau o producţie scăzută, se reducea şi cantitatea de ţiţei care urma să fie cumpărată de „Redevenţa".

[1] Arh. St. Argeş, fond Societatea „Redevenţa", dosar 1/1918.
[2] Ibidem, dosar 9/1922.

În iulie 1920 „Redevenţa" a cumpărat 125 de vagoane ţiţei cu preţul de 4 300 lei vagonul de la societatea „Speranţa", 500 de vagoane cu 6 500 lei vagonul de la societatea „Astra Română" şi 100 de vagoane de la „Steaua Română", pe care apoi le-a vîndut societăţilor „Cometa" (200 de vagoane cu preţul de 7 000 lei vagonul), „Vega" (500 vagoane cu preţul de 7 500 lei vagonul), „Olea" (50 vagoane cu 8 000 lei vagonul) şi Băncii Generale (100 vagoane cu 7,20 lei kilogramul) [3].

Existenţa unei mari concurenţe făcea ca societatea să piardă unele contracte. În decembrie 1920, în urma discuţiilor purtate cu inginerul Anton Raky, specialist în foraj, societatea „Redevenţa" constituie societatea „Forajul" pentru executări de foraje, cu un capital de 12 milioane lei, din care şapte milioane subcris de „Redevenţa", iar restul de cinci milioane de diferiţi acţionari. Tot în decembrie 1920 societatea cumpără rafinăria „Orientul" ce avea o capacitate de prelucrare de şapte vagoane pe zi şi rezervoare cu o capacitate de depozitare de 400 vagoane, cu suma de 11 milioane lei ; sediul acesteia era la Ploieşti [4].

La sfîrşitul anului 1920 capitalul social al societăţii ajunsese la 25 milioane lei, beneficiul obţinut din redevenţe şi vînzări de produse petroliere ajungînd la 19 044 480 lei.

În anul 1923 societatea participă la licitaţia privind vînzarea redevenţelor de petrol ale statului, obţinînd o cotă de participare de 42%, asigurîndu-şi astfel materia primă pentru rafinăria sa şi pentru plasarea produselor.

În cursul anului 1924 cumpărările de redevenţe au fost restrînse deoarece taxele care se percepeau atît asupra actelor de cesiune de redevenţă, cît şi asupra redevenţei propriu-zise erau excesive. Cu toate acestea în 1925 rafinăria societăţii a funcţionat din plin prelucrînd o cantitate de 70 000 tone ţiţei, iar în 1926 din întregul export al României, la 10% a fost asigurat de „Redevenţa".

În anul 1933, societatea a ajuns la un capital de 225 825 000 lei. Au fost exportate 393 326 tone ţiţei în ţări ca : Austria, Cehoslovacia, Ungaria, Germania, Bulgaria, Anglia, Franţa, Belgia, Iugoslavia, Indochina etc.

De asemenea, societatea avea sucursale la : Londra, Paris, Berlin, Viena, Anvers, Amsterdam, Praga, Sofia, Budapesta, Zürich [5].

În anul 1935 personalul care deservea societatea se ridica la 192 ingineri, tehnicieni şi muncitori. În cursul anului 1939 societatea a obţinut o producţie de 27 683 tone ţiţei, provenită din sondele de pe şantierele Piscuri, Haimanale, Chirdoveni, Răzvadul de Jos, Valea Grecului şi a exportat 192 113 tone ţiţei. Diferenţa mare dintre producţia proprie şi vînzări se explică prin faptul că societatea cumpăra ţiţei fie de la stat, din redevenţe şi impozite miniere, fie de la alţi producători, îl prelucra în rafinăriile altor soicetăţi, cumpăra produse finite, care

[3] Ibidem, dosar 2/1918—1924.
[4] Ibidem.
[5] Ibidem, dosar 4/1934.

împreună cu cele obținute din prelucrare le vindea atît pe plan intern, cît și extern.

Ca și în cazul altor soicetăți românești și în Societatea „Redevența" a pătruns capitalul străin. Începînd cu 1939 societatea avea deja datorii la unele societăți, mai ales cele germane ca: „Olex Berlin", „Manesmann", „Vacuum Oel", „Nova Viena R.M.", „Kontinentale". În anul 1941 din totalul de 600 000 de acțiuni care constituiau capitalul societății, doar 377 567 mai erau deținute de români.

Totalul datoriilor interne și externe ale societății se ridica la suma de 2 119 636 628 lei [6].

Războiul a provocat mari pierderi societății, a cărei producție de țiței a scăzut de la 37 427 tone țiței în 1941, la 18 034 tone în 1943 și 17 911 tone în 1944. De asemenea, producția de gazolină a scăzut de la 2 952 tone în 1939, la 261 tone în 1944.

În ianuarie 1942 salariații societății de la schelele Mărginenii de Sus și de Jos, Haimanale și Răzvad, nemulțumiți de salariile mici și ritmul în care lucrau, au solicitat mai multe revendicări printre care mărirea salariilor cu 30%, acordarea unui spor de scumpete, acordarea concediului de odihnă, asigurarea asistenței medicale și angajarea unui medic pentru consultații, plata orelor suplimentare, ajutor de familie și pentru copii, duminici libere etc.

Societatea a fost nevoită să accepte și să satisfacă cererile muncitorilor [7].

În anul 1946 producția a fost de 36 292 tone, societatea deținînd 14 sonde în lucru și 7 în inactivitate.

La 1 ianuarie 1948 „Redevența" a fuzionat [8].

Societatea „Redevența" a fost prima societate din țară care, investind capitaluri însemnate aflate în zone bogate, a stimulat comerțul cu petrol, negocierile de redevențe devenind o afacere curentă.

Documentele create de Societatea „Redevența" sînt formate din acte de cesiune și arendare, contracte de închiriere, acte de tranzacții convenții de foraj, procese-verbale, corespondență cu diverse firme, schițe și planuri cu perimetrele concesionate, dări de seamă ale Consiliilor de administrație, tabele și state de plată ale salariaților, memorii, acte de export, registre etc.

Anii extremi: 1918—1948 ; 959 u.a ; inv. nr. 1222
Limbi străine: franceză ,engleză.

BIBLIOGRAFIE

Buzatu Gh., *România și trusturile petroliere internaționale pînă la 1929*, Edit. Junimea, Iași, 1981.

[6] Ibidem, dosar 69/1945.
[7] Ibidem, f. 16.
[8] Ibidem, dosar 16/1948.

EXPLOATAREA PERIMETRELOR STATULUI (E.P.S.)

Grupul E.P.S. a luat ființă prin convenția din 2 decembrie 1925 cînd societățile „Petrolul Românesc", „Petrol-Govora", „Forajul", toate cu sediul în București și „Întreprinderile Ioan Grigorescu" cu sediul în Tîrgoviște, au convenit ca exploatarea perimetrelor primite în concesiune de la stat să se facă în comun sub formă indiviză, pe tot timpul duratei concesiunii. Prin convenția de constituire a grupului, se menționa că participarea fiecăreia din societățile semnatare atît la drepturi, cît și la obligații, la beneficii și cheltuieli, va fi în proporțiile stabilite prin însăși concesiunea care a fost acordată și anume: „Petrolul Românesc" — 31,5%, „Petrol-Govora" 31,5%, „Forajul" — 22%, „Întreprinderile Ioan Grigorescu" — 15%. De asemenea, se stabilea ca orice decizie cu privire la angajamentele importante ale grupului (transformarea lui într-o societate anonimă pe acțiuni, asocierea cu alte întreprinderi sau societăți, stabilirea programului de lucru, încheierea de contracte pentru foraj, cumpărări de materiale etc.) se va lua în comun cu aprobarea în scris a tuturor componenților grupului. Durata concesiunii era de 32 ani.

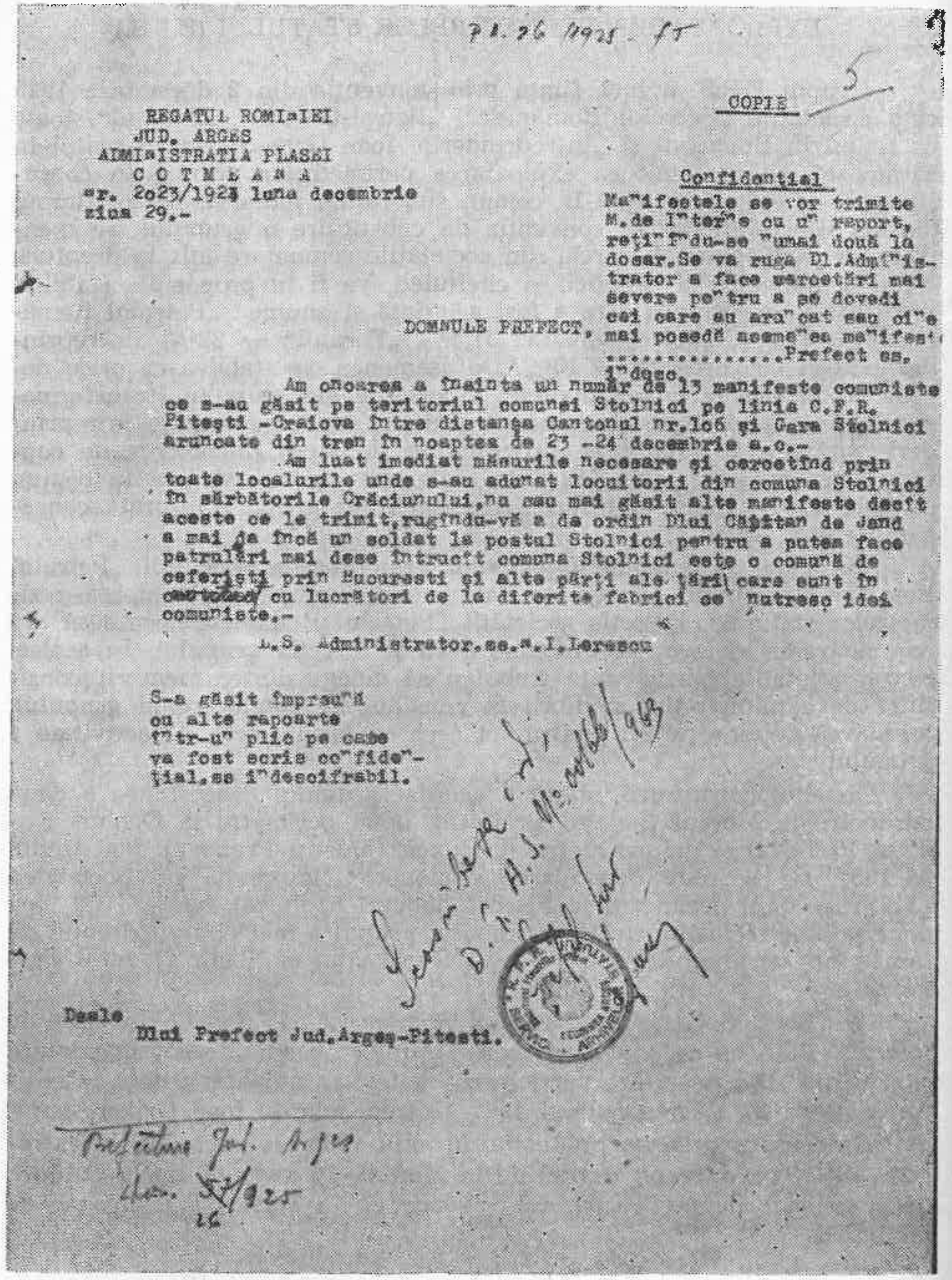
Birourile și personalul grupului erau atașate societății „Petrolul Românesc", formînd servicii speciale sub denumirea „Exploatarea perimetrelor statului". Direcția societății „Petrolul Românesc" compusă din administratori delegați și directori avea și direcția grupului. În același timp, societățile participante trebuiau să delege dintre membrii consiliilor de administrație, membrii în consiliul de conducere al grupului, care avea depline puteri pentru tot ceea ce forma sfera de activitate a grupului [1].

În anul constituirii, statul a acordat grupului concesiunea a două perimetre la Moreni (județul Prahova), două perimetre la Ochiuri (județul Prahova) și un perimetru la Runcu (județul Prahova). Mai tîrziu, în 1937, s-a acordat dreptul de exploatare, împreună cu Societatea I.R.D.P. a unui perimetru la Piscuri (județul Prahova), iar în 1938 încă două perimetre la Runcu. De asemenea, grupul a mai obținut dreptul de forare pe perimetrele Teiș (județul Dîmbovița) și Slănic (județul Prahova).

În 1944, Societățile „Petrolul Românesc" și „Petrol-Govora" au fost absorbite de societatea „Creditul Minier" care a trecut mandatară a grupului. Din acest an, participarea a fost următoarea: 63% „Creditul Minier", 22%, „Forajul" și 15% „Întreprinderile Ioan Grigorescu" [2].

În ceea ce privește producția, în anul 1938, de exemplu, se extrăgeau — 14 vagoane pe zi țiței de la Moreni, 16 vagoane de la Ochiuri, două vagoane de la Piscuri, 1,5 vagoane de la Teiș și 0,5 vagoane de la Runcu.

[1] Arh. St. Argeș, fond E.P.S. (Exploatarea perimetrelor statului), dosarele 4/1926, 1/1925—1946, 2/1925—1929.
[2] Ibidem, dosar 22/1941.

COPIE

REGATUL ROMÂNIEI
JUD. ARGEŞ
ADMINISTRAŢIA PLĂŞII
COTMEANA
Nr. 2023/1925 luna decembrie
ziua 29.-

Confidenţial
Manifestele se vor trimite
M. de Interne cu un raport,
reţinîndu-se numai două la
dosar. Se va ruga Dl. Adminis-
trator a face cercetări mai
severe pentru a se dovedi
cei care au aruncat sau cine
mai posedă asemenea manifeste
..............Prefect ss.
4 dec.

DOMNULE PREFECT,

Am onoarea a înainta un număr de 13 manifeste comuniste ce s-au găsit pe teritoriul comunei Stolnici pe linia C.F.R. Piteşti - Craiova între distanţa Cantonul nr. 106 şi Gara Stolnici aruncate din tren în noaptea de 23 - 24 decembrie a.c.-

Am luat imediat măsurile necesare şi cercetînd prin toate localurile unde s-au adunat locuitorii din comuna Stolnici în sărbătorile Crăciunului, nu s-au mai găsit alte manifeste decît aceste ce le trimit, rugîndu-vă a da ordin Dlui Căpitan de Jand. a mai da încă un soldat la postul Stolnici pentru a putea face patrulări mai dese întrucît comuna Stolnici este o comună de ceferişti prin Bucureşti şi alte părţi ale ţării care sunt în [illegible] cu lucrători de la diferite fabrici ce nutresc idei comuniste.-

L.S. Administrator ss. N. I. Lerescu

S-a găsit împreună
cu alte rapoarte
într-un plic pe care
a fost scris confiden-
ţial, ss indescifrabil.

Dsale
Dlui Prefect Jud. Argeş-Piteşti.

1925 decembrie 29. Administraţia plasei Cotmeana trimite Prefecturii Argeş mai multe manifeste comuniste găsite pe raza comunei Stolnici.

În 1940, producţia scade, în aşa fel încît se extrăgeau de la Moreni — 11,5 vagoane pe zi, la Ochiuri — 7,5 vagoane, Teiş — două vagoane, Runcu — 0,4 vagoane, Piscuri — 0,3 vagoane şi Slănic — trei vagoane şi continuă să scadă şi în anii următori. Astfel, producţia totală de ţiţei a grupului în anul 1941 a fost de 8 170 vagoane faţă de 7 990 vagoane în 1940, iar în 1942 de 7 175 vagoane [3].

Dintr-un raport al Consiliului de Administraţie reiese că prin cele 92 sonde săpate (55 191 m) în perimetrele concesionate grupului, s-au extras din anul 1926 pînă la 31 decembrie 1944 — 165 398 vagoane ţiţei. Din acestea, producţia schelelor principale, Moreni şi Ochiuri a fost de 155 000 vagoane [4].

Scăderea producţiei s-a datorat epuizării sondelor în exploatare cît şi lipsei de terenuri pentru săparea altor sonde noi.

Activitatea în cursul anului 1944 a fost puternic influenţată începînd cu luna aprilie pînă la 23 august 1944 de bombardamentele aeriene, iar după această dată şi de distrugerea la 26 august a staţiei de rezervoare de la Moreni. De asemenea, a trebuit să se treacă la refacerea instalaţiilor, conductelor şi rafinăriilor societăţilor. Astfel, producţia anului 1944 a fost numai de 3 997 vagoane ţiţei, faţă de 6 355 vagoane în 1943 [5].

Pentru distrugerile cauzate de război rezervoarelor şi staţiilor de pompare din schelele Moreni şi Floreşti, grupul cerea în septembrie 1944 un credit de 30 000 000 lei, cheltuielile de refacere fuseseră apreciate însă la suma de 50 000 000 lei [6].

Fondul a fost preluat de la Arhivele Centrale Petrol comuna Săpata în anul 1978. În afară de cele menţionate, fondul mai cuprinde şi alte categorii de documente, convenţii încheiate cu alte societăţi pentru livrări de utilaje şi instalaţii, buletine statistice privind activitatea lunară a sondelor, bilanţuri, rapoarte lunare privind situaţia şi producţia de gaze a sondelor, state de plată a salariilor.

Anii extremi : 1925—1948 ; u.a. 620 ; inv. nr. 1457.

„COLOMBIA"

(Societate franco-română de petrol)

Societatea „Colombia" a fost înfiinţată în anul 1905 cu capital român şi francez, ea desfăşurînd înainte de război o importantă activitate de foraj şi exploatare în regiunile Buştenari, Băicoi, Moreni şi Ţintea, precum şi lucrări de explorare în regiunile Copăceni, Tisa-Nucet şi Breaza.

[3] Ibidem, dosar 1/1928—1944.
[4] Ibidem.
[5] Ibidem, dosar 22/1941, 19/1944.
[6] Ibidem, dosar 1/1928—1944.

Distrusă în timpul primului război mondial și sechestrată de inamic, ea și-a reînceput activitatea după eliberarea teritoriului ocupat, cînd fuzionează, în 1919, cu societatea „Alpha", societate româno-belgiană de petrol care-și desfășura activitatea de foraj în regiunea Țintea [1].

Societatea se afla în strînse raporturi cu importante societăți franceze interesate de extragerea de petrol din România, cum ar fi „Omnium international de Petroles" și „Banque de Paris et de Pays Bas".

În anul 1928 „Colombia" a încorporat societatea „Aquila Franco-Română" (societate anonimă pentru industria și comerțul petrolului) înființată în anul 1904 și care a forat în regiunile Moreni, Arbănași, Chiciura și Gropi [2].

Prin această fuziune a trecut în proprietatea societății și rafinăria „Aquila" de la Ploiești ce fusese construită în anii 1906—1907, capacitatea de prelucrare a ei fiind de 20 000 tone țiței pe lună. Societatea mai deținea o stație de export la Constanța cu o capacitate de depozitare de 30 000 tone, iar șantierul din Moreni era legat cu rafinăria din Ploiești printr-o conductă cu o capacitate de pompare de 140 vagoane pe zi.

După fuzionare societatea avea un capital social de 380 milioane lei și 1 590 salariați români și 22 străini [3].

Lucrătorii erau plătiți cu ziua, inginerii, maiștrii, contramaiștrii și șefii de echipă cu luna. Salariile erau de 85 lei minim și 225 lei maxim pe zi [4].

Între anii 1918—1928 societatea a forat 59 951 m și a obținut o producție de 1 738 970 tone țiței. Necesarul de motoare, pompe, aparate de foraj, cazane cu abur, compresoare, tuburi, rulmenți, ciment, tablă de aluminiu erau importate din străinătate.

Principalele produse exportate erau : benzină, petrol, motorină și păcură, iar țările beneficiare : Franța, Italia, Anglia, Germania, Austria, Olanda, Belgia, Grecia, Siria, Egipt, Maroc, Tunisia etc.

Între 1931—1932 s-au exportat 66 693 tone benzină, 66 105 tone petrol, 35 996 tone motorină și patru tone păcură [5].

La 1 martie 1934 personalul societății din București, Constanța Ploiești, Cernavodă, Moreni, Băicoi, Chiciura și Gura Ocniței se ridica la 1 086 de persoane [6].

În decursul activității sale societatea s-a preocupat și de obținerea de produse speciale în urma prelucrării țițeiului, cum ar fi : wax distilat de Țintea și Bucșani bun pentru vaselină, motorină specială, accizi naftenici, desemulsionatul Colombit, gaz lichid, fenoli, asfalt etc.

În anul 1940, ca urmare a atacării Franței de către Germania, majoritatea personalului francez a trebuit să părăsească țara, fiind mobi-

[1] Arh. St. Argeș, fond Societatea „Colombia", dosar 4/1926.
[2] Ibidem.
[3] Ibidem, dosar 3/1929.
[4] Ibidem.
[5] Ibidem, dosar 4/1927—1933.
[6] Ibidem, dosar 100/1934.

lizat în Franța. Părăsind țara în 48 de ore, ei au fost înlocuiți cu români. La începutul acestui an, capitalul social ajunsese la 380 milioane lei, 99% din el fiind francez, iar 1% român [7].

Începînd cu luna iunie 1941, exportul societății prin portul Constanța a încetat din cauza bombardamentelor, Germania și Italia (principalele țări importatoare) fiind aprovizionate pe Dunăre și calea ferată.

În anul 1942 Germania a importat 2 201 585 tone țiței, iar Italia 862 179 tone [8]. Pînă în anul 1944 acțiunile societății vor ajunge să fie deținute de societatea „Kontinentale Oel" din Berlin în proporție de 85%, restul de 15% fiind deținute de acționari francezi și români.

Începînd cu luna ianuarie 1943 se observă o creștere a nemulțumirilor produse în rîndul lucrătorilor de pe șantierele societății și de la rafinăria „Aquila" din Ploiești.

Din cauza scumpetei și a salariilor mici, la sfîrșitul anului 1942, 180 de lucrători aveau datorii, unele atingînd suma de 14 000 lei. Din cei 503 funcționari și lucrători ai rafinăriei doar 72 luau salarii de peste 12 000 lei, exact necesarul unui lucrător de a-și întreține familia (dacă era formată numai din soție și un copil) pe lună, pentru hrană, îmbrăcăminte, combustibil, chirie, impozite.

Deoarece comparativ cu anul 1939 salariile au fost sporite numai cu 80%, iar costul vieții la produsele alimentare ridicîndu-se în medie la 500% și chiar 1 000%, aprovizionarea muncitorilor se făcea la prețuri de speculă.

Datorită concedierilor masive de personal, muncitorii s-au revoltat cerînd mărirea salariilor, interzicerea aplicării de pedepse ca cele aplicate militarilor, precum și amenzi și reduceri de salarii, încetarea concedierilor, reprimirea celor concediați, aprovizionarea cu îmbrăcăminte și încălțăminte la prețuri mai reduse decît pe piață etc.

În fața acestei situații societatea a fost nevoită să satisfacă o parte din revendicările muncitorilor [9].

Exploatarea intensivă, în terenuri epuizate, precum și lipsa de regiuni productive noi, a determinat o scădere treptată a cantităților de țiței extrase de sondele societății din județele Prahova, Dîmbovița și Buzău.

Astfel, în anul 1945 din județul Prahova s-au extras doar 67 492 tone, din Dîmbovița 46 036 tone (comparativ cu anul 1936 cînd s-au extras din Dîmbovița 666 173 tone, iar din Buzău 516 tone [10].

În anul 1948 societatea „Colombia" este preluată de societatea „Sovrompetrol".

Documentele create de societate sînt formate din contracte de concesiuni și cesiuni, schițe și planuri ale terenurilor deținute atît de la stat, cît și de la particulari, suprafața lor, producția, dări de seamă, ra-

[7] Idem, fond Societatea „Kontinentale", dosar 19/1941—1943.
[8] Idem, fond Societatea „Colombia", dosar 24/1944—1947.
[9] Ibidem, dosar 125/1943, f. 23—29.
[10] Ibidem, dosar 24/1944—1947.

poarte și memorii, circulare, note de serviciu, procese-verbale, buletine de expediție și analiză etc.

Anii extremi : 1922—1948 ; 1.628 u.a. ; inv. nr. 1 601.
Limbi străine : franceză, engleză, germană.

BIBLIOGRAFIE

Buzatu Gh., *România și trusturile petroliere internaționale pînă la 1929*, Edit. Junimea, Iași, 1981.

SOCIETATEA „KONTINENTALE OEL G.m.b.H. BERLIN SUCURSALA BUCUREȘTI

(Societate cu răspundere limitată)

Societatea „Kontinentale Oel G.m.b.H" cu sediul în Berlin se ocupa cu activitatea petrolieră în străinătate.

Scopul înființării societății era dobîndirea de terenuri petrolifere și concesiuni, prelucrarea, rafinarea și comercializarea țițeiului și a derivatelor sale, dobîndirea de brevete, patente și invenții, executarea de foraje, arendarea de rafinării, participarea cu capital la alte societăți petrolifere [1].

Societatea „Kontinentale Oel" a fost înființată la 15 octombrie 1941 cu o sucursală la București cu un capital social inițial de șase milioane lei în proporție de 100% german, capital care în 1943 va ajunge la 100 milioane lei [2].

Pînă în anul 1944 se prevedea ca societatea să pătrundă cît mai mult în lumea petrolului, sucursala din București urmărind să concentreze tot petrolul din România, forțînd prin diferite mijloace societățile mici și mari să devină dependente de ea. Foarte repede, prin importul de instalații, materiale și mașini de foraj, sucursala din București a devenit furnizorul aproape exclusiv al utilajului necesar societăților petroliere din țara noastră [3].

Societăți ca : Sarpetrol, Concordia, Colombia, I.R.D.P., Petrol Block, Steaua Română, Redevența, Româno-Americană, Creditul Minier au primit material de foraj în valoare de sute de milioane lei. Astfel, Sarpetrol în valoare de 195 400 936 lei, Concordia în valoare de 106 738 393 lei, I.R.D.P., în valoare de 134 318 453 lei, Colombia 27 028 763 lei etc. [4].

Sucursala din București se ocupa cu exploatări proprii pe terenurile de la Doicești-Șotînga cu încheierea contractelor de participări la

[1] Arh. St. Argeș, fond Societatea Kontinentale, dosar 12/1942, f. 3
[2] Ibidem, dosar 47/1944, f. 29.
[3] Ibidem, f. 31.
[4] Ibidem.

exploatări făcute de alte societăți (Astra Română, Creditul Minier, Concordia, I.R.D.P.), cercetări geofizice, aprovizionarea cu materiale și instalații de foraj, închirieri de autovehicule altor societăți (societatea deținea 15 autoturisme, șapte camioane, cinci tractoare și nouă remorci), efectuarea de diverse servicii societăților Concordia, Colombia și S.A.R.D.E.P.

Din cercetarea materialului documentar creat de Societatea Kontinentale — sucursala București, reiese că aceasta în anul 1942 a avut o producție de 16 166 tone și un beneficiu de 728 936 lei, iar în anul 1943 o producție de 16 825 tone țiței [5].

Personalul societății era în anul 1943 de 401 salariați, în 1944 de 377, pentru ca în 1945 să scadă la 99 în urma concedierilor și plecării în Germania a unei părți din personalul german.

Sucursala București a Societății Kontinentale era creditată în străinătate de către Centrala din Berlin cu 1 503 636 038 lei, Herman Göhring Werke cu 20 000 000 lei, Dalmine S. A. din Italia cu 137 292 621 lei și Mineral Oel Sofia cu 405 911 lei [6].

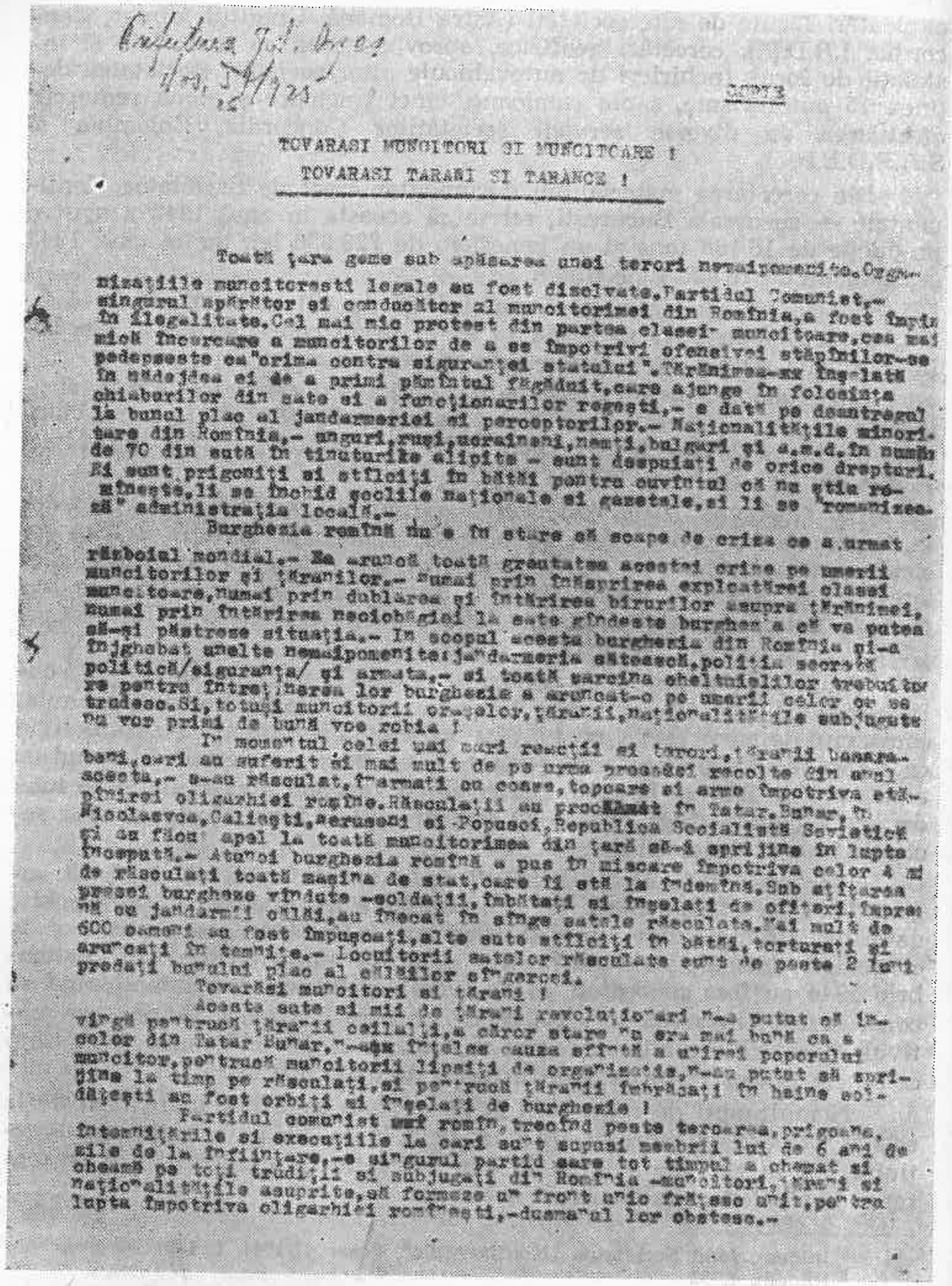
La 23 August 1944 conducerea germană a societății se refugiază în Germania cu principalele documente, lăsînd un haos în arhiva societății, nemaigăsindu-se în original nici un contract-convenție încheiate cu alte societăți. Societatea și-a încetat complet obiectivul de import de materiale, mașini și instalații reducîndu-și cifra de afaceri cu 1/8 [7].

Anul 1944 a însemnat pentru societate o pierdere de 179 375 681 lei, iar după ce la 9 octombrie 1944 Societatea Astra Română a anulat contractul de participație existent cu Societatea Kontinentale sub motivul că a fost făcut „sub presiune germană", veniturile societății, începînd cu anul 1945, se limitau la aproximativ 40 de vagoane țiței obținute pe lună de la Doicești-Șotînga și 15—20 vagoane țiței, încasate de la alte societăți în contul datoriilor.

Pierderile suferite de societate, precum și faptul că după 23 august 1944 societățile de petrol din România nu mai voiau să-și achite datoriile, au îngreunat situația financiară a societății care a trecut la concedieri, nemaiputînd să achite salariile muncitorilor [8]. În octombrie 1944 au fost concediați 44 de lucrători, direcțiunea intenționînd să concedieze 51 de muncitori din cei 91 pe care îi avea la Doicești pe motivul că salariile plătite acestora se ridicau la 10 milioane lei, în timp ce schela Doicești aducea doar un venit de 3 822 000 lei.

Nemulțumiți de concedieri și de neplata salariilor muncitorii de la schela Doicești au adresat în ziua de 5 iunie 1945 un memoriu direcțiunii, iar în ziua de 8 iunie 1945 o delegație de muncitori s-a prezentat și la Confederația Generală a Muncii.

[5] Ibidem, fond Societatea „Kontinentale", dosar 47/1944, f. 138.
[6] Ibidem, f. 32.
[7] Ibidem, dosar 30/1945, f. 22
[8] Ibidem, f. 24.

TOVARAŞI MUNCITORI ŞI MUNCITOARE !

TOVARAŞI ŢARANI ŞI ŢARANCE !

Toată ţara geme sub apăsarea unei terori nemaipomenite. Organizaţiile muncitoreşti legale au fost disolvate. Partidul Comunist, singurul apărător şi conducător al muncitorimei din România, a fost împins în ilegalitate. Cel mai mic protest din partea clasei muncitoare, cea mai mică încercare a muncitorilor de a se împotrivi ofensivei stăpînilor se pedepseşte ca "crimă contra siguranţei statului". Ţărănimea înşelată în nădejdea ei de a primi pămîntul făgăduit, care ajunge în folosinţa chiaburilor din sate şi a funcţionarilor regeşti, e dată pe deantregul la bunul plac al jandarmeriei şi perceptorilor. Naţionalităţile minoritare din România, unguri, ruşi, ucraineni, nemţi, bulgari şi a.s.d. în număr de 70 din sută în ţinuturile alipite, sunt despuiaţi de orice drepturi. Ei sunt prigoniţi şi sfîrciţi în bătăi pentru cuvîntul că nu ştie româneşte, li se închid şcolile naţionale şi gazetele, şi li se "romanizează" administraţia locală.

Burghezia romînă nu e în stare să scape de criza ce a urmat războiul mondial. Ea aruncă toată greutatea acestei crize pe umerii muncitorilor şi ţăranilor. Numai prin înăsprirea exploatărei clasei muncitoare, numai prin dublarea şi întărirea birurilor asupra ţărănimei, numai prin întărirea neiobăgiei la sate gîndeşte burghezia că va putea să-şi păstreze situaţia. În scopul acesta burghezia din România şi-a înjghebat unelte nemaipomenite: jandarmeria sătească, poliţia secretă politică/siguranţa/ şi armata, şi toată sarcina cheltuielilor trebuitoare pentru întreţinerea lor burghezia a aruncat-o pe umerii celor ce se trudesc. Şi, totuşi muncitorii oraşelor, ţăranii, naţionalităţile subjugate nu vor primi de bună voe robia !

În momentul celei mai mari reacţii şi terori, ţăranii basarabeni, cari au suferit şi mai mult de pe urma proastei recolte din anul acesta, s-au răsculat, înarmaţi cu coase, topoare şi arme împotriva stăpînirei oligarhiei româneşti. Răsculaţii au proclamat în Tatar-Bunar, în Nicolaevca, Galieşti, Seruseni şi Popuşoi, Republica Socialistă Sovietică şi au făcut apel la toată muncitorimea din ţară să-i sprijine în lupta începută. Atunci burghezia romînă a pus în mişcare împotriva celor 4 mii de răsculaţi toată maşina de stat, care îi stă la îndemînă. Sub aţîţarea presei burgheze vîndute, soldaţii, îmbătaţi şi înşelaţi de ofiţeri, împreună cu jandarmii căldii, au înecat în sînge satele răsculate. Mai mult de 600 oameni au fost împuşcaţi, alte sute sfîrciţi în bătăi, torturaţi şi aruncaţi în temniţe. Locuitorii satelor răsculate sunt de peste 2 luni predaţi bunului plac al călăilor sîngeroşi.

Tovarăşi muncitori şi ţărani !

Aceste sute şi mii de ţărani revoluţionari n-au putut să învingă pentrucă ţăranii ceilalţi, a căror stare nu era mai bună ca a celor din Tatar Bunar, n-au înţeles cauza sfîntă a unirei poporului muncitor, pentrucă muncitorii lipsiţi de organizaţie, n-au putut să sprijine la timp pe răsculaţi, şi pentrucă ţăranii îmbrăcaţi în haine soldăţeşti au fost orbiţi şi înşelaţi de burghezie !

Partidul comunist romîn, trecînd peste teroarea, prigoanele, întemniţările şi execuţiile la cari sunt supuşi membrii lui de 6 ani de zile de la înfiinţare, e singurul partid care tot timpul a chemat şi cheamă pe toţi trudiţii şi subjugaţii din România, muncitori, ţărani şi naţionalităţile asuprite, să formeze un front unic frăţesc unit, pentru lupta împotriva oligarhiei romîneşti, duşmanul lor obştesc.

1925, București. Manifest prin care Partidul Comunist Român cheamă la luptă și unitate muncitorimea și țărănimea din România.

Muncitorii cereau să nu se mai facă nici o reducere de personal fără aprobarea sindicatului, să li se plătească orele suplimentare, să fie plătiți conform salarizării, aprovizionarea cu articole de primă necesitate, ajutor de iarnă, mijloace de transport o dată pe săptămînă pînă la Tîrgoviște [9]. Chemați la sediul Confederației Generale a Muncii, reprezentanții societății Kontinentale s-au văzut nevoiți să accepte revendicările.

Începînd cu 1 decembrie 1947 operațiunile societății erau efectuate de către Societatea Sovrompetrol care prelua acțiunile Societății Kontinentale-sucursala București.

Materialul documentar creat de societate se compune din studii geologice, contracte de foraj, rapoarte, dosare personale, dări de seamă, bilanțuri, declarații de import, contracte de închiriere, acte de casă, tabele de materiale, livrări de țiței, state de plată etc.

Anii extremi : 1937—1947 ; 761 u.a. ; inv. nr. 1 578
Limbi străine : germană, engleză, franceză.

În afară de aceste fonduri filiala mai deține și alte fonduri economice :

S.A.R. Petrol	1933 – 1948	208 u.a.	inv. 1 22 1
Astra Română	1936 – 1948	39 „	„ 1 453
Buna Speranță	1923 – 1948	119 „	„ 1 454
Distribuția	1929 – 1948	34 „	„ 1 455
Doicești	1943 – 1949	194 „	„ 1 456
Explora	1940 – 1946	21 „	„ 1 574
Foraky Românească	1914 – 1948	100 „	„ 1 575
I.R.D.C.	1942 – 1944	37 „	„ 1 577
Internova	1936 – 1947	253 „	„ 1 579
Petroliera Română	1935 – 1945	267 „	„ 1 582
Petrolul Govora	1921 – 1944	122 „	„ 1 583
Petrolul românesc	1920 – 1944	33 „	„ 1 584
Naphta română	1920 – 1948	93 „	„ 1 585
Meotica română	1939 – 1944	270 „	„ 1 586
Păcura Românească	1921 – 1947	118 „	„ 1 588
S.A.R.I.M.	1938 – 1948	68 „	„ 1 589
Transpetrol	1939 – 1944	55 „	„ 1 590
Petrol Filaret	1939 – 1943	28 „	„ 1 591
Româno-Americană	1923 – 1945	15 „	„ 1 592
Steaua română	1928 – 1948	14 „	„ 1 593
Unirea	1941 – 1948	7 „	„ 1 594
Xenia	1938 – 1945	32 „	„ 1 595
Petrolieră Muntenia	1928 – 1930 ;		

[9] Ibidem, f. 18.

BIBLIOGRAFIE

Buzatu Gh., *România și trusturile petroliere internaționale pînă la 1929*, Edit. Junimea, Iași, 1981.

B. AGRICULTURĂ

INSPECTORATUL REGIONAL AGRICOL PITEȘTI

Inspectoratele agricole au fost create prin legea învoielilor agricole din 23 decembrie 1907, avînd următoarele atribuții principale : examinarea contractelor de învoieli și a modului în care se executau, precum și urmărirea registrelor de reclamații împotriva încălcării acestor contracte [1].

Conform regulamentului pentru organizarea și funcționarea serviciilor agricole județene și a inspectoratelor agricole [2], aprobat prin Decretul 2707 din 2 noiembrie 1933, inspectorii agricoli erau reprezentanții Ministerului Agriculturii și Domeniilor în teritoriu, și aveau în atribuție controlarea și îndrumarea activității serviciilor agricole județene, inspectarea camerelor de agricultură, precum și cercetarea activității generale a tuturor școlilor și instituțiilor cu caracter agricol, economic, pomicol, viticol, sericicol, care aparțineau de Ministerul Agriculturii și Domeniilor. Urmăreau de asemenea, activitatea tehnică a instituțiilor, regiilor autonome informînd ministerul despre cele constatate.

În anumite cazuri inspectorii agricoli regionali trebuiau să execute anchete, cercetări, studii sau alte însărcinări speciale pe care ministerul avea nevoie să le cunoască [3].

Din anul 1943 organele care intrau sub autoritatea inspectoratului agricol erau : camerele agricole, ocoalele agricole, centrele agricole, fermele și școlile de agricultură. Activitatea inspectorilor regionali agricoli trebuia să se desfășoare exclusiv pe teren, ținînd contact cît mai apropiat cu județul, ocolul și satul [4].

Printre cele 12 inspectorate agricole înființate se numără și Inspectoratul agricol Pitești.

[1] Hamangiu C., *Codul general al României*, vol. III, p. 666—695.
[2] „Monitorul Oficial", partea I-a, nr. 262 din 13 noiembrie 1933, p. 7105—7107.
[3] *Ibidem.*
[4] Arh. St. Argeș, fond Inspectoratul agricol Pitești, dosar 49/1943, f. 35—37.

În anul 1934 Inspectoratul agricol Pitești avea în raza sa de activitate județele : Argeș, Mușcel, Olt, Romanați, Teleorman și Vîlcea [5], iar în anul 1937 județele : Argeș, Mușcel, Vîlcea, Sibiu, Tîrnava Mică, Alba și „în mod provizoriu Hunedoara din Inspectoratul Timișoara" [6]. În anul 1942, pînă la sfîrșitul lunii octombrie, Inspectoratul agricol Pitești își exercita activitatea pe raza județelor Argeș, Mușcel și Dîmbovița, iar din noiembrie același an pe raza județelor Argeș, Mușcel, Olt și Teleorman [7].

Documentele create de această instituție au fost preluate la 2 februarie 1960 de la Sfatul popular al regiunii Argeș împreună cu fondul Camera de agricultură a județului Argeș. În urma ordonării și selecționării fondului au rămas și au fost inventariate 233 u.a. din perioada 1933—1949.

Fondul este format din următoarele categorii de documente : instrucțiuni, situații statistice, rapoarte, procese-verbale de inspecție, anchete agricole etc.

Documentele se referă la situația agriculturii din județele care au aparținut de acest inspectorat. O parte din documente consemnează modul de aplicare a legilor de reformă agrară. Astfel din rapoartele de la serviciile agricole precum și din situația centralizată întocmită de acesta la 31 decembrie 1933 reiese numărul moșiilor expropriate definitiv în fiecare din județele : Argeș, Mușcel, Teleorman, Olt și Vîlcea, suprafața, numărul celor colonizați, islazurile atribuite comunelor, vetrele de sat, terenul destinat colonizării și titlurile de proprietate distribuite. Astfel, în județul Argeș pînă la 31 decembrie 1933 au fost expropriate 341 moșii în suprafață totală de 54 484,24 ha, colonizate în județul Constanța 203 familii, 26 316,26 ha islazuri distribuite comunelor, 436,13 ha destinate vetrelor de sat și distribuite 6 968 titluri de proprietate ; în județul Mușcel au fost expropriate 297 moșii în suprafață de 11 932,71 ha, colonizate 265 familii ; în județul Ilfov, 9 633,53 ha islazuri atribuite comunelor, 40,08 ha teren destinate vetrelor de sat și distribuite 1 780 titluri de proprietate ; în județul Teleorman au fost expropriate definitiv 222 moșii în suprafață de 173 093 ha, au fost colonizate în alte județe 368 familii, 16 128 ha,islazuri distribuite comunelor, 2258 ha destinate vetrelor de sat și distribuite 20 068 titluri de împroprietărire ; în județul Olt au fost expropriate definitiv 206 moșii în suprafață totală de 64 122 ha și în județul Vîlcea 173 moșii expropriate definitiv în suprafață de 18 702,72 ha, au fost colonizate 386 familii, au fost repartizate comunelor 10 363,24 ha pentru islaz, 133,25 ha teren pentru vetre de sat și distribuite 5 200 titluri de împroprietărire [8].

La 12 august 1937 într-un memoriu înaintat de Serviciul Agricol al județului Hunedoara Inspectoratului regional al agriculturii Pitești se consemna că în județul Hunedoara au fost expropriate „...un număr de 873 proprietăți mari și mici în suprafață totală de 136 400 ha. S-au execu-

[5] Ibidem, dosar 9/1934, f. 3.
[6] Ibidem, dosar 36/1937, f. 14 și dosar 38/1937, f. 19.
[7] Ibidem, dosar 43/1942.
[8] Ibidem, dosar 11/1934, f. 15—17.

1930. Clădirea Fabricii de încălţăminte Piteşti.

tat lucrările definitive de împroprietărire în mod complet pentru 160 de proprietăţi în suprafaţă totală de 87 000 ha, restul de 713 moşii ,în suprafaţă de 127 700 ha, se găsesc în diferite stadii de aplicare a lucrărilor de împroprietărire [9].

În anul 1933 se raporta că mai erau încă suprafeţe însemnate nemăsurate şi neparcelate. Astfel, în judeţul Argeş exista suprafaţa de

[9] Ibidem, dosar 37/1937, f. 207.

2 385 ha nemăsurată cadastral şi neparcelată, în Muşcel 71 ha, în Olt 4 318 ha şi în Vîlcea 5 638 ha [10].

Şi reforma agrară din martie 1945 este reflectată în documentele create de Inspectoratul agricol Piteşti. În legătură cu aplicarea acestei reforme inspectorul acestei instituţii arăta la 4 mai 1946 că „...este în curs de executare. Se constată însă că perfectarea lucrărilor se desfăşoară anevoios din cauza deselor schimbări de preşedinţi de plasă şi de comitete comunale. În special tabelele de împroprietăriţi sînt acele lucrări care nu pot lua o formă definitivă. Sătenii sînt continuu nemulţumiţi şi acuză fiecare comitet ce se succede de abuzuri şi părtinire" [11]. La 1 septembrie 1946 se raporta Ministerului Agriculturii şi Domeniilor că în judeţele Argeş, Muşcel, Olt şi Teleorman reforma agrară era aproape terminată şi se motiva că „Punerea în posesie nu s-a putut efectua mai devreme, deoarece experienţa a dovedit că acolo unde această lucrare s-a executat, sătenii nemulţumiţi au distrus semnele de hotar, iar ţăruşii au fost aruncaţi. Operaţiunea făcîndu-se acum are avantajul şi siguranţa că aflîndu-se la început de campanie agricolă împroprietăritul intră cu plugul în brazdă" [12].

Un mare număr de situaţii statistice, dări de seamă, rapoarte se referă la suprafeţele însămînţate cu cereale şi producţiile obţinute, la procurarea de seminţe, la planificarea suprafeţelor de cereale ce trebuiau însămînţate etc.

De un real interes sînt şi situaţiile statistice care se referă la numărul animalelor de muncă, al uneltelor agricole, tractoarelor etc.

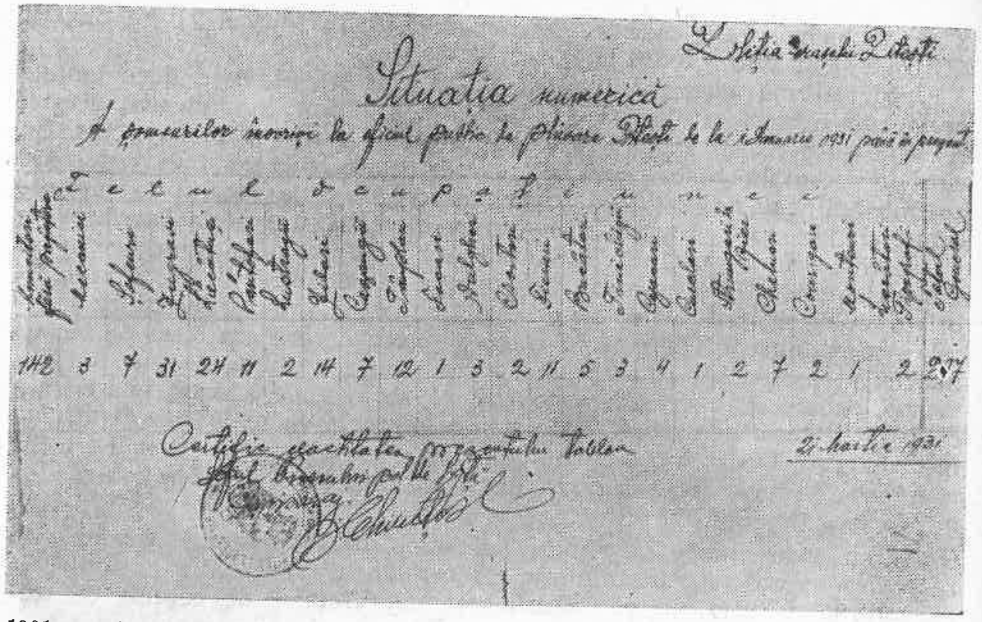
Anchetele agricole sînt de asemenea importante deoarece ele cuprind date referitoare la : terenul arabil, grădini de zarzavat, fîneţe naturale şi artificiale, păşuni, livezi, vii, păduri, terenuri neproductive, situaţia demografică, numărul animalelor şi al uneltelor agricole [13].

Alte informaţii se referă la unităţile cooperative agricole din cuprinsul inspectoratului agricol. La 23 iunie 1933 existau în judeţul Argeş trei cooperative agricole, două obşti de arendare de terenuri şi două cumpărare ; în judeţul Muşcel o obşte de arendare de terenuri şi cinci de cumpărare ; în judeţul Teleorman cinci cooperative agricole, trei obşti de arendare şi 22 de cumpărare de terenuri ; în judeţul Olt opt cooperative agricole şi şase obşti de cumpărare de terenuri, iar în judeţul Vîlcea o obşte de arendare [14].

În acelaşi an în judeţul Argeş existau cinci cooperative de exploatare agricolă, în Muşcel trei, în Olt una, în Teleorman una şi în Vîlcea una [15].

Anii extremi : 1933—1949 ; 233 u.a. ; inv. nr. 349.

[10] Ibidem, dosar 4/1933 f. 4—15.
[11] Ibidem, dosar 128/1946, f. 39.
[12] Ibidem, f. 79.
[13] Ibidem, dosarele 51 şi 53/1943.
[14] Ibidem, dosar 6/1933, f. 5.
[15] Ibidem, f. 6.

Situaţia numerică

1931 martie 21, Piteşti. Situaţia şomerilor pe meserii din oraşul Piteşti în perioada 1 ianuarie — 21 martie 1931.

CAMERELE DE AGRICULTURĂ ARGEŞ ŞI MUŞCEL

Printre instituţiile importante care au fost înfiinţate şi au funcţionat după primul război mondial se numără şi camerele agricole.

Înfiinţate prin legea promulgată cu decretul nr. 1209/1925, camerele de agricultură şi organul lor central — Uniunea Camerelor de agricultură — erau destinate să stimuleze sporirea producţiei agricole pomicole, creşterea vitelor etc. Această stimulare era necesară, pe de o parte, datorită distrugerilor cauzate ţării noastre de primul război mondial iar, pe de altă parte, datorită sistemului de organizare a agriculturii, fărâmiţării terenului agricol în mici proprietăţi nerentabile, injustei repartiţii a pămîntului, slabei înzestrări tehnice a agriculturii, practicii agricole neştiinţifice, ceea ce făceau ca nivelul producţiei agricole să fie mult sub nivelul posibilităţilor oferite de teren şi climă.

Camerele agricole erau organe consultative şi administrative ajutătoare ale Ministerului Agriculturii şi Domeniilor, cărora le reveneau mai multe atribuţii. Ele trebuiau să reprezinte în circumscripţia respectivă interesele agriculturii şi să contribuie direct la progresul ei ; să dea din proprie iniţiativă, avize motivate asupra proiectelor de legi şi regulamente referitoare la agricultură, zootehnie şi silvicultură precum şi asupra politicii vamale şi de transport a produselor agricole, zootehnice şi forestiere pe căile ferate şi pe cele navigabile. De asemenea, ele avizau proiectele tehnice obşteşti privind agricultura, zootehnia şi silvicultura,

irigaţii, drenaje, canalizări, îndiguiri, docuri, silozuri, împăduriri, corecţii de torenţi etc. Tot ele erau acelea care avizau oportunitatea de a se înfiinţa şcoli de agricultură şi silvicultură, ferme, pepiniere, staţii de reproducători şi de a exercita patronajul asupra acestor şcoli, de a înfiinţa singure sau în colaborare cu Ministerul Agriculturii şi Domeniilor, cu judeţele şi comunele, şcoli pentru diferite ramuri ale agriculturii, staţiuni agronomice, ferme, pepiniere, puncte agronomice, centre de curăţit seminţe şi de tratat contra bolilor, staţiuni de montă şi altele.

Camerele de agricultură aveau sarcina de a colabora cu unele organe de stat pe linia aplicării legilor care aveau menirea să protejeze agricultura, zootehnia şi silvicultura ca : legea combaterii fraudelor în viticultură şi vinificaţie, legea controlului seminţelor plantelor de nutreţ, legea poliţiei rurale şi altele.

În scopul sporirii producţiei agricole vegetale şi animale, camerele agricole trebuiau să întocmească arborele genealogic pentru rasele de animale locale, să organizeze expoziţii, concursuri, călătorii de studii, cursuri de popularizare, cîmpuri de experienţă pentru culturi comparative şi de selecţionare a plantelor şi de înmulţire pentru seminţele selecţionate etc.

Ele aveau obligaţia de a ţine contabilitatea agricolă a agricultorilor ce i se adresau în acest sens, de a asigura executarea expertizelor agricole, zootehnice şi silvice şi de a înlesni agricultorilor aprovizionarea cu seminţe selecţionate, maşini, unelte, reproducători de rasă etc. sau de punerea acestora în legătură cu alţi producători agricoli.

În colaborare cu camerele de comerţ şi industrie şi de muncă, se îngrijeau de înfiinţarea şi administrarea tîrgurilor de vite şi de produse agricole, organizarea muncii agricole, organizarea muncii agricole şi silvice, asistenţa şi asigurarea muncitorilor agricoli şi silvici.

Camerele agricole aveau obligaţia să-şi întocmească un buget anual, care era aprobat de Uniunea Camerelor de Agricultură, precum şi o dare de seamă asupra activităţii lor şi asupra stării agriculturii din judeţ.

Ele mai aveau obligaţia de a strînge diferite date statistice şi de a întocmi, în termen de trei ani de la promulgarea legii, monografia economiei agricole a judeţelor respective.

Conform legii de organizare, camera agricolă se compunea din 17 membri aleşi şi 11 membri de drept. Membrii aleşi aveau mandat pe cinci ani, iar cei de drept funcţionau în cadrul camerei atît timp cît erau angajaţi ai unor instituţii ale administraţiei de stat din judeţul respectiv.

Camerele agricole îşi alegeau un birou format din preşedinte, doi vicepreşedinţi şi un secretar. Ele aveau următoarea organizare : Comitetul de direcţie, secţii şi comisia de control.

Comitetul de direcţie se compunea din şapte membri din care patru erau desemnaţi de cameră, dintre membrii aleşi, şi trei din membri de drept, reprezentînd agricultura, zootehnia şi silvicultura.

Preşedintele camerei făcea parte de drept din comitetul de direcţie, pe care îl prezida, iar din rîndul celorlalţi membri se alegea un vicepreşedinte şi un secretar.

Camerele de agricultură se constituiau pe secții, după natura ramurilor mai importante : agricultură, silvicultură, pomicultură etc. Fiecare secție era condusă de un specialist.

Comisia de control se compunea din trei membri desemnați de cameră din care făcea parte în mod obligatoriu administratorul financiar. Ei aveau îndatorirea de a verifica gestiunea camerei agricole și de a întocmi la sfîrșitul anului un raport asupra situației financiare pe care îl propuneau spre aprobare și descărcare camerelor de agricultură.

Regulamentul de organizare și aplicarea legii pentru înființarea camerelor de agricultură, prevedea că acestea puteau fi dizolvate în următoarele cazuri :

a) dacă se constată nereguli grave în administrarea lor sau o vădită rea-voință în îndeplinirea obligațiilor lor legale și

b) dacă lucrau contra intereselor superioare ale statului.

Camerele de agricultură au funcționat pe baza legii din 14 aprilie 1925, pînă în anul 1930, cînd a fost promulgată alta. Această lege aducea o serie de precizări, modificări sau completări față de cea precedentă. Acum se precizează că ele sînt organe de execuție ale consiliilor județene în ceea ce privește atribuțiile agricole și însărcinate cu aplicarea legilor Ministerului Agriculturii și Domeniilor avînd în componența lor 40—60 membri.

Noua lege punea un accent mai mare pe problema educației agricole.

La 25 aprilie 1940 a fost dată o nouă lege privind organizarea camerelor de agricultură. Această lege aduce noi reglementări față de cea anterioară : camerele agricole aveau un consiliu de administrație compus din cinci agricultori și din patru membri de drept și anume : prefectul județului, șeful serviciului agricol, medicul veterinar primar al județului și inginerul șef silvic județean. În baza decretului nr. 13 publicat în Monitorul Oficial, partea I-a, nr. 100 din 29 aprilie 1948 „atribuțiile camerelor agricole trec asupra serviciilor agricole județene, împreună cu patrimoniul, fondurile, gestiunea și arhiva lor".

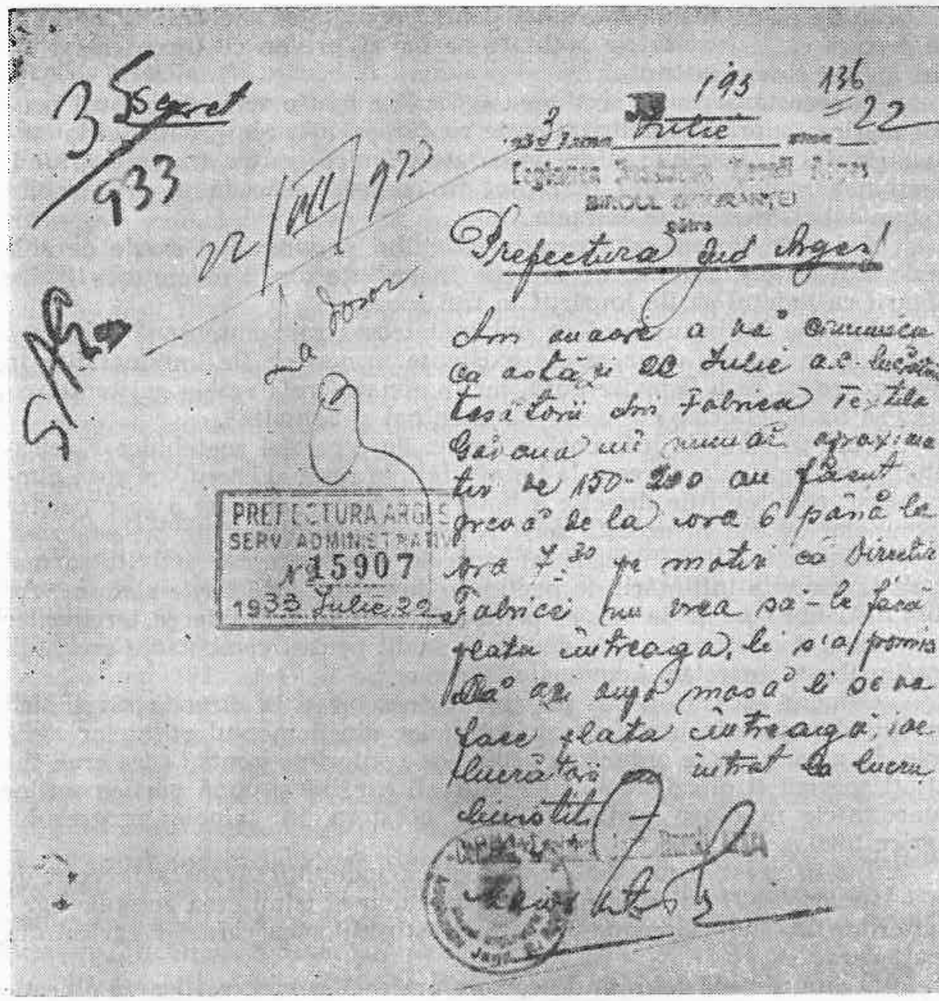
Pe data de 23 iulie 1948 în baza deciziei Ministerului Agriculturii, publicată în Monitorul Oficial, partea I-a nr. 168 s-au înființat direcțiile județene agricole.

Fiecare direcție agricolă județeană avea trei servicii : agricol, zootehnic și veterinar, veterinar de abator (ale cărui atribuții se limitau la acest domeniu restrîns de activitate).

Direcțiile agricole județene au funcționat pînă la 9 aprilie 1949 cînd au fost desființate, iar atribuțiile lor au fost preluate de secțiile agricole din cadrul comitetelor provizorii județene.

CAMERA DE AGRICULTURĂ ARGEȘ

Această instituție în județul Argeș a funcționat începînd cu anul 1926 avînd trei secțiuni : agricolă, zootehnică și silvică. În toată această perioadă Camera de Agricultură a județului Argeș a creat un mare vo-

PREFECTURA ARGEȘ
SERV. ADMINISTRATIV
Nr 15907
1933 Iulie 22

Prefectura jud. Argeș!

Am onoare a vă comunica că astăzi 22 Iulie a.c. lucrătorii țesători din Fabrica Textila Găvana în număr aproximativ de 150-200 au făcut grevă de la ora 6 până la ora 7.30 pe motiv că direcția Fabricei nu vrea să le facă plata întreagă, [illegible] plata întreagă, iar lucrătorii au intrat la lucru.

1933 iulie 22, Pitești. Legiunea de jandarmi Argeș informează Prefectura despre greva de la Textila Găvana.

lum de documente care au fost preluate de către Arhivele Statului județul Argeș pe data de 2 februarie 1960 de la Sfatul popular al regiunii Argeș. Documentele au fost ordonate, inventariate și selecționate. Fondul este format din următoarele categorii de documente : instrucțiuni, ordine circulare, dări de seamă, situații statistice, rapoarte, procese-verbale, bugete, conturi de gestiune etc. Aceste documente constituie o bogată sursă de informații pentru a cunoaște dezvoltarea agriculturii județului Argeș în perioada 1926—1949.

De un real folos în cunoașterea activității și rezultatelor obținute de Camera Agricolă sînt dările de seamă.

În darea de seamă întocmită pentru activitatea din anii 1926—1927 se preciza că „...rezultatele obținute ne fac să privim cu încredere viitorul acestei tinere instituții"[1].

În această perioadă secțiunea agricolă a luat o serie de măsuri pentru mărirea suprafețelor însămînțate cu furaje, mărirea producției la cultura grîului și distribuirea de preparate chimice pentru tratarea grîului. Secțiunea zootehnică și-a îndreptat în această perioadă atenția asupra îmbunătățirii raselor de animale.

Avînd în vedere configurația județului și cunoscînd rasele de animale existente Comitetul de direcție în ședința din 2 noiembrie 1926 a hotărît ca județul să fie împărțit în trei zone.

În zona întîia urma să se îmbunătățească rasa autohtonă prin rasa Bucșană, în zona a doua rasele existente urmau să fie îmbunătățite în continuare cu rasa Schwitz pură, iar în zona a treia rasele existente urmau să fie ameliorate cu rasele Simmenthal și Schwitz[2].

Cum în zona de influență a fermei de cercetări zootehnice Florica-Ștefănești populația a trecut la îmbunătățirea rasei existente cu rasa Simmenthal, comitetul de direcție a hotărît ca să se continue a se repartiza comunelor ce cad în această zonă reproducători numai din această rasă.

Secțiunea silvică a camerei agricole și-a îndreptat activitatea mai mult în direcția înființării de pepiniere de salcîm în diferite comune. Au fost distribuiți pueți de salcîm pentru fixarea și consolidarea terenurilor degradate. Au fost întocmite devize și studii pentru combaterea eroziunii terenurilor și corectarea cursurilor pîraelor[3].

Camera agricolă a pus un accent deosebit și în direcția răspîndirii în rîndul populației rurale a cunoștințelor din domeniul științelor agricole. În acest scop se organizau cicluri de conferințe pentru care erau invitați specialiști din domeniul agriculturii care să expună participanților cunoștințele necesare pentru inițierea acestora în tainele progresului agriculturii.

Tot în acest scop Camera agricolă a județului Argeș a început de la 1 ianuarie 1927 editarea unui buletin lunar și trimiterea acestuia agricultorilor din județ precum și tuturor instituțiilor cu caracter agricol din toată țara[4].

O altă metodă folosită de camera agricolă pentru realizarea obiectivelor ce-și propunea era organizarea de expoziții agricole.

În orașul Pitești în zilele de 14—18 septembrie 1927 a avut loc o mare expoziție agricolă. „Zeci de mii de persoane au vizitat această expoziție, între care foarte mulți săteni și alți reprezentanți ai altor camere"[5]. Cu această ocazie pentru încurajarea agricultorilor și crescătorilor de animale au fost acordate numeroase diplome și premii în bani.

Toate aceste acțiuni au fost continuate și în anii următori. Astfel, s-a continuat procurarea de semințe de lucernă și trifoi pentru furaje,

[1] Arh. St. Argeș, fond Camera de agricultură Argeș, dosar 1/1926—1936, f. 1.
[2] Ibidem, f. 3.
[3] Ibidem, f. 5.
[4] Ibidem, f. 5.
[5] Ibidem, f. 6.

de grîu selecționat, mașini și unelte agricole, de animale de prăsilă, acțiuni de culturalizare prin conferințe, cursuri de popularizare, răspîndirea de publicații de specialitate, excursii de studiu etc.

Pomicultura a format obiectul deosebit al preocupărilor Camerei Agricole. Comitetul de direcție, în ședința din 2 aprilie 1928 a hotărît înființarea a două pepiniere din care să se distribuie pomicultorilor varietățile mai potrivite climei și solului argeșean[6]. În anul 1930 au fost împărțiți deja locuitorilor din județ 18 928 puieți de pomi roditori.

În anul 1932 s-a inițiat o mare acțiune a refacerii livezilor. Într-un document al vremii se consemnează în felul următor această acțiune : „În această chestiune, acțiunea camerei a trebuit să se îndrepte în două direcții : una tehnică, de stimulare și ajutorare, avînd de scop extinderea și refacerea plantațiunilor de pomi fructiferi, cum și tratamentul lor împotriva inamicilor... alta de luminare cu scopul de a iniția pe locuitori asupra felului cum trebuia îngrijiți și exploatați pomii fructiferi"[7].

În primăvara anului 1931 s-a întreprins o acțiune de regenerare și înnobilare a pomilor sălbatici sau de varietăți perimate și nefolositoare[8]. În acest scop Camera a organizat „două echipe volante de altoitori pricepuți care au lucrat în comunele : Moșoaia, Budeasa, Gălesești, Cepari, Șuici, Tigveni și Pitești.

În anii 1935 și 1936 s-a întreprins acțiunea de răspîndire a cultivării de zarzavaturi în gospodăriile țărănești. În acest scop Camera agricolă a organizat 14 răsadnițe la Școala de Horticultură din Curtea de Argeș, Școala de Agricultură Dobrogostea și Ferma Furduești unde s-au produs 500 000 fire de răsaduri diferite care au fost distribuite gratuit locuitorilor din comunele aflate în jurul acestor instituții[9].

Pentru industrializarea (uscarea) fructelor din județ, la insistențele depuse de Cameră, în anul 1934 s-au construit 10 cuptoare sistematice în localitățile : Căteasca, Corbeni, Ciomăgești, Curtea de Argeș, Merișani, Richițelele, Șuici și Valea Iașului[10].

Pentru stimularea sătenilor de a deveni buni gospodari au fost aleși cîte doi gospodari din comunele Șuici, Moșoaia și Stolnici ale căror lucrări agricole au fost puse sub îndrumarea directă a Serviciului Agricol județean, toate cheltuielile fiind suportate de cameră. Li s-au repartizat gratuit cîte 10 stupi, păsări de rasă și ouă pentru scos pui precum și diferite preparate insecticide și fungicide[11].

O altă acțiune inițiată de cameră a fost aceea de a construi grajduri comunale[12] pentru taurii de prăsilă și a înființa lăptării la sate[13].

[6] Ibidem.
[7] Ibidem, f. 33 și v.
[8] Ibidem, f. 33.
[9] Ibidem, f. 40.
[10] Ibidem, f. 44.
[11] Ibidem, f. 45.
[12] Ibidem, dosar 224/1942—1948, f. 24.
[13] Ibidem, f. 24.

În anul 1942 au fost investite două milioane lei pentru cultura căpșunilor în zona Băiculești [14]. Tot în acest an se întreprind acțiuni de plantare a duzilor necesari creșterii viermilor de mătase [15].

Situațiile statistice din perioada 1933—1938 conțin date referitoare la suprafața totală a județului și pe cea rezervată fiecărei culturi de cereale, situația terenurilor sterpe și a suprafețelor de livezi [16]. Situațiile statistice din anii 1939 și 1940 sînt mult mai complete. Ele conțin date referitoare la suprafața totală a comunei, numărul locuitorilor și al gospodăriilor, situația geografică (luncă, șes, deal), situația climaterică (secetoasă, ploioasă, foarte ploioasă), producția medie la ha [17].

În anul 1941 au fost întocmite situații statistice referitoare la numărul muncitorilor agricoli disponibili în județ și al celor ce au plecat la lucru în alte județe. Argeșul avea 2 894 muncitori agricoli disponibili, iar 718 erau angajați la diferiți proprietari de moșii în afara județului [18].

În vederea ridicării nivelului de cunoștințe al țăranilor, Consiliul de administrație al județului întrunit la 15 februarie 1944 „...recomanda a se da o importanță mai mare școlilor de gospodărie rurală care aduc un real folos pentru ridicarea standardului de viață al țăranului. Astfel de școli s-au organizat în județul Mușcel și acolo se constată deja un progres. În județul nostru astfel de școli ar trebui organizate mai întîi pe Valea Topologului, unde starea țăranului lasă foarte mult de dorit. Aici vor trebui organizate cel puțin 2—3 școli“ [19].

Un număr însemnat de documente se referă la aplicarea reformei agrare din anul 1921. Deși această reformă a constituit obiectivul comisiei județene de expropriere, începînd din anul 1926 a intrat și în atribuțiile Camerei agricole. Sînt informații referitoare la împroprietărirea cu loturi a locuitorilor, școlilor și bisericilor [20].

Pentru reforma agrară din anul 1945 se păstrează cotoarele titlurilor de împroprietărire [21].

Anii extremi : 1926—1949 ; u.a. 2 301 ; inv. nr. 350.

CAMERA DE AGRICULTURĂ MUȘCEL

Camera de agricultură Mușcel a fost înființată la 3 septembrie 1925, avînd ca președinte pe Alexandru Mușatescu, tatăl cunoscutului scriitor Tudor Mușatescu [22].

[14] Ibidem, f. 24.
[15] Ibidem, dosar 59/1939—1940.
[16] Ibidem, dosar 11/1933, 10/1934, 13/1935, 14/1938.
[17] Ibidem, dosar 53/1939—1940, 171/1940—1941.
[18] Ibidem, dosar 173/1941, f. 34.
[19] Ibidem, dosar 224/1942—1948, f. 29.
[20] Ibidem, dosar 3/1930, 1—4/1931, 10—33/1931.
[21] Ibidem, dosarele : 204—320/1945 ; 18/1946 ; 27/1948 ; 36/1949.
[22] Ibidem, fond Camera de Agricultură Mușcel, dosar 1/1926, f. 1.

La constituire, camera agricolă avea trei secții și anume : agricolă, zootehnică și silvică [23].

Documentele create de această instituție din perioada 1926—1949 au fost preluate neprelucrate de la Sfatul popular al raionului Mușcel.

Faptul că înainte de a fi preluate de Arhivele Statului, documentele create de această instituție au fost depozitate în încăperi necorespunzătoare, iar atunci cînd instituția s-a desființat au fost lăsate în părăsire, a contribuit foarte mult la distrugerea multor dosare și registre.

Documentele, după preluare, au fost ordonate, inventariate și selecționate rămînînd 555 u.a. din perioada 1926—1949.

Categoriile de acte sînt : instrucțiuni, ordine, dări de seamă, rapoarte, situații statistice, procese-verbale de inspecție și de ședințe, bugete și conturi de gestiune, situații centralizatoare, oferte, publicații, proiecte etc.

Materialele documentare ce alcătuiesc fondul Camera agricolă a județului Mușcel, cu toate lipsurile pe care le au, prezintă o importantă sursă de documentare privind agricultura, pomicultura, creșterea vitelor, învățămîntul agricol etc.

Camera agricolă era chemată să ajute la orientarea și dezvoltarea agriculturii, ramură cu cea mai mare pondere în economia județului.

Astfel, încă de la începutul activității, se constată că s-au luat măsuri pentru a se întocmi o situație statistică referitoare la culturi, vite, unelte agricole, pomicultură, silvicultură, credite agricole, bănci populare, cooperative agricole, ape, mori, pescuit.

Primul document, datat din 25 ianuarie 1926, este un interesant memoriu al unui pomicultor din Mușcel. El arăta că județul respectiv era socotit „o imensă grădină cu pomi fructiferi în care se cultivau pruni, meri și peri“.

În memoriu se arată că în județ se găseau, potrivit unei statistici întocmite în anul 1924 de Consilieratul Agricol, 2 320 000 de pruni, din care marea majoritate o formau varietățile de calitate inferioară și care ocupau cca 7 300 hectare. El propunea refacerea livezilor prin : examinarea solului și a climei și stabilirea soiurilor superioare de pomi ce se puteau dezvolta în condiții prielnice, specializarea cadrelor și a sătenilor, altoirea prunilor existenți cu soiuri bune (d'Agen, bosniace, tuleu), înființarea de pepiniere-școală, propagandă în vederea plantării și îngrijirii pomilor.

De asemenea, propunea ca să se facă fabrici pentru valorificarea superioară a fructelor și comercializarea acestora „prin cooperative“ și recomanda ca specialiștii să „nu-și piardă vremea cu îndeletniciri birocratice ...ci să-i îndrume pe țărani cu cuvîntul și mai cu seamă cu exemplul“ [24].

Camera agricolă s-a străduit, și într-o oarecare măsură a reușit, în acțiunea de refacere a livezilor. Astfel, documentele atestă că prima acțiune de refacere a livezilor a fost procurarea, în primăvara anului

[23] Ibidem, dosar 2/1926, f. 1—2.
[24] Ibidem, dosar 3/1926, f. 3—5.

1929 de la pepiniera Doicești-Dîmbovița de pomi altoiți pentru sădit în valoare de 48 951 lei [25].

În primăvara anului 1931, Camera Agricolă a cumpărat și distribuit contra cost 1 594 pomi de calitate superioară care au fost plantați sub supravegherea specialiștilor, iar alți 2 000 de meri au fost plantați pe marginea șoselei Schitu-Golești—Curtea de Argeș. În anul 1933 au fost aduși de la pepinierele din Doicești și Aiud peste 8 000 de puieți de pomi fructiferi din soiuri superioare [26].

Întrucît fondurile destinate pentru refacerea livezilor erau mici, Camera Agricolă a înființat în anul 1929 în comuna Schitu Golești o pepinieră în suprafață de aproape șapte hectare [27] care în anul 1933 a putut furniza locuitorilor din județ cantități mari de pomi altoiți. Pentru obținerea unui număr tot mai mare de meri, peri, pruni etc. altoiți Camera Agricolă a înființat în anul 1930 opt pepiniere mici pe lîngă școli și la primării comunale [28], iar în anul 1933 a distribuit semințe de măr pentru formarea de pepiniere [29].

Tot în anul 1933 Ministerul Agriculturii și Domeniilor a repartizat gratuit județului Mușcel 15 000 puieți meri Jonathan și Crețești care au fost distribuiți locuitorilor celor opt asociații pomicole care s-au înființat în comunele: Aninoasa, Bughea de Jos, Văleni-Dîmbovița, Ţiţești, Schitu-Golești, Stîlpeni, Purcăreni și Domnești [30].

Asociațiile au fost înființate cu scopul de a-și putea procura mai ușor uneltele necesare la lucrările pomicole, sătenii fiind proprietari mici, cu posibilități financiare reduse.

Acțiunea de refacere a livezilor mușcelene cu soiuri superioare a continuat pe toată perioada funcționării Camerei Agricole. Propaganda pentru refacerea livezilor a fost dusă prin conferințe și prin echipe de specialiști care mergeau prin sate și altoiau pomii [31].

Documentele mai conțin informații despre măsurile inițiate pentru combaterea dăunătorilor și îngrijirea științifică a livezilor de pomi fructiferi. În acest sens s-a dus o vie propagandă agricolă și au fost organizate echipe speciale pentru stropit pomii care erau dotate cu aparatura necesară [32].

Pentru valorificarea superioară a fructelor au fost propuse o serie de soluții cum ar fi: construirea de cuptoare și fabrici pentru prelucrarea fructelor, confecționarea ambalajelor pentru fructe, transportul acestora cu mijloace moderne etc. [33].

Sînt unele documente care atestă măsurile de interzicere a tăierii nucilor, deoarece „sătenii, ademeniți de prețuri relativ destul de mari,

[25] Ibidem, dosar 2/1929, f. 1 și 3.
[26] Ibidem, dosar 7/1933, f. 1.
[27] Ibidem, dosar 1/1930—1931, f. 6.
[28] Ibidem, dosar 1/1930—1931, f. 7.
[29] Ibidem, dosar 7/1933, f. 1.
[30] Ibidem, dosar 7/1933, f. 3.
[31] Ibidem, dosar 1/1932, f. 120.
[32] Ibidem, dosar 7/1933, f. 3.

4—5 000 lei bucata pe care le oferă comercianții străini, își taie nucii sănătoși [34].

Alte documente se referă la înființări de pepiniere pentru viță de vie și la refacerea plantațiilor de viță de vie care ocupau o suprafață apreciabilă în partea de sud a județului [35].

În ceea ce privește silvicultura, documentele ne informează despre crearea de pepiniere de salcîmi. De asemenea, s-a achiziționat de la ocoalele silvice disponibilul de puieți de salcîm pe care i-a distribuit locuitorilor etc. [36].

O serie de documente vorbesc despre o altă ocupație importantă a locuitorilor din județul Mușcel, creșterea vitelor. Faptul că județul dispunea de mari suprafețe de fînețe naturale (aproape 70 000 hectare) a favorizat creșterea animalelor. În anul 1931 în județ existau 123 248 ovine, 50 964 bovine, 7 057 cabaline, 8 603 caprine și 33 487 porcine de diferite rase [37].

Camera Agricolă a trebuit să ia măsuri pentru îmbunătățirea raselor de animale care erau „aproape degenerate". În acest scop, au fost construite grajduri comunale pentru adăpostirea reproducătorilor de rasă, au fost înființate stațiuni de montă, au fost distribuiți purcei de rasă locuitorilor etc. Camera avea în grajdul său animale de rasă aduse din Elveția, Anglia și Germania „pentru studiu, aclimatizare și reîmprospătarea prin tineret a reproducătorilor de la grajdurile comunale..." [38].

Pentru ca pășunile să dea un randament mai mare au fost cumpărate unelte (grape) „deoarece majoritatea islazurilor din acest județ nu pot fi îngrijite rațional din cauza lipsei de unelte agricole..." [39].

A fost acordată o atenție mare loturilor zootehnice, proprietate de stat și date în folosință Camerei Agricole, cu scopul de a fi folosite ca loturi demonstrative pentru furaje. Astfel, Camera Agricolă Mușcel dispunea în anul 1931 de 10 loturi zootehnice. Unele din acestea erau semănate cu furaje, altele erau închiriate [40].

Alte documente oglindesc preocuparea Camerei Agricole pentru creșterea și răspîndirea păsărilor de rasă. Astfel, au fost procurate de către Camera Agricolă păsări de rasă și ouă care au fost repartizate țăranilor pentru înmulțire. S-au luat măsuri de vaccinarea păsărilor [41]. A fost înființată chiar o crescătorie de păsări la ferma de la Schitu Golești [42].

Deoarece în județul Mușcel agricultura se făcea „în mod rudimentar și tradițional" rostul camerei era de a stimula și ajuta pe agri-

[33] Ibidem, dosar 2/1932, f. 6, 23 și următoarele.
[34] Ibidem, dosar 2/1933, f. 58.
[35] Ibidem, dosar 5/1934, f. 1 și următoarele.
[36] Ibidem, dosar 1/1932, f. 122.
[37] Ibidem, dosar 1/1932, f. 118.
[38] Ibidem, dosar 1/1932, f. 121.
[39] Ibidem, dosar 2/1933, f. 314.
[40] Ibidem, dosar 1/1930—1931, f. 6, 7.
[41] Ibidem, dosar 7/1933, f. 2.
[42] Ibidem, dosar 1/1932, f. 122.

cultori să folosească metode înaintate în lucrările agricole [43]. Pentru îndeplinirea acestui deziderat, Camera Agricolă a pus la dispoziția agricultorilor mașinile ce le avea în dotare și semințe selecționate. Acestea erau însă departe de a satisface necesitățile agricultorilor. În anul 1929 Ministerul Agriculturii a trimis, „pentru a fi împărțite agricultorilor, cinci semănători, cinci vînturători și cinci trioare, din care camera a reținut din fiecare cîte una, iar restul au fost puse în vînzare. Din acestea s-au vîndut în rate o semănătoare și o vînturătoare, iar restul de mașini nu s-au putut plasa... cauza fiind criza financiară care nu permite agricultorului nostru a face asemenea investiții" [44]. Unele documente din anul 1938 informează că agricultorii din județ nu erau înzestrați cu mașini și unelte agricole suficiente deoarece camera „posedă un inventar foarte redus care nu poate satisface nevoile chiar stricte ale județului" [45].

În anul 1939 locuitorii din sudul județului aduc la cunoștință Ministerului Agriculturii și Domeniilor că nu au unelte cu ce-și lucra terenurile și nici de unde-și procura semințe de calitate [46].

Alte documente informează că au fost înființate centre pentru combaterea dăunătorilor din agricultură [47].

Participarea țării noastre la cel de al doilea război mondial alături de Germania hitleristă, a avut consecințe nefaste asupra economiei țării, populația județului, în special cea de la sate, a avut mult de suferit. Ca urmare a rechizițiilor și a concentrărilor se simțea lipsa forței și a animalelor de muncă, semințelor etc. Organele administrației de stat au luat măsuri pentru introducerea muncii obligatorii cu toate atelajele și unelte existente în județ [48].

Județul Mușcel, fiind un județ de munte, cu păduri, livezi de pomi fructiferi, pășuni naturale, cursuri de ape etc. prezenta condiții excelente pentru apicultură. Documentele de arhivă ne informează că o parte din populație s-a ocupat și cu apicultura. Tot din documente rezultă că pentru a veni în sprijinul apicultorilor, Camera Agricolă a inițiat în anul 1932 cursuri de apicultură, care au trezit un deosebit interes în masa apicultorilor din acest județ" [49], iar în anul 1939 solicita Ministerului Agriculturii și Domeniilor suma de 80 000 lei pentru procurarea „de cel puțin 100 stupi sistematici cu coloniile necesare pentru a înființa 10 stațiuni apicole" care urmau să fie supravegheate de ingineri agronomi. La acea dată, în județul Mușcel existau 8 330 stupi, din care 5 520 erau sistematici [50].

Documentele acestui fond ne mai dau informații privind: desfășurarea campaniilor agricole (însămînțări, întreținerea culturilor, recoltat, treeriș, desmiriștit etc.), recoltele obținute la hectar, numărul proprietarilor agricoli și suprafața de teren pe care o dețineau, activitatea desfășurată în vederea executării la timp și în bune condiții a lucrărilor agricole, învoielile agricole etc.

[43] Ibidem, dosar 1/1932, f. 118.
[44] Ibidem, dosar 1/1932, f. 119.
[45] Ibidem, dosar 1/1938, f. 346.
[46] Ibidem, dosar 1/1939, f. 86, 87.
[47] Ibidem, dosar 1/1939, f. 46.
[48] Ibidem, dosar 1/1941, f. 1 și urm.
[49] Ibidem, dosar 1/1932, f. 279.
[50] Ibidem, dosar 1/1939, f. 61.

Actele create după anul 1944 reflectă preocupările pe care le-a avut Camera Agricolă pentru sporirea producției agricole, pentru buna aprovizionare a populației, sprijinirea frontului antihitlerist, stimularea dezvoltării tuturor ramurilor agriculturii, crearea stațiunilor de mașini și tractoare, dezvoltarea învățămîntului agricol.

Documentele create de Camerele agricole constituie o importantă sursă de informații pentru istoria economiei naționale.

Anii extremi: 1926—1949; u.a. 555; inv. nr. 1391.

BIBLIOGRAFIE

Hamangiu C., *Codul general al României*, București, vol. II, vol. XI—XII, vol. XVIII, vol. XIX, vol. XXVIII.

„Monitorul Oficial", nr. 84 din 14 aprilie 1925, p. 4194—4201; nr. 129 din 16 iunie 1925, p. 6921; nr. 143 din 1 iunie 1930, p. 4910—4924; nr. 99 din 30 aprilie 1934, p. 2628—2635; nr. 98 din 29 aprilie 1936, p. 3675—3688; nr. 168, din 23 iulie 1948, p. 6080—6082.

Gîlcă M., *Cîteva propuneri ale unui pomicultor mușcelean privind dezvoltarea pomiculturii în județul Mușcel în anul 1926*, în „Museum, Studii și comunicări de istorie și etnografie", Golești-Argeș, 1980, p. 305—316.

Idem, *Supravegherea plantării viței de vie în podgoriile mușcelene în lumina prevederilor legii și regulamentului pentru organizarea și încurajarea agriculturii din anul 1937*, în *idem*, p. 343—346.

COMISIILE JUDEȚENE DE EXPROPRIERE ARGEȘ ȘI MUȘCEL

Înainte de punerea în aplicare a legii agrare din anul 1918 situația proprietăților rurale din vechiul regat se prezenta astfel: 5 375 de proprietari de moșii cu suprafețe mai mari de 100 de ha, reprezentînd numai 0,64% din numărul total al proprietarilor, dețineau o suprafață de 3 810 351 ha, ceea ce reprezenta 47,91% din întinderea totală a proprietăților rurale, pe cîtă vreme 1 359 658 de familii posesoare de pămînt sub o sută de ha, reprezentînd 97,48% din numărul total al proprietarilor, dețineau numai 4 016 055 ha, ceea ce reprezenta 40,28% din suprafața totală a proprietăților rurale [1].

Numărul familiilor țărănești „lipsite de pămînt sau avînd o fîșie de pămînt neîndestulătoare pentru existență" [2] era deosebit de mare.

[1] Popovici V. Andrei, *Evoluția proprietății rurale și reforma agrară în România*, București, 1925, p. 40.
[2] *Ibidem.*

Nemulţumirile din sînul ţărănimii generate de lipsa pămîntului au determinat în anul 1917 Partidul Liberal, aflat la putere, sub preşedinţia lui Ion I. C. Brătianu, să studieze problema exproprierii şi modificarea Constituţiei pentru a putea fi realizată reforma agrară.

În plin război, Adunarea Constituantă din Iaşi a votat în vara anului 1917 modificarea art. 19 din Constituţie „...admiţînd cu chipul acesta principiul exproprierii proprietăţilor rurale pentru cauză de utilitate naţională"[3].

La 14 decembrie 1918, după mai bine de un an de la votarea modificării art. 19 din Constituţie s-a emis Decretul „relativ la exproprierea proprietăţilor rurale pentru cauză de utilitate naţională"[4].

Potrivit decretului, urmau să se exproprieze în întregime : terenurile cultivabile ale Domeniului coroanei, Casei rurale, publice şi private, instituţii, fundaţii etc. ; proprietăţile rurale în cuprinderea lor totală ale supuşilor statelor străine ; proprietăţile rurale în cuprinderea lor totală ale absenteiştilor, precum şi două milioane de hectare din pămîntul cultivabil al tuturor proprietăţilor particulare în condiţiunile prevăzute de Constituţie.

Potrivit Decretului 215 din 16 decembrie 1918 operaţiunile de expropriere urmau să se înfăptuiască după următoarele norme :

Toţi proprietarii terenurilor care urmau să fie expropriate erau datori ca în termen de 20 de zile de la publicarea legii în Monitorul Oficial să depună la judecătoria de ocol din raza în care se afla moşia o declaraţie care să cuprindă următoarele : numele proprietarului şi domiciliul, starea juridică a proprietăţii, locul din proprietate pe care-l oferă spre expropriere, dacă proprietatea este arendată sau nu, dacă moşia are plan de hotărnicie, venitul total după rolul de contribuţie etc.

Declaraţia dată de proprietar urma să servească de bază pentru toate operaţiunile exproprierii[5].

Pentru ca toate terenurile expropriate să intre în folosinţa sătenilor chiar în primăvara anului 1919, urmau să se înfiinţeze comisiuni locale care trebuiau să aleagă şi să determine în trăsături generale la faţa locului porţiunea expropriată.

Aceste comisiuni se compuneau din : judecătorul ocolului în care era situată moşia, proprietarul moşiei sau împuternicitul său, un delegat al sătenilor, desemnat de ei în faţa judecătorului la începerea operaţiunei.

Tot în baza acestei legi au fost înfiinţate comisiuni judeţene care aveau ca atribuţii : alegerea şi determinarea definitivă a porţiunii de teren expropriate, stabilirea amănunţită a hotarelor ei, fixarea preţului etc.

Comisia judeţeană de expropriere se compunea din doi delegaţi ai proprietarilor, doi delegaţi ai sătenilor, un delegat al Comisiei Centrale a Cooperaţiei şi Împroprietăririi şi un judecător de ocol sau de tribunal.

[3] *Ibidem*, p. 41.
[4] „Monitorul oficial", nr. 214 din 15 decembrie 1918.
[5] Ibidem, nr. 215 din 16 decembrie 1918.

Pentru toate constatările şi lucrările sale comisiunea judeţeană încheia procese-verbale de constatare care erau publicate în Monitorul Oficial.

Hotărîrile comisiei judeţene de expropriere puteau fi contestate în timp de 15 zile de cei nemulţumiţi la Comisia regională de expropriere, iar ale acesteia în termen de 15 zile de la publicarea în Monitorul Oficial la Curtea de Apel.

Hotărîrile Curţii de apel rămîneau definitive.

Începînd din primăvara anului 1919 s-a trecut la împroprietărirea celor îndreptăţiţi.

La începutul anului 1921, s-a constatat că mai erau necesare aproape 450 000 ha cultivabile[6] spre a se rezolva exproprierea suprafeţei prevăzute. Era deci nevoie să se procedeze la o a doua expropriere, lucru ce a fost rezolvat de legea agrară din anul 1921 care a fost votată de Adunarea deputaţilor în şedinţa din 7 iulie 1921, iar în Senat la 11 iulie 1921.

Potrivit art. 1 din această lege „Se expropriază pentru cauză de utilitate naţională proprietăţile rurale, în măsura şi condiţiunile cuprinse în legea de faţă în scopul de a spori întreţinerea proprietăţii rurale ţărăneşti, de a înfiinţa păşuni comunale, precum şi pentru scopuri de interes general, economic şi cultural".

Organele de aplicare, potrivit acestei legi, erau : comitetul local şi comitetul de ocol.

Comitetul local se compunea din : primar, preot, învăţător-diriginte şi patru săteni delegaţi şi avea obligaţia de a întocmi în fiecare comună un tabel de toţi sătenii care aveau dreptul să fie împroprietăriţi ţinînd cont de prevederile legii.

Comitetul de ocol se compunea din : judecătorul de ocol, ca preşedinte, agronomul regional, ca delegat al Casei Centrale a Împroprietăririi, administratorul de plasă, doi delegaţi ai sătenilor şi un delegat al Ministerului de Război şi avea atribuţia de a judeca la faţa locului contestaţiile ce se iveau la întocmirea tabelelor de împroprietărire, stabilind în mod definitiv listele sătenilor ce urmau să fie împroprietăriţi.

Ca organ central de aplicarea reformei agrare era Comitetul agrar, organ consultativ al Ministerului Agriculturii şi Domeniilor, iar ca organ judeţean Comisia de expropriere (cîte una de fiecare judeţ).

În vederea aplicării reformei agrare în judeţele Argeş şi Muşcel au fost înfiinţate organele prevăzute de legislaţie. Astfel, în judeţul Argeş la 15 iulie 1920 Casa Centrală a Cooperaţiei şi Împroprietăririi sătenilor comunică preşedintelui Comisiei Centrale judeţene de Expropriere Argeş că „...prin alegere s-au hotărît persoanele care vor compune Comisia Centrală judeţeană"[7].

Pe data de 31 iulie 1920, într-un proces-verbal, preşedintele Comisiei centrale judeţene de expropriere din judeţul Argeş preciza că „În ziua de 16 iulie 1920 ne-am transportat în oraşul Piteşti, localul

[6] Popovici V. Andrei, *op cit.*, p. 42—43.
[7] Arh. St. Argeş, fond Comisia judeţeană de expropriere Argeş, dosar 1/1920—1921, f. 4.

Tribunalului Argeș și am procedat la constituirea comisiunei cerînd domnului președinte al Tribunalului dosarele și actele referitoare la lucrările comisiunei și a ne desemna personalul de grefă cum și camerele în care urmează a lucra comisiunea..." [8].

Comisiile județene de expropriere au fost desființate prin legea publicată în Monitorul Oficial nr. 257 din 2 noiembrie 1932.

În activitatea lor, organismele de aplicare a reformei agrare au creat o serie de documente care se referă la modul de înfăptuire a reformei în județul Argeș.

Comitetul local de împroprietărire întocmea tabele pentru cei îndreptățiți la împroprietărire, iar la cerere notarul comunei era obligat a da o copie de pe tabelele respective, la primărie urma să se înainteze contestațiile. Comitetul local încheia un proces-verbal de constatarea îndeplinirii formalităților la contestații. El era întocmit în două exemplare din care unul se trecea în condica proceselor-verbale a deliberărilor Consiliului comunal, iar altul era înaintat comitetului de ocol care, la rîndul său, după judecarea contestațiilor la fața locului, întocmea tabelele respective.

La primirea lotului se înmîna noului proprietar un certificat în care se consemna suprafața lotului, situația acestuia și prețul. Îndeplinirea acestei operațiuni urma să se înscrie într-un proces-verbal întocmit în trei exemplare, din care unul trebuia să rămînă în arhiva primăriei locale, altul se trimitea Consilieratului agricol din județ și al treilea urma să se înainteze Casei Centrale a Împroprietăririi, Direcția funciară.

Planul de parcelare se întocmea de către Direcția Cadastrului în trei exemplare : unul urma să fie depus la primăria locală, al doilea la Consilieratul Agricol și al treilea la Direcția Cadastrului.

Hotărîrile, corespondența, instrucțiunile, procese-verbale, contestațiile, schițele etc. care fac parte din fondurile Comisiilor județene de expropriere Argeș și Mușcel au fost grupate de creatori în u.a. pe probleme și pe moșii expropriate.

Aceste fonduri constituie o sursă deosebit de bogată în informații privind aplicarea reformei agrare în cele două județe.

Potrivit informațiilor existente, în anul 1921, în județul Argeș fuseseră expropriate 148 moșii din care : 17 ale eforiilor spitalelor civile, nouă ale statului, una a casei școalelor, trei ale Casei bisericilor, două ale bisericilor și opt ale primăriilor, din care una a Piteștiului, iar restul ale moșierilor [9].

De multe ori organele însărcinate cu aplicarea reformei agrare, influențate de proprietari, lucrau în favoarea acestora generînd nemulțumiri în rîndul celor îndreptățiți la împroprietărire.

De exemplu, la 24 mai 1919 mandatarii Obștei de împroprietărire din comuna Lăicăi Mușcel făceau cunoscut consilierului agricol, care făcea parte din Comisia județeană de expropriere, că deși au făcut toate

[8] Ibidem.
[9] Ibidem.

formalitățile cerute de lege pentru a intra în posesia pămîntului au „...rămas pînă în prezent fără nici un rezultat, pămîntul fiind utilizat tot de administrația moșiei" [10].

Asemenea tergiversări de aplicarea reformei agrare au fost numeroase în ambele județe.

Referindu-se la calitatea pămîntului oferit pentru împroprietărire acesta era apreciat ca nefiind bun pentru cultură sau fînețe. „Sînt multe rîpi, mîncături de ape, teren pietros etc...." [11].

La 3 iulie 1919 Regiunea a II-a Agricolă Boteni comunica Consilieratului Agricol Mușcel că „...Obștenii sînt revoltați și că vor intra în stăpînire fără nici un ordin" [12].

La 1 iulie 1919 mandatarii obștii făceau cunoscut agronomului Regiunii a II-a Agricole Boteni că „Cer să li se dea în schimb punctul numit ⟨Măgura⟩ expropriat de comisia de revizie „...Dacă hotărîrea dv. este negativă noi întreg consiliul sîntem nevoiți a ne da demisia deoarece nu putem împăca spiritele sătenilor care sînt revoltați de nedreptatea ce li s-a făcut" [13].

Nemulțumirile celor îndreptățiți a fi împroprietăriți pentru pămîntul de calitate proastă ori fixarea de prețuri prea mari pentru despăgubire au fost materializate în numeroase plîngeri și contestații. Judecarea contestațiilor se prelungea, uneori destul de mult.

Ministerul Agriculturii și Domeniilor trimitea la 15 martie 1924 Comisiei județene de expropriere Mușcel un ordin circular prin care îi aducea la cunoștință că „sînt comisiuni județene care au terminat judecarea apelurilor aproape de un an..." [14] și îi trasa ca sarcină „...a nu mai acorda amînări decît în cazuri bine justificate, iar acolo unde amînările sînt inevitabile, a fixa termene cît mai scurte posibil..." [15].

La 20 martie 1924 Comisia județeană de expropriere Mușcel răspundea Ministerului Agriculturii și Domeniilor următoarele : „Apreciem într-adevăr ca și dv. marele interes național pe care-l prezintă terminarea cît mai urgentă a lucrărilor reformei agrare.

Cu toată silința ce ne-am dat aceste lucrări nu s-au putut termina pînă acum. Desigur că în județele unde comisiunile au judecat deja toate apelurile nu au fost atît de grele ca în acest județ unde lipsa mare de pămînt a făcut ca lupta dintre proprietari și săteni să fie de o acerbitate cu totul excepțională ; ceea ce ne-a dat și ne dă încă foarte mult de lucru este faptul că și unii și alții au uzat și uzează de toate mijloacele îngăduite de legea țării a-și susține drepturile ce pretind..." [16].

Pînă în anul 1924 în județul Mușcel au fost înregistrate 244 contestații la împroprietărire.

[10] Ibidem, fond Comisia județeană de expropriere Mușcel, dosar 1/1919—1925, f. 15.
[11] Ibidem.
[12] Ibidem, f. 17.
[13] Ibidem, f. 18.
[14] Ibidem, dosar 1/1922—1924, f. 19.
[15] Ibidem.
[16] Ibidem.

Informații deosebit de importante conțin deciziile comisiilor de expropriere. Astfel, ele conțin date referitoare la : fixarea prețurilor pămînturilor expropriate, scoaterea unor terenuri de la expropriere, mișcarea suprafețelor ce au fost destinate exproprierii.

Prețul unui hectar expropriat varia între 800 și 3 000 lei pentru un ha pășune.

În județul Argeș au existat 522 decizii la contestațiile privind aplicarea reformei agrare[17].

Tabelele nominale de locuitorii îndreptățiți a fi împroprietăriți cuprind date referitoare la terenul pe care-l cultivau, inventarul viu și mort pe care-l posedau, numărul membrilor de familie, denumirea moșiei expropriate și suprafața acesteia.

Documentele provenite de la Comisiile județene de expropriere Argeș și Mușcel aflate în păstrarea Arhivelor Statului Argeș constituie o importantă sursă de documentare pentru studierea aplicării reformei agrare din anul 1921 în cele două județe.

Comisia de expropriere Argeș — anii extremi : 1919—1933 = 439 u.a. ; inv. nr. 1.337.
Comisia de expropriere Mușcel — anii extremi : 1919—1932 = 243 u.a. ; inv. nr. 1.356.

SERVICIILE (CONSILIERATELE) AGRICOLE ALE JUDEȚELOR ARGEȘ ȘI MUȘCEL

În vederea punerii în aplicare a Decretului din 14 decembrie 1918 referitor la „exproprierea proprietăților rurale pentru cauză de utilitate publică" și a legii de reformă agrară din anul 1921, au fost create mai multe organe la nivel central și la nivel local : Casa centrală a cooperației și împroprietăririi, comisii județene de expropriere, comisii de ocol și comitete locale. La nivelul județelor, pentru coordonarea, îndrumarea și supravegherea lucrărilor de reformă agrară au fost create consilieratele agricole.

Consilieratul agricol era investit cu puteri depline și sprijinit de toate autoritățile locale, militare și civile. În activitatea sa era ajutat de prefect cu organele administrative din județ, de inspectorii agricoli, administratorii financiari, perceptori, medici veterinari etc.

Ca urmare a lărgirii sferei de activitate, prin legea din 22 iulie 1931, consilieratele agricole s-au transformat în servicii agricole[1] care erau organe de execuție ale camerelor de agricultură și aveau următoarele atribuții : aplicarea legilor cu caracter agricol ; propaganda pentru dezvoltarea cooperației și îndrumarea cooperativelor agricole ; aplicarea și desăvîrșirea lucrărilor de reformă agrară ; dezvoltarea activității profesionale pentru îndrumarea agriculturii, precum și aplicarea

[17] Ibidem, Comisia județeană de expropriere Argeș, dosar 25/1930—1931.
[1] Hamangiu C., *Codul general al României*, vol. XIX, p. 611—616.

măsurilor de îndrumare elaborate de minister, camere de agricultură sau alte organe îndreptățite.

Potrivit art. 52 din legea din 22 iulie 1931 lucrările serviciului agricol județean se împărțeau în două categorii : a) lucrări cu caracter cultural ; b) lucrări cu caracter administrativ. Serviciul agricol era condus de un director care aplica și executa toate hotărîrile camerei de agricultură. El era reprezentantul guvernului pe lîngă cameră și putea suspenda executarea oricărei hotărîri a camerei, consiliului sau comitetului, raportînd despre aceasta ministerului.

Potrivit regulamentului pentru aplicarea legii de organizare a camerelor de agricultură[2] din 9 martie 1932 Serviciul agricol județean se compunea din : a) personalul central (director, subdirector și funcționarii de cancelarie necesari) ; b) personalul exterior (personal de specialitate, profesori ambulanți, agronomi, tehnicieni și personalul administrativ potrivit nevoilor și disponibilităților bugetare).

SERVICIUL (CONSILIERATUL) AGRICOL ARGEȘ

În județul Argeș instituția creată în vederea punerii în aplicare a prevederilor decretului din 14 decembrie 1918 și a legii de reformă agrară din anul 1921 a funcționat în perioada 1919—1939.

Materialul arhivistic creat de această instituție în perioada 1919—1939 a fost preluat la 2 februarie 1960 de la Sfatul popular al regiunii Argeș împreună cu fondul Camera de agricultură a județului Argeș. În urma ordonării și selecționării au rămas și au fost inventariate 1 208 u.a.

Unitățile arhivistice conțin informații care oglindesc modul cum s-a aplicat reforma agrară din județul Argeș și sînt formate din : procese-verbale încheiate de comisia județeană de expropriere, hotărîrile date de instanțele judecătorești care au avut atribuții în legătură cu aplicarea legilor de expropriere, tabele nominale cu locuitorii îndreptățiți a fi împroprietăriți și cu cei împroprietăriți, declarații, reclamații, procese-verbale încheiate de comisiile locale de împroprietărire și organele de control, situații statistice. Sînt u.a. constituite pentru fiecare moșie expropriată.

Potrivit informațiilor transmise Casei centrale a Cooperației și Împroprietăririi pînă la 3 decembrie 1923 în județul Argeș s-a expropriat în baza Decretului lege 3697 din 1918 suprafața de 27 826, 25 ha prevăzută în hotărîrile definitive de expropriere (la măsurătoarea făcută a fost găsită suprafața de 27 815,62 ha)[3]. Din această suprafață au fost rezervate pentru instituții 821,94 ha[4], iar locuitorii au primit 18 926,83 ha[5]. Se precizează că rezervele făcute pentru Casa culturii

[2] *Ibidem*, vol. XX, p. 115—154.
[3] Arh. St. Argeș, fond Serviciul Agricol al jud. Argeș, dosar 89/1923, f. 88.
[4] Ibidem.
[5] Ibidem.

poporului, în suprafaţa de 20,50 ha, loturile demonstrative şi conacele în suprafaţă de 140,75 ha se administrau de serviciul agricol [6].

În anul 1924 inspectorul general al Casei Centrale a Cooperaţiei şi Împroprietăririi, pe baza unei analize a stadiului aplicării reformei agrare în judeţul Argeş, arată că pînă la 25 noiembrie 1924 din cele 130 comune care compuneau judeţul numai în 71 de comune au fost expropriate moşiile în vederea împroprietăririi. Pînă la acea dată au fost exproprieate pe baza Decretului Lege 3 697/1918, 27 898 ha şi 4 464 m.p. teren cultivabil, iar în baza Legii agrare din 1921, 1 438 ha şi 4 150 m.p. teren arabil şi 11 572 ha şi 3 716 m.p. islaz [7].

În baza revizuirii din 1922, au rămas definitiv împroprietărite 6 663 familii pe suprafaţa totală de 19 117 ha şi 3 716 m.p. Lotul tip a variat de la $2^1/_2$ ha la 5 ha. Se preciza că din punct de vedere al împroprietăririi judeţul Argeş era socotit printre cele cu cereri mari de împroprietărire şi posibilităţi limitate [8]. În judeţul Argeş erau îndreptăţite a fi împroprietărite 29 847 familii din care în categoriile I—IV un număr de 16 830 familii, V—IX un număr de 13 017 familii [9]. Cele 29 847 familii îndreptăţite a fi împroprietărite potrivit informaţiilor „le-ar trebui cca 129 835 ha" [10].

Acelaşi inspector analizînd activitatea Direcţiei Cadastrului, preciza că „măsurătoarea şi parcelarea moşiilor de către cadastru nu s-a făcut mai deloc în acest judeţ. După fişele primite de la Direcţia cadastrului s-au măsurat pînă azi (25 noiembrie 1924) cu caracter definitiv 13 moşii şi anume : Ostroveni-Băbeni (Galicea), Lăunele de Jos, Ropcea Panaitescu, Urşi, Deduleşti, Băloiu (Stoileşti), Băiculeşti, Ioneşti-Tomşanca, Budeşti şi Găvana" [11], iar proiectele de parcelare cadastrală „...s-au făcut numai în comunele : Stolnici, Slobozia, Valea Mărului şi Ioneşti" [12].

Aşa cum rezultă din documente la sfîrşitul anului 1927 reforma agrară era „...bine încheiată" [13]. A fost expropriată pentru terenuri de cultură în baza Decretului Lege din 1918 suprafaţa de 37 956,75 ha iar în baza Legii agrare din 1921 suprafaţa de 1 565,85 ha (total 39 522,60 ha) şi 13 048,91 ha teren pentru islazuri comunale [14].

Modul de aplicare a reformei agrare a produs unele nemulţumiri în rîndul populaţiei. Unii locuitori au fost nemulţumiţi deoarece „se dăduse latitudinea agronomilor regionali să stabilească realitatea drepturilor celor vizaţi a fi împroprietăriţi, deşi aceştia făceau parte din comitetele de ocol care hotărîseră în prealabil asupra celor cu dreptul de a fi împroprietăriţi [15]. În anul 1929 un număr de 29 de locuitori din comuna Bîrlogu şi alţi 42 din comuna Teiu şi-au manifestat nemulţumirea pentru faptul

[6] Ibidem.
[7] Ibidem, dosar 51/1924, f. 4—5.
[8] Ibidem, f. 6.
[9] Ibidem.
[10] Ibidem.
[11] Ibidem, f. 8.
[12] Ibidem.
[13] Ibidem, dosar 17/1927—1928, f. 1.
[14] Ibidem.
[15] Ibidem, dosar 89/1923, f. 113.

că, deşi au plătit costul pămîntului, nu li s-au eliberat titlurile de proprietate, iar unii din ei au fost mutaţi de pe o moşie pe alta [16].

Aşa cum am mai arătat celor 29 847 familii din judeţul Argeş îndreptăţiţi a fi împroprietăriţi le era necesară suprafaţa de 129 835 ha. Or în judeţ n-a putut fi expropriată decît suprafaţa de 52 570 ha, din care 39 522 ha teren arabil. Familiile care n-au putut fi împroprietărite au fost îndrumate să plece în judeţul Constanţa pentru a fi împroprietărite [17].

Pentru împroprietărire locuitorii trebuiau să aibă inventar agricol (animale de tracţiune, plug, căruţă). Mulţi dintre aceştia deşi solicitau să fie împroprietăriţi în alte judeţe, erau refuzaţi de autorităţi deoarece nu posedau inventarul agricol necesar.

În legătură cu acest aspect iată ce consemna în 1924 agronomul Centrului agricol Galicea, în privinţa locuitorilor din comunele Măcăi, Cuca şi Schei care urmau a fi împroprietăriţi în judeţul Constanţa : „Dintre cei 60 de colonişti aprobaţi pentru comuna Cuca pot îndeplini condiţiunile cerute de ordinul 9112/1924 numai trei... Toţi ceilalţi sînt completamente lipsiţi de inventar din care cauză nu pot corespunde condiţiunilor prevăzute ; totuşi nu renunţă şi cer să fie admişi în condiţiunile în care se găsesc actualmente..." [18] Asemenea aspecte documentele le oglindesc frecvent.

Din judeţul Argeş au fost împroprietărite în judeţul Constanţa 299 familii din 28 comune şi anume : şapte din Deduleşti, 29 din Milcoiu, 59 din Corbi, şase din Ciuteşti, doi din Fedeleşoiu, patru din Măcăi, unu din Prundu, cinci din Săpunari, trei din Valea Mărului, trei din Bascovele, trei din Cuca, doi din Albota, patru din Arefu, opt din Corbeni, opt din Ţuţuleşti, 18 din Stoiceni, 18 din Galicea, 18 din Cremenari, 29 din Oarja, doi din Mîrghia, unu din Ungheni, patru din Suseni, trei din Trepteni, 13 din Olanu, 24 din Gruiu, 14 din Urşi, nouă din Bîrsoiu şi 12 din Stoileşti [19]. Desigur că numărul celor ce au solicitat să fie împroprietăriţi in alt judeţ a fost mult mai mare însă numai cele 299 familii au îndeplinit toate condiţiunile impuse de ordinul amintit [20].

Documentele consemnează şi localităţile din judeţul Constanţa unde au fost împroprietărite familiile din judeţul Argeş [21].

Aşa cum s-a arătat la 22 iulie 1931, consilieratele agricole s-au transformat în servicii agricole.

Documentele din această perioadă ne furnizează informaţii asupra definitivării reformei agrare. Fiecare u.a. conţine procesul verbal de punere în posesie definitivă a celor împroprietăriţi, tabelul nominal de locuitorii împroprietăriţi şi puşi în posesie definitivă pe loturile de cultură parcelate cadastral. De asemenea, sînt menţionate suprafeţele rezervate pentru : Oficiul Naţional de educaţie fizică, şcoala primară, cimitirul

[16] Ibidem, dosar 4/1923—1929, f. 190—240.
[17] Ibidem, dosarele 5, 6, 39, 42/1923—1924 ; 51/1924.
[18] Ibidem, dosar 5/1923—1924, f. 35.
[19] Ibidem, dosar 51/1924, f. 6—7.
[20] Ibidem.
[21] Ibidem, dosar 6/1923—1924, f. 17.

de animale, vatra satului, biserică parohială şi lot zootehnic. Un alt document important aflat într-o asemenea u.a. este planul loturilor celor împroprietăriţi, fiecare purtînd numărul curent din tabelul nominal.

Documentele oferă date importante asupra plantelor cultivate pe raza judeţului şi producţia mijlocie obţinută. Potrivit informaţiilor producţia mijlocie de cereale la ha era destul de slabă. În anul 1934 recolta porumbului era estimată la 600 kg la ha, grîul 350—400 kg la şes şi 700 kg la deal [22], iar în 1935 s-a obţinut o producţie medie la ha de : 521 kg ovăz, 593 kg grîu, 900 kg orz, 557 kg secară, 700 kg rapiţă, 256 kg mazăre [23]. Situaţiile statistice pe comune din anii 1937—1938 cuprind date referitoare la producţia mijlocie la ha la : porumb cartofi, varză, dovleci, sfeclă, viţă de vie, pruni, meri, peri, nuci, vişini, cireşi, caişi, zarzări, gutui şi piersici [24].

Activitatea de propagandă agricolă desfăşurată de personalul Serviciului agricol este oglindită în dările de seamă ale acestuia. Ţăranii erau îndemnaţi să facă arături de toamnă, să pună porumb la murat pentru hrana vitelor, să sorteze şi să ambaleze fructele în bune condiţiuni, să aleagă porumbul de pe lan etc. [25]

Anii extremi : 1919—1939, u.a. 1 208 ; inv. nr. 1 818.

SERVICIUL (CONSILIERATUL) AGRICOL AL JUDEŢULUI MUŞCEL

În urma ordonării şi selecţionării au rămas şi au fost inventariate 358 u.a.

Unităţile arhivistice create de această instituţie în perioada 1919—1939 conţin date referitoare la aplicarea reformei agrare în judeţul Muşcel, dezvoltarea agriculturii, pomiculturii şi viticulturii, a zootehniei etc.

Potrivit datelor înaintate în primăvara anului 1922 Ministerului Agriculturii şi Domeniilor pînă la sfîrşitul anului 1921 în judeţul Muşcel au fost supuse exproprierii 40 de proprietăţi. Suprafaţa cultivabilă a acestor proprietăţi era de 6 631,33 ha, iar cea necultivabilă de 14 887,47 ha [26]. În aprilie 1922 Consilieratul agricol al judeţului Muşcel înainta Casei Centrale a Cooperaţiei şi Împroprietăririi o dare de seamă asupra activităţii desfăşurate în anul 1922. În acest document se consemnează că în judeţ s-au expropriat în mod definitiv 1 860,08 ha. teren de cultură în 29 comune. Pe această suprafaţă au fost împroprietăriţi 1 170 de săteni din 9 037 cu drept de a fi împroprietăriţi. Ei au primit în total 1 230,68 ha, restul pînă la 1 860,08 ha fiind rezervat pentru islaz comunal, serviciul tehnic, şcoli, biserici, puncte agronomice, loturi demonstrative [27].

---

[22] Ibidem, dosar 7/1934, f. 28.
[23] Ibidem, dosar 4/1935, f. 2.
[24] Ibidem, dosar 18/1937.
[25] Ibidem, dosar 17/1937—1938, f. 17—18.
[26] Ibidem, fond Serviciul (consilieratul) Agricol Muşcel, dosar 1/1922.
[27] Ibidem, dosar 1/1922, f. 93.

Din cele 44 moşii expropriate Cadastrul a măsurat şi parcelat în anul 1921 următoarele moşii : Bogăţeşti-Moroeşti ; Clucereasa-Racoviţa ; Calinderu-Ciulniţa şi moşiile expropriate în comuna Leordeni, proprietăţi ale fraţilor Gussi, Elena Ioanin, Ana Lahovari şi Casa Bisericii. Restul moşiilor din judeţ au fost măsurate şi parcelate provizoriu de către agronomii regionali, iar loturile au fost date în primirea celor îndreptăţiţi la împroprietărire [28].

În baza art. 17 din Decretul-Lege nr. 3 697/1918 s-a expropriat o suprafaţă de 11 823,02 ha teren pentru islaz. Din această suprafaţă s-au dat comunelor în anul 1921, 4 872,91 ha. [29]

În anul 1935 la 1 ianuarie situaţia împroprietăririlor în judeţul Muşcel era următoarea : suprafaţa totală expropriată 12 067,4838 ha, numărul total al celor înscrişi în tabele pentru a fi împroprietăriţi 22 744 locuitori, din care numai 1 897 au fost împroprietăriţi cu suprafaţa de 8 763 ha. Comunelor le-au fost atribuite 9 668,6 197 ha teren pentru islazuri [30]. Din suprafaţa expropriată a fost destinată ca rezervă de interes general şi local suprafaţa de 163,8238 ha, iar pentru vetrele satelor 39,9367 ha [31].

Din cele 97 comune rurale din judeţul Muşcel s-a făcut împroprietărirea pe baza Decretului lege 3697/1918 şi a Legii pentru reformă agrară din anul 1921 numai în 38 de comune cu loturi tip de 0,25 ha pînă la 2 ha [32].

Numărul mare al celor îndreptăţiţi a fi împroprietăriţi şi suprafeţele mici expropriate au creat nemulţumiri în rîndul populaţiei. În anul 1922 comitetul agrar trimitea Consilieratului Agricol Muşcel următoarea corespondenţă : „Avem onoare a vă face cunoscut că la acest comitet se găseşte un însemnat număr de petiţiuni din partea locuitorilor care se plîng că, cu ocazia lucrărilor de revizuire, au fost reduşi din drepturi sau chiar excluşi pe motivul că sînt lucrători manuali de pămînt..." [33]

În anul 1928 trei văduve de război din comuna Jugur se plîng Comitetului agrar din cadrul Ministerului Agriculturii şi Domeniilor : „La început cînd s-a pus în aplicare legea agrară am fost împroprietărite cu cîte un hectar de pămînt pe care l-am stăpînit trei ani neîntrerupt, după care nu ştim prin ce viclenii am fost deposedate şi de acel mic drept pe care l-a dat tot la cei care posedă zeci de hectare şi sînt bogătaşi" [34].

Lipsa de pămînt i-a determinat pe mulţi locuitori din Muşcel să ceară să fie împroprietăriţi în alte judeţe : 180 familii au fost împroprietărite în judeţele Ialomiţa şi Caliacra.

Au plecat familii din comunele : Priboieni, Cetăţeni, Stoeneşti, Mătău, Rucăr, Malul cu Flori, Conţeşti, Bîrzeşti, Leordeni, Vultureşti, Ju-

---

[28] Ibidem.
[29] Ibidem.
[30] Ibidem, dosar 1/1935, f. 7.
[31] Ibidem.
[32] Ibidem, dosar 8/1935, f. 46.
[33] Ibidem, dosar 1/1922, f. 195.
[34] Ibidem, dosar 3/1928, f. 336.

gur, Valea Popii, Ciumești, Budiștеni, Racovița și din orașul Cîmpulung [35]. Desigur numărul familiilor care ar fi dorit să plece a fost mult mai mare, dar lipsa inventarului agricol i-a împiedicat s-o facă. Alte documente conțin informații importante privind activitatea obștiilor de arendare și cumpărare de terenuri [36]. Statutele acestor obști ne furnizează date referitoare la denumirea obștiilor, precum și scopul pentru care au fost înființate.

Situațiile statistice întocmite periodic conțin importante informații referitoare la animale, producția agricolă, suprafețele însămînțate cu diverse culturi, pomi etc.

În anul 1922 populația județului Mușcel poseda 5 748 cabaline, 63 159 bovine, 121 822 ovine, 5 698 caprine, 25 898 porcine [37], iar în anul 1934 un număr de 7 960 cabaline, 51 025 bovine, 121 939 ovine, 5 792 caprine și 28 756 porcine [38]. În anul 1935 în județul Mușcel erau pe rod 3 262 990 pruni, 51 580 nuci, 215 180 meri, 109 067 peri, 85 977 vișini și cirești, 12 893 caiși, 14 308 piersici și 13 875 gutui [39].

Numeroase u.a. conțin planuri de exploatarea pășunilor comunale, modul cum s-a constituit islazul comunal, suprafața acestuia, calitatea și distanța față de sat. Propaganda agricolă ocupă un rol important în documentele acestui fond : procurarea de semințe, înființarea loturilor demonstrative, altoirea de pomi, înființarea de pepiniere, ținerea de conferințe etc.

Anii extremi : 1919—1939 ; u.a. 358 ; fișe

OCOALE (REGIUNI) AGRICOLE DIN JUDEȚELE ARGEȘ ȘI MUȘCEL

Regiunile agricole au luat ființă în baza deciziei Ministerului Agriculturii și Domeniilor din 4 decembrie 1917, ca organe de execuție și aplicare a legilor agricole elaborate după primul război mondial. Ele își desfășurau activitatea la nivel de plasă și erau subordonate consilieratelor agricole județene.

Fiecare regiune agricolă era condusă de un agronom regional care răspundea de bunul mers al lucrărilor agricole din comunele ce alcătuiau plasa.

După transformarea consilieratelor agricole județene, în anul 1931, în servicii agricole județene, regiunile agricole au devenit subordonate serviciilor agricole județene, continuîndu-și activitatea pînă în anul 1939 cînd atribuțiile lor au fost preluate de ocoalele agricole. Acestea au fost înființate la 6 aprilie 1939 prin legea pentru organizarea Ministerului Agriculturii și Domeniilor [1] și au funcționat pînă în anul 1949, cînd atri-

[35] Ibidem, filele 20, 213, 216.
[36] Ibidem, dosar 2/1922, f. 1—94.
[37] Ibidem, dosar 4/1922, f. 117.
[38] Ibidem, dosar 8/1935, f. 7—8.
[39] Ibidem, f. 8 v.
[1] „Monitorul Oficial", nr. 82, 6 aprilie 1939, p. 2152—2156.

buțiile lor au fost preluate de secțiile agricole ale comitetelor provizorii de plase.

Ocolul agricol purta denumirea plăsei pe raza căreia își desfășura activitatea, dar existau cazuri cînd numele ocolului agricol era dat după localitatea în care își avea sediul plasa respectivă. Așa erau : Ocolul agricol Ștefănești în plasa Podgoria, Ocolul agricol Stîlpeni în plasa Rîuri și Ocolul agricol Domnești în plasa Rîul Doamnei.

Principalele categorii de documente care s-au păstrat de la ocoalele agricole sînt : ordine, circulare, instrucțiuni ale Ministerului Agriculturii și Domeniilor, corespondență cu ministerul și consilieratele agricole, bugete de venituri și cheltuieli, situații statistice, tabele cu împroprietăriții, expropriații și cei îndreptățiți la împroprietărire, procese-verbale de inspecție ale șefilor de ocoale, decizii, rapoarte etc.

Filiala Argeș păstrează documente de la un număr de 11 ocoale agricole din județele Argeș și Mușcel din perioada 1919—1951, în cantitate de 8 m.l. cu 632 u.a.

Cele mai multe documente se referă la modul de aplicare a reformelor agrare din 1921 și 1945, la activitatea desfășurată de comisiile de expropriere din diferite comune ale județelor Argeș și Mușcel [2].

Documentele conțin informații despre cultura plantelor cerealiere, medicinale și tehnice, despre felul cum s-au desfășurat campaniile agricole, mașinile și uneltele folosite etc.

Plantele care se cultivau erau : porumbul, grîul, orzul, ovăzul, secara, floarea soarelui, inul, cînepa, cartoful, ricinul, soia, diferite legume, tutunul, sorgul și alte plante, dar ponderea cea mai mare dintre toate culturile o avea porumbul. Astfel, în anul 1946 porumbul se cultiva pe 3 468 ha în cadrul Ocolului agricol Merișani, pe 2 505 ha în Ocolul agricol Rociu, pe 2 153 ha în Ocolul agricol Ștefănești și pe 2 056 ha în Ocolul agricol Topoloveni.

Producțiile care se obțineau la hectar erau mici, dar odată cu folosirea primelor mașini agricole ele încep să crească. Astfel, în plasa Rociu producția medie de porumb la hectar crește de la 522 kg în anul 1937 la 820 kg în anul 1949, iar la grîu crește de la 670 kg. în anul 1937 la 1 070 kg în anul 1949 [3].

O mare importanță se acorda culturii inului și cînepii în comunele din cadrul Ocolului agricol Curtea de Argeș, fapt ilustrat de numărul mare al melițelor de in și cînepă care în anul 1942 era de 2 699 [4].

Multe informații se referă la creșterea animalelor și practicarea pomiculturii. Reiese interesul deosebit pentru creșterea animalelor și ameliorarea raselor [5]. În această direcție un rol deosebit l-au avut exproprierile făcute pentru constituirea de islazuri în fiecare comună și arendarea golurilor de munți [6]. Suprafețele ocupate de fînețe și pășuni erau mari

[2] Arh. St. Argeș, fond Ocolul agricol Curtea de Argeș, dosar 1/1919—1930, dosar 3/1919—1924 ; fond Ocolul agricol Domnești, dosar 7/1946 ; fond Ocolul agricol Rociu, dosar 1/1945.
[3] Ibidem, fond Ocolul agricol Rociu, dosar 1/1938—1949.
[4] Ibidem, fond Ocolul agricol Curtea de Argeș, dosar 40/1942.
[5] Ibidem, dosar 20/1940.

îndeosebi în zonele de deal și munte. Astfel, în cadrul Ocolului agricol Curtea de Argeș fînețele ocupau o suprafață de 7 965 ha și pășunile o suprafață de 3 430 ha din totalul suprafeței ocolului agricol de 40 294 ha, iar în cadrul Ocolului agricol Merișani fînețele și pășunile ocupau 6 122 ha din totalul de 25 110 ha [7].

Se creșteau în primul rînd cornute mici și mari. Numărul oilor era mare în special în zona de deal și munte pentru că aici se obțineau mari cantități de nutrețuri pentru hrana lor. Astfel, în anul 1946, în comuna Domnești erau 2 953 oi, în comuna Corbi 2 857 oi, în comuna Stănești 3 163 oi [8].

Pomicultura era una dintre ocupațiile de bază ale locuitorilor din zona de deal. A crescut continuu numărul de pomi fructiferi și producția de fructe. Ponderea cea mai mare în cadrul pomilor fructiferi o avea prunul. În sudul județului Argeș erau mari suprafețe ocupate de pruni. Astfel, în comuna Lunca Corbului în anul 1940 erau 22 000 pruni, iar în comuna Siliștení 73 000 pruni [9].

La sporirea numărului de pomi fructiferi și a producției de fructe a contribuit numărul tot mai mare de pepiniere autorizate care produceau material săditor de cea mai bună calitate, instruirea care era asigurată locuitorilor din multe comune prin lucrări demonstrative în cadrul cursurilor de inițiere în pomicultură de la Școala de horticultură din Curtea de Argeș.

Se făcea un schimb permanent de produse între zonele de deal și cele de cîmpie [10]. De exemplu, din comunele Ocolului agricol Domnești mulți locuitori se deplasau în comune din sudul județului Argeș unde duceau mere și primeau în schimbul acestora cereale.

Documentele oferă informații despre organizarea și întreținerea islazurilor comunale, prețul muncilor agricole și al produselor agricole.

O mai veche ocupație a locuitorilor, creșterea albinelor începe să reînvie printre locuitorii din zona Mușcelului și Argeșului. Numărul familiilor de albine a fost în continuă creștere.

În anul 1946 erau în județul Mușcel 4 000 stupi, în anul 1947 — 4 255 stupi, în 1948 — 4 742 stupi, iar în anul 1949 erau 5 054 stupi [11].

Cercetînd documentele din aceste fonduri putem să ne formăm o imagine cît mai clară despre evoluția agriculturii în județele Argeș și Mușcel în perioada imediat următoare primului război mondial pînă în anul 1950.

1	Ocolul agricol Costești	1923—1951	183	u.a. inv.	351
2	„ „ Domnești	1945—1949	56	„ „	352
3	„ „ Lunca Corbului	1948—1949	4	„ „	353
4	„ „ Merișani	1946—1949	29	„ „	354
5	„ „ Pitești	1942—1946	12	„ „	355
6	„ „ Rociu	1938—1950	11	„ „	356
7	„ „ Teiu	1922—1949	209	„ „	357
8	„ „ Topolog	1940—1942	2	„ „	358
9	„ „ Curtea de Argeș	1919—1949	104	„ „	1628
10	„ „ „Negru Vodă" Cîmpulung	1943	5	„ „	1656
11	„ „ Topoloveni	1945—1946	16	„ „	1807

[6] Ibidem, dosar 39/1942.
[7] Ibidem, dosar 40/1942.
[8] Ibidem, fond Ocolul agricol Domnești, dosar 6/1946.
[9] Ibidem, fond Ocolul agricol Costești, dosar 5/1940.
[10] Ibidem, fond Ocolul agricol Domnești, dosar 4/1948.
[11] Ibidem, fond Ocolul agricol „Negru Vodă" Cîmpulung, dosar 2/1943.

PEPINIERA MERIȘANI

Prin Legea pentru organizarea Ministerului Agriculturii și Domeniilor din 28 martie 1909 [1] a fost înființată și Subdirecțiunea viticulturii, pomologiei și horticulturii care se ocupa cu studierea și aplicarea măsurilor ce se impuneau pentru dezvoltarea acestor ramuri.

Pepinierele de vițe sau de pomi nu puteau funcționa decît pe baza unei autorizații care era eliberată de Ministerul Agriculturii și Domeniilor. Această autorizație se elibera numai persoanelor și instituțiilor publice care dispuneau de instalații tehnice suficiente pentru pregătirea și desinfectarea materialului săditor, de plantații de port-altoi sau care făceau dovada că și-au procurat asemenea port-altoi de la pepiniere recunoscute de minister, de conducător de pepinieră care să facă parte din personalul de specialitate.

Nu se putea pune în vînzare decît material săditor garantat în ce privește autenticitatea și sănătatea. Cei care produceau material săditor aveau obligația ca la orice vînzare de vițe sau de pomi să dea o factură, iar cînd numărul acestora era mai mic, o notă prin care să se garanteze autenticitatea și sănătatea materialului săditor vîndut.

Totodată, pepinierele aveau sarcina ca pînă în toamna fiecărui an sau cel tîrziu pînă la 15 decembrie să comunice Ministerului Agriculturii și Domeniilor numărul pomilor și al vițelor puse în vînzare.

Ministerul Agriculturii și Domeniilor a cumpărat în anul 1914 de la proprietarul C. Rătescu din comuna Merișani, județul Argeș un teren în suprafață de 13 ha și 25 ari împreună cu clădirile ce se aflau pe acesta, cu scopul de a înființa o pepinieră pomicolă [2]. Bazele acestei pepiniere s-au pus în 1918, după război, cînd încep să se facă o serie de reparații la clădirile care suferiseră stricăciuni în timpul primului război mondial.

Pepiniera era situată într-o regiune deluroasă, cu pante domoale, prin apropiere curgea rîul Argeș, iar clima era prielnică pentru o bună dezvoltare a pomilor.

Pe acest teren se găseau : trei clădiri construite din cărămidă și acoperite cu tablă, cu zece camere, care serveau drept dormitoare pentru elevi și personal și ca loc pentru desfășurarea activității șefului de pepi-

[1] Hamangiu, C., *Codul general al României*, vol. V, p. 326—327.
[2] Arh. St. Argeș, fond Pepiniera Merișani, dosar 28/1926, f. 221.

nieră şi a personalului ; un fînar, un grajd, două magazii şi trei cuptoare de uscat prune.

Pepiniera dispunea de un număr redus de animale dar avea maşini şi unelte care îi permiteau să-şi desfăşoare activitatea în bune condiţii.

După înfiinţarea pepinierei s-a urmărit ca în cel mai scurt timp să se extindă suprafeţele ocupate de pomi şi puieţi. Astfel, în 1921 suprafaţa ocupată de pomi şi puieţi era de 2 ha, iar în 1926 ea s-a extins la 9 ha cu circa 150 000 pomi de vînzare şi un însemnat număr se aflau în formare. Cealaltă parte de teren a pepinierei era ocupată de furaje pentru vite, grădina de zarzavat şi cultura porumbului.

În cadrul pepinierei funcţiona o şcoală de pomologie şi viticultură ale cărei cursuri se desfăşurau pe durata a trei ani [3]. Scopul acestei şcoli de pomologie şi viticultură era „de a se ocupa de instrucţia elevilor, de a da exemple şi îndrumări practice proprietarilor şi cultivatorilor din regiune şi de a forma totodată lucrători specialişti“ [4].

Printr-o adresă a Ministerului Agriculturii şi Domeniilor din ianuarie 1930 se făcea cunoscut că Pepiniera Merişani aparţinea de Regia publică a exploatărilor agricole şi zootehnice [5].

Elevii care frecventau cursurile şcolii veneau aici din diverse localităţi ale ţării cu scopul de a deprinde frumoasa profesie de pomicultor.

Numeroase erau cazurile cînd elevii, însoţiţi de personalul de specialitate din pepinieră, mergeau la săteni sau şcoli, pentru a efectua lucrări demonstrative de plantare, altoire şi îngrijire a coroanei pomilor. După exemplul acestei pepiniere au fost înfiinţate în judeţul Argeş peste zece pepiniere mici. [6]

Prin obiectele de studiu care se predau aici se urmărea formarea la elevi a deprinderilor de a lucra în diferite domenii ale agriculturii. Obiectele de studiu erau : matematica, geometria, pomologia, viticultura, vinificaţia, creşterea vitelor, grădinăria, sericicultura şi apicultura.

Principalele specii de pomi fructiferi care se cultivau aici erau :

mărul (Ionathan, Creţesc, Pătul, Parmen Auriu, Reinette de Canada)

părul (Curé)

prunul (Tuleu Gras, D'agen, Anna Spâth)

piersicul (Mai Blum, Rouge Tardive, Resistence de Verdum, Valparaiso)

gutuiul (de Huşi, Champion, Portugel)

caisul (Falcă Roşie, Luizet, Royal)

vişinul (spaniol)

nucul (Sebeşel)

În 1926 în judeţul Argeş, pe lîngă Pepiniera Merişani [7], mai funcţionau şi cîteva puncte pomologice care erau subordonate acesteia. Suprafaţa totală era de 72 ha şi 7 400 m.p. repartizată astfel :

[3] Ibidem, dosar 12/1922.
[4] Ibidem, dosar 21/1924.
[5] Ibidem, dosar 77/1930.
[6] Ibidem, dosar 143/1937, f. 12.
[7] Ibidem, dosar 28/1926, f. 257.

a) suprafaţa pepinierei vechi — 13 ha şi 2 500 mp.
b) suprafaţa punctului pomologic Hinţeşti 31 ha şi 7 500 m.p.
c) suprafaţa punctului pomologic Ciofrîngeni 10 ha.
d) suprafaţa punctului pomologic Şuici 7 ha şi 7 400 m.p.
e) suprafaţa punctului pomologic Găleşeşti 10 ha

Alături de aceste puncte pomologice mai funcţionau şi mici pepiniere la Curtea de Argeş (cu o suprafaţă de 5 000 m.p.), Cotmeana şi Zărneşti [8].

Suprafaţa acestor puncte pomologice a fost în continuă creştere, astfel că, cel de la Hinţeşti a ajuns în 1932 la o suprafaţă de 44,75 ha.

Din 1937 suprafaţa Pepinierei Merişani se reduce cu 2 400 m.p. deoarece prin aprobarea Ministerului Agriculturii şi Domeniilor această suprafaţă este cedată Ministerului Sănătăţii pentru construirea unui dispensar în comuna Merişani [9].

Fondul Pepiniera Merişani a fost găsit cu prilejul sistematizării fondurilor din depozitele filialei, are 1,85 m.l. cuprinzînd 179 u.a. din perioada 1918—1946.

Fondul cuprinde circulare şi adrese primite de la Ministerul Agriculturii şi Domeniilor, dări de seamă şi rapoarte de activitate ale pepinierei, procese-verbale de inspecţie, inventare cu averea mobilă şi imobilă a pepinierei, situaţia şcolară a elevilor ce frecventau cursurile şcolii, situaţii statistice referitoare la numărul puieţilor şi al pomilor altoiţi care au fost vînduţi la distribuirea răsadurilor de zarzavaturi şi la producţiile obţinute de pe suprafaţa cultivată, la speciile de pomi cultivate în această zonă etc. [10].

Acest fond prezintă importanţă pentru cercetare, datorită informaţiilor ce le cuprinde referitoare la pomicultură.

ADMINISTRAŢIA MOŞIEI SLOBOZIA

Situată în partea de sud a judeţului Argeş, pe raza teritoriului comunei Slobozia, moşia ce purta denumirea comunei aparţinea în anul 1922 proprietarilor Constantin R. Sturza şi Ion Cîmpineanu Cantemir [1]. În anul 1933 proprietar al acestei moşii era Maria Irina Sturza [2], iar în anul 1946 apare din nou ca proprietar Constantin R. Sturza [3].

Documentele existente la filială datează din perioada 1920—1948.

Cele 121 u.a. ale acestui fond se referă, printre altele, la : suprafaţa moşiei, inventarul mobil şi imobil, relaţiile dintre proprietar şi cei angajaţi să lucreze pe moşie, veniturile şi cheltuielile obţinute din exploatarea moşiei, procurarea de seminţe, unelte şi maşini agricole,

[8] Ibidem, dosar 176/1937, f. 2.
[9] Ibidem, dosar 141/1937, f. 3—4.
[10] Ibidem, dosar 144/1937, f. 12—13.
[1] Arh. St. Argeş, fond Administraţia moşiei Slobozia, dosar 22/1922—1927, f. 21.
[2] Ibidem, dosar 16/1933.
[3] Ibidem, dosar 17/1940—1946.

arendarea dreptului de vînat, exploatarea materialului lemnos din pădure, suprafețele cultivate și felul culturilor etc.

Suprafața totală a moșiei Slobozia era de 855,52 ha din care : 407 ha teren arabil [4], 378,81 ha păduri și 69,71 ha poieni [5].

În anul 1922 potrivit documentelor, erau însămînțate pe moșia Slobozia : 50 ha cu grîu în regie și 131,87 ha grîu în dijmă, 6,50 ha orz în dijmă, 19 ha ovăz în regie, 84,50 ha ovăz în dijmă, 1,50 ha ovăz scutit de dijmă, 108,25 ha porumb în dijmă, 3 ha porumb scutit de dijmă și 2,50 ha mei în regie [6].

În continuare pînă în anul 1932 există o evidență exactă a suprafețelor de cereale semănate, a celor date în dijmă și a celor cultivate în regie. Se observă în această perioadă o scădere a suprafețelor de grîu în dijmă ca urmare a mecanizării lucrărilor la această cultură și a creșterii suprafeței cultivate cu porumb unde volumul de muncă era mai mare.

Produsele obținute de pe suprafețele cultivate în dijmă erau împărțite în două părți egale : una revenindu-i proprietarului și cealaltă celui care-l muncea.

Cultivarea pămîntului în regie se făcea cu persoane care erau plătite cu ziua.

Pentru paza vitelor erau angajați „argați la vite" care potrivit contractului primeau anual : 4 000 lei, una pereche de opinci, una căruță cu crăci, două pogoane pe care să și le cultive fără arendă și erau scutiți de pășune doi cai, o vacă și șase oi [7].

Există o evidență foarte riguroasă a persoanelor care erau angajate cu ziua pentru : bătutul și alesul porumbului, curățatul ierbii, uscatul fînului în grajd, tăierea lemnelor, vînturarea ovăzului, curățatul cocenilor, căratul pietrii, îngrijirea cailor, stinsul varului, curățirea curții, repararea gardului, prășitul rapiții etc. Ziua de muncă era plătită în anul 1941 cu 50—60 lei [8].

Sînt multe documente care ne informează că deseori locuitorii din Slobozia, din cauza lipsei de pășune, intrau forțat cu vitele la pășunat în pădure — cîte 250—300 locuitori cu 500 vite mari și 1 500 oi [9].

Inventarul viu și mort al moșiei Slobozia era în 1935 următorul : casa mare cu atenanse, casa mică pentru administrație, un grajd, o magazie, două pătule pentru porumb, casa pădurii și saiaua la Găvana, vehicole (căruțe, trăsuri, șarete, căruță de copii etc.) ; mașini agricole : vînturătoare cu trei site din metal și două din lemn, o rariță prășitoare, două pluguri nr. 7, o grapă mare, o grapă mică, o mașină de bătut porumb, o mașină de tăiat nutreț, o presă de fîn de mînă, opt fiare de plug Oliver, două juguri de boi, o tînjală de fier. Mai poseda în indivizie cu Academia, care se ocupa cu cercetări pe moșia Slobozia :

[4] Ibidem, dosar 22/1922—1927, f. 15.
[5] Ibidem, dosar 10/1925, f. 7.
[6] Ibidem.
[7] Ibidem, dosar 22/1922—1927, f. 9.
[8] Ibidem, dosar 106/1941.
[9] Ibidem, dosar 16/1933.

un tractor Fordsohn, un plug Oliver de tractor și un cultivator cu discuri de tractor [10].

Poseda, de asemenea, obiecte de magazie, unelte de curte și grădină, pentru grajd, hamuri și șăi, diferite scule.

Mai dețineau în 1935 șapte cai, o vacă, 175 ovine, 27 porcine, 97 păsări ; 26 care paie și 106 grămezi frunzare, plus maldăre de coceni ; trei vagoane porumb, 580 dal. grîu, 3 423 dal. ovăz, 32 dal. rapiță, 15 dal. in, 58 dal. fasole, 70 dal. floarea soarelui și 700 dal. porumb stricat [11].

Administrația moșiei, așa cum am mai arătat, ținea o evidență foarte exactă a tuturor cheltuielilor făcute.

În anul 1935 de la cele 149 ovine avea un venit total de 79 284 lei, din care s-au cheltuit pentru întreținerea acestora 32 903 lei, obținîndu-se un venit de 46 381 lei, de la păsări un venit net de 2 064 lei, iar de la porumbul bun, stricat și coceni 307 973 lei [12].

Datele cuprinse în documentele create de Administrația moșiei Slobozia contribuie la mai buna cunoaștere a rolului economic al unei moșii în perioada 1920—1948 precum și a problemelor sociale legate de administrarea acesteia.

Anii extremi : 1920—1948 ; 121 u.a. ; inv. nr. 1403.

REGIUNEA A VIII-a FITOSANITARĂ PITEȘTI

Prin Legea privitoare la organizarea și încurajarea agriculturii din martie 1937[1] se instituia un regim de protecția plantelor în pomicultură, viticultură, horticultură și legumicultură care se exercita de către Ministerul Agriculturii și Domeniilor, prin serviciul de protecția plantelor.

Toți cei care produceau, dețineau sau puneau în vînzare semințe, fructe, plante sau părți de plante erau supuși controlului Ministerului Agriculturii și Domeniilor care prin delegații săi autorizați era în drept să inspecteze culturile, locurile de desfacere, depozitele, stațiile și porturile de încărcare și descărcare a unor produse, pentru a se îngriji de starea lor sanitară.

Plantele, părțile de plante, semințe și fructele nu erau importate, decît însoțite de un certificat de sănătate și altul de origine prin care se constata că nu erau infectate sau infestate și nu conțineau paraziți dăunători agriculturii, silviculturii sau horticulturii.

Nu se puteau pune în vînzare, nu se puteau introduce în țară și întrebuința pentru combaterea dăunătorilor la plante, decît produsele autorizate de Ministerul Agriculturii și Domeniilor.

[10] Ibidem, dosar 114/1935, f. 77—78.
[11] Ibidem, f. 81—82.
[12] Ibidem, dosar 80/1935.
[1] „Monitorul Oficial", nr. 67/22 martie 1937, p. 2768—2769.

Prin Decizia nr. 2261 din 6 februarie 1942 [2] a Ministerului Agriculturii și Domeniilor s-a hotărît trecerea regiunilor fitosanitare la Direcția Viticulturii și Horticulturii și înființarea de noi regiuni fitosanitare. Pe lîngă cele șase regiuni fitosanitare existente : București, Brăila, Constanța, Timișoara, Arad, Sibiu se mai înființează încă șase : Craiova, Pitești, Ploiești, Brașov, Bacău și Iași.

Regiunea a VIII-a fitosanitară avea reședința în Pitești și cuprindea județele Argeș, Mușcel, Olt și Vîlcea.

Avînd în vedere faptul că județele Argeș, Mușcel, Vîlcea și chiar Olt erau județe pomicole Regiunii a VIII-a fitosanitare Pitești ii revenea sarcina de a controla materialul săditor din punct de vedere al sănătății și calității și de a trata pomii împotriva unor dăunători care amenințau plantațiile.

Pe această linie a stîrpirii dăunătorilor prin măsurile indicate de regiunea fitosanitară se înscriu și ordonanțele prefecturilor de județe adresate locuitorilor [3].

Organe de specialitate din cadrul Regiunii a VIII-a fitosanitare Pitești cercetau pe teren prezența și aria de răspîndire a bolilor și dăunătorilor și ținînd cont de condițiile de climă specifice, stabileau cele mai bune și eficace metode de combatere [4].

Fondul Regiunea a VIII-a fitosanitară Pitești conține numai șase u.a. din perioada 1941—1947 în cantitate de 0,20 m.l.

Fondul prezintă importanță pentru cercetare, în el găsindu-se informații referitoare la dezvoltarea și practicarea pomiculturii în județele Argeș, Mușcel, Olt și Vîlcea (suprafețele pomicole, producția de fructe, aria de răspîndire a unor boli și dăunători, campanii și substanțe folosite pentru distrugerea dăunătorilor, pepinierele existente în județe etc.) [5].

Anii extremi : 1941—1947 ; 6 u.a. ; inv. 1408.

INSPECTORATUL ZOOTEHNIC ȘI SANITAR VETERINAR AL REGIUNII A II-a PITEȘTI

Prin ordinul Ministerului Agriculturii și Domeniilor nr. 188.189 ia ființă la 1 noiembrie 1945 Inspectoratul Regional de creșterea animalelor și sanitar-veterinar Pitești, care ulterior își schimbă denumirea în Inspectoratul zootehnic și sanitar veterinar al Regiunii a II-a Pitești [1].

Acest inspectorat avea în subordine serviciile zootehnice și sanitar-veterinare ale județelor Argeș, Dîmbovița, Mușcel, Olt și Teleorman.

---

[2] Hamangiu, C., *Codul general al României*, vol. XXX, partea I, 1942, f. 393—394.

[3] Arh. St. Argeș, fond Regiunea a VIII-a fitosanitară Pitești, dosar 2/1942—1944.

[4] Ibidem, dosar 1/1941—1947, f. 1.

[5] Ibidem, dosar 2/1942—1944 și dosar 5/1942—1943.

[1] Arh. St. Argeș, fond Inspectoratul zootehnic și sanitar-veterinar al Regiunii a II-a Pitești, dosar 4/1945, f. 2.

Dat fiind specificul activității sale de îndrumare și control acest inspectorat controla modul în care își desfășura activitatea personalul serviciilor zootehnice și sanitar-veterinare județene pentru combaterea bolilor contagioase la animale și ameliorarea raselor de animale.

Fondul Inspectoratul zootehnic și sanitar veterinar al Regiunii a II-a Pitești, găsit cu ocazia sistematizării fondurilor din depozitele filialei, are 52 u.a. din perioada 1945—1949, în cantitate de 1,50 m.l.

Documentele acestui fond reflectă activitatea pe care o desfășura inspectoratul pentru creșterea efectivului de animale, ameliorarea raselor, aplicarea legilor de poliție sanitar-veterinară, dezvoltarea unor ramuri care începuseră să fie practicate de un număr mic de locuitori (apicultura și sericicultura), comerțul cu vite etc.

Categoriile de documente ca pondere mai mare în cadrul fondului sînt : circulare ale Ministerului Agriculturii și Domeniilor, dări de seamă și rapoarte de activitate ale serviciilor zootehnice și veterinare județene, procese-verbale de inspecție în care erau consemnate situația constatată și totodată măsurile ce se impuneau pentru îmbunătățirea activității, situații statistice cu efectivele de animale pe județe și numărul animalelor vaccinate împotriva diferitelor boli contagioase, tabele cu stațiunile de montă existente, situații cu vînzările de animale din tîrguri, situații cu numărul abatoarelor și al animalelor sacrificate etc.

Se constată că a existat o preocupare permanentă pentru mărirea efectivului de animale și ameliorarea raselor în toate județele ce aparțineau de acest inspectorat.

Pentru stimularea crescătorilor de animale s-au acordat prime de încurajare, premii și bani și au fost organizate expoziții cu animale, unde exemplarele cele mai frumoase erau premiate. Pe această linie a ameliorării raselor de animale se înscriu acțiunile serviciilor zootehnice și sanitar-veterinare de înființare a asociațiilor pentru creșterea animalelor de rasă. Așa sînt asociațiile de creștere a calului Lipițan și a porcului York de la Drăgășani [2], a vacilor de la Schitu-Golești și a tăurașilor Simenthal de la Bădeni [3].

S-au înființat stațiuni de montă în toate județele [4], animalele din aceste stațiuni bucurîndu-se de o îngrijire specială, în fiecare an se făcea expertiza reproducătorilor.

Procurarea animalelor de producție era făcută de cele mai multe ori din import, din țări ca Elveția, Austria și Belgia.

O activitate susținută a desfășurat inspectoratul împreună cu serviciile din subordine pentru combaterea epizootiilor. Cînd existau informații că într-o anumită localitate și-a făcut apariția o boală contagioasă personalul de specialitate se deplasa în localitatea respectivă și o părăsea numai atunci cînd focarul de boală era înlăturat.

---

[2] Ibidem, fond Inspectoratul Zootehnic și sanitar-veterinar al Regiunii a II-a Pitești, dosar 11/1947, f. 10—12.

[3] Ibidem, dosar 7/1946, f. 62.

[4] Ibidem, f. 7—9.

Epizootiile cele mai răspîndite erau : antraxul, pesta bovină, porcină și aviară, febra aftoasă, holera aviară, variolă, turbarea etc.[5].

Documentele acestui fond se referă la răspîndirea epizootiilor în județele care aparțineau de inspectorat, de cele mai multe ori situația fiind dată pe circumscripții zootehnice și sanitar-veterinare.

Pentru tratarea acestor boli s-au înființat stațiuni de vaccinări, iar în cele mai multe reședințe de plasă s-au înființat dispensare veterinare care au avut un rol deosebit în stingerea focarelor de boală, deși baza materială de care dispuneau era săracă.

Imediat după război se constată o scădere a numărului de animale mai ales de porcine, ovine și păsări la aceasta contribuind lipsa de hrană, obligațiile armistițiului, lipsa medicamentelor necesare combaterii bolilor infecțioase etc.

Pentru creșterea șeptelului s-a trecut la extinderea suprafețelor cultivate cu plante furajere care ocupau o suprafață redusă. Din cele 65 330 ha teren ale județului Argeș în 1926 numai 1% erau însămînțate cu plante furajere[6].

Pentru ca cei ce se ocupau direct cu creșterea animalelor să obțină rezultate cît mai bune au fost înființate școli de calificare care funcționau pe lîngă școlile de agricultură și care aveau ca scop formarea de ciobani, mulgători, infirmieri etc., sau se țineau lecții practice la școlile țărănești care aveau profiluri diferite. Astfel, la Mogoșești-Olt funcționa o școală țărănească de albinărit care și-a întrerupt activitatea datorită războiului[7].

Pe lîngă creșterea animalelor o importanță tot mai mare a început să se acorde după război dezvoltării agriculturii și sericiculturii[8]. În 1946 exista în județul Olt un număr de 2 724 stupi sistematici și 2 164 stupi primitivi. Tot în acest județ se constată interes și pentru dezvoltarea sericiculturii, fapt dovedit de cererea mare pentru sămînța de viermi de mătase.

Instituțiile zootehnice aveau dreptul să vîndă animalele și produsele animale și vegetale de orice fel care depășeau nevoile lor[9].

Anii extremi 1945—1949, 52 u.a., inv. nr. 1404.

SERVICIUL VETERINAR AL JUDEȚULUI ARGEȘ

Conform Regulamentului serviciului veterinar de județe din 28 iulie 1894[1] cu îndeplinirea lucrărilor de poliție veterinară prescrise prin legi și regulamente, precum și prin ordine ale Ministerului de Interne erau însărcinate prefecturile, subprefecturile și primăriile. Pe

[5] Ibidem, f. 8—9.
[6] Ibidem, f. 67.
[7] Ibidem, f. 8.
[8] Ibidem, f. 7—9.
[9] Hamangiu, C., *Codul general al României*, vol. XXX, p. IV, f. 3606.
[1] Hamangiu, C., *Codul general al României*, vol. II, p. 1289.

lîngă prefectură funcționa serviciul veterinar care la înființarea sa, în anul 1869, avea un singur medic veterinar.

Serviciul veterinar era dependent de Ministerul de Interne și era direct subordonat directorului general al serviciului sanitar. Medicii veterinari erau numiți și revocați prin decret regal după recomandarea Ministerului de Interne și se ocupau cu aplicarea măsurilor de poliție sanitar-veterinară, cu combaterea bolilor contagioase la animalele domestice, cu supravegherea igienei animalelor și ameliorarea raselor de animale.

Potrivit articolului 1 din Decretul Lege nr. 3746 din septembrie 1919[2] „Serviciul veterinar dependent de Ministerul de Interne împreună cu tot personalul, averea, arhiva, materialul, fondul de epizootii și prevederile bugetare afectate acestui serviciu trece la Ministerul Agriculturii și Domeniilor".

Serviciul veterinar al județului Argeș își avea sediul la Pitești și făcea parte din Regiunea a V-a zootehnică și sanitar-veterinară București[3], iar începînd cu 1 noiembrie 1945 din Inspectoratul zootehnic și sanitar-veterinar al regiunii a II-a Pitești.

Acest serviciu era condus de un medic veterinar primar care coordona activitatea celorlalți medici veterinari, dar care în același timp răspundea și de una din circumscripțiile componente ale serviciului veterinar. Medicul veterinar primar era ajutat pentru desfășurarea unei bune activități de medici veterinari de circumscripție și agenți veterinari (cîte un medic și agent de fiecare circumscripție care era corespunzătoare unei plăși).

Numărul circumscripțiilor s-a schimbat în decursul anilor în funcție de organizarea administrativ-teritorială.

Cînd se constata o epizootie, medicul veterinar era obligat să rămînă în localitatea respectivă, împreună cu membrii comisiei de constatare, pentru a aplica măsurile de poliție sanitar-veterinară anunțînd de urgență forurile superioare. Toate inspecțiile din comune erau făcute de medicul veterinar numai însoțit de primar sau în lipsa acestuia de ajutorul de primar.

La sfîrșitul fiecărui an, medicul veterinar de județ înainta Direcției generale un raport amănunțit despre starea sanitar-veterinară existentă în județ.

Fondul Serviciul sanitar veterinar al județului Argeș conține documente din perioada 1902—1951, în cantitate totală de 4,25 m.l. cu un număr de 167 u.a.

Categoriile de documente care se găsesc în acest fond sînt : circulare primite de la Ministerul de Interne și Ministerul Agriculturii și Domeniilor, dări de seamă, situații statistice referitoare la numărul de animale din comunele județului și epizootiile existente, procese-verbale de inspecție ale medicilor veterinari, tabele cu tîrgurile existente în județ, cu numărul de animale sacrificate, cu stațiunile de montă care

[2] „Monitorul Oficial", nr. 109/3 septembrie 1919, p. 6187—6188.
[3] Arh. St. Argeș, fond Serviciul veterinar al jud. Argeș, dosar 27/1928.

își desfășurau activitatea pe raza județului, corespondență cu circumscripțiile din subordine etc.

Din cercetarea documentelor ce aparțin acestui fond reiese importanța care s-a acordat în județul Argeș creșterii animalelor, ameliorării raselor și totodată asigurării celor mai bune condiții de hrană și adăpost [4]. Numărul animalelor a fost în continuă creștere pînă la cel de-al doilea război mondial. Asftel, dacă în anul 1920 existau în județul Argeș 3 772 cabaline, 25 901 bovine și 37 975 cornute mici [5], în anul 1939 numărul acestora a crescut la 12 776 cabaline, 81 130 bovine și 222 101 cornute mici [6]. Imediat după începerea războiului se constată o scădere a numărului de bovine și cornute mici și o creștere a numărului de cabaline. Astfel, în anul 1940 existau 70 397 bovine, 211 329 cornute mici și 14 380 cabaline [7].

După război se trece la refacerea șeptelului fapt ce face ca în statisticile din anul 1948 să fie consemnate 9 937 cabaline, 92 297 bovine și 271 967 cornute mici [8]. În județ își desfășurau activitatea în anul 1940 opt stațiuni de montă pentru cabaline, 18 pentru bovine, opt pentru porcine și un mare număr de stațiuni pentru ovine.

Pentru ameliorarea raselor de animale au fost aduse pentru stațiunile de montă din alte țări sau din alte regiuni ale țării exemplare de bovine, ovine, porcine și cabaline care se puteau adapta mai bine la condițiile de climă din județul Argeș, avînd în vedere varietatea formelor de relief de aici.

Pentru a fi asigurate condiții de hrană cît mai bune au fost amenajate suprafețe însemnate de pășuni. Așa se face că suprafața pășunilor s-a extins de la 1 397 ha în anul 1913 la 1 800 ha în anul 1940, iar a finețelor artificiale de la 500 ha în anul 1913 la 1 600 ha în anul 1940.

În acest fond se găsesc și unele informații despre practicarea apiculturii și sericiculturii în județul Argeș. În anul 1939 numărul de stupi existent în județul Argeș era de 9 375, iar în anul 1943 numărul lor a scăzut la 3 333.

Prin Decretul lege nr. 2157/1941 se stabilea organizarea serviciului veterinar auxiliar comunal prin numirea de agenți veterinari comunali. Potrivit prevederilor acestui decret-lege au fost înființate în fiecare județ școli de agenți veterinari comunali. Cursurile școlii se desfășurau pe durata de șase săptămîni, iar cursanții erau recrutați din rîndul micilor agricultori cu recomandare din partea primăriilor comunale.

Astfel, a fost pregătit personalul de specialitate și a fost organizat Serviciul auxiliar comunal în 70 de centre [9].

---

[4] Ibidem, dosar 93/1942.
[5] Ibidem, dosar 9/1920—1921.
[6] Ibidem, dosar 87/1940.
[7] Ibidem.
[8] Ibidem, dosar 54/1948.
[9] Ibidem, dosar 93/1942.

Școala aceasta care pregătea agenți veterinari a luat ființă în județul Argeș în ianuarie 1942 și a funcționat pe lîngă Serviciul veterinar al județului Argeș [10].

Multe din produsele obținute de la animale erau prelucrate în județ. Existau în județul Argeș în anul 1913 — 26 tăbăcării [11] (cele mai mari erau la Găvana și Curtea de Argeș), două fabrici de brînzeturi la Corbeni, unde se produceau circa 3 000 kg/an de așa numita „cremă de Corbeni" [12], centre de prelucrarea cărnii la Pitești și Curtea de Argeș etc.

Anii extremi 1902—1951 ; 167 u.a., inv. nr. 1405.

STAȚIUNEA DE CERCETĂRI ZOOTEHNICE „FLORICA" ȘTEFĂNEȘTI

La sfîrșitul anului 1926 pe o suprafață de 100 ha teren din comuna Ștefănești, județul Mușcel, a luat ființă stațiunea de cercetări zootehnice „Florica". Aceasta a funcționat, fără întrerupere, pînă la 1 august 1948 cînd, în locul ei, a fost înființată ferma „Tudor Vladimirescu" [1].

Scopul urmărit de această stațiune a fost ameliorarea raselor de animale și păsări.

Documentele existente la Arhivele Statului Argeș datează din perioada 1927—1949 și au fost preluate la 2 decembrie 1961 de la Gospodăria Agricolă de Stat Leordeni.

Conținutul celor 126 u.a. din acest fond se referă, printre altele, la suprafața și destinația terenului fermei, speciile de animale și de păsări existente la fermă, originea acestora, personalul încadrat și specialitatea acestuia, desființarea fermei și repartizarea animalelor la alte ferme din țară. Se găsesc, de asemenea, acte justificative de cheltuieli referitoare la retribuția personalului fermei, precum și cheltuielile necesare întreținerii ei.

Suprafața destinată stațiunii de cercetări zootehnice „Florica" — Mușcel era de 100 ha. Din această suprafață, 4,0008 ha teren era ocupat de oboare și curți, 9,0903 ha teren ocupat de drumuri și clădiri, 7,7218 ha teren cu plantații de duzi și nuci, 38,4371 ha teren pășune și fînețe naturale și 40,7500 ha teren arabil [2].

Terenul arabil era cultivat de obicei cu grîu, porumb, floarea soarelui, cartofi, fasole, orz, ovăz, zarzavat, trifoi, lucernă, măturică furajeră, borceag de sămînță și cînepă [3].

În al doilea an de la înființare (1928) ferma dispunea de 60 găini „austral" și 203 „Light Susex", 109 curcani negru bronzat și 45 gîscani.

---

[10] Ibidem, dosar 94/1942.
[11] Ibidem, dosar 7/1914—1915.
[12] Ibidem, dosar 41/1932.
[1] Arh. St. Argeș, fond Stațiunea de cercetări zootehnice „Florica" Mușcel, dosar 89/1949, f. 163.
[2] Ibidem, dosar 50/1948, f. 1.
[3] Ibidem.

În anul 1929 efectivul acestora este diversificat și mărit. Astfel, ferma poseda 31 cocoși „austral", 13 „arpington galbeni", cinci „Rhode Island", 109 „Light Susex", 86 „Vyandotte" (importați din Franța); cinci găini arpington galben", cinci „Rhode Island" și 133 „Vyandotte", 51 gîscani și 69 gîște „Emden"; 72 rățoi și 124 rațe „Pekin", precum și un număr de 37 bibilici [4].

Efectivul animalelor de rasă în anul 1928 era următorul: 60 de bovine rasa „Siementhal", 13 iepe, șase tineret femel, doi cai și cinci tineret mascul de rasă „anglo-arabă" și „medişi ardenezi"; 10 scroafe, trei vieri și 24 purcei din rasa „Large-White", șapte scroafe, doi vieri și 17 purcei din rasa „Large Black" [5].

Ca animale pentru muncă, în anul 1929, ferma dispunea de doi cai, trei catîri, un măgar și zece boi [6].

În afara animalelor de rasă ferma avea animale pentru nevoile personalului instituției și anume: patru bovine, 54 porcine și 62 păsări [7].

În anul 1929 ferma era deservită de un medic veterinar, un casier contabil, un econom magaziner, un șef de grajd, nouă herghelegii, un infirmier de animale, un maestru potcovar, un paznic de noapte, un vizitiu, o cameristă, o bucătăreasă și o spălătoreasă [8].

Pentru exploatarea moșiei erau angajați: un șef de cultură, doi paznici de moșie, un grădinar și pomicultor, un apicultor și un logofăt [9].

Pentru îngrijirea și întreținerea animalelor de muncă erau angajați un călăreț și șapte îngrijitori [10]. Ferma era dotată cu un atelier de fierărie, lemnărie și rotărie pentru rezolvarea problemelor proprii, cu doi mecanici, un fierar, un lemnar, un rotar și caretaș, un curelar, un zidar, doi ucenici și un bucătar care le asigura hrana [11].

Din documentele existente se poate urmări activitatea în domeniul îmbunătățirii raselor de animale și al păsărilor pînă la data de 1 august 1948 cînd „în locul fostei ferme „Florica" ⟨a⟩ fost înființată ferma „Tudor Vladimirescu" [12].

La scurt timp au fost luate măsuri administrative pentru reformarea unor animale din fosta fermă [13], iar la 15 iulie 1949 Direcția Gospodăriilor Agricole de Stat Argeș hotăra, în baza dispozițiilor Direcției Centrale, să deplaseze animalele de rasă la Secțiile G.A.C. Golești și Rătești [14].

O serie de documente ulterioare acestei dispoziții ne arată că o parte din bovine au fost transferate la G.A.C. „Luciana" din județul

[4] Ibidem, dosar 3/1928, f. 2—35.
[5] Ibidem, dosar 1/1927—1949, f. 113—114.
[6] Ibidem, f. 322.
[7] Ibidem, f. 324.
[8] Ibidem.
[9] Ibidem, f. 322.
[10] Ibidem.
[11] Ibidem.
[12] Ibidem, dosar 89/1949, f. 163.
[14] Ibidem ,f. 120.
[13] Ibidem, dosar 79/1949, f. 39

Cîmpulung Moldovenesc [15] și ferma „Crivina" din județul Prahova [16], iar la ferma „Giurgiuc-Velichioiu" din județul Constanța, în noiembrie 1948, au fost transportate 146 ovine rasă „Carnabat", toate categoria I-a [17].

Considerăm că datele conținute de documentele create de stațiunea de cercetări zootehnice „Florica" Ștefănești pot constitui surse valoroase de informații pentru cunoașterea eforturilor de ameliorare a raselor de animale și păsări.

Anii extremi 1927—1949; 126 u.a.; inv. nr. 1458.

OCOALE SILVICE DIN JUDEȚUL MUȘCEL

Ocoalele silvice au luat ființă prin Legea pentru înființarea Ministerului Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor din martie 1883 [1]. Ele erau organe exterioare ale acestui minister și se îngrijeau de punerea în aplicare a legilor, regulamentelor și instrucțiunilor ministerului referitoare la conservarea, regenerarea, amenajarea, administrarea și valorificarea pădurilor. Se mai îngrijeau de executarea tuturor lucrărilor referitoare la pădurile statului, a celor administrate de stat precum și a celor proprietate bisericească și particulară [2].

Ocoalele silvice erau conduse de un inginer silvic șef, iar în lipsa acestuia de un inginer silvic, care se numea prin decret-regal și era ajutat de un inginer și conductorii silvici necesari. Mai dispuneau și de personal silvic inferior (brigadieri și pădurari) care se ocupau cu administrația pădurilor și de personal auxiliar de cancelarie.

Ocoalele erau subordonate Direcțiilor silvice și aveau obligația ca în fiecare an să înainteze un memoriu pentru toate lucrările de punere în exploatare, pepiniere, plantații, construcții ce urmau a se executa.

Pădurile care erau supuse regimului silvic și se administrau conform Codului silvic din aprilie 1910 erau: [3]

a) pădurile care aparțineau statului, Domeniului Coroanei, Casei Școalelor, Casei bisericii, județelor, comunelor și Eforiei Spitalelor civile;

b) pădurile așezămintelor de binefacere;

c) pădurile pe care moșnenii sau răzeșii le stăpîneau în devălmășie;

d) pădurile particulare pe vîrfurile, crestele și coastele munților;

e) pădurile particulare așa-zise de protecție situate în bazinele de recepție ale torenților;

[15] Ibidem, f. 126.
[16] Ibidem, dosar 50/1948, f. 7—8.
[17] Ibidem, f. 2—6.
[1] „Monitorul Oficial", nr. 293/30 martie 1883, p. 4850—4852.
[2] Ibidem, nr. 204, 18 septembrie 1924, p. 10473—10486.
[3] Hamangiu, C., *Codul general al României*, vol. IX—X, p. 625.

f) pădurile sau părţile de păduri care erau necesare pentru protejarea malurilor rîurilor ;

g) pădurile necesare pentru apărarea teritoriului ţării.

Principalele categorii de documente care s-au păstrat de la ocoalele silvice sînt : ordine, decizii, instrucţiuni, circulare, rapoarte, reclamaţii, sesizări, licitaţii, contracte, tranzacţii, procese-verbale de inspecţie, de constatare a delictelor şi de predare a gestiunilor, amenajamente de punere în exploatare, dări de seamă, situaţii statistice etc.

Filiala noastră deţine documente de la trei ocoale silvice din perioada 1886—1950 în cantitate de 10,50 m.l. cu 721 u.a.

Documentele din aceste fonduri ne oferă informaţii despre : modul cum decurgeau lucrările de împădurire şi regenerare, felul cum se prezentau seminţişurile şi lăstărişurile naturale [4], importanţa ce se acorda pepinierelor în vederea obţinerii de material săditor, modul cum erau îngrijite, administrate şi exploatate pădurile [5].

Sînt multe informaţii care se referă la parchetele de exploatare. Punerea în exploatare a pădurilor statului şi a celor administrate de stat se făcea pe baza unor amenajamente (studii amănunţite) aprobate de Casa pădurilor, iar în lipsa acestora pe bază de studii generale sau memorii justificative. Totodată, ocoalele silvice aveau obligaţia de a comunica administraţiilor financiare date în legătură cu exploatarea pădurilor [6]. Cînd se punea în exploatare un parchet se cunoştea estimativ şi cantitatea de material lemnos ce urma a se obţine. O parte din materialul lemnos obţinut era trimis la fabrici în vederea industrializării, iar o altă parte era folosit pentru construcţii şi necesităţile populaţiei.

Ocoalele silvice administrau mari suprafeţe de păduri. Astfel, Ocolul silvic Leordeni în anul 1943 administra o suprafaţă de 4 923 ha din pădurile statului [7]. Ocoalele aveau obligaţia ca în termen de trei ani de la terminarea exploatării unei suprafeţe de pădure să planteze terenul cu speciile cele mai adecvate. Cu toate măsurile impuse, datorită unor tăieri iraţionale a pădurilor s-au produs o serie de alunecări de teren ; exemplu comuna Boteni [8].

Numeroase informaţii se referă la speciile de arbori care au fost plantate pe terenuri supuse eroziunii şi pe alte categorii de terenuri, valorificarea produselor secundare ale pădurilor (materiale lemnoase provenite din curăţiri şi rărituri şi a produselor accesorii : jir, ghindă, fîn, seminţe, ciuperci, muşchi, flori etc.) precum şi la locurile de cultură şi păşune din păduri [9].

Există multe tabele cu persoanele particulare care deţineau păduri. În raza Ocolului silvic Leordeni erau în anul 1921, 44 de persoane particulare din judeţul Muşcel care deţineau o suprafaţă de 2 998 ha pădure şi 19 persoane particulare din judeţul Argeş care deţineau o

[4] Arh. St. Argeş, fond Ocolul silvic Leordeni, dosar 4/1945.
[5] Ibidem, dosar 3/1946.
[6] Hamangiu, C., *op. cit.*, vol. IX—X, partea a III-a, p. 2610.
[7] Arh. St. Argeş, fond Ocolul silvic Leordeni, dosar 427/1942, f. 14.
[8] Ibidem, f. 17.
[9] Ibidem, dosar 9/1945.

suprafaţă de 2 851 ha [10]. Cele mai întinse păduri particulare erau : „Boereasca" din com. Beleţi-Negreşti cu o suprafaţă de 500 ha, „Morteanca" din comuna Teiu, cu o suprafaţă de 680 ha, „Goleasca-Dobreşti" din comuna Dobreşti cu o suprafaţă de 750 ha şi „Negraşi" din comuna Negraşi cu o suprafaţă de 1 486 ha.

Documentele cuprind informaţii referitoare la exproprierea terenurilor din păduri, a pădurilor statului pentru împroprietărirea ţăranilor şi pentru crearea de păşuni comunale, precum şi la arendarea poenilor din păduri şi a dreptului de vînătoare pe anumite moşii [11]. Astfel, în judeţul Muşcel numai din raza ocolului silvic Leordeni au fost expropriate 433 ha din pădurile statului şi 291 ha din pădurile particulare pentru înfiinţarea de păşuni comunale [12].

Anii extremi : 1886—1950.

Ocolul silvic Leordeni	1886—1950,	702 u.a.,	inv. nr.	1417.
„ „ Cîmpulung Muşcel	1925—1948,	14 „	„	1418.
„ „ Ştefăneşti	1948	5 „	„	1419.

OBŞTEA MOŞNENILOR CÎMPULUNGENI

În istoria poporului român obştea, ca instituţie, a jucat un rol important. Ea apare ca cea mai veche formă de producţie, ca o comunitate de muncă [1], dezvoltată din comuna primitivă.

Această formă de organizare a continuat să existe, fără întrerupere, pînă în vremea noastră [2].

Obştiile erau comunităţi teritoriale care posedau în comun teren arabil, păduri, păşuni şi ape.

Pe măsura scurgerii timpului şi a dezvoltării forţelor de producţie în sînul obştiilor au apărut contradicţii care, în mod implicit, au dus la schimbări în sistemul relaţiilor iniţial egalitare.

O parte din pămînturile arabile erau lucrate în comun, iar din produsele obţinute se constituia un fond de rezervă. O altă parte a terenului care era dată în folosinţa membrilor obştei prin rotaţie, era cultivată de fiecare familie în parte, iar produsul obţinut era însuşit în mod privat. Acest fapt a dus la apariţia inegalităţii între membrii obştiilor [3].

În urma apariţiei diferenţierii de avere între membrii obştei şi a sistemului de danii acordate de domnitori celor care slujeau cu credinţă, în cadrul sistemului feudal obştea a cunoscut schimbări însemnate. „Peste obştea liberă se va aşterne sistemul feudal de stăpînire a pă-

[10] Ibidem, dosar 142/1921.
[11] Ibidem, dosar 1/1889, dosar 2/1945.
[12] Ibidem, dosar 177/1928.
[1] Panaitescu P. P., *Introducere în istoria culturii româneşti*, Bucureşti, 1969, p. 157.
[2] *Ibidem.*
[3] *Istoria României*, vol. I, Bucureşti, p. 379, 802.

mîntului care, pe de o parte, va duce la dispariția sistemului de stăpînire în comun a pămîntului, iar pe de altă parte, va transforma pe țăranii liberi în țărani aserviți"[4].

Dacă în perioada fărămițării feudale diferențierea între membrii obștei nu a cunoscut proporții însemnate, odată cu dezvoltarea schimbului de mărfuri începe procesul de înstrăinare a bunurilor din obște prin diferite forme de vînzări și cumpărări[5].

Referindu-ne la Obștea moșnenilor cîmpulungeni considerăm că, alături de celelalte obști din Mușcel și Argeș, ea reprezintă una din cele mai străvechi instituții de acest fel.

Documentele existente la Arhivele Statului Argeș din perioada 1836—1955 au fost preluate în anul 1966 de la Cooperativa agricolă de producție Cîmpulung. Ordonarea, inventarierea și selecționarea documentelor au fost efectuate la Arhivele Statului Argeș.

După selecționare au rămas 1 148 u.a. care conțin informații importante despre instituția care le-a creat.

Potrivit informațiilor transmise proprietatea moșnenilor cîmpulungeni era învecinată cu localitățile : Valea Foii, Valea Mare, Nămăești, Bogățești, Mățău, Groșani, Godeni, Berevoești-Pămînteni, Albești, Dragosul lui Nae Iorgulescu, Muntele Lalu, proprietatea Lerești a mănăstirii catolice și cu Răcenii-Voinești cuprinzînd : Muntele Dragosul pădure și gol alpin în întindere de 105 hectare și 8 750 m.p. ; Măgura, pădure și gol, în întindere de 105 ha. și 5 251 mp. ; Gresia cu Piscu și Valea Olii în întindere de 61 ha și 3 050 mp. ; Coasta înaltă în întindere de 14 ha și 3 750 mp. ; Piscurile Ciocanului cu văile : Secăturii, Ciocanului, Calului, Negrii, Sterminzii, Brezoi și Crasan și punctele : Crîngu și Dosul lui Ilie în întindere de 827 ha ; Platoul Gruiului în întindere de 407 ha și 5 924 mp. (afară de vatra orașului), prundul Rîului Tîrgului în întindere de 90 ha, prundul rîului Bughea cum și prundurile văilor ce dau în aceste rîuri, întrucît nu aparțineau riveranilor de drept ; locuri de embatic și arendă în întindere totală de 198 ha ; locuri virane și mici islazuri libere din raza orașului Cîmpulung în întindere de 52 ha.

În afară de aceste proprietăți care erau socotite ca făcînd parte din „moșia orășenească" obștea mai avea în posesie Dosul Dîmboviței, pădure și gol, cuprinzînd munții Boarcășul cu Oticul, Colții lui Andrei Mari și Mici și Valea Barbului cu Plaiul Hoțului situată în raza comunei Lerești ; muntele Plaiul lui Pătru, pădure și gol, cuprinzînd trupurile : Bătrîna, Frăcea și Tambura din raza comunei Lerești și muntele Voivoda, pădure și gol, cu trupurile Capra și Medelicul din raza comunei Albești[6].

Toată această avere, se precizează în așezămîntul din anul 1915, a fost consemnată în mai multe hrisoave domnești[7] și „...Consfințită

---

[4] Costăchel V., Panaitescu P. P., Cazacu A., *Viața feudală în Țara Românească și Moldova, secolele XIV—XVII*, Edit. Științifică, București, 1957, p. 87.
[5] *Ibidem*, p. 84.
[6] Arh. St. Argeș, fond Obștea Moșnenilor Cîmpulungeni, dosar 8/1915, f. 9.
[7] Hrisoavele domnești în care este consemnată averea obștei sînt cele de la : Radu Voievod din leat 7123 (1615) mai 7 ; Leon Voievod din leat 7138 (1630)

prin hotărîrea Înaltului Divan al Țării Românești cu nr. 188 din 1833 ⟨...⟩ și decizia Curții de Casație, secția a III-a nr. 123 din 1908..."[8].

Această avere, care este destul de des menționată în actele oficiale ale obștei, era administrată de un consiliu de administrație din rîndul căruia era ales comitetul de administrație. Inițial, în fruntea obștii era un sfat de bătrîni ales de moșneni. Alegerea lui se făcea într-o zi anumită, stabilită dinainte de „casa obștii". În prima etapă de dezvoltare a obștii, în timpul devălmășiei absolute, toți moșnenii aveau drepturi de vot egale în obște[9]. Mai tîrziu, în etapa destrămării obștii, numeroase documente ne demonstrează că sistemul de votare s-a schimbat, acționînd numărul drepturilor (dramurilor) pe care fiecare moșnean îl avea în obște[10].

În statutul autentificat de Tribunalul județului Mușcel în anul 1905 se preciza că moșnenii dădeau deplină putere „...pentru a administra averea obștei pe timp de patru ani unui consiliu de administrație format din 12 membri aleși dintre persoanele care aveau cel mai mare număr de dramuri moșnenești"[11]. Dintre membrii consiliului de administrație era ales comitetul de administrație compus din trei persoane din rîndul cărora era ales președintele[12].

Potrivit statutului din anul 1905 și a așezămîntului din anul 1915 atribuțiile consiliului de administrație erau de a supraveghea și apăra interesele obștei în special asupra condițiilor de arendare a munților și a proprietăților obștei, arendarea și conservarea pădurilor, verificarea conturilor și veniturilor și aprobarea sau modificarea bugetului. Cele ale comitetului de administrație, printre altele, erau : adminsitrarea bunurilor obștei, verificarea veniturilor și strîngerea lor, întocmirea bugetului, ținerea licitațiilor, încheierea contractelor de închirieri și exploatări formate în urma licitațiilor ; numiri și revocări de funcționari, încheierea contractelor de închirieri și exploatări formate în urma licitațiilor, numiri și revocări de funcționari, încheierea conturilor de gestiune financiară la sfîrșitul fiecărei luni, comunicarea către moșneni a gestiunii financiare a fiecărui an.

Unitatea de măsură în cadrul obștei era dramul. Totalitatea acestor unități de drepturi în proprietățile moșnenilor cîmpulungeni potrivit măsurătorilor, în anul 1915 era de 17 600[13].

---

august 26 ; Matei Basarab din leat 7144 (1636) aprilie 12, 7145 (1636) decembrie 6 și 7154 mai 3 (1646) ; Mihai Racoviță din leat 7251 (1743) ianuarie 15 ; Alexandru Ipsilanti din leat (1775) februarie 15 ; Nicolae Constantin Caragea din anul 1782 iunie ; Nicolae Petre Mavrogheni din anul 1786 iulie 23 ; Mihail Constantin Șuțu din anul 1791 noiembrie 25 ; Alexandru Nicolae Șuțu din 1819 aprilie 24.
[8] Arh. St. Argeș, fond Obștea Moșnenilor Cîmpulungeni, dosar 8/1915, f. 9.
[9] Hurdubețiu I., Mîrțu Fl., Nicolaescu N., Pîrnuță Gh., Stănculescu I., *Cîmpulung Mușcel ieri și azi*, Cîmpulung Mușcel, 1974, p. 47.
[10] Arh. St. Argeș, fond Obștea moșnenilor cîmpulungeni, dosarele : 6/1846, 1/1856, 5/1861, 4/1892, 4/1905, 8/1915.
[11] Ibidem, dosar 5/1905, f. 3.
[12] Idem.
[13] Ibidem, dosar 8/1915.

Numeroase documente se referă la arendarea pășunilor, a dreptului de vînătoare, de exploatarea pietrișului și nisipului din albiile rîurilor Bughea și Tîrgului, a locurilor de cărămidării, la exploatarea pădurilor etc. [14].

Felul cum a fost administrată averea obștei și care erau sursele de venituri ale acesteia este oglindit în dările de seamă privind administrarea bunurilor obștei și în bugetele de venituri și cheltuieli prezentate odată cu dările de seamă.

În darea de seamă din 1909, printre altele, se consemnează că pînă în anul 1908 cît în fruntea obștei președinte a fost Matei Drăghiceanu „cotropirile au continuat tot ca înainte, ba încă ele s-au întins și mai mult în toate direcțiile, exploatările de păduri, atît cele din Plaiul lui Pătru, cît și cele din Voivoda, s-au făcut cu aceeași călcare a legii, a amenajamentelor și a celor mai elementare noțiuni de știință silvică... Locurile de pe malul Rîul Tîrgului, ca și nisipul și pietrișul din albia acestui rîu, au fost acaparate de primărie“ [15].

În bugetul de venituri și cheltuieli pe anul 1909, la natura veniturilor figurează : exploatarea pădurii Plaiul lui Pătru și Voivoda, arendarea pășunilor și islazurilor munților Boarcășul și Bătrîna, colții lui Andrea, Valea Barbului, Gruiului, Înțărcătorilor și Piscul Dragosului ; arendarea cărămidăriei, mici trupuri de pămînt din moșia obștească, vînzarea lemnelor uscate (mortăciuni) și a lemnelor verzi, iar la natura cheltuielilor apar : cheltuieli de administrație, procurarea de furnituri de cancelarie, cheltuieli ocazionate de procesele obștei, plata impozitelor, distribuirea veniturilor dramurilor (în anul 1909 a fost prevăzut să fie un leu de dram) etc. [16].

Multe u.a. se referă la împărțirea veniturilor între moșneni care se făceau de regulă anual în funcție de numărul dramurilor pe care le deținea fiecare moșnean [17].

Așa cum rezultă din documente în perioada 1900—1920 valoarea venitului plătit moșnenilor pentru fiecare dram era de 1—2 lei, în 1921 au fost plătiți cîte 20 lei de dram, în 1922 cîte 30 lei, în 1923 și 1924 cîte 40 lei, în anii 1925 și 1928 cîte 60 lei de dram, în 1939 cîte 40 lei, iar în 1944 cîte 520 lei.

În darea de seamă prezentată în anul 1918 Consiliul de administrație arăta că se făcea exploatarea pădurilor din Voivoda, Piscul Dragosului și Dosul Dîmboviței. Sînt consemnate acțiunile de plantări de pueți de brad în parcelele unde au fost făcute exploatări.

[14] Ibidem, dosarele : 19/1847, 4/1863, 5/1863, 3/1865, 1/1866, 1/1867, 7/1867, 5/1868, 6/1872, 5/1873—1875, 3/1887—1889, 3/1888, 1/1889—1900, 4/1889—1894, 5/1889, 2/1890, 1 și 2/1892, 3/1893, 1/1894, 5/1894—1902, 2/1896, 4/1897, 6/1906, 14/1907, 15/1907, 2, 3, 5, 6/1909, 5/1911, 14/1911, 8/1912, 8, 9, 10/1913.

[15] Ion Anastasescu Ghica, *Obștea moșnenilor cîmpulungeni, trecutul și prezentul ei* — Dare de seamă, Cîmpulung Mușcel, 1909, p. 59—60.

[16] *Ibidem*, p. 66—71.

[17] Arh. St. Argeș, fond Obștea moșnenilor cîmpulungeni, dosarele : 2/1846, 3/1861, 3/1862, 1 și 8/1864, 2/1867, 7/1868, 3/1870, 7/1872, 2 și 3/1877, 1/1881—1882, 5/1888, 3/1893, 4/1896, 8/1888—1899, 7 și 8/1900, 16 și 17/1901, 21, 22, 23/1902, 26 și 27/1903, 8—19/1904, 22—25/1904, 13—23/1906, 25—27/1906.

Pentru producerea puieților a fost înființată în anul 1916, pe Grui, o pepinieră în care în 1918 erau cca 400 000 puieți de brad în stare foarte bună [18]. Au mai fost înființate pepiniere în Plaiul lui Pătru și pe Plaiul Stînei la punctul numit „Stîneică“ [19].

În anul 1942 cu ocazia adunării generale se făcea o analiză mai amănunțită asupra realizărilor din perioada 1933—1948, cînd a fost ales un nou consiliu de administrație.

După ce arată că obștea avea suprafața de 4 422 ha pădure și cca 2 600 ha gol de munte, poieni și terenuri de jipi se preciza că în mod normal din pădurile obștei ar fi trebuit să se exploateze anual 59 ha.

Or din 1933 pînă în 1941 s-a tăiat anual, în special din Dosul Dîmboviței, cîte 84 ha brad. Bradul de la Dosul Dîmboviței s-a tăiat la vîrsta de 50 de ani și sub 50 pe alocuri, iar nu la 70—80 ani, cînd e dezvoltat suficient [20].

Consiliul de administrație ales în anul 1941 își propunea, printre altele, să „...desființeze convențiile anevoioase, mai ales contractul de exploatare cu Societatea cooperativă „Frăția“, căreia îi vindeau anual peste 2 000 m.c. de brad la prețul de 167 lei m.c. [21].

Obiceiul închiderii de terenuri cu garduri din proprietatea obștească, caracteristică satelor devălmașe, s-a păstrat pînă tîrziu și în Cîmpulung [22].

Numeroase documente ne atestă faptul că și în Obștea moșnenilor Cîmpulungeni s-a practicat obiceiul de a închide suprafețe de teren din proprietatea obștească pentru a putea fi folosite în mod privat [23].

Această practică s-a extins foarte mult după anul 1900, ceea ce a accentuat și mai mult procesul destrămării obștei. Cîteva exemple sînt edificatoare în acest sens : la 6 noiembrie 1901 un număr de 39 moșneni se plîngeau președintelui obștei că „...unul din reprezentanții acesteia, Gheorghe Gropănescu, ne-a închis Măgura jumătate și dacă o mai fi reprezentant are să ne aducă o mare pagubă la toată obștea. Chiar în toamna aceasta ⟨1900⟩ a închis 50 de pogoane tot din Măgura. El taie pădurea și o scoate din pămînt pentru a nu se mai cunoaște și sădește pruni în toți anii primăvara și toamna“ [24]. Ei arătau în continuare, că un alt reprezentant al obștei, Nicolae Tonghioiu „...a încurajat pe mai mulți locuitori de au făcut foarte multe închisori...“ [25].

În decembrie 1901 un număr de 63 de moșneni arătau că „...pe moșia Obștei moșnenilor cîmpulungeni în fiecare an s-a închis și se închide mereu la pămînt fără nici un control... Ceva mai mult că parte

[18] Ibidem, dosar 2/1920, f. 5—6.

[19] Ibidem, p. 7.

[20] Ibidem, p. 9—10.

[21] Ibidem, p. 4.

[22] Stahl Henri H., *Contribuții la studiul satelor devălmașe românești*, vol. II, București, 1959, p. 327.

[23] Arh. St. Argeș, fond Obștea Moșnenilor Cîmpulungeni, dosarele : 1/1843, 3/1843, 1/1875, 3/1876—1877, 1/1886, 2/1886—1888, 1/1887, 6/1889.

[24] Ibidem, dosar 3/1901, f. 8 și 12.

[25] Ibidem.

din aceste persoane nu s-au mulțumit că au închis mai mult decît li se cuvine (înțelegere de multe ori tacită) apoi au vîndut la străini și au închis din nou alt pămînt. „...Se găsesc persoane care au locuri închise cu destulă întindere care nu sînt moșneni și nu au dreptul de a închide...". În încheiere cei 63 de moșneni solicitau desființarea tuturor împrejmuirilor [26].

În urma cercetărilor făcute la fața locului au fost stabilite persoanele care au închis terenuri din moșia obștei și suprafața închisă de fiecare. Astfel, la 28 noiembrie 1901 brigadierul silvic al obștii a înaintat președintelui obștei un tabel nominal în care figurează 366 locuitori care au cotropit teren din proprietatea obștei cuprinzînd punctele: Vișoi, Valea Mare, Șelari, Măgura, Bughea de Sus, Gruiul și prundul Rîul Tîrgului în suprafață totală de 1 185 pogoane și 15 prăjini [27], iar în tabelul înaintat la 21 noiembrie 1902 figurează 104 persoane care au închis 291 hectare terenuri din moșia obștei în punctele: Dobrești, Lupi, Poiana Andrea, Pleșa, Vîrteaje, Drăcești pînă la hotarul Godenilor spre apa Bughea [28].

În anul 1908 au fost făcute noi cercetări în vederea stabilirii persoanelor care au închis terenuri din proprietatea obștei și s-a ajuns la concluzia că un număr de 186 persoane au făcut asemenea lucru [29].

Referindu-se la uzurpări și exercitări de drepturi, așezămîntul obștei din anul 1915 preciza că „nici unul dintre moșneni nu poate exercita acte de proprietate sau de posesiune individuală asupra averii obștii precum a închide locuri, a tăia arbori din pădure și a introduce vite la pășunat etc. sub pedeapsa de a pierde dreptul de împărtășire din veniturile obștei și de a fi urmărit și în altă avere a sa..." [30].

Cu toată această prevedere uzurpările de terenuri din cadrul obștei au continuat.

În anul 1929 a fost întocmită o situație nominală cu persoanele care începînd din anul 1915 au închis terenuri din proprietatea obștei. Potrivit acestei situații, între anii 1915—1929, un număr de 254 persoane au închis suprafețe de teren din proprietatea obștei variind între 50 m.p. și 9 000 m.p. [31].

Foarte multe din terenurile închise de moșneni erau plantate de aceștia cu pomi. Un exemplu în acest sens este reclamația unui număr de 34 moșneni din 19 mai 1923 adresată președintelui obștei prin care-i aduceau la cunoștință că „...o mulțime de locuitori s-au apucat să închidă terenuri și să facă livezi din islazul Gruiu..." [32].

Ultimul document privind uzurparea de teren din proprietatea obștei datează din 12 august 1956 [33]. Prin adresa Obștei moșnenilor

26 Ibidem, f. 9 și 11.
27 Ibidem, dosar 11/1907.
28 Idem.
29 Idem.
30 Ibidem, dosar 8/1915, p. 12.
31 Ibidem, dosar 9/1916—1929, f. 9.
32 Ibidem.
33 Ibidem, dosar 4/1951—1956, f. 4.

cîmpulungeni se făcea cunoscut lui Ion Rizoiu din comuna Bughea de Sus că „...cu ocazia verificării hotarelor islazului Gruiu s-a constatat că dv. ați mutat hotarul închizînd în grădina proprietății dumneavoastră o suprafață apreciabilă din islazul Gruiu, proprietatea acestei obști. Vă punem în vedere să retrageți gardul, iar în caz contrariu vom fi nevoiți să vă dăm în judecată" [34].

Despre procesul de diferențiere produs în rîndul moșnenilor se afirmă că „...proprietarii ridicați prin avere și situație au profitat de puterea lor spre a cumpăra, adeseori cu silnicie, părțile codevălmășilor lor sau a altor moșneni căzuți în lipsă...". Aceste tragedii s-au petrecut, însă, în sînul clasei de proprietari, din care unii s-au ridicat și s-au hotărnicit, iar alții au rămas în indiviziune și s-au înmulțit pe pămîntul strămoșesc [35] și „peste tot moșnenii sînt la discreția cîtorva spoliatori de obicei tot dintre ai lor..." [36].

În acest sens, documentele ne dovedesc că în anul 1925 cele 17 600 dramuri ale Obștei moșnenilor cîmpulungeni erau stăpînite în mod inegal de cei 1 157 moșneni [37].

Potrivit documentelor repartiția dramurilor pe moșneni era următoarea: [38]

895	moșneni posedau	pînă la 10	dramuri
200	„ „	între 10—50	„
36	„ „	„ 50—100	„
19	„ „	„ 100—300	„
4	„ „	„ 300—400	„
2	„ „	„ 400—614 1/2	„
1	„ „	„ 884 1/2	„

Între moșnenii care posedau pînă la 10 dramuri un număr destul de mare stăpînea doar unu-două dramuri [39].

Multe documente cuprind evidența nominală a moșnenilor și la numărul dramurilor pe care-l aveau în obște [40], iar altele la cea a clăcașilor așezați pe proprietatea obștei [41], precum și la relațiile dintre aceștia și obște.

În afara documentelor provenite de la Obștea moșnenilor cîmpulungeni Arhivele Statului Argeș mai dețin fragmente de fonduri de la 17 obști din fostele județe Argeș și Mușcel.

34 Ibidem.
35 Filitti C. Ion, *Neînțelegerea chestiunii țărănești și urmări dăunătoare în ultimul veac*, București, 1937, p. 1.
36 Șerbănescu D. Lopătari, *Proprietatea moșnenească și indiviziunea.*
37 Ah. St. Argeș, fond Obștea Moșnenilor Cîmpulungeni, dosar 8/1926.
38 Ibidem.
39 Ibidem.
40 Ibidem, dosarele: 2/1851, 2/1854, 4/1868, 1/1883, 3/1893, 3—8/1895, 1/1897, 9/1907.
41 Ibidem, dosarele: 1—2/1850, 2/1852, 1/1854.

Documentele provenite de la aceste obști conțin informații referitoare la evidența moșnenilor și a drepturilor acestora, aspecte ale destrămării obștiilor (cele mai frecvente sînt vînzările de dramuri și închideri de terenuri din proprietatea obștei), exploatări de păduri, împădurirea parcelelor exploatate, pășunatul vitelor, relațiile dintre obște și instituțiile administrative etc.

1	Obștea moșnenilor	Argeșeni	1915–1951	u.a.	172	inv.	1 420
2	„ „	Arefeni	1908–1940	„	35	„	1 421
3	„ „	Bădeni	1945–1949	„	1	„	1 422
4	„ „	Bădești	1937	„	8	„	1 423
5	„ „	Brăgești	1916–1938	„	1	„	1 425
6	„ „	Boereasca	1913–1925	„	1	„	1 424
7	„ „	Brătieni	1905–1940	„	8	„	1 427
8	„ „	Brătieni-Galeș	1918–1920	„	1	„	1 426
9	„ „	Cărpeniș	1944–1947	„	1	„	1 429
10	„ „	Cornetu-Teiu	1937–1944	„	3	„	1 430
11	„ „	Ilinești-Iacobești	1923–1943	„	3	„	1 431
12	„ „	Pietroșani	1936–1945	„	10	„	1 432
13	„ „	„Frăția" Richițelele de Sus	1919–1941	„	1	„	1 433
14	„ „	„Semănătorul" Teiu-Deal	1942–1943	„	7	„	1 434
15	„ „	Ștefănești-Izvorani	1923–1946	„	3	„	1 435
16	„ „	Rucăreni	1923–1947	„	140		1645
17	„ „	Slăniceni	1917–1957	„	170	„	1680

BIBLIOGRAFIE

P. P. Panaitescu, *Introducere în istoria culturii românești*, București, 1969.

Istoria României, vol. I, București.

V. Costăchel, P. P. Panaitescu, A. Cazacu, *Viața feudală în Țara Românească și Moldova, sec. XIV—XVII*, Edit. Științifică, București, 1957.

I. Hurdubețiu, Fl. Mîrțu, N. Nicolaescu, Gh. Pîrnuță, I. Stănculescu, *Cîmpulung Mușcel ieri și azi*, Cîmpulung Mușcel, 1974.

Ion Anastasescu Ghica, *Obștea moșnenilor Cîmpulungeni — trecutul și prezentul ei* — Dare de seamă, Cîmpulung Mușcel, 1909.

Henri H. Stahl, *Contribuții la studiul satelor devălmașe românești*, vol. II, București, 1959.

Ion C. Filitti, *Neînțelegerea chestiunii țărănești și urmări dăunătoare în ultimul veac*, București, 1937.

C. COMERȚ, FINANȚE — BĂNCI

CAMERA DE COMERȚ ȘI INDUSTRIE PITEȘTI

Unirea Moldovei cu Țara Românească în 1859 a determinat un avînt economic deosebit. În cadrul procesului de dezvoltare capitalistă s-au creat instituții al căror rol era de a sprijini și încuraja noile elemente ale progresului social-economic.

Astfel, în baza raportului ministerelor de Interne și Agriculturii și Lucrărilor Publice, precum și al jurnalului Consiliului de Miniștri, încheiat în ședința din 20 septembrie 1864, domnitorul Alexandru Ioan Cuza, promulga legea de înființare a Camerelor de comerț, publicată în Monitorul Oficial din 2/14 octombrie 1864. În art. 1 se preciza că „se va așeza cîte o cameră de comerț în toate porturile și orașele principale ale țării", urmînd ca guvernul să poată mări numărul acestora, din inițiativa sa, sau după cererea comercianților și industriașilor.

Județul Argeș făcea parte la această dată, din circumscripția Camerei de comerț Turnu-Măgurele. Potrivit art. 18 al legii de înființare, camerele de comerț reprezentau organele oficiale ale comerțului pe lîngă guvern și erau mandarele firești pentru administrarea așezămintelor de interes colectiv comercial. Fiecare cameră se compunea din 5—7 membri, aleși prin vot secret, iar dreptul de a fi alegători îl aveau toți comercianții și meseriașii din circumscripția camerei respective care plăteau patenta de minimum 50 lei și se bucurau de toate drepturile civile și municipale. Dreptul de a fi aleși îl aveau cei care exercitau o formă de comerț sau industrie și împliniseră vîrsta de 30 de ani.

Una dintre principalele atribuții ale camerelor de comerț era aceea de a prezenta în fața guvernului informații și sugestii referitoare la comerțul și industria din teritoriul circumscripției respective. De asemenea, acestea trebuiau să fie consultate de guvern în privința modificării legislației comerciale, a tarifelor vamale, a creării burselor și oficiilor de agenți de schimb, asupra înființării de bănci sau alte stabilimente comerciale.

Activitatea fiecărei camere era condusă de un oficiu compus din: președinte, vicepreședinte, secretar și casier. Veniturile se obțineau îndeosebi prin încasarea „zeciuielii" asupra taxei patentarilor. De asemenea, ele erau subordonate pe plan central ministerelor de Interne și Agriculturii și Lucrărilor Publice. Pe lîngă minister funcționa Consiliul Superior de Comerț și Industrie — organ cu rol consultativ.

Între anii 1886—1887, printre măsurile luate pentru dezvoltarea industriei naționale, menționăm promulgarea legii din 10 mai 1886 prin care se aduc modificări în rețeaua camerelor de comerț, iar denumirea se completează, acestea numindu-se „Cameră de comerț și industrie" [1].

De asemenea, fiecare cameră urma să se compună dintr-un număr de membri, între 15—35, deci mult mai mare decît cel prevăzut în legea din 1864. Drept de vot aveau toți comercianții și industriașii care împliniseră vîrsta de 25 de ani.

În urma desființării Camerei de comerț Turnu-Măgurele, probabil în perioada 1866—1889, se înființează Camera de comerț și industrie Pitești, păstrînd aceleași secțiuni (Argeș, Teleorman, Olt și Mușcel). Această organizare s-a menținut în linii mari, neschimbîndu-se pînă în anul 1925 cînd, prin legea pentru reorganizarea camerelor de comerț și

[1] Hamangiu C., *Codul general al României*, București, 1900, vol. II, p. 792—796.

industrie, s-a prevăzut înființarea unor noi camere, acolo unde era nevoie.

Prin noua lege, camerele de comerț și industrie aveau menirea de a contribui la dezvoltarea vieții economice prin înființarea de burse de comerț, tîrguri, oboare, organizarea de expoziții, înființarea și subvenționarea școlilor industriale și comerciale. De asemenea, ele trebuiau să pună la dispoziția guvernului și instituțiilor publice, informații privind comerțul și industria din circumscripție ; să adune informații pe care să le pună la dispoziția comercianților și industriașilor, să țină evidența firmelor individuale și sociale ș.a. [2].

Camerele de comerț și industrie erau formate din comercianții și industriașii care aveau firme înregistrate de cel puțin un an, asociații cu semnătură ai societăților în nume colectiv, directorii cu drept de semnătură ai sediilor sau sucursalelor întreprinderilor individuale sau societăților comerciale și industriale, iar membrii acestora erau repartizați în două secțiuni : industrială și comercială.

Organele de conducere ale camerei erau :

— adunarea generală, care era organul suprem ce lua deciziile ;

— adunările pe secțiuni, care dezbăteau problemele specifice industriei și comerțului ;

— consiliul de administrație, care număra între 20—80 membri și care îndeplinea atribuțiile camerei date prin lege și administra interesele acesteia, între două adunări generale, avînd mandat pentru patru ani ;

— comitetul de direcție, care conducea efectiv și executa deciziile adunării generale și ale consiliului și care era condus de un președinte ;

— cenzorii, în număr de trei, care supravegheau executarea bugetului și verificau conturile exercițiului financiar închis, raportînd situația adunării generale.

Toate camerele de comerț și industrie erau grupate în Uniunea Camerelor de comerț și industrie, organizație cu caracter economic general.

În linii generale, acest cadru organizatoric s-a menținut pînă în anul 1949, cînd Camerele de comerț și industrie au fost desființate, fără a avea o instituție succesoare, atribuțiile lor fiind preluate de comitetele provizorii județene.

Fondul Camerei de comerț și industrie Pitești a fost preluat de la Sfatul popular al regiunii Pitești în anul 1954.

Fondul este alcătuit din dări de seamă, conturi de gestiune, acte justificative de cheltuieli, ordonanțe de plată, state de plată a salariilor, bugete, cereri și dosare de înmatriculare a firmelor, procese-verbale de ședințe ale Camerei, statistici, dosare cu autorizații pentru exercitarea comerțului, firme, registre radieri firme și înscrise etc.

[2] *Legislația Camerelor de Comerț și Industrie din țara noastră*, București, 1938, p. 136—154.

1934. Hanul Babic Pitești.

Materialele documentare oferă date de natură economică în special privitoare la mica industrie și comerțul mărunt.

O serie de documente menționează numărul firmelor înscrise, capitalul acestora etc. Astfel, într-o statistică se preciza că la 1 ianuarie 1946, existau în Pitești 1 086 firme, în Curtea de Argeș 212, iar în județ 1 473 (total 2 771) firme individuale, iar dintre firmele sociale : 10 bănci, 33 societăți anonime, 33 de societăți în nume colectiv (total 76) [3]. De asemenea, se observă că majoritatea acestora erau individuale, avînd un capital redus [4].

O altă categorie de documente se referă la ajutorul acordat comercianților și industriașilor mai modești ai acestei camere. Astfel s-au acordat ajutoare în luna decembrie 1945 însumînd 3 080 000 lei [5]. Unele documente menționează și ajutoarele acordate învățămîntului. Printre acestea, se găsesc și ordinele de plată pentru sumele acordate Casei Învățămîntului Profesional din Ministerul Educației Naționale [6].

Numeroase documente se referă la revizuirea firmelor și radierea unora dintre acestea [7].

[3] Arh. St. Argeș, fond Camera de Comerț și Industrie, Pitești, dosar 94/1946.
[4] Ibidem, dosar 110/1948.
[5] Ibidem, dosarele : 82/1946, 84/1946.
[6] Ibidem, dosar 90/1947, registru 2010/1936—1946.
[7] Ibidem, dosarele : 95, 96/1946.

Interesante sînt registrele care cuprind procesele-verbale de ședințe ale camerei, pentru diversitatea informațiilor pe care le cuprind [8]. Astfel, oferă cercetătorului informații privind activitatea instituție creatoare pe perioada 1887—1949, subvenționarea școlilor profesionale, înscrierea firmelor individuale și colective.
1887—1949, subvenționarea școlilor profesionale, înscrierea firmelor individuale și colective.

Anii extremi : 1926—1951 ; u.a. 2023 ; inv. nr. 711.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI SUCURSALELE PITEȘTI ȘI CÎMPULUNG MUȘCEL

Înființată ca societate anonimă pe acțiuni prin legea din 17 aprilie 1880, Banca Națională a României și-a început activitatea în același an, cu un capital de 30 000 000 lei avînd sediul central la București. Forul suprem de conducere era adunarea generală a acționarilor care alegea patru directori. Consiliul de administrație era format din cei patru directori, guvernatorul băncii și încă doi directori numiți de guvern. Prin lege, Banca Națională avea monopolul emiterii biletelor de bancă, fapt care constituie elementul esențial pentru dezvoltarea sa ulterioară [1]. Pînă în anul 1901, statul a fost principalul acționar al acesteia, apoi ea devine apanajul marii finanțe liberale pînă în decembrie 1946, cînd este etatizată, devenind un mijloc în activitatea de reorganizare și refacere a economiei naționale.

În anul 1948 se schimbă denumirea în Banca de Stat a Republicii Populare Române, iar din 1965 se numește Banca Națională a Republicii Socialiste România.

Operațiile financiare pe care Banca Națională era autorizată să le efectueze erau : scontarea bonurilor de tezaur și efectelor comerciale, depozitarea și comercializarea metalelor prețioase, să facă avansuri de cont, să emită bilete de bancă etc. De asemenea, tot prin lege, era obligată să înființeze sucursale în principalele orașe ale țării.

Conform legii de înființare a Băncii Naționale prin care se instituia cîte o sucursală în fiecare capitală de județ și în toate localitățile din țară unde trebuința va cere, se înființează și sucursala Pitești, iar modificările în activitatea acesteia au fost făcute numai atunci cînd s-a schimbat legea de organizare a Băncii Naționale a României.

Fondul Banca Națională a României — sucursala Pitești a fost preluat de Filiala Arhivelor Statului Argeș, de la creator în anul 1956.

Documentele acestui fond sînt ordine și circulări primite de la centrală, acordări de credite băncilor populare, dări de seamă ale con-

[8] Ibidem, registru nr. 1993/1/1887 ; 1994/1891—1893 ; 1995/1895—1902, 1996/1903 ; 1997/1914 ; 2003/1945—1946.
[1] Hamangiu C., *Codul general al României*, vol. II, p. 272—292.

siliilor de administrație [2], circulare și adrese referitoare la impozite, împrumuturi acordate întreprinderilor și cooperativelor [3], bugete, bilanțuri [4], situații de solduri și împrumuturi cu ipotecă [5], situații de lichidare a unor bănci populare, state de salarii ale personalului băncii și probleme de personal [6]. De asemenea, o serie de documente se referă la cuantumul datoriilor intrate în conversiune și la lichidarea acestora, acordări de credite pentru cumpărarea de grîu [7], circulare și instrucțiuni referitoare la falimentul firmelor comerciale [8].

Numeroase documente se referă la subscrierile pentru împrumutul refacerii [9], situațiile creditelor de scont și ale împrumuturilor aprobate pentru agricultură [10], acte de casă etc.

Există informații referitoare la subscrierile unor bănci la capitalul societăților anonime, rapoartele de activitate ale consiliilor de administrație și ale cenzorilor către adunările generale și extraordinare.

Din documentele existente în acest fond, de o mare importanță sînt și rapoartele referitoare la situațiile contabile, economice și financiare ale băncilor populare în care se face istoricul acestor bănci, evoluția capitalului, situația împrumuturilor etc.

Sucursala Cîmpulung a Băncii Naționale a luat ființă în anul 1880. Fondul acesteia a fost preluat în anul 1952 de la Sfatul popular raional Mușcel și cuprinde un număr însemnat de documente asemănătoare celor deținute de Sucursala Pitești.

Astfel, sînt situațiile contabile, economice și financiare ale băncilor populare și regulamentele de organizare ale acestora [11], situații ale debitorilor agricoli și registre opise generale pentru dosarele de cauză în problema asanării datoriilor agricole [12], bilanțuri anuale, balanțe de verificare [13], corespondență și cereri referitoare la acordarea de ajutoare, la reducerea creanțelor ipotecare, la mărirea restanțelor de conversiune [14].

De asemenea, numeroase documente se referă la fuzionări de bănci [15], subscrierea pentru înzestrarea armatei [16], tabele referitoare la

[2] Arh. St. Argeș, fond B.N.R., Sucursala Pitești, dosarele : 1/1931—1945 ; 15/1938—1947.
[3] Ibidem, dosar 2/1932—1944.
[4] Ibidem, dosar 3/1933—1949, 4/1934—1941.
[5] Ibidem, dosar 4/1934—1941.
[6] Ibidem, dosar 6/1935—1936, 13/1937—1940, 16/1938—1942.
[7] Ibidem, dosarele : 9/1937—1941, 11/1937—1943, 35/1943—1947, 80/1947.
[8] Ibidem, dosar 20/1940—1945.
[9] Ibidem, dosar 48/1945, 49/1945, 50/1945.
[10] Ibidem, dosar 68/1947—1949.
[11] Arh. St. Argeș, fond Banca Națională a României — Sucursala Cîmpulung, dosarele : 21/1935—1940, 47/1943—1945, 53/1938—1947.
[12] Ibidem, dosarele : 15/1934—1942, 20/1934—1937.
[13] Ibidem, dosar 29/1936—1947.
[14] Ibidem, dosar 35/1936—1943.
[15] Ibidem, dosarele : 36/1936—1937, 39/1937—1947.
[16] Ibidem, dosarele : 122/1939—1940, 126/1939—1940.

creditele acordate băncilor populare și comercianților[17], state de salarii[18] ș.a.

Registrele cuprind depunerile spre fructificare, evidența debitorilor și creditorilor, trecerea actelor și ipotecilor, vînzărilor imobiliare, donații, dote, vînzări, schimburi, arendări, testamente, registrul cartea-mare[19].

Aceste fonduri oferă date importante privind dezvoltarea economiei celor două județe, situația financiară a întreprinderilor și băncilor care, în activitatea lor, aveau legătură cu cele două sucursale ale Băncii Naționale, efectuarea stabilizării monetare și în special, după anul 1944, acordarea de credite pentru refacerea și construcția unor noi unități industriale.

B.N.R. Sucursala Pitești 1931—1950 ; u.a. 187 ; inv. nr. 793.
B.N.R. Sucursala Cîmpulung 1915—1947 ; u.a. 176 ; inv. nr. 1378.

BANCA „CREDITUL ARGEȘEAN", SOCIETATE ANONIMĂ

Banca „Creditul Argeșean" cu sediul în orașul Pitești, a fost înființată, probabil, în anul 1928[1] și lichidată în baza hotărîrii de la 1 aprilie 1937[2].

Banca „Creditul Argeșean" S.A. Pitești era administrată de un consiliu de administrație compus din 7—11 membri, aleși de adunarea generală a acționarilor pe timp de patru ani. O pătrime din membrii consiliului de administrație se reînnoiau în fiecare an cu începere de la 31 decembrie[3].

În primii patru ani sorții urmau să decidă ordinea ieșirii, după care reînnoirea se făcea după vechime[4].

Primul consiliu de administrație a fost compus din membrii numiți de fondatori prin actul de constituire[5].

Adunarea generală se compunea din toți membrii acționari[6].

Fiecare acționar care poseda cinci acțiuni avea dreptul la un vot. Acționarul care deținea pînă la 200 acțiuni avea un vot pentru fiecare cinci acțiuni, iar cei care posedau peste 200 de acțiuni aveau un vot pentru fiecare 50 acțiuni ; fără ca să poată avea mai mult de 50 voturi pentru sine și alte 50 de voturi ca mandatar[7].

Adunarea generală se întrunea anual în ședințe ordinare. La adunare participau toți membrii acționari cărora li se prezentau : darea de

[17] Ibidem, dosarele : 125/1939—1945, 133/1940—1947.
[18] Ibidem, dosar 1/1915—1931.
[19] Ibidem, dosarele : 147/1941—1946, 157/1942, 170/1945.
[1] Arh. St. Argeș, fond Banca „Creditul Argeșean", registrul 2/1929—1942, proces-verbal din 24 febr. 1929, p. 12.
[2] Ibidem, p. 41.
[3] Ibidem, p. 14—15.
[4] Ibidem.
[5] Ibidem.
[6] Ibidem.
[7] Ibidem.

seamă asupra activității depuse de Consiliul de administrație și raportul Consiliului de cenzori după care erau rezolvate problemele curente.

Cele trei u.a. (un registru de procese-verbale al adunărilor generale, un registru jurnal și un registru inventar), preluate de filiala noastră conțin o serie de informații privind activitatea acestei instituții bancare.

Astfel, în procesele verbale încheiate cu ocazia prezentării dărilor de seamă sînt menționați, an de an, numele acționarilor, sumele și acțiunile subscrise de fiecare, numărul voturilor la care aveau dreptul în adunările generale[8].

În anul 1928 Banca „Creditul Argeșean" avea 41 de acționari cu un capital subscris de 3 000 000 lei și un număr de 6 000 acțiuni[9]. În anul următor existau 44 de acționari cu un capital subscris de 3 986 000 și 7 972 acțiuni. Se precizează însă că în acest an existau acționari care nu aveau dreptul la vot.

În anul 1930 numărul acționarilor a crescut la 46, iar capitalul la 4 825 000 lei. În anii următori numărul acționarilor este de 42, iar capitalul subscris ajunge la 5 122 000 lei.

Sumele subscrise de membrii acționari ai băncii variau foarte mult. Astfel, în anul 1928 existau cinci membri acționari, fiecare cu sume subscrise între 300 000—350 000 lei. Aceleași persoane, pînă la lichidarea băncii, și-au mărit capitalul subscris pînă la 700 000 lei. Alte persoane dețineau sume de la 1 000 lei în sus.

Alte informații se referă la calcularea și repartizarea beneficiului societății. Acesta era stabilit după ce se scădeau din produsul operațiunilor sale toate cheltuielile de administrație. Beneficiul net stabilit urma să fie distribuit după cum urmează : 20% pentru fondul de rezervă pînă ce acesta atinge cel puțin 1/5 din capitalul social, 8% consiliului de administrație, 2% cenzorilor, 2% directorului, 2% funcționarilor. Pentru restul de beneficiu adunarea generală a acționarilor hotăra distribuirea dividentelor la acționari după propunerea Consiliului de administrație.

Lichidarea băncii a intervenit ca urmare a „aplicării legii lichidării datoriilor din 7 aprilie 1934 cînd banca a suferit o pierdere de 3 641 410 lei[10]. Cu toate încercările făcute de Consiliul de administrație de a fuziona cu alte bănci din localitate, inițiativa, se precizează în documente, „a devenit aproape o imposibilitate din cauza situației precare ce li s-a creat prin legea conversiunii în timpurile cele mai critice și de accentuată criză economică... Perspectiva ce se deschide acestor instituții de credit pentru viitor este și mai problematică în urma legiuirilor ce sînt pe cale a se înfăptui pentru : creditul agricol, meșteșugăresc, al funcționarilor și împrumutul pe gaj"[11].

În baza hotărîrii din 21 martie 1937 a adunării generale Banca „Creditul Argeșean" din Pitești, începînd cu data de 1 aprilie același an,

[8] Ibidem, registru nr. 2/1929—1942, p. 1—61.
[9] Ibidem, p. 1—2.
[10] Ibidem, p. 41.
[11] Ibidem.

își încetează activitatea [12]. În baza aceleiași hotărîri a fost numit un consiliu de lichidare care și-a mai ținut lucrările pînă la 8 martie 1942 cînd se consideră „Societatea complet lichidată și operațiunile sistate definitiv“ [13].

Alte documente cuprind informații referitoare la: situația casei, efectele de primit, împrumuturile pe ipoteci, acțiunile emise, capital, fondul de rezervă și depunerile spre fructificare.

Anii extremi: 1929—1942; u.a. 3; inv. nr. 795.

BANCA „CREDITUL ȚĂRII“ — SOCIETATE ANONIMĂ PITEȘTI

Banca „Creditul țării“ S.A. cu sediul în orașul Pitești a fost înființată la începutul lunii iunie 1897, ca societate cooperativă de economie și de credit denumită „Banca populară“ Pitești [1].

În anul 1899 societatea cooperativă de economie și credit Pitești se transformă în societate anonimă [2]. În intervalul 14 octombrie 1941—27 noiembrie 1941 „Banca populară societate anonimă“ Pitești se transformă în Banca Creditul țării S.A. Pitești [3], denumire pe care o poartă pînă în 1947 cînd se desființează.

Banca „Creditul țării S.A. Pitești“ era administrată de un consiliu de administrație compus din: un președinte, un vicepreședinte și cinci membri. Pentru controlul activității financiare exista un consiliu de cenzori format din trei membri și doi supleanți.

Anual, adunarea generală care era compusă din toți membrii acționari, era convocată în sesiune ordinară. Cu această ocazie era prezentată darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de cenzori pe exercițiul încheiat. Tot cu această ocazie, adunarea generală aproba bilanțul și contul de profit și pierdere, erau distribuite beneficiile conform raportului, erau aleși noi membri în Consiliul de administrație în locul celor decedați sau al celor al căror termen pentru care au fost aleși a expirat și membrii Consiliului de cenzori precum și fixarea jetoanelor de prezență a consilierilor și a cenzorilor.

„Creditul țării S.A. Pitești“ avea menirea de a contribui la finanțarea capitalului necesar dezvoltării comerțului, industriei și agriculturii [4].

În toată perioada existenței sale Banca „Creditul țării Pitești“ a creat documente care-i reflectă activitatea. Printre acestea amintim: registre de evidență contabilă, dări de seamă și bilanțuri, ordine și corespondență etc.

Documentele fondului ne transmit informații încă de la înființarea societății în 1897 cînd și-a început activitatea „cu cîteva zeci de mii de

[12] Ibidem.
[13] Ibidem.
[1] Arh. St. Argeș, fond „Creditul țării“ S.A. Pitești, dosar 64/1897, f. 1.
[2] Ibidem, dosar 1/1906—1922, f. 50—51.
[3] Ibidem, dosar 67/1920—1947, p. 154—155.
[4] Ibidem, dosar 65/1899—1920, p. 34.

lei“ [5], iar într-o perioadă foarte scurtă de timp (1897—1899) ea avea deja un capital de 500 000 lei în acțiuni. În anul 1909 avea 1 000 000 lei, iar pînă în anul 1920 capitalul a crescut cu încă două milioane lei, iar fondul de rezervă cu încă 500 000 lei [6].

În anul 1910 în adunarea generală se afirma că „...societatea merge destul de bine, sîntem între cele mai mari instituții din țară...“ [7]. În aceeași adunare s-a exprimat părerea că societatea avea nevoie „...de protecția unei societăți mai puternice chiar din străinătate...“ [8]

Ca urmare a sporirii cifrelor de afaceri capitalul băncii crește vertiginos. Astfel în anul 1923 „...capitalul de lei 3 000 000 se sporește la lei 5 000 000“ [9] pentru ca în anul 1925 acesta să crească la 10 000 000 lei [10].

Creșterea sau scăderea capitalului deținut de bancă ne înfățișează puterea economică a Argeșului în perioada cît a funcționat această instituție.

Multe din documente se referă la crizele economice și efectele lor asupra situației băncii.

Astfel, în raportul consiliului de administrație prezentat adunării generale ordinare din 13 februarie 1921 se preciza printre altele, că „...nu au fost nici greutățile cu care am avut de luptat în trecut, cînd atîtea stavile ni se opuneau... Apoi crizele economice și financiare din 1907, 1913—1916, data intrării noastre în război și după această dată, timpul cumplit al ocupației inamice și azi criza teribilă a inflației monetare cu decăderea valutei noastre, sînt date pe care nu ne este iertat a le pierde din vedere spre a ține mereu trează mintea noastră...“ [11].

În raportul Consiliului de administrație din 26 februarie 1922 referindu-se la activitatea băncii se arată că în cursul anului 1921 s-a „...continuat cu succes sprijinul (...) sătenilor muncitori și strîngători fie în obște fie în cooperative, fie individual pentru: cumpărare de pămînt... Cumpărările de pămînt ale țăranilor, pe care le-am finanțat, se urcă numai pentru anul 1921, la 4 725 300 lei...“ [12].

Scumpirea produselor și scăderea puterii de cumpărare sînt de asemenea reflectate în documentele create de această instituție. Referindu-se la rolul instituției într-o dare de seamă din 1921 se preciza că acesta era în primul rînd de a înlesni trecerea pămînturilor de muncă sătenilor muncitori și sîrguitori și în al doilea rînd de a contribui la stăvilirea speculei excesive și scumpirii nemiloase a traiului...“ [13].

În anul 1925 consiliul își exprima satisfacția față de împrumutul acordat de Banca Națională a României „...care a apreciat activitatea rodnică și fructuoasă a băncii noastre, pusă în folosul economiei naționale

[5] Ibidem, dosar 1/1906—1922, p. 50—51.
[6] Ibidem, dosar 85/1899—1900, p. 95.
[7] Ibidem, dosar 65/1899—1920, p. 57.
[8] Ibidem, dosar 68/1921—1932.
[9] Ibidem.
[10] Ibidem.
[11] Ibidem, dosar 1/1906—1922, p. 50—51.
[12] Ibidem, dosar 1/1922, p. 9.
[13] Ibidem, dosar 1/1906—1922, p. 50—51.

timp de 38 de ani și i-a dat astfel cu generozitate sprijinul său prețios pentru a se reface și a ființa și pe mai departe printre factorii importanți și utili de credit ai economiei naționale din această regiune..." [14]

Alte documente menționează numărul membrilor înscriși în bancă și al acțiunilor și valoarea acestora cu care s-au înscris ca membri. De exemplu, în anul 1909 Banca populară din Pitești, avea înscris un număr de 48 de membri cu un capital de 1702 acțiuni [15], iar în anul 1906 numărul acționarilor se ridică la 75, care posedau la bancă 2096 acțiuni în valoare de 419 200 lei [16].

Referindu-se la situația economică de după 23 august 1944 procesul-verbal al adunării generale extraordinare a Băncii „Creditul Țării" S.A. Pitești din data de 25 noiembrie 1945, menționa că „...față de conjunctura economică și financiară din ultimul an, trebuia luată această măsură a sporirii capitalului.

Volumul și plafonul operațiunilor comerciale ajungînd pînă la de 10 ori mai mare față de anul trecut, prin urcarea neîncetată a prețurilor mărfurilor și produselor agricole și industriale, ca și prin creșterea circulației fiduciare, capitalul băncii de lei 10 000 000 nu mai corespunde acestei situațiuni..." [17]. În același document se consemnează că „...pentru a putea face față acestei situațiuni, banca a apelat la sprijinul Băncii Naționale care ne-a mărit creditul de scont de la lei 20 000 000 în anul trecut la lei 60 000 000 în anul acesta" [18].

Informațiile conținute de documentele create de această instituție pot contribui la o analiză mai temeinică a aspectelor economice, sociale și politice din această zonă.

Anii extremi : 1897—1947 ; u.a. 72 ; inv. nr. 804.

BANCA FEDERALĂ „ARGEȘ" a BĂNCILOR POPULARE DIN JUDEȚUL ARGEȘ ȘI FEDERALA BĂNCILOR POPULARE „PODGORIA" TOPOLOVENI JUDEȚUL MUȘCEL

Legea băncilor populare sătești din anul 1903, a creat cadrul juridic pentru înființarea unui mare număr de instituții de credit și în județele Argeș și Mușcel, iar cea din 29 aprilie 1908, în art. 38 prevedea că „mai multe bănci populare sătești dintr-o regiune se pot federa între ele pentru asigurarea creditului și înlesnirea operațiunilor" [1].

Codul cooperației din 12 iulie 1928, repeta această prevedere, arătînd că societățile cooperatiste se pot asocia în federale numai în vederea autocontrolului, acestea avînd obligația de a primi ca membru orice societate cooperatistă din raza lor de activitate.

---

[14] Ibidem, dosar 69/1925—1939, p. 197.
[15] Ibidem, dosar 65/1899—1920, p. 1—2.
[16] Ibidem, p. 33.
[17] Ibidem, dosar 72/1943—1947, p. 51.
[18] Ibidem.
[1] „Monitorul Oficial", nr. 21, 29 aprilie 1908, p. 1217—1221.

Federalele erau organizate la fel ca și unitățile cooperatiste care le alcătuiau, sub forma unor societăți pe acțiuni. Ele puteau primi spre fructificare depuneri de la particulari, dar nu puteau face operațiuni de bancă. De administrația federalelor se ocupa consiliul de administrație, format din 5—11 membri, iar hotărîrile acestuia erau aduse la îndeplinire de un director. Organul suprem era adunarea generală a delegaților societăților asociate.

Legea pentru organizarea cooperației din 27 martie 1929, precum și cea din 26 martie 1935, prevedeau și participarea societăților cooperative la formarea capitalului social al federației, în raport cu numărul de membri și fondurile proprii [2]. De asemenea se precizau categoriile de societăți cooperatiste care pot deveni asociate, raza de activitate a federalei, participarea societăților cooperatiste la formarea capitalului său social, reglementarea dreptului de vot în adunarea generală etc.

Printre atribuțiile federalelor, se numărau : coordonarea activității societăților cooperatiste afiliate, procurarea creditului, înlesnirea aprovizionării și desfacerii produselor în folosul lor, strîngerea de date statistice referitoare la cooperație, rezolvarea neînțelegerilor dintre societățile cooperatiste din raza lor sau dintre acestea și membri, vizarea actului constitutiv, a statutelor și a proceselor verbale de ședințe ale adunărilor generale ș.a.

În județul Argeș, a luat ființă în anul 1910, Banca Federală „Argeș" a băncilor populare cu sediul în Pitești [3].

În art. 2 din statutul de înființare se preciza că scopul societății era de a înlesni operațiile tuturor băncilor, care fac parte din această federație, de a reprezenta interesele federației, a contribui la verificarea sistemului de conducere, a da cu dobîndă banii care prisosesc băncilor federale, precum și a le procura mijloacele bănești necesare, în condiții avantajoase.

De asemenea, în art. 3, se arăta că societatea va face următoarele operații : va primi spre fructificare sume de bani de la băncile populare, cooperative în condițiile stabilite de consiliul federal, putea contracta împrumuturi de la Casa centrală a băncilor populare sau din altă parte, însă numai cu autorizația acestei case, acorda împrumuturi în primul rînd băncilor din federație și în al doilea rînd altor federații, sconta efectele comerciale ale băncilor, putea face afaceri în comision numai pentru bănci populare și cooperative sătești, iar durata societății este nelimitată.

În ceea ce privește capitalul, art. 17 preciza că fiecare bancă este obligată să verse în casa băncii federale partea ei socială care va fi de cel puțin 1000 și cel mult 20 000 lei.

Organele federației erau : adunarea generală, consiliul federal, comitetul dirigent, președintele și vicepreședinții, Comitetul censorilor și funcționarii federalei. Banca Federală „Argeș" își continuă activitatea, cu modificările survenite în urma măsurilor luate în anul 1946, prin

---

[2] „Monitorul Oficial", nr. 71, 28 martie 1929, p. 2504—2526.
[3] Arh. St. Argeș, fond Banca Națională a României, Sucursala Argeș, dosar 1/1931—1945, f. 558—577 — Statutul Băncii Federale „Argeș".

Institutul Național al Cooperației, pînă în anul 1949. Arhiva Băncii Federale „Argeș" a fost preluată în anul 1952 de la Uniunea Regională a Cooperativelor de Consum, raion Pitești.

Fondul cuprinde ordine, circulare, instrucțiuni, procese-verbale, dări de seamă, tabele, situații, borderouri, balanțe de verificare, bilanțuri, conturi de profit și pierderi, bilanțuri de asanare, acte de fuziune, registre de operații financiare, de intrare-ieșire etc.

Tematica documentelor reflectă evoluția activității federalei, a băncilor populare, a membrilor și a capitalurilor acestora. Astfel, în anul 1912, Federala „Argeș" avea 16 793 societari, dintre care 14 959 erau plugari, 268 comercianți, 487 meseriași, 239 proprietari, 214 preoți și 197 învățătoare, iar în anul 1913 capitalul subscris era de 1 385 438 lei și împrumuturile erau în valoare de 1 904 498 lei și avea 19 619 societari. [4]

Documentele din acest fond conțin informații importante referitoare la situația economică existentă după criza economică din 1929—1933 și în timpul celui de al doilea război mondial. Astfel, într-o dare de seamă a Consiliului de administrație al Federalei către adunarea generală ordinară, se arăta printre altele : „criza economică, financiară, cu caracter mondial, destul de grea în anii anteriori, s-a înrăutățit și mai mult în anul trecut, iar soluția ce s-a căutat să se dea la noi — în latura creditului — cu diferite legiuiri de conversiune a datoriilor, a creat o stare de delăsare a debitorilor ce a dus la prăbușirea multor instituții de credit și în cazul cel mai bun la stagnarea mai tuturor operațiunilor bancare. De urmările acestei crize n-au fost scutite nici băncile populare, care, aproape în unanimitatea lor, au ajuns în situațiunea de a nu mai putea plăti nici impozitele către stat, nici dobînda redusă de 3% către Federală, la împrumuturi." Negreșit că în astfel de împrejurări grele, Federala „Argeș" nu a mai avut posibilitatea să mai acorde noi împrumuturi la unități în cursul anului 1933, nici să restituie din depuneri spre fructificare. Capitolul subscris a rămas staționar la suma de 3 787 000 lei, iar capitalul vărsat însumează 2 830 775 lei [5].

În anul următor, se menționa că „stagnarea mai tuturor operațiunilor bancare — ca urmare a împrejurărilor grele economice financiare din anii precedenți, a creat o stare de incertitudine și a continuat și în anul 1934, cu aceeași stare de delăsare a debitorilor". Cu toate acestea, în același an, în luna noiembrie 1934, se arăta că „guvernul lăsînd prospectul pentru subscrierea la împrumutul de înzestrare a țării, Federala a primit mandantul de la Oficiul național al cooperației să deschidă ghișeu de subscrieri la acest împrumut. La apelul lansat s-au făcut subscrieri de către unitățile cooperative, comitetele școlare și particulari pentru valoarea nominală de 535 000, încasîndu-se la cursul de emisiune de 88% suma de lei 470 800, sumă ce s-a vărsat Ministerului de Finanțe, prin Administrația Financiară Argeș [6].

[4] Ibidem, dosar 1/1910—1913.
[5] Ibidem, dosar 55/1934.
[6] Ibidem, dosar 56/1935.

Multe documente se referă la subscrieri de bonuri pentru înzestrarea armatei. Astfel, pînă la data de 13 iunie 1940 se subscrisese suma de 1 455 000 lei [7].

Una din atribuțiile federalei era și aceea de a se ocupa de colectarea de cereale în scopul aprovizionării armatei și a satelor deficitare în produse cerealiere. Numeroase sînt documentele privind aprovizionarea cu lucernă, fasole, bumbac, sare etc [8].

Deosebit de interesant este și chestionarul statistic din 31 decembrie 1941, în care se menționează : numele băncilor sau al cooperativelor, sediul, anul înființării, numărul membrilor, depunătorilor, capitalul, date privind consiliul de administrație, cenzorii și funcționarii, bugetul, balanța de verificare, bilanțul etc [9].

În județul Mușcel a funcționat Federala „Podgoria", înființată la 16 martie 1908, avînd sediul în comuna Topoloveni, județul Mușcel. Fondul a fost preluat de la Sfatul popular raional Mușcel în anul 1952.

În art. 2 al statutului de înființare se preciza că ea va funcționa pe baza dispozițiilor legii pentru organizarea cooperației, codului de comerț și a statutului de față și nu va putea funcționa decît cu minimum 15 membri. Durata Federalei este nelimitată iar art. 4 menționa că „scopul federalei este înlesnirea creditului cooperativelor asociate prin canalizarea numerarului de prisos al unora către cele în lipsă, prin împrumuturi contractate în numele lor și în baza răspunderii materiale și morale a lor. Va organiza comercializarea produselor membrilor cooperativelor asociate și-i va aproviziona cu cele necesare fie direct, fie prin cooperative anume înființate, care vor fi finanțate și ajutate de federală." În ceea ce privește capitalul social, acesta urma să se formeze din părți sociale egale, de cîte 5 000 lei fiecare.

Organele de conducere ale societății erau : adunarea generală, consiliul de administrație, cenzori [10]. Cu mici modificări, Federala „Podgoria" funcționează pînă în anul 1948. Documentele create sînt asemănătoare celor ale Federalei „Argeș".

Primele informații despre capitalul social subscris al Federalei, le aflăm abia în anul 1929 cînd la capitalul de 850 788 lei participau 26 bănci, patru obști și 14 cooperative. Capitalul vărsat era de 576 392 lei. De asemenea, Federala participa la capitalul altor împrumuturi cu suma de 253 900 lei [11].

În anul 1941, capitalul subscris ajunge la 1 479 000 lei, iar cel vărsat la 916 139 lei, iar Federala avea 249 societari [12]. Numeroase documente se referă la împrumutul pentru înzestrarea țării, precum și la aprovizionarea satelor cu cereale, legume, sare etc. [13]

[7] Ibidem, dosar 145/1939—1940.
[8] Ibidem, dosar 64/1935, 82/1836
[9] Ibidem, dosar 289/1941.
[10] Ibidem, fond Federala băncilor populare „Podgoria" Topoloveni, dosar 5/1931.
[11] Ibidem, dosar 2/1929.
[12] Ibidem, dosar 65/1941.
[13] Ibidem, dosar 9/1935 și 64/1941, 29/1940.

Deosebit de interesante sînt informațiile care se referă la concesiunile petrolifere (contracte de concesionare a terenurilor petrolifere, planuri ale proprietăților concesionate) [14]. Astfel, în anul 1937, acontul dat de Federală era de 648 344 lei, existau 157 concesionari, iar suprafața concesionată era de 1 270 191 m.p. [15]

Pe lîngă aceste documente, fondul mai cuprinde : state de salarii, registre de intrare-ieșire, registre-jurnale de depuneri spre fructificare etc.

Banca Federală „Argeș" a băncilor populare, anii extremi 1910—1948, u.a. 649, inv. nr. 551.

Federala băncilor populare „Podgoria" Topoloveni, anii extremi 1922—1945, u.a. 191, inv. nr. 1468.

BANCA CREDITUL NAȚIONAL AGRICOL, SUCURSALELE PITEȘTI ȘI CÎMPULUNG MUȘCEL

La 1 aprilie 1937 s-a emis Legea privind înființarea la București a Institutului Național de Credit Agricol.

Institutul efectua operațiuni financiare și acorda credite exploatărilor agricole sub 50 ha fie prin intermediul băncilor populare și al altor instituții locale de credit (casa de credit, casa de împrumut pe gaj, casa rurală etc.), fie direct agricultorilor, după înființarea de sucursale proprii [1].

De asemenea, pentru procurarea de unelte și mașini agricole se acordau credite avînd ca scop procurarea de inventar agricol. Împrumuturile se acordau pe termen de 3—12 luni pentru producție și exploatare, pentru 1—5 ani pentru înzestrare cu inventar viu sau mort și pînă la 30 de ani pentru îmbunătățiri funciare, comasări și cumpărare de pămînt [2].

La data de 24 martie 1938, Consiliul de administrație al institutului, hotărăște înființarea de sucursale în diferite orașe din țară, printre care și Pitești [3].

Avînd în vedere că sfera de activitate a Institutului era prea restrînsă, iar activitățile economice foarte importante nu-și găseau sprijinul financiar decît limitat din partea băncilor comerciale, în decembrie 1938 Institutul Național de Credit Agricol s-a transformat în Banca pentru Industrializarea și Valorificarea Produselor Agricole (B.I.N.A.G.) [4]. Scopul urmărit era acela de a se extinde finanțarea pentru proprietățile agricole de orice fel, precum și pentru operațiunile de valorificare și industrializare a produselor economiei agrare.

---

[14] Ibidem, dosar 17/1937, 59/1941, 111/1944.
[15] Ibidem, dosar 18/1937.
[1] Hamangiu C., *Codul general al României*, Legi uzuale, vol. XXV, partea I, p. 940.
[2] *Ibidem*, p. 941.
[3] „Monitorul Oficial" nr. 76 din 1 aprilie 1938, p. 3036.
[4] Ibidem, nr. 283 din 5 decembrie 1938, p. 5799—5802.

Capitalul inițial al Băncii era de un miliard de lei, fiind format prin aportul statului — 500 000 000 lei și prin subscriere publică.

Sumele împrumutate de stat caselor de împrumut pe gaj ale agricultorilor trec asupra băncii, sucursalele acesteia urmînd să îndeplinească formele de încasare a sumelor și de radiere a ipotecilor în caz de achitare totală. Prin aceste transformări sucursala Pitești a Institutului Național de Credit Agricol a devenit sucursala B.I.N.A.G.

Banca putea face operațiuni pentru finanțarea exploatărilor agricole prin și fără intermediul unor instituții de credit, pentru sprijinirea creșterii animalelor și a păsărilor și îmbunătățirea raselor lor ; sprijinirea valorificării produselor agricole de orice fel, fie pe piața internă, fie pe cea externă ; crearea și dezvoltarea industriilor produselor agricole ; procurarea de unelte și mașini agricole de orice fel pentru toate ramurile de activitate agricolă.

B.I.N.A.G. în anul 1940 s-a reorganizat în baza decretului nr. 3859 din 19 noiembrie, ca societate anonimă „Creditul Național Agricol" care va funcționa pînă în anul 1948 [5].

Sucursala Pitești a Creditului Național Agricol și-a început activitatea în anul 1938 avînd un personal restrîns format din : director, avocat, contabil și intendent.

Sucursala Pitești avea ca rază de activitate județele Argeș și Mușcel, dar întrucît proprietăți de peste 5 ha se găseau prea puține în județul Mușcel, aproape întregul plasament s-a răspîndit asupra județului Argeș. Faptul se explică și prin situația geografică a celor două județe — în Argeș suprafața cultivată cu cereale reprezenta un procent de 31%, în timp ce în Mușcel această cultură reprezenta numai 7%, restul fiind în mare parte păduri — 60%. Suprafața însămînțată a județului Argeș în anul 1939 era formată din 32 780 ha cu grîu, 55 660 ha cu porumb, 19 301 ha cu ovăz ; 642 ha-orz, 241 ha-secară, 143 ha-rapiță ; media la hectar fiind de 1 200 kg. la grîu, 1000 kg. la porumb, 2 100 kg. la orz și 800 la ovăz [6].

Sucursala Pitești executa diferite operații financiare, cumpărări de pămînt, îmbunătățiri funciare, exploatări viticole, cumpărări de mașini agricole și unelte, acordînd împrumuturi. Toți cei care efectuau împrumuturi erau obligați să investească banii numai în ceea ce declarau că doreau să facă, trebuind să dovedească cu facturi — în cazul cumpărărilor de mașini și unelte agricole — și cu bilete de vite — pentru animale.

Cei care investeau banii împrumutați în alte afaceri puteau fi amendați sau pedepsiți cu închisoare între 3 luni și 2 ani.

Toate împrumuturile se garantau numai cu gaj asupra recoltelor terenului luat în arendă sau cu orice avere (obligațiuni, rente, inventar viu sau mort, concesiuni etc).

---

[5] Ibidem, nr. 274 din 20 noiembrie 1940, p. 6516.
[6] Arh. St. Argeș, fond Creditul Național Agricol-sucursala Pitești dosar 6/1939.

Pentru cumpărări de pămînt suma maximă care putea fi împrumutată era de 250 000 lei.

De credite beneficiau arendașii, plugarii cu proprietăți agricole sub 5 ha și cu care cumpărau pămînt pentru a ajunge la 5 ha sau a le depăși [7].

Datorită constatării unor nereguli sucursala era obligată să verifice bine pe cei ce solicitau împrumuturi pentru a preîntîmpina acordări de împrumuturi pe baza unor certificate false de proprietate asupra unor terenuri sau altor averi.

Se perfecta și se aproba împrumutul numai pe baza unui certificat eliberat de Primărie, al percepției fiscale și cu actele de proprietate. Se interzicea acordarea de împrumuturi colective, respectiv doi-trei sau mai mulți împrumutați pe același contract [8].

În anul 1939 din împrumuturile acordate au profitat 1928 de săteni din 134 de sate, inventarul agricol crescînd cu 1 203 boi, 686 cai, 245 vaci, 684 căruțe, 339 pluguri, 164 prășitoare, 17 secerători mari, două mașini de treerat, două semănători, 204 grape, 158 diverse alte unelte [9].

Documentele fondului sînt formate din cereri individuale de împrumut, cereri de înscriere, situații cu debitorii și încasările, balanțe de verificare, certificate de proprietate, procese-verbale, ordine și instrucțiuni, somații de plată, dovezi de achitarea sumelor, state de plată, registre cu debitori, registre jurnale etc.

Toate aceste documente reflectă dezvoltarea economică a județului Argeș, starea socială și economică a locuitorilor săi, precum și stadiul în care se găsea principala ramură a economiei României — agricultura — înainte și după cel de al doilea război mondial.

Sînt consemnate suprafețele de pămînt arabil, producțiile obținute, inventarul viu și mort al sătenilor, starea animalelor, a recoltelor [10].

Din rapoartele anuale întocmite de sucursala Pitești, rezultă că împrumuturile au scăzut în perioada celui de al doilea război mondial (datorită concentrărilor de oameni, a rechizițiilor de cereale și vite pentru nevoile armatei, a lipsei de produse necesare populației).

Astfel, în anul 1941 sucursala Pitești — ca și celelalte sucursale — era obligată să declare cantitățile de grîu, secară, orz, făină, deținute. Toate cantitățile de cereale intrau în patrimoniul statului [11].

După reforma agrară din martie 1945, toți proprietarii expropriați trebuiau să prezinte certificate cu suprafețele de teren și inventarul agricol ce i-au rămas definitiv. Împroprietăriții trebuiau să prezinte titlul de proprietate emis de Prefectura județului Argeș și autorizația Ministerului Agriculturii că pot ipoteca terenurile cu care au fost împroprietăriți.

În luna martie 1947 în orașul Cîmpulung județul Mușcel, în baza legii nr. 4 din 1942 publicată în Monitorul Oficial nr. 4 din 4 ianuarie

[7] Ibidem, dosar 23/1942.
[8] Ibidem, dosar 7/1939.
[9] Ibidem, dosar 6/1939.
[10] Ibidem, dosar 53/1946.
[11] Ibidem, dosar 54/1946.

1943, se constituie sucursala Cîmpulung a Creditului Național Agricol, care va funcționa pînă la 25 august 1948 cînd își încetează activitatea [12].

Încă de la început s-a făcut o intensă publicitate pentru ca să se aducă la cunoștință înființarea băncii, Prefectura județului Mușcel distribuind publicații în fiecare comună. Camera agricolă a îndrumat agricultorii să contracteze împrumuturi de la sucursală.

După trei luni de la înființare luaseră împrumuturi 249 de locuitori în valoare de 1 198 800 000 lei [13].

În urma instrucțiunilor primite de la București, Sucursala Cîmpulung a preluat de la sucursala Pitești și Tîrgoviște, dosarele tuturor debitorilor de pe raza județului. Fiind un județ de munte, suprafața cultivată reprezentînd numai 7%, iar pădurile 60%, respectiv 199 617 ha, creditele acordate de sucursală au fost pentru cumpărări de semințe, vite, pomi fructiferi, stupi, mașini de stropit etc. [14]. O circulară din decembrie 1947 stabilea că împrumuturile se pot acorda numai agricultorilor cu suprafețe agricole de pînă la 10 ha. Pentru împrumuturile acordate se percepeau dobînzi de 8% pentru agricultură și cumpărări de vite și 7% pentru viticultură, pomicultură, sericicultură, grădinărit și apicultură.

Activitatea sucursalelor Pitești și Cîmpulung Mușcel a încetat în iunie 1948, cînd este preluată de Banca Națională, Agenția Pitești și respectiv Cîmpulung.

Banca „Creditul Național Agricol" — sucursala Ptiești, anii extremi 1938—1948, u.a. 64, inv. nr. 803 ;
Banca „Creditul Național Agricol" — sucursala Cîmpulung Mușcel, anii extremi 1947—1943, u.a. 19, inv. nr. 809.

BĂNCILE POPULARE DIN JUDEȚELE ARGEȘ ȘI MUȘCEL

La 12 decembrie 1901, delegatul pentru înființarea și conducerea băncilor populare G. Dumitrescu-Bumbuești răspundea Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice că „Potrivit ordinului și delegațiunii ce mi-ați dat și constantelor stăruințe ale domniei voastre, ca chestiunea băncilor populare să fie serios și cu toată chibzuința pusă la ordinea zilei, precum și dorința de atîtea ori exprimată de domnia voastră de a se vedea ce s-a făcut și ce se poate face în această chestiune, am onoarea a vă aduce la cunoștință următoarele : ...înființarea de bănci populare prin toate comunele rurale din frumoasa noastră țară, este una din cele mai salutare și mai nimerite reforme economice și morale, unul din cele mai de seamă leacuri împotriva suferințelor și relelor, de care sînt bîntuiți sătenii noștri, de care e atinsă economia noastră națională. Aș îndrăzni să afirm, Domnule ministru, că aducerea în fapt a băncilor populare ar fi una din reformele cele mai mari ale dezvoltării statului nostru mo-

[12] Ibidem, sucursala Cîmpulung Mușcel, dosar 11/1948.
[13] Ibidem, dosar 2/1947.
[14] Ibidem, dosar 4/1947.

dern și care ar imprima o nouă și sănătoasă direcție în viața națională și morală a țării rurale, mai ales că... înființarea acestor bănci s-a lățit foarte mult în toate județele."

Necesitatea desfășurării activității într-un cadru legal a determinat emiterea legii promulgate la 29 martie 1903 care venea să autorizeze înființarea la sate a unor bănci populare sub forma unor societăți pe acțiuni urmînd ca acestea să aibă personalitate juridică.

Băncile populare sătești puteau să se constituie printr-un act scris care urma să fie autentificat la judecătoria de pace a ocolului. Actele de constituire, în mod obligatoriu, trebuiau să fie transcrise într-un registru special care urma să se înființeze de către fiecare judecătorie de ocol.

În termen de o lună de la constituirea lor toate băncile populare sătești, potrivit legii, erau obligate să comunice Casei centrale a băncilor populare o copie autentică a actului lor constitutiv și un exemplar din statute.

Scopul înființării băncilor populare era de a acorda credite și împrumuturi sub formă de ipotecă și amanet membrilor și altor solicitanți pentru a fi folosite la cumpărarea de pămînt, unelte agricole, semințe, animale pentru muncă, cereale, construirea de locuințe etc. Fondurile bănești respective proveneau din capitalul vărsat de membri, din dobînzi, donații etc.

Banca putea face următoarele operațiuni :

a) primea economiile membrilor spre fructificare ;

b) primea depunerile, în același scop de la nesocietari ;

c) acorda împrumuturi.

Așa cum prevedeau statutele de funcționare ale băncilor populare puteau fi membri locuitorii majori fără deosebire de sex. Femeile căsătorite nu puteau face parte din societate (bancă) fără consimțămîntul soțului lor. Calitatea de membru se pierdea în următoarele situații : retragere, strămutare, excludere, deces.

Organele de administrare ale societății (băncii) erau : adunarea generală ; consiliul de administrație ; comisia cenzorilor și contabilul.

Adunarea generală avea următoarele atribuții : să delibereze asupra tuturor chestiunilor ce-i sînt puse la ordinea zilei ; să aprobe bilanțul și împărțirea beneficiilor ; să hotărască asupra felului de a acoperi pierderile societății (băncii) în caz că s-ar ivi o asemenea situație ; să dea consiliului de administrație descărcarea de gestiunea lui.

Consiliul de administrație se compunea din 6—9 membri. El alegea din sînul membrilor săi un președinte și un vicepreședinte. Consiliul de administrație se alegea pe trei ani de către adunarea generală și se reinnoiau cu cîte 1/3 în fiecare an. El avea următoarele atribuții : aproba împrumuturile ce se contractau pentru trebuințele băncii ; acorda împrumuturile ce se contractau pentru trebuințele băncii ; acorda împrumuturile atît membrilor, cît și nesocietarilor și veghea la plata lor punctuală ; ratifica împrumuturile acordate de președinte ; primea noi membri și propunea adunării generale excluderea membrilor în cazurile indicate în statute ; autoriza cheltuielile necesare administrației în limitele sumei votate de adunarea generală ; se îngrijea de întrebuințarea neîntîrziată

și sigură a sumelor disponibile ; alcătuia bilanțul și raportul asupra gestiunii anuale ; inspecta casa și verifica contabilitatea, cel puțin o dată pe lună.

Președintele Consiliului de administrație, între alte îndatoriri pe care le avea, era și aceea de „a ține corespondența societății și a conserva actele și documentele".

Comisia cenzorilor era formată din trei cenzori și trei supleanți și era aleasă în fiecare an de adunarea generală.

Comisia avea următoarele îndatoriri : să verifice situația casei și existența creanțelor, cel puțin o dată pe lună ; să verifice bilanțurile și să întocmească raport asupra lor pe care trebuia să-l prezinte adunării generale ; să supravegheze în totul administrația băncii și să convoace adunările generale ori de cîte ori era necesar.

Contabilul era numit de consiliul de administrație și i se încredințau casa și registrele societății. El avea următoarele atribuții : efectua încasările și plățile băncii, ținea contabilitatea, păstra numerarul și valorile societății ; încheia la 31 decembrie al fiecărui an conturile și registrele și prezenta consiliului de administrație, cel mai tîrziu pînă la 25 ianuarie, bilanțul și conturile anului închis, precum și un inventar al averei băncii și, în sfîrșit, trebuia să îndeplinească orice altă însărcinare pe care consiliul de administrație i-ar fi dat-o.

Activitatea băncilor populare era controlată de Casa centrală a băncilor populare sătești. Fiecare bancă avea administratorii săi aleși de către membrii societari și răspunderea era colectivă. Lichidarea asociației rămînea la aprecierea adunării generale a membrilor care era organul conducător. Băncile populare au fost grav lovite de criza generală din anii 1929—1933, activitatea lor după aceasta limitîndu-se foarte mult. Începînd din anul 1945 ultimele bănci populare au fost lichidate fără a avea instituții care să le succeadă activitatea.

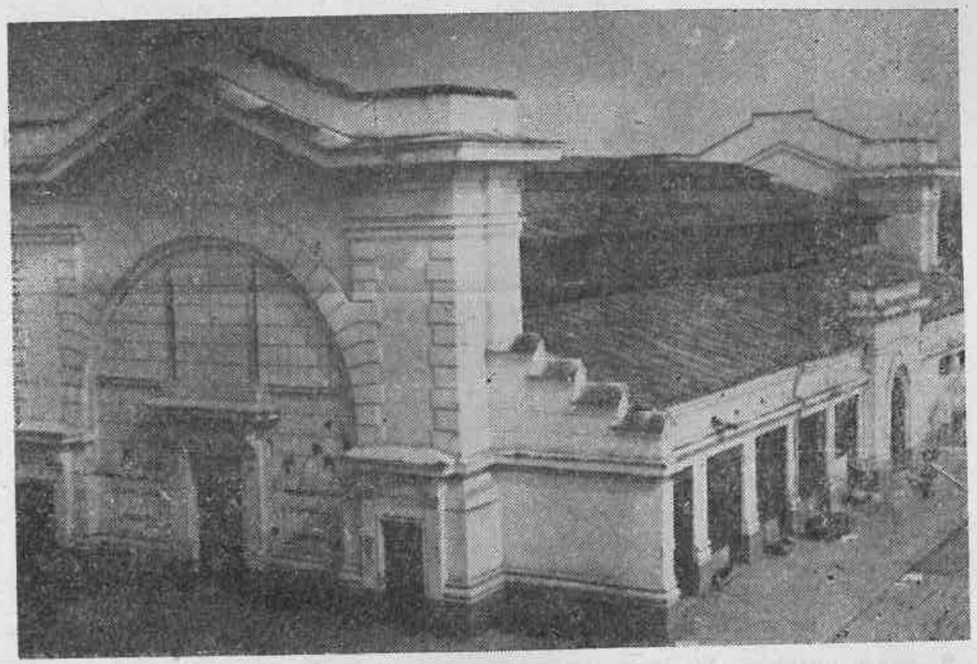
La Filiala Arhivelor Statului județul Argeș, se păstrează fragmente de fonduri provenite de la băncile populare din fostele județe Argeș și Mușcel din perioada 1903—1949.

Materialul documentar este alcătuit din u.a. care cuprind instrucțiuni primite de la forul tutelar, procese-verbale ale ședințelor adunărilor generale și consiliilor de administrație, statute, liste de membrii prezenți la adunările generale, rapoarte ale consiliilor de administrație, bilanțuri, conturi de profit și pierderi, tabele de depuneri spre fructificare, cereri de împrumut, tabele de debitori, tabele de membrii cărora li s-au împărțit cereale și sămînță, liste de prețurile mărfurilor aduse la bănci pentru vînzare, procese-verbale de inspecție, acte justificative de cheltuieli privind plata salariilor angajaților.

Sînt, de asemenea, registre cu evidența operațiunilor contabile și cu procese-verbale încheiate în ședințele adunărilor generale.

Documentele create de băncile populare conțin informații importante mai ales pentru istoria economiei locale, furnizînd o serie de date privitoare la situația economică a unor categorii sociale ale populației din cele două județe în prima jumătate a secolului XX cînd de fapt au și funcționat băncile populare.

Cererile pentru acordarea de împrumuturi, activitate de bază a băncilor populare, conțin informații referitoare la motivele pentru care era solicitat împrumutul : cumpărarea locurilor de cultură, a semințelor pentru cultivarea pămîntului, a viței americane pentru replantarea suprafețelor cu vii distruse de filoxeră, pentru cumpărarea vitelor de muncă și a celor pentru obținerea hranei, pentru cumpărarea sau construirea de locuințe, cumpărarea celor necesare existenței, plata muncii cîmpului etc.
În procesele verbale de inspecție sînt informații referitoare la data înființării băncii, situația casei și a împrumuturilor. Cererile de primire ca membri în bancă, printre alte informații, conțin și pe acelea care se referă la profesie și avere.
Alte informații se referă la membrii băncii cu precizarea profesiei acestora și capitalul subscris și vărsat. Unele documente se referă la locuitorii lipsiți de hrană și cantitățile de cereale cumpărate cu bani împrumutați.
Urmărind informațiile prezentate de anuarul băncilor populare din România constatăm că în județul Argeș prima bancă populară a fost înființată la 10 decembrie 1900 în comuna Căcărezeni (azi Fîlfani) și purta denumirea de Banca populară „Prietenia". Ea făcea operațiuni bancare în comunele Căcărezeni, Pădureți, Ciești și Lunca Corbului. Operațiunile le-a început la 10 decembrie 1900 cu un capital de 60 lei și un număr de 10 membri.
În județul Mușcel prima bancă populară a fost înființată la 1 aprilie 1896 în comuna Retevoești și purta denumirea de „Înaintarea" avînd un capital de 36 lei și 12 membri înscriși.
În anul 1901 în județul Argeș existau trei bănci populare, iar în județul Mușcel șapte.
Înființarea de bănci populare, în special după apariția legii din 1903, a cunoscut un avînt deosebit de mare în ambele județe. Astfel, în anul 1904 în județul Argeș funcționau 44 bănci populare cu un capital social subscris de 268 732,76 lei, din care 143 486,77 lei capital social vărsat, iar în județul Mușcel 46 bănci cu un capital social subscris de 332 219,02 lei, din care capital social vărsat 206 627,28 lei.
În cele 44 bănci populare argeșene existente în anul 1904 erau înscriși ca membri 2 957 plugari, 116 comercianți, 51 meseriași, 185 funcționari, 31 proprietari, 88 preoți și 69 învățători, iar în cele 46 bănci mușcelene erau înscriși ca membri 2 770 plugari, 158 comercianți, 160 meseriași, 198 funcționari, 241 proprietari, 86 preoți și 99 învățători.
În anul 1905 în județul Argeș existau deja 84 bănci, avînd 6 637 membri, din care 5 466 plugari, 123 comercianți, 140 meseriași, 230 funcționari, 144 proprietari, 142 preoți și 113 învățători. În județul Mușcel, în același an, existau 53 bănci populare în care erau înscriși 5 202 membri, din care 4 269 plugari, 183 comercianți, 166 meseriași, 233 funcționari, 141 proprietari, 98 preoți și 112 învățători.
În anul 1918 în județul Argeș existau 144 bănci, avînd înscriși 22 810 membri cu un capital social vărsat de 7 665 333,96 lei, iar în județul Mușcel existau 85 bănci populare, din care făceau parte 15 655 membri cu un capital social vărsat de 7 512 732,18 lei.

1935. Hala de alimente Pitești.

În anii următori băncile populare și-au sporit capitalul social vărsat, iar activitatea lor a avut rezultate pozitive asupra situației economice din mediul rural.
În perioada 1929—1933 băncile populare au fost nevoite să-și restrîngă activitatea, fie prin unificare, fie prin desființare.
Începînd cu anul 1945 și pînă în anul 1949 ultimele bănci populare au fost lichidate fără a avea instituții succesoare.
Documentele create de băncile populare au fost grupate în u.a. pe probleme. Ele cuprind : instrucțiuni, ordine circulare, cereri de împrumut, cereri de înscriere, dări de seamă, procese-verbale încheiate în ședințele adunărilor generale, procese-verbale de inspecție, rapoarte ale Consiliului de administrație, state de salarii etc.
Tot în fondurile create de băncile populare se păstrează un însemnat număr de registre în care sînt înscrise diverse operațiuni financiare și procesele verbale încheiate în ședințele adunărilor generale.
Documentele create de băncile populare conțin informații importante referitoare la situația economică și socială din mediul rural.
Astfel, în cererile pentru acordarea de împrumuturi, activitate principală a băncilor populare, sînt precizate motivele pentru care se solicitau împrumuturile : cumpărarea locurilor pentru cultură, a semințelor, viței de vie americane pentru replantare, animalelor pentru muncă și a celor pentru obținerea hranei, locuințe, pentru cumpărarea celor necesare existenței, plata muncii cîmpului etc.

Sînt, de asemenea, informații referitoare la membrii care făceau parte din bancă cu precizarea profesiei acestora și capitalul subscris și vărsat. Unele documente se referă la situația locuitorilor lipsiți de hrană și cantitățile de cereale cumpărate cu banii imprumutați.

În procesele verbale de inspecție sînt informații referitoare la data înființării și activitatea băncilor populare :

1. Banca populară „Despina Doamna", comuna Albești de Argeș, anii extremi : 1936, u.a. 1, inv. nr. 553.
2. Banca populară „N. Vlădescu", comuna Băbana, anii extremi : 1912—1942, u.a. = 13, inv. nr. 554.
3. Banca populară „Voineagul", comuna Bădești Pietroșani, anii extremi : 1904—1948, u.a. = 272, inv. nr. 555.
4. Banca populară „Negru Vodă", comuna Băiculești, anii extremi : 1907—1939, u.a. = 94, inv. nr. 556.
5. Banca populară „Principele Nicolae", comuna Băseni anii extremi : 1913—1947, u.a. = 87, inv. nr. 557.
6. Banca populară „A. Mureșanu", comuna Beleți, anii extremi : 1941—1947, u.a. = 1, inv. nr. 558.
7. Banca populară „Dîmbovnicul", comuna Bîrlogu, anii extremi : 1905—1946, 34 u.a., inv. nr. 559.
8. Banca populară „Glîmbocul", comuna Bogați, anii extremi : 1915—1948, u.a. = 45, inv. nr. 560.
9. Banca populară „Sf. Ion", comuna Broșteni, anii extremi : 1924—1947, u.a. = 7, inv. nr. 561.
10. Banca populară „Sf. Dumitru", comuna Broșteni, anii extremi : 1941, u.a. = 1, inv. nr. 562.
11. Banca populară „Budeasa", comuna Budeasa, anii extremi : 1944, u.a. = 1, inv. nr. 563.
12. Banca populară „Lumina", comuna Budișteni, anii extremi ; 1911—1943, u.a. 177, inv. nr. 564.
13. Banca populară „Înlesnirea", comuna Budișteni, anii extremi : 1902—1912, u.a. 34, inv. nr. 565.
14. Banca populară „Înălțarea lui Isus", comuna Buzoești, anii extremi : 1926—1946, u.a. 1, inv. nr. 566.
15. Banca populară „Biruința", comuna Căteasca, anii extremi : 1938—1947, u.a. = 1, inv. nr. 567.
16. Banca populară „Șoimul", Cîmpulung Mușcel, anii extremi : 1930, u.a. = 1, inv. nr. 568.
17. Banca populară „Ștefan cel Mare", comuna Cireșu, anii extremi : 1929—1946, u.a. = 15, inv. nr. 570.
18. Banca populară „Victoria", comuna Corbi, anii extremi : 1941—1942, u.a. = 1, inv. nr. 571.
19. Banca populară „Țepeș Vodă", comuna Corbeni, anii extremi : 1918—1947, u.a. 30, inv. nr. 572.
20. Banca populară C.F.R. „Sfinții Împărați" Constantin și Elena, Costești, anii extremi : 1931—1946, u.a. 6, inv. nr. 573.

21. Banca populară „Sfinții Voievozi", comuna Costești, anii extremi : 1907—1947, u.a. 10, inv. nr. 574.
22. Banca populară „Cuza Vodă", comuna Dobrogostea, anii extremi : 1948, u.a. 1, inv. nr. 575.
23. Banca populară „Albina", comuna Dobrogostea, anii extremi : 1927—1947, u.a. 13, inv. nr. 576.
24. Banca populară „Înfrățirea", comuna Dobrești, anii extremi : 1914—1939, u.a. 18, inv. nr. 577.
25. Banca populară „Dorința", comuna Dobrești, anii extremi : 1907—1948, u.a. 64, inv. nr. 578.
26. Banca populară „Prietenia, comuna Fîlfani, anii extremi : 1919—1924, u.a. 11, inv. nr. 579.
27. Banca populară „Dreptatea", comuna Furești, anii extremi : 1919—1948, u.a. 10, inv. nr. 580.
28. Banca populară „Sf. Gheorghe", comuna Găvana, anii extremi : 1941—1945, u.a. 2, inv. nr. 582.
29. Banca populară „Buna Vestire", comuna Glavacioc, anii extremi : 1926—1946, u.a. 71, inv. nr. 583.
30. Banca populară „Cuza Vodă", comuna Gliganu, anii extremi : 1915—1944, 35 u.a., inv. nr. 584.
31. Banca populară „Golești", comuna Golești, anii extremi : 1908—1944, 105 u.a., inv. nr. 585.
32. Banca populară „Albina", comuna Gruiu-Argeș, anii extremi : 1938—1946, u.a. 7, inv. nr. 586.
33. Banca populară „Muncitorul", comuna Leordeni, anii extremi : 1937—1944, u.a. 4, inv. nr. 587.
34. Banca populară „Sf. Gheorghe", comuna Malu-Teleorman, anii extremi : 1928—1943, u.a. 46, inv. nr. 588.
35. Banca populară „Principele Carol", comuna Merișani, anii extremi : 1919—1925, u.a. 2, inv. nr. 589.
36. Banca populară „Sprijinul", comuna Mușătești, anii extremi : 1926—1948, u.a. 2, inv. nr. 590.
37. Banca populară „Buna-Vestire", comuna Mozăceni, anii extremi : 1910—1944, u.a. 56, inv. nr. 591.
38. Banca populară „Ajutorul", comuna Morăști, anii extremi : 1927—1945, u.a. 15, inv. nr. 592.
39. Banca populară „Zidurile", comuna Negrași, anii extremi : 1948, u.a. 1, inv. nr. 593.
40. Banca populară „Nucșoara", comuna Nucșoara, anii extremi : 1929, u.a. 1, inv. nr. 594.
41. Banca populară „Sf. Ștefan", comuna Oarja, anii extremi : 1930—1946, u.a. 33, inv. nr. 595.
42. Banca populară „Prietenia", comuna Pădureți, anii extremi : 1907—1922, u.a. 1, inv. nr. 596.
43. Banca populară „Păduroiu", comuna Păduroiu, anii extremi : 1927—1944, u.a. 5, inv. nr. 597.
44. Banca populară „Pietroșani", comuna Pietroșani, anii extremi : 1904—1947, u.a. 108, inv. nr. 598.

45. Banca populară „Albina", comuna Pîrvu-Roşu, anii extremi: 1929—1946, u.a. 10, inv. nr. 599.
46. Banca populară „Avîntul", Piteşti, anii extremi: 1930—1943, u.a. 35, inv. nr. 600.
47. Banca populară „Şcoala Comercială", oraşul Piteşti, anii extremi: 1930—1936, u.a. 12, inv. nr. 601.
48. Banca populară „Negoiul", Piteşti, anii extremi: 1920—1943, u.a. 189, inv. nr. 602.
49. Banca populară „Perseverenţa", Piteşti, anii extremi: 1934—1946, u.a. 15, inv. nr. 603.
50. Banca populară „Victoria", Piteşti, anii extremi: 1938—1949, u.a. 55, inv. nr. 604.
51. Banca populară „Siliştea", comuna Poenari, jud. Argeş, anii extremi: 1915—1943, u.a. 106, inv. nr. 605.
52. Banca populară „Idealul" comuna Rădeşti, anii extremi: 1931—1947, u.a. 12, inv. nr. 606.
53. Banca populară „Izbînda", comuna Răteşti, anii extremi: 1904—1945, u.a. 110, inv. nr. 607.
54. Banca populară „Învierea lui Hristos", comuna Recea, anii extremi: 1912—1942, u.a. 30, inv. nr. 609.
55. Banca populară „Întîmpinarea Domnului", comuna Rociu, anii extremi: 1929—1947, u.a. 17, inv. nr. 608.
56. Banca populară „Rîncăciov", comuna Rincăciov, anii extremi: 1916—1948, u.a. 112, inv. nr. 610.
57. Banca populară „Muntele Negoiul", comuna Sălătrucu, anii extremi: 1920—1948, u.a. 12, inv. nr. 611.
58. Banca populară „Unirea", comuna Slătioarele, anii extremi: 1942, u.a. 1, inv. nr. 612.
59. Banca populară „C. Dragomirescu", comuna Slobozia, anii extremi: 1918—1948, u.a. 105, inv. nr. 613.
60. Banca populară „Viitorul", comuna Stolnici, anii extremi: 1914, u.a. 1, inv. nr. 614.
61. Banca populară „Stroeşti", comuna Stroeşti, anii extremi: 1903—1948, u.a. 134, inv. nr. 615.
62. Banca populară „Victoria", comuna Suseni, anii extremi: 1927—1940, u.a. 48, inv. nr. 616.
63. Banca populară „Schimbarea la faţă", comuna Şerboeni, anii extremi: 1947, u.a. 1, inv. nr. 617.
64. Banca populară „Progresul", comuna Ştefăneşti, anii extremi: 1920, u.a. 1, inv. nr. 618.
65. Banca populară „Sf. Voevozi", comuna Teleşti, anii extremi: 1905—1907, u.a. 1, inv. nr. 619.
66. Banca populară „Comoara Văilor Unite", comuna Tutana, anii extremi: 1921—1942, u.a. 3, inv. nr. 620.
67. Banca populară „Brazda lui Novac", comuna Urlueni, anii extremi: 1908—1944, u.a. 133, inv. nr. 621.
68. Banca populară „Valea Babei", comuna Valea Babei, anii extremi: 1928—1930, u.a. 1, inv. nr. 622.

69. Banca populară „Meşterul Dan", comuna Valea Danului, anii extremi: 1905—1948, u.a. 125, inv. nr. 623.
70. Banca populară „Progresul", comuna Valea Ursului, anii extremi: 1928—1947, u.a. 13, inv. nr. 624.
71. Banca populară „Înfrăţirea", comuna Văleni-Podgoria, anii extremi: 1947—1949, u.a. 2, inv. nr. 625.
72. Banca populară „Radu-Vodă", comuna Văleni, anii extremi 1904—1907, u.a. 218, inv. nr. 626.
73. Banca populară „Sf. Nicolae", comuna Vrăneşti, anii extremi 1905—1910, u.a. 1, inv. nr. 627.
74. Banca populară „Biruinţa", comuna Căteasca, anii extremi: 1938—1947, u.a. 4, inv. nr. 628 şi 567.
75. Banca populară „Biruinţa" Tîrgu Cîrcinov (Topoloveni), anii extremi: 1929, u.a. 1, inv. nr. 629.
76. Banca populară „Sf. Spiridon" ,comuna Ţuţuleşti, anii extremi: 1944, u.a. 1, inv. nr. 630.
77. Banca populară „Unirea"; comuna Topoloveni, anii extremi: 1942, u.a. 1, inv. nr. 1660.
78. Banca populară „Pravăţul", oraş Cîmpulung, anii extremi 1938—1948, u.a. 22, inv. nr. 1381.
79. Banca populară „Şoimul" Cîmpulung, anii extremi 1930, u.a. 1, inv. nr. 568.

BIBLIOGRAFIE

Hamangiu C., *Codul general al României*, Legi uzuale, vol. III.
„Anuarul Băncilor populare din România", pe anii 1901, 1904, 1905 şi 1918.
„Monitorul Oficial", nr. 151 din 12 iulie 1928; nr. 71 din 28 martie 1929; nr. 93 din 29 aprilie 1929; nr. 265 din 27 noiembrie 1929; nr. 144 din 27 iunie 1933; nr. 145 din 28 iunie 1933; nr. 73 din 27 martie 1935; nr. 82 din 6 aprilie 1935; nr. 147 din 1 iulie 1935; nr. 82 din 8 aprilie 1938; nr. 141 din 23 iunie 1938; nr. 80 din 4 aprilie 1939.

COOPERATIVELE DE PRODUCŢIE ŞI CONSUM DIN JUDEŢELE ARGEŞ ŞI MUŞCEL

Cooperativele ca societăţi colective, în care se asociau prin liberă adeziune sătenii, prin depunerea capitalurilor personale, s-au organizat prin intrarea în vigoare a Codului comercial din anul 1887.

La 1 aprilie 1905 este votată Legea privitoare la constituirea şi controlul societăţilor cooperative săteşti de producţie şi consumaţie [1]. Legea, pornind de la organizarea băncilor populare, hotăra înfiinţarea la sate a unor societăţi cooperative de producţie şi consum supuse con-

[1] „Monitorul Oficial", nr. 13 din 15 aprilie 1905, p. 557.

trolului și îndrumării Casei centrale a băncilor populare. Avînd mai mult rol de ajutorare a sătenilor pentru procurarea de cereale pentru sămînță și a utilajului agricol, aceste instituții se vor transforma treptat în cooperative cu un pronunțat rol de creditoare al unor împrumuturi financiare.

La 3 ianuarie 1919 prin decret-lege se înființează pe lîngă Ministerul Agriculturii și Domeniilor o instituție autonomă, denumită Casa centrală a cooperației și împroprietăririi sătenilor, cu scopul „de a veni în ajutorul băncilor populare, cooperativelor și obștiilor sătești, precum și federalelor lor, de a le supraveghea și controla“ [2].

Pentru a sprijini organizarea și dezvoltarea cooperativelor la sate, se înființa tot la această dată, Centrala cooperativelor sătești de producție și consum cu sediul în București, care funcționa pe lîngă Casa centrală a cooperației și împroprietăririi [3]. Ea autoriza înființarea cooperativelor sătești de producție agricolă și industrială, de consum, de aprovizionare și desfacere, precum și a federalelor lor [4].

Centrala cooperativelor era condusă de un director și de unul sau mai mulți subdirectori.

Ca urmare a constituirii unui număr mic de cooperative sătești, din care unele „artificiale“, care-și vor înceta repede activitatea, în anul 1928 s-a adoptat Codul cooperației, iar în 1929 Legea pentru organizarea cooperației, votată la 20 martie [5].

Articolul 4 al legii prevedea că societățile cooperative pot avea ca obiect orice activitate legată de nevoile economice și culturale comune ale asociaților lor și anume : cumpărarea și acordarea de pămînt (obști sătești) ; efectuarea unor lucrări de îmbunătățiri funciare ; organizarea lucrului în comun ; utilizarea în comun a mașinilor și instalațiilor ; aprovizionarea cu cele necesare exercitării profesiunii și valorificarea produselor muncii ; procurarea articolelor de primă necesitate ; înlesnirea condițiilor de locuit ale societarilor.

Ca organ central, se constituie Oficiul Național al Cooperației, instituție autonomă cu personalitate juridică de drept public, funcționînd pe lîngă Ministerul Muncii, Cooperației și Asigurărilor Sociale. Pentru sprijinirea financiară a societăților cooperative se înființa „Banca centrală cooperativă“ cu sediul în București, avînd personalitate juridică și durată nelimitată.

Oficiul Național al Cooperației asigura cooperativelor asistența juridică și tehnică, organiza propaganda și congresele cooperatiste, apăra interesele cooperativelor afiliate în fața autorităților etc. Oficiul putea să ia și măsuri de sancționare, mergînd chiar pînă la dizolvarea lor.

Dezvoltarea cunoscută de întreaga economie națională a influențat domeniul cooperației. Astfel, din 1935 pînă în anul 1938, la nivel

[2] Hamangiu C., *Codul general al României, Legi uzuale*, vol. VIII, 1919, p. 1197.
[3] *Ibidem*, p. 1200.
[4] *Ibidem*, p. 1201.
[5] „Monitorul Oficial“, nr. 71 din 28 martie 1929, p. 2504—2526.

național s-au constituit peste 1 400 cooperative noi, iar alte peste 200 și-au reluat activitatea.

La finele anului 1937 cooperativele au încheiat bilanțuri pozitive, majoritatea cooperativelor care contractau împrumuturi reușeau să le lichideze la termen.

Odată cu instaurarea dictaturii regale, în anul 1938, cooperativele au intrat într-o perioadă de criză.

După ce prin Decretul nr. 1696 din 8 februarie 1938 se înființase Ministerul Cooperației, la 8 aprilie 1938 prin decret-regal cooperația a trecut în subordinea Ministerului Economiei Naționale [6].

La 25 iunie 1938 în cadrul Ministerului Economiei Naționale, în locul Casei Centrale a Cooperației, se înființa Institutul Național al Cooperației [7].

Războiul, cu toate consecințele sale, a avut urmări și pentru cooperative. Deoarece își încetaseră practic activitatea, multe unități cooperatiste au fost puse în lichidare în anii 1945—1946.

Cooperativele de consum și producție din județul Argeș se aprovizionau de la Federala Argeș, iar cele din județul Mușcel prin Federala Topoloveni.

Prin ele se făceau toate achizițiile de mărfuri necesare, cooperativele ridicînd mărfurile pe bază de delegați sau direct. O parte din mărfurile care nu aveau căutare erau predate și individual.

Documentele create de cooperativele de producție și consum sînt în majoritate : procese-verbale, statute, contracte, bilanțuri generale de venituri și cheltuieli, circulare, registre de intrare-ieșire, registre chitanțiere, bonuri de plată, state de salarii, registre partizi etc.

În general, informațiile ce se desprind din cercetarea acestora sînt de natură economică. Ele se referă la evoluția prețurilor la diferite mărfuri și categoriile mai des solicitate, tranzacțiile care se făceau, cumpărări de circiumi, ateliere, dughene, mori.

Alte informații se referă la data constituirii cooperativelor în diferite sate, capitalurile subscrise atît de persoanele fizice cît și de unele instituții, beneficiile obținute.

Dintre cooperativele înființate în anul 1908 pe baza legii din 13 aprilie 1905, dar care vor dispărea după primul război mondial, amintim : Cooperativa „Sporul“ din comuna Bădești, județul Mușcel, formată din 28 de persoane care au subscris un capital de 2 650 lei și Cooperativa „Pietroșani“ din comuna Pietroșani, județul Mușcel, constituită din 24 persoane particulare și Banca „I. Kalinderu“, cu un capital subscris de 3 600 lei [8].

În județul Argeș prima cooperativă s-a organizat în anul 1911, cooperativa „Progresul“ din Teiu.

În general, starea de conservare a materialului documentar este bună, dar nu toate documentele create de cooperative s-au păstrat.

[6] Ibidem, nr. 82 din 8 aprilie 1938, p. 1846.
[7] Ibidem, nr. 141 din 23 iunie 1938, p. 2981—2988.
[8] Arh. St. Argeș, fond Judecătoria Domnești, dosarele : 157/1908, f. 2—3 ; 594/1908, f. 1—29.

1. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Înălțarea", Bascov, anii extremi : 1943—1944, u.a. 2, inv. nr. 1781.
2. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Victoria", Bădești, anii extremi : 1945—1948, u.a. 6, inv. nr. 631.
3. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Unirea", Băseni, anii extremi : 1946—1950, u.a. 12, inv. nr. 634.
4. Cooperativa de cumpărare pămînt „Plugarul", Bîrzești, anii extremi : 1925—1930, u.a. 1, inv. nr. 635.
5. Cooperativa agricolă „I. C. Brătianu", Budișteni, anii extremi : 1923—1944, u.a. 71, inv. nr. 636.
6. Cooperativa vinicolă — Cîrcinov (Topoloveni), anii extremi : 1915—1925, u.a. 2, inv. nr. 637.
7. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Avîntul", Colibași, anii extremi : 1920—1935, u.a. 9, inv. nr. 638.
8. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Unirea", Corbeni, anii extremi : 1925—1929, u.a. 2, inv. nr. 639.
9. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Cernele", Cornățel, anii extremi : 1919—1927, u.a. 2, inv. nr. 640.
10. Cooperativa agricolă „Progresul Agricol", Costești, anii extremi : 1935—1947, u.a. 4, inv. nr. 641.
11. Cooperativa de aprovizionare și desfacere, Curtea de Argeș, anii extremi : 1919—1930, u.a. 6, inv. nr. 643.
12. Cooperativa agricolă „Făgețel", Fîlfani, anii extremi : 1921—1944, u.a. 13, inv. nr. 645.
13. Cooperfativa agricolă „Găujani", Găujani, anii extremi : 1932—1944, u.a. 4, inv. nr. 647.
14. Cooperativa de consum „Sf. Gheorghe", Găvana, anii extremi : 1941—1946, u.a. 9, inv. nr. 648.
15. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Frăția", Gliganu de Sus, anii extremi : 1922—1948, u.a. 33, inv. nr. 650.
16. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Hințești", Hințești, anii extremi : 1946—1949, u.a. 1., inv. nr. 652.
17. Cooperativa agricolă „Vlășcuța Drăgutescu", Hîrsești, anii extremi : 1938—1939, u.a. 2, inv. nr. 653.
18. Cooperativa agricolă „Sprijinul Țăranului", Hîrtiești, anii extremi : 1932, u.a. 1, inv. nr. 1782.
19. Cooperativa de credit și economie „Îndemnul", Humele, anii extremi : 1945, u.a. 1, inv. nr. 654.
20. Cooperativa agricolă „Sf. Gheorghe", Humele, anii extremi : 1924—1942, u.a. 14, inv. nr. 655.
21. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Unirea", Lunca Corbului, anii extremi : 1918—1920, u.a. 4, inv. nr. 656.
22. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Renașterea", Martalogi, anii extremi : 1946—1949, u.a. 5, inv. nr. 657.
23. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Unirea", Mîrghia, anii extremi : 1919—1920, u.a. 1, inv. nr. 658.
24. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Merișani", Merișani, anii extremi : 1922—1944, u.a. 27, inv. nr. 659.

25. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Dîmbovnicul" Mozăceni, anii extremi 1925, u.a. 1, inv. nr. 660.
26. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Mozacu", Negrași, anii extremi : 1922—1929, u.a. 2, inv. nr. 661.
27. Cooperativa agricolă „Stănislăvești", Oarja, anii extremi : 1934—1944, u.a. 10, inv. nr. 662.
28. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Unirea" Pietroșani, anii extremi : 1945—1948, u.a. 6, inv. nr. 663.
29. Cooperativa de producție și valorificare fructe „Argeșul Pomicol", Pitești, anii extremi : 1939—1948, u.a. 18, inv. nr. 664.
30. Cooperativa „Lumina Argeșană", Pitești, anii extremi : 1941—1948, u.a. 14, inv. nr. 665.
31. Cooperativa de consum „Munca Argeșană", Pitești, anii extremi : 1946—1948, u.a. 7, inv. nr. 667.
32. Cooperativa agricolă județeană „Olteanca", Pitești, anii extremi : 1937—1941, u.a. 1, inv. nr. 668.
33. Cooperativa agricolă „Tovărășia Argeșană", Pitești, anii extremi : 1936—1950, u.a. 43, inv. nr. 669.
34. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Victoria", Pitești ,anii extremi : 1950, u.a. 1, inv. nr. 670.
35. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Unirea", Rătești, anii extremi : 1936—1949, u.a. 7, inv. nr. 672.
36. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Unirea", Recea, anii extremi : 1945—1949, u.a. 5, inv. nr. 673.
37. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Șoimii din Carpați", Rîncăciov, anii extremi : 1921, u.a. 1, inv. nr. 675.
38. Cooperativa agricolă „Înălțarea", Rociu, anii extremi : 1930—1936, u.a. 2, inv. nr. 677.
39. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Rîușorul", Rucăr, anii extremi : 1920—1928, u.a. 1, inv. nr. 1783.
40. Cooperativa de apropizionare și desfacere „Eroii Neamului", Slobozia, anii extremi : 1945—1948, u.a. 1, inv. nr. 682.
41. Cooperativa agricolă „Stolnici", Stolnici, anii extremi : 1946, u.a. 1, inv. nr. 683.
42. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Învierea", Stroești, 1921—1930, u.a. 4, inv. nr. 685.
43. Cooperativa de desfacere și consum „Stroești", Stroești, anii extremi : 1922—1951, u.a. 1, inv. nr. 1786.
44. Cooperativa de desfacere și consum „Muncitorul Minier", Schitu-Golești, anii extremi : 1945, u.a. 1, inv. nr. 1784.
45. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Suseni", Suseni, anii extremi : 1946—1952, u.a. 59, inv. nr. 689.
46. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Unirea", Șerbănești, anii extremi : 1948, u.a. 1, inv. nr. 690.
47. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Șerboeni", Șerboeni, anii extremi : 1946—1948, u.a. 3, inv. nr. 691.
48. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Regele Ferdinand", Ștefănești, anii extremi : 1930, u.a. 1, inv.nr. 692.

49. Cooperativa de aprovizionare și desfacere viticolă „Luptătorul", Stoenești, anii extremi : 1945—1946 u.a. 1, inv. 1785.
50. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Valea Topologului", Șuici, anii extremi : 1943—1948, u.a. 1, inv. nr. 693.
51. Cooperativa viticolă „Dealul Topolovenilor", Topoloveni, anii extremi : 1930—1944, u.a. 75, inv. nr. 694.
52. Cooperativa de cumpărare pămînt „Înfrățirea" Topoloveni, anii extremi : 1920—1944, u.a. 3, inv. nr. 695.
53. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Progresul", Teiu, anii extremi : 1911—1926, u.a. 2, inv. nr. 697.
54. Cooperativa de aprovizionare, producție și desfacere agricolă „Unirea", Țigănești, anii extremi : 1942, u.a. 1, inv. nr. 1787.
55. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Cumpătarea", Țițești, anii extremi : 1942, u.a. 1, inv. nr. 1788.
56. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Valul lui Traian", Urlueni, anii extremi : 1920—1947, u.a. 51, inv. nr. 699.
57. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Dănenii Uniți", Valea Danului, anii extremi 1947, u.a. 1, inv. nr. 700.
58. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Înfrățirea", Văleni-Podgoria, anii extremi : 1945—1946, u.a. 2, inv. nr. 701.
59. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Viitorul", Vilcelele, anii extremi : 1923—1942, u.a. 44, inv. nr. 702.
60. Cooperativa de cumpărare pămînt, „Plugarul", Voroveni, anii extremi : 1920—1931, u.a. 8, inv. nr. 1789.
61. Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Economia", Vulpești, anii extremi : 1923—1935, u.a. 3, inv. nr. 703.

COOPERATIVE FORESTIERE DIN JUDEȚELE ARGEȘ ȘI MUȘCEL

Cooperativele forestiere au luat ființă prin legea din 13 aprilie 1905 privitoare la constituirea și controlul societăților cooperative sătești de producție și consum și a legii băncilor populare sătești din 28 martie 1903 [1].

Ele erau asociații de capitaluri, folosite pentru exploatări forestiere. prelucrarea, industrializarea și comercializarea lemnului, înființarea de pepiniere și plantații forestiere, luarea în antrepriză a unor lucrări de exploatare și transport a lemnului, precum și educarea profesională a membrilor săi.

Societățile nu se puteau constitui și nu puteau funcționa decît cu cel puțin 50 de membri. Capitalul se forma din sumele depuse de membrii societății, din sumele încasate din vînzarea lemnului brut și fasonat, din donații și din sumele pe care societățile le luau cu împrumut [2].

Organele de conducere ale cooperativelor forestiere erau adunarea generală (toți asociații), consiliul de administrație și comisia cenzorilor.

---

[1] „Monitorul Oficial", nr. 13 din 15 aprilie 1910, p. 566—569.
[2] Arh. St. Argeș, fond Cooperativa forestieră „Avîntul", Bădești, dosar 1/1920.

Cooperativa forestieră „Stejarul" din Vulturești constituită în 19 ianuarie 1920, avea 82 de membri și un capital vărsat inițial de 7 220 lei, care va ajunge la 28 758 lei în anul 1929 [3].

La 21 septembrie 1933, se constituie cooperativa forestieră „Cotmeana-Trivale" din Pitești cu 96 de membri asociați și un capital de 578 000 lei.

Ea și-a început activitatea la 1 ianuarie 1934 achiziționînd material lemnos de la Casa Autonomă a Pădurilor Statului și de la Direcția Silvică Pitești.

În cursul aceluiași an se ajunge la 111 membri și un capital de 682 000 lei [4].

La 31 decembrie 1934 cooperativa realiza un beneficiu net de 162 099 lei, desfășurînd o largă activitate. A aprovizionat cu material lemnos localuri de primărie și școli, vînzînd cu 10 și 15% mai ieftin decît toți asociații din alte cooperative cu același profil, a donat bani pentru construcții de școli, case, podețe și ajutorarea unor familii.

În anul 1935 își schimbă numele în Cooperativa „Forestiera" Pitești.

Documentele create de cooperativele forestiere cuprind : declarații de subscriere a unor sume de bani, corespondență, contracte de împrumut a unor sume de bani de la bănci, contracte de exploatare, chitanțe, procese-verbale de constatare, statute, acte constitutive, state de plată.

Documentele consemnează persoanele care s-au asociat, scopul, fondurile cooperativelor, beneficiile realizate, suprafețele împădurite cu arbori, numărul de arbori tăiați, vînzările de arbori de esență tare (stejar, fag), sistemul de operații contabile [5].

Arhiva creată de cooperativele forestiere însumează 385 unități arhivistice din perioada 1907—1949.

1. Cooperativa forestieră „Avîntul" Bădești, anii extremi : 1920—1941, u.a. 8, inv. nr. 1776.
2. Cooperativa frestieră „Exploatări Păduri", Băiculești, anii extremi : 1919—1927, u.a., 3, inv. nr. 632.
3. Cooperativa forestieră „Frăția", Bărbătești, anii etxremi : 1926—1944, u.a. 5, inv. nr. 633.
4. Cooperativa forestieră „Victoria", Bogați, anii extremi : 1907—1913, u.a. 1, inv. nr. 1777.
5. Cooperativa forestieră „Muntele Țuica", Brădet, anii etxremi : 1908—1928, u.a. 1, inv. nr. 1775.
6. Cooperativa forestieră „Muncă și Exploatare", Cîndești, anii extremi : 1937—1945, u.a. 3, inv. nr. 1778.
7. Cooperativa forestieră „Munții Argeșului", Curtea de Argeș, anii extremi : 1940—1947, u.a. 2, inv. nr. 642.

---

[3] Ibidem, fond Cooperativa forestieră „Stejarul" Vulturești, dosar 1/1920—1921.
[4] Ibidem, fond Cooperativa „Forestiera" Pitești, dosar 12/1935.
[5] Ibidem, fond Cooperativa „Stejarul" Vulturești, dosar 2/1928—1930.

8. Cooperativele unite „Biruința și Sf. Treime", Dobrești, anii extremi: 1909—1947, u.a. 32, inv. nr. 644.
9. Cooperativa forestieră „Trei Stejari", Glavacioc, anii extremi: 1937—1945, u.a. 10, inv. nr. 649.
10. Cooperativa „Forestiera", Pitești, anii extremi: 1933—1947, u.a. 189, inv. nr. 666.
11. Cooperativa forestieră „Negrea", Poiana Lacului, anii etxremi: 1920—1944, u.a. 11, inv. nr. 671.
12. Cooperativa forestieră „Frăția", Richițelele de Sus, anii extremi: 1919—1941, u.a. 2, inv. nr. 674.
13. Cooperativa forestieră „Unirea", Rîncăciov, anii extremi: 1919—1934, u.a. 20, inv. nr. 676.
14. Cooperativa forestieră „Dumbrava", Rucăr, anii extremi: 1947, u.a. 1, inv. nr. 698.
15. Cooperativa forestieră „Comoara Industriei", Sălătrucu, anii extremi: 1919—1927, u.a. 8, inv. nr. 679.
16. Cooperativa forestieră „Muntele Negoiu", Sălătrucu, anii extremi: 1938—1942, u.a. 12, inv. nr. 680.
17. Cooperativa forestieră „Munții Topologului", Sălătrucu, anii extremi: 1938—1946, u.a. 5, inv. nr. 681.
18. Cooperativa forestieră „Mihai Bravu", Stoenești, anii extremi: 1933—1949, u.a. 3, inv. nr. 1774.
19. Cooperativa forestieră „Braniștea", Stroești, anii extremi: 1932—1942, u.a. 16, inv. nr. 684.
20. Cooperativa forestieră „Poiana Doamnei", Stroești, anii extremi: 1910—1944, u.a. 25, inv. nr. 686.
21. Cooperativa forestieră „Comoara Industriei", Suseni, anii extremi: 1921—1929, 18 u.a., inv. nr. 687.
22. Cooperativa forestieră „Luptătorul Mărăști", Topoloveni, anii extremi: 1937—1941, u.a. 4, inv. nr. 696.
23. Cooperativa forestieră „Sfîntul Teodor", Țigănești, anii extremi: 1934—1941, u.a. 1, inv. nr. 698.
24. Cooperativa forestieră „Stejarul", Vulturești, anii extremi: 1920—1930, u.a. 5, inv. 1779.

ADMINISTRAȚIILE FINANCIARE ALE JUDEȚELOR ARGEȘ ȘI MUȘCEL

Organizarea financiară a României a fost efectuată prin promulgarea, la 6 martie 1897, a Legii pentru organizarea administrațiunii finanțelor statului [1]. Această lege a fost modificată de Adunarea Deputaților și de Senat în martie 1906 [2].

Potrivit legii, Administrația finanțelor statului cuprindea:

I Administrația centrală,
II Administrația exterioară.

[1] Hamagiu C., *Codul General al României, Legi uzuale*, vol. II, p. 1722.
[2] „Monitorul Oficial", nr. 12 din 16 aprilie 1906, p. 408—416.

Administrația centrală se ocupa de pregătirea și aplicarea bugetului de cheltuieli al Ministerului de Finanțe și cu ordonanțarea plăților.

Administrația exterioară se ocupa, prin Serviciul exterior general al finanțelor, cu constatarea, urmărirea și perceperea impozitelor, taxelor și a celorlalte venituri ale statului, cu mînuirea fondurilor, cu conservarea manipularea și vînzarea materiilor monopolizate. Serviciul exterior general al finanțelor era condus de către un administrator financiar. În cadrul fiecărui județ acest serviciu se compunea din trei secțiuni: secțiunea adiministrativă, secțiunea casieriei, secțiunea regiei.

Administrația financiară avea datoria să inspecteze toate serviciile financiare din județ, dependente de stat, iar o dată pe trimestru gestiunea financiară a comunelor de reședință. Rezultatele constatărilor erau comunicate la Ministerul de Interne.

Pentru a se putea fixa și aduna mai ușor impozitele, teritoriul administrației financiare se împărțea în circumscripții fiscale, care cuprindeau o anumită zonă, înființîndu-se cîte o percepție fiscală cu reședința în localitatea cea mai importantă.

Percepțiile fiscale stabileau impozitele și le adunau. Ele erau conduse de către un perceptor, ajutat de agenți fiscali care acționau în conformitate cu legea.

Administrațiile financiare sînt reorganizate din nou prin Legea pentru organizarea Ministerului Finanțelor din 23 mai 1928 [3]. Atribuțiile rămîneau aceleași, dar orice administrație financiară era împărțită în:

A. Administrația financiară centrală care cuprindea cinci servicii: 1. serviciul constatări impozite directe și indirecte, 2. serviciul contabilitate, 3. serviciul administrativ, 4. servciul casierie, 5. serviciul regiei monopolurilor statului.

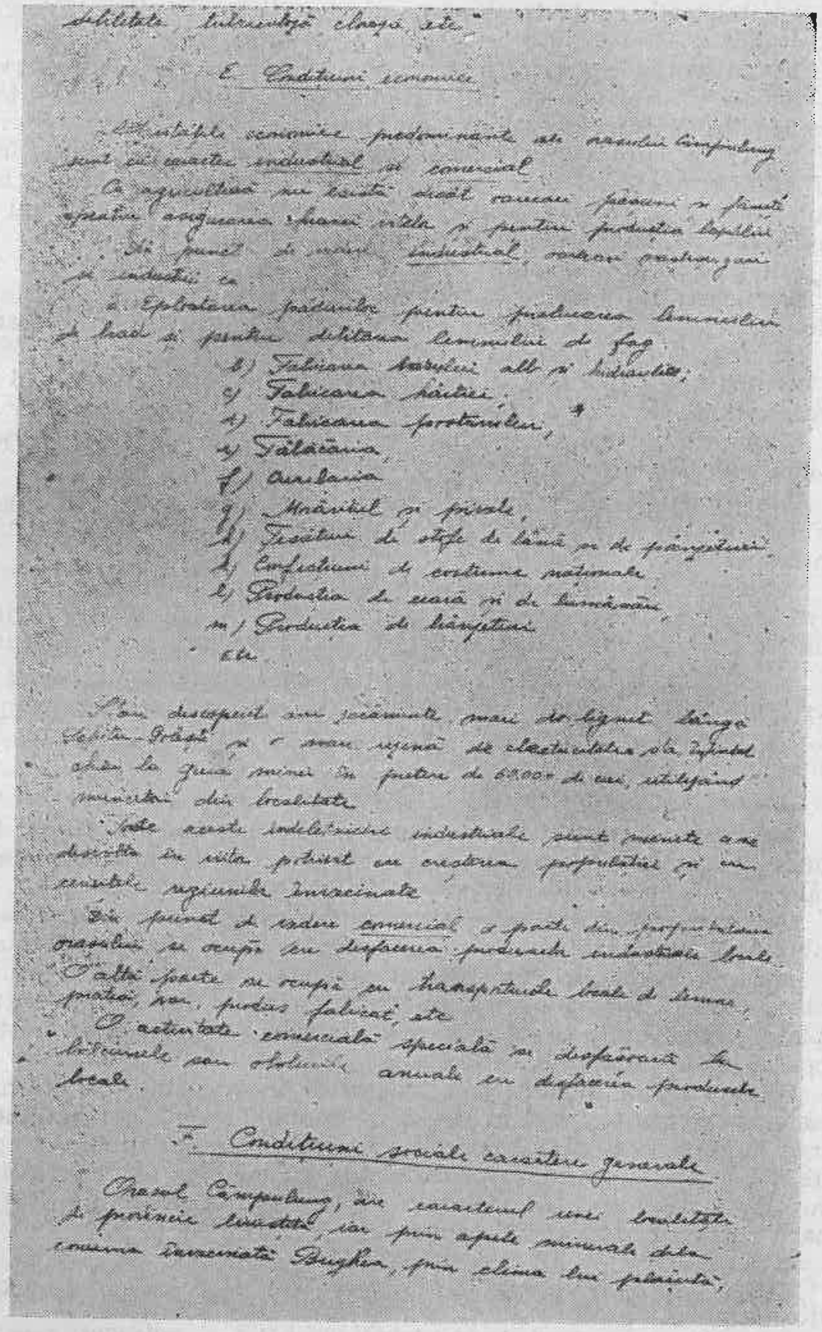
B. Serviciile exterioare.

Începînd cu anul 1948, instituția a cunoscut noi modificări în sistemul de organizare, corespunzătoare etapelor de dezvoltare economico-socială a țării.

Documentele create de Administrația financiară de constatare a județului Argeș, sînt ordine și circulare primite de la Ministerul Finanțelor referitoare la modul de impunere și constatare a veniturilor, situații cu debite și scăderi, corespondență cu circumscripțiile fiscale din județ, state de plată, contravenții, brevete de vînzare a băuturilor și registre în care se operau toate încasările, se debitau plățile etc.

Administrația financiară a județului Argeș, printr-un ordin, atrăgea atenția circumscripției nr. 14 din comuna Tigveni, că zilnic se înregistrau la Pitești plîngeri din partea funcționarilor, învățătorilor, pensionarilor și mai ales a văduvelor de război, că nu li se achită salariile, iar văduvelor pensia de 2, 3, 4 trimestre. De aceea se ordona ca „Toți funcționarii percepției să lucreze prin cinste și omenie" [4].

[3] Hamangiu C., *Codul general al României, Legi uzuale*, vol. XV—XVI p. 1106—1119.
[4] Arh. St. Argeș, fond Administrația financiară a județului Argeș, dosar 1/1930.

1934, Cîmpulung. Memoriul Primăriei Cîmpulung înaintat Ministerului Lucrărilor Publice și al Comunicațiilor din care reiese situația economică a orașului.

Cercetarea documentelor permite cunoașterea numărului și a volumului impozitelor directe — impozite pe succesiuni, taxe militare — și indirecte — taxe pentru timbru, băuturi, zahăr și a altor mărfuri. Aceste impozite au crescut din an în an și au apărut și altele noi.

În anul 1930 se introduce perceperea taxei pe morile care aveau o capacitate de producție de 10 000 kg, iar ulterior și pentru morile cu capacități mai mici.

În anul 1940 se instituie o contribuție excepțională de 2% pentru orice fel de vînzări mai mari de 50 de lei.

Stocurile de grîu ale micilor proprietari fiind terminate în urma rechizițiilor intense efectuate, se ordona ca toate vînzările de grîu de la oboare și tîrguri să fie supuse contribuției excepționale, deoarece erau ale marilor proprietari, țăranii efectuînd doar transporturile [5].

Totodată, vînzările de grîu efectuate la domiciliu de către țărani erau scutite, la fel vitele care erau vîndute de țărani din proprietatea gospodăriei lor, dacă făceau dovada aprobării percepției fiscale de care aparțineau.

Alte informații se referă la modul de impunere fiscală a contribuabililor existenți în comunele județului; situația prețurilor la diferite produse și în diferite perioade; situația morilor, a cîrciumilor și cazanelor de rachiu din comune. După anul 1945 există tabele cu cei căzuți în lupte pe regimente, orfanii și văduvele de război, invalizii de război care primeau pensii, fiind constituite dosare speciale de pensii ale acestora. Documentele conțin date în legătură cu dezvoltarea comerțului și a industriei, a micilor ateliere meșteșugărești a căror activitate era des controlată de organele administrației financiare, numărul și denumirea firmelor existente, bugetele anuale etc.

Materialul documentar creat de Administrația financiară a județului Argeș, cuprinde perioada 1930—1950, avînd un număr de 226 u.a., inventar 292.

Fondul creat de Administrația financiară a județului Mușcel este constituit din dosare cu acte de pensionare ale diferiților locuitori din județ și ale pensionarilor I.O.V.R.

Documentele cuprind perioada 1934—1949, avînd un număr de 257 u.a. inventar nr. 1799.

GĂRZILE FINANCIARE ALE JUDEȚELOR ARGEȘ ȘI MUȘCEL

Secretariatul general al Ministerului de Finanțe cuprindea în schema sa de organizare și Garda Financiară [1]. Legea din 12 aprilie 1933, în cap. XII, preciza că garda financiară „este un corp de control organizat militărește" care avea obligația să controleze la locul de producție, depozitare și în curs de transport spirtul, băuturile spirtoase, petrolurile,

[5] Ibidem, dosar 5/1940.
[1] „Monitorul Oficial", Partea I-a, nr. 86/1933, p. 2433.

zahărul și în genere toate articolele supuse la impozitele de consumație ; să execute controlul asupra debitelor de băuturi spirtoase și oricăror alte taxe indirecte ce-i erau date în sarcină [2].

Regulamentul privind Serviciul de organizare al Gărzii financiare din 1 februarie 1935 preciza în ceea ce privește modul de organizare și de funcționare a acestui organism, disciplina, condițiile de recrutare, înaintările, transferările, drepturile și obligațiile personalului [3].

Potrivit regulamentului, Garda financiară avea menirea de a controla și supraveghea aplicarea și executarea legilor fiscale ce-i sînt date în sarcină fiind obligată : să împiedice orice sustrageri sau schimburi de la plata impozitelor sau altor taxe, să execute toate măsurile impuse de legi, regulamente sau ordine și apărarea drepturilor și intereselor fiscale ; să cerceteze și să stabilească toate infracțiunile în vederea aplicării de sancțiuni contravenienților [4].

Cu ocazia controlului, funcționarii gărzii financiare aveau dreptul să inspecteze localurile și dependințele în care se fabricau, și produceau, se depozitau sau se vindeau produsele respective ; să verifice registrele fiscale, facturile, biletele de liberă circulație, recipisele de plata taxelor sau alte documente prin care se justifică împlinirea obligațiilor fiscale ; să ia probe pentru analiza calității fabricatelor de orice fel sau a substanțelor ce intră în fabricația lor ; să confiște obiectele sau produsele corpuri delicte sustrase de la plata taxelor fiscale sau a căror fabricație și desfacere era interzisă, precum și documentele aflate în neregulă care pot servi la dovedirea fraudelor sau contravențiilor descoperite ; să facă percheziții în localurile publice și particulare, cu autorizația scrisă a parchetului sau a judecătoriei pe teritoriul unde își aveau domiciliul cei în cauză [5].

Din punct de vedere al organizării, garda financiară era un corp unic și mobil repartizat pe toată întinderea țării, pe unități organice, secții, comisariate și circumscripții regionale.

Potrivit regulamentului mai multe comune și orașe formau teritoriul unei secții. În mod excepțional ea cuprindea teritoriul unui singur oraș ținîndu-se cont de numărul întreprinderilor supuse controlului și importanța acestora. Secția era condusă de un comisar șef, comisar sau subcomisar avînd calitatea de șef de secție [6].

Mai multe secții formau un comisariat condus de un comisar șef, iar mai multe comisariate formau o circumscripție regională condusă de un subinspector sau comisar șef [7].

Comisariatele și circumscripțiile regionale erau unități de inspecție, de îndrumare și coordonare a serviciului și a întregii activități a personalului în subordine. Acestea erau compuse din comandant, ajutat de un grad inferior ca grefier [8].

---

[2] Ibidem, P.I. nr. 27/1935, p. 769—777.
[3] Ibidem.
[4] Ibidem.
[5] Ibidem.
[6] Ibidem.
[7] Ibidem.
[8] Ibidem.

Unitățile enumerate mai sus formau Corpul gărzilor financiare și era pus sub autoritatea unui comandament care era echivalent cu o direcție sau serviciu din minister [9].

În acest cadru juridic, garda financiară a funcționat pînă în anul 1948, cînd a fost desființată.

Arhivele Statului Argeș păstrează în depozitele sale fondurile Garda financiară Pitești din perioada 1934—1949, însumînd 140 u.a. și Garda financiară Cîmpulung Mușcel din perioada 1938—1949 însumînd 27 u.a.

Documentele fondurilor oglindesc activitatea Gărzii financiare pe întreaga perioadă a existenței sale. Ele sînt formate din instrucțiuni, ordine circulare, corespondență, procese-verbale de inspecție și de contravenție, rapoarte, situații statistice, state de salarii, registre cu evidența întreprinderilor controlate, registre de intrare-ieșire.

Documentele reflectă situația economică a județelor Argeș și Mușcel în perioada de funcționare a instituției.

Astfel, procesele verbale referitoare la controlul poliției comerțului cuprind informații despre activitatea unor societăți, exploatări de păduri, înscrierea cifrelor de afaceri pentru plata impozitului etc [10].

Alte documente ne furnizează informații privind exploatarea pădurilor, localitățile unde se aflau, numele celor cărora li s-a emis autorizația de exploatare, suprafața pădurii și cea autorizată pentru tăiere, esența, estimația în m.c., vîrsta, termenul de exploatare [11].

În rapoarte și situații statistice este menționat numărul întreprinderilor. În anul 1941 personalul gărzii financiare din Pitești a controlat 567 întreprinderi, iar cel din Cîmpulung 640 [12].

În anul 1948, conform ordinului comandamentului Gărzii financiare București nr. 5302, a fost întocmită de comisariatele financiare Pitești, Turnu Măgurele, Tîrgoviște, Cîmpulung și Slatina „Situația numerică de întreprinderile și cele producătoare inclusiv morile și teascurile țărănești și cazanele de producători." Potrivit acestei situații existau în anul 1948 pe raza acestor comisariate 1040 mori țărănești, 12 mori comerciale, 85 prese de ulei, 35 tăbăcării, 99 cășării, 18 fabrici de mezeluri, 9 641 cazane de fabricat țuică, 21 fabrici de cherestea, 416 brutării, 15 fabrici de ciment (14 Slatina, una la Tîrgoviște), trei fabrici de sticlărie (toate la Tîrgoviște), 13 fabrici de butoaie, 82 mori pe apă (52 Slatina, 30 Cîmpulung), 40 cuptoare de var (toate la Cîmpulung) [13].

Pentru prevenirea sustragerii de la plata impozitului pe cifra de afaceri și pentru respectarea legislației comerciale atît în perioada războiului cît și după aceea numărul controalelor făcute de personalul gărzilor financiare s-a mărit considerabil.

---

[9] Ibidem.
[10] Arh. St. Argeș, fond Garda financiară Pitești, dosar 6/1941—1942.
[11] Ibidem, dosar 2/1940, f. 692—693, 696—701.
[12] Ibidem, dosar 8/1941, f. 61.
[13] Ibidem, dosar 89/1948—1949, f. 97.

Cei care se abăteau de la prevederile legilor financiare erau sancţionaţi contravenţional, iar în unele cazuri li se confisca marfa.

În anul 1948 pe raza comisariatelor financiare Piteşti, Turnu Măgurele, Tîrgovişte, Muşcel şi Slatina au fost inspectate 12 908 întreprinderi, au fost controlate 13 629 transporturi, au fost întocmite 1 436 procese-verbale de contravenţie [14].

În acelaşi an s-a făcut control la 5 000 producători (mai mult de 50%), proprietari de borhot de fructe pentru ţuică, la care s-a găsit cantitatea totală de 29 872 654 kg. borhot [15].

Din toată perioada existenţei lor s-au păstrat corespondenţă, liste şi ordonanţe referitoare la preţurile alimentelor care contribuie la cunoaşterea vieţii economice şi sociale din perioada de funcţionare a instituţiei.

Garda Financiară Piteşti anii extremi : 1934—1949 ; u.a. 140, inv. nr. 348.
Garda Financiară Cîmpulung-Muşcel anii extremi : 1938—1949 ; u.a. 27, inv. nr. 347.

COOPERATIVELE ŞCOLARE DIN JUDEŢELE ARGEŞ ŞI MUŞCEL

Cooperativele şcolare au luat fiinţă prin Legea privind învăţămîntul primar din 26 iulie 1924 (articolele 191 şi 192), publicată în Monitorul Oficial nr. 101 din 26 iulie 1924. În capitolul XVII al legii se menţiona că şcolarii vor depune sume de bani la Casa de Economii cu scopul „de a fi deprinşi cu economia şi prevederea" [1].

Ministerul Educaţiei Naţionale a iniţiat înfiinţarea de cooperative şcolare după tipul celor săteşti cu scopul de a se crea „mediul favorabil pentru dezvoltarea cooperaţiei în şcoală". Membri ai cooperativelor şcolare puteau fi elevii din orice clasă care, după primirea în cooperativă, subscriau anumite sume de bani. La înscriere erau obligaţi să subscrie o parte socială de 500 lei pe care o depuneau imediat.

Organele de conducere şi execuţie ale cooperativelor şcolare erau : adunarea generală, consiliul de administraţie, comisia cenzorilor şi comitetul de îndrumare.

Statutele prevedeau îndatoririle şi drepturile elevilor cooperatori, stabilind că în comitetul de conducere puteau fi aleşi elevi începînd cu clasa a II-a.

Cooperativele şcolare se ocupau cu aprovizionarea cu cărţi, rechizite, articole alimentare, de preferinţă de la producători sau cooperative, vînzarea făcîndu-se numai cu bani şi imediat. Aceste articole erau vîndute elevilor la preţul hotărît de consiliul de administraţie şi comitetul de îndrumare, dar care nu depăşea preţul curent al pieţii. Se puteau vinde pe datorie cărţi şi rechizite numai membrilor cooperativelor, care depuneau spre vînzare obiecte făcute sau strînse de ei.

---

[14] Ibidem, dosar 87/1948—1949, f. 60.
[15] Ibidem.
[1] Hamangiu C., *Codul general al României, Legi uzuale*, vol. XI—XII, p. 559.

Activitatea cooperativelor şcolare s-a desfăşurat pînă în anul 1949.

Documentele create de cooperativele şcolare deţinute de filiala noastră sînt constituite în 39 de unităţi arhivistice din perioada 1936—1949 şi cuprinde corespondenţă, tabele cu membrii cooperativelor, capitalul deţinut, cereri de înscriere, statute, procese-verbale, registre de mărfuri, registre de magazie, registre cu bonuri de plată, acte justificative, chitanţe etc.

Cercetarea documentelor permite cunoaşterea numărului elevilor cooperatori, acţiunile pentru dotarea şcolilor cu materiale didactice, activităţile culturale desfăşurate, capitalul subscris, beneficiile realizate.

S-au păstrat documente de la următoarele cooperative :

1. Cooperativa şcolară „Avîntul", Bucov-Purcăreşti, anii extremi : 1947—1949, u.a. 4, inv. nr. 709.
2. Cooperativa şcolară „Albiniţa", Curtea de Argeş, anii extremi : 1941—1946, u.a. 3, inv. nr. 704.
3. Cooperativa şcolară „Unirea face puterea", Flămînzeşti — Curtea de Argeş, anii extremi : 1938—1943, u.a. 10, inv. nr. 705.
4. Cooperativa şcolară „Unirea", Gliganu de Sus, anii extremi : 1938—1943, u.a. 1, inv. nr. 651.
5. Cooperativa şcolară „Tudor Vladimirescu", Goleşti, anii extremi : 1945—1946, u.a. 4, inv. nr. 707.
6. Cooperativa şcolară „Munca", Moşteni-Greci, anii extremi : 1944—1948, u.a. 5, inv. nr. 708.
7. Cooperativa şcolară „Casa Noastră", Liceul Comercial Piteşti, anii extremi : 1936—1940, u.a. 6, inv. nr. 710.
8. Cooperativa şcolară „Furnica", Suseni, anii etxremi : 1938—1947, u.a. 1, inv. nr. 688.
9. Cooperativa şcolară „Progresul", Stîrci, anii extremi : 1936—1939, u.a. 2, inv. nr. 706.
10. Cooperativa şcolară „Albina", Teiu din Deal, anii extremi : 1936—1946, u.a. 3, inv. nr. 1780.

PERCEPŢIILE FISCALE DIN JUDEŢELE ARGEŞ ŞI MUŞCEL

Printre reformele preconizate şi aplicate în perioada domniei lui Alexandru Ioan Cuza a fost şi aceea a organizării finanţelor statului în ceea ce priveşte stabilirea impozitelor, a taxelor şi a modului de încasare a acestora. În anul 1865 la 23 martie a fost publicată Legea pentru instituirea percepţiilor fiscale prin care în fiecare judeţ se înfiinţa o administraţie financiară carea avea obligaţia să stabilească impozitele, să supravegheze încasarea lor şi să vegheze la aplicarea legilor fiscale. Pentru punerea în aplicare a tuturor acestor prevederi teritoriul fiecărei administraţii financiare a fost împărţit în circumscripţii fiscale care cuprindeau o anumită zonă, înfiinţîndu-se cîte o percepţie fiscală cu reşedinţa, de regulă, în localitatea unde era stabilit centrul administrativ al comunei.

Percepţiile fiscale stabileau impozitele în funcţie de legislaţia fiscală în vigoare, le încasau, executau silit pe cei ce nu plăteau (erau sechestrate bunurile şi vîndute prin licitaţie publică pentru sumele neplătite).

Ele erau subordonate direct administraţiei financiare a judeţului.

Pînă în anul 1948 modificările sau completările survenite în organizarea şi funcţionarea percepţiilor fiscale nu au fost de natură să schimbe rolul pentru care această instituţie a fost creată. Începînd din anul 1948 instituţiei i-au fost aduse noi modificări în sistemul de organizare în raport cu transformările produse în societate.

Documentele aflate la Arhivele Statului judeţul Argeş provin de la 52 percepţii financiare care le-au păstrat pînă la preluare. Acestea sînt fragmente de fonduri şi au fost descoperite în anul 1962 cu ocazia ordonării, inventarierii şi selecţionării documentelor preluate de Arhivele Statului.

Unităţile arhivistice existente în fragmentele de fonduri sînt formate din documente grupate pe probleme şi din registre.

Toate u.a. conţin informaţii care reflectă activitatea acestei instituţii : stabilirea impozitelor şi încasarea acestora. În vederea realizării acestor sarcini au fost emise legi, ordine circulare, instrucţiuni, corespondenţă, procese-verbale, tabele, cereri, situaţii statistice, borderouri, registre etc. care reflectă modalităţile punerii în practică a sarcinilor pe care trebuia să le rezolve.

Percepţiile fiscale trebuiau să urmărească şi să încaseze amenzile provenite din sentinţele judecătoreşti şi nefrecventarea cursurilor şcolare de către copii. Pentru urmărirea lor fiecare percepţie întocmea tabele cu evidenţa celor care prin hotărîre judecătorească au fost condamnaţi la amenzi [1].

Pentru încasarea veniturilor comunale se întocmeau : tabele cu numărul vitelor învoite la păşunat, cu preţul de arendă a islazului la baltă sau la munte pe cap de vită ; procese-verbale de luarea în discuţie a cererilor pentru deschiderea de cîrciumi care cuprind informaţii demografice pe sate, componenţa comunelor, perceperea de taxe şi scumpirea vertiginoasă a traiului [2]. Sînt, de asemenea, învoieli agricole pentru arendarea de pămînt, avize de plata arenzii pentru terenurile expropriate pentru islaz [3].

Alte documente conţin informaţii referitoare la încasarea impozitelor de la comercianţi. Pentru a avea evidenţa acestora şi a urmări încasarea impozitelor au fost întocmite tabele nominale de comercianţii care aveau firme şi sumele pe care le aveau de plătit în funcţie de veniturile realizate [4]. În acelaşi scop au fost întocmite tabele şi situaţii statistice

[1] Arh. St. Argeş, fond Circumscripţia financiară Albeşti-Argeş, dosar 1/1922, 14/1934.
[2] Ibidem, dosar 2/1922.
[3] Ibidem.
[4] Ibidem, dosar 9/1923.

referitoare la numărul cazanelor, teascurilor şi al morilor existente pe raza percepţiilor [5]. Pentru mori sînt completate date referitoare la capacitatea de producţie în 24 de ore şi forţa motrice [6].

Au fost întocmite, de asemenea, situaţii cu numărul meseriaşilor şi al industriaşilor existenţi care urmau să fie impuşi la cifra de afaceri, al întreprinderilor forestiere mari şi mici din judeţe cu date referitoare la suprafaţa pădurii în ha., data cînd a început exploatarea materialului lemnos şi sumele anuale la care au fost impuşi [7].

Mai sînt documente care consemnează impozitul provenit din salariile plătite de societăţile cooperatiste de exploatare de păduri, contribuabili, impuşi cu sume mai mari şi pensii I.O.V.R. [8].

Toate aceste informaţii cuprinse în documentele create de percepţiile fiscale constituie o bază de documentare pentru cercetări cu caracter economic şi social.

1. Percepţia circumscripţiei financiare Albeşti de Argeş, anii extemi : 1922—1940, u.a. 32, inv. nr. 293.
2. Percepţia circumscripţiei financiare Băiculeşti, anii extremi : 1932—1949, u.a. 44, inv. nr. 294.
3. Percepţia circumscripţiei financiare Brătieni, anii extremi : 1926—1929, u.a. 11, inv. nr. 296.
4. Percepţia circumscripţiei financiare Boţeşti, anii extremi : 1910—1932, u.a. 23, inv. nr. 295.
5. Percepţia circumscripţiei financiare Cerbu, anii extremi : 1917, u.a. 1, inv. nr. 300.
6. Percepţia circumscripţiei financiare Cepari, anii extremi : 1924—1941, u.a. 5, inv. nr. 299.
7. Percepţia circumscripţiei financiare Ciofrîngeni, anii extremi : 1917—1947, u.a. 31, inv. nr. 301.
8. Percepţia circumscripţiei financiare Costeşti, anii extremi : 1936—1949, u.a. 50, inv. nr. 302.
9. Percepţia circumscripţiei financiare Curtea de Argeş, anii 1935—1948, u.a. 6, inv. nr. 303.
10. Percepţia circumscripţiei financiare Căldăraru, anii etxremi : 1925 u.a. 1, inv. nr. 297.
11. Percepţia circumscripţiei financiare Călineşti, anii etxremi : 1926, u.a. 1, inv. nr. 298.
12. Percepţia circumscripţiei financiare Deagurile, anii extremi : 1926—1949, u.a. 10, inv. nr. 304.
13. Percepţia circumscripţiei financiare Deduleşti, anii extremi : 1929—1948, u.a. 3, inv. nr. 305.
14. Percepţia circumscripţiei financiare Domneşti, anii extremi : 1941—1945, u.a. 3, inv. nr. 306.

[5] Ibidem, dosar 10/1924, 2/1930, 16/1934, 36/1937.
[6] Ibidem, dosar 25/1935.
[7] Ibidem, dosar 9/1923, 13/1931.
[8] Ibidem, dosar 16/1933.

15. Percepţia circumscripţiei financiare Fîlfani, anii etxremi : 1922—1928, u.a. 4, inv. nr. 307.
16. Percepţia circumscripţiei financiare Gliganu, anii etxremi : 1939—1946, u.a. 2, inv. nr. 308.
17. Percepţia circumscripţiei financiare Gorganu, anii extremi : 1923—1944, u.a. 6, inv. nr. 309.
18. Percepţia circumscripţiei financiare Hîrseşti, anii extremi : 1930 u.a. 1, inv. nr. 310.
19. Percepţia circumscripţiei financiare Izvoru de Sus, anii extremi : 1914—1942, u.a. 16, inv. nr. 311.
20. Percepţia circumscripţiei financiare Jupîneşti, anii extremi : 1937, u.a. 1, inv. nr. 312.
21. Percepţia circumscripţiei financiare Lunca Corbului, anii extremi : 1927—1948, u.a. 7, inv. nr. 313.
22. Percepţia circumscripţiei financiare Mărăcineni, anii extremi : 1926— u.a. 1, inv. nr. 314.
23. Percepţia circumscripţiei financiare Merişani, anii extremi : 1917—1948, u.a. 5, inv. nr. 315.
24. Percepţia circumscripţiei financiare Miroşl, anii extremi : 1923—1942, u.a. 20, inv. nr. 316.
25. Percepţia circumscripţiei financiare Moşteni-Greci, anii extremi : 1927—1931, u.a. 5, inv. nr. 317.
26. Percepţia circumscripţiei financiare Mozăceni, anii extremi : 1934—1943, u.a. 7, inv. nr. 319.
27. Percepţia circumscripţiei financiare Muşăteşti, anii extremi : 1930—1937, u.a. 59, inv. nr. 318.
28. Percepţia circumscripţiei financiare Negraşi, anii extremi : 1924—1926, u.a. 7, inv. nr. 320.
29. Percepţia circumscripţiei financiare Oeşti, anii extremi : 1926, u.a. 1, inv. nr. 321.
30. Percepţia circumscripţiei financiare Pădureţi, anii extremi : 1917—1947, u.a. 41, inv. nr. 322.
31. Percepţia circumscripţiei financiare Popeşti, anii extremi : 1949—1950, u.a. 1, inv. nr. 324.
32. Percepţia circumscripţiei financiare Piteşti I, anii extremi : 1934—1946. u.a. 22, inv. nr. 326.
33. Percepţia circumscripţiei financiare Piteşti II, anii extremi : 1942—1948, u.a. 28, inv. nr. 327.
34. Percepţia circumscripţiei financiare Poiana Lacului, anii extremi : 1925, u.a. 1, inv. nr. 323.
35. Percepţia circumscripţiei financiare Priboieni, anii extremi : 1923, u.a. 1, inv. nr. 325.
36. Percepţia circumscripţiei financiare Racoviţa, anii extremi : 1912—1944, u.a. 25, inv. nr. 328.
37. Percepţia circumscripţiei financiare Recea, anii extremi : 1924—1947, u.a. 45, inv. nr. 329.
38. Percepţia circumscripţiei financiare Retevoeşti, anii extremi : 1927—1948, u.a. 29, inv. nr. 330.

39. Percepţia circumscripţiei financiare Rîncăciov, anii extremi : 1926—1938, u.a. 15, inv. nr. 331.
40. Percepţia circumscripţiei financiare Stăneşti, anii extremi : 1931, u.a. 1, inv. nr. 332.
41. Percepţia circumscripţiei financiare Stolnici, anii extremi : 1931—1942, u a. 16, inv. nr. 333.
42. Percepţia circumscripţiei financiare Stroeşti, anii extremi : 1926—1930, u.a. 16, inv. nr. 334.
43. Percepţia circumscripţiei financiare Şuici, anii extremi : 1923—1928, u.a. 2, inv. nr. 336.
44. Percepţia circumscripţiei financiare Teiu, anii extremi : 1937—1947, u.a. 18, inv. nr. 338.
45. Percepţia circumscripţiei financiare Tigveni, anii extremi : 1914—1949, u.a. 87, inv. nr. 337.
46. Percepţia circumscripţiei financiare Valea Danului, anii extremi : 1922—1930, u.a. 11, inv. nr. 339.
47. Percepţia circumscrpiţiei financiare Valea Iaşului, anii extremi : 1926—1929, u.a. 7, inv. nr. 340.
48. Percepţia circumscripţiei financiare Valea Mare Podgria, anii extremi : 1933—1934, u.a. 1, inv. nr. 341.
49. Percepţia circumscripţiei financiare Văleni Podgoria, anii extremi : 1905—1932, u.a. 24, inv. nr. 343.
50. Percepţia circumscripţiei financiare Verneşti, anii extremi : 1923—1941, u.a. 15, inv. nr. 344.
51. Percepţia circumscripţiei financiare Vîlcele, anii extremi : 1916—1920, u.a. 4, inv. nr. 342.
52. Percepţia circumscripţiei financiare Vrăneşti, anii extremi : 1920—1925, u.a. 7, inv. nr. 345.

III FONDURI ALE INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÎNT

INSPECTORATELE ȘCOLARE ALE JUDEȚELOR ARGEȘ ȘI MUȘCEL

Situația școlară în secolul al XVII-lea a fost concretizată în sistemul de organizare al școlilor. Se organizează școli de nivel superior (Școala de la Sf. Sava), mediu (Școala greco-latină din Tîrgoviște) și elementar. Învățătura era din ce în ce mai apreciată, numeroși boieri căutînd să-și dea copiii la învățătură.

În secolul al XVIII-lea crește interesul statului pentru o școală mai organizată, pentru încadrarea școlilor cu dascăli mai pregătiți.

Biserica era și ea interesată să organizeze mai bine școlile, ca să dea o pregătire mai temeinică clericilor spre a face față propagandei religioase.

Sfîrșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea corespunde etapei de descompunere a orînduirii feudale și începutului dezvoltării capitalismului. În această perioadă se accentuează lupta împotriva asupririi străine și a vechii orînduiri sociale. Ca o consecință firească a acestei situații se acționează tot mai hotărît pentru un învățămînt național, capabil să formeze generații dornice să lupte pentru libertate și independență națională. Școala grecească de pînă acum nu mai corespundea cerințelor noi ale societății.

Organizarea școlilor pe noi baze din această perioadă începe în anul 1817 cînd este alcătuit proiectul unei școli românești.

Legea instrucțiunii publice din 21 noiembrie 1864 venea să pună bazele organizării moderne a învățămîntului din țările române.

Prin această lege au fost înființate revizoratele școlare județene care aveau misiunea de a inspecta și îndruma școlile pe linie de învățămînt din raza lor de activitate.

Regulamentul de aplicare a legii de organizare a Ministerului Instrucțiunii Publice și Cultelor, din anul 1892, fixa pentru întreaga țară, trei circumscripții școlare, iar în anul 1919, în vederea realizării descentralizării, au fost înființate șapte circumscripții școlare alcătuite fiecare din trei pînă la șase județe. Circumscripția a II-a școlară era compusă din județele : Argeș, Mușcel, Dîmbovița, Olt și Teleorman cu centrul la Pitești.

Prin legea din 1939 revizoratele se vor numi inspectorate școlare.

Fiecare circumscripție școlară era condusă de un inspector secundar, doi inspectori primari și de revizori școlari.

Potrivit art. 22 bis din legea pentru organizarea centrală a Ministerului Instrucțiunii Publice și a Cultelor din 14 iunie 1919 inspectoratele circumscripțiilor școlare aveau următoarele atribuții : numeau suplinitorii în învățămînt, motivau absențele și acordau concedii cadrelor didactice, recomandau membrii corpului didactic primar pentru examenul de definitivat și înaintarea în grad, făceau propuneri pentru scoaterea la pensii a membrilor corpului didactic primar, făceau repartițiile de ore în învățămîntul secundar și normal, își dădeau avizul pentru închiderea și deschiderea de școli particulare, aprobau rezultatele examenelor de absolvire, de diferență și a celor particulare, aprobau transferările și distribuiau locurile vacante în învățămîntul primar absolvenților școlilor normale, aprobau orarele și verificau listele de materiale didactice, pregăteau proiectele de bugete pentru școli, ordonanțau retribuțiile membrilor corpului didactic.

Decretul 266 din 25 septembrie 1948 preciza că inspectoratele școlare județene au ca atribuții generale : îndrumarea, supravegherea și controlul din punct de vedere didactic, educativ și administrativ ale tuturor instituțiilor de învățămînt preșcolar, elementar și mediu.

Fiecare inspectorat școlar avea următoarea organizare : secția personal, secția activități pedagogice și educative, secția contabilitate și ordonanțare, secția administrativă și secretariat, registratură, arhivă și informații.

Inspectoratul Școlar județean era condus de un inspector șef ajutat de inspector și subinspector pentru învățămîntul preșcolar, elementar și mediu, precum și de inspectori și subinspectori administrativi.

Legea preciza că în județele în care existau școli ale naționalităților conlocuitoare cu limba de predare maternă să se țină seamă de acest fapt la organizarea inspectoratelor școlare județene respective.

Fondul „Inspectoratul școlar al județului Argeș“, compus din 1 985 u.a., create în perioada 1920—1949, a fost preluat în anul 1954 de la Sfatul popular al regiunii Argeș iar fondul „Inspectoratul școlar al județului Mușcel“, compus din 443 u.a., create în perioada 1889—1950, a fost preluat în anul 1952 de la Sfatul popular al raionului Mușcel.

Materialul arhivistic este format din : ordine circulare, rapoarte, dări de seamă, recensăminte, chestionare statistice, procese-verbale, decizii, state de salarii, dosare personale ale cadrelor didactice etc.

O parte a documentelor create de cele două inspectorate școlare se referă la baza materială (localuri pentru școli, mobilier adecvat, material didactic, biblioteci, loturi școlare, ateliere) de care dispunea rețeaua de învățămînt. Așa cum rezultă din numeroase rapoarte ale învățătorilor și din cereri ale locuitorilor adresate inspectoratelor școlare după primul război mondial în ambele județe se simțea tot mai mult nevoia de localuri pentru școli. Această situație se răsfrîngea negativ, în mod direct, asupra posibilităților de integrare în procesul instructiv-

educativ a tuturor copiilor de vîrstă școlară [1]. De pildă în comuna Hîrtiești, din județul Mușcel, în anul 1920, din cei 203 copii de vîrstă școlară puteau fi școlarizați maximum 100 „...restul rămînînd lipsiți de binefacerile învățăturii"... [2].

Lipsa de localuri suficiente pentru școli a determinat organele administrației de stat să ia măsuri pentru rezolvarea situației. Drept urmare, în județul Argeș în perioada 1920—1937 au fost construite 191 localuri pentru școli cu un număr de 307 săli de clasă, iar în anul 1949 funcționau în județ 331 școli din care 246 de ciclul I și 85 de ciclul al II-lea [3]. Dacă în anul 1919 în județul Mușcel existau 103 școli, în anul 1936 numărul acestora a ajuns la 177, din care 145 școli aveau localuri proprii, iar 32 închiriate. În perioada 1936—1941 au mai fost construite 27 localuri, iar în anul 1949 în județul Mușcel existau 220 școli dintre care 46 nu aveau local propriu [4].

Numeroase școli de pe raza județelor Argeș și Mușcel se plîngeau inspectoratelor școlare că nu au mobilier suficient sau că cel existent era uzat. În anul 1949 din cele 220 școli existente în județul Mușcel numai 51 școli aveau mobilier suficient, restul de 169 aveau mobilier insuficient sau uzat [5].

Deși unele școli erau dotate cu materialul didactic strict necesar predării lecțiilor, cele mai multe se adresau inspectoratelor școlare solicitîndu-le insistent să fie dotate cu materiale didactice [6].

În anul 1949 școlilor din județul Argeș li s-au repartizat gratuit numeroase materiale didactice pentru elevi [7].

Documentele create de cele două inspectorate școlare conțin informații care se referă la populația școlară și la activitatea cadrelor didactice, activitate care a depins în mare măsură de baza materială ce li s-a creat.

Analizînd informațiile care se referă la numărul elevilor înscriși de școală, a celor ce frecventau cursurile și a celor ce erau promovați se desprinde concluzia că un număr însemnat de copii nu frecventau cursurile iar un număr apreciabil rămîneau repetenți.

Una din cauzele principale ale slabei frecvențe a copiilor de vîrstă școlară a fost lipsa localurilor pentru școli. De pildă în anul 1936 în județul Mușcel existau 39 306 copii de vîrstă școlară [8] iar județul dis-

[1] Arh. St. Argeș, fond Inspectoratul școlar al județului Argeș, dosarele: 7/1926—1927 ; 107, 108/1934 ; 245/1937 ; 999/1949.
[2] Ibidem, fond Inspectoratul Școlar al județului Mușcel, dosar 2/1919—1920, f. 15.
[3] Ibidem, fond Inspectoratul Școlar al județului Argeș, dosar 245/1937.
[4] Ibidem, fond Inspectoratul Școlar al județului Mușcel dosar 2/1919—1920, f. 16.
[5] Ibidem, dosar 4/1949, f. 7—8.
[6] Idem, fond Inspectoratul școlar al județului Argeș, dosar 242/1939—1940, 329/1941, 776/1947.
[7] Ibidem, dosar 999/1949, f. 8.
[8] Ibidem, dosar 6/1925—1941.

punea în total de 323 săli de clasă, din care 25 erau improprii, ceea ce ar fi presupus ca fiecare sală de clasă să cuprindă 120 copii [9].

Cît privește numărul mare de repetenți el poate fi considerat o urmare directă a exigenței cadrelor didactice care nu acceptau să promoveze copii nepregătiți.

În anul școlar 1925—1926 în fostul județ Mușcel din cei 17 099 elevi ce au frecventat cursurile școlare au fost promovați 11 878, iar în anul următor din 18 838 numai 12 923 [10].

Recensămîntul din anul 1945 consemnează că în județul Argeș existau 63 209 persoane între 11—50 ani, care nu aveau cursurile școlii primare terminate și 43 989 care n-au urmat cursurile școlii primare [11].

Activitatea cadrelor didactice a fost consemnată în documente cu ocazia inspecțiilor făcute de către inspectorii școlari. Aceștia apreciau calitatea lecțiilor predate, nivelul de pregătire al elevilor, interesul pe care învățătorii îl acordau procurării de material didactic, activitățile practice precum și cea culturală desfășurate în localitate.

În cadrul cercurilor culturale cadrele didactice desfășurau o intensă activitate de culturalizare a maselor populare.

Potrivit dispozițiilor primite de la Ministerul Instrucțiunii Publice din anul 1932 cercurile culturale trebuiau să fie formate din cel mult șapte școli urmînd să se întrunească în ședințe lunare unde se dezbăteau probleme de specialitate (o lecție practică, critica lecției și recenzii de cărți) și ședințe „publice" în care erau tratate teme de genul : săraci în țară bogată ; creșterea animalelor și păsărilor de rasă ; educația gustului pentru citit la copii și adulți și cum se poate lega nevoia cărții de practica profesiunii ; păstrarea sănătății ; criza economică și financiară ce se manifesta în lumea întreagă și țara noastră ; curentele pedagogice și pedagogii de seamă ; raportul dintre cultura generală și profesională etc. [12].

Tot la aceste ședințe publice erau prezentate de către elevi programe artistice care se compuneau din : dansuri, cîntece, recitări de poezii, piese de teatru.

Bogat ilustrată în documentele celor două inspectorate școlare este și activitatea întreprinsă pe linia lichidării analfabetismului. De pildă în anul 1947 în județul Mușcel au fost înscriși în ciclul I pentru a urma cursurile de alfabetizare 10 526 persoane în mediul rural și 521 în mediul urban, iar în ciclul al II-lea în mediul rural 5 369 persoane și în mediul urban 356. Numărul cadrelor didactice angajate în această acțiune a fost de 673 [13].

O parte din documente reflectă activitatea de perfecționare a cadrelor didactice, numiri, transferări și retribuția acestora.

[9] Ibidem.
[10] Ibidem.
[11] Idem, fond Inspectoratul școlar al județului Argeș, dosar 581/1945—1946.
[12] Idem, fond Inspectoratul Școlar al județului Mușcel, dosar 3/1931—1932, f. 137.
[13] Ibidem, dosar 51/1947—1948.

Documentele create în activitatea inspectoratelor școlare Argeș și Mușcel conțin informații importante pentru cunoașterea evoluției învățămîntului.

Inspectoratul școlar al județului Argeș
Anii extremi : 1920—1949, u.a. = 1985, inv.810.
Inspectoratul școlar al județului Mușcel
Anii extremi : 1889—1950, u.a. = 443, inv. 1368.

BIBLIOGRAFIE

Gh. Pîrnuță, *Istoria învățămîntului și gîndirea pedagogică din Țara Românească în secolul al XVII—XIX-lea,* Edit. didactică și pedagogică, București, 1971.
„Monitorul Oficial", nr. 272, din 5/17 decembrie 1864, p. 1291—1298 ; nr. 123, din 4 septembrie 1892, p. 3701—3702 ; nr. 46, din 15 iunie 1919, p. 2667—2668 ; nr. 121, din 27 mai 1939, p. 3382—3383, nr. 224 din 27 septembrie 1948, p. 7835.

LICEUL „I. C. BRĂTIANU" PITEȘTI

În baza Legii asupra instrucțiunii din 25 noiembrie 1864 iau ființă, în anii care urmează, școli de grad secundar în mai multe orașe din țară, printre care și Gimnaziul din Pitești, astăzi Liceul „Nicolae Bălcescu".

Prima încercare pentru înființarea unui gimnaziu în Pitești s-a făcut în anul 1866 în urma multor cereri și stăruințe ale cetățenilor.

Primăria orașului Pitești intervine la Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice prin raportul nr. 935 din 5 iunie 1866, în care arată că, începînd cu anul școlar următor, a hotărît „să deschidă cursul celei dintii clase gimnaziale..." și solicită „...trimiterea unui profesor care să predea cursurile acestei clase" [1]. Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, prin ordinul 5918 din 21 iunie 1866, îi mulțumește Primăriei orașului Pitești pentru inițiativa luată dar „pînă după votarea bugetului de Onor Camera Legislativă, nu poate trimite profesorul cerut, afară numai dacă Onor Consiliu al orașului Pitești... nu va face sacrificiul de a plăti și pe profesor" [2].

Primăria însă, cum nu avea disponibilități bugetare, a hotărît în ședința Consiliului Comunal din 23 iulie 1866 să se adreseze cetățenilor orașului și părinților elevilor dornici să urmeze cursurile gimnaziale [3].

[1] Arh. St. Argeș, fond Liceul „I. C. Brătianu" Pitești, dosar 1/1866—1893, f. 2—4.
[2] Ibidem, f. 4.
[3] Ibidem, f. 6.

Liceul I. C. Brătianu (azi N. Bălcescu) din Pitești.

În acest scop s-au deschis două liste de subscripție în care s-au făcut înscrieri benevole, sumele obținute vărsîndu-se în casa comunală. Cu acești bani, s-au cumpărat două catedre, două table și 20 de bănci [4].

Fiind numit și profesorul gimnaziului în persoana lui Nicolae Micescu, absolvent al Facultății de Științe din București, cursurile clasei I-a gimnaziale se deschid la 6 septembrie 1866 în același local cu școala primară din Pitești. Nicolae Micescu preda celor 12 elevi latină, franceză, istorie, geografie, caligrafie, religie, desen, cosmografie și recitări [5].

Condițiile materiale ale școlii rămîn în anii de după înființare cu totul precare.

Dintre cei care se înscriseseră cu contribuții bănești pe listele de subscripție, numai unii și-au achitat regulat sumele subscrise, fapt care a atras greutăți de tot felul : neplata la timp a profesorului, lipsa materialului didactic, lipsa mobilierului necesar etc. [6].

[4] Ibidem, f. 7.
[5] Ibidem, f. 27.
[6] Ibidem, dosar 26/1893.

În anii școlari următori, 1867—1868 și 1868—1869, gimnaziul nu mai funcționează din cauzele arătate mai sus [7]. Abia după doi ani, în anul școlar 1869—1870, gimnaziul și-a redeschis cursurile, de data aceasta cu primele trei clase [8]. Cursurile clasei a III-a încep la 9 decembrie 1869.

În ceea ce privește localul, gimnaziul s-a mutat de mai multe ori. În 1871 primăria a închiriat pentru gimnaziu o casă particulară, din str. Boerească (astăzi 1 Mai), funcționînd cu săli de clasă improprii fără curte pentru recreația elevilor [9]. În anul 1877 se mută în alte case din str. Șerban Vodă nr. 151 unde numărul elevilor era, în unele clase de pînă la 70, „mulți elevi trebuind să stea în picioare“ [10].

Abia la 26 octombrie 1884 se pune la dispoziția gimnaziului un local ce oferea condiții mai bune : săli de clasă corespunzătoare și curte pentru recreația elevilor.

Cu toate intervențiile consiliului profesoral la minister, de a se da o denumire gimnaziului (propunîndu-se „Radu Negru“ sau „Dinicu Golescu“) acesta a continuat să se numească „Gimnaziul clasic din Pitești“ [11].

Prin ordinul nr. 4 878 din 14 iulie 1894 al Ministerului Instrucțiunii Publice gimnaziul se transformă în liceu și prin Decretul regal nr. 279 din 26 ianuarie 1898 ia denumirea de „Liceul I. C. Brătianu“ [12].

În perioada 1894—1948 școala și-a desfășurat activitatea ca liceu cu șapte clase pînă în anul 1934, iar de la 1 septembrie 1934 cu opt clase și pe secții : clasele I—IV comune, clasa a VII-a cu secția literară și a VIII-a cu secția științifică.

Între anii 1897—1899 se realizează din fondurile Ministerului Instrucțiunii Publice o construcție alcătuită din cinci corpuri de clădiri : școală, o sală de gimnastică, locuința directorului, locuința personalului de serviciu și dependințe. Corpul școlii cu parter și etaj avea 12 săli de clasă, amfiteatru și cancelarie [13]. Aceasta este clădirea în care funcționează și astăzi liceul care poartă numele marelui revoluționar democrat „Nicolae Bălcescu“.

Efectivul elevilor care frecventau cursurile varia între 448 în anul școlar 1905—1906, 491 în 1909—1910, 601 în anul școlar 1914—1915 [14].

Personalul în perioada cît școala a fost gimnaziu nu a depășit numărul de 12 cadre didactice.

Primul război mondial a adus perturbări în activitatea liceului. Astfel în 1916—1917 el funcționează numai cu clasele I—VI cuprinzînd un total de 137 elevi.

7 Anuarul Liceului „I. C. Brătianu“ Pitești, 1922, p. 3.
8 Arh. St. Argeș, fond Liceul „I. C. Brătianu“ Pitești, dosar 10/1872, f. 20.
9 Ibidem, dosar 356/1871—1872.
10 Ibidem, dosar 16/1883, f. 286.
11 Ibidem, dosar 21/1886.
12 Ibidem, dosar 40/1898, f. 188.
13 Ibidem, dosar 41/1899, f. 261.
14 Ibidem, dosar 50/1906, f. 75 ; dosar 55/1909, f. 86.

Documentele din această perioadă menționează transformarea clădirii liceului în spital al Crucii Roșii pe perioada 16 noiembrie 1916 — 1 noiembrie 1918. Localul a fost complet deteriorat, sălile de clasă și laboratoarele au fost transformate în saloane și apartamente, iar materialul didactic luat de trupele de ocupație. Pagubele erau estimate la peste 250 000 lei [15].

Abia după anul 1919 liceul își reia activitatea normală, atingînd în anul școlar 1927—1928 un număr de 787 elevi. Cursurile liceului erau urmate și de elevi de alte naționalități. Situația școlară la începutul anului 1934—1935 arăta că din totalul de 521 elevi înscriși, 491 erau români iar restul francezi, italieni, germani, sîrbi, cehi, greci, bulgari, unguri și ruși [16].

În anul școlar 1936—1937 liceul era frecventat de peste 600 de elevi [17]. Elevii purtau uniformă obligatorie de culoare kaki închisă la gît [18].

Orice abatere a elevilor era aspru sancționată, fie prin eliminare, fie prin amenzi, sumele încasate, venind în ajutorul elevilor săraci și merituoși.

Notarea elevilor care se făcea în cifre, se înlocuiește în anul școlar 1931—1932 cu notarea în calificative : foarte bine, bine, suficient și insuficient [19]. Acest mod de notare, care mai fusese aplicat în anii 1925—1927, este primit de cadrele didactice cu foarte multă rezervă, iar în anul școlar 1933—1934 se reintroduce notarea cu cifre [20].

Una din problemele care a preocupat conducerea liceului a fost deschiderea unei cantine pentru elevii școlii proveniți din alte localități.

Într-un raport înaintat de directorul liceului Primăriei orașului Pitești se arăta că în urma unei anchete efectuate printre elevii liceului un număr de 70 din comunele limitrofe trăiau „în cea mai neagră mizerie“ la gazde unde plăteau sume între 100—200 lei pentru un pat [21].

Liceul a luat măsura deschiderii unei cantine din fondurile proprii, unde serveau masa zilnic 50—60 de elevi [22].

Cercetarea rapoartelor și proceselor verbale încheiate în ședințele Comitetului școlar, relevă dorința acestuia de a construi pentru elevi un internat.

Începutul s-a făcut la 17 noiembrie 1925 cînd Primăria orașului Pitești donează liceului un teren de 965 m.p. [23]. În 1931 internatul este pus sub acoperiș, iar în 1934 s-au terminat mai multe încăperi destinate pentru bibliotecă și sală de muzică. Abia la 1 septembrie 1936 internatul va fi inaugurat avînd o capacitate de 70 de locuri [24].

15 Ibidem, dosar 76/1918, f. 195.
16 Ibidem, dosar 146/1936, f. 405.
17 Ibidem.
18 Ibidem, f. 4.
19 Anuarul Liceului „I. C. Brătianu“, Pitești, 1932, p. 8.
20 Ibidem, 1934, p. 7.
21 Arh. St. Argeș, fond Liceul „I. C. Brătianu“ Pitești, dosar 146/1936, f. 248.
22 Ibidem, f. 205.
23 Ibidem, dosar 92/1925—1926, f. 113.
24 Ibidem, dosar 163/1941, f. 5.

Școala însă nu se va folosi prea mult timp de internat, deoarece la 6 mai 1944 cînd orașul Pitești este supus unui bombardament al aviației americane este distrus împreună cu sala de festivități și două aripi anexe ale clădirii liceului.

Prin ordinul Ministerului Culturii Naționale nr. 122 217/1941 în anul 1941 este înființată colonia liceului în care s-au aflat peste 100 de elevi refugiați din Transilvania și Moldova [25].

Informațiile se referă și la înființarea unei biblioteci care a constituit un factor de cultură ce a depășit limitele școlii, aici punîndu-se bazele viitoarei biblioteci a orașului Pitești. Prima bibliotecă la scară redusă a fost întemeiată de profesorul V. Vestemeanu. An de an prin cumpărări și donații, biblioteca și-a mărit numărul de volume, în anul 1926 atingînd 6 977 de volume și 61 colecții de reviste [26]. Biblioteca funcționa cu două secții, una internă și alta pentru locuitorii orașului Pitești. Această secție va constitui baza bibliotecii orașului Pitești.

Reorganizată prin munca neobosită a profesorului I. Radovici, secția internă funcționa pentru elevii cursului inferior și pentru cei din clasele superioare.

De asemenea, liceul a organizat și un muzeu bine dotat, după cum arată documentele [27].

Elevii liceului au desfășurat o rodnică activitate și în afara claselor. Astfel, cei din cursul superior participau la ședințele Societății „Junimea“ înființată în anul 1897. Rolul acestei societăți în pregătirea elevilor a fost deosebit de însemnat. Elevii țineau conferințe cu caracter literar, istoric, științific, urmărite cu mult interes de către participanți.

În anul 1908 societatea a scos și o revistă lunară cu același nume, condusă de un director de onoare, profesorul D. Cosmoc, ajutat de un comitet de redacție.

Revista însera în paginile sale încercări literare : proză, versuri, mici studii de literatură, traduceri din literatura străină, culegeri populare, biografii.

Elevii din cursul inferior au înființat și ei la 1 martie 1902 o societate numită „Doina“, care primea în rîndurile ei elevi foarte buni [28].

În anii premergători celui de al doilea război mondial elevii liceului au înființat la 1 aprilie 1935 revista „Trivalea“, prefațată de directorul școlii Ștefan Tatomirescu.

Cercetarea registrelor matricole ale liceului remarcă printre seriile de absolvenți prezența unor elevi care vor juca un rol deosebit în viața cultural-științifică a țării : Ion Minulescu, Ion Barbu, I. Ionescu-Gion, Vladimir Streinu, George Ulieru, Ion N. Angelescu, Tudor Teodorescu-Braniște, Mihail Ghelmegeanu, George Vîslan.

După anul 1948, prin reforma învățămîntului, liceul funcționează cu 11 clase. Clasele I—V intrau în structura noii școli medii de 10 ani, iar celelalte (VI—XI) rămîneau clase de tranziție pînă la desființarea lor.

---

[25] Idem.
[26] Ibidem, dosar 93/1926—1927, f. 3.
[27] Ibidem, dosar 355/1921, f. 53.
[28] Ibidem, dosar 47/1904, f. 10.

Fondul arhivistic, predat în anii 1952 și 1983 de către instituția creatoare, cuprinde 604 u.a. din perioada 1866—1949.

Starea de conservare a documentelor este foarte bună, materialul arhivistic fiind format din : decizii de încadrare, statistici școlare, registre matricole, registre de procese-verbale de inspecție și ședințe ale Comitetului școlar, cataloage, diplome și certificate de studii, bilanțuri, registre cartea mare, planuri, schițe și devize ale clădirii liceului, acte justificative contabile ale comitetului școlar și state de plata salariilor.

Anii extremi : 1866—1949, u.a. 604, inv. 813 și 1806.

BIBLIOGRAFIE

Anuarele liceului „I. C. Brătianu“ Pitești, pe anii 1922—1936.
N. Vlad, T. Popescu, *Monografia Liceului „Nicolae Bălcescu“ din Pitești, 1866—1966*, Pitești, 1966.

LICEUL „DINICU GOLESCU“ CÎMPULUNG MUȘCEL

Actualul liceu „Dinicu Golescu“ a luat ființă la 1 septembrie 1894 pe baza ordinului Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice nr. 5803 din 1894 [1]. La înființarea lui a contribuit și stăruința profesorului universitar, mușceleanul Mihai Vlădescu, fost ministru al Instrucțiunii Publice *.

Deschiderea cursurilor gimnaziului a avut loc în ziua de 16 octombrie 1894. Din partea Ministerului Instrucțiunii a participat inspectorul școlar Mihai Vlădescu, prefectul județului, primarul orașului și reprezentanți ai tuturor instituțiilor din Cîmpulung Mușcel [2].

Numele de „Dinicu Golescu“ va fi atribuit gimnaziului în anul 1898 prin decret-regal.

Gimnaziul a funcționat în primul an 1894—1895 numai cu clasele I-a și a II-a. În 1895—1896 i s-a adăugat clasa a III-a, iar în anul școlar 1896—1897 și clasa a IV-a [3].

Examenele de admitere și de promovare erau deosebit de exigente, cadrele didactice urmărind o selecție și o pregătire deosebite ale elevilor care urmau cursurile acestei școli.

Statisticile școlare întocmite în perioada 1894—1898, arată că au promovat numai jumătate din elevii înscriși. Același lucru se menține și în anul școlar 1903—1904 cînd din 82 elevi înscriși au promovat 41, în anul 1905—1906 cînd din 149 elevi au promovat 64, iar în anul școlar

---

[1] Arh. St. Argeș, fond Liceul „Dinicu Golescu“ Cîmpulung Mușcel dosar 1/1894—1895, f. 24.
* A ocupat această funcție în perioada 5 noiembrie 1889—20 februarie 1911.
[2] Ibidem, f. 28.
[3] Ibidem, f. 70.

1907—1908 din 125 înscriși au promovat 38 de elevi, 38 au fost declarați repetenți, 37 corigenți, 21 retrași și unul eliminat.

În anul școlar 1908—1909 gimnaziul a funcționat numai cu trei clase. Nu s-au primit elevi în clasa I-a [4].

În acest an școlar din cei 89 de elevi înscriși în clasele a II-a, a III-a și a IV-a, au promovat 40, trei au fost declarați repetenți, șase retrași, trei eliminați și unul transferat.

Un mare număr de elevi a avut gimnaziul în anul școlar 1913—1914, 196, dintre aceștia procentul corigenților și repetenților fiind ridicat, aproape 40% [5].

Dintre elevii care au urmat cursurile gimnaziului din Cîmplung Mușcel, avînd mai tîrziu contribuții deosebite în viața cultural-științifică a țării, registrele matricole ale școlii consemnează pe dramaturgul Tudor Mușatescu, matematicianul Ion Barbu (Dan Barbilian), profesorul universitar Dan Simonescu și alții.

Pînă în anul 1917, cît timp a parcurs etapa gimnazială (din 1917 devenind liceu), programa școlară prevedea două cicluri a cîte patru ani și anume cursul inferior gimnazial și cursul superior împărțit pe trei secții, clasică, reală și modernă.

Programa prevedea ca obiecte de învățămînt : limba română, matematica, istoria, geografia, științele naturale, fizica, latina, greacă, franceză, muzică, desen, caligrafie, religie, gimnastică, germana (din 1900), dreptul (din 1902), economia politică (din 1903), dizertația (din 1907).

Predarea anumitor obiecte de învățămînt se făcea cu multe greutăți. Într-un raport înaintat de către conducerea școlii ministerului, se arăta lipsa acută a materialului didactic pentru obiectele : istorie, geografie, fizică, chimie, științele naturale și gimnastică [6]. Procesele verbale de inspecție întocmite în această perioadă scot în evidență grija permanentă pe care conducerea școlii o arată față de elevii școlii.

Astfel, în urma inspecțiilor făcute s-a constatat că mulți elevi erau lipsiți de mijloace materiale suficiente pentru a se întreține și a plăti chiria la gazde care să le ofere condiții bune de cazare și învățămînt [7].

Elevii liceului purtau uniformă obligatorie începînd cu 1 septembrie 1899 [8].

Orice abatere a elevilor era aspru pedepsită, dar se recomanda drept pedeapsă obișnuită admonestarea „căutîndu-se a scoate din gura elevului făgăduința de a nu mai face altădată. Acest apel intim, făcut conștiinței lui, e de natură a-l impresiona mai mult decît orice alt soiu de pedeapsă“ [9].

Localul în care a început să funcționeze școala a fost de la început necorespunzător, cu mobilier vechi, avînd mereu nevoie de re-

[4] Ibidem, dosar 35/1907—1908.
[5] Ibidem, dosar 68/1915—1916.
[6] Ibidem, dosar 3/1896—1897, f. 26.
[7] Ibidem, f. 20.
[8] Ibidem, dosar 1/1897—1899, f. 3 ; dosar 129/1921, r
[9] Ibidem, dosar 1/1895—1896, f. 138.

parații [10]. Cu toate intervențiile făcute, nu s-a repartizat un alt local pentru gimnaziu, ministerul hotărînd ca în local să funcționeze pe lîngă cele patru clase și o clasă a V-a comercială începînd din anul 1910.

Această clasă funcționa pentru elevii care nu reușiseră mai departe după absolvirea celor patru clase, obiectele de studiu fiind aritmetica, algebra și noțiuni de contabilitate [11]. Această clasă va fi desființată la 1 octombrie 1911.

În timpul primului război mondial, cînd orașul a fost ocupat de trupele germane, localul gimnaziului a fost mutat în localul școlii primare nr. 1 unde a funcționat pînă la 15 mai 1918 cînd și-a reluat cursurile în vechiul local devastat de ocupanți [12].

În anul 1925 s-au început lucrările de construcție ale liceului, care datorită unor întreruperi s-au terminat definitiv în 1937 [13].

După anul 1937, liceul și-a îmbogățit continuu materialul didactic necesar desfășurării procesului de învățămînt, în cele mai bune condiții, prevăzîndu-se în bugetul școlii anual sume de bani în acest sens.

Comitetul școlar a primit unele donații care au îmbogățit baza materială a școlii. Astfel s-au primit 48.173 lei de la Societatea „Rîul Tîrgului“ în 1924, precum și 4.000 lei de la maiorul Macedonescu din Rucăr și 1.000 lei de la căpitanul Gavrilescu, foști elevi ai școlii [14].

Cercetarea unor procese-verbale de inspecții precum și alte materiale arată că activitatea culturală a elevilor liceului a fost foarte bogată. În anul 1919 s-a înființat Societatea literată „Alexandru Vlahuță“ iar în anul 1920 Societatea literară „Ion Creangă“ a căror conducere era încredințată elevilor [15].

Prin aceste societăți se urmărea ca elevii să adîncească problemele de literatură și ținerea de conferințe urmate de discuții.

Societățile analizau și încercările literare ale elevilor membri ai acestor societăți.

Liceul dispunea și de o revistă intitulată „Răsad“ apărută sub îndrumarea profesorului Ion D. Țicăloiu în anul 1929, de o echipă de teatru și un cor renumit.

Unele informații se referă și la Societatea sportivă „Gh. Moceanu“ înființată în anul 1920, care organiza anual numeroase excursii școlare în județ sau în țară [16].

Alte informații se referă la procurarea unui aparat de proiecție cinematografică, a unor filme, amenajarea unei săli de proiecție pentru elevii școlii [17], la funcționarea bibliotecii școlare, care a avut un început modest de 259 de volume, ajungînd apoi la cîteva mii [18].

[10] Ibidem, dosar 3/1896, f. 71.
[11] Ibidem, dosar 57/1910—1911, f. 76.
[13] Ibidem, dosar 1/1938.
[14] Ibidem ,dosar 2/1938, f. 13.
[15] Ibidem, dosar 116/1920, f. 65—68.
[16] Idem, dosar 3/1926—1927, f. 10—11.
[17] Idem, dosar 117/1920—1921.
[18] Idem, dosar 29/1905—1906, f. 97.

Pregătirea temeinică a cadrelor didactice care au funcționat în cadrul școlii, seriile foarte bune de absolvenți pe care liceul le-a dat țării în decursul anilor, au făcut ca aceasta să se bucure de un prestigiu bine meritat în cadrul învățămîntului românesc.

Materialul documentar creat de Liceul „Dinicu Golescu" a fost predat Arhivelor Statului de către instituția creatoare în iunie 1952 și cuprinde 373 u.a. din perioada 1894—1948.

Materialul arhivistic este bine conservat fiind alcătuit din dări de seamă, situații școlare, procese-verbale de inspecții, registre matricole, cataloage, diplome și certificate de observație, registre inventare, registre intrare-ieșire a corespondenței, condici cu concepte de corespondență, acte justificative contabile, devize ale unor lucrări de construcție, state de plata salariilor.

Anii extremi : 1894—1948, u.a. 373, inv. 1655.

BIBLIOGRAFIE

Gh. Pîrnuță, I. Șucu, *Liceul „Dinicu Golescu" din Cîmpulung Mușcel la 80 de ani de activitate (1894—1974)*, Cîmpulung Mușcel, 1974.

ȘCOALA NORMALĂ DE ÎNVĂȚĂTORI „CAROL I" CÎMPULUNG MUȘCEL

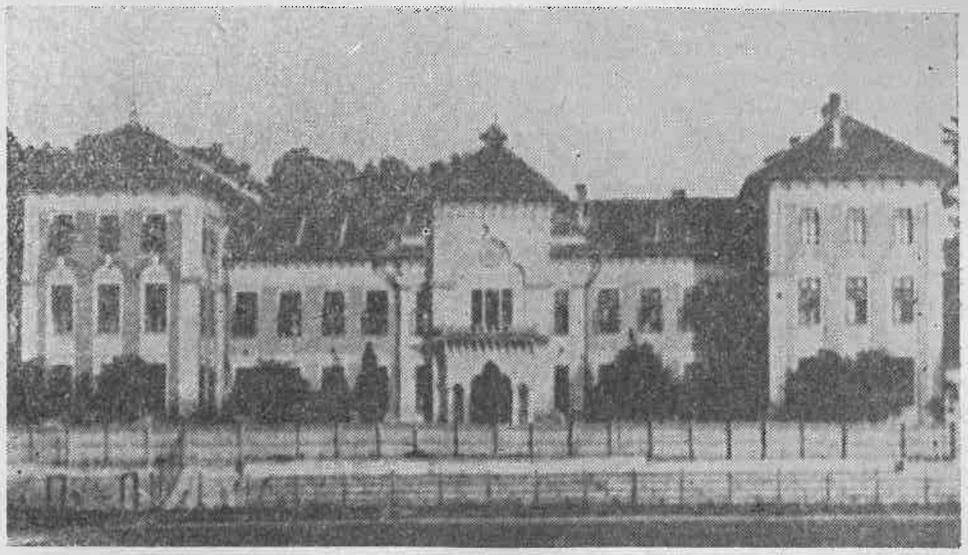
Viața cultural-științifică din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, înregistrează în ansamblul evoluției generale a societății și prin activitatea forțelor progresiste și a unor oameni luminați, rezultate remarcabile. Între acestea învățămîntul de toate gradele se organizează pe baze noi în raport cu nevoile de educație și de cultură ale poporului.

În acest proces amplu, la 22 noiembrie 1867 a luat naștere Școala normală din București, sub denumirea de „Școala preparandală din București" [1].

Pentru înființarea acestei școli intervenise însuși Dimitrie Gusti, Ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice, care înaintase domnitorului un raport în care se sublinia necesitatea pregătirii de învățători capabili, fără de care „nu vom avea școale bune sătești" [2].

La 21 noiembrie 1867 a apărut Decretul nr. 1 737/1867 de numire a primilor profesori ai școlii : Ion C. Massim care preda limba română și retorica, Constantin Esarcu care preda științele naturale, G. Eustațiu care preda matematica, I. Ionescu de la Brad care preda agronomia, G. Popovici pentru istorie și geografie, precum și I. Naniescu, N. Negură, I. Beiu, I. Corbu, G. Moiceanu și C. Stănescu [3].

[1] Arh. St. Argeș, fond Școala normală de învățători „Carol I" Cîmpulung Mușcel, dosar 3/1867—1876, f. 1.
[2] Ibidem, dosar 1/1898, f. 3.
[3] Ibidem, f. 4.

Școala normală din Cîmpulung Mușcel.

La 22 noiembrie 1867 cînd școala și-a început cursurile, se înscriseseră 74 de elevi, veniți din toate județele țării [4].

În lunga ei existență, școala a purtat diferite numiri. În anul 1867 i se spunea „Școala preparandală din București" sau „Școala normală primară din București", în anul 1869 era numită „Școala normală din București" sau „Școala normală pedagogică", iar după 1876 Școala normală de învățători „Carol I".

La această școală se puteau înscrie în afară de absolvenții școlilor primare și tinerii care terminaseră două-trei clase de seminar.

Prin legea din 1893, se prevedea admiterea în școlile normale numai a absolvenților de școli primare superioare, sau a celor care dăduseră examen de diferență între școala primară elementară și cea superioară. Această dispoziție a fost desființată apoi prin legea învățămîntului din 1896.

În anul școlar 1867—1868 s-au prezentat la examenele finale doar 58 de elevi din care șase au fost declarați repetenți [5].

La obiectele principale se promova cu media 6 și cu 5 la celelalte obiecte. În anul 1869 la sfîrșitul anului doi au fost repartizați provizoriu din nevoia de cadre un număr de 12 elevi.

În perioada 1867—1896 au fost înscriși la Școala normală 685 de elevi dintre care au promovat 583, cursurile durînd trei ani de zile. Anul I și II erau ani de studii teoretice, iar anul al III-lea introdus în 1869, de practică pedagogică.

[4] Ibidem.
[5] Ibidem, dosar 1/1867—1903, f. 1—10.

Cu începere din anul 1876 s-a trecut la Școala normală de patru ani de studiu iar din 1893 la cea cu cinci ani de studii.

Se predau potrivit programei de învățămînt : limba română, matematică, geografie, istoria, naturale, fizica, agricultura, igiena, drept constituțional, pedagogie, caligrafie, desen, muzică și gimnastică [6].

Încă de la înființare în vederea organizării temeinice a cursurilor, conducerea școlii a organizat practica pedagogică a elevilor, pe care aceștia o efectuau la diferite școli primare din București.

Primul local al școlii normale, închiriat pe timp de un an a fost pe strada Academiei, apoi a funcționat în casele lui Nicolae Ștefănescu de la Podu Mogoșoaei nr. 87.

Întreținerea localului, salariile corpului profesoral, ale personalului administrativ și de serviciu, întreținerea internatului, hrana elevilor se suportau de Ministerul Instrucțiunii Publice, din fondurile alocate în mod special pentru această școală. Aceste sume n-au fost niciodată îndestulătoare pentru nevoile crescînde ale școlii, mai ales după mutarea sa la Cîmpulung Mușcel.

La 1 iunie 1887 Ministerul Instrucțiunii anunța Primăria orașului Cîmpulung Mușcel despre hotărîrea luată cu privire la mutarea Școlii normale din București în acest oraș și arăta că pentru construcția localului s-au votat 600 000 lei de către corpurile legiuitoare [7].

În perioada 1887—1896 cursurile s-au desfășurat într-un imobil închiriat în orașul Cîmpulung. Alegerea terenului pentru construirea școlii s-a făcut de către Ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice, Dimitrie Sturdza și de către Spiru Haret, secretar la acest minister.

Proiectul construcției aparține arhitectului Socolescu iar realizarea s-a făcut sub îndrumarea lui Giovani Battista Dreina.

Construcția localului a durat din 1892 pînă în 1895 și cuprindea clădirea principală ce se compune din trei corpuri, locuințe și anexe. Este o construcție masivă, proporțională, cu parter și două etaje. Școala și-a început cursurile în noua clădire în ianuarie 1896.

După mutarea la Cîmpulung elevii școlii proveneau din județele Mușcel, Argeș, Dîmbovița, Brașov, Prahova, Teleorman, Vlașca și Olt.

Elevii reușiți la examene (se prezentau 400—500 candidați pentru 40—50 locuri) încheiau cu școala un angajament scris, prin care își asumau obligația ca după absolvire să funcționeze timp de cinci ani ca învățători la posturile unde vor fi repartizați.

În caz de nerespectare părinții elevului plăteau statului toată perioada de școlarizare [8].

Toți elevii școlii purtau uniformă obligatorie de culoare kaki. Cursurile Școlii normale începeau la 9 septembrie și se terminau la 31 mai anul următor, anul școlar fiind împărțit în trei trimestre.

O parte din elevi erau bursieri iar alții solvenți în funcție de media obținută la admitere.

[6] Ibidem, dosar 3/1867—1876.
[7] Ibidem.
[8] Idem, dosar 1/1897.

Dintre cadrele didactice care s-au remarcat în activitatea de ridicare a prestigiului școlii și a valorii profesionale a absolvenților, documentele menționează pe : Alexandru Mușatescu, tatăl dramaturgului, I. Nicolaescu Bugheanu, I. Nanu Mușcel (inventatorul aspirinei), Iacob Sibianu, Ștefan Corbeanu, Ion Luca, Demetru Dinescu și mulți alții.

În general programele de învățămînt întocmite pentru buna funcționare a școlii urmăreau să asigure o cît mai bună pregătire de specialitate și mai ales pregătirea practică a învățătorilor, obiectele de cultură generală și cele de specialitate fiind bine echilibrate.

Erau prevăzute astfel două ore de pedagogie pe săptămînă pentru clasa a IV-a, pedagogie generală și noțiuni de logică cîte trei ore pe săptămînă pentru clasa a V-a, istoria pedagogică la clasa a VI-a cu două ore săptămînal și practică pedagogică.

De asemenea planurile prevedeau cîte două ore de activități la Școala de aplicație. Iarna, în echipe de cîte patru elevi se efectuau cîte două ore de lucru manual, se confecționau materiale didactice, se efectua practică în cooperativa școlară ce se va înființa în 1938. Lucrul manual a fost introdus ca obiect de studiu obligatoriu în 1892.

Cooperativa școlară a funcționat timp de 11 ani pînă în anul 1949 cînd a fost desființată.

Elevii liceului trebuiau să efectueze și instrucția militară, care cuprindea în 1899 toate clasele. Rapoartele întocmite de conducerea școlii arătau că periodic se organizau exerciții de luptă și probe de tir 15 zile pe an.

Prin legea din 1903, instrucția militară era scoasă din școlile normale, absolvenții urmînd să fie încorporați după terminarea studiilor, conform legii de recrutare. Reintrodusă din nou în anul 1910 instrucția militară va fi definitiv scoasă în anul 1915 [9].

Din documente reiese că la Școala normală era o disciplină mult mai bună decît în celelalte școli. Fiind un număr mare de elevi, ordinea și disciplina era ținută mai mult din propria inițiativă a elevilor decît prin măsurile luate de conducerea școlii.

Documentele prezintă informații în legătură cu organizarea unei biblioteci care să cuprindă lucrări adecvate unei școli normale.

Începutul a fost făcut în 1883 de către cadrele școlii [10]. În anul 1902, Vasile Iorgulescu profesor la liceul din Buzău și orginar din Cîmpulung Mușcel, donează prin testament Școlii normale întreaga sa bibliotecă în valoare de 20 000 lei.

În anul 1904, Casa Școalelor trimite un număr de 165 volume, iar în 1914 se donează un număr de 22 volume din „La grande Encyclopedie“ și 12 volume din marele dicționar „Larousse“, toate legate în piele [11].

La începutul primului război mondial, biblioteca avea 4 000 de volume, din care o parte au dispărut în timpul ocupației, deoarece statisticile nu mai consemnează decît 1 685 volume în 1918.

[9] Ibidem, dosar 1/1868—1879 ; 3/1867—1876.
[10] Ibidem, dosar 4/1867—1894, f. 302—304.
[11] Ibidem, dosar 4/1904—1909, f. 1—67.

Prin donații și cumpărări se va ajunge ca în 1943 biblioteca să totalizeze 7 142 cărți și 243 reviste, iar în 1947 — 8 222 volume.

Școala a avut un internat cu o capacitate de 400 de locuri. Dispunea de asemenea de amfiteatru, laboratoare și o sală de gimnastică.

Elevii Școlii normale se instruiau în cadrul Școlii de aplicație. La început Școala de aplicație ce funcționa pe lîngă Școala Normală era condusă de elevii normaliști din ultimul an. Abia în anul 1888 s-a numit un învățător titular care să lucreze cu elevii de la Școala de aplicație [12]. Pînă în anul 1932 Școala de aplicație a făcut parte integrantă din Școala normală, directorul ei fiind subordonat directorului Școlii Normale.

Prin Legea din 18 mai 1932, Școala de aplicație căpăta conducere administrativă și pedagogică proprie ca orice școală primară, preocupîndu-se de organizarea cît mai judicioasă a activității practice și pedagogice a elevilor [13].

Elevii școlii au desfășurat o frumoasă și intensă activitate cultural-artistică și sportivă. S-au înființat Societatea de gimnastică „Șoimii" cu un număr de 150 de membri, Societățile „Cultura", „Acvila", „Excursiunea" iar din anul 1930 s-a înființat Societatea literară „Vasile Alecsandri".

Echipele artistice, care se distingeau în astfel de activități culturale, reprezentau școala pe scenele căminelor culturale din suburbiile orașului și din comunele județului.

Școala a primit numeroase adrese de mulțumire care se găsesc în arhivă, printre care menționăm pe cele de la căminele culturale : Boteni, Stoenești, Valea Mare, Nămăești etc.

Școala a organizat și un muzeu cu rol însemnat în activitatea instructiv-educativă a elevilor, muzeul fiind an de an îmbogățit cu colecții și mulaje. În el erau organizate interesante ore de istorie, geografie și științele naturii [14].

Între anii 1918—1944, învățătorii pregătiți la Cîmpulung au fost repartizați în toată țara. La posturile încredințate ei au dovedit dragoste de muncă, atît la școală cît și în activitatea de ridicare culturală a satelor.

Fondul arhivistic creat de Școala Normală „Carol I" a fost predat la Arhivele Statului de către instituția creatoare în iunie 1952 și cuprinde 390 u.a. din perioada 1867—1945.

Materialul arhivistic aflat într-o stare de conservare bună este compus din situații școlare, registre matricole, cataloage, registre cu procese-verbale de inspecție, decizii de numiri în funcții, certificate și diplome de absolvire, registre inventare, registre cu procese-verbale ale ședințelor personalului didactic, bilanțuri, state de plata salariilor.

Anii extremi : 1867—1945, u.a. 390, inv. 1367.

---

[12] Idem, dosar 3/1867—1876, f. 1.
[13] Ibidem.
[14] Idem, dosar 4/1867—1884, f. 307.

BIBLIOGRAFIE

Al. Bunescu, N. Nicolăescu, Gh. Pîrnuță, *Monografia Liceului Pedagogic Cîmpulung Mușcel*, 1867—1967, București, 1967.

ȘCOALA NORMALĂ DE BĂIEȚI „AL. ODOBESCU" PITEȘTI

În preajma primului război mondial lipsa de cadre didactice pentru învățămîntul primar în țară precum și în județul Argeș era mult resimțită.

Datorită acestei situații, la începutul anului școlar 1915—1916 Ministerul Instrucțiunii Publice a hotărît înființarea unei secții pedagogice pe lîngă Liceul de băieți „I. C. Brătianu" din Pitești, propunîndu-se înființarea unei clase a V-a [1].

La examenul de admitere care s-a ținut în luna septembrie la sediul liceului, s-au înscris 36 de candidați dintre care s-au prezentat 29 și au reușit 26 [2]. Dintre candidații reușiți 11 au primit burse, patru au fost declarați semisolvenți și 11 solvenți.

Cursurile acestei clase au început la 1 octombrie 1915 și au durat pînă la 1 iunie 1916. Toți elevii au fost interni la internatul Societății preoțești „Frăția" din Pitești iar cursurile s-au ținut în casa lui Franț Lehrer [3].

La sfîrșitul anului școlar au promovat 21 elevi, iar trei elevi au promovat prin corigență.

Din cauza războiului școala nu s-a mai deschis iar internatul a fost transformat în spital pentru răniți.

În anul 1918 Ministerul Instrucțiunii Publice desființează Școala normală de băieți din Pitești (secția pedagogică de pe lîngă Liceul de băieți din Pitești).

La începutul anului școlar 1919—1920 Ministerul Instrucțiunii Publice înființează la Pitești Școala Normală de băieți care continuă activitatea fostei Secții pedagogice desființată în anul 1918 [4].

La examenul de admitere care s-a ținut la începutul anului, s-au înscrie 254 de candidați pentru clasele a I-a, a II-a, a III-a, a V-a și a VI-la, reușind 58 de candidați pentru clasa a I-a, 33 pentru clasa a II-a, 15 pentru clasa a V-a și 28 pentru clasa a VI-a [5].

Candidații pentru clasa a III-a, în număr de șase, au fost repartizați de către minister altor școli. Cursurile s-au deschis la 10 noiembrie 1919. La sfîrșitul anului școlar a absolvit cursurile prima promoție de 22 de învățători [6].

---

[1] Arh. St. Argeș, fond Școala normală de băieți „Al. Odobescu" Pitești, dosar 219/1915—1923, f. 6.
[2] Idem.
[3] Idem.
[4] Ibidem, dosar 1/1919—1920, f. 2.
[5] Ibidem, dosar 219/1915—1923, f. 12.
[6] Ibidem, dosar 84/1927, f. 222.

Școala, în primul an de activitate, neavînd local propriu a funcționat în mai multe localuri închiriate [7].

În conferința profesorală din 3 februarie 1920, la propunerea directorului școlii, s-a hotărît ca școala să poarte numele de „Alexandru Odobescu" ca o recunoaștere a meritelor ilustrului pedagog precum și datorită legăturilor strînse pe care le-a avut cu județul Argeș.

În ceea ce privește efectivele de elevi, școala a avut 330 de elevi în anul școlar 1920—1921, 313 elevi în anul școlar 1921—1922, 327 elevi în anul 1922—1923 și 415 elevi în anul școlar 1923—1924 [8].

În anul școlar 1924—1925 școala a funcționat cu un efectiv de 384 elevi, absolvind 46 de învățători cu bună pregătire, iar în anul 1926—1927 au obținut diploma de învățători 40 de absolvenți. Între anii 1920—1926 au absolvit școala un număr de 188 elevi [9].

Școala normală, așa cum reiese din tabelele statistice, era urmată într-un procent de 86% de fii de țărani, cei mai mulți proveniți din județul Argeș, care urmau școala din dorința de a se reîntoarce în satele lor pentru a contribui la ridicarea culturală a acestora.

Prin planul de învățămînt din anul 1903 elaborat de Spiru Haret, pentru școlile normale, numărul anilor de curs se ridică de la cinci la șase, urmărindu-se pregătirea multilaterală a viitorului învățător. De asemenea, s-au introdus două orare : unul de vară (1 septembrie—1 noiembrie și 15 martie—29 iunie) care dădea posibilitatea efectuării lucrărilor agricole și altul de iarnă cînd se dădea mai multă importanță lucrului manual.

Specificul școlilor normale impunea și înființarea unor școli de aplicație, unde elevii practicanți trebuia să-și însușească principiile și metodele de instruire și educație, modul de desfășurare a unei lecții, studierea copiilor școlari, munca de conducere a unei școli primare și legătura pe care urma să o țină învățătorul cu familia elevului.

Școala de aplicație a fost înființată odată cu înființarea Școlii normale de băieți din Pitești, la început funcționînd pe strada Brătianu, iar apoi, după mutarea școlii normale în cazărmile Regimentului 28 „Radu Negru" la un loc cu aceasta [10]. Între anii 1931—1933 ambele școli au funcționat la un loc, în noul local construit în cartierul Gării.

Elevii școlii erau împărțiți în patru clase, avînd învățători zeloși care pregăteau temeinic pe elevii practicanți și elevii de curs primar [11].

Documentele prezintă și unele informații cu privire la muzeul școlar cu rol deosebit în predarea orelor de istorie, geografie și științele naturii ; funcționarea casei de economii înființată pe lîngă Școala de aplicație, precum și despre terenul pe care se desfășura munca agricolă, în suprafață de 25 de hectare [12].

---

[7] Ibidem, dosar 2/1920—1921, f. 19, 61, 62.
[8] Ibidem, dosar 90/1928—1929, f. 74 ; dosar 13/1921—1922, f. 40.
[9] Ibidem, dosar 84/1927, f. 222.
[10] Ibidem, dosar 2/1920—1921, dosar 100/1929, f. 10.
[11] Ibidem, fond Primăria oraș Pitești, dosar 30/1932, f. 12.
[12] Ibidem, fond Școala normală de băieți „Alexandru Odobescu", Pitești, dosar 88/1927—1933, f. 1—470.

Unele informații se referă la înființarea în anul școlar 1919—1920 a Societății literare „G. Coșbuc". Ședințele societății la care participau cadre didactice și elevi constituiau un prilej de organizare a unor frumoase manifestări culturale, contribuind la educația elevilor. Sufletul societății erau profesorii Ștefan Tatomirescu și I. N. Izbășanu, directorul școlii [13].

O realizare frumoasă a Școlii normale „Alexandru Odobescu" a fost crearea unui muzeu etnografic, îmbogățit an de an. În acest muzeu au fost expuse obiecte de artă populară, legate de activitatea oamenilor de la sate : agricultura, creșterea animalelor, industria casnică, obiceiuri, toate cu specific argeșean. Dintre exponate menționăm : costume populare, furci de tors, suveici, vîrtelnițe, fluiere, cavale, buciume, buhai, cărți, policandre, arme și monede [14].

Un rol important în educația elevilor și îmbogățirea cunoștințelor lor l-a avut înființarea în anul 1924 a unei biblioteci cu 315 volume [15]. Cărțile puteau fi consultate de elevii de la alte școli și de învățătorii din județ. În anul 1933 a fost înființat și un teatru de păpuși, elevii dînd reprezentații la teatrul comunal [16].

Documentele menționează și înființarea de către elevii clasei a VII-a a Societății „Solidaritatea", ai cărei membri se ajutau în mod frățesc și reciproc în orice ocazie.

La 5 octombrie 1927, s-a înființat pe lîngă Școala normală o societate cooperatistă ce urmărea să familiarizeze pe elevi cu practica și educarea lor în direcția „economică, intelectuală și morală". Cu un început timid, cooperativa reușește ca la sfîrșitul anului școlar 1927—1928 să prezinte un bilanț foarte bun : 13 477 lei aflați în casă, capital social rămas 13 600 lei și mărfuri aflate în vînzare în valoare de 10 210 lei.

Din cîștigurile obținute s-au comandat 50 de măsuțe și 102 scăunele pentru școala de aplicație.

Școala a avut o activitate deosebită și pe linia propagării culturii la sate prin înființarea unor biblioteci populare.

Astfel la 11 decembrie 1927, școala, prin elevii și profesorii săi, înființează cea dintîi bibliotecă populară în comuna Stolnici județul Argeș cu 260 de volume [17]. La 22 aprilie 1928, școala înființa cea de a doua bibliotecă populară din județul Argeș în comuna Cepari cu 154 volume, în 1929 ajungînd la 300 volume și 46 de reviste [18].

Cele două biblioteci comunale își vor mări numărul volumelor și prin donarea a 300 de cărți de către inginerul silvic Diaconescu din Pitești [19].

Printr-un ordin al ministerului, începînd cu 1 septembrie 1933, Școala normală de băieți „Alexandru Odobescu" se desființa, măsură

---

[13] Ibidem, dosar 3/1920—1921, f. 3.
[14] Ibidem, dosar 99/1928—1929, f. 107—108.
[15] Ibidem, dosar 88/1927—1933, f. 100.
[16] Ibidem, dosar 173/1933, f. 13.
[17] Ibidem, dosar 85/1927—1933, f. 4—6.
[18] Ibidem, dosar 100/1929, f. 13—14.
[19] Ibidem, dosar 97/1928—1929, f. 6.

care a atras nemulţumirea cadrelor didactice, a elevilor şi a populaţiei judeţului [20].

Cu toate protestele vehemente din articolele apărute în ziarul local „Presa", nu s-a revenit asupra hotărîrii [21].

Fondul documentar creat de Şcoala normală de băieţi a fost predat la Arhivele Statului în anul 1952, de către Şcoala pedagogică de învăţătoare Piteşti şi cuprinde 234 u.a. din perioada 1915—1933. Fondul este format din : ordine, rapoarte, decizii, statistici şcolare, procese-verbale, bilanţuri, registre de inspecţie, registre matricole, cataloage, registre inventare, registre cartea mare, registre intrare-ieşire a corespondenţei, state de plata salariilor, acte justificative de cheltuieli ale comitetului şcolar.

Anii extremi : 1915—1933, u.a. 243, inv. 828.

BIBLIOGRAFIE

Anuarele Şcolii normale de băieţi „Alexandru Odobescu", anii 1920—1933.

I. M. Dinu, *Monografia Şcolii normale şi a Liceului „Alexandru Odobescu", 1919—1969*, Piteşti, 1969.

ŞCOALA PEDAGOGICĂ DE ÎNVĂŢĂTOARE PITEŞTI

În anul 1919 prin ordinul Ministerului Instrucţiunii Publice nr. 113 592/1919, odată cu înfiinţarea celor 35 şcoli normale în întreaga ţară, se înfiinţează şi Şcoala Normală din Cîmpulung Muşcel [1].

În primul an a funcţionat cu clasa I-a unde s-au înscris 55 eleve şi clasa a V-a cu 13 eleve, iar în anul şcolar 1920—1921 a funcţionat cu 140 de eleve, an în care a absolvit şi prima promoţie de învăţătoare [2].

Şi-a desfăşurat activitatea în primii ani într-un local închiriat, apoi la începutul anului şcolar 1923—1924 s-a cumpărat proprietatea inginerului Drăghicescu formată dintr-un parc de 10,84 ha în mijlocul căruia se afla o vilă ce a fost amenajată pentru săli de clasă. Internatul elevelor era amenajat în trei imobile apropiate [3].

În anul 1933 Şcoala Normală din Cîmpulung Muşcel printr-un ordin al Ministerului Instrucţiunii Publice, este mutată cu tot efectivul de eleve şi cadre didactice în Piteşti în localul Şcolii Normale de băieţi desfiinţată la 1 septembrie acelaşi an.

---

[20] Ibidem, dosar 173/1933.
[21] „Presa", an V, seria a II-a, nr. 100 din 30 iunie 1933, p. 2.
[1] Arh. St. Argeş, fond Şcoala Normală de Învăţătoare Cîmpulung Muşcel, dosar 1/1919—1920, f. 4.
[2] Ibidem, f. 181—183.
[3] Ibidem, f. 8 şi dosar 6/1920—1921, f. 81—82.

Datorită mutării la examenul de admitere în clasa I-a pe anul şcolar 1933—1934 se înscriu numai 68 de candidate, dintre care reuşesc 37. În acest an şcoala a funcţionat cu şase clase şi cu un număr de 193 de eleve [4].

Numărul elevelor şcolii va creşte an de an, ajungînd în anul şcolar 1947—1948 la 566.

Pentru că marea majoritate a elevelor şi elevilor proveneau din mediul rural, avînd situaţie materială modestă, Ministerul Instrucţiunii Publice a acordat burse pentru elevele şi elevii merituoşi ai şcolilor normale. Pentru obţinerea acestor burse se dădea concurs sau erau încredinţate elevilor cu rezultate bune la admitere şi în promovarea claselor [5].

Prin legea din anul 1935, ministerul prelungeşte durata şcolarizării elevilor şcolilor normale de la şapte la opt ani.

Noul plan de învăţămînt prevedea mai multe ore pentru pregătirea de specialitate a învăţătorului, ultimul an (clasa a VIII-a) fiind un an de sinteză în care predominau lucrările practice. Se mărea numărul orelor la Şcoala de aplicaţie, iar elevii erau obligaţi să facă practică cooperatistă într-una din cooperativele săteşti.

Sistemul examenelor a fost în continuă transformare. Elevii erau obligaţi să susţină un examen de selecţie şi unul de capacitate (cei din clasa a IV-a) precum şi examen de sfîrşit de an şcolar sau de absolvire la principalele obiecte de studiu.

La începutul anului şcolar 1936—1937, şcoala îşi ia denumirea de Şcoala Normală „Dr. C. Angelescu" Piteşti, dar la 1 septembrie 1938, printr-o hotărîre a Ministerului Educaţiei, desbătută în cadrul Consiliului pedagogic se schimbă denumirea şcolii în Şcoala Normală de Învăţătoare din Piteşti.

Începînd cu anul 1938 clasele a III-a şi a IV-a au funcţionat în paralel prin transferarea unui număr de eleve de la Şcoala Normală din Turnu Măgurele, desfiinţată.

La începutul anului şcolar 1941—1942 localul de şcoală fiind ocupat aproape în întregime de către Spitalul Zonă Interioară nr. 116 „Crucea Roşie", şcoala s-a deschis numai cu elevele clasei a VIII-a. Elevelor din celelalte clase li s-au trimis plan de lucru şi listele de cărţi pentru a se pregăti în particular.

În anul şcolar 1945—1946 pe lîngă Şcoala Normală din Piteşti a funcţionat şi Şcoala Normală de educatoare din Iaşi cu întregul colectiv de eleve şi profesoare.

Documentele din perioada 1941—1945 se referă şi la condiţiile grele cauzate de război, fiecare şcoală cu internat fiind obligată să adopte orfane de război.

Profesoarele şcolii prestează activitate în cadrul şcolii şi a spitalului confecţionînd şi reparînd lenjerie. [6]

---

[4] Ibidem, dosar 51/1932, f. 10.
[5] Ibidem.
[6] Ibidem, dosar 113/1941—1944, f. 5

Unele informații se referă la organizarea multor serbări școlare din care s-au realizat fonduri pentru ajutorarea elevelor refugiate, orfane și lipsite de mijloace materiale, precum și în folosul spitalului-școală aparținînd Crucii Roșii, filiala Pitești. S-au mai organizat și spectacole în scopul strîngerii de fonduri pentru ajutorarea regiunilor înfometate.

Pe lîngă activitatea de instruire, colectivul didactic al școlii a dat o deosebită importanță educării tinerelor normaliste în spiritul dragostei pentru patrie, pentru trecutul de luptă al poporului român.

Documentele menționează numeroase manifestații cultural-artistice care se desfășurau în cadrul unor asociații îndrumate și sprijinite de cele mai bune cadre didactice.

Astfel, dintr-un proces-verbal rezultă următoarele : „...la școala noastră a luat ființă în ziua de 21 noiembrie 1941 Societatea literară „Mugurașˮ ; comitetul a fost alcătuit din elevele clasei a VIII-a B sub conducerea profesoarei Elena Ionescu Villara. S-au ținut pînă acum trei ședințe, la care, pe lîngă conferințe, s-au desfășurat și programe artistice compuse din coruri, recitări și jocuri naționaleˮ [7].

Școala a editat și o revistă intitulată „Raze de luminăˮ, sub conducerea profesorului Petre Ionescu, care a apărut însă numai în cîteva numere.

Pentru buna pregătire a elevelor și aprofundarea cunoștințelor s-a înființat în școală și o bibliotecă documentară, care de la 783 de volume cît avea în anul 1931 va ajunge la 6 567 volume în 1946. [8]

După 23 august 1944, cadrele didactice ale școlii au participat la acțiunea de alfabetizare a neștiutorilor din orașul Pitești.

În anul 1948 în urma reformei învățămîntului din 3 august Școala normală de învățătoare din Pitești devine Școală pedagogică de învățătoare, denumire sub care funcționează pînă în anul 1954.

Școala pedagogică de învățătoare cu durata de patru ani avea ca scop pregătirea într-un termen mai scurt a viitorilor învățători. În perioada celor șase ani cît a funcționat școala pedagogică și-a mărit considerabil efectivul de eleve ajungînd la peste 1 000 de eleve la cursuri, dintre care aproape 800 cazate la internat.

Examenele de diplomă se țineau la finele anului școlar, obiectele de examen fiind : limba română și metodica predării limbii române (scris și oral) ; aritmetica și metodica predării ei (scris și oral) ; istorie (oral) ; pedagogie (oral) și limba rusă (scris și oral).

În anul 1954 Școala Pedagogică de Învățătoare se desființează în locul ei funcționînd Școala medie de fete, azi Liceul de matematică-fizică nr. 1 Pitești. Vor rămîne numai anii III și IV care vor termina în anii 1955 și respectiv 1956.

Fondul arhivistic, predat în anii 1952 și 1983 la Arhivele Statului din Pitești de către instituția creatoare și de Liceul matematică fizică

[7] Ibidem, fond Școala Normală de Învățătoare Pitești, dosar 25/1941, f. 12 și dosar 135/1942—1947, f. 15.
[8] Ibidem, dosar 2/1931—1951, f. 5.

nr. 1, cuprinde 383 u.a. din perioada 1919—1956. Starea de conservare a u.a. este bună.

Materialul arhivistic este format din : ordine, rapoarte, dări de seamă, statistici școlare, circulare, regulamente, procese-verbale, certificate de absolvire, diplome, devize, acte contabile, state de plată, registre materiale, registre de inspecție, registre de intrare-ieșire a corespondenței, cataloage.

Anii extremi : 1919—1956 ua 383 inv. 829, 847, 1862.

BIBLIOGRAFIE

I. M. Dinu, *Monografia Școlii Normale și a Liceului „Alexandru Odobescuˮ, Pitești, 1919—1969*, Pitești, 1969.

LICEUL DE FETE „MIHAIL ȘI SEVASTIȚA VASILESCUˮ PITEȘTI

Avînd în vedere că în orașul Pitești în primele decenii ale secolului al XX-lea, sub raportul rețelei de școli existente, lipsea orice posibilitate de instruire pentru fete, la un nivel mai ridicat pentru o realizare profesională de viitor, Prefectura județului Argeș intervine încă din anul 1919 pe lîngă Ministerul Instrucțiunii Publice pentru obținerea aprobării înființării unei școli secundare de fete.

Cum necesitatea înființării unei astfel de școli nu era o problemă proprie orașului Pitești, ci se impunea pentru mai multe centre din țară, Decretul-Lege nr. 3 864 din 5 septembrie 1919, publicat în Monitorul Oficial nr. 114 din 9 septembrie al aceluiași an, consfințea înființarea unor școli secundare în orașele Pitești, Buzău, Turnu-Severin, Brăila, Focșani și Constanța.

Regretabila oscilație a autorităților în aplicarea Decretului-Lege, a dus la constituirea unui comitet ad-hoc condus de profesorul Nicolae Brînzeu care a militat pentru înființarea școlii. [1] Impunîndu-se de către minister găsirea unui local corespunzător și prezentarea unei liste numai cu profesoare titulare, abia la 6 iulie 1921 se aduce la cunoștință aprobarea înființării Școlii secundare de fete cu clasele I, II și V. [2]

Inaugurarea școlii are loc într-o atmosferă de entuziasm general la data de 1 septembrie 1921, iar începerea cursurilor la data de 12 septembrie.

Toate cheltuielile noii instituții cădeau în sarcina Comitetului școlar al cărui președinte era inimosul și perseverentul Nicolae Brînzeu.

Școala s-a bucurat de o mare încredere din partea părinților și elevilor, încît chiar de la începutul primului an de funcționare se fac presiuni și cereri pentru înființarea unei noi clase și anume clasa a VI-a care însă nu va funcționa decît cîteva săptămîni.

[1] Arh. St. Argeș, fond Liceul de fete Pitești, dosar 373/1943—1944, f. 1—2.
[2] Ibidem, dosar 8/1921—1922, f. 1.

Din totalul de 123 eleve înscrise vor promova 116, deci un procent de promovare de aproximativ 95%. În anul următor 1922—1923, efectivele de eleve înscrise vor ajunge la 330 prin adăugarea claselor a III-a, a IV-a și a VI-a, iar în anul 1923—1924 școala va funcționa cu ciclul complet de I—VIII. [3]

Planul și programele de învățămînt urmăreau să asigure o educație completă a tinerelor fete, obiectele cu profil real și modern se echilibrau imprimînd un caracter unitar educației. Se predau obiectele : limba română, limba franceză, limba germană, limba latină, matematica, istoria, geografia, muzica, menaj, desen și lucru manual. Pînă în anul 1925, sistemul de notare în uz era cel al calificativelor, rău (echivalent notelor 3 și 4), satisfăcător (5—6), bine (7—8) și foarte bine (9 și 10). [4]

La începutul existenței sale școala a avut greutăți de ordin material, cea mai acută constituind-o lipsa unui local corespunzător. La început școala a funcționat într-o clădire improprie închiriată în strada Brătianu nr. 64, actualmente strada 1 Mai. [5]

Localul neîncăpător, cheltuielile de reparații mari, chiria mărită an de an, au impus construirea unui local propriu, lucru care s-a realizat în perioada 1925—1928. [6]

Începînd de la 1 septembrie 1928 toate școlile secundare luau denumirea de licee. Școala secundară de fete din Pitești devenind liceu de fete de tipul C cu șapte clase, iar titulatura completă era Liceul de fete „Mihail și Sevastița Vasilescu", după numele donatorilor terenului pe care se construise localul școlii.

În anul 1934 se renunță la liceele de șapte clase revenindu-se la situația de opt clase, numărul elevelor crescînd, ajungîndu-se în anii școlari 1938—1939 la 426 eleve, 1944—1945 la 937 eleve, iar în 1946—1947 la 1 049 eleve. Contrar așteptărilor numărul elevelor a crescut în perioada războiului, datorită faptului că localul nu a fost rechiziționat de autorități pentru a servi unor scopuri militare sau sanitare decît pentru o scurtă perioadă în toamna anului 1944. [7]

De asemenea, procesul de învățămînt nu a fost afectat de acțiunile de mobilizare sau concentrare din timpul celui de al doilea război mondial, întrucît corpul profesoral era format din profesoare.

Documentele din această perioadă scot în evidență acest lucru precum și activitatea desfășurată de profesoare constînd în ore suplimentare la liceele unde cadrele didactice erau mobilizate [8].

De asemenea rapoartele consemnau situația unor eleve refugiate mai ales din Transilvania cărora li se asigurau întreținerea și continuarea studiilor. [9]

---

[3] Ibidem, dosar 12/1922—1923, f. 104 și dosar 2/1921—1922, f. 75.
[4] Ibidem, dosar 2/1921—1922, f. 16.
[5] Ibidem ,dosar 9/1921—1922 ,f. 1—2.
[6] Ibidem, dosar 38/1925—1926, f. 18—20.
[7] Ibidem, dosar 378/1943—1944, f. 2—5.
[8] Ibidem, dosar 264/1939—1940, f. 141.
[9] Ibidem, dosar 297/1940—1941, f. 48—52.

Dezvoltarea școlii, creșterea numărului de clase și a efectivelor de eleve vor aduce după sine și ridicarea numărului de absolvente în perioada 1928—1948, cifra lor ajungînd la 695 absolvente dintre care 633 la cursurile de zi iar la cele particulare 62.

Registrele cu procese-verbale de inspecții relevă temeinica pregătire a elevelor și metodele variate de predare. [10] Aceste aprecieri sînt făcute de personalități marcante ale vieții culturale ca : Ion Garofoiu, Radu Cosmin, Șerban Cioculescu, N. Cartojan. [11]

Prin dărîmarea unor clădiri vechi din donația Mihai și Sevastița Vasilescu, în 1935 și cumpărarea unui teren în suprafață de 2 283 m.p. școala își va extinde construcțiile în anul școlar 1943—1944 avînd zece săli de clasă, cinci dormitoare, două cancelarii, două săli de sufragerie, o bucătărie, o sală de gimnastică, două laboratoare, un cabinet medical și o cameră specială. [12]

După multe străduințe, școala va reuși să-și doteze cu aparatura necesară, laboratoarele de fizică și chimie precum și cu mulaje pentru laboratorul de științe naturale. [13] Laboratorul școlii avea din cauza lipsei de spațiu un caracter universal. [14]

Biblioteca liceului s-a constituit pe două căi : prin donații și prin fondurile alocate de Comitetul școlar. În anul 1931 școala a primit de la Liga pentru unitatea culturală a tuturor românilor 86 de volume de autori români și străini. În anul școlar 1931—1932, biblioteca număra 557 de volume, [15] iar în anul 1938—1939 1 486 volume și 200 de numere din revista „Sciences et voyages" donate de profesoara școlii Constanța Arsenescu [16].

Pentru o școală de fete problema internatului s-a impus ca o necesitate. În septembrie 1931, cu raportul nr. 71, Comitetul școlar făcea cunoscut Ministerului Instrucțiunii Publice că în ședința din 31 august a hotărît înființarea „în una din aripile clădirii" a internatului, destinînd în acest scop un spațiu ce putea să asigure 20 de locuri [17].

Pe lîngă internat funcționa și ferma școlii înființată în anul 1939 ea dispunînd de animale și păsări care îmbunătățeau hrana elevelor, ușurau aprovizionarea și reduceau cheltuielile [18].

Documentele menționează și participarea elevelor la unele activități cultural-artistice organizate de către școală pentru mărirea fondurilor publice ale Societății Crucii Roșii, ajutorarea copiilor orfani lipsiți de mijloace de existență, banii obținuți fiind destinați răniților, ajutorarea familiilor concentraților și refugiaților transilvăneni. [19]

---

[10] Ibidem, dosar 218/1937—1938, f. 15.
[11] Ibidem, dosar 413/1945, f. 15, 264/1939, f. 30, 356/1942, f. 284, 204/1936—1937, f. 5.
[12] Ibidem, dosar 380/1943—1944, f. 1.
[13] Anuarul Liceului de fete Pitești, an șc. 1928—1929, p. 42.
[14] Arh. St. Argeș, fond Liceului de fete Pitești, dosar 244/1938—1939, f. 22.
[15] Anuarul Liceului de fete Pitești, an școlar 1931—1932, p. 40.
[16] Arh. St. Argeș, fond Liceul de fete Pitești, dosar 244/1938—1939, f. 1—8.
[17] Ibidem, dosar 128/1931—1932, f. 52.
[18] Ibidem, dosar 244/1938—1939, f. 131.
[19] Ibidem, dosar 152/1933—1934, f. 20 și 345/1941, f. 90.

O acţiune culturală deosebită şi valoroasă pentru acel timp, a fost iniţiativa luată de şcoală pentru a organiza un muzeu etnografic care expunea cusături româneşti, obiecte de artă şi podoabă, costume naţionale, marame şi alte obiecte de artizanat [20].

Începînd cu anul 1948 liceul va cunoaşte mai multe etape de transformări şi evenimente care vor influenţa pozitiv activitatea sa.

Fondul arhivistic predat în anul 1952 de către instituţia creatoare, cuprinde 613 u.a. din perioada 1921—1950. Starea de conservare a u.a. este bună.

Materialul arhivistic este format din : ordine, rapoarte, dări de seamă statistice, decizii de numiri în funcţii, registre de procese-verbale de inspecţii, registre inventare, registre jurnale, registre cu examene particulare, registre matricole, diplome, acte justificative de cheltuieli, devize şi state de plata salariilor

Anii extremi : 1921—1950 ua 613 inv 814

BIBLIOGRAFIE

1 „Monitoriul Oficial", nr. 114, din 9 septembrie 1919, p. 6489.
2 Em. Răcilă, C. Petrescu, *Monografia Liceului „Zinca Golescu" Piteşti, 1921—1971*, Bucureşti, 1971.
3 N. Brînzeu, *Şcoala secundară de fete gr. II. Piteşti*, 1923.

LICEUL MILITAR „MIHAI VITEAZUL" CURTEA DE ARGEŞ

Liceul a luat fiinţă în luna septembrie 1919 sub numele de Liceul Militar Tg. Mureş, cu un număr de 192 elevi organizaţi într-o companie de elevi încadrată cu cinci ofiţeri.

Compania trupei avea un efectiv de opt sergenţi, 10 caporali şi 73 soldaţi. Ajutorul comandantului, avea sub autoritatea sa directă compania de elevi, compania trupei şi serviciile.

Director de studii era numit un profesor iar corpul profesoral cuprindea nouă profesori civili şi doi profesori militari.

Programa analitică era aceea a şcolilor secundare cursul superior real-modern, introducîndu-se limba latină în locul limbii italiene sau engleze.

În anul şcolar 1920—1921, efectivul elevilor era 302 la care s-au mai adăugat 36 elevi clasa a III-a, 35 elevi clasa a II-a, trecuţi de la Liceul Militar „Mînăstirea Dealu" şi 72 elevi primiţi prin concurs în clasa a VI-a — în total 445.

Se formează un batalion de elevi cu patru companii, fiecare companie avînd cîte doi ofiţeri.

În ceea ce priveşte programul, acesta rămîne neschimbat. Corpul profesoral avea 21 profesori din care nouă erau titulari.

[20] Ibidem, dosar 295/1940—1941, f. 183.

În anul şcolar 1924—1925 efectivul de elevi ajunge la 610, dintre care majoritatea erau fii de civili, iar 448 dintre aceştia, se angajau să continue cursurile superioare militare. Corpul profesoral număra 23 profesori dintre care 14 titulari şi 11 suplinitori, un preparator de ştiinţe fizico-chimice şi trei pedagogi.

Regulamentul după care se conducea liceul era acela al Liceului „Mînăstirea Dealu" [1].

Tot în acest an, liceul deţinea o instalaţie proprie de cinematograf (filmele rulau o dată la două săptămîni) şi o grădină botanică cu un număr de 42 specii plante pentru care se obţinuse seminţe selecţionate de la Academia Agricolă din Cluj, o seră de flori şi un muzeu de ştiinţe naturale.

În ceea ce priveşte biblioteca, aceasta era divizată - o parte o foloseau profesorii şi o parte elevii. Majoritatea cărţilor erau de literatură ; cumpărarea de cărţi era limitată de lipsă de fonduri. Se începuse însă legarea cărţilor de valoare, lucrare care se făcea în atelierul şcolii.

Liceul dispunea de nouă pavilioane, două grajduri pentru vite, două remize, o etuvă şi două instalaţii pentru jocul de popice. De asemenea, exista o infirmerie cu şapte saloane pentru elevii bolnavi, un salon pentru carantină şi un salon pentru trupă [2].

În anul şcolar 1930—1931, liceul avea 586 elevi, iar în anul 1935—1936, efectivul acestora a scăzut la 468 [3].

Cu mici modificări, în ceeace priveşte efectivul elevilor şi profesorii, documentele fondului cuprind aceleaşi probleme.

În anul 1940, liceul se mută de la Tg. Mureş la Timişoara [4] apoi după anul 1947, la Curtea de Argeş [5].

Fondul a fost preluat în anul 1952 de la Liceul mixt Curtea de Argeş.

Dintre categoriile de documente cuprinse în fond menţionăm : ordine circulare de la Ministerul Învăţămîntului, registre de procese-verbale de şedinţe ale Consiliului profesoral, procese-verbale ale consiliului de disciplină, dări de seamă statistice referitoare la efectivul de elevi şi profesori, dosare personale ale cadrelor didactice, registre matricole, certificate de absolvire etc.

Anii extremi 1919—1954 u a 380 inv 853

ŞCOALA PROFESIONALĂ DE FETE „TEIULEANU" PITEŞTI

Şcoala profesională de fete de gradul I din Piteşti s-a înfiinţat la 1 septembrie 1897 de către Primăria oraşului Piteşti care a suportat toate

[1] Arh. St. Argeş, fond Liceul militar „Mihai Viteazul" Curtea de Argeş, dosar 25/1924—1925, f. 71—72.
[2] Ibidem, dosar 32/1925—1926, f. 217.
[3] Ibidem, dosare 85/1931—1932, f. 97 ; 126/1936—1937, f. 23.
[4] Ibidem, dosar 358/1936—1947, f. 100, 104.
[5] Ibidem, dosar 358/1936—1947, f. 150, 168.

cheltuielile de întreținere pînă la 1 septembrie 1899 cînd a trecut pe seama Ministerului Instrucțiunii Publice, plata personalului, rămînînd în sarcina primăriei numai chiria localului și a combustibilului necesar. [1]

Ministerul Instrucțiunii Publice numește prin ordinul 58342/1897 profesorii școlii, cursurile începînd să funcționeze la 22 septembrie numai cu clasa I-a, cu un efectiv de 37 de eleve. [2]

În anul 1898—1899 școala va funcționa cu un efectiv de 33 eleve în clasa I-a și 32 eleve în clasa a II-a, o elevă retrăgîndu-se pe parcurs. [3]

Obiectele de studiu erau : aritmetica, limba română, limba franceză, limba germană, desen și religie pentru clasa I-a, adăugîndu-se muzica pentru clasa a II-a, [4] în total 18 ore pe săptămînă.

La 1 noiembrie 1899, Maria Dimitriu-Teiuleanu donează pentru școală un imobil în orașul Pitești în str. Tîrgu din Vale și moșia „Funia Domnească" de 800 pogoane în comuna Teiu-Argeș, cu obligația ca școala să se mute în acest imobil. [5]

La 26 octombrie 1900, școala și-a început cursurile în noul imobil, fiind trecută în bugetul Ministerului Instrucțiunii Publice. [6]

Ca urmare a acestei donații, școala se va numi Școala profesională de fete „Ion, Maria și Constantin Teiuleanu" pînă în anul 1935 ; de la 1 septembrie 1936 transformîndu-se în Liceul industrial de fete „Ion Maria și Constantin Teiuleanu" [7].

Școala a avut de la început de rezolvat numeroase probleme, ridicate de lipsa de material didactic și a unui imobil adecvat. Într-un raport înaintat de școală Primăriei orașului Pitești, se arăta că școala funcționa într-un imobil vechi fără bănci și table de scris, fără material didactic îndestulător. [8]

Deoarece școala și-a deschis și două ateliere, unul de croitorie și altul de lenjerie, direcțiunea școlii solicita în 1899, trimiterea unor manechine pentru croitorie și a unor mașini de cusut, călcat și imprimat modele brodate. [9]

Pînă la donația Mariei Teiuleanu, școala a funcționat într-un mic imobil închiriat, apoi după ocuparea lui de către Jandarmeria rurală, în localul Prefecturii județului Argeș și în casele doamnei Buzoianu unde ocupa opt camere și trei antreuri. [10]

În anul 1899—1900, Ministerul Instrucțiunii înființează și clasa a III-a. [11]

---

[1] Arh. St. Argeș, fond Școala profesională de fete „Teiuleanu" Pitești dosar 1/1897—1898, f. 1.
[2] Ibidem, f. 7.
[3] Idem, dosar 2/1898—1899, f. 2.
[4] Ibidem, f. 5.
[5] Ibidem, dosar 49/1925—1926, f. 48—50.
[6] Ibidem.
[7] Ibidem, dosar 118/1938—1939, f. 42.
[8] Ibidem, dosar 2/1898—1899, f. 12.
[9] Ibidem, f. 16.
[10] Ibidem, f. 38, 46, 61, 88.
[11] Ibidem, f. 89.

Cele șapte cadre didactice ale școlii au desfășurat o vie activitate didactică atit la ore cît și în cadrul celor două ateliere unde elevele școlii confecționau uniforme școlare și lenjerie. Obiectele de lenjerie au fost vîndute în cadrul primei expoziții organizate între 23—26 iunie 1899, cu banii obținuți cumpărîndu-se materiale didactice necesare procesului de învățămînt. [12]

La 1 noiembrie 1908 Prefectura județului Argeș anunța direcțiunea școlii că „din dorința de a se răspîndi țesătoria în județ, dispune înființarea unui atelier de țesătorie și broderie națională" [13].

Înființarea atelierului a determinat ca un mare număr de fete să solicite școlii aprobarea înscrierii la cursurile de țesătorie ce se organizau. [14] La cursurile de țesătorie se primeau fete în vîrstă minimă de 12 ani, absolvente de școli primare. [15] Elevele înscrise însă trebuiau întreținute de către părinți, școala neputîndu-le asigura întreținerea. [16]

Pentru dotarea noului atelier de țesătorie al scolii se face apel la Școala de arte și meserii din București, care va trimite un război de țesut. [17]

Pentru început, cursantele vor țese 50 de prosoape și 50 fețe de pernă care vor fi livrate infirmeriilor rurale. [18]

În anul 1914 localul școlii s-a mărit, de data aceasta printr-o donație a Primăriei orașului Pitești, constînd într-o nouă clădire. În această clădire, la 1 septembrie 1915, s-a organizat un internat pentru eleve a cărui capacitate va fi de 60—80 eleve. [19]

Localul școlii avea în 1926, șase săli de clasă din care două pentru atelierele de țesătorie, croitorie, broderie și lenjerie ce aveau o capacitate de 100 eleve. [20] În aceste ateliere se confecționau uniforme școlare, cămăși, pantaloni, fuste, șorțuri, cearșafuri, fețe de pernă, batiste, bolerouri, veste, jachete, pelerine și cravate. [21]

Valoarea lucrărilor făcute în ateliere se ridica în anul 1925 la 81 934 lei [22]. Cu acești bani obținuți an de an, atelierele au fost dotate cu mașini de cusut, războaie, urzitoare, vîrtelnițe, manechine, mașini și scînduri de călcat, albume cu modele pentru brodat, [23] a căror valoare se ridica la peste 260 744 lei.

În anul 1937, școala a participat la expoziția internațională de la Paris, expunînd un voal brodat, o fața de masă, o jachetă și un mileu în valoare totală de 5 760 lei. [24]

---

[12] Ibidem, f. 93.
[13] Ibidem, dosar 6/1908—1909, f. 1.
[14] Ibidem ,f. 3, 5, 7, 10.
[15] Ibidem, f. 9.
[16] Ibidem.
[17] Ibidem, f. 14.
[18] Ibidem, f. 16.
[19] Ibidem, dosar 49/1925—1926, f. 50 ; dosar 92/1940—1941, f. 59—60.
[20] Ibidem.
[21] Idem, dosar 340/1899—1908, f. 75—77.
[22] Idem, dosar 51/1925—1927, f. 50.
[23] Ibidem, f. 10—11.
[24] Idem, dosar 151/1940—1941, f. 53.

Documentele menționează de asemenea mulțimea obiectelor de îmbrăcăminte și lenjerie confecționate de către elevele școlii, în perioada celui de al doilea război mondial, pentru soldații de pe front, spitale și copiii săraci sau orfani. [25]

Școala a funcționat pînă în anul 1900 cu patru clase, apoi din 1901 cu cinci clase pînă în 1935 din care două (clasa I-a și a II-a paralele), după reforma învățămîntului din 1936 cu șase clase, din care trei paralele (a I-a, a II-a și a III-a), iar apoi cu șapte clase. [26]

Numărul elevelor școlii a crescut an de an : 239 în anul școlar 1924—1925, 285 în anul școlar 1925—1926, 390 în 1938—1939 și 560 în 1940—1941 fiind cea mai numeroasă școală din țară, dintre cele similare. [27]

Școala profesională de fete „Teiuleanu" era singura școală din Pitești care acorda premiantelor la sfîrșit de an două rînduri de premii : pentru rezultatele obținute la învățătură și pentru activitatea la lucrul de mînă. [28]

Comitetul școlar s-a ocupat foarte mult pentru înființarea unei biblioteci, corespunzător dotată cu lucrări, ajungîndu-se de la 414 cărți și dicționare în 1925, la 647 în 1938—1939. [29]

Documentele menționează și interesul conducerii școlii pentru organizarea și funcționarea unei cantine, procesele-verbale ale Comitetului școlar menționînd alegerea la începutul fiecărui an a elevelor care urmau să ia masa la cantină. Alegerea elevelor se făcea în funcție de starea materială a părinților, depărtarea locuinței de școală și situația școlară a elevelor. [30]

Anual școala distribuia ajutoare constînd în scutiri de taxe și îmbrăcăminte elevelor lipsite de mijloace materiale, [31] iar în timpul războiului elevelor refugiate din Transilvania. [32]

Multe informații se referă și la activitatea cultural-educativă a elevelor, la manifestările culturale și sportive la care au participat, serbări, concursuri ale orchestrei școlii, înființarea asociației fostelor eleve care cotizau benevol cu sume de bani pentru ridicarea materială a școlii. [33]

Comitetul școlar a fost ajutat și prin donațiile primite de la unele persoane particulare, foste profesoare ale școlii cum au fost cele ale profesoarei Florentina Bănicescu care a donat 4 900 lei și a profesoarei Victoria Popescu nepoata Mariei Teiuleanu. [34]

Cu toate că școala deținea două imobile acestea erau insuficiente pentru desfășurarea procesului de învățămînt. Într-un memoriu înaintat

[25] Ibidem, f. 64.
[26] Ibidem, dosarele 340/1899—1908, f. 5 ; 118/1938—1939, f. 38.
[27] Ibidem, dosarele 51/1925—1927, f. 10—11 ; 118/1938—1939, f. 26 ; 152/1940—1941, f. 67—70.
[28] Ibidem, dosar 2/1898—1899, f. 84.
[29] Ibidem, dosarele 51/1925—1927, f. 15 ; 118/1938—1939, f. 26.
[30] Ibidem, dosar 342/1925—1927.
[31] Ibidem, dosar 344/1933—1936 f. 82.
[32] Ibidem, dosar 92/1940—1941, f. 59—60.
[33] Ibidem, dosar 118/1938—1939, f. 42.
[34] Ibidem, dosar 21/1918.

de școală Ministerului, se arăta că încă din 1936 comitetul școlar a luat măsuri pentru construirea unui local nou.

Construcția a început în anul 1937 și s-a terminat în 1939 fiind compusă din subsol, parter și etaj cu 21 de camere. Planurile și schițele existente în fondul școlii, arată o construcție modernă, dotată cu săli de clasă, ateliere și o sală de gimnastică. [35] Valoarea clădirii se ridica la 5 000 000 lei.

După reforma învățămîntului din anul 1948, Liceul Industrial de fete Teiuleanu va suferi mai multe transformări : Școală pedagogică de educatoare, Școală medie și astăzi Liceul economic Pitești.

Fondul arhivistic a fost predat Arhivelor Statului de către Școala pedagogică de educatoare în februarie 1952 și cuprinde 482 de u.a. pe perioada 1897—1948.

Materialul arhivistic este format din : situații școlare, registre matricole, registre de inspecție, registre cu procese-verbale, diplome, dosare personale, certificate, fișe individuale, registre jurnale, registre de intrare-ieșire, registre cartea mare, bilanțuri, acte justificative de cheltuieli ale comitetului școlar, planuri, schițe, state de plata salariilor.

anii extremi 1897—1948,
u.a. = 482
inv. = 824

BIBLIOGRAFIE

Anuarul Școlii profesionale de fete „Teiuleanu" din Pitești 1924—1925, Pitești 1926.

ȘCOLILE PRIMARE DIN JUDEȚELE ARGEȘ ȘI MUȘCEL

În secolul al XVIII-lea, alături de școlile din orașe care aveau drept scop pregătirea clerului necesar bisericilor și a diecilor ceruți de cancelaria domnească, se înființează și școli de nivel elementar în limba română în mediul sătesc pe lîngă mănăstiri și biserici.

Nevoile statului feudal, interesele boierimii mici și mijlocii, ale orășenilor, negustorilor și meșteșugarilor cereau o școală mai bine organizată care se și înființează la Cîmpulung din inițiativa logofătului Radu Năsturel. Astfel, la 10 mai 1669 Antonie-Vodă din Popești (1669—1672) dă hrisovul prin care se înființează școala de la Cîmpulung care, alături de școlile de la București și Tîrgoviște a jucat un rol important în dezvoltarea învățămîntului din țara noastră.

Hrisovul preciza că această școală era destinată spre a fi „de bună învățătură locuitorilor țării". La școală își însușeau învățăturile tineri din întreaga țară. În această școală se punea accent pe învățătura limbii române. Dovada acestui fapt o constituie manuscrisele de la Cîmpulung din a doua jumătate a secolului al XVII-lea și din secolul al XVIII-lea

[35] Ibidem, dosar 152/1940—1941, f. 67—70 ; dosar 345/1933—1938, f. 64.

și actele întocmite în satele județului Mușcel care sînt toate scrise în limba română.[1]

În secolul al XVIII-lea se constată o creștere a interesului pentru învățătura de carte nu numai la orașe, ci și la sate unde încep să apară școli. Din această perioadă amintim : Școala de la Schitu Buliga din Pitești (1751), Școala de pe lîngă Biserica Domnească „Sf. Gheorghe" din Pitești (1784) ; Școala de la Berislăvești (1762) din județul Argeș, precum și școlile din județul Mușcel : de pe lîngă Mănăstirea Aninoasa (1717), schiturile Berevoești, Robaia și Mărculești (sfîrșitul secolului al XVIII-lea), Rucăr (1782) și Bălilești (1784).

În această perioadă încep să se dezvolte tîrgurile și să circule o mai mare cantitate de mărfuri pe drumurile țării, prin vămile domnești. Între locuitorii satelor se încheie un număr tot mai mare de tranzacții, se fac tot mai multe hotărnicii de proprietăți și măsurători de terenuri.[2]

Școlile din această perioadă de pe lîngă mănăstiri și biserici s-au înființat prin grija Mitropoliei, altele pe unele moșii din inițiativa particulară sau prin contribuția și la cererea sătenilor.

Trebuie amintită școala de pe moșia banului Radu Golescu de la Golești județul Mușcel înființată înainte de anul 1818 care a fost închisă o dată cu evenimentele din anul 1821. Școala a fost redeschisă de Dinicu Golescu în anul 1826. Ea este prima școală în limba română de nivel superior din mediul sătesc. În „Înștiințările" lui Dinicu se menționează că aici puteau „...merge fiii nobleții, ai norodului și măcar și robii pămîntului și străini... avînd toate și învățătura făr de nici o plată..."[3] Școala avea un larg caracter democratic și aici au funcționat ca profesori Aaron Florian și Ion Heliade Rădulescu.

După anul 1831 se intensifică preocupările pentru organizarea învățămîntului. Eforia Școalelor Naționale aduce la cunoștința magistratelor orașelor să-și găsească localuri pentru a-și deschide școlile naționale începînd cu anul 1831.

S-a deschis la București un curs de două luni pentru inițierea candidaților de profesori. După cele două luni de inițiere candidații obțineau atestate și erau repartizați la județe pentru a organiza școlile naționale.

Cu toate aceste măsuri s-au deschis puține școli în județe datorită unor greutăți cum au fost : lipsa de localuri, de profesori și de manuale. Astfel de greutăți au fost întîmpinate și în orașele Cîmpulung și Pitești. După mari eforturi se deschide în anul 1832 Școala națională din Cîmpulung, avînd ca profesor pe Dimitrie Jianu, iar la 5 februarie 1833 se deschide și Școala națională din Pitești, avînd ca profesor pe N. Simonide. Școala din Pitești și-a început cursurile cu un număr de 50 de elevi, dar numărul acestora crește rapid ajungînd în octombrie 1833 la 170 de elevi.[4]

---

[1] *Gh. Pîrnuță, Istoria învățămîntului și gîndirea pedagogică din Țara Românească Sec. XVII-XIX*, Edit. didactică și pedagogică, București, 1971, p. 61.
[2] *Ibidem*, p. 133.
[3] M. Popescu și C. Iliescu, *Golești*, Edit. Meridiane, București, 1966, p. 35.
[4] C. Dumitrescu și Em. Răcilă, *Din istoricul învățămîntului în orașul Pitești*, în „Studii și comunicări", Muzeul Pitești, vol. II, 1969 ; V. A. Urechia, *Școalele sătești în România. Istoricul lor de la 1830—1867*, București, 1868, p. 48.

Necesitatea înființării de școli se simțea tot mai mult și în lumea satelor.

La 28 ianuarie 1838, Vornicia din Lăuntru cere Eforiei Școalelor Naționale să ia măsurile necesare pentru înființarea școlilor sătești care la rîndul ei solicită profesorilor școlilor normale din Cîmpulung și Pitești să recruteze tinerii pentru cariera didactică. Tinerii recrutați urmează cursurile la cele două școli normale și astfel spre sfîrșitul anului 1838 se întorc la școlile din satele județului Argeș un număr de 130 candidați de învățători, iar în județul Mușcel un număr de 99 candidați de învățători.[5]

Cu toate greutățile obiective legate de lipsa localurilor, a manualelor școlare, a mobilierului și materialului didactic, în județul Argeș funcționau în anul 1839 un număr de 119 școli iar în județul Mușcel în același an funcționau 88 de școli[6].

La sate, țăranii au manifestat mult interes față de școală și au construit școli după posibilitățile lor. Astfel, la sfîrșitul anului 1842 în satele județului Argeș erau construite 146 localuri de școală[7].

Datorită evenimentelor petrecute în anul 1848 școlile de la sate au fost închise la 1 noiembrie 1848, fiind redeschise în anul 1857.

În anul școlar 1858—1859 se înființează școli în toate satele cu peste 50 de familii din județele Argeș și Mușcel.

Un impuls deosebit a dat învățămîntului în general și celui primar în special Legea instrucțiunii publice din anul 1864 care prevedea „...instrucție primară plătită din fondurile de binefacere ale statului care este obligatorie și gratuită pentru copiii de ambele sexe și astfel nu mai tîrziu decît într-un an, pe toată suprafața României nu va mai exista un singur oraș, orășel sau sat care să nu aibă școala sa, care să nu poată îndestula tînăra generație cu pîinea intelectuală"[8].

Pentru prima dată în legislația școlară se prevedea obligativitatea și gratuitatea învățămîntului primar.

Noi îmbunătățiri sînt aduse învățămîntului primar prin legile din 1893, 1896, 1919, 1924, 1938 și 1948.

Categoriile de documente ce se găsesc în fondurile școlilor primare sînt : ordine și instrucțiuni, procese-verbale, situații statistice, cataloage, matricole, tabele cu situația la învățătură pe clase, acte justificative de cheltuieli și state de plată.

Fondurile școlilor primare au fost preluate de la creatorii lor și de la primăriile : Curtea de Argeș, Costești, Topoloveni, Cîmpulung și Pi-

---

[5] *Ibidem*, p. 52.
[6] V. A. Urechia, *op. cit.*, p. 49, Sp. Cristocea, *Contribuții la cunoașterea învățămîntului public sătesc în județul Mușcel între anii 1838—1848*, în Studii și comunicări, Muzeul Ptiești, 1980, vol. I.
[7] C. Dumitrescu, *Învățămîntul sătesc în județul Argeș*, în Studii și comunicări, Muzeul Pitești, 1972.
[8] I. P. Teiușan, *Contribuții la studiul legislației școlare românești*, Edit. didactică și pedagogică, București, 1963, p. 66.

tești în perioada 1954—1959 și conțin documente din perioada 1851—1952.

Documentele păstrate de la școlile primare din fostele județe Argeș și Mușcel conțin informații despre organizarea și desfășurarea procesului instructiv-educativ în școlile primare după aplicarea reformei învățămîntului din anul 1864. În situațiile statistice înaintate de școlile primare revizoratelor școlare Argeș și Mușcel sînt menționate atît rezultatele obținute de elevi cît și obiectele de studiu care se predau. De exemplu, în anul școlar 1864—1865 obiectele de învățămînt care se predau în școlile primare erau : citirea, caligrafia, catehismul, gramatica, aritmetica, istoria, geografia și conduita. [9]

Din corespondența pe care o purtau școlile primare cu revizoratele ne putem da seama mai bine despre eforturile pe care le-au făcut locuitorii pentru construcția localurilor de școală, ei ajutînd cu muncă voluntară și chiar cu bani. [10] Merită a fi scoasă în evidență și contribuția autorităților administrative de stat la asigurarea unor condiții mai bune de desfășurare a procesului de învățămînt [11].

Multe documente se referă la materialul didactic și funcționarea bibliotecilor școlare. Acțiunea de procurare și folosire a materialului didactic în școli a constituit o preocupare de seamă a majorității celor chemați să facă instrucția și educația tinerelor generații.

Cu toate acestea mult timp s-a simțit în școlile primare lipsa materialului didactic care îi ajuta pe elevi la însușirea și înțelegerea temeinică a cunoștințelor ce li se transmiteau. Materialul didactic al școlilor s-a împuținat și datorită celor două războaie mondiale ce și-au pus amprenta și asupra distrugerii zestrei didactice de care dispuneau școlile. [12]

Din documente rezultă eforturile personalului didactic în acțiunea de lichidare a analfabetismului prin cursurile de alfabetizare care au fost organizate în toate școlile.

Totodată, cadrele didactice au fost permanent preocupate de creșterea pregătirii profesionale prin susținerea examenelor de definitivare și grade didactice, prin participarea la schimburile de experiență care erau organizate. Această activitate ca și cea desfășurată de învățători în cadrul cercurilor culturale unde se țineau lecții practice și o serie de referate pe linia îmbunătățirii activității didactice sînt reflectate de un număr mare de documente care se găsesc în fondurile școlilor primare. [13]

---

[9] Arh. St. Argeș, fond Școala primară de băieți Curtea de Argeș, dosar 5/1865, f. 80 ; fond Școala primară Podu-Broșteni, dosar 16/1923—1924 ; fond Școala primară Recea, dosar 19/1933.

[10] *Ibidem*, fond Școala primară Priboieni, dosar 50/1909 ; fond Școala primară Petrești-Costești, dosar 2/1909.

[11] *Ibidem*, fond Școala primară Prundu, dosarele 14, 15/1921—1922 ; fond Școala primară Săpata de Jos, dosar 1/1923.

[12] *Ibidem*, fond Școala primară Golești, dosar 1/1918—1919, f. 2 și dosar 33/1943, f. 3.

[13] *Ibidem*, fond Școala primară Golești, dosar 6/1921—1922, f. 111 ; fond Școala primară Leordeni ,dosar 93/1920, f. 75 ; fond Școala primară mixtă Priboieni, dosar 127/1950, f. 68 și fond Școala primară Pietroșani, dosar 66/1942—1950, f. 53.

Tot cu prilejul acestor ședințe se discutau și probleme legate de alte laturi ale activității școlare. Astfel, la una din ședințele învățătorilor din plasa Pitești din 3 iulie 1942 se dădeau instrucțiuni pentru strîngerea și conservarea plantelor medicinale, pentru înființarea pepinierelor școlare, pentru recoltarea semințelor și creșterea albinelor. Se mai consemna în procesul verbal încheiat în această ședință că toate cele enunțate mai sus trebuie să constituie o ocupație de bază a învățătorilor din plasa Pitești. [14]

Cercetînd documentele din fondurile școlilor primare ne putem forma o imagine asupra evoluției învățămîntului primar din fostele județe Argeș și Mușcel.

Nr. Crt.	Denumirea școlii		Anii extremi	u.a.	inv.	Obs.
1	2		3	4	5	6
1	Școala primară	Albești de Argeș	1891 – 1948	37	895	
2	„ „	Arefu	1885 – 1940	107	896	
3	„ „	Babaroaga	1925 – 1944	2	897	
4	„ „	Baloteasa	1906 – 1948	46	898	
5	„ „	Bădești	1875 – 1950	206	899	
6	„ „	Băiculești	1880 – 1948	44	900	
7	„ „	Băila	1912 – 1945	30	901	
8	„ „	Băseni	1912 – 1945	95	902	
9	„ „	Beleți	1885 – 1949	201	903	
10	„ „	Berindești	1915 – 1938	22	904	
11	„ „	Bintău	1911 – 1950	36	905	
12	„ „	Bîrla	1890 – 1947	98	906	
13	„ „	Bîrlogu	1895 – 1949	81	907	
14	„ „	Boerești	1893 – 1930	18	910	
15	„ „	de băieți Bobați	1881 – 1943	45	908	
16	„ „	de fete Bogați	1920 – 1938	14	909	
17	„ „	Borlești	1918 – 1942	44	911	
18	„ „	Botești	1883 – 1949	285	912	
19	„ „	Brădetu	1886 – 1949	143	913	
20	„ „	Brătieni	1978 – 1949	158	914	
21	„ „	Brătești	1915 – 1942	25	915	
22	„ „	Broșteni	1894 – 1947	48	916	
23	„ „	Broșteni-Produlești	1913 – 1927	12	917	
24	„ „	Budișteni	1890 – 1945	86	918	
25	„ „	Burdea	1906 – 1944	37	919	
26	„ „	Burdea Căldăraru	1909 – 1925	31	920	
27	„ „	Burdea Strîmbeni	1901 – 1915	9	921	
28	„ „	Burdești	1922 – 1930	4	922	
29	„ „	Burluși	1906 – 1931	3	923	
30	„ „	Bușaga	1921 – 1947	54	924	

---

[14] *Ibidem*, fond Școala primară nr. 1 Pitești, dosar 72/1894—1943, f. 119.

1	2	3	4	5	6
31	Şcoala primară Buta	1920–1937	7	925	
32	„ „ Buzoieşti	1892–1946	78	926	
33	„ „ Căldararu	1917–1944	89	927	
34	„ „ Călineşti	1877–1946	83	928	
35	„ „ Căpăţineni	1871–1942	37	929	
36	„ „ Cărpeniş	1918–1949	20	930	
37	„ „ Cătanele	1922–1929	2	931	
38	„ „ Căteasca	1916–1949	94	932	
39	„ „ Ceaureşti	1922–1942	14	933	
40	„ „ Cepari	1917–1941	32	934	
41	„ „ Cepari-Pămînteni	1920–1942	14	935	
42	„ „ Cepari-Ungureni	1928–1946	14	936	
43	„ „ Cerbureni	1895–1941	67	937	
44	„ „ Cerşani	1918–1943	40	938	
45	„ „ de băieţi nr. 1 Cîmpulung	1861–1949	103	1 371	
46	„ „ de băeţi nr. 2 Cîmpulung	1870–1947	293	1 663	
47	„ „ de fete nr. 1 Cîmpulung	1861–1945	297	1 372	
48	„ de aplicaţie de pe lîngă Şcoala Normală Cîmpulung	1883–1943	88	1 373	
49	Şcoala primară Chiţeşti	1920–1942	12	939	
50	„ „ Cicăneşti	1911–1948	56	940	
51	„ „ Cieşti	1922–1945	22	941	
52	„ „ Ciobani	1919–1948	40	942	
53	„ „ Cioceşti	1883–1947	143	943	
54	„ „ Ciofrîngeni	1894–1948	127	955	
55	„ „ Cireşu	1918–1950	46	944	
56	„ „ Ciulniţa	1891–1948	202	945	
57	„ „ Cîrstieni	1920–1945	25	946	
58	„ „ Clucereasa	1923–1950	23	947	
59	„ „ Cochineşti	1918–1939	22	948	
60	„ „ Colţu	1908–1946	62	949	
61	„ „ Corbeni	1918–1942	80	950	
62	„ „ Costeşti	1884–1948	89	952	
63	„ „ Costeşti-Vîlsan	1894–1948	48	954	
64	„ „ Coşeşti	1893–1952	120	951	
65	„ „ de băieţi Curtea de Argeş	1861–1949	183	956	
66	„ „ de fete Curtea de Argeş	1913–1950	144	958	
67	„ „ Carol I. Curtea de Argeş	1860–1949	114	957	
68	„ „ Deagurile	1878–1947	308	959	
69	„ „ Dealul Bradului	1913–1944	28	960	
70	„ „ Dobreşti	1888–1948	116	962	
71	„ „ Dobrogostea	1893–1941	39	951	
72	„ „ Dobrotu	1880–1946	81	963	
73	„ „ de băieţi Domneşti	1900–1948	53	965	

1	2	3	4	5	6
74	„ „ de fete Domneşti	1919–1943	46	966	
75	„ „ Drăghiceşti	1929–1944	30	964	
76	„ „ Duculeşti	1898–1926	14	968	
77	„ „ Fîlfani	1892–1948	97	969	
78	„ „ Flămînzeşti	1918–1949	95	970	
79	„ „ Furdueşti	1919–1950	27	971	
80	„ „ Fureşti	1908–1947	33	972	
81	„ „ Galeş	1898–1946	54	973	
82	„ „ Gălăşeşti	1890–1945	22	974	
83	„ „ Găvana	1905–1949	65	975	
84	„ „ Glavacioc	1903–1945	53	976	
85	„ „ Glimbocata	1918–1945	187	977	
86	„ „ Glimbocel	1889–1947	171	978, 980	
87	„ „ Glimbocelu-Bogaţi	1917–1945	16	979	
88	„ „ Gliganu de Sus	1901–1949	70	981	
89	„ „ Glodu-Budişteni	1935–1944	13	982	
90	„ „ Glodu-Rîncăciov	1919–1948	34	983	
91	„ „ Goleşti	1917–1949	73	984	
92	„ „ Goleştii Badii	1886–1945	112	985	
93	„ „ Gorganu	1894–1943	40	986	
94	„ „ Gruiu	1905–1949	64	987	
95	„ „ Guşaţi	1898–1941	41	988	
96	„ „ Hîrseşti	1885–1945	69	989	
97	„ „ Humele	1892–1947	91	990	
98	„ „ Inuri	1903–1949	53	993	
99	„ „ Ioaniceşti	1919–1930	6	991	
100	„ „ Ioneşti	1894–1946	75	992	
101	„ „ Isbăşeşti	1870–1950	57	994	
102	„ „ Izvoru de Sus	1880–1953	193	995	
103	„ „ Jupîneşti	1882–1949	49	996	
104	„ „ Lagăr-Ciupa	1920–1945	28	997	
105	„ „ Leordeni	1884–1946	232	999	
106	„ „ Lenţea	1892–1929	6	1 000	
107	„ „ Leşile	1922–1952	55	1 001	
108	„ „ Lîngeşti	1920–1950	108	998	
109	„ „ Lunca Corbului	1902–1949	33	1 002	
110	„ „ Malu	1890–1944	91	1 003	
111	„ „ Martalogi	1898–1945	38	1 004	
112	„ „ Mavrodolu	1916–1942	29	1 005	
113	„ „ Mănciulescu-Ciupa	1897–1946	110	1 006	
114	„ „ Măniceşti	1917–1942	56	1 007	
115	„ „ Merişani	1918–1942	75	1 008	
116	„ „ Mioveni	1881–1929	11	1 009	
117	„ „ Miroşi	1882–1950	226	1 010	
118	„ „ Mîrghia	1892–1948	92	1 011	

1	2			3	4	5	6
119	„	„	Mîrghia de Jos	1896 – 1949	59	1 012	
120	„	„	Mîrghia de Sus	1892 – 1943	46	1 013	
121	„	„	Morăști	1918 – 1942	20	1 015	
122	„	„	Moșoaia	1907 – 1908	1	1 016	
123	„	„	Moșteni-Greci	1907 – 1945	150	1 014	
124	„	„	Mozacu	1912 – 1945	101	1 017	
125	„	„	Mozăceni	1893 – 1945	149	1 018	
126	„	„	Mușătești	1880 – 1950	118	1 019	
127	„	„	Negrași	1914 – 1946	119	1 021	
128	„	„	Negrești	1886 – 1930	24	1 020	
129	„	„	Noapteș	1919 – 1949	50	1 022	
130	„	„	Odăeni	1924 – 1949	35	1 023	
131	„	„	Oești	1909 – 1942	35	1 024	
132	„	„	Orodel	1932 – 1945	24	1 025	
133	„	„	Pădureți	1918 – 1948	85	1 026	
134	„	„	Pămînteni-Albești	1895 – 1949	57	1 027	
135	„	„	Pătuleni	1920 – 1951	19	1 028	
136	„	„	Petrești-Costești	1903 – 1950	60	1 029	
137	„	„	Piatra-Ciofrîngeni	1918 – 1931	8	1 030	
138	„	„	Pietroșani	1870 – 1950	144	1 032	
139	„	„	de băieți nr. 1 Pitești	1851 – 1949	204	1 033	
140	„	„	„ nr. 2 Pitești	1896 – 1949	83	1 034	
141	„	„	„ nr. 3 Pitești	1912 – 1948	130	1 035	
142	„	„	de fete nr. 1 Pitești	1860 – 1943	59	1 036	
143	„	„	„ nr. 2 Pitești	1887 – 1948	113	1 037	
144	„	„	„ nr. 3 Pitești	1919 – 1948	60	1 038	
145	„	„	Romano-catolică Pitești	1896 – 1948	43	1 039	
146	„	„	de aplicație Pitești	1919 – 1945	23	1 040	
147	„	„	Pîrvu Roșu	1917 – 1945	51	1 042	
148	„	„	Podu-Broșteni	1904 – 1944	85	1 043	
149	„	„	Poienari de Argeș	1918 – 1950	140	1 044	
150	„	„	mixtă Priboieni	1868 – 1950	179	1 045	
151	„	„	de băieți Priboieni	1893 – 1926	7	1 046	
152	„	„	de fete Priboieni	1921 – 1926	4	1 047	
153	„	„	Prundu	1889 – 1943	51	1 048	
154	„	„	Purcărești	1925 – 1950	22	1 049	
155	„	„	Racovița	1919 – 1944	11	1 051	
156	„	„	Racovița de Sus	1923 – 1945	9	1 052	
157	„	„	Radz Negru	1912 – 1944	18	1 050	
158	„	„	Rătești	1906 – 1944	39	1 053	
159	„	„	Recea	1919 – 1948	41	1 054	
160	„	„	Recea de Jos	1904 – 1944	17	1 055	
161	„	„	Recea de Sus	1909 – 1949	39	1 056	
162	„	„	Rișlețu-Vieroși	1860 – 1907	9	1 057	
163	„	„	Rucăr	1943 – 1947	10	1 058	

1	2			3	4	5	6
164	„	„	Satu Nou-Ungheni	1918 – 1949	42	1 059	
165	„	„	Sălătrucu	1918 – 1948	78	1 060	
166	„	„	Sălătrucu de Jos	1924 – 1941	20	1 061	
167	„	„	Sălătrucu de Sus	1919 – 1942	21	1 062	
168	„	„	Sămăila	1922 – 1928	4	1 063	
169	„	„	Săpata de Jos	1893 – 1950	52	1 064	
170	„	„	Schitu-Budișteni	1923 – 1942	7	1 065	
171	„	„	Schitu-Matei	1927 – 1941	10	1 066	
172	„	„	Siliștea	1936 – 1942	18	1 067	
173	„	„	Siliștenі	1887 – 1954	115	1 068	
174	„	„	Slobozia	1918 – 1949	130	1 069	
175	„	„	Smei	1916 – 1934	14	1 108	
176	„	„	Stîrdi	1908 – 1943	12	1 072	
177	„	„	Stolnici	1871 – 1945	98	1 073	
178	„	„	Strîmbeni	1931 – 1944	14	1 075	
179	„	„	Stroești	1902 – 1948	91	1 074	
180	„	„	Surdulești	1892 – 1951	109	1 076	
181	„	„	Suseni	1896 – 1945	41	1 077	
182	„	„	Șerbănești	1890 – 1949	139	1 070	
183	„	„	Șerboieni	1896 – 1928	13	1 071	
184	„	„	Ștefan cel Mare	1896 – 1949	153	1 078	
185	„	„	Teiu Deal	1914 – 1949	109	1 079	
186	„	„	Teiu Vale	1882 – 1949	207	1 080	
187	„	„	Telești Costești	1904 – 1941	71	1 662	
188	„	„	Topoloveni	1880 – 1948	175	1 082	
189	„	„	Turculești	1908 – 1912	4	1 083	
190	„	„	Tutana	1881 – 1952	218	1 084	
191	„	„	Țigănești	1886 – 1944	83	1 081	
192	„	„	Țuțulești	1880 – 1947	240	1 085	
193	„	„	Udeni	1932 – 1943	13	1 086	
194	„	„	Ungheni	1918 – 1949	145	1 087	
195	„	„	Urlucea	1897 – 1948	122	1 089	
196	„	„	Urluești	1903 – 1949	134	1 090	
197	„	„	Urlueni	1881 – 1947	188	1 088	
198	„	„	Valea Babii	1920 – 1942	35	1 091	
199	„	„	Valea Brazilor	1895 – 1948	90	1 093	
200	„	„	Valea Budișteni	1930 – 1937	11	1 092	
201	„	„	Valea Călineștilor	1914 – 1944	49	1 094	
202	„	„	Valea Danului	1918 – 1943	88	1 095	
203	„	„	Valea lui Enache	1919 – 1949	95	1 096	
204	„	„	Valea Faurului	1943 – 1950	12	1 097	
205	„	„	Valea Iașului	1888 – 1949	85	1 098	
206	„	„	Valea Porcului	1907 – 1942	48	1 099	
207	„	„	Valea Sasului	1924 – 1948	43	1 100	
208	„	„	Valea Stînii	1917 – 1950	85	1 101	

1	2		3	4	5	6
209	„ „	Văleni Podgoria	1883–1949	222	1 102	
210	„ „	Vernești	1918–1949	44	1 104	
211	„ „	Vlășcuța	1920–1944	25	1 103	
212	„ „	Vrănești	1918–1948	84	1 105	
213	„ „	Vulpești	1918–1945	96	1 106	
214	„ „	Ziduri	1905–1945	43	1 107	
215	„ „	Zigoneni	1920–1947	82	1 109	

In afară de fondurile prezentate, filiala noastră mai deține următoarele fonduri școlare:

Școala medie Pitești	1912–1914	2	u.a. inv.	815
Școala medie tehnică de comerț Pitești	1889–1955	729	„ „	816
Școala tehnică profesională de fete Pitești	1889–1950	467	„ „	825
Școala profesională comercială Pitești	1948–1955	90	„ „	831
Cursul profesional de ucenici Pitești	1922–1949	28	„ „	832
Școala industrială de ucenici nr. 1 Pitești	1921–1951	34	„ „	833
Școala profesională de ucenici comerciali nr. 2 Pitești	1927–1949	18	„ „	834
Școala profesională de băieți nr. 1 Pitești	1932–1954	62	„ „	835
Școala profesională metalurgică nr. 2 Pitești	1922–1953	13	„ „	836
Căminul de ucenici Pitești	1942–1951	76	„ „	837
Cursul profesional de ucenice Pitești	1940–1948	21	„ „	838
Școala profesională de fete Pitești	1942–1951	37	„ „	739
Căminul de ucenice Pitești	1946–1951	37	„ „	840
Liceul particular de fete „I. Apostolescu" Pitești	1919	1	„ „	841
Institutul modern de fete „Lăzărescu" Pitești	1919–1920	1	„ „	842
Institutul de fete „El. Batist" Pitești	1917–1921	1	„ „	843
Institutul de domnișoare „Thomescu" Pitești	1919–1921	1	„ „	844
Institutul particular „Theodosiade" Pitești	1896–1897	1	„ „	846
Seminarul „Patriarhul Miron" Cîmpulung Mușcel	1922–1935	47	„ „	848
Colegiul militar pentru orfanii și fiii invalizilor Curtea de Argeș	1941–1948	82	„ „	854
Liceul mixt Curtea de Argeș	1947–1949	15	„ „	855
Gimnaziul teoretic mixt Curtea de Argeș	1945–1946	5	„ „	856
Gimnaziul de băieți „Principele Nicolae" Curtea de Argeș	1919–1933	177	„ „	857
Gimnaziul de fete „Despina Doamana" Curtea de Argeș	1920–1931	31	„ „	858
Școala de notari Curtea de Argeș	1908–1927	107	„ „	859
Școala profesională mixtă de ucenici Curtea de Argeș	1926–1951	89	„ „	861
Școala profesională de ucenice Curtea de Argeș	1946–1951	4	„ „	862
Căminul de ucenici Curtea de Argeș	1942–1949	17	„ „	863
Gimnaziul industrial de băieți Curtea de Argeș	1911–1942	28	„ „	864

Școala profesională metalurgică de ucenici Curtea de Argeș	1943–1955	90	„ „	865
Seminarul „Negru Vodă" Curtea de Argeș	1845–1948	868	„ „	867
Școala medie tehnică de exploatarea și industrializarea lemnului Curtea de Argeș	1950–1955	5	„ „	868
Școala de cîntăreți bisericești „Episcopul Nichita" Curtea de Argeș	1926–1950	85	„ „	869
Gimnaziul unic Budisteni	1946–1949	1	„ „	875
Gimnaziul industrial de băieți Călinești	1910–1948	159	„ „	876
Gimnaziul unic Călinești	1945–1947	7	„ „	877
Școala silvică Ciumești	1953–1954	9	„ „	878
Gimnaziul unic Glîmbocata	1945–1948	3	„ „	880
Școala elementară de meserii Gorganu	1910–1914	2	u.a. inv.	881
Școala practică de meserii Izvoru de Sus	1942–1943	29	„ „	882
Gimnaziul industrial „Elena col. P. Maca" Miroși	1913–1949	161	„ „	883
Gimnaziul unic comuna Miroși	1945–1948	6	„ „	884
Gimnaziul unic Priboieni	1945–1948	15	„ „	877
Gimnaziul unic Teiu	1947–1948	1	„ „	891
Gimnaziul unic Topoloveni	1945–1948	2	„ „	893
Gimnaziul unic Zărnești	1945–1948	8	„ „	894
Școala de cîntăreți bisericești Pitești	1897–1933	82	„ „	1 214 și 1 439
Școala comercială de băieți Cîmpulung	1911–1950	152	„ „	1 369
Școala profesională de fete Cîmpulung	1905–1948	276	„ „	1 370
Școala pedagogică de fete Cîmpulung	1949–1954	86	„ „	1 460
Școala de meserii „C. Minculescu" Suici	1910–1944	34	„ „	1 625
Liceul de fete Cîmpulung	1922–1948	171	„ „	1 664
Școala normală de învățătoare Pitești	1919–1930	263	„ „	829
Școala profesională metal lemn Pitești	1951–1957	940	„ „	1 231
Orfelinatul de fete „Despina Doamna" Pitești	1922–1927	19	„ „	1 144
Școala medie tehnică de horticultură Curtea de Argeș	1922–1946	265	„ „	860
Școala medie tehnică de construcții agricole Cîmpulung Mușcel	1920–1956	165	„ „	849, 850 și 851
Școala mecanică de tractoriști Cîmpulung Mușcel	1949	1	u.a. inv.	852
Școala profesională agricolă Dobrogostea	1906–1950	187	„ „	879
Școala profesională de ucenici agricoli Pitești	1902–1957	454	„ „	817–823 845
Școala de agricultură gr. I „Grigore și Th. Brătianu" – Tigveni	1940–1946	13	„ „	889
Școala de gospodărie rurală Budisteni	1914–1949	183	„ „	874
Școala de gospodărie rurală Dobrești	1945–1947	1	„ „	872
Liceul sericicol „C. Dobrogeanu" Gherea Pitești	1917–1949	305	„ „	830

Şcoala supraprimară de gospodărie Priboieni	1937—1948	30	„	„	885
Cursul ambulant de gospodărie Priboieni	1936	1	„	„	886
Şcoala de gospodărie rurală Stoeneşti	1937—1947	10	„	„	888
Şcoala de economie casnică Teiu	1915—1948	216	„	„	890
Şcoala de gospodărie rurală gradul I. Topoloveni	1926—1948	53	„	„	892

IV COLECŢIA DE DOCUMENTE

Colecţia de documente însumează aproape 6 500 documente istorice, emise în secolele XV—XX, documente intrate prin donaţii şi achiziţii de la deţinători particulari precum şi de la muzeele din Piteşti şi Goleşti.

Originale şi copii, acestea sînt scrise pe pergament şi hîrtie. Marea majoritate sînt scrise în limba română, unele în greacă, slavă, turcă, franceză, germană şi foarte puţine în latină. Ele se referă nu numai la judeţele Argeş şi Muşcel, dar şi la judeţele : Mehedinţi, Prahova, Vîlcea, Dolj, Gorj, Olt şi Dîmboviţa.

Categoriile documentelor care formează colecţia sînt : hrisoave, anaforale, catagrafii, diate, foi de zestre, foi de ispaşă, acte de vînzare-cumpărare, acte de stare civilă, jalbe, zălogiri, termene de judecată, acte de arendări, planuri de moşii, brevete, contracte etc.

Informaţiile cuprinse în documentele colecţiei oferă posibilitatea cunoaşterii dezvoltării economiei feudale, a organizării administrative, judecătoreşti, militare etc.

Marea majoritate sînt întocmite şi eliberate de autorităţile administraţiei locale, de diferiţi dregători, de cancelariile domneşti şi de persoane particulare.

Cel mai vechi document al colecţiei este hrisovul dat de Ştefan cel Mare, domnul Moldovei, la data de 17 ianuarie 1495, prin care întăreşte lui Nica şi rudelor lui satul Poliţeni, pe Tutova.

Un alt document, este emis la Cluj în cancelaria voievodului Transilvaniei, Cristofor Bathory (1576—1581) prin care acesta porunceşte a se stabili drepturile de proprietate ale unor locuitori din Aşchileul Mare.

Formarea domeniului feudal s-a făcut printr-o continuă luptă între ţărănime şi boierime. În această luptă, boierimea a fost susţinută de domnitorii care căutau să-şi asigure sprijinul acesteia, prin acte de danie unor dregători pentru slujbe militare sau politice, prin înzestrarea cu moşii sau întărea stăpîniri asupra unor sate sau domenii.

Pe de altă parte, numeroase documente ilustrează procesul de aservire a ţăranilor liberi de către proprietarii de moşii. Rumânizarea ţăranilor liberi este atestată de cărţile domneşti de eliberare din rumânie,

eliberare care crea mari venituri vistieriei domnești prin sumele plătite pentru răscumpărare.

În acest sens, menționăm documentele provenite de la domnitorul Petru Schiopul, prin care acesta întărea stăpînirea lui Vintilă și a soției sale Tudora asupra unor părți din satul Polițeni, pe Tutova. Apoi sînt cele emanate din cancelaria lui Radu Mihnea în anii 1612, 1616, 1622 prin care se întărea stăpînirea de ocină în satul Predești, județul Argeș, elibera din vecinie pe locuitorii din satul Cerbureni, județul Argeș și scutea de dări satul Dragoslavele, județul Mușcel. Totodată, menționăm și hrisoavele din anul 1620 date de domnitorul Gavriil Movilă prin care întărea stăpînirea de ocină în satul Brătieni, județul Argeș și elibera din rumânie locuitorii din satul Mozăceni, județul Argeș.

Alte două pergamente datate în anul 1628 în timpul domniei lui Alexandru Iliaș, se referă de asemenea la scutirea de dări a satelor Dragoslavele și Pădureți, județul Mușcel, precum și la dreptul de proprietate asupra unei ocine în satul Negoești, județul Gorj.

Colecția mai cuprinde și un document prin care domnitorul Vasile Lupu, dăruiește pîrcălabului Orheiului, Ionașco Rusul, fost mare vornic, pentru dreaptă și credincioasă slujbă satul Tohatinul cu tot hotarul și cu tot venitul.

Mai multe documente din anii 1642, 1643, 1650, 1653 și 1654, scrise în cancelaria voievodului Matei Basarab, pe pergament sau hîrtie, se referă la eliberarea din vecinie a locuitorilor satelor Dragoslavele și Bogătești, județul Mușcel sau întăresc stăpînirea asupra unor moșii în satele Robești, județul Argeș, Poienărei și Bătiești, județul Mușcel.

Cea mai mare parte a documentelor colecției, sînt zapise de vînzare-cumpărare de moșii și părți de moșii, livezi, locuri de casă, vii, păduri, munți. Acestea sînt foarte interesante deoarece din ele reies mai multe aspecte : motivele pentru care proprietarii erau nevoiți să vîndă, prețul pămîntului, categoriile de monezi, precum și unitățile de măsură. Astfel, pentru perioada la care ne referim, în documente apar următoarele categorii de monezi : galbeni, galbeni împărătești sau austrieci, lei vechi, lei noi, parale, sfanți, taleri etc, iar pentru unități de măsură și greutăți : litre, dramuri, palme, pogoane, prăjini, stînjeni, ocaua, vadra, găleata etc.

O serie de documente cuprind aspecte importante privind evenimentele politice care au urmat revoluției de la 1848. Astfel unul din acestea este Proclamația către țară a lui Barbu Dimitrie Știrbei din 16 iunie 1849 cu ocazia urcării pe tronul Țării Românești după înfrîngerea revoluției.

Amintim, de asemenea un „Apel nominal" al membrilor Divanului Ad-hoc al Moldovei din 1857—1858 care cuprinde semnăturile acestora, apoi decretul lui Alexandru Ioan Cuza din 15 ianuarie 1859 prin care îl numește pe Vasile Sturdza în funcția de ministru secretar de stat la Departamentul din Lăuntru, semnat de Vasile Alecsandri și scrisoarea din 25 februarie/12 martie 1866 semnată de Ion Ghica adresată ministrului de externe al Austriei în legătură cu aducerea pe tronul României a unui prinț străin, după detronarea lui Alexandru Ioan Cuza.

Pe de altă parte, documentele colecției dau numeroase informații privind dezvoltarea agriculturii, pomiculturii și viticulturii, a creșterii vitelor.

Principalele surse documentare în acest sens, sînt zapisele de vînzare-cumpărare de pămînt, foile de zestre și testamentele. În ele se menționează suprafețele de pămînt, de vie, livezi, donate precum și animalele mari și mici. De asemenea, tot foile de zestre prezintă informații interesante privind portul popular precum și piesele care compuneau un interior de casă țărănească. Cercetarea acestora, scoate în evidență felul de viață al locuitorilor, ocupațiile lor. Rezultă că principalele ocupații erau agricultura, creșterea vitelor mari și a oilor. De asemenea, pomicultura și mai puțin viticultura erau ocupații de bază desemnate de numărul mare de pruni, meri iar pentru valorificarea acestora documentele consemnau existența povernelor și uscătoriilor de prune,

Mai multe documente se referă la schimburi de pămînt, zălogiri, arendări de moșii și fierăstraie, încălcări de hotare etc.

De asemenea, în colecție mai întîlnim documente referitoare la împrumuturi de sume de bani, chezășii, înscrisuri pentru tovărășii la poverne, cîrciumi sau construcții de case etc.

Cîteva documente se referă la construirea unor poduri, mai mari sau mai mici, peste ape, lărgirea și repararea unor șosele, repararea drumului de poștă ce lega Bucureștiul de Craiova, pavarea unor străzi ale orașului Tîrgu Jiu.

Din cercetarea acestora reiese efortul destul de mare făcut de locuitorii din județele Gorj și Dolj la executarea acestor lucrări. De asemenea, documentele cuprind informații privind greutatea cu care se întreținea drumul de poștă, costul unei zile de lucru cu brațele și a uneia cu carul, prețul diferitelor materiale etc.

În același timp, se menționează unele toponime, care poate în momentul de față nu mai există, dar cu ajutorul lor pot fi reconstituite drumurile de poștă.

Printre documentele colecției mai găsim scrisorile referitoare la diferite probleme politice și personale aparținînd unor personalități ca : A. D. Xenopol, I. Gh. Duca, Gh. Mîrzescu, Take Ionescu, Alex. Marghiloman.

Acestea au fost numai cîteva informații pe care le deține colecția de documente a filialei. Studierea acestora cu foarte mare atenție, poate duce însă la aflarea altora, care să completeze cadrul social, economic și politic din perioada secolelor XV—XX.

Anii extremi : 1945—1946 inv. : 1602, 1603, 1604, 1605, 1606, 1608, 1609, 1610, 1611, 1612, 1615, 1616, 1622, 1623, 1624, 1672, 1673, 1807, 1808, 1809, 1810, 1833—1854.

BIBLIOGRAFIE

[1] M. Constantinescu, C. Daicoviciu, St. Pascu, *Istoria României Compendiu*, Edit. Didactică și Pedagogică, București, 1969.

INDICE GENERAL

P

R

S

CUPRINS

Tiparul executat la I. P. „13 Decembrie 1918" sub comanda nr. 1316.

Lei 21